

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisätään sana taide. 2040-luvulla kulttuuri ja taide... Onnistuneen kulttuuri-, taide- ja elinkeinopolitiikan...

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Lisätään sana taide. Kulttuuri ja taide ovat muutosvoimia. Kulttuurin ja taiteen tekijät ja sisällöt avainasemassa. Kulttuuri ja taide ovat jokaisenoikeus. Kansainväline vaikuttavuus näkyy syntyy taiteesta ja kulttuurista.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuurin toimintaympäristön uudistaminen siten, että taiteilijoiden apurahaperusteinen järjestelmä puretaan ja korvataan palkkamallisella järjestelmällä siten, että tuleva Kulttuurivirasto toimii taiteilijoiden työnantajana. Näin taiteilijoiden työn tekemisen taidot tulevat testatuiksi ja parannetuiksi samalla kun heidän osallisuutensa yhteiskuntaan kasvaa palkan mahdollistaman sosiaaliturvan kautta. Taide ja kulttuuri työnä, sen

tunnistaminen ja vahvistaminen kaikkialla yhteiskunnan rakenteissa varhaiskasvatuksesta ammattiopintoihin. Valtion tulee osallistua tähän kaikilla yhteiskunnan kerroksilla ja rakenteilla, myös itse työnantajana. Porrastaa myös tämä palkkajärjestelmä niin (samoin apurahajärjestelmä samantien mahdollisen siirtymäajan aikana), että juuri ammattiin valmistuneet, uralla jo edenneet, ja uralla pitkälle jo edenneet hakevat eri hauista. Eriytetään myös uusintaesitysten haut, kiertuehaut jne. kuten esimerkiksi Norjassa (Norsk Kulturråd, Taiteen edistämiskeskusta vastaava elin). Velvoitetaan VOS-teatterit ja kaupunginteatterit hakemaan paikallisia esityksiä ja ottamaan vastaan freelancer-tekijöiden teoksia osana kansallista kiertueohjelmaa varsinkin tanssin ja sirkuksen saralla. Näin esityspohja monimuotoistuu ja yleisö näkee ja oppii näkemään monimuotoisia teoksia. Kulttuurin ja taiteen tekemisen ja kuluttamisen tulee olla sosiaalisesti kestävä siten, että kaikesta työstä on saatava palkka. Estetään esitysten esittäminen palkatta, jota esimerkiksi tällä hetkellä tehdään (apurahalla esiinnyttäen vaikka se vääristää esitysten hintoja, apurahoilla pitäisi vain tehdä esitys tms. puuttua rakenteisiin oikealla tavalla). Valtion tasolla herätä]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kustavi Korps ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tavoitteena on edistää ja promovoida ammattilaista fyysistä esittävää taidetta, eritoten tanssia. Aiomme jatkaa laadukkaan koreografisen työn tekemistä ja laaja-alaista vapaan kentän taitelijoiden työllistämistä ja sparraamista, sekä residenssitoimintaamme Turussa. Taiteellinen johtomme omaa tietotaitoa Ranskan, Norjan, Belgian ja Kanadan tavasta organisoida yhteiskunnissaan vapaan taiteen rahoitusta mielestämme Suomen tämän hetkistä rakennetta paremmin. Osallistumme mielellämme erilaisiin työryhmiin näiden asioiden rakenteiden muuttamiseksi realistisimmeksi ja hyödykkäämmäksi kaikille. Haluamme, että vapaan kentän taiteilijoita kuullaan myös kun toimenpidesuunnitelmia aletaan sitoa käytäntöön. Tässä olemme varteenotettava kumppani.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taide tulee olla osana suomalaisen yhteiskunnan rakennuspalikoita tulevina vuosikymmeninä. Taide on tunteiden tiedettä, ja hyvin voivat ammattilaiset tuottavat hyvinvointia erityisesti mielenterveyden osalta. Myös fyysisten ammattilaisten hiotun läsnäolon taiteen soisi näkyvän hyvinvointipalveluina kuntien työkalupakissa ympäri maan (esim. Tanssikummi-konsepti, Läntisen tanssin aluekeskus). Taiteen ja kulttuurin osa yhteiskuntamme hyvinvoinnin peruspilarina on merkityksellinen ja oman taidepoliittisen ohjelman arvoinen.

Kosola Riikka
Kustavi Korps ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Kielivähemmistöjen teatterin tilasta ei ole mainintaa. Eikö arvojen tulisi ohjata arviointia ja toimintaa. Kulttuuripoliittisen selonteon arvoissa mainitaan oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin osana sivistyksellisiä oikeuksia. Verrattuna muihin paikallisiin teattereihin, viittomakielisen teatterin tehtävä on valtava. Koko maan kattavaa palvelua on ollut vaikea toteuttaa pienten resurssien ja tuen turvin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Teatteri Tottia voidaan kutsua viittomakielisten kansallisteatteriksi, koska sen teatteritoiminnan taival on pitkä, jo 35 vuotta. Teatteri Totti (entinen nimi Kuurojen teatteri) toimi Kuurojen Liiton alaisuudessa pitkään ja itsenäistyi vuonna 2015. Teatteri Totti on edelleen maamme ainoa säännöllisesti toimiva viittomakielinen teatteri, jonka tuotanto kohdistetaan ensisijaisesti viittomakielisille ja viittomakielestä kiinnostuneille.

Teatteri totti ry on viittomakielisen Teatteri Totin kannatusyhdistys, ja yhdistyksen tarkoituksena on saada Teatteri Totti tuottamaan ja edistämään kaikenikäisille suunnattua ja laaja-alaista viittomakielistä, visuaalista ja tarvittaessa puheelle tulkattua teatteria ja muuta esittävää viittomakielistä taidetta. Lisäksi se tukee Teatteri Totin kehittymistä vahvemmaksi teatteriksi, joka tuottaa laadukasta ohjelmistoa.

Teatteri Totti on lisännyt kaksikielisten teatteriesitysten määrää. Teatteri on toiminut kotimaan lisäksi kansainvälisessä yhteistyöverkostossa, mikä on lisännyt elämyksellistä ja viittomakielistä teatteritoimintaa.

Suurin avustus on saatu Taiteen edistämiskeskukselta. Muita avustuksia on saatu Kuurojen Liitto ry:ltä ja Helsingin kaupungilta, ja avustukset ovat kohdistuneet Teatteri Totin viittomakieliseen teatteritoimintaan ja -palveluihin.

Teatteri Totin vahvuutena on ollut vankka kansainvälinen viittomakielisten teatteriverkosto sekä pohjoismainen yhteistyö. Viittomakielisten kuurojen kulttuurin keinot ja ratkaisut ovat olleet pohja yhteiskunnan palvelujen kehittämiseksi myös viittomakielisille sopiviksi. Viittomakielisen kulttuurin perusta ja jatkuvuus on yksi maamme kulttuuriympäristön vahvuuksia, turvaa viittomakielisten elinolot muuttuvassa yhteiskunnassa.

Tulkatut näytökset eivät kuitenkaan korvaa viittomakielisiä esityksiä, näytelmiä, joissa kaikki näyttelijät viittovat, ovat äidinkieleltään viittomakielisiä. Tällöin teatterinautinto on aivan omaa luokkaansa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Teatteri Totin toiminta tulisi turvata ja sitä tulisi vahvistaa entisestään, mikä parantaisi työllisyyttä ja saavutettavuutta sekä takaisi laadun. Tämä edellyttää, että viittomakielisen teatteritoiminnan rahoitukseen liittyviä asioita tulee kehittää pitkäjänteisesti.

Saunamäki-Barber Marita
Teatteri Totti

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Hyvinvointialueiden ja kuntien ohjaaminen kulttuurin hyödyntämiseen osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää toimintaa yksinäisyyden ja segregaaation vähentämiseksi. Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusjärjestelmään sisältyvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kertoimien painoarvon lisääminen ja kriteereiden ja mittareiden tarkistaminen paremmin vaikuttavaa ennaltaehkäisyä tukeviksi. Kulttuurihyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvän moniammatillisen erityisosaamisen vahvistaminen ja sen vakiinnuttaminen osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa. Toimenpideohjelman laatiminen, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Järjestömme edustama ala, musiikkiterapia, sijoittuu lähinnä hyvinvoinnin ja terveyden alueelle, hoitavalle ja kuntouttavalle sektorille terveydenhuollossa. Jäsenistömme, joka koostuu pääosin musiikkiterapeuteista, edustaa keskeisiä taideterapia-alojen toimijoita hyvinvointialueilla, hyvinvointialueiden sekä Kelan (vaativa lääkinällinen kuntoutus alle 65-vuotiaille ja nuorten kuntoutuspsykoterapia) musiikkiterapian palveluntuottajina ja eri tahojen viroissa. Alamme toimijoiden osaaminen olisi mm. vaikuttavuustietoon perustuen hyödynnettävissä vielä nykyistä laajemmin eri ikä- ja asiakasryhmille, myös lyhytterapiana ja ennaltaehkäisevänä hoitona sekä oppilaitoshyvinvoinnissa esimerkiksi kouluterapeuttien muodossa. Jäsenistömme toimii työssään moniammatillisessa yhteistyössä niin sosiaali- ja terveysalan toimijoiden (lääkärit, hoitohenkilöstö, muut terapeutit, kuntoutusohjaajat ym.) kuin kasvatusalan toimijoidenkin (opettajat, kouluavustajat ja -ohjaajat jne.) kanssa, mm. arvioiden, konsultoiden sekä lähitoimijoita ja läheisiä ohjaten, ja siten ovat myös viemässä asiakaskuntamme lähitoimijoille tärkeää tietoa taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista.

Järjestönä toimimme tärkeänä tietosisältöjen tuottajana ja myös tiedonvälityksen mahdollistajana (mm. tiedotus-, julkaisu- ja koulutustoimintamme, alueellisten alajaostojen toiminta ym.) niin jäsenistöllemme ja muille sosiaali- ja terveys- sekä kasvatusalan toimijoille kuin myös asiakkaille ja heidän läheisilleen. Olemme järjestönä mukana vahvistamassa kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta välittämällä tietoa edustamamme terapiamuodon vaikuttavuudesta ja hyödynnettävyydestä. Rohkaisemme erilaisia sidosryhmiä aktiiviseen yhteydenpitoon kanssamme ja kiitämme kutsusta tämän lausunnon jättämiseen. Olemme laajalti verkostoituneet sekä kulttuurihyvinvoinnin että sosiaali- ja terveysalan toimijoiden kanssa. Tarjoudumme myös tarvittaessa toimimaan osana erilaisia toimielimiä ja otamme mielellämme kantaa mm. alaamme koskeviin hoitosuosituksiin. Toimintamme ydintä ovat mm. tietoisuuden lisääminen musiikkiterapiasta, alan toimijoiden toimintaedellytysten kehittäminen, musiikkiterapeuttien valtakunnallinen välitystoiminta, musiikkiterapia-alan monipuolinen kehittäminen ja laadun varmistaminen sekä vaikuttavuustiedon implementointi yhteistyössä mm. alan oppilaitosten ja tutkijoiden kanssa, alamme julkaisu- ja tiedotustoiminta sekä koulutustoiminta tai sen välittäminen. Osallistumme mahdollisuuksien mukaan myös alan ja siten myös taiteiden hyvinvointivaikutusten tutkimustoimintaan ja tuemme tutkimustoimintaan osallistuvien yhteydenpitoa oman alajaoston muodossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Alamme yritystoimijat ja ammatinharjoittajat sijoittuvat yritysluokittelussa usein enemmän terveyspalveluihin kuin kulttuuritoimijoihin. Em. johtuen saattaa olla, että musiikkiterapeutit sekä muut taideterapeutit eivät mahdollisesti sisälly selonteon alkupuolella kaaviona esitettyihin lukuihin (esim. Luovien alojen liikevaihtoluvut).

Muista selonteossa mainituista tavoitteista näemme tärkeimmäksi nostamamme yhteisen politiikan linjan ja sen alatavoitteiden lisäksi oleellisena kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuuden, kattavuuden ja yhteentoimivuuden vahvistamisen sekä tiedon hyödynnettävyyden parantamisen alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi. Kannatamme valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista. Pidämme myös hyödyllisenä vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksien tukemista kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin, sillä pahoinvoinnin ennaltaehkäisyyn lisäksi tämä osaltaan mahdollistaa musiikkiterapiassa saavutettujen taitojen ja/tai toimintakyvyn ylläpitämistä ja osallistujien hyvinvoinnin tukemisessa myös terapian päätyttyä. Toki yleisemminkin kulttuurin tukeminen ja strateginen investointi luovien alojen kehittämiseen valtion toimesta on nähdäksemme kannatettavaa. Nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten taide- ja kulttuurialan tuntemuksen, osaamisen ja kyvykkyyden sekä hyödyntämisen lisääminen osana koulutusta ja täydennyskoulutusta on tärkeää, jotta taiteiden hyvinvointivaikutuksista ja myös musiikki- ja muiden taideterapiamahdollisuuksien hyödyntämisestä ollaan tietoisia. Toisaalta on oleellista myös selkeästi erottaa tilanteet, joissa muu toimija voi hyödyntää musiikin tai taiteiden hyvinvointivaikutuksia osana omaa työtään sellaisesta tilanteesta, jossa vaaditaan laaja-alaisesti koulutetun taideterapia-alan ammattilaisen toteuttamaa, pitkäjänteistä ja yksilöllisesti tavoitteellista hoitoa tai kuntoutusta.

Oman alamme toimintaedellytysten kehittämiseen liittyy oleellisesti taideterapia-alojen (musiikkiterapeutit, kuvataideterapeutit, tanssi-liiketerapeutit) edustajista kootun työryhmän toteuttama ja meneillään oleva nimikeyhteistyö erityisesti STM:n suuntaan. Kiitämme monialaisen yhteistyön ja eri hallinnonalojen välisen yhteistyön huomioimista Kulttuuripoliittisen selonteon valmistelussa sekä itse selonteon sisältämissä tavoitteissa. Tämä on erityisen tärkeää taiteen hyvinvointivaikutusten riittävän ja oikein kohdennetun hyödyntämisen kannalta.

Takamäki Anne
Suomen musiikkiterapiayhdistys ry / Musikterapiföreningen i Finland r.f. -
Puheenjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kohta 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus.

Tavoitteena hieno, mutta liian epämääräisesti muotoiltu ottaen huomioon kulttuurin ammattilaisten työnteon ja talouden haasteet. Jokaisenoikeus tarkoittaa jokaisen vastikkeetonta mahdollisuutta hyötyä luonnon antimista, joten tässä yhteydessä sanavalinta on väärä. Kulttuuri on tarkoitettu kaikille, mutta ei sillä ehdolla, että taiteilija jää työstään ilman oikeaa korvausta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Ilmastokriisi on asia, joka pitäisi huomioida kaikin tavoin myös taiteen kentällä. Esimerkiksi erilaisia kestävään kehitykseen, ilmastoon ym.

teemoihin liittyviä painotuksia voisi tehdä kulttuurin rahoitukseen liittyen, jotka tulee toteuttaa tasapuolisesti, huomioiden erityisen herkässä tilanteessa olevat ja eri alueiden haasteet tunnistaen. Kulttuurialan ammattilaiset itsessään muodostavat hyvin valveutuneen joukon ihmisiä, joilta usein puuttuu taloudelliset resurssit toimia visioidensa eteen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Etelä-Karjalan Taiteilijaseura yli 170 ammattitaiteilijan jäsenyhdistys ja Kaakkois-Suomen suurin taiteilijaseura. Seura on toiminut alueellisena ja valtakunnallisena kulttuurivaikuttajana yli 30 vuotta. Pyrimme erityisesti alueella toimivien ammattitaiteilijoiden toimeentulon ja toimintaedellytysten parantamiseen ja toiminnallamme toimimaan esimerkkinä myös valtakunnallisesti. Toimimme yhdessä myös Lappeenrannassa toimivan LAB-ammattikorkeakoulun kanssa, joka on alueen ainoa ammattitaiteilijoita kouluttava taho. Rajan tuntumassa aktiivisesti toimivana yhteisönä EKTS on viime vuodet korostanut Itä-Suomea koskevaa tulevaisuuskeskustelua, jossa nähdään myös kulttuurialan merkitys osana tuota tulevaisuutta, ja tätä kautta hahmottanut myös itäsuomalaista kulttuuri-identiteettiä tässä päivässä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kannatamme erityisesti Suomen Taiteilijaseuran, KULTA Ry:n Suomen Kuvataidejärjestöjen Liiton, Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU Ry:n ja Taiteen edistämiskeskuksen antamia lausuntoja kulttuuripoliittiseen selontekoon.

On hyvä, että selonteossa on huomioitu kulttuurialan työntekijöiden työnkuvan ja toimeentulon repaleisuus. Ratkaisuna tähän tulisi kehittää taiteen rahoitusjärjestelmää ja erilaisia muita tukimuotoja, ja helpottaa taiteilijan sirpaleisen työpaketin järjestelyä valtion tasolta.

Haluamme korostaa, ettei kulttuurialaa ja sen tulevaisuutta kehittäessä saneltaisi ulkopuolelta taiteilijoille keinotekoisia rooleja ja yritetä sitä kautta merkityksellistää taidetta ja sen tekijöitä, vaan vahvistetaan vapaan taiteen kenttää ja luodaan rakenteita uudistamalla mahdollisuuksia taiteilijoiden osaamisen monipuolisempaan tarjoamiseen laajemmin yhteiskunnassa.

Varhaiskasvatus on huomioitu todella hyvin selonteossa, sen sijaan ammattilaisten koulutus on jäänyt laajemmin huomiotta. Kulttuurialan pitkäjänteisen kehittämisen ja kestäväen tulevaisuuden takia huomiota olisi syytä kiinnittää myös tähän. Koulutuspaikkojen ja koulutuksen korkean laadun lisäksi valtion tulisi taata, että mm. kulttuurialan toisen asteen koulutusmahdollisuuksia on tarjolla ympäri Suomen, mikä varmistaa osaltaan kulttuurin monipuolisuutta, moniäänisyyttä ja elinvoimaisuutta alueilla. Tämä tuo myös alueelliset erityispiirteet näkyväksi osaksi Suomen kulttuuri-identiteettiä.

Kulttuurin aluehallinnointia koskeva kohta selonteossa jäi hieman ohueksi. Tarvitsemme erityislaatuista huomiota muualle kuin pääkaupunkiseudulle ja kasvukeskuksiin, toteuttamalla esimerkiksi huolellisesti ja ajatuksella toteutettuja strategioita kulttuurielämään ja keinoja niiden toteuttamiseen ja seuraamiseen. On tärkeää, että kulttuuri on korkealaatuista ja saavutettavaa laajemmin Suomen maakunnissa ja erityisesti haja-asutusalueilla ja reuna-alueilla. Kulttuuri tuo elinvoimaa alueille ja se toimii myös veto- ja pitovoimana väestölle.

Knuuttila Anni
Etelä-Karjalan Taiteilijaseura Ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin tekijät avainasemassa; uudistumisen, kestävyys ja kasvun mahdollistaminen; yhteistyö ja osallisuuden voima; kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Globe Art Point ry edustaa Suomessa toimivia ulkomaalaistaustaisia ammattitaiteilijoita, kulttuurityöntekijöitä ja kulttuuriyrittäjiä. Sillä on 20 yhdistysjäsentä ja yli 250 ammattimaista

taiteilijaa ja kulttuurialan ammattilaista ja -yrittäjää heidän työllistymistään ja verkostoitumistaan edistävässä tietokannassa. Jäsenistömme kattaa kaikki taiteen alat ja olemme aktiivisesti mukana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa kaikilla taiteen alueilla. Edistämme jäsenistömme verkostoitumista suomalaiseen taide- ja kulttuurielämään, ja viestimme laajalti yhteistyömahdollisuuksista, rahoitusjärjestelmistä ja ulkomaalaistaustaisten työskentelyä koskevista laki- ja lupa-asioista.

Globe Art Point ry on ainoa ulkomaalaistaustaisia, Suomessa toimivia taide- ja kulttuurialan ammattilaisia edustava yhdistys. Teemme tiivistä yhteistyötä vastaavien kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Globe Art Point ry kiittää selonteon luonnoksessa sitä, että kansainvälisyys, ja yhteistyö ja osallisuus on nostettu toimenpiteiden kohteiksi. Kiinnitämme huomiomme selonteon kohtaan 3.8. Kansainvälinen toiminta, sen alla kohtaan ”Parannetaan Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä ja verkostoitua koti- ja ulkomailla”. Haluamme tuoda esiin, että Suomen myönteiseen maakuvaan vaikuttaa myös kansainvälisten taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten sekä kulttuuriyrittäjien sijoittuminen suomalaiselle taide- ja kulttuurialalle sekä työskentelymahdollisuudet ja verkostoituminen siinä. Ulkomaalaistaustaisten, Suomessa asuvien taide- ja kulttuurialan ammattilaisten huomioiminen suomalaisen kulttuurielämän kansainvälistymisessä edistää suomalaista kulttuurivientiä ja vahvistaa myös Suomen ulkopuolelle ulottuvien taiteilijoiden ammattimaisten yhteistyöverkostojen ja -tuotantojen muodostumista ja kehittämistä.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen nimissä on suomalaisessa kulttuuripolitiikassa sekä taide- ja kulttuurielämässä varmistettava kaikenlaisen syrjinnän ja eriarvoistavan kohtelun estämiseksi myös ammattimaisesti Suomessa toimivien ja työskentelevien, ulkomaalaistaustaisten taiteilijoiden ottaminen mukaan päätöksentekoon ja strategiseen suunnitteluun. Se tuo taiteellisen osaamisen ja moninaisuuden lisäksi kansainvälistä osaamista myös alalla tarpeelliseen varainhankinnan ja sidosryhmien hallinnan kysymyksiin. Erilaisten toimintakulttuurien tuntemus ja kulttuurinen vuoropuhelu Suomen sisällä lisää suomalaisten taide- ja kulttuurialan ammattilaisten valmiuksia toimia sen ulkopuolella.

Globe Art Point ry yhtyy Forum Artisin lausuntoon huomiossa yhteistyön välttämättömyydestä eri hallinnonalojen välillä kulttuurin rahoituspohjan vahvistamiseksi ja kulttuurin merkityksestä kansalaisten terveyden, luovuuden ja tuottavuuden kannalta sekä vahvan maakuvan luomisessa ja ylläpitämisessä. Kulttuuri on nostettava elinkeinona ja investointien kohteena muiden rinnalle.

Vuorisalo-Tiitinen Sarri
2787956-1 Globe Art Point r.y. - Toiminnanjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Hallituksen kulttuurin kohdentamat leikkaukset yhtä aikaa tämän selonteon tavoitteiden ja visioiden kanssa muodostavat irvokkaan kuvan. Vision toteutumisen edellyttämät toimenpiteet eivät ole millään muotoa mahdollisia mikäli valtion kulttuuriin tai taiteeseen suunnattua perusrahoitusta leikataan. Taiteen ja kulttuurin tukeminen on valtion sivistyksellinen tehtävä, eikä tätä tehtävää tule yrittää langettaa muiden harteille. Kunnat, yksityinen raha, säätiöt tai kulttuurin ja taiteen kaupallistaminen eivät tule ratkaisemaan tätä asiaa. Lisäksi selonteosta puuttuu konkretiaa ja lukuisat käsitteet ovat ympärilyöreyttä, moniselitteisiä ja -tulkintaisia sekä vailla määrittelyitä ja perusteluita.

Kulttuurista tarvitaan myös tilastotietoa. Hienoa, että selonteossa mainittu kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistaminen. Uhan alla oleva kulttuuritilastojen toiminta on syytä mainita myös erikseen, sillä ilman tilastoja tietoperustaa on mahdotonta vahvistaa. Siksi tietoperustan vahvistamisen sijaan parempi ilmaus olisi tilasto- ja tietoperustan vahvistaminen.

Väestörakenteen muutoksen vuoksi on tärkeää huolehtia myös semanttisesta tarkkuudesta: puhe ”suomalaisista” ja ”Suomen kulttuurista” tarvitsee rinnalleen johdonmukaisen puheen ”Suomen kotimaakseen valinneista” ja ”kaikkien Suomessa asuvien” kulttuureista. Maahanmuuttajat eivät tule luopumaan omasta kulttuuristaan Suomeen asettuessaan, vaan he elävät eri kulttuurien ja kielten moninaisuudessa. Integrointi tapahtuu myös molempiin suuntiin, ja kulttuuripolitiikassa tämä todellisuus on otettava huomioon.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

En voi kannattaa, koska en tiedä miten tavoitetta konkreettisesti tullaan toteuttamaan.

Tavoite 1: Kulttuuri on merkittävin inhimillisen toiminnan muutosvoima. Tarkoitetaanko tuolla lauseella sitä, että kulttuuri otetaan keskeiselle paikalle puolueiden ohjelmiin, hallitusohjelmiin ja vaaliohjelmiin. Tämä on kannatettavaa, mutta olisi hyvä nähdä hallituksen toiminnassa signaaleja, jotka saisivat uskomaan siihen, että tätä tarkoitetaan.

Tähän tarvittaisiin myös konkreettisia esimerkkejä toimenpiteistä, jolla tavoitteet aiotaan toteuttaa, ettei jäädä ylätasen ohueen yläpilveen.

Taiteen kautta on mahdollista käsitellä vaikeitakin asioita, koska se on areena ja turvallinen tila vastakkainasettelulle ja erilaisten näkemysten esille tuomiselle.

Muutostarpeiden kuvauksesta puuttuu ekososiaalisen sivistyksen ja ekologisesti kestävien elintapojen edistäminen. Nyt kestävydestä puhutaan vain osana talouskasvua, vaikka asiantuntijoilla on kovin erilaisia näkemyksiä siitä, voiko talouskasvu olla kestävää.

On tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen muutosvoima demokratian vahvistamisen työkaluna.

Tavoite 2: Mitä tarkoitetaan muotoilulla "perusteellisuus"; mikä muuttuu, jos kulttuuria aletaan kutsua teollisuudeksi? Luovat alat tuottavat jo nyt enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat, onko sitä järkevää asettaa tavoitteeksi?

Ammattilaisilla tulee olla mahdollisuudet tehdä taidetta ja kulttuuria koko Suomessa. Kolmannen sektorin ja harrastamisen merkitys on elintärkeää, mutta kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista ja tasa-arvoista alueellista toteutumista ei saavuteta sillä, että ammattitaiteilijoiden työ korvataan harrastajien tekemällä työllä.

Kulttuuri- ja taidealan ammattilaisten sosiaali- ja työttömyys-turvaan liittyvät ongelmat tulee ratkaista. Erytystä huomiota tulee kiinnittää -freelancereiden asemaan ja työmarkkinan toimivuuteen. Suomen tulee ottaa käyttöön taiteilija-allianssi järjestelmä.

Tavoite 3: Valtionosuuksia koskeva kulttuuripalveluiden rahoitusta ohjaava laki ja vos-lain piiriin kuuluvien taide- ja museolaitosten verkosto on aikanaan pystytetty jokaisenoikeuksien varaan, joten vision kohtaa on vaikea nähdä uutena keksintönä. Jokaisenoikeudet heikkenevät, kun hallituksen leikkaukset pakottavat vos-järjestelmään kuuluvia toimijoita lopettamaan palvelunsa tuottamisen, mistä seuraa, että verkoston maantieteellinen kattavuus ja saavutettavuus erilaisille ihmisille heikkenee. Alv-korotukset lippujen hintoihin heikentävät taloudellista saavutettavuutta erilaisille kulttuurin kuluttajille, joten vision tavoite jokaisenoikeuksista pakenee yhä kauemmas. Tavoitetta on vaikeaa kannattaa, sillä se on päinvastainen kuin mitä hallitusohjelmalla ajetaan.

Leikkaukset vapaan kentän rahoitukseen julkisten avustusten kohdalla aiheuttavat sen, että paikkakuntien taiteellisten toimijoiden monimuotoisuus heikkenee, mikä huonontaa saavutettavuutta entisestään alanvaihtojen tähden ja taiteilijoiden muuttaessa isommille paikkakunnille.

Tulevaisuuteen katsottaessa satsaaminen siihen, että lapset ja nuoret pääsevät ammattimaisen taiteen äärelle on keskeistä. Tulevien vuosien leikkaukset estävät tätä, kun toimijoita ja verkostoja kaatuu alueilla. Taide tulee olemaan alueellisesti saavuttamatonta ja epätasa-arvoista. Näiden toimien jälkeen taide ja kulttuuri ei ole jokaisenoikeus. Taidetestaajat on esimerkki upeasta

hankkeesta, josta valtio on vetäytynyt pois jo vuosia sitten ja on sen jättänyt Suomen Kulttuurirahaston rahoitettavaksi. Päämääränä on kasvattaa uusia taiteen kokijoita ja kävijöitä.

Kaikkien taiteilijoiden ei ole järkeä olla pedagogeja – tähän on omat koulutuksensa eri ammatteihin. Ei myöskään yrittäjiä, kaikki taide ei taivu markkinaehtoisten voimien ja

kannattavan liiketoiminnan ehtojen alle. Taiteella ja kulttuurilla tulee nähdä muitakin kuin taloudellisia tai välineellisiä arvoja. Tulee olla mahdollisuus toimia puhtaasti taiteilijana, toimenkuvanaan taiteen tekeminen. Tämä ei poissulje sitä, etteikö taiteilija voisi halutessaan kouluttautua myös pedagogiksi ja ryhtyä yrittäjäksi – mutta tämän tulee voida olla taiteilijan oma valinta. Pedagogius ja yrittäjyys vaativat osittain hieman toisenlaisia taitoja ja ominaisuuksia kuin taiteilijuus.

Mitä tarkoitetaan lasten ja nuorten omaehtoisella toiminnalla osana kulttuuripolitiikan kenttää?

Tavoite 4: Suomessa tuotetun taiteen viemistä ja kansainväliseen yhteistyöhön pääsemistä ei ennen kulttuuripoliittisen selonteon laatimistakaan ole tuettu riittävästi, ja kun hallitus on päättänyt leikata esimerkiksi kotimaisen näytelmän vientituen pois, ei ole mahdollista ymmärtää, mitä tavoitteella viennin arvostuksesta ja lisäämisestä tarkoitetaan. Tavoite on epäuskottava ja hämmentävä, mikäli sen toteutumiselle ei ole minkäänlaisia edellytyksiä, vaan näyttää, että viennin tilanne tulee tulevina vuosina heikkenemään.

Omien rakenteiden tulee olla kunnossa, jos halutaan saada aikaan vientiä. Kotimainen julkisen rahan investointi on kaiken edellytys. Ilman rahoitusta ei synny innovaatioita, uusia liiketoimintaideoita, joista voisi todella syntyä uutta, kannattavaa, monistettavaa ja maailmalle vietävää.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen [Pitkäjänteisellä ja ennakoitavalla päätöksenteolla mahdollistetaan alan uudistuminen ja kestäväällä pohjalla oleva kasvu (talouskasvu tarkoittaessa tulee kulttuuriin ja taiteeseen investoida).]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittiselonteon toimeenpanossa?

Selonteon jälkeen laadittavan toimenpidesuunnitelman laatimisessa tulee joka vaiheessa, alkaen heti ensimmäisistä askeleista aivan prosessin loppuun, ottaa mukaan ja hyödyntää ammattitaiteilijoiden osaaminen ja näkemykset. Olisi hölmöä jättää se asiantuntijuus, alan rakenteiden ja käytänteiden, haasteiden ja mahdollisuuksien, ymmärrys käyttämättä. Taide- ja kulttuuriväki jos joku osaa käyttää luovuutta ja mielikuvitusta toimenpidesuunnitelmien tekemisessä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon jälkeen laadittavan toimenpidesuunnitelman laatimisessa tulee joka vaiheessa, alkaen heti ensimmäisistä askeleista aivan prosessin loppuun, ottaa mukaan ja hyödyntää ammattitaiteilijoiden osaaminen ja näkemykset. Olisi hölmöä jättää se asiantuntijuus, alan rakenteiden ja käytänteiden, haasteiden ja mahdollisuuksien, ymmärrys käyttämättä. Taide- ja kulttuuriväki jos joku osaa käyttää luovuutta ja mielikuvitusta toimenpidesuunnitelmien tekemisessä.

Sanna Heikkinen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [1. Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät

epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. 2. Pitkjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa - Kulttuuri- ja luovien alojen vaikutus sivistisyhteiskunnan eri kolkissa turvallisuutta luovasta roolistaan aina hyvinvointiin ja talouden kasvuun ansaitsee valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen. Uuden pysyvän, neuvoa-antavan toimielimen tehtävänä on seurata ja arvioida kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista sekä tehdä aloitteita kulttuuri- ja luovien alojen kokonaisvaltaiseksi edistämiseksi eri politiikka-aloilla. Mahdollisimman monialaisessa toimielimessä ovat edustettuna kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten lisäksi elinkeinoelämä, suuret kaupungit ja relevantit ministerit. 3. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi - Toimiva kulttuurialan infrastruktuuri on edellytys jokaisen osallisuudelle kulttuurissa. Se vahvistaa demokratiaa, ihmisten yhdenvertaisuutta, luovuudesta kehittyvää kasvua ja ihmisten hyvinvointia. Julkisen rahoituksen vastuu on turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus. Kulttuurin rahoitus pohjaa laajennetaan ja monipuolistetaan varmistamaan riittävät resurssit. Kulttuurin paikallisesta ja alueellisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehditaan kehittämällä kulttuuripalveluja ja -toimintaa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyössä. 4. Kansainvälistyvä kulttuuri - Kulttuuri on keskeinen osa Suomen ulkosuhteiden laajaa ja monipuolista toimintakenttää. Kulttuurin myönteiset vaikutukset maakuvaan edistävät Suomen kansainvälistä menestystä ja elinkeinopoliittisia tavoitteita. Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. 5. Yhteistyön ja osallisuuden voima - Eri väestöryhmien osallisuutta kulttuuriin edistetään. Monialaisilla osaamisverkostoilla sekä kulttuuri- ja luovien alojen koulutuksen työelämävastaavuutta parantamalla lisätään kulttuurialan tuottamaa arvonlisää ja työllisyyttä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Toimimme vapaan kentän sektorilla luoden esitystoimintaa, jakaen pedagogista osaamista ja järjestäen alan yhteistä toimintaa. Kehitämme resurssien puitteissa tuleville toimijoille parempaa alustaa ja mahdollisuuksia työllistyä haastavalla sektorilla. Vapaan kentän työnantajana omaamme asiantuntemusta erityisesti vapaan kentän lainalaisuuksista, sen uudistumistarpeista ja kehittämismahdollisuuksista. Kulttuuripoliittinen asiantuntemuksemme voisi olla hyödyksi esimerkiksi kulttuuri- ja luovien alojen toimielimessä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Hämmäntävä kokonaisuus ja tavoitetila ajassa, jolloin kulttuuriin kohdistuvat leikkaukset kertovat toisenlaisesta todellisuudesta. Onko niin, että seuraavalle hallitukselle jää tehtäväksi luoda ne edellytykset ja pohja sille, mitä tällä selonteolla haetaan? Vai liittykö tämä toimenpideohjelma niiden lukemattomien selvitysten joukkoon, joita ministeriöissä luodaan, mutta joiden toimeenpanoa kukaan ei seuraa tai hallinnoi? Toivottavasti vaalikausien ylittävä toimielin todellakin luodaan, ei vain pohtimaan ja istumaan vaan toteuttamaan tarvittavia uudistuksia ja toimenpiteitä.

Lakso Sari
Lokal Collective ry.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [On kiitettävää, että kulttuurin tekijät ja taiteen sisältöjen tuottajat on nostettu selonteossa keskeiseen asemaan. Taidetta ei synny ilman taiteilijoita, mutta taide tarvitsee myös vahvaa välittäjäporrasta. Taiteilijoiden lisäksi selonteon toimenpide-ehdotusten tulisi huomioida vahvemmin myös taideorganisaatiot, taidemuseot, vapaan kentän yhteisöt ja taiteen välittäjäporras. Vapaan kentän taideyhteisöillä on keskeinen rooli taiteen välittäjinä ja uudistajina, alueellisen saavutettavuuden edistäjinä ja kulttuurialan työllistäjinä. Kuvataiteen kentällä taideyhteisöjen heikko rahoitus hidastaa edelleen kestävien toimintarakenteiden syntymistä omarahoituksen kasvattamista sekä reilujen korvauskäytäntöjen kehittymistä. Nykytilan

kuvauksessa on tunnistettu huoli taiteilijoiden toimeentulosta ”erityisesti visuaalisilla aloilla, joilla työllistäviä organisaatioita on vähän”. Kulttuurin kolmannen sektorin kentällä on hyvin vähän työsuhteisia työpaikkoja, joten taitelijat ja luovan alan työllistävät usein itse itsensä, usein työskennellen yrittäjinä museoille ja muille taidelaitoksille. Museot työllistävät vakituisen henkilökunnan lisäksi jatkuvasti valokuvaajia, taiteilijoita, kuraattoreita, graafikoita, kirjoittajia, suunnittelijoita, kielenkääntäjiä, rakentajia, teknikoita ja lukuisia muita ammattinimikkeitä. On hienoa, että selonteossa kuvataiteilijoiden työn rakenteelliset epäkohdat on huomattu ja tavoitteena on visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmän kehittäminen. Taidemuseoita ja kuvataiteen organisaatioita onkin syytä vahvistaa siten, että esimerkiksi näyttelytoiminnasta syntyy taiteilijoille tuloja. Kulttuurin kenttä on ekosysteemi, jossa erilaisten toimijoiden läsnäolo on välttämätöntä sen luovan ajattelun ja toiminnalle ja sen kehittymiselle. Sen takia on ehdottoman tärkeää, että erilaisia rakenteita – taiteilijoita, kuraattoreita, kollektiiveja, pieniä taiteilijavetoisia organisaatioita, yhteisöjä ja yhdistyksiä – aivan kuin kulttuuriperinnöstä huolehtivia museoitakin – tuetaan julkisin varoin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen valokuvataiteen museo on aktiivinen kulttuurilaitos, joka edistää ja vaalii valokuvataidetta ja valokuvakulttuuria. Valokuvataiteen museo on Suomen ainoa valokuvan valtakunnallinen vastuumuseo. Valokuvataiteen museo on toimialaltaan taidemuseon, kulttuurihistoriallisen museon ja nykykulttuurin museon yhdistelmä. Tämä yhdistelmä tarjoaa erityisen näkökulman sekä jokaisen ihmisen arkea koskettavien visuaalisen kulttuurin ilmiöiden kontekstualisoimiseen, että kulttuuriperinnön säilyttämiseen. Museo pitää yllä ja kartuttaa Suomen monipuolisinta valokuvataiteen ja valokuvakulttuurin kokoelmaa, johon kuuluu lähes kolme miljoonaa valokuvaa. Valokuvataiteen museo tarjoaa valtakunnallista koulutusta, neuvontaa ja ohjausta museoille ja kuvaarkistoille valokuvaspesifeissä kysymyksissä, liittyen muun muassa valokuvakokoelmien hallintaan, hoitoon ja säilyttämiseen. Museon asiantuntemuksen ytimenä on nykypäivän valokuvakulttuurien ymmärtäminen ja paikantaminen vahvan valokuvahistorian ja -tutkimuksen osaamisen kautta. Valokuvan kriittisenä asiantuntijana museo rakentaa yhdenvertaisempaa yhteiskuntaa ja tukee aktiivista ja historiatietoista kansalaisuutta. Kokoelmatyössä, näyttelyissään ja yleisötyössään museo käsittelee monipuolisesti valokuvan eri ilmiöitä sekä tallentaa, tutkii ja tuottaa tietoa eri aikojen valokuvakulttuureista ja valokuvataiteesta. Museo myös kehittää medialukutaitoa edistäviä hyviä käytäntöjä ja menetelmiä sekä jakaa niitä koskevaa tietoa valtakunnallisille verkostoille. Museolla on valtakunnallinen erikoisosaaminen myös valokuvakonservoinnin alalla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tässä koottuna vielä ylläolevat huomiot:

Hienoa, että lausuntojen antaminen on mahdollistettu laajalle joukolle taiteen ja kulttuurin kentän toimijoita; selontekoa ovat kommentoineet niin suuret organisaatiot, liitot ja järjestöt kuin myös pienet yhteisöt ja yksityishenkilöt. Toivomme, että Kulttuuripoliittisen selonteon lausuntojen käsittelyprosessi ja toimenpiteiden valmistelu tehdään yhtäläillä läpinäkyväksi ja erilaisten toimijoiden painoarvon arvioimista avataan osana käsittelyprosessia. Ehdotamme myös, että selonteon valmisteluun liittynyt tärkeä ja laaja osallistavuus tulisi ulottaa myös käytännön

toimenpiteisiin. Kulttuurin kenttää tulisi osallistaa myös siinä vaiheessa, kun päätöksiä käytännön toimenpiteistä tehdään.

On ilahduttavaa, että myös Suomen hallitus näkee kulttuurin näin olennaisena osana sekä nykyistä että tulevaisuuden yhteiskuntaa. Taiteen ja kulttuurin julkisen rahoituksen pitkäjänteisen vahvistamisen tulisi olla tulevien vuosikymmenien kulttuuripolitiikan keskiössä. Kuten selonteossa on todettu, kulttuuri tuottaa merkittävästi enemmän kuin siihen investoidaan. Valitettavasti Kulttuuripoliittisen selonteon tärkeiden tavoitteiden ja nykyisten poliittisten päätösten välinen ristiriita vie uskoa ja luottamusta selonteon merkitykseen. Selonteon aikajänne on pitkä, mutta tällä hetkellä ennakoitujen ennennäkemättömän rajut julkisen rahoituksen leikkaukset murentavat selonteon tavoitteiden toteutumista merkittävästi. Julkisen rahoitustilanteen heikentymisellä on dramaattisia vaikutuksia koko kulttuurialaan Suomessa, jos tilannetta ei korjata. Leikkauksilla on vaikutuksia, joita ei voida perua, vaikka rahoitustilanne tulevaisuudessa paranisi: leikkausten kaatamat toimintarakenteet ja kadonneet alueelliset kulttuuritoimijat eivät ole enää toteuttamassa selonteon tavoitteita. On suuri riski, että ilman tämän hetken kulttuurin rahoituksen turvaamista ja kulttuuriin investoimista selonteon hyvät tavoitteet jäävät toteutumatta.

Kulttuurin kenttää on osallistettu laajasti selonteon tekemiseen ja kommentointiin, mikä mielestämme edellyttää selonteon tilanteen hallituksen sitoutumista esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen. Toimenpideohjelmassa on laadittava konkreettinen tavoiteaikataulu kulttuurin julkisen rahoituksen vahvistamiselle, kuten Taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle Kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle.

On kiitettävää, että kulttuurin tekijät ja taiteen sisältöjen tuottajat on nostettu selonteossa keskeiseen asemaan. Taidetta ei synny ilman taiteilijoita, mutta taide tarvitsee myös vahvaa välittäjäporrasta. Taiteilijoiden lisäksi selonteon toimenpide-ehdotusten tulisi huomioida vahvemmin myös taideorganisaatiot, taidemuseot, vapaan kentän yhteisöt ja taiteen välittäjäporras. Vapaan kentän taideyhteisöillä on keskeinen rooli taiteen välittäjinä ja uudistajina, alueellisen saavutettavuuden edistäjinä ja kulttuurialan työllistäjinä. Kuvataiteen kentällä taideyhteisöjen heikko rahoitus hidastaa edelleen kestävien toimintarakenteiden syntymistä omarahoituksen kasvattamista sekä reilujen korvauskäytäntöjen kehittymistä.

Nykytilan kuvauksessa on tunnistettu huoli taiteilijoiden toimeentulosta ”erityisesti visuaalisilla aloilla, joilla työllistäviä organisaatioita on vähän”. Kulttuurin kolmannen sektorin kentällä on hyvin vähän työsuhteisia työpaikkoja, joten taitelijat ja luovan alan työllistävät usein itse itsensä, usein työskennellen yrittäjinä museoille ja muille taidelaitoksille. Museot työllistävät vakituisen henkilökunnan lisäksi jatkuvasti valokuvaajia, taiteilijoita, kuraattoreita, graafikoita, kirjoittajia, suunnittelijoita, kielenkääntäjiä, rakentajia, teknikoita ja lukuisia muita ammattinimikkeitä. On hienoa, että selonteossa kuvataiteilijoiden työn rakenteelliset epäkohdat on huomattu ja tavoitteena on visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmän kehittäminen. Taidemuseoita ja kuvataiteen organisaatioita onkin syytä vahvistaa siten, että esimerkiksi näyttelytoiminnasta syntyy taiteilijoille tuloja. Kulttuurin kenttä on ekosysteemi, jossa erilaisten toimijoiden läsnäolo on välttämätöntä sen luovan ajattelun ja toiminnalle ja sen kehittymiselle. Sen

takia on ehdottoman tärkeää, että erilaisia rakenteita – taiteilijoita, kuraattoreita, kollektiiveja, pieniä taiteilijavetoisia organisaatioita, yhteisöjä ja yhdistyksiä – aivan kuin kulttuuriperinnöstä huolehtivia museoitakin – tuetaan julkisin varoin.

Taidemuseokenttä, joka on kulttuurialan merkittävä työllistäjä, aluetaloudellinen vaikuttaja ja olennainen kuvataiteen esittäjä ja kulttuuriperinnön säilyttäjä, jää selonteossa varsin näkymättömiin. Taide-, kulttuuriperintö- ja ympäristökasvatus ovat osa museoiden toimintaa, sillä museot rohkaisevat yhteisöjen osallistumista kulttuuriperinnön tallentamiseen ja siitä käytävään vuoropuheluun. Tekijänoikeudet ovat taiteen tekijöille keskeinen ansaintamuoto. Tekijänoikeusjärjestelmää kehitettäessä on kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että tekijöiden oikeutta korvaukseen vahvistetaan tavoilla, jotka mahdollistavat myös jatkossa kulttuurin ja kulttuuriperinnön saavutettavuuden. Suomalaisten museoiden kokoelmissa olevat taideteokset ovat yhteistä kansallista kulttuuriomaisuutta, jonka digitaalista saavutettavuutta verkossa on syytä edistää. Museot kehittävät ja kokeilevat uusia palveluja ja kohtaamismahdollisuuksia digitaalisissa toimintaympäristöissä ja edistävät kulttuuriperintöaineistojen avointa digitaalista saatavuutta. Rahoitusjärjestelmillä on turvattava sekä tekijöiden oikeus korvauksiin että yleisön oikeus kulttuuriperinnön saatavuuteen.

Kulttuurin julkisen rahoituksen vakaus on välttämättömyys myös kulttuuriperinnön säilyttämiselle. Kulttuuriperinnön kestävä säilyttäminen on kivijalka, jota ilman suomalaisen kulttuurikentän kehittäminen jää vaille tukevaa perustaa. Kulttuurin vaikuttavuuden edistäminen edellyttää kykyä paitsi nopeaan reagointiin ajassa, myös kykyä ja mahdollisuutta hahmottaa kulttuurin pitkiä kaaria. Kulttuuriperintöorganisaatioiden kulttuuriperintöä säilyttävän ja nykykulttuuria tallentavan toiminnan fyysiset ja digitaaliset edellytykset on turvattava pitkäjänteisesti. Elämme parhaillaan fyysisten ja digitaalisten arkistojen välisiä murrosvuosia. Sukupolvet, jotka keräsivät valtavia fyysisiä valokuvakokoelmia ja kuva-arkistoja etsivät niille sijoituspaikkoja. Tulevat vuodet ratkaisevat pystytäänkö esimerkiksi valokuva-aineistojen suuria fyysisiä arkistoja ollenkaan säilyttämään ja saattamaan digitaaliseen muotoon erilaisten yleisöjen käyttöön. Museot ja kuva-arkistot tarvitsevat riittävää taloudellista tukea toisaalta olemassa olevien valokuvakokoelmien kestävään hoitoon, toisaalta reagoidessaan nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön.

Selonteon esittämä taiteen ja kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmallien kehittämiseksi on kannatettavaa. Yrityksiä ja yksityishenkilöitä on mahdollista kannustaa mukaan taiteen ja kulttuurin rahoittamiseen poliittisilla päätöksillä. On tärkeää huomioida, että rahoituspohjan laajentaminen edellyttää museoilta ja muilta taidetoimijoilta omia resursseja, koska kumppanuuksien hankkiminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Rahoituspohjan laajentamisen täytyy tähdätä kulttuurialan kokonaisrahoituksen kasvamiseen, eikä yksityisen rahoituksen roolina voi olla vähenevän julkisen rahoituksen paikkaaminen. Julkinen rahoitus takaa taiteen ja kulttuurin pitkäjänteistä kehittämistä sekä mahdollistaa arms length -periaatteen toteutumisen. Taiteen ja sananvapauden ja sitä kautta demokratian toiminnan kannalta on välttämätöntä, että kulttuuria rahoitetaan julkisin varoin mahdollisimman vastikkeettomasti. Tämä on aivan olennaista yhteiskunnan moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kulttuurin kenttä on ekosysteemi, jossa erilaisten toimijoiden läsnäolo on välttämätöntä sen luovan ajattelun ja toiminnalle ja sen kehittymiselle. Sen takia on ehdottoman tärkeää, että erilaisia

rakenteita – taiteilijoita, kuraattoreita, kollektiiveja, pieniä taiteilijavetoisia organisaatioita, yhteisöjä ja yhdistyksiä – aivan kuin kulttuuriperinnöstä huolehtivia museoitakin – tuetaan julkisin varoin.

Lähivuosina myös Suomi määrittelee rooliaan kulttuurisessa muutoksessa, joka tarvitaan, että elämä maapallolla olisi mahdollista myös tuleville sukupolville. Selontekoon tulisi ehdottomasti sisällyttää kulttuurin rooli osana ekologista jälleenrakennusta ja asennemuutoksen moottorina osana nykyisen ympäristökriisin ratkaisuja. Ympäristön hätätilanteeseen ja sen pelottaviin seurauksiin ei voida vastata yksinkertaisilla ratkaisuilla, mutta tarvittavien poliittisten, käytännöllisten ja asennemuutoksen mittakaavassa kulttuurin rooli on olennainen. Muutoksen edellytyksenä on kyky purkaa kulutuskeskeisiä asennemalleja sekä historiallisia prosesseja ja ideologioita, jotka ovat johtaneet nykyiseen tilanteeseen.

Myös valokuvakulttuurin, kuvateknologioiden ja valokuvaan liittyvien laitekantojen muutokset ovat globaaleja ja niihin liittyy paljon sosiaalista ja maantieteellistä epäyhdenvertaisuutta ja ekologista riistoa, mikä vaatii radikaalia uudelleenajattelua globaalisti ja kulutuksen hillitsemistä. Muistiorganisaatiot eri puolilla maailmaa etsivät kestäviä ratkaisuja siihen, miten tallentaa, tuottaa, välittää, esittää ja käsitellä nykykuvakulttuuria yhdessä erilaisten yleisöjen kanssa.

Lähtökohtaisesti toivomme, että Kulttuuripoliittinen selonteon yhtenä ideologisena lähtökohtana olisi tukea solidaarisuutta paitsi suomalaisen kulttuurin kentän toimijoiden kesken, myös globaalisti.

Rastenberger Anna
Suomen valokuvataiteen museo - museonjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kymenlaakson liitto kannattaa kulttuuripoliittisen selonteon visiota. Niihin liittyviä tavoitteita kommentoidaan tarkemmin alempana lausunnossa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Neljä tavoitetta ovat pääpiirteissään kannatettavia, kahden tavoitteen osalta haluttiin antaa tarkempaa näkemystä.

Kulttuuri on jokaisenoikeus

On pidettävä huolta, että kaikilla kunnilla on yksin ja/tai yhteistyössä muiden kanssa mahdollisuus varmistaa, että kulttuuri todella on niiden asukkaille monipuolista ja saavutettavaa – asukkaiden taustaan, kieleen, sijaintiin, ikään tai taloudellisiin resursseihin katsomatta. Jatkossakin on oltava mahdollisuus tukea lasten ja nuorten omaehtoista kulttuuritoimintaa.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Selonteossa todetaan, että kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisille tuotannoille. Suomi kiinnostaa yleisesti, mutta tuotannot sijoittuvat alueille (esim. case Kymenlaakso, Cursor oy ja av-tuotannot). Tämän toiminnan tukemista on edistettävä. Sillä on niin taloudellista, toimintaympäristöä kehittävää kuin imagollista arvoa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Selonteossa tuodaan esiin julkisen rahoituksen vastuu kulttuurin paikallisen ja alueellisen saavutettavuuden turvaamisessa. On huomioitava kuntien hyvin erilaiset mahdollisuudet rahoittaa ja tukea kulttuuria. Tarvitaan enemmän rahoitusta, joka mahdollistaa yksittäisten kuntien mahdollisuudet kehittää ja tarjota kulttuuripalveluja, mutta myös kehittää yhteistyötä yli kuntarajojen. Kulttuurilla on tulevaisuuden elinvoimakunnissa keskeinen asema muiden muassa veto- ja pitovoiman vahvistamisessa. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyön edistämiseen on syytä panostaa myös taloudellisia resursseja. Rakennetun kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja kehittämistoimiin esimerkiksi kulttuurimatkailemisen kehittämisessä on varattava asianmukaiset resurssit. Hyvinvoinnin edistämisen kannalta on tärkeää varmistaa riittävät resurssit lasten- ja nuorten kulttuuriin osallistumisen ja saavutettavuuden tukemiseksi. Ajatus syrjäytymistä ehkäisevien tavoitteiden asettamisesta kulttuurille on kannatettava. Kulttuurikasvatussuunnitelmien jalkauttamiseen ja resursointiin on kiinnitettävä huomiota.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kymenlaakson liitolla on rajalliset resurssit edistää kulttuuria, mutta siihen on sitouduttu. Liitto haluaa tukea ja vahvistaa kuntien ja muiden toimijoiden mahdollisuuksia kehittää ja hyödyntää kulttuurin toimialaa. Maakuntaliitto on mukana kulttuurin ja luovan alan alueellisissa verkostoissa ja tukee rahoitusmahdollisuuksien etsimisessä todettuihin kehittämistarpeisiin. Osallistumme mielellämme resurssien puitteissa kumppanuuteen perustuvaan yhteistyöhön, joka edistää kulttuuritoimintaa Kymenlaaksossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Vahva kulttuuriala on osa yhteiskunnan resilienssiä. Se on nähtävä alueellisellakin tasolla itseisarvona, mutta myös sen sosio-ekonominen arvo on tunnustettava. Näiden molempien merkityksen on heijastuttava alan toimenpiteissä ja rahoituksessa. Kulttuurilla on tärkeä merkitys elinvoiman sekä veto- ja pitovoiman ja hyvinvoinnin tuottajana, ml. osallisuus ja yhteisöllisyys. Siksi alan riittävä resursointi on tärkeää niin Euroopan tasolla, kansallisesti, alueellisesti kuin paikallisesti.

Kuten kulttuuripoliittisessa selonteossa mainitaan kulttuuripalveluja rahoitetaan osana kuntien peruspalveluja. Siksi valtionosuuksien on oltava riittäviä kulttuuripalveluiden, tarjonnan ja työllisyyden ylläpitämiseksi kulttuuripalvelujen alueellisen eriytymisen välttämiseksi. Samoin liitto tunnistaa avustusten ja järjestöjen tärkeän merkityksen varsinkin pienemmissä kunnissa. Rahoitusjärjestelmän on kyettävä vastaamaan erilaisiin tarpeisiin.

Kulttuuri nähdään etenkin osana alueellisen resilienssin parantamista, mutta myös laajemmin osana henkistä kriisinkestävyttä ja huoltovarmuutta. Kulttuurin merkitystä alueellisen veto- ja pitovoiman edistämässä ei voi liikaa alleviivata. Kulttuurilla on hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen ohella tärkeä rooli elinvoiman vahvistamisessa - se on elinkeinotoimintaa ja työllistää. Yritystoimintaa ja yrittäjyyttä on kehitettävä ja tuettava kulttuurialalla.

Kortelainen Petra
Kymenlaakson liitto - Aluekehitysasiantuntija Petra Kortelainen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Tässä selonteossa määritellään yhdeksi kulttuuripolitiikan tavoitteeksi ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestäväns tule-

vaisuuden rakentamisen ja siksi tämän tavoitteen tulisi näkyä selonteossa johdonmukaisemmin. Tavoitteen tulisi läpäistä selkeämmin myös selonteon toimenpiteet. 2040-luvulla Suomen tulisi jo olla maamme kunnianhimoisen tavoitteen mukaan (tavoitevuosi 2035) hiilineutraali ja edelleen matkalla kohti ekologisesti kestävämpää yhteiskuntaa. Koko yhteiskunnan kaikkien toimialojen, myös kulttuurin ja sivistyksen toimialan, tulee olla mukana tekemässä kestävyysmurrosta, jolla on kaksi tavoitetta: kasvihuonepäästöjen pienentäminen ja ympäristökriisiin sopeutuminen edistämällä kulttuurin muutosta, jossa keskeisiä vahvistettavia toimia ovat esimerkiksi ylikulutuksen vähentäminen ja kiertotalous. Visiossa tulisi ilmetä, että tämä muutoksen tulee olla elettyä todellisuutta vuonna 2040. Tätä muutosta moni kulttuurikentän toimija on tehnyt jo vuosia, tekee juuri nyt ja tulee tekemään myös tulevaisuudessa. Sivistystyön, myös kulttuurin alueella, tulee keskittyä ekososiaaliseen sivistykseen, sillä ympäristökriisi tulee määrittämään tulevaisuuttamme vuosikymmeniä ellei satoja vuosia eteenpäin. Ekososiaalinen sivistys on ymmärrystä siitä, että ihminen on osa luontoa ja että saamme kaiken tarvitsemamme luonnosta. Ekososiaalisesti sivistynyt ihminen ymmärtää omien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa riippuvan toisten ihmisten ja luonnon hyvinvoinnista eli hänen maailmasuhteensa on kokonaisvaltaisesti vastuullinen. Ekososiaalinen sivistys on myös ymmärrystä toimiansa hiilijalanjäljestä ja siitä millainen sen pitäisi tulevaisuudessa olla.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi puhua läpi selonteon kulttuurista ja taiteesta, ei vain kulttuurista. Kulttuuri voidaan ymmärtää monin tavoin yhdelle se on jokapäiväisiä tapoja ja puhuttua

kieltä, toiselle taide- ja kulttuurituotantoja, kuten selonteon alussa todetaankin. Taide on kuitenkin eri asia kuin kulttuuri.

Kulttuuri ja taide eivät ainoastaan inspiroi vaan ovat myös rakentamassa kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta, etenkin institutionaalisina käytäntöinä.

Edellä olevaan perustuen ehdotukseni kulttuuripoliittisen selonteon visioksi alla:

2040-luvulla kulttuurin ja taiteen toimiala on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka on vahvasti mukana rakentamassa ja inspiroimassa kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista ekososiaalista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Pidän tavoitteita 2. ja 3. hyvinä, mutta korjaisin 1. ja 4. tavoitteen seuraavasti:

1. Kulttuurinen kestävyysmurros on muutosvoima.

Tulevaisuudentutkija Roberto Polin mukaan jokaisella ihmisellä on eettinen ja moraalinen vastuu ajatella planeetan tilaa ja muuttaa omaa toimintaansa niin, ettei se aiheuta vahinkoa tulevaisuudelle. Jokainen voi esimerkiksi pohtia muutoksia ruokavaliossaan (kohti kasvispainotteisuutta) tai suhdettaan ylikulutukseen (kulutuksen vähentäminen, kiertotalous). Kulttuurisen kestävyysmurroksen kautta voidaan synnyttää ekologista kestävyyttä.

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä kulttuurista.

Suomi ja suomalaiset edustavat globaalin pohjoisen valtioita ja kulttuuria, jotka ylikuluttavat luonnonvaroja vuodesta toiseen. Siksi muutoksen tulee lähteä meistä: päästöjen vähentäminen ja sopeutuminen ympäristökriisiin maailmaan (ylikulutuksen lopettaminen). Kestävyysmurroksen tulee olla oikeudenmukainen, kaikki kansalaiset täytyy ottaa mukaan. Taloudellinen kestävyys on tasapainoista talouden kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen tuhlaamiseen tai ihmisten riistämiseen.

Koska yhteiskunnat toimivat talouden varassa, kestävällä pohjalla oleva talous antaa voimavaraa kohdata tulevaisuuden haasteita. Taloudellisen kestävyuden lisäksi kulttuurinen ja sosiaalinen kestävyys pureutuvat yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, köyhyyden poistamiseen, itseilmaisuun ja kaikkien terveyden varmistamiseen. Tätä arvopohjaa ja näihin tavoitteisiin pyrkiviä toimintamalleja tulee viedä kansainväliseen yhteistyöhön, tuotekehittämiseen ja kaupantekoon.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislap- suudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusiille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaihtumamahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. • Panostetaan kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys. • Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. • Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtion- osuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys. Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle. • Huolehditään, että kulttuuri tukee ihmisten luontosuhteen kehittymistä, jotta hyvinvoiva luonto säilyy kulttuuriperintönä tulevaisuuteen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

IHME Helsinki on ekologisesti kestävien toimintamallien edelläkävijä taidekentällä. IHME Helsinki yhdistää toiminnassaan taiteen, tieteen ja ilmastotyön. Viimeiset kuusi vuotta olemme tutkineet sitä mikä on taiteen ja taideinstituution rooli kestävyysmurroksessa. Julkiseen tilaan räätälöidyt vuosittaiset IHME Helsinki -teokset syntyvät taiteen ja tutkitun tiedon vuoropuhelusta. Kutsumme yhteistyöhön taiteilijoita, jotka jakavat eetoksemme ekologisesta kestävyydestä ja taiteen voimasta kestävyysmurroksessa. Edistämme ekososiaalista sivistystä osallistavilla taideteoksilla, tapahtumilla ja viestinnällä. Jaamme kaiken oppimamme ekologisesta jälleenrakennuksesta taideinstituutiossa

verkkosivullamme ja sosiaalisen median alustoillamme. Olemme laskeneet ennakoiden hiilijalanjälkemme vuodesta 2020 lähtien, muuttaneet laskelmiin perustuen toimintaamme ja kompensoineet jäljelle jäävät päästöt vuosittain. Huomioimme toiminnassamme myös luontojalanjälkemme eli miten hankkimamme tuotteet ja palvelut ja liittyvät maankäyttöön, joka on globaalisti tunnistettu merkittävimmäksi luontohaittojen aiheuttajaksi. Vähennämme toiminnastamme aiheutuvia ilmastopäästöjä ja pyrimme kumoamaan jäljelle jääneet päästöt. Etsimme kumppaneiksemme yrityksiä ja organisaatioita, jotka jakavat ekologiseen kestävyteen tähtäävät arvomme. Perehdytämme mielellämme myös aiheeseen niitä kumppaneita, jotka ovat vasta alussa muutoksen tiellä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi puhua kulttuurista ja taiteesta, ei vain kulttuurista. Kulttuuri voidaan ymmärtää monin tavoin yhdelle se on jokapäiväisiä tapoja ja puhuttua kieltä, toiselle taide- ja kulttuurituotantoja. Taide on kuitenkin eri asia kuin kulttuuri.

Kulttuuri- ja taidekentän toimijoista tulee huomioida myös myös museot ja vapaan kentän toimijat. Niillä molemmilla on erittäin tärkeä rooli kulttuuripolitiikan todeksi tekemisessä: museoilla asiantuntijaorganisaatioina jotka huolehtivat kulttuuriperinnöstä, kulttuurin luomisesta ja taiteen välittämisestä yleisöille. Vapaan kentän toimijat ovat usein niistä jotka tuottavat ns hiljaisia signaaleja, ne osallistuvat siten myös kulttuurin uudistamiseen ja inspiroivat vakiintuneempien instituutioiden toimintaa.

On hyvä, että selonteossa tunnistetaan tarve hallinnonalojen väliselle yhteistyölle myös kulttuuripolitiikan edistämiseksi. Siksi kuulisin mielelläni enemmän Valtioneuvostotasaisen ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamissuunnitelmasta.

Kulttuurin toimialan tietopohjan vahvistaminen on erittäin tärkeää. Tärkeä osa tätä kokonaisuutta ovat Tilastokeskuksen kulttuuritilastot, joita on esitetty lakkautettavaksi. Kerran menetetyt kulttuuritilastot heikentäisivät merkittävästi pohjaa selonteon toimenpiteiden seuraamiselle ja arvioinnille.

Kulttuurin sisällyttäminen Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin ei todennäköisesti tule toteutumaan. Kulttuureja on YK:n jäsenvaltioissa valtavasti ja ne kulttuuriset kestävyystoimet joita me teemme Suomessa eivät ole relevantteja monessakaan muussa maassa. Suuri osa niistä maista, jotka kärsivät ilmaston lämpenemisestä katastrofaalisesti, eivät ole sitä aiheuttaneet. Heidän kulttuurinsa voi olla lähtökohtaisesti kestävä. Poistaisin tämän kohdan selonteosta ja lisäperusteluja sille voi kysyä tulevaisuudentutkija Katriina Siivoselta Turun yliopistosta.

Selonteon toimenpide-ehdotus luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu vuoteen 2040 mennessä on erittäin kannatettava, mutta liian kaukana tulevaisuudessa. Nyt näköpiirissä olevalla rahoitustilanteen heikentymisellä ehtii olla dramaattisia vaikutuksia koko kulttuurialaan Suomessa, jos tilannetta ei mahdollisimman pian korjata.

Toppila Paula
IHME Helsinki - Toiminnanjohtaja, kuraattori

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kohtaan 1

- ekokriisi on niin kokonaisvaltainen, että voisiko tässä mainita kulttuurin muutosvoiman myös kestävyyskriisin ratkaisemisessa

kohtaan 2

- Suomi on läpikotiansa kulttuurinen projekti. Kulttuurilla on valtava merkitys sosiaalisen koheesion ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Moninaistuva Suomi tarvitsee moninaista suomalaista identiteettiä.

- vaikka kulttuurilla on monenlaista instrumentaalista arvoa, myös taiteen ja kulttuurin itseisarvo olisi hyvä mainita tässä.

4.

- Kansainvälistymistä tulisi lisätä kestävästi, eli kestävyys voisi lisätä tähän kohtaan
- Myös suomi on jo kansainvälinen, suomessa olevaa kansainvälisyyttä tulisi hyödyntää paremmin madaltamalla rakenteellisia esteitä, lisäämällä osallisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Hallituksen tämänhetkiset leikkaukset ovat romuttamassa taiteen kentän ja erityisesti vapaan kentän taiteilijoiden toimeentulon. Freelancereiden epätyypillisistä työsuhteista ja niiden haasteista on puhuttu 90-luvusta lähtien mutta suuria parannuksia ei ole juuri tapahtunut. Toimintaympäristön muuttuessa yhä haastavammaksi vaarana on aivovuoto, kentän homogeenistuminen ja kuihtuminen. Yhä harvempi pystyy valitsemaan taide- tai kulttuurialan.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

UrbanApa / UTT ry on taideyhteisö, joka toimii missiona on yhteisöllistää, moninaistaa ja voimaannuttaa. Työskentelyn ytimessä on luoda konsepteja ja toimintamalleja, jotka työllistävät nuoria ja moninaisista taustoista tulevia taiteilijoita, yhteisöllistävät ja siten lisäävät työssäjaksamista ja vertaistukea, kouluttavat eli lisäävät tekijöiden kompetenssia ja työkaluja toimia alalla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon toimenpiteiden valmistelun tulee olla osallistavaa, ja kulttuurin kenttä tulee osallistaa käytännön toimenpiteiden päätöksenteossa. Lausuntoprosessi tulisi tehdä julkiseksi, jotta ymmärretään, miten erilaisten toimijoiden lausuntoja arvioidaan.

Hallituksen tulee sitoutua selonteossa esitettyihin toimenpiteisiin ja huomioida mahdollisten julkisen rahoituksen leikkausten vaikutukset kulttuurialan rakenteisiin ja toimijoihin.

Kulttuurin julkisen rahoituksen pysyvyys ja pitkäjänteisyys on varmistettava, jotta kulttuurin ekosysteemi voi kukoistaa ja selonteossa asetetut tavoitteet, kuten BKT

osuuden kaksinkertaistaminen vuoteen 2040 mennessä, voivat toteutua.

Rahoituspohjan laajentaminen on kannatettavaa, mutta sen tulee täydentää, ei korvata, julkista rahoitusta. Myös taiteilijavetoisten organisaatioiden ja taiteen välittäjäportaan vahvistaminen on tärkeää kulttuurin saavutettavuuden ja kestävien toimintarakenteiden kannalta.

Arms length -periaatteen mukainen julkinen rahoitus takaa taiteen ja kulttuurin vapauden ja edistää demokratiaa. Marginalisoitujen toimijoiden rahoitusmahdollisuudet tulee turvata.

Kulttuurin tietoperustaa ja tilastointia tulee vahvistaa, jotta selonteon toimenpiteiden vaikutuksia voidaan seurata ja arvioida. Tilastokeskuksen kulttuuritilastojen lakkauttamisella olisi vakavia seurauksia tietopohjan vahvistamiselle.

Selonteossa tulee kiinnittää erityishuomiota kulttuurikentän moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen, ei vain kulttuurin kulutuksen näkökulmasta, vaan myös taiteen tekijöiden osalta. Vaikka Suomen väestö moninaistuu, taideinstituutiot ovat edelleen valtaosin valkoisia, vammattomia ja keskiluokkaisia. Tämä ongelma tulee tunnistaa ja siihen on puututtava konkreettisilla toimenpiteillä.

Lindfors Sonya
UrbanApa

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Eryitystä huomiota kiinnitämme alkuperäiskansa saamelaisten kulttuuriin ja oikeuksiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Luonnonsuojeluliiton sääntöjen mukaisena tarkoituksena on "luonnon- ja ympäristönsuojelun edistäminen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen ja vaaliminen." Tässä emme näe

kulttuurin ja luonnon erillisyyttä saatikka vastakohtaisuutta, vaan Veikko Litzenin tavoin yhteyttä: "Kulttuuri on ihmisten ympäristönsä haasteisiin antamien vastausten kokonaisuus. Kulttuuria ovat kaikki ympäristön haasteisiin annetut vastaukset."

Ymmärrämme, että kulttuuri muuttuu ajassa, paikassa ja sosiaalisessa kontekstissa. Tässä mielessä kulttuurin nykyinen keskeinen haaste on välttämätön kestävyysmurros, jota tarvitaan vastaamaan ihmiskunnan ja suomalaisten keskeisiin visaisiin ongelmiin, kuten luontokato, ilmastokriisi ja ylikulutus. Tämä ihmisen ja luonnon hyvinvointi on hyvin nostettu strategian tavoitteisiin, mistä kiitos. Näistä syistä näemme luonnonsuojelun ja kulttuurin toimijoiden yhteistyön välttämättömänä, ja aiomme sitä osaltamme edistää.

Kulttuurin resurssien turvaaminen on tärkeää myös siksi, että kestävyysmurroksessa kulutusta olisi suunnattava enemmän aineellisista aineettomiin asioihin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuriperinnön pitäminen elävänä on tärkeää. Siihen liittyy se, että kaikki perinne ei ole itsessään niin arvokasta, etteikö asioita voisi muuttaa. Tämä ei tarkoita, että Lönnrotin Kalevalasta pitäisi sensuroida esimerkiksi perheväkivaltaa mahdollisena pitävä "sulhasen opastus". Se voidaan kuitenkin kehystää omaan aikaansa, vaikka meidän aikamme toimii toisin. Vastaavia perinteiden ja asenteiden uudelleen arvointeja – kulttuuristen pommien purkua – tarvittaisiin kiireesti esimerkiksi suhteessamme eläimiin.

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Toimeksi saaneena

Tapani Veistola

toiminnanjohtaja

Veistola Tapani
SLL

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskuksen (KEK) mielestä visiota ei voida tarkastella irrallaan tämän hallituskauden aikana tapahtuvista leikkauksista kulttuurin rahoitukseen. KEK toivoo, että visiossa avattaisiin sitä miten ala pääsee kehittymään kulttuurialojen toimintaan kohdistuessa merkittäviä leikkauksia. Nykyhetken rahoituksen kehityssuunnasta puhumista ei kansanmusiikin ja kansantanssin alan toimijoiden mielestä voida välttää.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kulttuuri- ja luovat alat ovat kansainvälisesti verkottuneita ja toimivat aktiivisesti kansainvälisillä markkinoilla luoden merkittävästi vientituloja.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus (KEK) on Suomen kansanmusiikki- ja kansantanssialan ammattilais- ja harrastajaorganisaatioiden kattojärjestö, jolla on 18 jäsenjärjestöä vuonna 2024. KEK on mukana kotimaisessa kulttuuripolitiikassa edustaen koko alan ääntä. KEK:n tarkoituksena on kansanmusiikin, kansantanssin sekä niihin liittyen soitinrakennustoiminnan ja puku- ja tapaperinteen edistäminen. Enemmistökulttuurin lisäksi toiminta-alueeseen kuuluvat kiinteästi niin perinteisten vähemmistöjen kuin uussuomalaisten musiikkiperinteet.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

- Elävä kulttuuriperintö tarvitsee tekijänsä. Yhteiskunnan resursseja tarvitaan rakennetun ympäristön rinnalla myös yhteisöille, jotka pitävät perinteitä elinvoimaisina kattavasti Suomen eri alueilla. Tämänhetkisessä rahoituskehityksessä koko kansanperinnettä ylläpitävän kentän toiminta on uhattuna. Kansanmusiikin ja kansantanssin kentän perusrahoitus on riittämätön. Seuraavan 20 vuoden aikana toimintaedellytyksiä on vahvistettava merkittävästi. Vähemmistökulttuurien erityispiirteet on huomioitava.

- Elävän perinnön turvaaminen on keskeinen osa kansallista turvallisuuspolitiikkaa. Terveen kulttuurisen itsetunnon omaavat yhteisöt identifioituvat kansakuntana yhteisten asioiden äärelle, kulttuurisesta diversiteetistä ja moniarvoisuudesta ponnistaen mutta yhteiseen tarinaan kiinnittyen. Tämä on tullut selvästi näkyväksi erityisesti viime vuosien geopoliittisten myllerrysten keskellä. Yhteistyön ja osallisuuden voima -kappaleeseen (3.5) tulisi sisällyttää myös kulttuuriperinnön monimuotoisuus ja vähemmistökulttuurit. Vähemmistökielet tarvitsevat kulttuurin ympärilleen säilyäkseen ja elpyäkseen.

- Hyvinvoivat ja kulttuurisesti aktiiviset yhteisöt ovat demokratian perusta. Kansanmusiikin ja kansantanssin alalla on huomattava määrä yhteisöihin kiinnittyvää kulttuurihyvinvoinnin osaamista, toimijuutta ja ymmärrystä. Tätä osaamista tulee hyödyntää vahvemmin kulttuurin kentällä tulevaisuudessa.

- Kansanmusiikin ja kansantanssin kentällä kansalaisjärjestöillä on keskeinen rooli toiminnan mahdollistajina ja kehittäjinä. Toiminta kytkeytyy esimerkiksi arkistojen ylläpitoon, koulutukseen, kasvatukseen tai tapahtumien järjestämiseen. Kansalaisjärjestöjen työn kautta kansalaisyhteiskunnan osallisuus mahdollistuu ja kulttuuriperinnön omistajuus vahvistuu. Kansalaisjärjestötoiminnan mahdollisuuksia ja toimintaympäristöä tulee kehittää ja vahvistaa.

- Kotimainen kansanmusiikki ja kansantanssi niiden monikulttuurista ja -kielistä luonnetta unohtamatta tulee huomioida Suomi-brändin lippulaivoina. Suomen alueen kansanmusiikilla ja -tanssilla on kansainvälisillä musiikkimarkkinoilla kysyntää ja runsaasti hyödyntämätöntä

vientipotentiaalia. Niin perinneyhteisöjen kuin kulttuurin ammattilaisten kansainvälistä liikkuvuutta ja verkostoitumista tulee edistää. Yleisradion tulee huomioida ala nykyistä merkittävästi vahvemmin.

- Ammattilaisten (mm. muusikot, tanssijat, pedagogit, tutkijat, organisaattorit, tuottajat, managerit, ääniteknikot) työmahdollisuuksista tulee huolehtia. On huomioitava, että valtaosa kansanmusiikin ammattilaisista toimii vapaalla kentällä freelancereina ja yrittäjinä itsensä työllistäen, eikä vapaan kentän resursseja tule heikentää.

- Musiikillisen ja tanssillisen kulttuuriperinnön valtakunnallinen saavutettavuus ja koulutuksen rahoitus on turvattava. Koulutuksessa tulee huomioida opintopolut niin harrastajasta ammattilaiseksi kuin vapaassa sivistystyössä ja yhteisöissä tapahtuvan nonformaalin ja informaalin oppimisen tukeminen. Perusopetuksessa kansanmusiikki ja kansantanssi tulisi näkyä vahvemmin. Kansantanssin opiskelu ja tutkimus yliopistotasolla tulee mahdollistaa. Myös alaan elimellisesti liittyvät kansanomaisten soitinten rakennus sekä pukuperinteen vaaliminen tulisi huomioida elimellisenä osana suomalaista kulttuurikenttää.

- Tapahtumien asema kulttuuriperinnön vaalijoina tulee turvata ja resursoida. Suomessa on lukuisia kansanmusiikki ja kansantanssitapahtumia, joiden rooli suomalaisen elävän kulttuurin turvaamisessa tuleville sukupolville on ensiarvoisen tärkeä. Tapahtumien kaupallinen hyödyntämispotentiaali vaarantamatta niiden kulttuuripoliittista tehtävää on rajallinen, mistä syystä niiden julkiseen tukeen on panostettava.

- Kansanmusiikki- ja kansantanssiala on keskeinen toimija useiden kansainvälisten sopimusten jalkauttamisen kannalta. Esimerkiksi Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimus, Faron puiteyleissopimus sekä Agenda 2030 -toimintaohjelman kansallinen toimeenpano vaatii kulttuuriperintötoimijoiden aktiivista osallistumista ja osallistamista. Alan toimijoiden osaamista ja mahdollisuuksia osallistua sopimusten toimeenpanoon ruohonjuuritasolla tulee lisätä. Suomen valtion tulee myös ottaa ajaakseen kulttuurille omaa tavoitetta osana vuoden 2030 jälkeistä kestävä kehityksen ohjelmaa.

Lahti Sirpa
Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Suomen Yrittäjät kannattaa kulttuuripoliittisen selonteon Visiota. Visio on hyvä mutta toimenpiteitä tulee tehdä jo nyt, eikä vasta tavoitella vuoteen 2040.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Suomen Yrittäjät kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta. Tavoitteet on hyviä mutta toimenpiteitä tulee tehdä jo nyt, eikä vasta tavoitella vuoteen 2040.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [• Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa. Suomen Yrittäjät esittää, että aineettoman pääoman erät yrityksen taseeseen tulee ottaa huomioon jo nyt ja huomioida yritysneuvonnassa ja

koulutuksessa. Aineeton pääoma ja sen käyttöoikeudet tulee toimittajan puolesta kirjata tilaajalle selkeästi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Yrittäjien missio on parantaa yrittäjien asemaa ja yrittämisen olosuhteita. Yrittäjät ja yrittäjyys vievät koko suomalaista yhteiskuntaa kohti parempaa tulevaisuutta. Näin ollen myös kulttuuri ja luovan alan yrittämistä ja sen kautta houkuttelevaa maakuvaavaa sekä hyvinvoivaa yhteiskuntaa halutaan parantaa.

Suomen Yrittäjät toimivat valtakunnallisesti, alueellisesti maakunnissa ja paikallisesti kunnissa sekä EU:ssa. Vaikutamme poliittiseen päätöksentekoon paikallisesti sekä EU-tasolla ja pidämme keskustelussa mukana kulttuurin ja luovien alojen toimijat.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionsne.

Luovan alan yritystoiminta tulisi ottaa vahvemmin huomioon kulttuuripoliittisen selonteon visiossa. Selonteossa todetaan, että vuonna 2022 luovaan osaamiseen perustuva liiketoiminta yrityksissä on ollut arvoltaan 13,7 miljardia euroa. Kulttuuri- ja luovan alan toimijoissa on valtavasti yrittäjiä ja jotta kulttuuripolitiikka säilyisi elinvoimaisena, tarvitsee se tuekseen kasvavaa ja kehittyvää yritystoimintaa. Kulttuurialan arvoketjut huomioidessa, on tärkeää myös huomioida yrittäjyyden arvoketjujen ymmärtäminen.

Yrittäjyyslähteisyyttä ja liiketoimintatasaamista kulttuurialan koulutuksissa tulee korostaa. Selonteossa viitataan useasti taiteen ja kulttuurin monipuoliseen hyödyntämiseen. Lisätään poikkitieteellistä toimintaa ja siihen kannustavaa ilmapiiriä oppilaitoksissa sekä yhteistyötä yritysten kanssa. Tuetaan innovaatiotyön kaupallistamista entistä vahvemmin.

Politiikan tulee tunnustaa aineettoman arvonluonnin olevan taloudelle yhtä merkityksellistä kuin aineellinen arvonluonti. Näin ollen kulttuurialojen taloudellinen potentiaali tulisi tunnustaa paremmin, ei pelkästään tukien saajina, vaan myös kannattavina investointikohteina. Arvoa tuottavat palvelut tarjoavat merkittävän mahdollisuuden sekä valmistavalle teollisuudelle että palvelualan yrityksille. Työ- ja elinkeinoministeriön ja Elinkeino- ja innovaatio-osaston mukaan yksityiset palvelut muodostavat puolet kansantaloudesta, ja niiden tuottavuuden parantaminen on ratkaisevan tärkeää.

Työmarkkinoiden toimivuutta tulee kehittää eikä apurahat ja yritystoiminta saa poissulkea toisiaan. Apurahojen myöntämisessä tulee olla joustavampi lähestymistapa hakijoita kohtaan, jotka pyrkivät

kehittämään ja laajentamaan toimintaansa. Selonteossa tulisi esittää konkreettisesti, miten kulttuuriala saadaan muutettua apurahapuolelta yrittäjyydeksi. Uusien rahoitusinstrumenttien osalta on äärimmäisen tärkeää, että rahoitusmuodot ottavat huomioon myös yksinyrittäjät ja pienyritykset. Oleellista ei ole se, minkä kokoinen yritys on tällä hetkellä ja millä nopeudella yritys kasvaa, vaan millainen on sen kasvupotentiaali.

Selonteossa on huomioitu kulttuurialaan liittyvän tietoperustan vahvistaminen. On tärkeää tuoda erikseen esiin kulttuuritilastojen toiminnan uhanalaisuus, sillä ilman tilastoja tietoperustaa ei voida kehittää tai johtaa. Myös alakohtaista tieto-osaamista, kykyä ja pätevyyttä päätöksenteossa tulee lisätä laajemmin rahoituspuolelle sekä maakuntien elinvoimakeskuksiin.

Tavoitteena tulee olla kokonaisvaltaisesti osallistava Suomi. Tavoitteissa on kirjattu, että onnistunut kulttuuri- ja elinkeinopolitiikka luo osallistumisen ja merkityksellisyyden tunnetta, luoden yhteiskunnalle merkittävää hyvinvointia ja taloudellista arvoa. Elinkeinopolitiikassa pitäisi ottaa huomioon paljon nykyistä paremmin kulttuuriala. Rikas kulttuurielämä on merkittävä paikkakunnan tai seudun elinvoimatekijä. Siksi on yleisen edun mukaista edistää kulttuuria ja sitä kautta elinvoimaa, joka on myös hyvin usein yrittäjävetoista toimintaa. Suomi tulee tunnistaa kiinnostavana kulttuurimaana, joka lisää osaa-van työvoiman houkuttelevuutta, kasvattaa investointihalukkuutta ja lisää vientiä.

Antosalo Sonja
Suomen Yrittäjät - Elinkeinopolitiikka

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, neuvotteluosapuolten välinen tasapaino pitäisi olla nykyistä parempi, taide-, kulttuuri- ja luovien alojen merkityksen ymmärtäminen, arvostuksen lisääminen sekä vakaiden rahoitusmallien ja investointien kehittäminen kasvun mahdollistamiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry Sunklon rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on ja tulee olemaan aktiivinen. Sunklo on näytelmäkirjailijoiden ja käsikirjoittajien edunvalvoja, jonka keskeisiä tehtäviä ovat käsikirjoittajien ja näytelmäkirjailijoiden aseman edistäminen työn ehdoissa sekä ammattiryhmien arvostuksen lisääminen taiteen- ja kulttuurin kentillä. Sunklon edustamien jäsenten toimintakenttä on laaja ja itse jäsenistö on erittäin aktiivista.

Tarjoamme jäsenille oikeudellista neuvontaa sopimusasioissa, tekijänoikeuskysymyksissä ja muissa taiteilijan työhön liittyvissä ongelmissa, koulutamme jäseniämme jatkuvasti ja välitämme ajantasaista tietoa alojen kehityssuunnista myös kansainvälisesti. Neuvomme näytelmien ja käsikirjoitusten käyttäjiä teosten käyttöön liittyvissä kysymyksissä.

Yhdistys osallistuu aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun. Sunklo pyrkii kulttuuripoliittisella vaikuttamisellaan parantamaan näytelmäkirjailijoiden ja käsikirjoittajien asemaa ja ansaintaa. Sunklo pyrkii myös edistämään yhteisöllisen ammatti-identiteetin rakentamista, jolla tukea kirjailijoiden välistä ammatillista yhteenkuuluvuutta ja verkostoitumista laajasti niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Toimimme aktiivisesti taiteen ja kulttuurin kentällä muiden luovan alan organisaatioiden kanssa yhteistyössä sekä etsimme yhteistyökumppaneita rohkeasti myös oman erityisalamme ulkopuolelta.

Sunklo haluaa olla mukana kulttuuripoliittisen selonteon viemisessä teoriasta käytäntöön ja tarjoaa osaamistaan erilaisten asiantuntijaryhmien työskentelyyn.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuurin saralla todellisuus ja visio eroavat toisistaan merkittävällä tavalla: samalla, kun kulttuurin tukia lyhytnäköisellä tavalla leikkaamalla aiheutetaan korjaamatonta vahinkoa, selonteossa korostetaan kulttuurin tärkeyttä suomalaisen identiteetin rakentajana ja hyvinvoinnin lähteenä. Leikkaukset tulevat merkittävästi horjuttamaan taiteen ja kulttuurin keskeisiä perusrakenteita, kuten esittävän taiteen ja museoiden valtionosuustoimijoita, Taiteen edistämiskeskuksen rahoittamia vapaan kentän yhteisöjä sekä kulttuurialan järjestökenttää. On vaikea nähdä, miten pystytään rakentamaan kestävää tulevaisuutta ja hakemaan luovan alan jatkuvaa kasvua kohti 2040-lukua, kun taiteen ja kulttuurin perusrahoitus ja sitä myötä toiminnan perusedellytykset ovat vaarassa. Toivomme siksi, että kulttuurin arvostuksesta ei vain puhuta vaan se näytetään myös teoin. Taiteen ja kulttuurin tekijöiden elinkeino on taattava, jotta suomalaista taidetta ja kulttuuria voidaan tehdä jatkossakin. Taide ei synny tyhjiössä, vaan se on työtä, josta on saatava palkkaa ja arvostusta. Jotta vision esittäminen ylipäättään olisi mielekäästä ja sen toteutuminen mahdollista, päättäjien tulee aktiivisesti toimia kaavailtujen leikkausten aiheuttamien tuhojen estämiseksi.

Mäkinen Outi
Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Visio ja tavoitteet vastaavat pääosin Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL) näkemystä. Ne muodostavat hyvän kokonaisuuden. Joitain tarkennuksia tavoitteet silti vaativat.

Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa -tavoite (2.) on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton näkökulmasta hyvin tärkeä. SKTL pitää Suomen Kirjailijaliiton lailla tärkeänä, että tavoitteissa tuodaan esille taiteen tekijän roolia, sillä taidetta ja kulttuuria ei olisi ilman taiteen ja kulttuurin "alkutuottajia" eli ammattitaiteilijoita. Kääntäjä luetaan taiteilijoiden joukkoon, sillä hän laatii suomalaisen kirjailijan teoksesta käännöksen niille kielille, joilla kirjallisuutta halutaan viedä Suomesta ulkomaille. Kääntäjällä on siis valtavan tärkeä rooli kirjallisuusviennissä: ilman kääntäjää ei olisi kirjallisuusvientä. Kääntäjä myös kääntää maailmankirjallisuutta kotimaisille kielille eli on omalta osaltaan tärkeä lenkki taiteen ja kulttuurin matkalla ulkomailta esimerkiksi suomalaisten teattereiden lavoille näytelminä, kirjakauppoihin kirjoina, ja monen muunkin kotimaisen alan työllistäjänä. Kirjallisuus työllistää Suomessa monenlaisia toimijoita logistiikkayhtiöistä kirjakauppoihin ja lukuaikapalveluihin. On hyvin tärkeää, että taiteesta ja kulttuurista puhuttaessa, muistetaan puhua myös taiteen ja kulttuurin tekijöistä, ammattitaiteilijoista, joista kääntäjätkin ovat,

sillä ilman heitä kansalla ei olisi pääsyä korkealaatuisen kirjallisuustaitteen pariin. Ilman av-kääntäjiä puolestaan monikaan tv-katsoja kotimaassa ei pystyisi seuraamaan ulkomaisia elokuvia tai lastenohjelmia.

Kolmas tavoite "Kulttuuri on jokaisenoikeus" (3.) on tärkeä tavoite, mutta tulee muistaa, että kulttuurin ammattilaisten ja tekijänoikeudenhaltijoiden tulee saada teostensa käytöstä aina korvaus. Tämä olisi hyvä mainita, jotta ei syntyisi väärää mielikuvaa siitä, että kulttuuri on ilmaista. Monesti tekijänoikeuskorvausten kiemurat ovat suurelle yleisölle kovin vieraita, mutta mielikuvaa ilmaisesta työstä ei tulisi kulttuurin näkökulmasta kulttuuripoliittisessa selonteossa vahvistaa. Tekijänoikeuskorvaukset ovat tekijöille, kuten kirjallisuuden kääntäjille, hyvin tärkeä lisä entuudestaan hyvin pieniin tuloihin. Saavutettavuuden lisääminen alalla kuin alalla on silti hyvin kannatettavaa ja todella hyvä tavoite ja olemme todella iloisia, että kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen eri kielillä on kiinnitetty tässä kohdassa huomiota.

Kohdassa 3. puhutaan myös digitaalisuuden vahvistamisesta. On tärkeää muistaa, että digitaalisten muotojen lisäksi taidetta tulee olla saatavilla myös muissa muodoissa, sillä digitaalisuus ei aina ole pelkästään saavutettavaa, vaan se voi tehdä jostain palvelusta, kulttuurituotteesta tai taideteoksesta saavuttamattoman jollekin ryhmälle, vaikka digitaaliset ratkaisut välillä ovatkin paikallaan. Digitaalinen murros kirjallisuusosalalla on myös omiaan vaikeuttamaan joidenkin kirjallisuuden tekijöiden ansaintaa.

Kansainvälistä vaikuttavuutta ei synny ilman kielitaitoisia kansalaisia. Tässä opetus- ja kulttuuriministeriön tulee edistää tavoitteita käsi kädessä, sillä Suomessa kielivaranto kapenee mm. ranskan ja saksan osalta huippuvauhtia, ja on vaarana, että 2040-luvulla työelämään tulevat kielen ammattilaiset eivät enää ole niin kielitaitoisia kuin vaikkapa 2000-luvun alussa. Suomessa tulee huolehtia siitä, että meillä on jatkossakin koulutus- ja kielitaitoresurssit kansainväliseen yhteistyöhön, josta 4. tavoitteessa puhutaan. Kulttuuriviennissä tarvitaan kielitaitoisia työntekijöitä, jotka kirjallisuuden saralla tukevat suomalaisen kirjallisuuden vientiä ulkomaille ja maailmankirjallisuuden saatavuutta Suomessa. Suomessa tulee huolehtia monipuolisesti eri kielten osaamisesta, sillä se on pienen suomen kielen linkki maailmalle. Suomea kovin harva Suomen ulkopuolella osaa. Jos Suomessa ei tulevaisuudessa ole laajasti vieraiden kielten osaajia, tämä supistaa maailmankuvaamme ja heikentää sivistystasoamme.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Kannatamme tavoitetta tukea saamelaisen kulttuurin edistämistä voimallisemmin. Parhaiten kulttuuria tuetaan saamen kielten avulla. Kieli ja kulttuuri kulkevat aina käsi kädessä. Myös muut Suomen vähemmistökielet (romanikieli, karjaan kieli ja tietenkin suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli) sekä suomessa puhuttavat muut vieraat kielet olisi hyvä ottaa huomioon, kun puhutaan eri väestöryhmien osallistamisesta kulttuuriin. Jos

työelämävastaavuutta halutaan parantaa, tässä tulee ottaa huomioon myös kielten koulutuksiin riittävien resurssien osoittaminen. Suuret ikäluokat jäävät pian eläkkeelle ja Suomessa on tarve monien kielten kääntäjille, ja tulkeille, kieltenopettajista puhumattakaan: ruotsin osaajista on pulaa, ranskan ja saksan osaajia kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa kieliä paljon vähemmän kuin ennen. On vaarana, ettei Suomessa enää 2040 ole tarpeeksi eri kielten osaajia, jos asiaan ei panosteta nyt. Kielten oppiminen monipuolisesti ja kielten ammattilaisten työ tukee myös vientiä oleellisesti.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on vuonna 1955 perustettu aatteellinen yhdistys, jolla on noin 1730 jäsentä. Edustamme kirjallisuuden kääntäjiä, asiatekstinkääntäjiä, av-kääntäjiä, tulkkveja sekä näiden alojen opettajia sekä tutkimushenkilöstöä ja alan opiskelijoita. Jäsenemme ovat ammattilaisia, jotka kääntävät ja tulkkavat kymmeniä kieliä ja satoja kieliyhdistelmiä, kotimaisista kielistä muihin kieliin, niiden välillä, sekä muista kielistä kotimaisiin kieliin. Edustamme kirjallisuuden kääntäjien, asiatekstinkääntäjien ja av-kääntäjien tekijänoikeuksia tekijänoikeusjärjestö Sanastossa ja Kopiostossa.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton tarkoituksena on vahvistaa kääntäjien ja tulkkien ammatillista identiteettiä, ammattitaitoa ja -etiikkaa; edistää kääntämisen ja tulkkauksen alalla toimivien henkilöiden yleisiä ja yhteisiä ammatillisia toiminta-edellytyksiä; edistää kääntämistä ja tulkkauksena osana Suomen kulttuuria; toimia kääntäjien ja tulkkien koulutuksen hyväksi; edistää kääntäjien ja tulkkien kotimaista ja kansainvälistä yhteistoimintaa, sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta-, tiede- ja kulttuurijärjestön, Unescon, Nairobissa vuonna 1976 hyväksymän kääntäjiä ja tulkkveja sekä kääntämistä ja tulkkauksena koskevan suosituksen noudattamista ja toteuttamista Suomessa.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitolla on jäsentensä kautta tietoa kirja-alasta, av-alasta esim. elokuva- ja tv-kääntäjien kautta, asiatekstinkääntämisestä ja kielten työelämätarpeesta. Liitto haluaa olla mukana lisäämässä ymmärrystä käännoalasta sekä kehittämässä alaa edelleen yhä kestävämpää muotoon kääntäjien näkökulmasta. Jäseniämme työskentelee muun muassa seuraavilla aloilla:

-tieto- ja kaunokirjallisuuden kääntäjinä, jotka laativat käännoiksi monille eri kustantamoille, ja tekevät samalla monenlaisia muita kielitöitä, kuten laativat lausuntaohjeita äänikirjojen lukijoille tai näyttelijöille.

-näytelmäkääntäjinä, jotka laativat näytelmäkäännoiksi teattereille tai muilla tavoin julkaistavaksi

-av-kääntäjinä, jotka kääntävät oopperalle, teattereille ja televisioon käännostekstityksiä tai laativat dubbauskäännoiksi lastenohjelmiin tai vaikkapa yritysvideoina erilaisille yrityksille, sisältää myös elokuvakäännoiksi vientiin (suomalaiset kääntäjät kääntävät myös vientiin meneviä elokuvia, kyllä vain)

-asiatextinkääntäjinä lääketeollisuuden, kaupan tai juridiikan alan, vientiteollisuuden, viranomaisien ja muiden julkishallinnon toimijoiden palveluksessa (vaikkapa lakien ja säädösten kääntäjinä, kuntien, kaupunkien ja hyvinvointialueiden palveluksessa jne.)

-tulkkeina poliisille, oikeuslaitokselle, EU:lle, hyvinvointialueille, päiväkodeille ja kouluille.

-yms.

Kaiken kaikkiaan on muistettava, että kielityön tekijöistä moni aloittaa yhdessä ammatissa ja siirtyy myöhemmin toiseen ammattiin. Harva kirjallisuuden kääntäjä on valmis kirjallisuuden kääntäjä juuri yliopistosta valmistuttuaan. Kääntäjän ammatti on ammatti, joka vaatii pitkäjänteisyyttä, valtavaa kieli- ja kulttuuripääomaa ja -osaamista, monen eri kulttuurin tuntemusta, ja tähän saattaa päästä vasta tehtyään useampaa erilaista kieli- ja kulttuurityötä. Ammattikääntäjä tai -tulkki tekee työnsä hyvin, sillä ammatin takana on vuosien harjoittelu ja ammatissa pätevytyminen.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jäsenten näkökulmasta tekijänoikeuksia turvaava lainsäädäntö on luovan alan kehittämisen ytimessä. Liittomme on olennainen toimija kirjallisuusalalla, kun valtio haluaa edistää kirja-alan asioita, kirjallisuuden kääntäjien näkökulman tulee olla mukana keskusteluissa, sillä he ovat osa kirja-alan arvoketjua, käännoiteoksen toisena tekijätahona alkuperäisen kirjailijan ohella. Haluamme olla mukana edistämässä kulttuuripoliittisen selonteon ja tulevan kirjallisuuspoliittisen katsauksen tavoitteita.

Olemme mielellämme mukana kirja-alaa koskevassa selvityksessä sekä sen pohjalta laadittavassa kansallisessa toimenpideohjelmassa sekä muissakin kulttuuripoliittisen selonteon osa-alueita koskevissa hankkeissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko on hyvin ja monipuolisesti laadittu. Yhdymme Kopioston hienosti kiteyttämään: "Kulttuurin ja luovien alojen toiminta vaatii pitkäjänteistä, yli hallituskausien ja vuosibudjetointien ulottuvaa suunnittelua ja strategiaa, minkä vuoksi on erinomaista, että kulttuuripoliittisen selonteon aikahorisontti kurottaa 2040-luvulle saakka." Kuitenkin selonteon tavoitteet edellyttävät resursseja, missä piileekin ristiriita lähivuosien taloustilanteeseen. Toivomme, että selonteon sisältämät linjaukset päästään kuitenkin toteuttamaan, koska pitkäjänteisesti valmisteltua selontekoa kannattaa hyödyntää. Se on aidosti hyvä työkalu, josta tulee olemaan iloa, jos siinä suunniteltuihin toimiin suunnataan tarvittavia resursseja. On tärkeää, että kaikki puolueet sitoutuvat selonteon toteuttamiseen ylihallituskautisesti. Kulttuurialalle tarvitaankin kasvustrategia.

Muutamia todella tärkeitä painopisteitä:

– Luovalla työllä pitää tulla toimeen: epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen on avainasemassa

- Luovat alat tarvitsevat riittävän julkisen rahoituksen.
- Tekijänoikeuden merkitys luovan alan tukena on hyvin merkittävä: Ajantasaista sääntelyä tarvitaan, sillä teknologia kehittyy hurjaa vauhtia. Teknologinen kehitys ei voi korvata luovaa työtä eikä luovan työn tekijää. Teknologian kehitys ei myöskään saa syrjäyttää luovaa työtä, oikeudenhaltijoille syntyviä oikeuksia eikä luovan työn ansaintamahdollisuuksia. Tekoälyteknologioita tulee kehittää vastuullisesti tekijänoikeuksia kunnioittaen.
- Kulttuurin lisäksi pitää muista puhua taiteesta, taiteen tekijöistä eli taiteen ammattilaisista. Ilman näitä alkutuottajia, ei ole myöskään harrastusryhmien ohjaajia, näiden alojen opettajia, tutkimusta. Kun puhutaan taiteesta, on hyvä muistaa, että puhutaan myös melko arkisista asioista, joista me kaikki hyödyimme: oppikirjoista kouluissa, vaatesuunnittelusta, huonekalusuunnittelusta, arkkitehtuurista – kääntämisen alalla tämä tarkoittaa tv:stä luettavia elokuvatekstityksiä tai ohjelmatekstityksiä, joista hyötyvät myös monet suomenkieliset, ruokapakkauksen kyljestä luettavaa tekstiä, neuleohjeita, erilaisten arjessa tarvittavien laitteiden käyttöohjeita, tai suomalaisten suosimaa tietokirjallisuutta tai kaunokirjallisuutta. Ilman ammattitaiteilijoita myös monella muulla alalla työllisyys vähenee.
- Tekoälyn vaikutuksen luovaan alaan, ammattitaiteilijoihin (esim. kääntäjiin) tulee kartoittaa, se tulee tuomaan mukanaan monenlaisia haasteita: On välttämätöntä varmistaa, että tekijöiden teosten käyttämisestä sovitaan ja korvataan.
- Suomen tulisi nostaa taiteen ja kulttuurin rahoitus 1 % valtion budjetista. Kulttuurialalle tarvitaankin kasvustrategia.
- Työnteon tulisi olla Suomessa kaikin tavoin kestävä, ja siihen myös kulttuurialalla tulisi tähdätä.
- Tietokirjallisuuden kääntäjien apurahoitusta tulee lisätä kaunokirjallisuuden kääntäjien apurahoitusta kuitenkin vähentämättä. Kuten Tietokirjailijat lausunnossaan viittaavat, tietokirjailijoiden apurahoitus on riittämätöntä. Tämä koskee myös tietokirjallisuuden kääntäjiä.

Kirja-alan järjestöt (ml. SKTL) ovat esittäneet, että Suomeen laaditaan historian ensimmäinen Kirjallisuuspoliittinen ohjelma. Siinä esitettiin käsiteltäväksi seuraavia asiakokonaisuuksia: Kirjallisuus osana yhteiskuntaa, Kirjallisuuden tuotanto ja jakelu, Kirjailijoiden ja kääntäjien toimeentulo sekä Viennin edistäminen. Nämä asiakokonaisuudet olisi hyvä sisällyttää nyt laadittavaan kirja-alan selvitykseen. Kirja-ala on merkittävä luovan alan työllistäjä, lukutaidon edistäjä ja osaamistason kehittäjä. Kirja-alalla on paljon käyttämätöntä vientipotentiaalia ja annettavaa Suomen maakovalle. Tämä käy ilmi vertailtaessa kirjallisuuden ulkomaankaupan lukuja pohjoismaisten naapureidemme vastaaviin lukuihin.

Selonteon sivulla 28 käsitellään työnantajan työntekijöille tarjoamia kulttuurietuuksia. Virikeseteleiden käyttö tulisi laajentaa myös kirjallisuuden ostamiseen.

On hienoa, että kirja-alasta ollaan tekemässä erillistä selvitystä ja sen pohjalta toimenpideohjelmaa. Olemme mielellämme mukana tässä selvityksessä ja toimenpideohjelman laadinnassa.

Kiitämme myös mahdollisuudesta lausua selonteosta ja kiitämme työstänne sen eteen.

Kavén Jenni
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Finlands svenska biblioteksförening deltar gärna i arbetet med att samanställa redogörelsen med åtgärdsprogram för biblioteken och litteraturen på svenska. Upprätthålla bibliotekstjänster som

begynnar alla invånare och besökare. För att kunna erbjuda ett brett och rikt kulturliv bör vi samarbeta med olika instanser.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Finlands svenska biblioteksforening tackar för möjligheten att ge utlåtande till Undervisnings- och kulturministeriet om utkastet till kulturpolitisk redogörelse av statsrådet. År 1938 grundades Österbottens svenska biblioteksforening och år 1945 grundades biblioteksforeningen för södra Finland. År 1982 sammanslogs dessa två foreningar till en gemensam forening som fick namnet Finlands svenska biblioteksforening r.f . Foreningen riktar sig till alla som är intresserade av biblioteken och deras verksamhet. På foreningen sammanstrålar bibliotekspersonal från alla typer av bibliotek, allmänna bibliotek, vetenskapliga bibliotek eller specialbibliotek.

Foreningen tar initiativ till projekt, fortbildning och forskning och stöder medlemmar som vill förverkliga idéer som faller inom foreningens verksamhetsområde. Foreningen idkar nära samarbete med instanser, som arbetar för samma mål och stöder olika utbildningar inom bibliotekssektorn.

Karvonen Mia
Finlands svenska biblioteksforening

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripolitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnustetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1.

Nyt suunnitteilla oleva kentän perusrahoituksen leikkaaminen estää nimenomaan tämän tavoitteen toteutumista. Vaikka suunnitelma kurottaa kuudentoista vuoden päähän ja sisältää paljon hienoja tavoitteita ja toimeenpanoehdotuksia, on sen vastaanottaminen avoimin mielin haastavaa kulttuurialalla työskenteleville lähivuosien säästösuunnitelmien valossa. Kun kulttuurialan (jo korona-aikana kovasti kärsineitä) verkostoja ja alan toimintamahdollisuuksia rajoitetaan voimakkaasti nyt, eivät selonteon tavoitteet tunnu missään mielessä realistisilta. Kuvaukseen toivomme lisättävän seuraavat: Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä ja mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa. Taide ja kulttuuri tulee huomioida osana huoltovarmuutta.

Tavoite 2:

Taiteen ja kulttuurin ammattilaiset ovat todellakin yhteiskuntamme uudistajia, mutta uudistustyö tapahtuu työryhmissä, yhteisöissä, kulttuurialan työpaikoilla. Ammattilaiskentän yhteisöjen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä vahvistamalla vahvistetaan yksittäisen taiteilijan työskentelyedellytyksiä ja toimeentuloa! Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta. Taide- ja kulttuurialan merkitystä ja arvoa mitataan kuitenkin muillakin vaikuttavuusmittareilla kuin taloudellisella hyödyllä ja tuottavuudella. Koko Suomi hyötyy monella tavalla taide- ja kulttuurialan vahvasta työnantajakentästä, jonka perusrahoituksesta valtio huolehtii.

Tavoite 3:

Kulttuuri jokaisenoikeutena yhdistyy myös ammattimaiseen kulttuurin harjoittamiseen. Jokaisella pitäisi olla mahdollisuus kokea ammattimaista, monipuolista elävää esittävää taidetta ja harjoitella taiteen tekemistä korkeasti koulutettujen ammattilaisten ohjauksessa jo pienestä pitäen riippumatta kotipaikkakunnasta tai yhteiskunnallisesta asemasta. Vain ammattitaiteilijoiden saatavuuden varmistaminen ympäri Suomea takaa myös sen, että tämä on mahdollista. Tulevaisuudessakin on siis tärkeää strategisesti varmistaa että myös syrjäseuduilla on ammattimaisen taiteen harjoittamisen edellytykset: yhteisöjä ja taiteen ammattilaisia monenlaisiin rooleihin .

Tavoite 4: Esittävien taiteiden kansainvälisyys on ollut harkinnanvaraisen rahoituksen piirissä olevien teatterin, tanssin, sirkuksen, nukketeatterin ja esitystaiteen yhteisöjen varassa. Vapaan kentän usein sanattomat esitysmuodot ovat luonnostaan kansainvälisempiä kuin kaupunginteatteriohjelmiston tekstiin perustuvat esitykset, vaikka kentän näytelmäviennilläkin onkin kysyntänsä. Kerättyjen teatteritilastojenkin mukaan vapaan kentän toimijat ovat kansainvälisesti aktiivisia ja tekevät luontevasti yhteistyötä yli maan rajojen. Keskeistä tulevaisuuden kansainvälisen toiminnan vahvistamisen kannalta on, että varmistetaan riittävä perusrahoitus niille toimijoille, jotka jo ennestään tekevät kansainvälistä yhteistyötä ja liikkuvat notkeasti eri maiden yleisöjen saataville. Näin jo olemassaoleva osaaminen saadaan laajemminkin koko esittävän taiteen kentän kansainvälistymistyön hyväksi.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Yhtenä suomen suurimmista säännöllistä ja monialaista ohjelmistoa tuottavana vapaan kentän ammattiteatteritalona Tehdas toimii freelancer-taiteilijoiden tarpeellisena tukikohtana ja kotitalona. Tehdas Teatterin rooli taiteilijoiden työllistäjänä ja sen merkitys alueellisena luovan työn tarjoajana ja mahdollistajana on mittava. Vuosittain teatteri työllistää eri mittaisin työsuhtein pitkälti yli 100 taiteilijaa ja luovan työn tekijää ja maksaa ulos palkkoina vähintään saman verran kuin se saa julkista tukea.

Maksettujen palkkojen lisäksi teatterin ohjelmistossa mukana oleminen mahdollistaa taiteilijoille ja työryhmille apurahojen saamisen usealta eri taholta (vuosittain n. 100 000 €). Tällä tavoin myös Tehdas Teatterin välillinen tuki luovan työn tuotanto-organisaationa korostuu.

Taiteellisen perusohjelmistonsa rinnalla Tehdas Teatterilla on palava halu tukea vapaan kentän taiteilijoiden työllistymistä ja sitä kautta myös kehittää esittävän taiteen vapaata kenttää ja sen rakenteita laajemmin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko tähtää tulevaisuuteen, mutta vuosien 2024-2026 leikkausten vaikutukset heijastuvat 2030-luvulle ja jopa 2040-luvulle, jos lähitulevaisuudessa resurssit eivät kasva eivätkä rakenteet vahvistu. Rakenteilla tarkoitamme esimerkiksi vakituisia toimijoita ja työpaikkoja esittävän taiteen parissa sekä niiden rahoitusrakenteita. Ainoastaan pitkäjänteinen taide- ja kulttuuripolitiikka sekä riittävä julkinen rahoitus voi turvata näiden perusrakenteiden pysyvyyden. Jos alalla ei ole tarjolla työtä, jolla tulee toimeen, emme voi puhua ammattimaisen taiteen harjoittamisesta. Voimme puhua taiteen harrastamisesta muun työn ohessa. On kuitenkin kohtuutonta olettaa korkeastikoulutettujen taiteilijoiden ja tekijöiden tekevän muun alan päivätyötä, jotta heillä on vapaa-ajallaan varaa harrastaa taidetyötään. Yksityinen raha voi vain olla lisänä, koska satunnaisilla apurahoilla ja sponsoriyhteistyöllä ei ylläpidetä kulttuurilaitoksia ja varmisteta niiden pitkäjänteistä työtä. Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi tunnistaa moninaisten kulttuurielinkeinon harjoittajien erityispiirteet. Esimerkkinä selonteosta puuttuu kokonaan arvopohjaisten yhdistysten, alustatoimijatyötyyppisten taidetoimijoiden ja osuuskuntien potentiaalinen tunnistaminen suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön.

Selonteon tulee käsitellä erikseen eri kulttuurin osa-alueita: esimerkiksi ammattitaidetta ja saunakulttuuria koskevat aivan eri toimenpiteet. Kulttuuripolitiikassa on tarpeen puhua "taiteesta ja kulttuurista" yhdessä sekä lisäksi erottaa harrastustoiminta ja ammattimainen taidetyö toisistaan.

Ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden tulisi olla tulevaisuuteen katsovassa selonteossa läpileikkaavana teemana. Elämme vakavan ja nopeasti etenevän ilmastokriisin ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen aikaa, mutta tätä murrosta ei oteta selonteossa riittävällä tavalla huomioon.

Tulevaisuudenvisiot ovat epärealistisia, mikäli resurssointia ei pohdita ja ratkaista: tarkempaa näkemystä esimerkiksi rakenteiden uudistamisen, rahoituksen ja kansainvälisyyden osalta. Tarvitaan konkreettinen toimeenpanosuunnitelma siitä, mitä ollaan tekemässä, miten ollaan tekemässä ja kuka uudistuksia vie eteenpäin.

Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

Luoma Venla
TEHDAS Teatteri - Venla Luoma

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Karstulan kunnanhallitus antaa seuraavan lausunnon koskien lausuntopyyntöä Valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksesta:

Pienten, varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella sijaitsevien kuntien kulttuuripalveluihin tulee panostaa erityisesti, jotta taataan kansalaisten mahdollisuudet yhdenvertaiseen kulttuurin saavutettavuuteen ja osallistumiseen. Lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan tulee lisätä resursseja kasvukeskusten ulkopuolella, jossa ei ole kulttuurialan ammattilaisia yksityisellä eikä kunnallisellakaan sektorilla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Kanervio Pekka
Karstulan kunta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. 2. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla

museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. 3. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelua sekä rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä vahvistetaan kehittämällä kohteiden kestävä hoitoa sekä vajaakäytössä olevien rakennusperintökohteiden hyödyntämistä kulttuuritoiminnassa. 4. Huolehditaan, että kulttuuri tukee ihmisten luontosuhteen kehittämistä, jotta hyvinvoiva luonto säilyy kulttuuriperintönä tulevaisuuteen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Saamelaismuseumo Siida toteaa, että selonteossa tulisi painottaa kulttuuria ihmisoikeutena ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta sekä huomioida myös saamelaisten oikeudet Euroopan ainoana alkuperäiskansana. Suomessa saamelaisten asema alkuperäiskansana on tunnustettu Suomen perustuslaissa (vuonna 1995), ja sen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan sekä siihen kuuluvia perinteisiä elinkeinojaan.

Saamelaisten perustuslaissa säädettyä oikeutta konkretisoi vuonna 2003 annettu saamen kielilaki (1086/2003). Selonteon luonnoksessa kirjoitetaan kansalliskielistä kansallisen identiteetin kivijalkana ja Suomen elävästä kaksikielisyydestä, lisäksi mainitaan vähemmistökielten turvaamisessa karjalan kieli. Selonteossa tulisi huomioida selkeästi myös kolme elävää saamen kieltä, inarinsaame, koltansaame ja pohjoissaame.

Saamelaismuseumo huomauttaa, että museoala ei näy millään tavoin selonteon tunnusluvuissa (esim. s.16 Luovien alojen liikevaihtoluvut), vaikka museot ovat merkittäviä kulttuuriperintötoimijoita. Selonteossa tulisi huomioida museoiden elinkeinovaikutukset sekä sisällyttää siihen myös museoalan tunnuslukuja. Museoilla on laajaa aluetaloudellista vaikuttavuutta; ne ovat osa alueellista elinkeinopolitiikkaa ja merkittäviä syitä kulttuurimatkailulle. Esimerkiksi Saamelaismuseumo Siida on Inarin kunnan vetovoimatekijä: Inarin kylällä on vajaa 700 asukasta ja Siidassa vierailee vuosittain yli 140 000 kävijää lähes sadasta eri maasta. Moni kävijöistä mainitsee Inarin vierailunsa syyksi halunsa käydä Suomen ainoassa saamelaismuseumossa.

Selonteon luonnoksessa tulisi tunnistaa museoiden tekevän työsuhteista, pitkäjänteistä ja erityistä ammattitaitoa vaativaa työtä, jonka palkkataso on hyvin matala moniin muihin kulttuurialan ammattilaisiin verrattuna. Luonnoksessa niputetaan kaikki kulttuurialan ammattilaiset yhteen ja heille kuvaillaan olevan tyyppillistä ”toimeentulon sirpaleisuus, useat työn- tai toimeksiantajat sekä palkka- ja yrittäjätyön vaihtelu.”

Selonteon luonnoksessa on paikoitellen mainittu aineeton ja elävä kulttuuriperintö, mutta siinä tulisi nostaa selkeämmin esille museoalan merkityksellisyyttä demokraattisena identiteetin rakentajana ja toisaalta tulevaisuudentekijänä. Museot huolehtivat aineettomasta ja aineellisesta kulttuuriperinnöstä kattaen myös arkeologisen kulttuuriperinnön kuin rakennusperinnönkin sekä edistävät toimillaan kulttuurin saavutettavuutta. Kulttuuriperintö ja tieto muodostavat perustan ja luovuuden lähteen luonnoksessa esitetyle arvoketjulle. Museot edustavat juuri arvoketjun tietopohjaa ja katsovat samalla tulevaisuuteen, ne tallentavat kulttuuriperintöä pitkäjänteisellä työllä tuleville sukupolville.

Selonteon luonnoksessa esitetään, että on julkisen rahoituksen vastuu taata kaikille kulttuurin saavutettavuus ja että kulttuurin rahoituspohjaa laajennetaan ja monipuolistetaan varmistamaan riittävät resurssit. Kuitenkin samaan aikaan valtion leikkaukset iskevät rajusti kulttuuriperintöalalle, eikä rahoituspohjaa ole ennätetty edes pohtia. Saamelaismuseo Siida on äärimmäisen huolissaan valtion leikkausten vaikutuksista erityisesti saamelaiskieliin ja -kulttuuriin sekä saamelaisen kulttuuriperinnön suojeluun, tallentamiseen ja saavutettavuuteen. Mikäli kulttuuriperintöalojen, etenkin museoiden, rahoituspohjaa aiotaan uudistaa, se tulee tehdä suunnitelmallisesti, yhteistyössä alan kanssa sekä siten, että muutoksiin kyetään myös valmistautumaan.

Selonteon valmistuttua sen toteuttamiseksi aiotaan laatia erillinen toimenpidesuunnitelma sekä ehdotetaan seuraavat rakenteelliset muutokset: luodaan uusi, monialainen toimielin (pysyvä, ministeriöiden ja alan keskinäistä yhteistyötä vahvistava asiantuntijaelin), rahoittajien tulevaisuusfoorumi (vuotuinen keskustelutilaisuus) ja kansainvälistymisstrategia (kirjallinen suunnitelma). Nämä kohdentuvat aina eri sidosryhmille, vastuutahoille tai aikajänneille. Saamelaismuseo Siida huomauttaa, että saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi Saamelaiskäräjien tulee olla mukana selontekoluonnoksessa ehdotetuissa rakenteellisissa muutoksissa.

Ojanlatva Eija
Saamelaismuseosäätiö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Selonteon nimenä voisi olla Taide- ja kulttuuripoliittinen selonteko. Taiteen nostaminen keskeisempään asemaan selonteossa auttaisi kirkastamaan selonteon tavoitteita ja rajaamaan toimenpiteitä. Toisaalta myös kansalaislähtöisyyttä visiossa voisi tuoda vahvemmin esiin. Taide- ja kulttuurikentän vahvuus on se, että taiteeseen ja kulttuuriin voi osallistua monella tavalla, ammattilaisten tekemistä teoksista nauttimalla sekä itse luomalla, osallistumalla ja harrastamalla.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kiitämme erityisesti tavoitteesta kolme, kulttuuri jokaisenoikeutena. Siihen tulisi liittää riittävän kunnianhimoiset ja mitattavat tavoitteet koskien sitä, että jokaisella kansalaisella tosiasiaassa on mahdollisuus päästä taiteen äärelle. Tähän liittyen ehdotamme kohtaan kolme täydennystä: jokaisella on oikeus päästä taiteen pariin myös toimintakyvystä riippumatta, sillä myös vammaisilla ihmisillä on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin. Eli korjattu lause: Kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, sijainnista, iästä, toimintakyvystä tai taloudellisista resursseista.

Toinen ehdotus kulttuuri on jokaisenoikeus -kohtaan: Eri taiteenlajeja on mahdollisuus on mahdollista kokea ympäri Suomea. Todella tärkeiden kirjastopalveluiden lisäksi kunnissa tulisi olla saatavilla muutakin taidetta ja kulttuuria maakunnasta riippumatta.

Muutamia muita pieniä tarkennuksia:

1. Kulttuuri on muutosvoima, ehdotus täydennykseksi kuvaustekstiin: taide ja kulttuuri auttavat katsomaan asioita erilaisista näkökulmista.

2. tekstissä nyt: "kulttuurialan kasvupotentiaali Suomessa on huomattava" - tähän olisi tarkennettava, mikä on tavoitetilä vuonna 2040 - onko potentiaali toteutunut tuolloin vai ajatellaanko, että vasta silloin alkaa olla potentiaalia? Kannatamme kunnianhimoisempaa ja konkreettisempaa tavoitteenasettelua tähän.

4. kulttuurimatkailun mainitseminen tässä alatavoitteessa olisi luontevaa

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1] Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. (Tähän tulee sisällyttää niin mahdollisuus vapaamuotoiseen kulttuuriharrastamiseen kuin taiteen perusopetukseen, mahdollisuus kokea taidetta koulussa ja myös mm. laitoksissa, kuten sairaaloissa ja hoitolaitoksissa, sekä mahdollisuus päästä esimerkiksi näkemään esityksiä riippumatta siitä, millä paikkakunnalla asuu - tähän auttaa kiertuetoiminnan tukeminen. Sirkusharrastamisen saavutettavuuden näkökulmasta on kiinnitettävä huomiota myös sirkusopettajien kouluttamiseen, tällä hetkellä tilanne on pahasti jäljessä tarpeesta.)

2. taidekasvatuksen visioiden toteuttaminen sekä kulttuurikasvatussuunnitelmat jokaiseen kuntaan

3. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. (Tähän mm. kiertuetoiminnan edistäminen, taiteen perusopetuksen saatavuuden varmistaminen ympäri maata ja riittävä rahoitus, joilla saavuttavuus varmistetaan. Kyse on kansalaisten oikeudesta sivistykseen ja taiteeseen.)]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Nuorisosirkusliitto on sirkusopetusta antavien tahojen kattojärjestö, jolla on jäseniä 16 eri maakunnassa. Meillä on siis kattavat kontaktit nuorisosirkuksiin ja muihin sirkusopetusta antaviin tahoihin. Voimme toimia tiedon välittäjänä, viestijänä ja kouluttajana paikallistahojen suuntaan ja vastaavasti pystymme kokoamaan yhteen tietoa sirkusopetusta antavien tahojen toiminnasta ja tarpeista. Järjestönä Nuorisosirkusliitto toimii erityisesti lasten ja nuorten sirkustaideopetuksen edistäjänä, tavoitteena on lisätä sirkusopetuksen laatua ja saavutettavuutta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pidämme erittäin tärkeänä selontekoon valittua näkökulmaa, jossa erityisesti lapset ja nuoret nostetaan esiin kohderyhmänä, jonka kohdalla on pidettävä erityistä huolta siitä, että he pääsevät taiteen ja kulttuurin pariin. Haluamme kuitenkin nostaa esiin, että on syytä tarkastella laajemmin myös muiden ryhmien, kuten ikääntyneiden, erikielisten ja esimerkiksi laitoksissa asuvien, oikeutta kulttuuriin.

Ehdotamme seuraavia konkreettisia toimenpiteitä edistämään lasten ja nuorten osallisuutta kulttuuriin ja taiteeseen:

- lisätään liikettä sisältävä ilmaisutaito osaksi alakoulujen opetussuunnitelmaa. Oppiaineessa olisi mukana teatteria, tanssia ja sirkusta. Se vahvistaisi lasten ja nuorten tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä tutustuttaisi esittävien taiteiden kulttuuriperintöön vastaavalla tavalla kuin musiikki ja kuvataide ovat osa opetussuunnitelmaa. Liikkeellinen ilmaisutaito vahvistaisi myös liikettä osana koulupäivää. Tuntilisäys tehtäisiin aluksi alakouluun, jossa koulupäivät ovat lyhyitä eikä muuta taide- ja taito-opetusta vähennettäisi lisäyksen takia. Ilmaisutaidon lisääminen opetussuunnitelmaan tarjoaisi varteenotettavan mahdollisuuden tunnetaitojen opetukseen ilman että asiaa täytyy painottaa esimerkiksi lukutaidon kustannuksella äidinkielenopetuksessa.
- Taidetestaajat-hankkeen vakiinnuttaminen vahvistaa kulttuurin ja taiteen saatavuutta nuorten keskuudessa valtakunnallisesti.
- kuntien kulttuurilain tarkastaleminen ja sen tarkentaminen, että kunnilla on velvollisuus järjestää taiteen perusopetusta vähintään yhteistyössä toisen/toisten kuntien kanssa, niin että jokaisessa Suomen kunnassa asuvilla lapsilla ja nuorilla on tosiasiallinen mahdollisuus päästä taiteen perusopetuksen piiriin edes jossain taiteenlajissa
- taiteenperusopetusjärjestelmän valtionosuus koulujen määrän kasvattaminen huomioiden erityisesti ne taiteenalat, jotka ovat nyt aliedustettuina valtionosuutta saavissa oppilaitoksissa
- taloudellisten esteiden vähentämiseksi luodaan kulttuurisetelistä muoto, jossa tarjotaan 200 euron kulttuurisetelietu kaikille toimeentuloasiakkaille, joilla on alle 18-vuotiaita lapsia, sekä kaikille alle 29-vuotiaille nuorille (nykyisellään kulttuuriseteli kohdistuu niille ryhmille, joilla muutenkin parhaat mahdollisuudet päästä kulttuuripalveluiden pariin).
- kannustetaan kuntia tarjoamaan koulutiloja kulttuuriharrastuskäyttöön sekä huomioimaan rakennusprojekteissa kulttuuriharrastamisen mahdollisuudet (esim. sirkukselle sopivia tiloja on nykyisellään hankala löytää, mikä estää sirkusopetuksen laajentamisen, vaikka toimjoilla olisi siihen halua)
- harrastamisen Suomen mallin kehittäminen niin, että se lisää lasten ja nuorten mahdollisuuksia harrastaa myös taidetta ja kulttuuria. Nykyisellään toiminta kohdistuu 3.-9.-luokkalaisille, jolloin suuri osa nuorisolain kohderyhmistä jää toiminnan ulkopuolelle. Malliin voisi liittää esimerkiksi kokeilun toisen asteen ikäluokille suunnatusta harrastussetelistä.

Yleisenä huomiona toivomme kaikilta toimenpiteiltä konkreettisuutta ja tavoitteilta mitattavuutta.

Kannatamme ylivaalikautista seurantaelintä. On tärkeää, että siinä on myös hallinnonalat ylittävä edustus, eli OKM:n lisäksi muun muassa STM, VM, TEM ovat edustettuna.

Kannatamme useiden muiden tahojen esittämää tarkennusta siitä, että on hienoa, että

selonteossa on mainittu kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistaminen. Uhan alla oleva kulttuuritilastojen toiminta on syytä mainita myös erikseen, sillä ilman tilastoja tietoperustaa on mahdotonta vahvistaa. Siksi tietoperustan vahvistamisen sijaan parempi ilmaus olisi tilasto- ja tietoperustan vahvistaminen.

Samoin kannatamme apurahojen lisäämistä yhdistelmävuoktuukseen.

Huomio koskien ehdotusta asettaa kulttuurialalle syrjäytymistä ehkäiseviä tavoitteita: esimerkiksi Kulttuuriharrastamisen koetut vaikutukset -selvityksen mukaan kulttuuriharrastaminen voi vähentää yksinäisyyttä. Kulttuuri tai kulttuurinharrastaminen voi siis toimia keinona ehkäistä syrjäytymistä. Nähdäksemme tämä tavoite sijaitsee kuitenkin väärässä ohjelmassa: olisi olennaisempaa kirjata syrjäytymisen ehkäisemisen ohjelmiin, että hyödynnetään kulttuuria ja kulttuuriharrastamista keinona ehkäistä syrjäytymistä, kuin pitää tämä ehdotettu muotoilu kulttuuripoliittisessa selonteossa. Sen sijaan kulttuurirahoituksen yhtenä arviointikriteerinä voidaan pitää niitä konkreettisia keinoja, joilla rahoituksen saaja varmistaa, että sen tarjomien palveluiden pariin pääsee yhdenvertaisesti ja ilman syrjintää ja syrjäyttämistä.

Koulutus: kiitämme taidekasvatuksen ja koulutuksen visioiden mainitsemisesta (s. 23). Yrittäjyysopintojen ja pedagogisten opintojen lisääminen taidealan koulutukseen voi olla kannatettava täydennys, mutta esimerkiksi sirkusopettajapulaa ratkaisemaan tarvittaisiin myös lisää koulutuspaikkoja, myös yliopistotasoista sirkusalan koulutusta. Taidealojen koulutusmääriä on siis syytä tarkastella uudelleen - toisilla aloilla koulutetaan ehkä liikaa, toisilla liian vähän. Tällä hetkellä nuorisosirkukset ympäri Suomea kärsivät sirkusopettajapulasta, mistä seuraa, että kaikilla lapsilla ja nuorille ei ole mahdollisuus päästä harrastamaan sirkusta, kun uusia ryhmiä ei voida opettajapulan takia perustaa. Joillakin paikkakunnilla toiminta on jouduttu jopa lopettamaan kokonaan, kun uutta sirkusopettajaa ei ole löytynyt.

Sirkuksen ja tanssin aloilla kiertuetoiminnan nykyistä parempi mahdollistaminen lisäksi esitystoiminnan kestävyyttä, työllisyyttä ja eri maakunnissa asuvien kansalaisten mahdollisuutta päästä näkemään näitä taidemuotoja.

Yhteistyön ja osallisuuden voima

Muistutamme, että myös kulttuurijärjestöjen ja vapaan sivistystyön roolin tulee olla tunnistettu ja merkittävä: nämä tahot toteuttavat jo nyt monipuolisesti tätä toimintaa eri väestöryhmiä tavoittaen, ympäri maata.

Prosenttiperiaatteen laajempi hyödyntäminen ja myös sen tekeminen velvoittavammaksi. Prosenttiperiaatteen laajentaminen helpottaisi erityisesti kuvataidekenttää ja sen alirahoitusta ja laajentaisi taiteen rahoituspohjaa ilman, että julkista rahoitusta on lisättävä. Samalla se lisäisi taiteen saavutettavuutta ja lisäisi alueiden viihtyisyyttä.

Lopuksi: selonteossa ehdotettu toimenpiteiden lista on monipuolinen. Kannatamme kuitenkin priorisointia ja konkretisointia, jotta varmistetaan se, että tärkeimmät tavoitteet saavutetaan tavoiteaikataulussa.

Lehtipuu Evianna
Suomen Nuorisosirkusliitto ry

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisäisimme visioon myös kansainvälisyyden.

2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kannatamme toimenpiteinä toimenpidekokonaisuuden "Kansainvälistyvä kulttuuri" alla olevia toimenpiteitä. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan

poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Lisäksi kannatamme kansainvälistymistä tukevien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista sekä taiteen ja kulttuurin osuuden kasvattamista vienninedistämismatkoilla ja valtionvierailujen yhteydessä. Pidämme erittäin tärkeänä, että sitoudutaan pitkällä tähtäimellä rahoituksen kasvattamiseen – selonteon mukaan tavoitteena on, että vuonna 2040 kulttuuribudjetin osuus BKT:sta on 2%. Rakenteellisiin uudistuksiin liittyen kannatamme valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista, sekä rahoittajien tulevaisuusfoorumia, jotka tukee alan pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä. Tietoperustaa on vahvistettava ja kansainvälistä – erityisesti eurooppalaista ja myös pohjoismaista – yhteistyötä on lainsäädäntöä ja rakenteita uudistettaessa tiivistettävä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuri-instituutit ilmoittautuvat mukaan kulttuuripoliittisen selonteon erityisesti kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Näkemyksemme mukaan instituuttien asiantuntemuksesta olisi hyötyä erityisesti kansainvälisyysstrategian laadinnassa sekä kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ilmoittaudumme mukaan myös toimenpidesuunnitelman laatimiseen sekä katsomme, että uudessa toimielimessä olisi hyvä olla instituuttiverkoston edustus.

Instituuttien rooli ekosysteemissä, ulkomailla toimivina taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilais- ja tukiorganisaatioina, on erityinen.

Instituuttien kohdemaiden ja Suomen tieteen, taiteen ja kulttuurin, yhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntien ja markkinoiden tuntemusta olisi varaa hyödyntää nykyistä enemmän politiikkavalmistelussa (sekä kulttuuri-, elinkeino-, että ulkopoliitikassa). Niiden osaaminen, asiantuntemus ja kokemus kansainvälistymisestä hyödyttäisi sekä kansainvälisyysstrategiatyötä että alan tulevaa kehittämistä.

Instituutit tekevät sekä bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt sekä vuoropuhelun, vaihdon, viennin ja kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen sekä ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävänsä kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi.

Instituutit voisi puolestamme mainita selonteossa taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen ja luovan alan vientimahdollisuuksien yhtenä keskeisenä mahdollistajana. Instituuteilla on jo nyt, kansainvälistymisen ja viennin edellyttämät, selonteossakin mainitut: “ kohdemarkkinoiden hyvä tuntemus ja läsnäolo sekä laajat yhteistyöverkostot. ” (s. 53). Nyt selonteossa mainitaan tässä yhteydessä Business Finland.

Olemme samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että keskeisiä esteitä kulttuurialan kansainvälisyydelle ovat "Strategisen suunnittelun ja investointikyvyn puute [..], s.53

Strategista kumppanuutta Suomen ulkomailla sijaitsevien eri alojen toimijoiden välillä tulisi vahvistaa ja tätä tukee poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistyminen myös Suomessa. Vaikuttavaa, koko Suomea hyödyntävää, kansainvälistymistä on syytä tehdä yhdessä eri taiteenlajien sekä hallinnonalojen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostamme, että kansainvälisyys on huomioitu selonteossa moninäkökulmaisesti ja kattavasti – tästä on mainiota jatkaa kohti toimenpidesuunnitelmaa! Kiitämme työryhmää erityisesti ehdotuksesta laatia kansainvälisyysstrategia sekä kaiken kaikkiaan kunnianhimoisen selonteon laatimisesta.

Kiitämme, että kappaleessa 3.8. kulttuuri huomioidaan osana Suomen ulkosuhteita, pehmeää vaikutusvaltaa. Kulttuuri on osa kansainvälisiä suhteitamme ja sillä on merkitystä maakuvan kannalta. Kulttuuri on osa myös turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Kokonaisnäkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyydestä tulisi kuitenkin hieman tarkentaa. Tulisi lähteä siitä, miksi työskentely kansainvälisesti on tärkeää. Itseisarvon lisäksi mainitaan aika epämääräisesti "välilliset hyödyt".

On tärkeää huomioida, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ja myös luovien alojen kehittymisen ytimessä – kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa, ideoiden ja ajatusten ja vaikutteiden liikkeessä. Kansainvälinen vuorovaikutus on eloonjäämisen ytimessä. Kansainvälistyminen on siis arvo sinänsä ja kehittyvän ja elinvoimaisen yhteiskunnan edellytys. Ilman yllirajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutusta, kulttuuri, ja yhteiskunta, näivettyy.

UUSI LAUSE kohtaan 3.8.

Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi.

Samalla pidämme tärkeänä, että kansainvälistymisen edistämisessä huomioidaan systemaattisesti ja strategisesti sekä OKM, TEM ja OKM hallinnonalojen näkökulmat ja yhteistyö. Näiden näkökulmat

taiteeseen, kulttuurin ja luoviin aloihin yhteensovittamalla ja strategisella yhteistyöllä saadaan aikaan lisää kansainvälistä vaikuttavuutta.

Esimerkiksi kaikkien Suomen ulkomailla edustavien tahojen välistä yhteistyötä ja strategista kumppanuutta tulisi vahvistaa myös kulttuurin osalta – tekijöiden kansainvälistyminen, työllisyyden ja tulojen lisääminen, vuoropuhelu, vienti ja vaihto, maakuvan vahvistaminen ja globaalivastuullinen toiminta, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen, ovat sopusoinnussa.

EKOSYSTEEMINÄKÖKULMAN TARKENTAMINEN JA VAHVISTAMINEN KANSAINVÄLISYYDEN JA KASVUN NÄKÖKULMASTA

Selonteossa on terminologista epäselvyyttä ja -johdonmukaisuutta koskien taidetta, kulttuuria ja luovia aloja, mikä hankaloittaa asetettujen tavoitteiden ja eri toimijoiden roolien hahmottamista.

Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Tämä on erittäin tärkeää kansainvälisyyttä koskevan laajapohjaisen näkemyksen muodostumiseksi, yhteisten tavoitteiden asettamiseksi, sekä olemassaolevan ekosysteemin kehittämiseksi erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta.

Kansainvälisyys liittyy kiinteästi kasvuun eli olisi toki toivottavaa, että kansainvälisyyttä koskeva strategia olisi valmis ennen nykyisessä hallitusohjelmassa mainitun kasvustrategian laatimista.

Kiitämme tästä kohdasta kappaleessa 3.8.: - samalla ehdotamme paria muokkausta:

Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM, TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien riittävyys ja yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen ja verkostojen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaana ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja sekä kulttuuri osana ulkosuhteita.

Keskeisintä on Suomen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ekosysteemin tarkastelu ja kehittäminen kansainvälistymisen näkökulmasta: mitä meillä jo on, ja mitä pitää vahvistaa kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Tässä tulee ottaa huomioon myös vaihto ja tuonti eli miten saamme kansainväliset toimijat kiinnostumaan suomalaisista tekijöistä ja sisällöistä.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälinen yhteistyön tulee olla pitkäjänteistä ja rahoituksen tulee olla riittävää ja kansainvälisesti kilpailukykyistä. Vain sitä kautta voidaan saada myös merkittäviä vientituloja.

Kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla tulee sekä turvata matalan kynnyksen kansainvälistyminen että kyetä tunnistamaan se, milloin kannattaa investoida isommin. Kansainvälistymiseen tulee olla mahdollisuudet ja selkeät polut sekä tekijöille, työryhmille että pienille yrityksille.

Kiitämme kohtaan 3.4 Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen -liittyen:

“Tunnistetaan luovan osaamisen merkitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikassa, mikä johtaa uusiin markkinoilla menestyviin tuotteisiin ja palveluihin.

Tämä on erittäin tärkeä kirjaus:

"Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyuden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. “

Jotta kansainvälistä rahoitusta voidaan kotiuttaa enemmän esimerkiksi alan organisaatioiden toimesta, on varmistettava perusrahoituksen riittävyys ja pitkäjänteisyys. Resursseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioihin on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

TEKIJÄT JA AMMATTITAITO:

Kansainvälistymisen kannalta on huolehdittava tekijöistä ja kokijoista, hyvistä työskentelyolosuhteista sekä elävästä, moninaisesta ja saavutettavasta kulttuurielämästä Suomessa.

Kansainvälisyyttä tulee tarkastella myös tekijöiden työllistymisen ja ansiotulojen kasvun näkökulmista. Arvoketjuun liittyen on syytä huomioida, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Alan tekijöiden asemaa koskevia parannuksia olisi syytä tehdä yhdessä eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Tekijänoikeuksia ja tekijöiden työskentelyolosuhteita tulee kehittää eurooppalaisessa yhteistyössä.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja, esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, "showcaseja", residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Myös kansainvälistymisen merkitystä tekijöille voisi konkretisoida eli tekijöille kansainvälisyys on inspiraation ja motivaation lähde, se luo uusia yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Kohta 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25: "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi."

UUSI LAUSE:

"Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen, opettamiseen ja/tai kansainvälisyyteen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi."

EUROOPPALAINEN JA EU-YHTEISTYÖ

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hienoa, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää vielä tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi sekä kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi myös Euroopan kilpailukyyn kehittämistä.

Tässä on myös hyvää konkretiaa:

"Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun. "

Lisäksi tulisi myös huomioida, että kansallisesti ollaan valmiita tukemaan hankkeita/projekteja, jotka ovat onnistuneet tai joilla on hyvät edellytykset saada kansainvälistä rahoitusta.

Viimeistään toimenpideohjelman olisi hyvä sisältää ehdotuksen siitä, että kuka lisää ja mihin. Kansainväliseen hanke- ja muun rahoituksen hakemiseen liittyvää osaamista tulisi lisätä ja vahvistaa (mm. erillisiä toimistoja).

DIGITALISAATIO JA TEKOÄLY

Kiitämme, että selonteossa huomioidaan kansainvälisen yhteistyön välttämättömyys koskien tekijöiden asemaa ja digitalisaatiota ja tekoälyä.

“digitaalisten alustojen sekä tekoälyn hyödyntäminen vaatii kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntöratkaisuja, jotta luovan työn tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet säilyvät turvattuina. “, s.17)

Digitalisaatio ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuisista kulttuurin muutosta ja taiteen, kulttuurin ja luovien alojen näkökulma tulisi sisällyttää osaksi digitaalisuutta ja tekoälyä koskevia strategioita ja ohjelmia sekä lainsäädännön ja muun sääntelyn valmistelua – koskien esimerkiksi ihmisen ja tekoälyn suhdetta tai tekoälyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä.

KESTÄVYYS

Kiitämme erityisesti myös kirjauksia koskien kestävyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme sitä tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin. Tässä olisi mahdollisuus tehdä myös laajapohjaisemmin yhteistyötä valtionhallinnon ja alan organisaatioiden kanssa.

“Kestävän kehityksen ja elämäntavan edistämiseksi kulttuuri- ja luovat alat ovat keskeisessä asemassa globaalissa yhteistyössä. Kulttuuripolitiikan kansainvälisellä yhteistyöllä, kuten Euroopan unionissa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa, Euroopan neuvostossa ja Unescossa, voidaan edistää myös yleisempiä ulkopoliittisia tavoitteita, ihmisoikeuksia ja globaalia vastuuta “ (s. 18)

“Suomi ymmärtää kulttuurin globaalina julkisena hyödykkeenä (global public good) ja edistää tavoitetta saada kulttuuri omaksi kestävä kehityksen tavoitteeksi YK:n kestävä kehityksen vuoden 2030 jälkeisiin toimiin. “

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään (viimein) kulttuurista kestävyyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Hienoa! Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Kulttuurialan toimijoiden merkitystä kestävyysmurroksessa voisi edelleen kirkastaa. Kulttuuri on avainroolissa vihreässä siirtymässä ja tätä viestiä on syytä viedä eteenpäin myös muille aloille. Myös "digital degrowth" on keskeinen digitalisaatioon ja tekoälyyn liittyvä teema.

Lisäksi huomioimme, että:

- Rahoitusinstrumenttien laadintaan sekä työelämä- ja yritysneuvontaan (mm. TE-keskukset) tarvitaan lisää taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamista.

- Tietopohjaa ja tilastointia erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta tulee lisätä.

- Kuntien TEA-viisariin tulisi lisätä kansainvälisyyttä koskeva mittari.

- On hienoa, että aineettoman pääoman sekä luovuuden merkitys muilla aloilla ja innovaatioiden synnyttämisessä huomioidaan ja että näitä koskevia näkemyksiä tullaan vahvistamaan.

Ojanen Julia
Suomen Länsi-Afrikan instituutti Villa Karo

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kuolema kuuluu kulttuuripolitiikkaankin

Kuolema pyritään sulkemaan piiloon suomalaisesta kulttuurista. Hautaustoimikin on tyypistetty kirkollisiasiaksi. Kuoleman kulttuurissa ei ole kysymys vain hautausmaista. Jos jätetään pois kuoleminen, palliatiivinen ja saattohoito sekä eutanasia, kuoleman kulttuuriin kuuluvat hautajaiskulttuuri ja vainajan ruumiin tai tuhkan hautaaminen hautausmaille taikka tuhkan sijoittaminen hautausmaiden ulkopuolelle maahan tai veteen. Tämän jälkeen kysymys on myös mahdollisista muistomerkeistä, kuten hautakivistä tai nimilaatoista sekä vainajan muistamisesta ja muistelemisesta.

Kun Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä, heidän kuolemansa ja hautajaisensa sekä ruumiin tai tuhkan kätkeminen koskettavat arviolta ainakin miljoonaa muuta ihmistä, läheisiä, muita sukulaisia, ystäviä, naapureita, työkavereita.

Yhteiskunnan maallistumiskehityksen myötä yli puolet avioliittoon vihkimisistä on uskonottomia siviilivihkimisiä ja noin 40 prosenttia kirkollisia, alle 60 prosenttia vauvoista kastetaan kirkollisin menoin, ja myös uskonottomien hautajaisten osuus on kasvamassa, tulossa hiljaa perässä.

Siviilihautajaisten kulttuurisessa kehityksessä on haasteenaan vanhentunut ja uskonottomia syrjivä hautaustoimilaki, joka delegoi koko asian evankelis-luterilaiselle kirkolle. Tästä seuraa, että seremoniatiloja hautajaisiin, joissa vainaja on arkussa ennen arkkuhautausta tai tuhkausta, on huonosti ja epävarmasti saatavilla. Pulaa on erityisesti uskonnollisesti tunnustuksettomista hautajaistiloista.

Osa evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnista ei vuokraa hautausmaidensa kappeleita uskonottomiin hautajaisiin uskonnollisideologisista syistä, osa seurakunnista vuokraa varsin korkeaan hintaan kuitenkin edellyttäen, että mitään uskonnollisia symboleita ei saa tilapäisesti peittää. Monilla tai kaikilla paikkakunnilla koetaan tarvetta uskonnollisesti tunnustuksettomien hautajaistiloihin.

Perinteisesti uskonottomia hautajaistilaisuuksia on pidetty ulkona haudalla, arkun hautaan laskun yhteydessä, minkä jälkeen on tyypillisesti järjestetty muistotilaisuus sisätiloissa. Muistotilaisuuden pitopaikkoja on hyvin saatavilla, ja niitä on pidetty kodin lisäksi esimerkiksi ravintoloissa, kerhohuoneissa sekä seuran- ja työväentalolla.

Tuhkausten osuus hautauksissa on kasvanut koko maassa jo noin 65 prosenttiin ja pääkaupunkiseudulla yli 90 prosenttiin. Tässä tilanteessa varsinkin uskonottomien

hautauskulttuurissa on tapahtunut siirtymistä niin sanottuun suoratuhkaukseen, jolloin vain läheisimmät hyvästelevät vainajan ennen ruumiin tuhkausta. Tällöin yleensä sosiaalinen hautajaistilaisuus järjestetään muistotilaisuutena.

Muistotilaisuudessa vainajan tuhkauurna voi olla tilassa läsnä, mutta on myös mahdollista, että muistotilaisuutta on edeltänyt uurnanlaskuseremonia hautausmaalla tai vainajan tuhkan laskeminen maahan tai veteen. Vuonna 2023 noin yhdeksän prosenttia vainajista sijoitettiin tuhkana evankelis-luterilaisen kirkon hautausmaiden ulkopuolelle.

Vainajien tuhkan sijoittaminen hautausmaiden ulkopuolelle todennäköisesti lisääntyy yleisen maallistumiskehityksen ja hautauskulttuurin monimuotoistumisen myötä. Kehitystä vauhdittaa ev.-lut. kirkon hautausmaiden maksujen korotukset, kun valtion budjetista hautaustoimeen myönnetty avustus on ilmeisesti vähentymässä.

Tällä hetkellä kirkon seurakunnat saavat hautaustoimeen valtion avustusta kuntalaisten määrän mukaan (noin 20 euroa/kuntalainen/vuosi). Tässä jakoperusteessa ei oteta huomioon, että moni kuntalainen ei ole ev.-lut. kirkon jäsen eikä sitä, että monen vainajan tuhka sijoitetaan hautausmaan ulkopuolelle.

Valtion avustusta ei ole myönnetty vapaa-ajattelijayhdistysten ylläpitämille tai muille yksityisille hautausmaille, vaikka monilla niistä on omilla paikkakunnillaan huomionarvoinen kulttuurihistoriallinen merkitys. Tämä on syrjivää. Valtiovallan tulisi tunnistaa ja tunnustaa myös yksityisten hautausmaiden kulttuurihistoriallinen merkitys.

Yhdenvertaisuuden edistämiselvoitteen näkökulmasta hautaustoimen julkista avustamista tulisi kehittää suoriteperustaseen suuntaan. Määrärahoja tulisi kohdistaa myös tunnustuksettomien seremoniatilojen ja uusien krematorioiden rakentamiseen. Kirkon hautausmaat eivät ilmeisesti ole halukkaita tarjoamaan seremoniatiluja uskonnottomiin hautajaistilaisuuksiin.

Uskonnottomissa siviilihautajaisissa on tyypillisesti uskonnoton puhuja ja lyhyitä musiikkiesityksiä. Näin erityisesti perinteisen muotoisissa hautajaisissa ennen arkkuhautaus tai tuhkausta. Tätä perinnettä on syntynyt 1920-luvulta lähtien vapaa-ajattelijayhdistysten piirissä. Myös muut sekulaarit järjestöt ovat voineet tarjota puhujia hautajaisiin. Siviilijärjestöt perustivat 1999 Pro-Seremoniat palvelukeskuksen, joka on tarjonnut neuvontaa sekä puhujia ja musiikin esittäjiä hautajaisiin. Puhujapalvelu ulottuu myös muistotilaisuuksiin.

Siviilihautajaisten puhujapalvelua ei pystytä tarjoamaan maksutta, toisin kuin papin puheet ev.-lut. kirkon siunaustilaisuuksissa. Puhujapalvelun hinta on yli 300 euroa, mikä sisältää läheisten

haastattelun ja uniikin puheen laadinnan ja pitämisen sekä hautajaistilaisuuden sujuvuuden varmistamisen. Vain eräiden vapaa-ajattelijayhdistysten jäsenten hautajaisiin puhuja tarjotaan maksuttomasti. Uskonnottomien hautajaispuheiden kehitys on osa suomalaista kuoleman kulttuuria, joka tulisi ottaa huomioon kulttuuripolitiikassa yleensä.

Papin hautajaispuheen maksuttomuus perustuu kirkollisverojärjestelmän tuomiin kirkon taloudellisiin resursseihin yli 1000 miljoonan euron budjetista. Uskonnottomien yleisjärjestöille, kuten Vapaa-ajattelijain liitolle tai Humanistiliitolle ei ole valtion budjetissa esitetty mitään vakiintunutta yleisavustusta vuosiin. Vuoteen 2018 Vapaa-ajattelijain liitto sai pienehköä yleisavustusta, mutta Sampo Terhon ollessa urheilu-, kulttuuri- ja kirkollisasian ministerinä tällaista määrärahaa ei budjettiesityksessä enää ollut.

Toivomme sekulaarijärjestöjen toiminnan julkisen tuen palauttamista. Toivomme uskonnollisesti ja katsomuksellisesti tunnustuksettomien seremoniatilojen lisäämistä. Nykyiset sairaaloiden hiljentymishuoneet ja tai rakenteilla olevat kuolematilat eivät yleensä sovellu kuin varsin pieniin jäähyväistilaisuuksiin. Tiloja voisi olla mahdollista järjestää sairaaloiden ja uusien krematorioiden yhteyteen. Tässä tarvitaan hyvinvointialueiden toimia

Toivomme myös uusien tuhkan sijoituspaikkojen tarjoamista sekä maalle että vesistöihin.

Merelle tai järven selälle osoitettujen, veneiden käyttöä edellyttävien paikkojen lisäksi tarvitaan myös veden äärelle paikkoja tuhkan veteen laskemiseen joko sirotellen tai nopeasti hajoavassa vesiuurnassa. Tässä tarvitaan kuntien toimia, mutta myös Metsähallituksen ja muidenkin suuren maa- ja vesialueiden omistajien toimia. Esimerkiksi Kotkassa ja Oulussa on hyviä esimerkkejä rannalla tapahtuvaan tuhkan sirotteluun.

Ylikoski Esa
Vapaa-ajattelijain liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Bildningsalliansen understöder till den kulturpolitiska redogörelsens vision. Vi saknar delvis den fria bildningens roll och betydelse när det gäller att främja och förverkliga kulturpolitiska åtgärder som sedan ska bidra till en mera hållbar och mänsklig framtid. Fria bildningen och föreningslivet ger möjlighet till att utöva olika konstformer både som hobby och professionellt.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kultur ska vara en rättighet för alla och därmed är det speciellt viktigt att man följer upp hur de språkliga rättigheterna uppfylls och att det allokeras tillräckliga anslag också för kulturell verksamhet riktad till minoriteter. Dessutom behöver kulturen vara tillgänglig också i rurala områden och för alla åldersgrupper.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Det måste finnas möjlighet och resurser för kulturen att vara kreativ, modig och nyskapande. Utan en stadig grund, med starka strukturer och tillräcklig finansiering är det svårt att skapa ett hållbart kulturliv]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Bidningsalliansen ser den fria bildningen som vi representerar som en viktig aktör både för professionellt och amatörmässigt utövande av våra olika konstformer. Fri bildning erbjuder arbetsplatser för professionella och erbjuder finländare möjligheter att höja sin kompetens och sina färdigheter inom olika konstformer. Dessutom är den fria bildningen en viktig bärare av vårt nationella immateriella kulturarv. Den fria bildningen erbjuder också grundläggande konstundervisning och skapar på det viset mera tillgänglig konstundervisning för barn, unga och vuxna.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tack för ett gediget arbete med den kulturpolitiska redogörelsen. Det finns många fina aspekter med redogörelsen och kulturens betydelse för framtidens Finland. Bidningsalliansen saknar delvis den fria bildningens roll och betydelse när det gäller att främja och förverkliga kulturpolitiska åtgärder som sedan ska bidra till en mera hållbar och mänsklig framtid. Fria bildningen och föreningslivet ger möjlighet till att utöva olika konstformer både som hobby och professionellt. Bidningsalliansen anser att man behöver göra konsekvensbedömning på hur alla inbesparingar kommer att påverka möjligheterna att förverkliga de målsättningar man satt i den kulturpolitiska redogörelsen. I det kommande åtgärdsprogrammet önskar Bidningsalliansen att man lyfter med den fria bildningen som en viktig aktör och ser vilka uppdrag som den fyller och/eller kan fylla. Den fria bildningen har möjligheter att öka tillgängligheten till kulturutövande då den finns representerad i alla kommuner.

Den fria bildningen har målinriktade utbildningar inom olika konstformer som ger goda möjligheter till vidare studier inom området. Det här behöver man beakta då man tänker på hur man kan väcka intresse för ett professionellt konstnärligt utövande.

Kultur främjar existentiellt välmående och inkludering.

Vidare önskar Bidningsalliansen att man beaktar de åtgärder som gäller konst och kultur inom den utbildningspolitiska redogörelsen för att undvika överlappande.

Nordin Henrika
Bidningsalliansen rf

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1] Kulttuurin ja taiteen elinvoimaisuuden kannalta on elintärkeää huolehtia, että nykyiset nuoret ja lapset pääsevät taiteen ja kulttuurin pariin heidän taustoistaan ja sijainnistaan riippumatta. 2) On äärimmäisen tärkeää varmistaa, että kulttuurialalla on riittävät resurssit toimia ja toisaalta uudistua kaikkialla Suomessa. Kulttuurin perusta voi olla tulevaisuuskestävää vain, jos sen tuki on pitkäjänteistä ja ennustettavaa. 3) Taiteen ja kulttuurin ammattilaisuutta on tuettava ja polun ammattimaiseen taiteen ja kulttuurin tekemiseen on oltava mahdollinen jokaiselle. Taide- ja kulttuurialan tutkimukset ja osaaminen on tunnustettava entistä

useammilla aloilla, ja taiteilijoiden potentiaali toimia eri yhteiskunnallisissa tehtävissä on otettava käyttöön.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taideyliopiston ylioppilaskunta on Suomen suurin taideopiskelijoiden yhteisö. Edustamme lähes 2000 opiskelijaa Helsingissä, Kuopiossa ja Seinäjoella. Me haluamme tarjota asiantuntijuuttamme toimenpideohjelman laatimisessa ja jalkauttamisessa, jotta myös tulevaisuuden taiteen tekijöiden ääni kuuluu nyt suunnitteilla olevissa toimenpiteissä. Toimenpideohjelman on oltava konkreettinen ja vaikuttava, ja sen on luotava toivoa ja mahdollisuuksia tulevaisuuden tekijöille.

Jopa 31% Taideyliopistossa aloittavista uusista opiskelijoista tulee Suomen ulkopuolelta. Me elämme jo keskellä kansainvälistä taidekenttää. Meille on tärkeää huolehtia, että myös kansainvälisten opiskelijoidemme tarpeet ja toiveet huomioidaan toimenpideohjelmaa laatiessa, ja että heillä on myös mahdollisuus vaikuttaa siihen kenttään, johon he valmistuvat.

Taideyliopiston ylioppilaskunta tukee taideopiskelijoita murroksen keskellä sekä toimii heidän edunvalvojanaan. Näemme, että kulttuuripoliittinen selonteko voi olla mahdollisuus vahvistaa taideopiskelijoiden tulevaisuudenuskoa sekä heidän sitoutumistaan yhteisen, kulttuuriystävällisemmän Suomen rakentamiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taideyliopiston ylioppilaskunta (TaiYo) kannattaa selonteossa esitettyä visiota, mutta huomauttaa, että visio voi realisoitua vain, mikäli toimenpideohjelma on tarpeeksi kunnianhimoinen ja toimenpiteiden toteuttamiseen varataan aidosti resursseja. Nyt tehtävät kulttuurileikkaukset vievät meitä kauemmas visiosta, eivät lähemmäs. Tehtävät toimenpiteet nyt ja lähivuosina eivät saa olla ristiriidassa selonteossa esitetyn vision kanssa.

TaiYo haluaa kiinnittää erityistä huomiota joihinkin selonteossa esitettyihin aiheisiin ja toivoo, että selontekoa koskevassa jatkokeskustelussa ja toimenpideohjelman laatimisessa otetaan huomioon seuraavat asiat:

Taide ja kulttuuri ovat sivistyksen ja vapaan demokratian kulmakiviä. TaiYo seuraa huolissaan kehityskulkua, jossa sosiaalinen eriarvoisuus kytketty kulttuuriseen osallistumattomuuteen. Mitä harvempi kokee olevansa tervetullut taiteen ja kulttuurin pariin, sitä suurempia seurauksia sillä on demokratiallemme.

Taidealan koulutus on yksi eriytyneimmistä koulutusaloista Suomessa. Toivomme, että toimenpideohjelma sisältää selkeitä toimia, joilla yhä useammalle mahdollistetaan mahdollisuus kouluttautua taiteen ammattilaiseksi. Jokaisella on taustastaan riippumatta oltava mahdollisuus hakeutua taiteen ammattikoulutuksen pariin.

Vos-rahoitteisia toimijoita ja isoja taideyhteisöjä on kannustettava vastavalmistuneiden taiteilijoiden palkkaamiseen. Toivomme esitystä rahoitusmekanismista, joka kannustaa uusien ja alalle tulevien taiteilijoiden työllistämiseen.

Taide- ja kulttuurileikkaukset saattavat johtaa taiteen ja kulttuurin keskittymiseen isoihin kaupunkeihin. Tämä on ristiriidassa selonteossa esitetyn vision kanssa. Tarvitsemme lisää resursseja sekä rahoitusinstrumentteja, joilla tuetaan taiteen tekemistä kasvukeskusten ja pk-seudun ulkopuolella.

Taidekentän moninaisuutta on suojeltava. TaiYo on huolestunut vapaan kentän toimintaedellytyksistä, mikäli rahoitus heikkenee merkittävästi nykyisestä tasosta. Vaikuttavin tapa suojella ja kasvattaa taidekentän moninaisuutta on huolehtia vapaan kentän toimijoiden ja taiteilijoiden mahdollisuuksista tehdä taidetta. Merkittävä osa alalle valmistuvista taiteilijoista on työllistynyt vapaan kentän produktioiden ja toimijoiden kautta. Tämän tulee olla mahdollista myös tulevaisuudessa.

Jopa 31% Taideyliopistossa aloittavista uusista opiskelijoista tulee Suomen ulkopuolelta. Me elämme keskellä kansainvälistä taidekenttää. Meille on tärkeää huolehtia, että myös kansainvälisten opiskelijoidemme tarpeet huomioidaan toimenpideohjelmaa laatiessa.

Toivomme lisäksi, että kulttuuripoliittinen selonteko huomioidaan eduskunnassa merkittävänä, painavana, politiikan sektorit ja puoluerajat ylittävänä kulttuuripoliittikkaa ohjaavana dokumenttina, joka saa arvoisensa parlamentaarisen käsittelyn ja joka kannustaa julkiseen keskusteluun.

Kärnä Jane
Taideyliopiston ylioppilaskunta

Koiranen Sara

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Toimenpideohjelmassa on laadittava tavoiteaikataulu taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle ja ylipäänsä näytettävä millä aikataululla rahoitus vahvistuu. Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja

ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. Tekoälyteknologioita kehitettäessä otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Musiikin luova alkutuotanto on yhteenliittymä, jonka muodostavat Teosto, Suomen Musiikintekijät, Suomen Musiikkikustantajat ja Suomen Säveltäjät. Yhdessä edustamme noin 40 000 kotimaista musiikin säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja kustantajaa, joiden etua koko musiikin luova alkutuotanto pyrkii edistämään. Edustamme sitä, mistä kaikki lähtee: musiikin syntyä. Mukana ovat niin taidemusiikin säveltäjät, kevyen musiikin ammattilaiset, kuin sitä kustantavat yrityksetkin.

Musiikin alkutuotannolle keskeistä on sekä taiteen tekemisen edellytysten ja tekijöiden aseman vahvistaminen että musiikin kaupallisen menestyksen, viennin ja kasvun edistäminen. Kumpikin näistä tavoitteista edellyttää selonteon ylätasoa kirjausten lisäksi tarkempaa toimintasuunnitelmaa sekä riittävää julkista rahoitusta sen toteuttamiseksi. Tältä kannalta on myös keskeistä, että sääntely tukee tekijöiden mahdollisuuksia tulla työllään toimeen sekä parhaimmillaan menestyä kansainvälisellä kentällä.

Monimuotoisuutemme ja laajuutemme vuoksi olemme luovan alan ja tekijänoikeuden asiantuntijataho, jota kannattaa kuulla myös selonteon toimeenpanosuunnitelmaa tehtäessä sekä mahdollisia tarkempia laki- ja asetusmuutoksia valmisteltaessa. Mielellämme osallistumme myös luovien alojen kasvustrategian valmisteluun. Tunnumme musiikin ruohonjuuritason ja yritystoiminnan ja kauttamme on mahdollista saavuttaa niin yksittäiset taiteilijat kuin alan yrityksetkin. Meillä on sekä tutkimus- ja dataresursseja, käytännön tukimekanismeja sekä osaamista tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta, jotka auttavat selonteon toimeenpanossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Parhaimmillaan kulttuuripoliittinen selonteko osoittaa suomalaiselle kulttuuripolitiikalle pitkäjänteisen kehittämistyön suunnan, johon kaikki puolueet sitoutuvat. Määrätietoinen kehittäminen edellyttää, että kulttuuripoliittiselle selonteolle asetetaan selkeitä tavoitteita, joille annetaan realistiset toteutumisen mahdollisuudet ja seuranta. Mitä selkeämmät tavoitteet kulttuuripoliittisella selonteolla on, sitä vahvemmin se sitouttaa puolueet tekemään taiteen ja kulttuurin asemaa parantavia päätöksiä.

Selonteolle luvataan laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma mittareineen. Koska tavoitteita on paljon, tämä tuonee selontekoon tarvittavaa konkretiaa. Eteneminen askel askeleelta kohti tavoitetilaa on tarpeen erityisesti vaikeina aikoina. Toimeenpanosuunnitelma on myös mahdollisuus huomioida lausuntokierroksen palautetta niiltä osin, kun tarkemmat ja käytännönläheisemmät, vahvasti selonteon toimeenpanoon liittyvät esitykset eivät mahdu mukaan varsinaiseen selontekoon. Onkin tärkeää, että keskeiset sidosryhmät otetaan mukaan toimeenpanosuunnitelman valmisteluun, sillä kyse on keskeisestä kulttuuripolitiikkaa ohjaavasta asiakirjasta.

Selonteon vaikuttavuuden kannalta keskeistä on, että selonteko ei jää ainoastaan opetus- ja kulttuuriministeriön asiaksi, vaan se määrittää jatkossa poikkihallinnollisesti kaikkea kulttuurin kannalta merkittävää päätöksentekoa hallintorajoista riippumatta. Erityisen tärkeää on, että jatkossa luovat alat nähdään yhtenä Suomen keskeisistä elinkeinoista ja se antaa suuntaa myös maamme tulevalle elinkeino- ja talouspolitiikalle. Selonteon ohjauvaikutuksen tulee ulottua erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön toimintaan, ja kansainvälistymisen ja viennin osalta myös ulkoministeriön toimintaan.

Näiden ylätasen huomioiden lisäksi musiikin luovalla alkutuotannolla on neljä sisällöllistä kokonaisuutta, joita tahdomme erityisesti painottaa:

1. Luovalla työllä pitää tulla toimeen

Yksi selonteon neljästä tavoitteista on se, että kulttuurin tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa tulevaisuuden kulttuuripolitiikassa. Tähän ylätasen tavoitteeseen on helppo yhtyä. Tarvitaan kuitenkin tarkempia linjauksia, jotta luovan työn tekijöiden asema saadaan oikeasti turvattua. Luovalla työllä kuten musiikin tekemisellä pitää voida tulla toimeen. Tässä keskeisessä roolissa on selonteon toimenpidekokonaisuus nro 3.2, jossa painotetaan korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmien toimivuutta.

Valtaosa luovalla alalla työskentelevistä työskentelee epätyypillisissä työsuhteissa, yrittäjyyden, työntekijyyden ja freelancertyön rajapinnoilla, Heille selonteossa mainittu epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen on avainasemassa, jotta omaa ammattia voi tulevaisuudessa järkevästi harjoittaa.

Luovan alan tekijöiden ansaintaa tulee vahvistaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa. Tekijöille kuuluu reilu osuus siitä rahasta, jota luovilla sisällöillä eri alustoilla tehdään. Tämä ei onnistu ilman ajantasaisia sääntelyä, sillä teknologia ja kansainväliset markkinat kehittyvät vauhdilla. Sääntelyllä voidaan ehkäistä ja rajoittaa myös markkinavääristymiä ja luoda markkinatoimijoille tasapuoliset toimintaedellytykset ('level playing field'). Siksi onkin hyvä, että selonteossa on tunnustettu tekijänoikeuden merkitys luovan talouden kivijalkana ja todettu, että tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet tulee turvata myös tekoälyn aikakaudella. Tämä tavoite on nostettava

opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi myös muiden ministeriöiden uusia teknologioita koskevan valmistelun ja päätöksenteon keskiöön.

2. Kulttuuri kasvua rakentamaan

Luovat alat on nostettava elinkeinopolitiikan ytimeen, mikä voitaisiin nostaa esiin selonteossa vielä nykyistä kirkkaammin. Vaikka selonteko mainitseekin, että kulttuurista on tullut arvostettua perusteellisuutta ja se tukee maamme elinkeinopoliittisia tavoitteita, lisää kunnianhimoa ja konkretiaa kaivataan.

Selonteon kappaleessa 3.4. pidämme tärkeänä, että kulttuuri- ja luoville aloille luodaan soveltuvia rahoitusmalleja, luovan alan toimijat tunnustetaan entistä paremmin yritysrahoituksen asiakkaina ja että rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan joustavasti myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä. Erityisen keskeistä on varmistaa, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta.

Samalla kulttuurialalle tarvitaan vahva, riittävästi resursoitu kasvustrategia, jonka myötä valtio sitoutuu vauhdittamaan alan kasvua yhdessä yritysten ja koko muun yhteiskunnan kanssa. Kasvustrategian suuntaviivat on viitoitettu jo monissa aiemmissa hankkeissa ja raporteissa, kuten viime vuonna julkaistuissa kasvusopimuksissa, joissa luovan alan toimijat olivat laajasti mukana. Tätä aiempaa työtä on syytä hyödyntää sekä selonteon toimeenpanosuunnitelman että kasvustrategian laatimisessa.

Myös kulttuurin potentiaali vientituotteena on ilmeinen. Siksi pidämme keskeisenä myös selonteon kohdassa 3.8. mainittua kansainvälistymisen tukirakenteiden vahvistamista. Ne ovat avainasemassa myös, jos Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä ja verkostoitua koti- ja ulkomailla halutaan parantaa.

3. Kulttuurin rahoitus ja rakenteet on korjattava

Selonteon taustalla on rakenteellinen ristiriita: luonnoksessa listattuihin tavoitteisiin pääseminen ei onnistu ilman lisärahoitusta, mutta samalla nykyhallitus pikemminkin supistaa kuin kasvattaa rahoitusta. On kuitenkin kannatettavaa, että selonteossa pyritään turvaamaan pidemmän aikavälin myönteinen kehitys. Nykyisen hallituksen tulisi kuitenkin pidättäytyä toimenpiteistä, joilla se toimii suoraan selonteon tavoitteita vastaan.

Vaikka tällä kaudella ei suuria lisäpanostuksia saataisi, selonteossa olisi syytä asettaa selkeitä tavoitteita rahoituksen kasvattamiseksi. Selonteossa asetettu selkeä tavoite nostaa kulttuuribudjettia viitoittaisi suuntaa tulevaisuuteen.

Kulttuuri hyötyy varmasti selonteossa useaan kertaan mainitusta yhteistyöstä kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa. Niiden varaan ei kuitenkaan voida laskea kulttuuripolitiikan perustaa. Valtion panostuksia tarvitaan, sillä mikään muu toimija ei pysty takaamaan riittävän pitkän aikavälin rahoitusnäkyymiä, jotka vauhdittavat myös yritysten, kuntien ja kolmannen sektorin panostuksia kulttuuriin. Nykyinen epävarmuus puolestaan vaikeuttaa ulkopuolisen rahoituksen keräämistä. Siksi selonteon kohdassa 3.7. rahoituksen ennakoitavuuden turvaaminen on erityisen tärkeää.

Kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä tulisikin linjata julkisen rahoituksen tavoitetilasta sekä niistä toimenpiteistä, joilla Suomi nostaa taiteen ja kulttuurin rahoituksen ensin yhteen ja sitten EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista. Myös kulttuurin kentältä saatu kyselypalaute sekä useissa kuulemistilaisuuksissa käyty keskustelu nostivat rahoitustilanteen korjaamisen keskeisimmäksi tavoitteeksi. Tämä vahva, laajasti jaettu viesti on syytä huomioida selonteossa.

4. Kulttuurin tulevaisuus turvattava

Suomalaisella taiteella ja kulttuurilla ei ole tulevaisuutta, ellei tämän päivän lapsilla ja nuorilla ole laajoja ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia harrastaa, opiskella ja tehdä taidetta. Tämä seikka onkin selonteon luonnoksessa kohtuullisen hyvin tunnistettu. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on taattava laaja mahdollisuus harrastaa ja opiskella kulttuuria, tutustua kulttuurin eri muotoihin ja nauttia kulttuurista osana jokapäiväistä elämäänsä. Tämä edellyttää taiteen ja kulttuurin eri muotojen kattavaa alueellista saavutettavuutta, sillä lasten mahdollisuudet matkustaa harrastusten ja muiden taidekokemusten tähden ovat rajalliset.

Suomela liris
Musiikin luova alkutuotanto (Suomen Musiikintekijät, Säveltäjät,
Musiikkikustantajat, Teosto)

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [WWF ehdottaa, että selontekoon luontosuhteen kehittymisen tukemisen ohella lisättäisiin aktiivisen ympäristökansalaisen käsite. Kulttuuripolitiikan tulisi tukea kansalaisia löytämään kullekin sopivat tavat edistää luonnon ja ympäristön tilan huomioimista ja parantamista ja siten toimia aktiivisena ympäristökansalaisena. Ympäristökansalaisuudella tarkoitamme aktiivista henkilökohtaista tai yhteisöllistä toimintaa, jonka tavoitteena on muuttaa vallitsevia olosuhteita ympäristön kannalta vastuullisemmiksi ja oikeudenmukaisemmiksi. Keskeinen keino ympäristökansalaisuuden edistämiseksi on ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen, joka on luonnonsuojelulain 8§:ssä

säädetty viranomaisvelvoite. Keskeistä on myös mahdollistaa kaikenlainen yhteisöllinen kansalaistoiminta, jota kautta ihmiset saavat mahdollisuuden välittää ympäristöstään ja ottaa siitä vastuuta]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

WWF:n tehtävänä on pysäyttää luonnon köyhtyminen ja tavoitteenamme tulevaisuus, jossa ihmiset ja luonto elävät tasapainossa.

Tällä hetkellä tilanne on kriittinen. Maapallon luonto köyhtyy hälyttävällä vauhdilla. Käynnissä on maailmanlaajuinen sukupuuttoaalto, joka on ensimmäistä kertaa ihmisen aiheuttama. WWF:n Living Planet -raportti, joka julkaistiin tällä viikolla 15. kerran, osoittaa selkärankaisten villieläinten populaatioiden pienentyneen radikaalisti viimeisten vuosikymmenten aikana. Myös Suomessa luonnon tila on heikentynyt jatkuvasti. Suomi on sitoutunut pysäyttämään luontokadon ja kääntämään luonnon tilan elpymisuralle 2030 mennessä.

Luonto on keskeinen osa Suomen kansallista kulttuuriperintöä. Luonnosta ja sen monimuotoisuudesta huolehtiminen on vastuu, joka kuuluu perustuslain mukaan kaikille. On tärkeää, että kulttuuripolitiikka osaltaan rakentaa ekologisesti kestävää yhteiskuntaa.

On hienoa, että lausunnolla olevassa luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi tulevaisuuskestävyys, hyvinvoiva luonto ja luontosuhteen kehittyminen on nostettu esiin:

”3. Toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi - 3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Huolehditään, että kulttuuri tukee ihmisten luontosuhteen kehittymistä, jotta hyvinvoiva luonto säilyy kulttuuriperintönä tulevaisuuteen.”

WWF ehdottaa, että selontekoon luontosuhteen kehittymisen tukemisen ohella lisättäisiin aktiivisen ympäristökansalaisen käsite. Kulttuuripolitiikan tulisi tukea kansalaisia löytämään kullekin sopivat tavat edistää luonnon ja ympäristön tilan huomioimista ja parantamista ja siten toimia aktiivisena ympäristökansalaisena.

Ympäristökansalaisuudella tarkoitamme aktiivista henkilökohtaista tai yhteisöllistä toimintaa, jonka tavoitteena on muuttaa vallitsevia olosuhteita ympäristön kannalta vastuullisemmiksi ja oikeudenmukaisemmiksi. Keskeinen keino ympäristökansalaisuuden edistämiseksi on ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden edistäminen, joka on luonnonsuojelulain 8§:ssä säädetty viranomaisvelvoite. Keskeistä on myös mahdollistaa kaikenlainen yhteisöllinen kansalaistoiminta, jota kautta ihmiset saavat mahdollisuuden välittää ympäristöstään ja ottaa siitä vastuuta.

Ojanen Raija
WWF Suomi

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Toimenpide-ehdotukset: 1 (jokaisen oikeus), 2 (kasvatus- ja opetustoimijoiden yhteistyö), 4 (alueellinen saavutettavuus), 5 (varmistetaan kasvavat resurssit) ja 11 (tietoperusta).]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen musiikkineuvosto näkee kulttuurin jokaisenoikeutena ja toimii omalta osaltaan musiikkioikeuksien toteutumisen edistämiseksi ja niiden puolestapuhujana. Keskeistä toiminnassa on koko musiikin ekosysteemin, niin ammattilaisten kuin harrastajienkin sekä kaikkien ikäryhmien näkökulmien esiintuominen ja toimintaedellytyksistä ja tulevaisuuskestävästä perustasta huolehtiminen.

Musiikkineuvosto välittää tietoa päättäjien suuntaan ja pyrkii tällä tavoin edistämään musiikkielämän monimuotoisuutta ja saavutettavuutta esimerkiksi musiikkikasvatuksen, -koulutuksen ja musiikin harrastamisen parissa. Musiikkineuvosto edesauttaa musiikkielämän eri osa-alueiden välistä keskustelua ja siten ekosysteemin kattavan ymmärryksen muodostumista.

Huomautamme, että toimenpiteiden toteutukseen liittyvässä kaaviossa (s. 22) eri toimijoiden väliset roolit eivät ole välttämättä niin tarkkarajaisia kuin värikooditus antaa ymmärtää. Esimerkiksi kulttuurintekijät eivät itse pysty varmistamaan korvausta teostensa hyödyntämisestä tai sosiaaliturvajärjestelmän toimivuutta, vaan vastuu asioiden korjaamisesta on poliittisilla toimijoilla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen musiikkineuvosto pitää Kulttuuripoliittisen selontekoluonnoksen visiota melko onnistuneena sekä toimenpide-ehdotuksia tervetulleina. Iloitsemme siitä, että esillä on meille tärkeitä teemoja, kuten kulttuuri jokaisenoikeutena ja kulttuurin tekijöiden ja sisältöjen merkitys. Erinomaista on myös, että kulttuurin itseisarvo näkyy selontekoluonnoksessa: ”Tarvitsemme taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ymmärtääksemme mistä tulemme, missä olemme ja kuvitellaksemme tulevaisuuden, johon haluamme päästä.” Positiivisina seikkoina pidämme esimerkiksi julkisen vallan roolia kulttuurin tukijana, levittäjänä ja arvoketjun osana. Samoin pyrkimys varmistaa kulttuuripolitiikalla, että kaikki osapuolet saavat arvoa ja hyötyä kulttuurin tuotannosta ja kulutuksesta on kannatettava. Julkisen rahoituksen välttämättömyys kulttuurin saavutettavuuden sekä monimuotoisuuden turvaamisessa tunnistetaan. Lisäksi selontekoluonnoksessa on huomioitu lapset ja nuoret sekä eri väestöryhmät, tekijät ja tekijänoikeudet, mutta koulutuksen näkökulma ei tule tyydyttävästi esiin.

Hyvin laadituista toimenpidekokonaisuuksista päädyimme priorisoimaan kohtaa 3.1., koska se kattaa Suomen musiikkineuvoston näkökulmasta kokonaisvaltaisimmin oleellisimmiksi katsomiamme teemoja. Sen lisäksi priorisoisimme muista kokonaisuuksista seuraavia toimenpide-ehdotuksia:

3.2. Epätavallisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaamista ja alueellisen, paikallisen ja kielellisen saatavuuden edistämistä.

3.3. Sivistyksellisten oikeuksien vahvistamista.

3.5. Eri väestöryhmien osallisuuden lisäämistä, nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten taide- ja kulttuurialan tuntemuksen ja sen hyödyntämisen lisäämistä sekä yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Lisäsimme kulttuuri- ja liikuntaetuksien piiriin kuoro- ja orkesteriyhdistysten jäsenmaksujen hyväksymisen, koska jäsenmaksut korvaavat yhdistyksissä usein osallistumismaksut (ks. s. 28).

3.6. Kulttuurisen kestävyden ja kulttuurihyvinvoinnin teemoja.

3.7. Tämän kokonaisuuden toimenpide-ehdotuksia kannattamme kokonaisuudessaan.

Selontekoluonnoksessa on kuitenkin kolme piirrettä, joihin suhtaudumme kriittisemmin. Ensinnäkin kaupallisuus ja kuluttajuus näkökulmina korostuvat sen sijaan, että huomioitaisiin tasapainoisesti väestön aito osallisuus kulttuuriin. Toisekseen kulttuuriin liittyvien taitojen, osaamisen ja koulutusjatkumon merkitys on jäänyt liian vähäiselle huomiolle, lähes näkymättömiin. Ja kolmanneksen taiteen ja kulttuurin mieltäminen lähinnä vallanpitäjien yleisesti hyväksytyä kehityssuuntaa myötäilevänä voimana voi muodostaa uhan taiteen vapaudelle.

Ensinnäkin on tervetullutta, että kulttuurielämää tarkastellaan myös elinkeinopoliittisesta näkökulmasta, ei vähiten siksi, että alalla on mahdollisuus olla keskeisessä roolissa kestävän kasvun luomisessa. Yrittämiseen ja kaupalliseen kulttuuritoimintaan liittyvät näkökulmat korostuvat kuitenkin selontekoluonnoksessa liikaa muiden kustannuksella. Esimerkiksi ei-ammattimaisen väestöosan osallisuus kulttuuriin nähdään kapeasti, useimmissa kohdissa pelkän kulttuurituotteiden tai -palveluiden kuluttamisen kautta. Samoin yleisön rooli ja aikuisten harrastaminen jäävät passiiviseksi ja kuluttajamaiseksi, vaikka harrastaminen on aktiivista toimintaa ja keino osallistua kulttuuriin. Lisäksi digitalisaatioon liittyvien asioiden rinnalla olisi syytä painottaa myös sosiaalisten kohtaamisten, yhteisöllisyyden ja kädentaitojen merkitystä. Toisin sanoen tulevaisuuskestävä perustasta huolehtiminen edellyttää kuluttamisnäkökulman ohella huomion suuntaamista myös muille mekanismeille, joiden ansioista väestön kaikilla ikäryhmillä olisi mahdollisuus kulttuuriin niin aktiivisina toimijoina kuin sen kuluttajina ja tuottajinakin.

Toisekseen taidon merkityksen tulisi näkyä tiedon rinnalla Kulttuuriperintö ja tieto -kohdassa (s. 12). Kulttuurin arvoketjusta (s. 12) puuttuu kokonaan taito, vaikka taidolla ja sen välittämisellä on oleellinen rooli esimerkiksi musiikissa. Taidon merkityksen ymmärtäminen on keskeistä myös siksi, jotta voidaan hahmottaa, millaisessa vuorovaikutuksessa koulutuskenttä ja harrastustoiminta ovat keskenään kulttuurielämässä. Arvoketjussa tulisikin näkyvä monipuolisesti koko musiikin ekosysteemi ja vuorovaikutus ammattilaisista harrastajiin sekä molempien rooli kulttuuria yhteiskuntaan tuottavina tahoina.

Koulutusjatkumon merkitys tulisi huomioida selonteossa, sillä musiikillisten taitojen kehittäminen vaatii pitkäjänteistä työtä aina lapsuuden harrastamisesta alkaen. Uusien ammattilaisten ja kukoistavan kulttuurielämän mahdollistamiseksi on taattava koulutusjatkumon riittävä saavutettavuus ja koulutuksen sisältöjen moninaisuus. Selontekoluonnoksessa taidealan koulutuksessa korostuu nyt yrittäjyyden rooli, mutta työelämässä tarvitaan monenlaisia taitoja ja erilaisia ammatillisia profiileita. Vaikka selontekoluonnoksessa tekijänoikeudet on huomioitu hyvin, niin koulutussektorin näkökulmaa, kuten raportointikäytäntöjen sujuvuutta, ei ole tuotu riittävästi esiin. Ehdotamme, että koulutuspoliittista selontekoa tarkastellaan yhtenä oleellisena kulttuuripoliittisen selonteon poikkisektorillisista ulottuvuuksista.

Jo olemassa olevista toimenpide-ehdotuksista kannatamme tietopohjan vahvistamista ja ehdotamme tekijöiden hyvinvointiin liittyvää lisäystä. Tietopohjan vahvistamiseksi ja kulttuuripolitiikan kehittämiseksi tarvitaan musiikkialan kattavaa tilastointia – siksi tilastotietojen keruuseen on syytä panostaa, ei lopettaa tilastointia. Tarvetta kattavammalle tilastotiedolle kuvastaa selontekoluonnoksen tietolaatikko (s. 15), joka sisältää lähinnä pistemäisiä esimerkkejä alasta eikä anna riittävää kokonaiskuvaa. On hyvä, että selontekoluonnoksessa on kiinnitetty huomio tekijöiden hyvinvointiin ja että selontekoluonnos antaa realistisen käsityksen alan todellisuudesta, kuten sirpaleisesta toimeentulosta sekä alttiudesta häirinnälle altistavista valtarakenteista. Tätä taustaa vasten ehdotamme konkreettiseksi toimenpiteeksi ja freelance-kentän oikeusturvan parantamiseksi sellaisen toimielimen perustamista, mistä alan epäkohtiin olisi mahdollista saada apua. Tämä olisi erittäin tarpeellinen lisä kohdan 3.2. toimenpide-ehdotuksiin. (Vrt. maininta (s.26) kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista valvovan toimielimen perustamiseksi.)

Rahoitukseen liittyvien uudistusten osalta olisi tärkeää, että taataan pysyväisluonteinen rahoitus ja että uudistusten osalta luodaan rakenteita, joita on mahdollista toteuttaa ilman mittavaa työpanosta. Lisäksi on kiinnitettävä huomio siirtymien tukemiseen ja toisaalta taas olemassa olevien rahoitusrakenteiden säilyttämiseen. Selonteossa tulisi näkyä selkeämmin se, että erilaisten luonnoksessa mainittujen uusien yhteistyömallien ja toimintatapojen edistäminen tarkoittaa myös sitä, että valtion puolelta tuetaan aktiivisesti kehitystyötä, jota valtio eri toimijoilta toivoo.

Lopuksi nostamme esiin kysymyksen kulttuurin arvon mittaamisesta: ”Kulttuuripolitiikka pyrkii mahdollistamaan kulttuurin arvoketjun toiminnan tavalla, joka tuottaa mahdollisimman paljon yhteiskunnallista arvoa”. Toivomme laajaa kansalaiskeskustelua siitä, mitä kulttuurin yhteiskunnallisella arvolla tarkoitetaan ja miten se määritellään. Selontekoluonnoksessa puhutaan myös ”kulttuurin tuottaman arvon maksimoimisesta”. Jos kulttuurin arvoa mitataan välillisten mittareiden avulla, vain kvantitatiivisesti, saattaa vääristyä, millaiselle kulttuurille on tilaa. Siksi peräänkuulutamme myös keskustelua, millainen on toteutettavan kulttuuripolitiikan vaikutus kulttuurin laadulliseen kehittymiseen. Kaikki eivät välttämättä tavoittele kvantitatiivisesti mitattavissa olevia asioita, mikä on myös otettava huomioon.

Hovi Minna
Finnish Music Council Association ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arkistojen ja arkistotoimen rooli jää luonnoksessa marginaaliin luovien alojen, museoiden ja kirjastojen rinnalta, vaikka arkistoilla on merkittävä tehtävä suomalaisen kulttuuriperinnön jatkuvuuden ja yhteiskunnan kriisinkestävyyden varmistamisessa. Arkistojen rooli muiden edellä mainittujen rinnalla tulisi asettaa esiin konkreettisemmin kulttuurisen ja tiedollisen pääoman säilyttämisessä sekä sen tuntemisen ja tutkimuksen edistämässä.

Avoin, demokraattinen yhteiskunta on erottamaton osa kansallista kulttuuriamme, ja avoimuuden vaaliminen vaatii myös asiakirjallisen kulttuuriperintötiedon säilyttämisen lisäksi sen saavutettavuuden ja luotettavuuden varmistamista. Arkistot tekevät tämän tavoitteen eteen määrätietoista ja lakkaamatonta työtä, minkä mahdollistaa resurssien turvaaminen työn jatkamiseksi.

Arkistojen tietovarainto tarjoaa historiallisia vertailukohtia, joiden avulla voidaan arvioida nykyhetken kehityksen suuntaa ja oppia menneisyyden virheistä, samoin kuin se mahdollistaa kulttuuriperinnön välittämisen sukupolvien välillä, vahvistaen kulttuuri-identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta. Lausuntoluonnoksessa todetaan kulttuurin arvoketjusta: "kulttuuriperintö ja tieto muodostavat perustan ja luovuuden lähteen". Tämän tiedon tarjoamisessa arkistoiden rooli on valtava.

Lausuntoluonnoksessa todetaan myös seuraavaa: -"Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut." Museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen lisäksi tämä lista tarvitsee arkistot mukaansa.

Digitoidut arkistoaineistot ja yhteisölliset arkistointiprojektit tekevät kulttuuriperinnön saavutettavaksi laajemmalle yleisölle, lisäävät ihmisten osallisuuden tunnetta ja tarjoavat heille välineitä ymmärtää oman kulttuurisan ja kansallisen identiteettinsä juuria. Arkistoaineistojen digitointi on teko saavutettavuuden maksimoinniksi. Arkistoaineistojen digitoinnin rahoittaminen on oleellinen osa nykyaikaista, kestävä ja vastuullista kulttuuri- ja tiedepolitiikkaa.

Samoin lausuntoluonnoksessa esitetään seuraava tavoite: "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi." Tämä on arkistojen toiminnan ydinaluetta, joten arkistot tulee ehdottomasti mainita tässä yhteydessä.

Arkistot säilyttävät ja tarjoavat tietoa, jota voidaan käyttää tutkimuksen ja innovatiivisen kehitystoiminnan polttoaineena, liiketoiminnan kehittämiseen, prosesseihin jotka tukevat yhteiskunnan ja talouden kestävästä kasvua. Arkistojen tehtävä on siis paitsi säilyttää menneisyys, myös toimia aktiivisena kulttuuripolitiikan työkaluna, joka tukee osallisuutta, inspiraatiota ja kestävästä kehitystä matkalla kohti tulevaisuutta.

Klami Katja
Tiedon- ja arkistohallinnan ammattiyhdistys ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kannatamme vision muuttamista seuraavaan muotoon: "Visio on kulttuuripoliittinen tavoitetilä 2040-luvulla: 2040-luvulla taide ja kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide ja kulttuuripolitiikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa."

Lisäksi on huomioitava, että pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripolitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Seuraavat vaativat tarkentamista:

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

- Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa.
- Kulttuurin huomioiminen osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

- Lause "Kulttuuri merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva.
- Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveystalouden menoja.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

- Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

- Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa kappale ei ole ymmärrettävä. Onko kyse maakuvaustyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitikasta? Näin ollen visioon on lisättävä myös ulkopoliittika aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. Varmistetaan eri

taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttavat jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

1. Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.
2. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea.
3. Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviä taiteiden aloille.
4. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitys on ladattavissa osoitteesta: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisuja.17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

- Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaalin tunnistaminen ja tunnustaminen suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uudenpolven toimijoiden rahoituksen ja rahoitusmekanismien kehittämistä kestävästi, joka ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.
  - Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.
  - Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Esimerkkinä tästä "Kulttuurin perusta kestäväksi" -toimenpidekokonaisuudessa vaikkapa taiteen perusopetus tai kulttuurikasvatussuunnitelmat. Tällaiset ovat jo lain mukaan kuntien kulttuuritoimintaa. Laki määrittelee kuntalaisten oikeuden saada kulttuuripalveluita.
- Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.
- Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtiosuosuuksien kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.
  - Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon

hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.”.

- Taustamateriaalista puuttuu kokonaan laki kuntien kulttuuritoiminnasta.

Hoisko Maija
Pirkanmaan Tanssin Keskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Lukukeskus kannattaa sivulla 25 mainitun kirja-alan selvityksen ja sen pohjalta laajemman kansallisen toimenpideohjelman tekemistä. Elävä kirjallinen kulttuuri ylläpitää kansalaisten lukutaitoa ja luo koko sivistyksen pohjan. Toimenpideohjelman tavoitteena tulee olla kulttuurin, taideharrastusten, kirjallisuuden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Näillä toimilla vahvistetaan lasten ja nuorten lukutaitoa, mutta myös kaikenikäisten kiinnostusta kirjallisuuteen ja lukemiseen. Jokaisella tulee olla oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Toimenpiteiden tulee edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen ja parantaa taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta

ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa. Toimenpiteiden toteutumiseksi on varmistettava että kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet tukevat toimenpideohjelman toteutumista. Tarvitaan tavoiteaikataulu taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Lukukeskus on vuonna 1972 perustettu kolmannen sektorin toimija, joka toimii linkkinä julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Lukukeskus on lukemisen ja lukutaidon asiantuntija, jolla on ajantasainen yleiskuva lukutaidosta, sen haasteista ja toimintaympäristöstä. Lukukeskus on aktiivisesti mukana lukutaitoa ja lukemista edistävissä verkostoissa, sekä Suomessa että kansainvälisesti.

Lukukeskus on panostanut lukutaidon ja lukemisen edistämiseen etenkin niissä kohderyhmissä, jotka jäävät varhaiskasvatukseen ja koulujärjestelmän ulkopuolelle, kuten perheiden varhaislukemiseen neuvoloiden välityksellä ja nivelvaiheessa olevien nuorten lukutaitoon. Lukukeskus on ollut aktiivisesti mukana kansallisen lukutaitostrategian laatimisessa ja lukutaito-ohjelman jalkauttamisessa. Lukukeskus korostaa kolmannen sektorin toimijoiden vahvaa ja asiantuntevaa roolia lukutaitotyössä. Järjestöillä on hanketyön ansiosta korvaamatonta tilannetietoa ruohonjuuritason tarpeista, toimista ja niiden vaikuttavuudesta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lukukeskus kiittää erityisesti Kulttuuripoliittisen selonteon kirjauksesta koskien kirja-alasta tehtävää laajempaa selvitystä ja kirjallisuuspoliittista ohjelmaa. Kirjallisuus, lukeminen ja lukutaito luovat sivistyksen pohjan. Riittävä lukutaito on edellytys kansalaisten osallisuudelle ja osallistumiselle ja luo edellytykset kulttuurihyvinvoinnille. Lukutaito vahvistuu vain lukemalla. Siksi on turvattava moniääninen, elävä kirjallinen kulttuuri ja sen alkutuottajien, eli kirjailijoiden asema. Kirjallisuuden tekijöiden luovalle työlle täytyy olla oikeudenmukaiset lähtökohdat ja riittävät taloudelliset resurssit. Tekijöiden tulee saada asianmukainen korvaus teostensa hyödyntämisestä nykytilanteessa ja myös tulevaisuudessa uusilla alustoilla ja käyttötavoilla.

Kulttuuripoliittisen selonteon toimenpide-ehdotusten toteutumisen kannalta olisi tärkeää nostaa taiteen ja kulttuurin osuus 1 % valtion budjetista. Lisäksi selonteon tavoitteena on oltava, että sen toteutumiseen sitoudutaan yli puoluerajojen.

Jäkkö Emmi
Lukukeskus-Läscentrum ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio voisi olla rohkeampi, innostavampi ja kunnianhimoisempi. Visiossa ei ole luettavissa neljää tavoitetta, jotka sen tulisi sisältää, esimerkiksi taiteen ja kulttuurin merkitys Suomen kansainvälistämisessä tai kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa. Nyt visiossa painottuvat tavoitteiden kohdat 1 ja 3. Muotoilusta: kulttuuri- ja elinkeinopolitiikka eivät yksin tuota ihmisten osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemuksia, vaan ne ovat työkaluja siihen. Visioon olisi hyvä lisätä taide, sillä kulttuuri laajassa merkityksessään on paitsi epämääräinen myös välineellistä taiteen palvelemaan muita arvoja..

Esimerkiksi näin:

2040-luvulla Suomi on kansainvälisesti tunnettu korkealaatuisesta taiteestaan ja ainutlaatuisesta kulttuuristaan. Kulttuuri ja taide ovat vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Suomen taide- ja kulttuurialan menestys on onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan tulosta, jossa ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys vahvistavat laaja-alaista sivistystä ja hyvinvointia sekä tuottavat merkittävää yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Selonteon tavoitteista puuttuu myös kokonaan yhdistysten merkitys kulttuurikentässä, vaikka suuri määrä kulttuuritoimijoista ovat nimenomaan yhdistyksiä. Erilaiset yhdistykset, yhteisöt ja osuuskunnat ovat elintärkeitä taide- ja kulttuurikentän reslienssin vahvistamiseksi, sillä ne tarjoavat paitsi yksilöitä vakaamman ja turvallisemman ympäristön työntekoon myös toimivat merkittävänä työnantajina ja turvaverkkoina. Yhdistystoiminta on myös kiinteä osa suomalaista kulttuuriahistoriaa ja sen nykyisyyttä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö ["Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu" - toimenpide on liian epämääräinen. Aikajänteen tulee olla lyhyempi välietappeineen. Kulttuuribudjetin pitää kasvaa vähintään 1% valtion budjetista. Taidealan toimintaedellytyksiä pitää parantaa pitkäjänteisesti joustavilla ja monivuotisilla tuilla, lainsäädännöllä sekä kehittämällä taiteilijoiden työmarkkina-asemaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

WAUHAUS on taidekollektiivi, jolla on olennainen rooli esittävän taiteen kentällä taiteen tekijänä, kansainvälistäjänä, työllistäjänä ja kehittäjänä. Olemme jatkossakin mukana kehittämässä toimintaympäristöämme elinvoimaisemmaksi ja sen rakenteita sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävämmiksi

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon suurin haaste on, että sen muutoin hienot tavoitteet ovat utopistisia nykyisten ja tulevien leikkausten valossa. Ne ovat suuressa ristiriidassa hallituksen suunnittelemien leikkaustoimien kanssa. Lisäksi selonteosta välittyy markkinavetoinen ajattelu ja taide jää helposti kulttuurin laajemman merkityksen sekä luovan alan jalkoihin. Vaikka taideala voi hyötyä erilaisista liiketoiminta- ja rahoitusmalleista, valtion vastuu ja tuki eivät saisi korvaantua niillä. Kasvun ja tuen tulisi erityisesti painottua kulttuuriin ja taiteeseen, jotka sopivat planetaaristen rajojen puitteisiin. Ilmastokriisiin ja ekologiseen kestävyteen olisi syytä muutenkin kiinnittää erityistä huomiota selonteossa.

Selonteossa on melko kattavasti tunnistettu taiteen toimintaympäristö sekä kulttuurin merkityksiä ja vaikutuksia yhteiskunnassa. Liitteiden nykytilan kuvauksesta voisi tuoda enemmänkin sisältöjä selonteon alkuun tarkentamaan nykytilannetta. Koska asiakirja toimii toimenpidesuunnitelmaa

ohjaavana työkaluna, on olennaista, että tavoitteissa olisi jo nyt enemmän konkretiaa, jotta ne päätyisivät myös toimenpidesuunnitelmaan asti.

Konkreettisia toimia, jotka tulisi olla mainittuna selonteossa olisivat esimerkiksi tarkempi toimeenpanon aikataulu, sillä vuoteen 2040 tähtäävä aikajänne on kentällemme liian pitkä ja epämääräinen. Laajoja tukirakenteita tarvitaan kipeästi jo nyt. Kiireellisinä toimenpiteinä tulisi taiteilijoiden työmarkkina-asemaa selkeyttää ja taiteilija-apurahat sitoa mediaanituloon sekä luoda riittävän joustavia, monipuolisia ja -vuotisia avustuksia, jotta yhteisöt voivat kukoistaa ja kansainvälistyä tekemällä pitkäjänteisiä suunnitelmia sekä työllistämällä taiteilijoita ja alan ammattilaisia inhimillisiin työolosuhteisiin. Kulttuuribudjetin nostaminen vähintään yhteen prosenttiin tulisi olla myös selkeästi mainittu tavoitteena.

Hovi Julia
W A U H A U S ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin kautta on mahdollisuus myös vastata lasten ja nuorten mielenterveyden kriisiin ja mielekkyyden kokemuksen tarpeeseen haastavassa maailmassa. Tämän näkökohdan voisi lisätä hienoon otsikkoon ja sisältöön kulttuurin tulevaisuuskestävyydestä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien näkökulmasta on tärkeä todeta, että em. tärkeät toimenpidekokonaisuudet tarvitsevat toteutuakseen pitkäjänteistä vuoropuhelua ja vastavuoroisuuden edistämistä. Kulttuuri ja taide syntyy, kasvaa, uudistuu ja luo merkityksiä vuorovaikutuksessa. Tätä ei saavuteta yksisuuntaisella kulttuuriviennin edistämällä. Instituuttien pitkäjänteistä roolia yhteistyöverkostojen ja -alustojen luomisessa on syytä ylläpitää ja hyödyntää myös jatkossa.

Aivan erityinen tehtävä instituuttiverkostossa on Suomen Viron-instituutilla, joka työskentelee sen eteen, että Suomen suhteet ainoaan kielelliseen ja kulttuuriseen sukulaismaahan uudistuisivat ajassa ja tukisivat Suomenlahden pohjois- ja etelärannan kehittymistä toiminta-alueeksi, jossa keskinäisoppiminen, yleisöjen ja esiintyjien liikkuvuus ja yhteistuotannot ovat arkipäivää. Suomella ja Virolla on myös hienot edellytykset rakentaa yhdessä kansainvälistä kiinnostusta herättäviä tuotantoja ja muita kokonaisuuksia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Hieno, tulevaisuuteen kurkottava ja kannatettava lausunto.

Tulevaisuudessakin säilyvä, vahvistusta kaipaava ja ainutlaatuinen kansallinen tehtävä itämerensuomalaisen kieli- ja kulttuurialueen vaalimisessa tulee lisätä.

Marika Tammeaid
Suomen Viron-instituutin hallituksen jäsen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripoliittikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Muokataan esim. seuraavasti: "2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat Suomea vahvistavia ja yhdistäviä voimia, jotka inspiroivat rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide- ja kulttuuripolitiikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyydestä tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1. Kulttuuri on muutosvoima kuvaukseen toivomme lisättävän seuraavat:

Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä ja mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa.

Kulttuuri tulee huomioida osana huoltovarmuutta.

Tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Kuvauksen lause "Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva.

Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveysmenoja.

Tavoite 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme kuvaukseen seuraavaa lisäystä: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoite 4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Tavoitteen 4 kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa kappale ei ole ymmärrettävä. Mikäli on kyse maakuvatyöstä ja kulttuuriviennistä, on kyse myös ulkopoliitikasta. Näin ollen visioon on lisättävä myös ulkopoliittikka aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [1. Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. 2. Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. 3. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. 4. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Läntinen tanssin aluekeskus toteuttaa jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueellaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi

kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

1. Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.
2. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea. Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviä taiteiden aloille.
3. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitys on ladattavissa osoitteesta ja sitä kannattaisi hyödyntää selonteon taustamateriaalina: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisu 17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/91883/Turvaa%20ja%20pysyvyytt%c3%a4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaali tulisi tunnistaa ja tunnustaa suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uuden polven toimijoiden rahoitus ja rahoitusmekanismit olisi ratkaistava kestävästi, joka ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.
2. Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, kuten tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.
3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Vrt. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, joka puuttuu taustamateriaalista kokonaan.
4. Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.

5. Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtiosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

6. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi."

Meska Sanna
Läntinen tanssin aluekeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

“2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemaa osallisuutta ja merkityksellisyyttä tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.”

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Ehdotamme kansainvälisyyden tarkentamista seuraavasti, Suomen Kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n lausuntoa mukaillen:

”Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. (NB ei kansainvälisissä tuotannoissa) Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovalle sektorille (NB ei luovan sektorin toimijoille). Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuuriamme (NB ei kulttuurikenttäämme). kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti. (NB ei tunnettuja suuria nimiä)- ”

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Toimenpide-ehdotukset: 1. Vuorovaikutus on kulttuurin, kehityksen ja elinvoiman edellytys. Tätä varten laaditaan erikseen poikkihallinnollinen kansainvälisyysstrategia, jossa otetaan huomioon kulttuurivienti, resilienssi sekä osaamisen vahvistuminen ja osaajien saaminen. 2. Kansainvälistymisen ymmärtäminen taloudelliseksi ja henkiseksi investoinniksi, ja tälle ajattelulle perustuvien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien laatiminen, joissa on omat työkalut lähialueen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja suuriin kansainvälisiin projekteihin. 3. Sitoudutaan pitkällä tähtäimellä kulttuuribudjetin kasvattamiseen 2 %:iin BTK:sta. 4. Perustetaan ylivaalikautinen luovien alojen toimielin ja rahoittajien tulevaisuusfoorumi. 5. Vahvistetaan tietoperustaa kansainvälisistä yhteyksistä ja rakenteista.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Yhtenä Suomen ulkomailla toimivista kulttuuri-instituuteista ilmoittaudumme mukaan kansainvälisyyttä ja kulttuurivientiä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Olemme kansainvälistymisen tukiorganisaatio, jolla on ainutlaatuinen rooli. Meillä on kohdemaan tuntemus, läsnäolo ja verkostot. Kykenemme auttamaan luovan alan toimijaa löytämään partnereita ja toimimaan paikallisella tasolla tuloksellisesti. Instituutit olisi hyvä mainita selonteossa kansainvälistymisen mahdollistajina Business Finlandin rinnalla.

Instituutit tekevät kahdenvälistä ja monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt vuoropuhelun, vaihdon, viennin, kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen kehittämiseksi.

Kannustamme systemaattiseen ja kunnianhimoiseen kansainvälisyysajatteluun, ja sille pohjautuvan toimenpidesuunnitelman tekemiseen. Ehdotamme, että instituuttien edustus tulisi mukaan poikkihallinnollisen kulttuurin kansainvälisyysstrategian laadintaan. Kulttuuriala vastaa keskisuurta teollisuusalaa, ja sisältää paljon käyttämätöntä vientipotentiaalia. Kulttuurialan vienti tarvitsee lisää strategista suunnittelua ja investointikykyä. Strateginen ajattelu edellyttää kansainvälisten toimintaympäristöjen erilaisuuden tunnistamista. Lähialue, kuten Viro ja Ruotsi, ovat parhaimmillaan luovan alan kotimarkkinoiden jatke, jossa otetaan ensimmäiset vientiaskeleet. Tähän ei nyt ole omia tuki-instrumentteja.

Yhdymme Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n linjaukseen kulttuurin kansainvälisyyden tukemisesta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pidämme tärkeänä, että kansainvälisyys on selonteossa otettu huomioon monesta näkökulmasta. Sen merkityksen voisi ehkä sanoittaa vieläkin kirkkaammin: Kulttuuri on elinvoimainen, kun se on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa, ja suodattaa sen vaikutteita omaksi edukseen. Vuorovaikutus on kaiken kehityksen edellytys.

Esitämme selvempää sanoitusta sille, että kulttuuri on henkinen ja aineellinen investointi, yksilön ja yhteiskunnan vahvistaja. Kulttuurin ihmistä rakentava arvo pitää saada yhteiskunnassa selvemmin sanoitettua osaksi turvallisuutta ja huoltovarmuutta, henkistä toimintakykyä.

Kulttuuri vaikuttaa tunne-elämyksen ja kokemuksen kautta, siksi sen antama maakuvaviesti on vahvasti vaikuttavaa, vaikka sitä pehmeäksi vaikuttamiseksi kutsutaankin.

Selonteossa olisi hyvä tarkemmin sanoittaa, miksi kansainvälinen työskentely ja yhteydet ovat tärkeitä. Tässä voisi mainita, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ytimessä, koska kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa. Ideoita levitetään, lainataan, jalostetaan, myydään, ostetaan. Ilman yllärajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutust kulttuuri ja yhteiskunta näivettyvät. Elinvoimainen kulttuuri kykenee jatkuvasti suodattamaan omaksi edukseen ulkoa tulevia vaikutteita.

Olisi siis hyvä, jos muotoilun ”kansainvälistyvä kulttuuri” tilalla olisi esimerkiksi ”kansainvälisen vuorovaikutuksen lisäämisen mahdollistava kulttuuri”.

EHDOTUS UUDEKSI LAUSEEKSI kohtaan 3.8.

”Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi.”

Poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia on tärkeä tavoite. Se liittyy kiinteästi kasvuun. On hyvä, että ohjelmassa on mainittu eri hallinnonalojen (OKM, UM, TEM) yhteistoiminta.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälisessä vuorovaikutuksessa tulee kyetä erottamaan erilaiset toimintaympäristöt. Lähialue, kuten Viro (Baltia) ja Ruotsi (Pohjoismaat) tulee kyetä tunnistamaan lähimarkkinaksi, joka toimii kotimarkkinan jatkeena, matalan kynnyksen kansainvälistymisenä. Nyt ei ole olemassa työkaluja ylijärjestyneen lähialuepotentiaalin hyödyntämiseen. Kaukaisemmat kohteet tai isot markkinat tarvitsevat erilaisia vientiponnistuksia. Ulkomaat eivät ole yksi massa.

Suomen ja Viron välinen kulttuuriyhteistyö on erityinen kansainvälisen vuorovaikutuksen osa. Suomella on maailmassa vain yksi läheinen sukulaiskieli ja yksi naapurimaa, joka on osa samaa itämerensuomalaisista kulttuurialuetta. Tämän kieli- ja kulttuuriyhteyden vaalimisesta ja edelleen kehittämistä ei maailmassa huolehdi kukaan muu kuin me itse. On tärkeää, että Suomen ja Viron välisen kielellisen ja kulttuurisen siteen vaaliminen nyt ja tulevaisuudessa mainitaan kulttuuripoliittisessa selonteossa erikseen. Yhteydet maiden välillä ovat vilkkaat, mutta kulttuurin rooli on tärkeä kielellisen ja kulttuurisen yhteistyön syventämiseksi ja uusien aidojen yhteistyön mahdollisuuksien löytämiseksi kaikilla yhteiskunnan alueilla.

EHDOTUS LISÄLAUSEEKSI kohtaan 3.8.

”Tunnistetaan kansainvälistymisen tukemisessa erilaiset toimintaympäristöt. Lisätään kansainvälistymisen työkalupakkiin lähialueen ylijärjestyneen kulttuuriviennin ja liikkuvuuden tukeminen.”

Kohdassa 3.4. (Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen) on erittäin tärkeä kirjaus: ”Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyiden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. “

Perusrahoitus tulee nähdä investointina, jonka on oltava pitkäjänteistä ja riittävää. Resursseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioiden on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja, esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, ”showcaseja”, residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Tämä kaikki merkitsee lisää työllisyyttä, ansiotuloja ja vientituloja. Arvoketjuun liittyen on hyvä huomata, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Voisi myös konkretisoida, miten kansainvälisyys on tekijöille inspiraation ja motivaation lähde, luovaa yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Ehdotamme lisälausetta kohtaan 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25: "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi. "

Ehdotus lisäykseksi: "Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan osana opintoja."

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hyvä, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi ja kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi Euroopan kilpailukyvyn kehittämistä.

Digitalisaation ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuisia kulttuurin muutosta.

Kiitämme myös kirjauksia koskien kestävyyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin.

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään kulttuurista kestävyyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Tulevaisuus ei ole siiloissa. Taiteen ja kulttuurin ihmisiä pitää saada mukaan sellaisiin pöytiin, joissa käsitellään terveyttä, sosiaaliskysymyksiä, yritysneuvontaa, rahoitusta tai puolustusta. Luovuus ei ole taiteilijoiden yksinoikeus, se on yhteiskunnan eloonjäämiseksi välttämätöntä.

Valkeeniemi Hannele
Suomen Viron-instituutti

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kannattamme pääosin visiota. Visiota olisi hyvä vielä tarkentaa.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripoliitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Ehdotamme muotoilua:

"2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat Suomea vahvistavia ja yhdistäviä voimia, jotka inspiroivat rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide ja kulttuuripoliitiikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa."

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kannattamme pääosin tavoitteita. Toivomme tarkentamista näihin liittyen.

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa. Lisäksi on huomioitava taide ja kulttuuri osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Lause "Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteellisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteellisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva. Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveysmenoja.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa tavoite ei ole ymmärrettävä. Mikäli on kyse maakuvaustyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitikasta, visioon on lisättävä myös ulkopoliittikka aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [▪ Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. ▪ Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. ▪ Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen

alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi ”Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö” toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttavat jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

1. Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripoliitikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.
2. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea. Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittävien taiteiden aloille.
3. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitystä voisi laajemmin hyödyntää selonteon taustamateriaalina. Selvityksen tiedot: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaali tulee tunnistaa ja tunnustaa suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uuden polven toimijoiden rahoitus ja rahoitusmekanismi on ratkaistava kestävästi. Tämä ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.
2. Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.
3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Vrt Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, joka puuttuu taustamateriaalista kokonaan.
4. Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.
5. Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtiosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.
6. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon

hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.”.

Muita huomioita:

Toimenpiteisiin tulee lisätä konkretiaa ja ymmärrys prioriteeteista: missä järjestyksessä asioita tulisi toteuttaa, jotta alan hyvinvointi taataan parhaiten.

Ylivaalikautinen kulttuuri- ja luovien alojen uusi toimielin, joka seuraa selonteon toteutumista ja tekee toimenpide-ehdotuksia, on erittäin kannatettava. Sen uskottavuus pitää taata hyvällä edustavuudella ja asiantuntijuudella ja alan järjestöjä tulee konsultoida ehdokkaiden nimeämisessä.

Eloranta Eeva
Itä-Suomen tanssin aluekeskus / Tanssitaiteen tuki ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutos- voimana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Forum Artis on elintärkeä perusta kaikelle taide- ja kulttuuritoiminnalle, koska se kokoaa yhteen luovan alan alkutuottajat eli tekijät, joita ilman ei olisi mitään tarvetta edes kulttuuripoliitikalle. Forum Artis edustaa kahtakymmentä taiteilijajärjestöä ja niiden kautta noin 25 000 taiteilijaa ja se kykenee sujuvasti kokoamaan taiteilijoiden yhteisen äänen ja osallistumaan päätöksentekoon syvällisen ja moninaisen näkemyksellisyyden edustajana.

Forum Artis haluaa jatkuvasti muistuttaa taiteen läsnäolosta kaikkialla. Yhdistys haluaa lisäksi varmistaa että selonteko-luonnoksessa vähäiselle maininnalle jääneet asiat kuten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, inklusiivisuus, moniarvoisuus, vähemmistöjen aseman parantaminen, yhteiskuntarauha ja demokraattinen kansalaisyhteiskunta toteutuvat taiteen ja kulttuurin tukemina yhteiskunnassamme myös jatkossa. Tärkeä osa kulttuuripoliittikkaa on myös kriittisen ajattelun edistäminen sekä taiteen autonomian turvaaminen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon luonnos on kokonaisuutena erittäin ansiokas selvitys. On kiitettävää korostaa tekijän merkitystä ja kohtuullista työkorvausta. Nykyään unohtuu helposti, että ilman tekijöitä ei olisi mitään kulttuuria. Vielä enemmän soisi tuotavan esiin kulttuurialan kasvupotentiaalia ja erinomaista hyötysuhdetta. BKT:ssa sen tuotto kohoaa suhteellisen korkeaksi, vaikka sen osuus valtion budjetista on pieni. Jos mikä on tulevaisuuden ala, se on kulttuuri, joka tuottaa luovia sisältöjä ja ideoita.

Kun selontekoa katsoo yleisesti, on kuitenkin välttämätöntä todeta, ettei ole mahdollista sivuuttaa vain lausetasolla nykytilannetta, jossa lähes kaikki hallituksen toimet johtavat suomalaisen kulttuurin alasajoon. Epävarmuus tulevasta on suuri vaikutustekijä kulttuuri- ja taidealoilla, joilla on paljon yksinyrittäjiä, freelancereita ja pieniä toimijoita. Jos oman taiteellisen työn epävarmalta tai uhatulta näyttävän tulevaisuuden olemassaoloa ei tunnusteta, selonteon perusta ei ole kyllin vahva.

Jos nykyiset leikkaussuunnitelmat toteutuvat, olemme muutaman vuoden päästä paljon nykyistä huonommassa tilanteessa. Silloin matka Kulttuuripoliittisen selonteon kuvailemaan maailmaan on liian pitkä saavutettavaksi 2040-luvulle mentäessä. Koska osa kulttuurin ammattimaisesta toiminnasta on häviämässä leikkausten myötä, niiden palauttaminen ennalleen voi olla mahdotonta tai ainakin vaatii vuosikausien työn ja isoja resursseja. Jollei nykytilannetta ja lähivuosien leikkaussuunnitelmia huomioida, on ajatus paremmasta tulevaisuudesta osittain utopiaa.

Esimerkiksi toimenpiteenä mainittu kansainvälistymisen strategian luominen, joka on sinällään hieno ajatus, jää vajavaiseksi, jos suurin osa tekijöitä taistelee kotimaassa toimintaedellytyksistään ja kansainvälistymisen edut kertyvät vain harvoille tähdille.

Forum Arts haluaa myös kiinnittää huomion taide-sanan niukkaankin käyttöön. Kaikki kulttuuri ei ole taidetta, mutta ilman taidetta ja sen kulttuurialaa ruokkivaa ja kiihdyttävää vaikutusta olisi kulttuurielämämme hyvin yksipuolista ja pysähtynyttä.

Forum Artis toivoo, että Kulttuuripoliittisessa selonteossa korostettaisiin voimakkaasti tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa. Selontekoa tukee erinomainen kartoitus kulttuurin merkittävistä luvuista, ja tilastointia ja kartoitusta olisi tehtävä jatkossakin systemaattisesti, jotta toimet voisivat perustua tietoon. Tällä hetkellä kuitenkin näitä mittauksia tekevien elinten määrärahoja leikataan.

Tämä on lyhytnäköistä ja vahingollista. Taiteen kohdalla olisi tärkeää ottaa käyttöön kansainvälisesti paljon käytetyt mittarit Julkinen arvo (Public value) ja Investoinnin sosiaalinen tuotto (SROI). On siis hyvin tärkeää, ettei valtiollisella tasolla ajeta alas tilastointia vaan pikemminkin lisäään sitä.

Kulttuuripoliittisessa ohjelmassa olisi ollut hyvä kiinnittää enemmän huomiota taiteilijoiden tekijänoikeuteen, joka on digitaalisessa ympäristössä muuttunut entistä haavoittuvammaksi. Koska tekijän ansiot perustuvat tekijänoikeuteen, sitä olisi varjeltava valppaasti. On ikävästi käynyt ilmi, että suuryritykset eivät välitä tekijänoikeudesta esimerkiksi louhiessaan verkosta tekstejä ja kuvia teköällyn kouluttamiseen. Tätä vastaan kaivataan valtiollisia tukitoimia, koska tekijät ovat oikeudellisesti hyvin heikossa asemassa suuriin yrityksiin verrattuna.

Kulttuuripoliittisen ohjelman toteutumista seuraavan toimielimen perustaminen on hyvä ajatus, mutta olisi tärkeää, että elimellä olisi myös vahvempi tehtävä kuin pelkkä tarkkailu tai neuvonantajana toimiminen. Lisäksi on välttämätöntä ottaa toimitukseen mukaan myös kulttuurin toimijoita ja ammattilaisia, jotta kulttuuria ei katseltaisi ylhäältäpäin, vaan saatavilla olisi ruohojuuritaso ajankohtaista tietoa. Sama koskee rahoittajien taloudellista foorumia: sille olisi suuri tarve, mutta kaiken olisi toimittava kulttuurin ja taiteen ehdoilla. Näiden elinten lausuntojen, ohjeiden ja toimien perusta tulisi olla luovan työn tekijän toimintaedellytysten kohentaminen, kulttuurin saavutettavuuden lisääminen ja kulttuurin merkityksen vahvistaminen elinkeinona, joka työllistää suuren määrän ihmisiä. Kulttuuriala nähdään liian helposti koristeena, vaikka kulttuuri ja taide läpäisevät koko yhteiskuntamme ja toimivat identiteettimme tukirankana.

Yhteistyö eri hallinnonalojen välillä on välttämättömyys onnistuneen kulttuuripoliitiikan varmistamiseksi. Kulttuurin rahoitus pohjaan pitää osallistua kaikkien niiden hallinnonalojen, jotka hyötyvät kulttuurista mm terveempinä, luovempina tai tuottavampina kansalaisina tai vahvemman maakuvan myötä. Tämä vahvistaisi kulttuurin asemaa elinkeinona ja investointien kohteena muiden rinnalla.

Tulevaisuusfoorumi kuulostaa hyvältä ajatukselta. Oletamme luonnollisesti, että siihen kutsutaan riittävä määrä eri taiteilijoita, jotta keskustelun realismi ja käytännönläheisyys varmistetaan. Forum Artis olisi myös toivonut, että kulttuuripoliittisessa ohjelmassa olisi kehitelty kulttuurin tueksi muitakin toimenpiteitä kuin erilaisten toimielinten perustaminen. Koska ohjelman pitäisi näkyä ja vaikuttaa puolueiden poliittisissa ohjelmissa ja kaikkien puolueiden sitoutua siihen, konkreettiset toimenpiteet on ensiarvoisen tärkeää listata näkyville. Muuten puhe siitä, että parannetaan, edistetään, tuetaan ja panostetaan, jää vain sanojen asteelle, eikä kulttuuri jatkossakaan saa suojaa kohtuuttomilta leikkauksilta.

Kosonen Hanna
Forum Artis

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Jokaisenoikeuksien kohdalla voisi tuoda voimakkaammin kaikkien ihmisten omaehtoisen kulttuurin tekemisen ja harrastamisen tärkeyttä (nyt mainittu vain lapset ja nuoret). Selonteossa kansalaiset nähdään pitkälti kuluttajina ja kokijoina, ei aktiivisina toimijoina.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [2]Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan... [2] Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys.

Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Mikkelin kaupunki toteuttaa osaltaan laissa määriteltyjä kunnan tehtäviä (laki kuntien kulttuuritoiminnasta) sekä muita tärkeiksi katsottuja kulttuuritoimenpiteitä, jotka on otettu osaksi kaupungin tehtäviä. Kaupunki järjestää ja ylläpitää kulttuuritoimintaa itse, mutta on myös merkittävässä mahdollistajan roolissa, mm. avustamalla kulttuuritoimijoita. Vuoropuhelu ja yhteistyö kulttuuritoimijoiden kanssa paikallisesti on niin ikään tärkeässä roolissa. Mikkelin kaupunki on aktiivinen toimija ja kehittäjä erilaisissa alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa sekä toteuttaa alueellisia vastuutehtäviä (esim. museo, kirjasto). Toimeenpanoa tullaan varmasti edistämään niiltä osin, kuin se on resurssien salliessa mahdollista.

Lisäksi osana kasvukaupunkiverkoston:

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keskisuurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkoston esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä.

Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen sekä työkalun toteuttaa samalla hallituksen itselleen asettamia tavoitteita. Verkostoon kuuluu 14 keskisuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on noin 830 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Erittäin merkittävä osa kulttuuritoiminnasta aina ruohonjuuritasolta merkittäviin kansallisiin instituutioihin saakka sijoittuu kasvukaupunkeihin. Lisäksi verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kriittisiä maakunnallisia tai vähintään alueellisia kulttuurikeskittymiä ja -mahdollistajia, varmistaen maantieteellisesti koko valtakunnan kattavan vaikuttavuuden sekä laajat kulttuurisisällöt. Ilman toimielimeen kutsumista tämä äänenpaino, näkökulma ja maantieteellinen kattavuus jäävät toissijaisiksi.

Kasvukaupungit ovat jo edistäneet teemakumppanuutta valtio-osapuolen kanssa ja tehneet etupainotteisesti useita yhteistyön avauksia kulttuurisektorin kehittämiseksi. Iloksemme olemme havainneet, että selonteko pitää sisältää useita samanmuotoisia toimenpide-esityksiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Jos alueellinen kattavuus halutaan aidosti turvata, olisi tärkeää, että se näkyisi selonteossa voimakkaammin ja läpileikkaavasti tahtotilana (esimerkiksi siinä, kuinka apurahojen, avustuksien / julkisen rahan jakoperusteita luodaan ja kehitetään, onko esimerkiksi taiteen tukipalveluita alueellisesti saatavilla ja niin edelleen) --> 3.2. kohdassa mainittu ”rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa.”

1) Kansalaislähtöisen kulttuurin arvon tunnustaminen ja kasvun tukeminen

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsitys jää vielä vajavaiseksi. Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehittymiselle ja levittämiselle.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa vahvistaen
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä
- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

2) Kulttuuritoiminnan monipuolisuus ja kasvuedellytysten turvaaminen

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina.

Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin tavoitteenaan

- tunnistaa kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia

- tukea ja sparrata alan kehitystä
- tarjota mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkeä kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistaa aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä kulttuurin toimintaedellytysten kehittämiseksi, alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi sekä kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi.

3) Kulttuuri hyvinvointia ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä työkaluna

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointiin, onnellisuuteen sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo ja merkitys. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi tiiviissä yhteistyössä valmistettavaa lainsäädäntöuudistusta, jolla tähdätään kulttuurin integroimiseksi tiiviiksi osaksi sekä sosiaali- ja terveys- että hyvinvointipalveluja. Uudistukseen tulisi kytkeä kannustavan rahoitusmallin kehittäminen sekä vahvempia kumppanuusmalleja. Lisäksi prosessin ympärille tulisi muodostaa yhteinen asiantuntijafoorumi, jossa myös kasvukaupunkiverkostolla on rooli. Uudistuksen yhtenä erityistavoitteena olisi segregaaation ja syrjäytymisen ehkäisy.

Siekinen Virpi
Mikkelin kaupunki

Latvala Susanna
Mikkelin kaupunki

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

TEM:n näkemyksen mukaan kulttuuripolitiikan tavoitetilä ei kuvaa millaista muutosta nykytilanteeseen tavoitellaan. Esimerkiksi luovien alojen odotetaan tuottavan enemmän kuin mitä niihin nyt panostetaan julkisia varoja. Näin on jo nyt kun tarkastellaan luovien alojen liiketoimintaa.

Kulttuuripolitiikan visio ei voi määritellä elinkeinopolitiikan tavoitteita. TEM esittää tekstiä muokattavaksi seuraavasti: "Onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksena...". Yhtenä perusteluna TEM toteaa, että visiossa ei ole nostettu esille muitakaan liitteessä 3 mainittuja politiikkalohkoja.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Luvussa 2 TEM pyytää muokkaamaan tavoitetta "3. Kulttuuri on jokaisenoikeus". TEM:in näkemyksen mukaan tekstissä ei tulisi käyttää käsitettä "jokaisenoikeus". TEM ymmärtää, että tavoitteena on viitata kulttuurin monimuotoisuuteen ja saavutettavuuteen. Ympäristöministeriön mukaan "Jokaisenoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen Suomessa oleskelevan mahdollisuutta käyttää luontoa siitä riippumatta, kuka omistaa alueen tai on sen haltija. Oikeuksista nauttimiseen ei tarvita maanomistajan lupaa eikä niistä tarvitse maksaa. Jokaisenoikeutta käyttämällä ei kuitenkaan saa aiheuttaa haittaa tai häiriötä maanomistajalle, maankäytölle, luonnolle tai muille ihmisille.". TEM:in

näkemyksen mukaan toiseen kontekstiin vakiintunutta käsitettä ei ole syytä nostaa kulttuuripoliittiseen keskusteluun ilman laajempaa keskustelua käsitteen uudelleenmäärittelystä. TEM:in näkemyksen mukaan tavoite 3 on uudelleenmuotoiltava ja samalla varmistettava tekstin yhdenmukaisuus käsitteen osalta kautta tekstin.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

TEM mahdollistaa ja tukee luovien alojen liiketoiminnan kehittämistä. Yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa valmistelussa oleva luovan talouden kasvustrategia ja sen laatimisen tueksi asetettava luovan talouden neuvottelukunta omalta osaltaan edistävät kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa työ- ja elinkeinoministeriössä ja ministeriön hallinnonalalla. Matkailupolitiikan valmistelussa tehdään opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tiivistä yhteistyötä erityisesti kulttuurimatkailun vahvistamiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

TEM näkee ansiokkaana, että kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä on käyty laajaa keskustelua eri toimijoiden kanssa. Ministeriö kuitenkin kokee, että tapaamisissa ja keskusteluissa esiin nousseita asioita ei valitettavasti ole riittävän laajasti työstetty yhdessä selontekoa valmistelleen työryhmän kanssa. Lausunnolle lähetetty versio selonteosta ei ole ollut valmistelevalle työryhmän nähtävänä ennen lausuntokierroksen aloittamista, joten selonteon toimenpide-ehdotukset ovat paikoitellen kokoelma erilaisten toisistaan irrallisten tilaisuuksien tuottamia ideoita ja toiveita. Toimenpide-ehdotuksista puuttuu asiantuntijoiden arvio esitysten toteutuskelpoisuudesta ja relevanttiudesta suhteessa aiempiin tai käynnissä oleviin toimenpiteisiin. Selonteon toimenpideosan teksti ei tavoita sitä kulttuurialojen nykytilanteen ja haasteiden kuvausta, joka on esitetty selonteon liiteosassa.

TEM ei ole toistaiseksi valmis priorisoimaan esitettyjä toimenpiteitä. Monessa toimenpiteessä on näkemyksemme mukaan muokkaustarpeita, jotta voisimme esittää niitä sellaisenaan priorisoitaviksi. Kommenttimme toimenpiteisiin on sisällytetty lukukohtaisiin kommentteihin:

Luku 1 Kulttuuripoliittisen selonteon perusta / Mitä on kulttuuri ja kulttuuripolitiikka?

Selonteko käsittelee ”kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi” (s. 9). Kuitenkin luvussa 1.1. keskitytään puhtaasti kulttuurin ja kulttuuripolitiikan määrittelyyn. TEM kannattaa selonteossa tehtyä määrittelyä kulttuurista ja kulttuuripolitiikasta sekä määrittelyä kulttuuripolitiikan tavoitteeksi. TEM ei kannata kulttuurialojen ja luovien alojen rinnastamista selonteossa, koska ne ovat vain osittain päällekkäisiä toimialoja. Jos molemmat toimialat halutaan pitää mukana selonteossa, tulisi käsitteet selkeyttää suhteessa toisiinsa ja huomioida vaikutukset myös koko tekstissä, mukaan lukien selonteon visiossa ja toimenpiteissä.

Luovien alojen toimijat ja toiminta ovat usein yritysten toteuttamaa markkinaehtoista tuottoa tavoittelevaa liiketoimintaa, jonka edistämiseen ei voi käyttää kulttuuripolitiikan instrumentteja kuten apurahoja. Siten kulttuuripoliittinen linjaus ei voi myöskään määrittellä luovien alojen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Kulttuuripolitiikalla on tärkeä tehtävä varmistaa yhteiskunnan kannalta kulttuurisesti merkittävän toiminnan säilyminen niiltä osin, joihin kaupallisesti kannattavan toiminnan rakenteet eivät riitä.

Kulttuuripolitiikan tavoitteeksi on määritetty mm. taloudellisen kestävyuden tavoittelu (s. 10). Niukkuuden aikana selonteossa lienee mainita, että kulttuuripolitiikan (kuten kaikkien muidenkin politiikkalohkojen) tavoitteena tulee olla taloudellinen kestävyys myös julkisen talouden kannalta.

Luvussa 1.2. tulisi TEM:in näkemyksen mukaan tarkentaa arvoketjun määrittelyä. Arvoketju on yritysten muodostama ketju, joka kuvaa tuotteen kehittymistä raaka-aineesta itse tuotteeksi, joka päättyy lopulta asiakkaalle. Arvoketjussa jokaisella yrityksellä on tärkeä rooli tuotteen valmistumisessa ja taloudellisen arvon muodostumisessa. Selonteossa esitetystä kulttuurin arvoketjussa kuvataan kulttuurisen tai luovan sisällön matkaa kulttuuriperinnön luomasta pohjasta yleisön käyttöön. Arvoketju-sanana käyttö luo tässä yhteydessä helposti vääriä mielikuvia siitä, että kysymyksessä olisi vastaavanlainen arvonluonnin prosessi kuin luovien alojen yritysten ekosysteemeissä. Kysymyksessä on kaksi eri lähestymistapaa ja samalla erilaiset arvonluonnin mekanismit, joita ei pidä sekoittaa toisiinsa. TEM ehdottaa, että selonteossa käytettäisiin arvoketjun sijaan toista termiä. Selonteossa sanotaan, että ”arvoketju osoittaa kulttuurin läsnäolon kaikkialla” (s. 11). TEM esittää pohdittavaksi, voisiko korvaava termi olla ”kulttuurin läsnäolon vaiheet ja suhteet yhteiskunnassa” tai vastaava.

Luvussa 1.3. (Kulttuuripolitiikan nykytilanne) puhutaan välillä kulttuurialoista ja välillä kulttuuri- ja luovista aloista. Kokonaisuus on epälooginen. Selonteossa tulisi selkeästi määrittellä, mikä on luovien alojen rooli suhteessa kulttuuripolitiikkaan. Esimerkiksi sivulla 3 ”kulttuurin kukoistava toimintaympäristö” -otsikon alla selkeästi erotellaan kulttuuriala ja luovat alat, kun puhutaan ”kulttuurialan ja luovien alojen väliset synergiaedut”. Sen sijaan luvussa 1.3. luovat alat esitetään osana kulttuuripolitiikan vaikutuskenttää, vaikka luovien alojen koko ja merkitys taloudellisesti on kulttuuripoliittista näkökulmaa huomattavasti suurempi. Luovat alat ja niiden ympärille rakentunut luova talous on sekä taloudellisesti että muiden toimialojen kehittymisen kannalta keskeinen osa yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä arvonluonnin kehittymistä. Kulttuuripolitiikan rooli on taas keskeinen kulttuuriin liittyvien arvojen kautta. Luovilla aloilla ja luovassa taloudessa tavoitteena

on varmistaa eri toimialojen ja arvoketjujen toimivuus yritysten talouden, ei yksittäisten sisällöllisten hankkeiden, näkökulmasta. Esimerkiksi sivulla 16 oleva kuvio kuvaa luovien alojen liikevaihtoa, jonka kertymisestä ainoastaan osa pohjautuu kulttuuripolitiikkaan. Esimerkiksi kuviossakin esille nostettu peliala ei ole kulttuuripolitiikan toimenpiteiden piirissä ja av-alastakin ainoastaan osa. Kuvio ei siten myöskään kerro kulttuurialasta tai sen asemasta kuten kuvatekstissä virheellisesti väitetään.

Luvussa 3.2. TEM:in näkemyksen mukaan jää epäselväksi, keitä ovat kulttuurin tekijät. Tarkoitetaanko tässä henkilöitä, eli taitelijoita ja erilaisten organisaatioiden työntekijöitä vai tarkoitetaanko tässä tekijöillä myös erilaisia organisaatioita? Taiteen ja kulttuurin kenttä muodostuu monenlaisista tekijöistä, joilla kaikilla on omat tarpeet ja haasteet. Eri tekijäryhmät tulisi määritellä ja asettaa kullekin keskeiset tavoitteet ja niihin ohjaavat toimenpidekokonaisuudet.

Esimerkiksi yleisten rahoitusinstrumenttien maininta ei kerro siitä, millaisia tavoitteita on tarkoitus asettaa toisaalta julkisesti tuetun ja toisaalta yritystoiminnan muodossa olevien toimijoiden osalta. Väärin kohdennettu julkinen tuki heikentää yritysten toiminnan mahdollisuuksia ja siten kasvattaa paineita julkisen rahoituksen määrän nostamiseen.

TEM suhtautuu pienellä varauksella luvussa 3.3. esille nostettuun ehdotukseen laaja-alaisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamiseen. Toimialojen resurssit ja organisoitumisaste toimielimen kaltaiseen työskentelyyn selonteon edellyttämällä laajuudella ei vielä ole riittävällä tasolla, eivätkä tulevien vuosien rahoitusleikkaukset mm. kulttuuripolitiikan sektorilla paranna tilannetta lähitulevaisuudessa.

Luvussa 3.3. tehtyyn ehdotukseen perustaa kulttuuri- ja luovien alojen toimikunta tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) yhteyteen TEM suhtautuu neutraalisti. TEM haluaa kuitenkin nostaa esille, että TIN toimii nyky muodossaan vuoden 2027 loppuun asti. Seuraava hallitus linjaa sen jälkeen, miten seuraavalla parlamentaarisella kaudella asiakokonaisuutta lähestytään. Jos toimikunnan perustamista lähdetään selvittämään, TEM ehdottaa pohdittavaksi, että toimikunnan teema linkittyisi vahvasti arvontuotantoon ja aineettoman pääoman kasvattamiseen Suomessa. TEM:in ehdotuksena toimikunnan teemana voisi olla kulttuuri- ja luovien alojen sijaan luovat alat ja aineeton pääoma.

3.4. Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen

Business Finlandia ja kulttuurialan virastoja koskevassa kirjauksessa todetaan, että ”Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti.”. TEM korostaa, että Business Finlandin rahoitusvälineiden kehittämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon muun muassa EU:n valtioneuvoston päätökset, valtioneuvoston säännökset ja T&K-rahoitusta koskevat yleiset linjaukset ja päätökset.

Lausetta ”Varmistetaan, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta.” TEM ehdottaa muokattavaksi, koska luovien alojen toimijoilla on jo nyt mahdollisuus hyödyntää valtion TKI-rahoitusta. Lisäksi Business Finlandin TKI-rahoitus on kilpailtua, eikä sen saantia voi varmistaa vaan rahoitus myönnetään parhaimmille hankkeille. TEM ehdottaa lausetta muokattavaksi seuraavasti: ”Edistetään luovien alojen edellytyksiä hyödyntää valtion TKI-rahoitusta jatkossakin.”.

Luovien alojen kasvustrategiasta on sovittu alustavasti käytettävän nimeä luovan talouden kasvustrategia. TEM ehdottaa, että kasvustrategian valmistelun edistyttyä samoja sanamuotoja käytettäisiin myös selonteossa. TEM ehdottaa lausetta ”Luovien alojen kasvustrategialla edistetään...” muokattavaksi muotoon ”Luovan talouden kasvustrategialla edistetään luovan talouden liiketoiminnan ja liiketoimintaympäristön kasvua.”. Toisin kuin selontekoon on esitetty kirjattavaksi kasvustrategiassa ei luoda uusia rahoitusmalleja, joilla tuetaan taide- ja kulttuurialojen potentiaalin hyödyntämistä. Kasvustrategian laadinnassa voidaan tunnistaa uusien rahoitusmallien tarve luovan talouden liiketoiminnan kehittämiseksi, mutta rahoitusmallit laaditaan muissa prosesseissa. TEM pyytää muokkaamaan rahoitusmallien laadintaa koskevaa kirjausta.

EU-vaikuttamista koskevat toimenpiteet ovat kannatettavia, mutta TEM ehdottaa ne tiivistettävän yhdeksi toimenpiteeksi. Erityisesti, koska ”osaamiskeskittymät” jää toistaiseksi määrittelemättä ja siten kyseinen toimenpide varsin hahmottomaksi.

InvestEU-ohjelmaan liittyvää kirjausta TEM ehdottaa muokattavaksi seuraavasti: ”Pohditaan vaihtoehtoja, joilla suomalaiset kulttuuri- ja luovan alan yritykset voivat hyödyntää InvestEU-ohjelman takausvälinettä.”. Perusteluna muokkaukselle TEM huomauttaa, että takausväline ei ole julkisen hallinnon tarjoama työkalu vaan ensisijaisesti EIR:n ja pankkien yhdessä tarjoama takausväline, jonka avulla pankit itsenäisesti päättävät rahoituksen kohdentamisesta.

TEM kannattaa rahoittajien välisen vuoropuhelun edistämistä selonteon toimeenpanon edistämiseksi. TEM huomauttaa kuitenkin, että TEM:in hallinnonalalla rahoituksella pyritään edistämään yritystoimintaa tai sen toimintaympäristön kehittämistä eikä sektorikohtaisesti (esimerkiksi kulttuuriala).

Luvussa 3.6. on esitetty toimenpiteeksi ”Laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi kestävän kehityksen kontekstissa osana kansallista kestävän kehityksen strategiaa 2022–2030 sekä Agenda 2030:n kansallista toimeenpanoa, ja integroidaan kulttuurinäkökulmat osaksi ilmastopolitiikan ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimia.” TEM kannattaa kulttuurinäkökulmien integroimista osaksi kestävän kehityksen kontekstia.

3.7. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Ensimmäinen toimenpide ”Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet...” lienee väärässä paikassa. Kysehan on mitattavasta tavoitteesta eikä muihin listalla oleviin toimenpiteisiin rinnastettavasta toimenpiteestä.

Kohdassa ”Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla...” TEM esittää kohtaa tiivistettäväksi. Tekstiluonnoksessa mainitaan aineettoman pääoman erien huomiointi yritysten taseessa kahteen kertaan. Lisäksi TEM huomauttaa, että selonteon toimeenpanossa ei ole tarkoituksenmukaista todeta, että ”varmistetaan” aineettoman pääoman erien huomiointi yritysten taseessa. Todenmukaisempi kirjaustapa olisi ”edistetään”.

TEM ehdottaa seuraavaa kirjausta poistettavaksi selonteosta: ”Mahdollistetaan lainsäädännössä kunnille hotellivierailujen yhteydessä kerättävä matkailijamaksu, jolla rahoitetaan kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluita.”. TEM:in näkemyksen mukaan matkailuelinkeinon tehtävänä ei ole kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelujen ylläpitoon osallistuminen. Lisäksi TEM toteaa, että jos matkailijaveroa lähdetäisiin valmistelevaan ja veron kohdentaminen tiettyyn tarkoitukseen olisi mahdollista, ei olisi tarkoituksenmukaista priorisoida kerättyjen varojen kohdentaminen kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluihin. Matkailijaverolla tulisi kattaa ensisijaisesti matkailun aiheuttamaa kulutuspainetta esimerkiksi tieverkoston tai jätehuollon ylläpidossa tai kehittää matkailualan toimintaedellytyksiä.

Luvussa 3.8. esitetään toimenpiteeksi ”Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja (mm. valtion vientituki, tuotantokannustin, hallinnollisesti kevyt tukirakenne messu- yms. osallistumiselle, kansainvälistymisen tuki- ja välittäjäorganisaatioiden roolin vahvistaminen)”. TEM katsoo, että ennen tukirakenteiden vahvistamista tulisi tarkastella alan kansainvälistymisen tukemista kokonaisuutena ottaen huomioon eri toimijoiden tarjoamat tuet. Tarkastelussa on otettava huomioon muun muassa EU:n valtiontukisääntelyn asettama taloudellisen toiminnan vientitukien pääsääntöinen kieltä sekä kansallisesti vähenevät rahoitusvaltuudet kansainvälistymisen tukemiseen ja tämän takia tarvittava priorisointi.

Kyyrä Sanna
Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausunto

14.10.2024

VN/30163/2023

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Toimenpide-ehdotukset avattu Tiivistelmä-kohdassa]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen konservatorioliiton rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on merkittävä koulutusalan toimijoiden näkökulmasta. Liitto edustaa musiikki- ja tanssialan ammatillisen koulutuksen toimijoita, jotka tarjoavat alan ammattilaisuuteen tähtääville opiskelijoille tärkeän

nivelvaiheen alan koulutusjatkumossa. Nuoret tarvitsevat merkittävässä määrin ammatillisen koulutuksen tarjoamaa osaamisen kehittämisen mahdollisuutta tähdätessään kohti monipuolista ammattilaisuutta, työelämää ja jatko-opintoja.

Lisäksi Konservatorioliitto vastaa Musiikkikoulutuksen visio 2030 -jatkotyöryhmän työn koordinaatiosta sekä syksyllä 2024 käynnistyneen musiikkialan eri koulutussektoreita kehittävän Tulevaisuuskestävä oppilaitoskulttuuri -hankkeen toteutuksesta. Liitto toimii välikappaleena koko koulutusjatkumon toimijoiden välillä ja mahdollistaa yhteistyötä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen konservatorioliitto kiittää työryhmää mittavasta työstä kulttuuripoliittisen selonteon valmistelussa. Selonteon tavoitteet ovat alan tulevaisuuden ja sen kehityksen kannalta merkityksellisiä. Ne ovat kuitenkin samaan aikaan voimakkaassa ristiriidassa Petteri Orpon hallitusohjelman leikkausten kanssa kulttuuria kohtaan.

Selonteossa todetaan, että sen päämääränä on olla selkeä ja ymmärrettävä. Tässä muodossaan tavoite ei täyty vaan kokonaisuus avautuu sekavahkona ja punainen lanka toimenpiteissä on haastava löytää. Selonteon liiteosio yllätti positiivisesti selkeällä ja laajalla analyysiosiollaan. Se antoi tarvittavaa raamia selonteon ylätasoisille toimenpidekirjauksille. Selonteon toimeenpano vaatii onnistuakseen ehdotetun konkreettisen toimenpidesuunnitelman, joka kantaa hallituskausien yli.

Alla ovat kommentit selonteon toimenpide-ehdotuksiin (Kohta 3.), joihin Suomen konservatorioliitto toivoo kiinnitettävän huomiota kulttuuripoliittisen selonteon jatkotyössä erityisesti koulutussektorin näkökulmasta.

Huomioitavaa on, että koulutussektoria koskevista toimenpide-ehdotuksista ei muodostu hahmotettavaa kokonaisuutta vaan ne näyttävät yksittäisinä ajatuksina (kohdat 3.1-3.8). Moniin koulutusta koskeviin toimenpide-ehdotusten lauseisiin on yhdistetty laajoja kokonaisuuksia, jolloin niiden merkitykset hajoavat ja varsinainen tavoite jää epäselväksi.

3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Kulttuurialan koulutuksen moninaiseen kehittämiseen sekä saavutettavan taiteen perusopetukseen ja kulttuuriin harrastamisen tärkeyteen viitataan selonteon useissa kohdissa. Analyysiosiossa todetaan, että taiteen ja kulttuurin tulevaisuudesta huolehtiminen edellyttää, että polut ammatillisen tai korkea-asteen koulutuksen kautta taiteen ja kulttuurin ammattilaisuuteen pidetään avoinna ja houkuttelevina. Näemme tämän tärkeänä lähtökohtana yhteistyön kehittämiseksi kulttuurisektorin toimijoiden ja koulutuksen välillä. Työ vaatii kuitenkin konkretiaa.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa koulutuksen kehittämistavoitteista puhutaan laveasti ilman, että tarkennetaan esimerkiksi mihin koulutusasteisiin huomioilla viitataan. Ammattiin johtava koulutus kulttuurialalla alkaa taiteen perusopetuksesta ja koostuu toisiaan täydentävistä pitkistä koulutusjatkumoista. Näitä koulutusjatkumoa ei kuitenkaan ole mahdollista kehittää yhtenä kokonaisuutena vaan kehitystyötä voidaan tehdä vain koulutusasteittain, sillä opetus- ja kulttuuriministeriö ja lainsäätäjät hallinnoivat koulutusasteita erillään.

Vuonna 2021 julkaistu koulutuspoliittinen selonteko luo suuntaviivat eri koulutusasteiden kehittämistavoitteille vuoteen 2040 saakka. Koulutuspoliittinen selonteko sisältää myös taiteen perusopetuksen kokonaisuuden. Näin ollen kulttuuripoliittisen selonteon kehittämistavoitteet kulttuurialan koulutuksen osalta tulee varmistaa yhdessä koulutuspoliittisen selonteon kanssa, jotta eri koulutusasteiden mahdollisuudet kehitystyöhön varmistetaan. Keskustelua eri koulutusasteiden kanssa tulee käydä kattavasti esimerkiksi kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visioiden työryhmien kautta.

Kansalliset taidekasvatuksen ja -koulutuksen visiot:

Kiitämme, että kulttuuripoliittisessa selonteossa on otettu huomioon kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visiot, sillä ne ovat tärkeässä roolissa koulutuksen toimijoiden yhteisen kehittämissuunnan pohjana. Panostaminen visioiden toimeenpanoon on tärkeää, sillä visioiden kautta on mahdollista edistää koulutusalan kehitystyötä.

Varhaisiän taidekasvatus:

Koulutuspoliittisesta selonteosta puuttuvat toimenpide-ehdotukset varhaisiän taidekasvatuksen kehittämisestä. Esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvatuksella on merkittävä rooli uusien harrastajien kasvattajina taiteen perusopetuksen oppilaiksi. Varhaisiän taidekasvatuksen merkitystä kulttuurin pohjana ei tule unohtaa.

Muuta:

Toimenpide-ehdotuksissa lauseisiin yhdistetty laajoja teemoja niin, että lauseiden merkitykset kääntyvät osin pääläelle. Esimerkiksi ehdotus "Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus." on erikoinen muotoilu. Turvaako taiteen perusopetus kuntien ja valtion yhteistyötä?

3.2 Kulttuurin tekijät avainasemassa

Selonteossa on mukana useita toimenpiteitä, jotka toteutuvat jo nyt. Esimerkiksi toimenpide-ehdotus "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen

yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.” jää epäselväksi. Nämä tavoitteet ovat jo nyt eri koulutusasteilta edellytettäviä kriteerejä. Vai tavoitellaanko jotain uutta tasoa?

3.3 Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa

Selonteossa ehdotetaan kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista kulttuuripolitiikan toteuttamisen tueksi. Koulutusalan edustajat jäävät usein näissä toimielimissä marginaaliseen rooliin. Mikäli koulutuksen roolia kulttuuripoliittisen selonteon toteutuksessa halutaan nostaa esiin, tulee sen uuden toimielimen olla rakenteeltaan tasapainoinen ja varmistaa, että koulutuksen edustajat otetaan mukaan työhön.

3.5. Yhteistyön ja osallisuuden voima

Kuuluuko saunakulttuurin esiin nostaminen ylätasoiselle toimenpidetasolle? Tällaiset yksityiskohdat tulisi siirtää ehdotetun toimintasuunnitelman puolelle.

3.6 Yhteinen linja politiikassa

Kohdassa 3.1 nostimme esiin koulutuspoliittiseen selonteon. Selonteon eri kohdissa tuodaan esiin eri monialaista sektoreiden ja ministeriöiden yhteistyön lisäämistä (myös mm. kohdan 3.4. tavoitteet). Lisäksi olisi tärkeää, että myös opetus- ja kulttuuriministeriön sisällä varmistetaan yhteiset linjat kulttuurialan koulutuksen kehittämistyössä kulttuuripoliittisen ja koulutuspoliittisen selontekojen välillä.

3.7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Selonteossa käsitellään tekijänoikeuksia laajasti eri kulttuurialan toimijoiden näkökulmasta. Analyysiosioista ja itse selonteosta puuttuu kuitenkin kokonaan koulutuksen ja tutkimuksen sivistyksellisten oikeuksien näkökulma. Sivistyksellisiä oikeuksia tulee pohtia sekä perustuslain 16 § jokaisen sivistyksellisten oikeuksien että koulutuksen järjestäjän toimintamahdollisuuksien näkökulmista.

Uusi tekijänoikeuslaki astui voimaan vuonna 2023, mutta lain ulkopuolelle jäi myöhemmin annettava nk. kakkospaketti, jossa tulisi käsitellä muita kuin direktiivin edellyttämiä lainmuutoksia, kuten esimerkiksi teosten käyttöä opetus- ja tutkimustoiminnassa. Eduskunta edellytti keväällä 2023, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetus- ja tutkimuskäytännössä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmista ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset. Tekijänoikeuslain kakkospaketin jatkovalmistelu ei näytä edenneen ykkösosan voimaantulon jälkeen. Tämä sivistyksellisten oikeuksien näkökulma ja koulutus- sekä tutkimuspuolen toimijoiden tarpeet tulee ottaa myös

huomioon selonteon toimeenpanossa ja ottaa koulutuksen toimijat mukaan valmistelutyöhön laaja-alaisesti.

Lähdetie Taija
Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund r.y.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Yhteistyön ja osallisuuden voima, Yhteinen linja politiikassa/Vahvistetaan kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvää moniammatillista erityisosaamista ja vakiinnutetaan se osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa, Kansainvälistyvä kulttuuri, Lisää luovuutta: kulttuuri pehmeänä muutosvoimana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kettuki on Suomen erityistaidetoiminnan edunvalvontajärjestö, jonka toiminnassa keskeisenä on tukea tarvitsevien ihmisten kulttuuristen oikeuksien edistäminen sekä taiteen monimuotoisuuden vahvistaminen. Allekirjoitamme siis kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteen monimuotoisesta ja saavutettavasta kulttuurista jokaisenoikeutena.

Taiteen harrastaminen, opiskelu ja taiteen ammattilaisena työskentely pitää olla mahdollista myös ihmisille, joilla on erilaisia toimintarajoitteita. Taide on tärkeä ihmisoikeus, koska taiteen tekeminen on tapa viestiä. Taiteen avulla äänensä voivat yhdenvertaisesti saada kuuluville myös ne, joilta puuttuvat sanat. Taide on osallisuutta, sillä voi vaikuttaa ja kuulua joukkoon, omalla äänellään.

Tukea tarvitsevien henkilöiden asema on usein muiden ihmisten ja yhteiskunnan rakenteiden toimesta rajattu ja rajoitettu. Taiteessa on vapaus ajatella itsenäisesti ja jakaa ajatuksiaan yhteisössä. Tulla nähdyksi, kuulluksi ja tunnustetuksi ainutlaatuisena ihmisenä, omana itsenään, taiteen tekijänä ja arvokkaana osana yhteisöä. Erityistaidetoiminta on taidetoiminnan ala, joka kuvaa toiminnan mahdollistamiseen tarvittavia rakenteita, joissa yksilölliset tuen tarpeet tiedostetaan ja niihin vastataan eettisesti kestäväällä tavalla.

Kun erilaiset äänet saavat kulttuurissa tilaa kuulua, näkyä ja tuntua, vahvistuu myös kulttuurin pehmeä muutosvoima esim. ableististen asenteiden purkamisessa.

Valtakunnallisena, kansainvälisenä, pienenä, mutta ketteränä taide- ja sosiaalialan verkostotoimijana Kettukilla on hyvät mahdollisuudet olla toimeenpanemassa kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toimenpide-ehdotuksessa 3.8 puuttuu kokonaan kulttuurihyvinvoinnin näkökulma. Poikkihallinnolliseen kansainvälistymisstrategiaan olisi hyvä sisällyttää mukaan myös STM ja kulttuurihyvinvointiala.

Taalu Sirpa
Kettuki ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat kannatettavia. Kaikkiin niihin liittyy olennaisesti toimijoiden osaamisen lisääminen. Vision toteutuminen vaatii jatkuvaa osaamisen vahvistamista ja uudistumista, jotta kulttuuri voisi ottaa roolin visaisten ongelmien ratkaisemisessa, uudistaa yhteiskuntaamme, toimia tuottavasti, mahdollistaa jokaisen oikeuksien toteutuminen tai olla kansainvälisesti vaikuttavaa ja valovoimaista. Osana kulttuuripoliittisen vision saavuttamista tulee kiinnittää huomiota OKM:n toisella momentilla tapahtuvaan kulttuuri- ja taidealojen koulutusjatkumoon taiteen harrastamisesta taiteen perusopetuksessa ammatilliseen koulutukseen ja korkeakouluihin asti. Laaja taidekasvatuksen verkostomme on edellytys taiteen ja luovien alojen ammattilaisten synnyttämisessä, mutta myös tarjoaa heille työllistymismahdollisuuksia ympäri Suomea.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kaikissa 3.1-3.8 -kohdissa on tärkeitä kulttuurin ja taiteen roolia edistäviä toimenpiteitä, joilla kulttuurin roolia yhteiskunnallisena muutosvoimana saadaan vahvistettua. Otamme kantaa erillisiin toimenpide-ehdotuksiin tiivistelmäosassa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n muodostamat ammattikorkeakoulut toimivat kaikkialla Suomessa. Kulttuurialojen koulutusta on kahdeksassatoista ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulut ovat alueillaan merkittäviä luovien alojen, taiteen ja kulttuurin tuotantotaloja esityksineen, näyttelyineen ja konsertteineen. Niillä on myös tärkeä rooli alueidensa luovien alojen asiantuntijoiden ja taiteilijoiden työllistäjinä ja ammattitaidon kehittäjinä. Kulttuurialan koulutuksilla on pääsääntöisesti hyvä hakijavetoisuus.

Monialaisten ammattikorkeakoulujen TKI-toiminta liittyy usein luoviin aloihin. Vaikka ammattikorkeakoulussa ei olisikaan kulttuurialojen koulutusta, liittyvät mm. liiketoiminnan, uusien teknologioiden sekä hyvinvointialojen kehitysteemat vahvasti myös kulttuuripoliittisen selonteon tavoittelemiin asioihin. Ammattikorkeakoulujen synnyttämä osaaminen vastaa monessa kohdassa kulttuuripoliittisessa selonteossa esitettyihin toimenpiteisiin. Mm. yrittäjyys- ja liiketoimintaopinnot sisältyvät olennaisena osana työelämälähtöisiin kulttuurialojen ammattikorkeakoulututkintoihin. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat erittäin joustava keino reagoida tunnistettuihin muuttuviin osaamistarpeisiin ammattikentällä. Niillä on pystytty vastaamaan mm. kulttuurihyvinvointiosaamisen lisäämiseen niin kulttuurialoilla kuin sosiaali- ja terveysaloillakin.

Mikäli ylivaalikautinen valtioneuvostotasoinen kulttuuri- ja luovien alojen toimielin päädytään perustamaan, on Arene mielellään tuomassa asiantuntemustaan ja laajaa verkostoaan mukaan sen toimintaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kiittää mahdollisuudesta lausua kulttuuripoliittisesta selonteosta. Kulttuuripoliittinen selonteko on pitkälle tulevaisuuteen katsova kehityshakuinen asiakirja, joka vaatii vahvaa sitoutumista yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Toimijoiden mahdollisuudet pitkäjänteiseen kehittämiseen vaihtelevat merkittävästi organisaation luonteen ja perusrahoituksen muodon myötä. On tärkeää huomata, että kulttuurialoilla työllistyminen tapahtuu usein itsensä työllistäjänä, jolloin toimeentulon haasteet ovat konkreettisia ja tulevaisuusinvestointikyvykyys rajallista. Tähän vaikuttaa olennaisesti käynnissä olevat taloudelliset leikkaukset, joilla tulee olemaan pitkäkestoisia vaikutuksia kulttuurialan toimijoihin. Toimintaa on helppo ajaa alas, mutta uudelleen käynnistäminen on huomattavasti vaikeampaa. On myös ennakoitavissa koronapandemia-ajan kaltaista kulttuurialojen osaajakatoa, jolloin etenkin kehityspotentiaalisilla rajapinnoilla toimivat osaajat siirtyvät toimimaan pysyvästi muille aloille.

Vaikka kyseessä onkin kulttuuripoliittinen asiakirja, on sen vision toteutumisessa keskeinen rooli eri toimijoiden osaamisen lisäämisellä. Näin ollen kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi myös huomioida, mistä ja millaisilla satsauksilla korkeatasoinen, oikeaan kohdistuva ja riittävävolyyminen osaaminen on saatavissa.

3.1 Taide- ja kulttuurikasvatusta kehitettäessä on tunnistettava ja huomioitava ammattikorkeakoulujen tärkeä rooli taide- ja kulttuurialan ammatillisten ja taiteen perusopetuksen opettajien kouluttajana (yhteisöpedagogi, musiikkipedagogi, tanssinopettaja, teatteri-ilmaisun ohjaaja). Kyseessä ei siis ole yksinomaan yliopistojen kasvatustieteellisten tiedekuntien alaan liittyvä asia. Taidekasvatuksen ja -koulutusten visioiden toimeenpanoa tulee jatkaa tavoitteellisesti.

3.2 Ammattikorkeakoulut pyrkivät synnyttämään kulttuuri- ja luovien alojen tutkintoihin valmistuville hyvät valmiudet tunnistaa osaamisensa hyödyntämismahdollisuuksia myös kulttuuri- ja taidealojen ulkopuolella. Kentällä jo toimivien täydennyskoulutustarpeet ovat suuria mm. digitalisaatioon ja kestäväen tulevaisuuden teemoihin liittyen. Valitettavasti itsensä työllistäjien ja apurahoilla tai free lancerina toimivien on vaikeaa osallistua maksullisiin tai pitkäkestoisiin täydennyskoulutuksiin. Myös aikuiskoulutustuen leikkaus ja työttömyystuella tapahtuvan opiskelun tiukat rajaukset heikentävät osallistumismahdollisuuksia.

Ammattikorkeakoulujen kulttuuri- ja taidealojen työelämälähtöisessä koulutuksessa on huomioitu jo pitkään yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen osaamisen kehittäminen. Suomen- ja ruotsinkielistä teatteri-ilmaisunohjaajakoulutusta antavat ammattikorkeakoulut ovat oma-aloitteisesti sisällyttäneet 60 op laajuiset opettajan ammattipedagogiset opinnot tutkintoihin valmistuvien opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia tukemaan.

3.4 Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminta tavoittaa laajasti alueiden yrityskenttää ja kolmannen sektorin toimijoita. Uusien TKI-rahoitusohjelmien valmistelussa niin Suomessa kuin EU:ssakin tulisi huomioida toimintamuodot, joihin pystyy osallistumaan alueellisia korkeakouluista ja muista toimijoista koostuvia verkostoja. Useinhan rahoitusta voi hakea vain yksi korkeakoulu omalta alueeltaan.

3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voima -toimenpidekokonaisuudessa nousee esiin toimenpiteitä, jotka ovat ammattikorkeakouluille luontaisia. Kulttuuriorganisaatioiden osaamisen lisääminen datapohjaisessa yleisösuhteessa, sote-ammattilaisten kulttuurialan tuntemus ja hyödyntäminen sekä luovien alojen yrittäjyys- ja liiketoiminta ovat teemoina useissa käynnissä olevissa TKI-hankkeissa ja tutkinto-ohjelmissa. Mm. kulttuurihyvinvoinnin ympärillä tapahtuva tutkimus- ja verkostotoiminta on vahvaa ja aktiivista. Yhtenä konkreettisenä esimerkkinä on ammattikorkeakoulujen yhteistyönä toteutettu valtakunnallinen yhteisömusikon erikoistumiskoulutus.

3.6 Kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen ohjaaminen ja toiminnan systemaattinen vakiinnuttaminen sekä hyvinvointialueilla että yksityisissä sote-palveluhankinnoissa tulee olla läpileikkaavaa kansallisesti ja sitä tulee tarvittaessa vahvistaa sääntelyllä.

3.7 Vuonna 2023 voimaan tulleessa tekijänoikeuslaissa muutokset jäivät aikataulusyistä toimintaympäristön tarpeet huomioiden riittämättömiksi. Hallitusohjelmassa mainittu tekijänoikeuslain täydellinen uudistaminen tulisi aloittaa pikimmiten. Nykyinen tekijänoikeuslaki on erittäin laaja, moneen otteeseen paikkailtu, vaikeaselkoinen ja joiltakin osin monitulkintainen. Korkeakoulujen ja taidealan ammatillisen koulutuksen näkökulmasta etenkin tekijänoikeuden alaisen materiaalin hyödyntäminen osana taideopetusta tulee ratkaista selkeästi ja kustannustehokkaasti.

4. Toimenpiteiden seuranta ja tarkoituksenmukaisten laadullisten vaikuttavuusmittareiden kehittäminen olisi tärkeää. Mittaristo tulee luoda sellaiseksi, että tiedon tuotanto on kattavaa ja luotettavaa eikä se kuormita toimijoita.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Näkemyksemme mukaan toimenpidekokonaisuudet ovat keskinäisessä riippuvuussuhteessa. Jotta Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö ja Kansainvälistyvä kulttuuri voivat ylipäättään toteutua siinä määrin kuin mahdollista, edellyttää se, että Kulttuurin perustan tulevaisuuskestävyys, Kulttuuripolitiikan pitkäjänteisyys sekä Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistamisen edellytykset ovat olemassa ja että kulttuurin perusrahoitus varmistetaan tasolle, joka mahdollistaa näiden tekemisen. Pidämme hyvänä, että kulttuuria tarkastellaan laaja-alaisesti yli hallinnonalojen, ja esimerkiksi toimenpide-ehdotus ylivaalikautisesta valtioneuvostotasoisesta toimintaelimestä olisi toteutettavissa suhteellisen nopeallakin aikataululla.

Muutoin nostamme kiireellisyysjärjestyksessä esiin kulttuurin ekosysteemiä vahvistavat toimenpiteet kuten uudet rahoitusmallit ja -instrumentit.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Perustehtävänämmen on tukea ja edistää suomalaista elokuva-alaa. Myönnämme tukea elokuvien ammattimaiseen tuotantoon sekä niiden esittämiseen ja levittämiseen erilaisissa kanavissa. Vastamme keskeisesti myös suomalaisen elokuvan kulttuuriviennistä ja jaamme tukea kansainväliseen toimintaan. Lähtökohtinamme ovat osallisuus, moniarvoisuus, kulttuurinen moninaisuus ja taiteen vapaus.

Tehtävämme toteuttaminen tukee kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa. Elokuva-alan keskeisenä toimijana osallistumme lisäksi kulttuuripoliittiseen keskusteluun ja tuotamme tietoa kulttuuripoliittisen päätöksenteon tueksi.

Mikäli kulttuuripoliittiseen selontekoon kirjattu kokonaisvaltainen näkemys kulttuuripoliitiikkaan ja kulttuuriin toteutuu esitetysti ja vahvistaa toivotusti toiminnan edellytyksiä yli hallinnonalojen, tunnistetaan yhteiskunnassa laajasti sekä taiteen ja kulttuurin itseisarvo että niihin liittyvä taloudellinen toimeliaisuus. Näiden molempien toiminnan mahdollisuudesta tulee huolehtia.

Selonteko on pääosin yleisellä tasolla; tarkempi toimenpideohjelma aikataulutuksineen laadittaneen yhteistyönä valtionhallinnon ja sektorin toimijoiden välillä, jotta kulttuuripoliittinen selonteko voidaan viedä käytäntöön ennakoitavalla ja jatkuvuutta tuovalla tavalla. Tarjoudumme olemaan käytettävissä asiantuntijaroolissa myös tässä tarkentavassa tehtävässä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon aluksi mainitaan lyhyesti nykyiset leikkaukset kulttuuriin. Vaikka kulttuuripoliittisessa selonteossa katse tuleekin pitää pitkällä tulevaisuudessa, tulee huomioida, että nyt tehtävillä leikkauksilla saatetaan aiheuttaa selonteon toimenpide-ehdotuksille hidasteita, ellei jopa esteitä. Kun esimerkiksi toimivia rakenteita tai verkostoja myöhemmin mahdollisesti uudelleenkorjataan, lähdetään sinällään kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseen takamatkalta.

Selonteko on kokonaisuudessaan tasapainoinen ja kannatettava, ja esimerkiksi nykytilanteen kuvaus on ansiokas. Kulttuurin eri aloilla on hyvinkin erilaisia toimintamalleja ja niiden kuvaaminen kokonaisuutena on hankalaa. Pienenä yksityiskohtana mainittakoon, että esimerkiksi audiovisuaalisella alalla kunnat eivät pääsääntöisesti näyttele sellaista roolia kuin sivulla 13 mainitaan ("kunnissa päätetään kulttuurin tulevaisuudesta").

On erityisen tärkeää, että luodaan pitkän aikavälin näkymiä, jotta suuntaa voi hahmottaa yhteisesti ja jotta poliittisessa päätöksenteossa on ennakoitavuutta ja jatkuvuutta toimijoiden tilanteiden vakauttamiseksi. Yhteisen tavoitteen myötä edistetään sitä, että kulttuurin arvoketju tuottaa myös mahdollisimman paljon yhteiskunnallista arvoa.

Nirkkonen Kaisa
Suomen elokuvasäätiö sr.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiossa korostuu kulttuurin ja taiteen välineellinen arvo. Tämän lisäksi olisi hyvä mainita myös taiteen ja kulttuurin itseisarvo, autonomia ja vapaus. Kulttuurin ja taiteen sisällön ja suuntien määrittely ei voi tulla ulkoa päin, eikä taiteen ja kulttuurin merkitys synny vain rahassa mittaamalla ja tuottavuudella. Tämä ei sulje pois sitä, että luovilla aloilla on suuri merkitys kansantaloudessa ja niillä on suuri potentiaali kasvaa vielä vahvemiksi.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Muuttaisimme 3. tavoitteen kuulumaan ”Kulttuuri on peruspalvelu”. Jokaisenoikeus terminä voisi viitata siihen, että kulttuuria ja taidetta voisi hyödyntää esimerkiksi kaupallisesti ilman korvauksia.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Selonteon tavoitteena on parantaa kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Tämä on tavoitteena liian epämääräinen ja kaukana verrattuna

kulttuurikentällä yleisesti jaettuun tavoitteeseen, jossa taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan valtion talousarviossa yhteen prosenttiin kaikista talousarvion menoista. On hyvä, että tekoälyteknologioiden kehittäminen tunnustetaan merkittävänä kysymyksenä tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksien ja tekijänoikeudella suojatun aineiston kohdalla.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vaikuttaa vahvasti kulttuuripolitiikkaan ja siihen liittyvään lainsäädäntöön sekä taide- ja kulttuuripolitiikasta käytävään keskusteluun.

Omassa kulttuuripolitiikassamme kärkenä ovat kulttuurin ja taiteen tekijöiden aseman ja toimeentulon sekä sosiaali- ja työttömyysturvan vahvistaminen ja selkeyttäminen, kulttuurin ja taiteen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden parantaminen, kulttuurisen moninaisuuden tukeminen yleistä eriarvoisuutta vähentämällä sekä taiteen ja kulttuurin rakenteiden pitkäjänteinen kehittäminen ja riittävä julkinen resurssointi. Iso tulevaisuuden kysymys on myös taiteen ja kulttuuriin alueellinen saavutettavuus.

Vasemmistolaisen kulttuuripolitiikan tavoite on, että sosioekonominen tausta tai perheen kulttuurinen pääoma tai sen puuttuminen eivät sanele pääsyä aktiiviseksi taiteen toimijaksi tai kokijaksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taide- ja kulttuurikenttä on tällä hetkellä keskellä suuria leikkauksia. Vaikka selonteko tähtää pitkälle tulevaisuuteen, tällä hetkellä tehtävät leikkaukset asettavat sen outoon valoon. Miten voimme taata kestävän ja pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan, jos samalla leikkaukset halvaannuttavat kulttuuri- ja taidekentän toimintamahdollisuuksia? Leikkaukset ovat erityisen kyseenalaisia myös, koska moni kulttuuritoimija toipuu edelleen korona-ajasta.

Selonteko tunnistaa, että julkisen rahoituksen vastuulla on taata kulttuurin saavutettavuus kaikille ja selonteossa tavoitteena on, että valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin, mutta tämänhetkinen politiikka on ristiriidassa selonteon kanssa. Kunnat ja yksityinen sektori eivät voi korvata valtionrahoitusta. Selonteossa ei anneta myöskään riittäviä keinoja kulttuuripalvelujen alueelliseen eriarvoistumiseen puuttumiseksi.

Selonteossa myös luvataan vahvistaa kulttuuri- ja luovien alojen työntekijöiden korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmän toimivuutta. Tällä hetkellä hallituksen politiikka vetää tässäkin täysin toiseen suuntaan. On hyvä, että kirja-alalle tehdään kansallinen toimenpideohjelma, mutta kirja-ala

olisi hyvä huomioida myös esimerkiksi verotuksessa, eikä nostaa kirjojen arvonlisäveroa. Arvonlisäveron korotukset kolahtavat myös viihde- ja kulttuuritapahtumien pääsylippuihin sekä kuvataiteilijoiden teosmyyntiin, joka on jo nyt romahtanut, vaikka kuvataide on suosittuempaa kuin koskaan. Lisäksi selonteosta puuttuu tavoitteena apurahajärjestelmän kehittäminen.

Kulttuurialan tulevaisuutta pohtinut työryhmä luovutti ehdotuksensa kulttuuriministerille vuonna 2022. Siinä oli toimenpiteenä mm. että taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan valtion talousarvion luvussa 29.80. yhteen prosenttiin kaikista talousarvion menoista vuoteen 2027 mennessä. Toinen selvityksessä ollut tavoite oli, että valtio ja kunnat sitoutuvat reilun taiteen periaatteisiin: taiteilijalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tekemästään työstä ja hänen teostensa käytöstä. Taiteilijoiden työpanosta pyydetessä ja käytettäessä työ hinnoitellaan sen todellisen arvon mukaisesti. Vasemmistoliiton mukaan nämä tavoitteet tulee sisällyttää myös kulttuuripoliittiseen selontekoon.

On hyvä, että hallitus valmistele yhdistelmävakuutusta ja tässä on kuunneltava taide- ja kulttuurikenttä. Myös selonteon esitys monialaisesta toimielimestä on hyvä ja kannatettava ajatus. Lisäksi Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelmalle on saatava pysyvä rahoitus valtion budjetissa. Taidetestaajien kautta kaikki kahdeksaluokkalaiset, eli noin 70 000 nuorta ja heidän noin 5000 opettajaansa pääsevät kokemaan yhden tai kaksi korkealaatuista taide-elämystä. Tästä huolimatta se ei enää saanut valtionrahoitusta vuonna 2024.

Selonteon käsikirjoituksessa puhutaan paljon myös tiedontuottamisesta kulttuuripolitiikan tarpeisiin, mutta ei kerrota, mistä tieto tulee. Tilastokeskus uhkaa valtionhallinnon säästöjen vuoksi lopettaa kulttuuritilastot, mikä on ristiriidassa kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden kanssa. Ilman luotettavaa ja virallista tilastointia, emme voi tehdä tietoon perustuvaa kulttuuripolitiikkaa tai seurata ja analysoida päätösten vaikutuksia.

Selonteossa kulttuurin ja taiteen välineellinen arvo ja kaupallistaminen korostuu liikaa. On totta, että kulttuurisektori tuottaa niitä sisältöjä, teksti- ja kertomusvarantoja, joihin monet oman aikamme menestyneimmistä elinkeinoelämän aloista perustuvat. Luovilla aloilla on myös valtavasti potentiaalia kestävässä kehityksessä ja vihreässä siirtymässä. Vaikka luovan työn merkitys kansantaloudessa tarvitsee enemmän tunnustamista ja tunnistamista, selonteossa on painotettava enemmän taiteen ja kulttuurin autonomiaa ja itseisarvoa sekä käytävä läpi ratkaisuja, jotka takaavat taiteen ja kulttuurin vapauden. Vain näin taide- ja kulttuurikenttä säilyy monipuolisena, siinä on tilaa uusille avauksille ja rohkeille kokeiluille, jotka uudistavat, vievät eteenpäin ja elävät ajassa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiossa kulttuuri nähdään ensisijaisesti taloudellisen arvon tuottajana, mutta se pitää tunnustaa merkittävänä itseisarvoisena voimana. Digitaalisen kulttuurin visiottomuus on huomattava puute. Tulevaisuuden kulttuuripolitiikan tulee huomioida digitaalisuuden haasteet ja mahdollisuudet sekä kulttuurin ja digitaalisuuden yhteisvaikutukset muutosvoimana. Kulttuuri ei saa jäädä vain perinteisen elinkeinopolitiikan varjoon.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kannatamme neljää pääkohtaa, tunnistamme kulttuurin monet eri roolit yhteiskunnassa, ja merkityksen sekä kollektiivisena että yksilöllisenä kokemuksena.

Tarkemmin tarkasteltuna selonteko korostaa kulttuurialan tuottavuutta yhteisen ja jaetun kulttuurin kustannuksella. Olemme samaa mieltä selonteon kommentin kanssa, jossa todetaan, että Suomessa kulttuurin arvosta käydään varsin erilaista keskustelua kuin monissa muissa maissa, joissa kulttuuri- ja taidealojen ei tarvitse perustella itseään samassa mitassa yhä uudestaan. Kannustamme juhlistamaan kulttuuria sen itseisarvon takia.

Kulttuuriperintöalan toimintaa on käsitelty selonteossa heikosti. Kirjastot, arkistot ja museot on mainittu sattumanvaraisesti tunnistamatta niiden roolia kulttuurisen muistin suojelijoina. Niiden merkitys on keskeinen kun puolustetaan faktapohjaista todellisuuskäsitystä ja työskennellään kulttuuristen jakolinjojen hälventämiseksi. Aineetonta kulttuuriperintöä ei ole mainittu – aineeton pääoma ja aineettomat oikeudet sen sijaan 15 kertaa.

Selonteko ei mainitse lainkaan avointa kulttuuria tai kulttuurisen tiedon avointa saatavuutta. Aineettomat oikeudet nähdään ainoastaan hyödykkeinä, vaikka avoin saatavuus sekä tieteesä että kulttuurissa on demokratian kulmakivi. Tämä rajoittaa tiedon ja kulttuuriperinnön laajaa ja tasa-arvoista saavutettavuutta, mikä puolestaan kaventaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteiskuntaan. Avoimuus lisää sekä yhteiskunnallista että kulttuurista osallisuutta ja edistää innovaatioita ja luovuutta kaikilla tasoilla.

Samaan aikaan kulttuurista tietoa on suojeltava. Tekoälyn ei pidä antaa muokata kulttuuriperintölaitosten tietoa hallitsemattomasti. Yhteisöjen mahdollisuuksia kontrolloida niitä koskevan tiedon jakamista on edistettävä.

Kielellinen tasavertaisuus on mainittu keskeisenä tavoitteena, mutta selonteko on saatettu kommentoitavaksi vain suomeksi ja ruotsiksi.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

AvoinGLAMin tavoitteena on vahvistaa “cultural commonsia”, yhdistää eri toimijoita, kuten tutkijoita, taiteilijoita, kulttuuriperintölaitoksia, teknologia-alan ammattilaisia ja kansalaisia puolustamaan kulttuurin ja kulttuuriperinnön avointa saatavuutta Suomessa ja kansainvälisesti. Kulttuuri on ihmisoikeus, välttämätön osa yksilön kulttuurisia oikeuksia ja identiteetin muodostamista digitaalisessa maailmassa ja sen jakaminen on merkittävä keino sen säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi.

Pyrimme luomaan kulttuurille tilaa kukoistaa tulevaisuuden digitaalisessa ympäristössä tekoälyn yhdenmukaistavassa paineessa. Tuotamme ilmaisia ja avoimia ratkaisuja, joihin kaikilla on pääsy. Näin voimme tarjota vastavoiman kehitykselle, joka korostaa kaupallisia ja suljettuja järjestelmiä.

Työskentelemme kulttuurisen omaleimaisuuden, moninaisuuden ja suvereniteetin säilyttämiseksi vastapainona globalisoituville ja kaupallisille kulttuurimarkkinoille.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tunnistamme kulttuuripoliittisen selonteon taloudelliset pyrkimykset ja kannatamme niitä merkittävänä osatekijänä kulttuurin kukoistukselle. Moitimme selontekoa yksipuolisuudesta taloudellisten näkökulmien korostamisessa ja peräänkuulutamme kunnianhimoisempaa näkemystä kulttuurista muutostekijänä.

Emme lisänneet toimenpide-ehdotuksia tähän lausuntopyyntöön, vaan olemme osallistuneet palautteen antamiseen kulttuuriperintöstragiaa kommentoimalla.

Ånäs Susanna
Open Knowledge Finland

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kannatamme, mutta Sivista näkee, että kulttuuri- ja luovien alojen kasvu ei ole mahdollista ilman ydintoimijoita: taiteilijoita ja muita kulttuuri- ja luovan alan tekijöitä. Jotta Suomella on näitä tekijöitä tulevaisuudessakin, tarvitsemme monipuolista taidekasvatusta lapsille ja nuorille sekä kulttuurin ja taiteen laadukasta koulutusta ja tutkimusta. Siksi ehdotamme, että tavoitteiden järjestystä muutettaisiin toiminnan ytimestä laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin seuraavasti: 1. Kulttuurin tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa. 2. Kulttuuri on jokaisen oikeus 3. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. 4. Kulttuuri on muutosvoima

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijät avainasemassa Suomessa on erittäin korkeatasoinen taide- ja kulttuurialan koulutus taiteen perusopetuksesta ammatilliseen ja

korkeakoulutukseen. Vuonna 2023 päätyössään kulttuuriammateissa työskentelevistä 64 % oli korkea-asteen koulutus, siinä missä korkeakoulutettujen osuus muiden alojen ammattilaisista oli 41 %. Kulttuurialalla toimivilla tulee olla nykyistä parempi työ- ja toimintaympäristö tulevaisuudessa. Tämä tarkoittaa laajenevia mahdollisuuksia palkkatyöhön alan alustoilla ja ekosysteemeissä sekä luovien alojen yrittäjyyden edellytysten parantamista. Taiteilijapolitiikkaan tulee saada näky, joka turvaa Euroopan unionin perusoikeuksien artikla 34:n mukaisesti taiteilijankin oikeudet “sosiaaliturvaetuksiin ja -palveluihin, joilla taataan suoja raskauden ja synnytyksen aikana ja sairauden, työtapaturman, hoidon tarpeen ja vanhuuden varalta sekä työpaikan menetyksen varalta.” Suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä yksilön sosiaaliturva määräytyy joko työntekijä- tai yrittäjästatuksen perusteella. Näin tulisi olla myös luovien alojen toimijoiden kohdalla, sillä järjestelmä muuttuu hitaasti ottamaan alustatyön ja erilaiset freelancetyön muodot huomioon. Ainoastaan taiteilijoita koskevista erillisratkaisuksista tulee pyrkiä pois. Tulevaisuudessa tulisi löytää keinot ja kannustimet taiteilijoiden osaamisen hyödyntämiseen sosiaali- ja terveysaloilla sekä elinkeinoelämän eri aloilla. Alan yrittäjyyttä ja luovien alojen kasvua tulee tukea alalle sopivilla TKI-rahoituksen instrumenteilla. Taiteilijoiden tekijänoikeudet ja kohtuullinen ansainta myös digitalisaation aikakaudella tulisi taata. Sivistan mielestä tekijänoikeuslainsäädännön uudistamista tulee jatkaa. Jotta kulttuuri siirtyy polvelta toiselle, tekijänoikeuslainsäädännön tulisi ottaa huomioon myös sivistykselliset oikeudet oppilaitoksissa nykyistä paremmin. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö Sivistan mielestä kukoistavan taiteen ja kulttuurin toimintaympäristön luominen onnistuu rakentamalla suunnitelmallisesti systeeminen kokonaisuus lähtien luomisen perusedellytyksistä. Taiteellisen työn olosuhteita tulee kehittää, taideyhteisöjen rahoitusmalli tulee uudistaa ja muita toimivia rahoitusinstrumentteja tulee kehittää niin, että luovien alojen mikroyritysten tukeminen onnistuu. Myös infrastruktuureihin sekä alan tiedon tuotantoon ja tiedolla johtamiseen tulee panostaa. Näkyvät ja tuntuvat talous- ja hyvinvointivaikutukset syntyvät kulttuuri- ja luovien alojen kokonaisuuden ymmärryksellä ja riittävällä, pitkäjänteisellä panostuksella systeemin kehittämiseen. Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen perusedellytyksiä tulee olla koko Suomessa, ottaen kuitenkin huomioon erilaiset väestökeskittymät ja demografia. Julkinen panostus luovien alojen perustuotantoon työllistää koulutettuja taiteilijoita, kiihdyttää yritystoimintaa ja alan laajan ekosysteemin kasvua sekä edistää Suomen maakuvaa. Samalla Suomen merkittävä panostus alan koulutukseen tuottaa hedelmää. Taideyhteisöillä tulee olla tulevaisuudessa nykyistä parempi mahdollisuus kilpailla julkisesta, pitkäjänteisestä perusrahoituksesta kuitenkin niin, että uudistuminen mahdollistuu. Perusrahoituksen jakamiseen tulee kehittää dynaaminen rahoitusmalli, joka ottaa huomioon koko Suomen tarpeet, alueiden erityispiirteet sekä taidealojen diversiteetti. Yhteisöjen rahoitusmallien tulee mahdollistaa taide- ja kulttuurikentän toimijoiden laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden mittaaminen sekä mahdollistaa vastinrahoitus. Yhteisöjen toiminnan arviointi on tärkeää, jotta uudistuminen mahdollistuu. Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen Sivista näkee, että alustamaisia toimijoita (kuten esim. Zodiak – Uuden tanssin keskus, kirjailijatalot tms.) voisi kehittää nykyisten organisaatioiden pohjalta eri puolille maata. Alustatoimija mahdollistaa entistä useammalle yhteisölle, ryhmälle ja yksilöille osallistumisen taiteen ja kulttuurin luomiseen sekä kotimaisen ja kansainvälisen taiteen kiertämisen ympäri Suomen, mikä samalla lisää kulttuurin saavutettavuutta. Alustojen rakentamisessa ja toiminnassa tulee hyödyntää kulttuurialojen monipuolinen koulutustoiminta, jota tehdään useilla alueilla ja koulutustasoilla. Kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyys toteutuu erilaisilla yrittäjästatuksilla. Suomessa on 130 000 luovien alojen yritystä, joista suuri osa on mikroyrityksiä. Rakennettavien rahoitusinstrumenttien tulisi ottaa paremmin huomioon Euroopan komission hyväksymä suositus mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (1. Artikla), jossa “yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Yrityksiksi katsotaan erityisesti yksiköt, jotka harjoittavat käsiteollista toimintaa tai muuta toimintaa

yksin tai perheen voimin, henkilöyhtiöt taikka taloudellista toimintaa säännöllisesti harjoittavat yhdistykset.”. Kulttuuri- ja luovien alojen yksityisille elinkeinonharjoittajille, mikroyrityksille ja yhdistyksille tulee luoda paremmin alalle soveltuvia rahoitusinstrumentteja myös Business Finlandin kautta, jotta luovan alan innovaatiot mahdollistuvat. Rahoituslakien ja -instrumenttien tulee ottaa paremmin huomioon mikroyritysten elinkeinotoiminta, joka toisaalta tarvitsee perusrahoitusta mutta tähtää kannattavaan taloudelliseen toimintaan. Nykyisen valtionavustuslainsäädännön ohjeistuksineen tulee mahdollistaa monipuolinen varainhankinta. Taide- ja kulttuurialan julkisen perusrahoituksen tulee olla nykyistä merkittävästi isompaa mahdollistaakseen aineettoman arvonnäytön ja luovien alojen kasvun. Sivista yhtyy tavoitteeseen, että kulttuurin julkisen rahoituksen tulisi olla vähintään yhden prosentin tasolla valtion talousarviosta. Kulttuuri- ja luovat alat ovat osa sivistyspalveluja, mutta myös palvelualoja, jotka tuottavat myös moninkertaisesti hyvinvointia syntyviin päästöihin nähden. European Monitor of Industrial Ecosystems (EMI) tuotti kulttuuri- ja luovien alojen raportin ko. ekosysteemin nykytilasta ja vaikutuksista ympäristölle. Raportin mukaan kulttuuri- ja luovien alojen ympäristövaikutus on vain 1-3% kaikista teollisuuden aloista. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi Taide- ja kulttuuripolitiikan, kulttuuri- ja luovien alojen edistämisen on pohjautettava vahvemmin systeemiseen kokonaisnäkemykseen ja tutkittuun tietoon, jonka perusteella alaa kehitetään pitkäjänteisesti. Sivistan mielestä kulttuurin perusta tulee tulevaisuuskestäväksi ennen kaikkea taidekasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen avulla. Myös taiteellinen tutkimus voi toimia kestävässä muutoksessa ajurina. Taidekasvatus rakentaa pohjan läpi elämän kestäväälle taidesuhteelle, jota ilman taiteen ja kulttuurin potentiaali yhteiskunnallisena muutosvoimana ei voi toteutua. Jotta selonteossa ilmaistut tavoitteet lasten omaehtoisesta kulttuuritoiminnasta ja läpi elämän toteutuvista kulttuurisista oikeuksista voivat toteutua, tulee koulujen perusopetuksessa tapahtuvaa taidekasvatusta vahvistaa. Peruskoulu yhdistää koko nuorisokäluokan, ja sillä on suuri potentiaali taidekasvatukseen mutta myös harrastamisen alustana. Kaikissa kunnissa voisi hyödyntää kulttuurikasvatussuunnitelmaa, jossa taiteen, kulttuurin ja koulutuksen toimijat otetaan huomioon monipuolisesti ja toimijoiden välistä yhteistyötä edistetään syvästi ja uusia yhteyksiä rakentaen. Taiteen perusopetukselle tulee luoda saavutettava ja taidealoja yhdenvertaisesti kohteleva rakenne ja rahoitus. Yhteinen linja politiikassa Kulttuuri- ja luovia aloja tulee katsoa Euroopan unionin tavoitteista lähtien. Opetus- ja kulttuuri-, työ- ja elinkeino- sekä ulkoministeriöiden tulee vahvistaa yhteistyötä luovien alojen kasvun mahdollistamisessa. Euroopan unionin kulttuurin toimenpideohjelman 2023–2026 prioriteetteina on voimistaa kulttuuri- ja luovia aloja, vahvistaa osallisuutta kulttuuriin ja kulttuurin asemaa yhteiskunnassa, valjastaa kulttuuri edistämään planeetan kestävyttä sekä vahvistaa ulkosuhteita kulttuurin avulla. Nämä tulisi olla mukana kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteissa. Sivista kannattaa lämpimästi selonteon ehdotusta, että selvitetään mahdollisuus, jossa Tiede- ja teknologianeuvoston (TIN) sisään perustettaisiin luovien alojen jaos. Sivistan mielestä olisi tärkeää puhua kulttuuri- ja luovien alojen jaoksesta. Sivista ei siis kannata kokonaan erillisen ylätasoinen ylivaalikautisen luovien alojen toimielimen perustamista, koska ala on saatava pysyvästi osaksi laajempaa koulutus-, kulttuuri-, elinkeino- ja tki-poliittista ohjausta. Sivista näkee, että kulttuuri- ja luovat alat saadaan kasvuun vain toimeenpanemalla visio ja suunnitelmat. Ylätasoinen toimielin/jaos ja ministeriöiden virkakunta ohjaavat toimintaa, mutta ennen kaikkea toimeenpanoon tulisi panostaa. Sivista ehdottaa, että taiteen, kulttuurin ja luovien alojen systeminen, kansainvälinen edistäminen annetaan selkeästi tehtäväksi sopivalle julkishallinnon organisaatiolle tai virastolle. Selonteon toteuttamiseksi laadittavan toimenpidesuunnitelman laatu on myös avainasemassa. On keskeistä, että toimenpidesuunnitelmaa ei sirpaloida taidealakohtaisiin yksittäisiin tavoitteisiin, vaan kokonaisuutta katsotaan isompien rakenteiden ja rahoituksen kautta. Kulttuuripoliittisen selonteon tulisi olla tulevan luovien alojen kasvustrategian perusta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sivista on tuomassa jäsentensä ja asiantuntijoidensa näkemyksiä toimeenpanoon sekä edistää ja seuraa toimeenpanon etenemistä. Erityisosaamistamme ovat alan koulutukseen (mukaan lukien taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö), tutkimukseen sekä taidekasvatukseen liittyvät kysymykset.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Sivistan mielestä selonteon tulee nojata Euroopan unionin kulttuuri- ja luovia aloja koskeviin tavoitteisiin.

Perusopetuksessa tapahtuvaa taidekasvatusta ja taiteen harrastamisen mahdollisuuksia tulee vahvistaa

Taide- ja kulttuuripolitiikan, kulttuuri- ja luovien alojen edistämisen on pohjaututtava vahvemmin systeemiseen kokonaisnäkemykseen ja tutkittuun tietoon. Kulttuuri- ja luovia aloja tulee katsoa kokonaisuutena sisältäen ytimessä taiteen. Tulee luoda yhteisesti sovittu terminologia ja tilastointi, joka pohjautuu kansainväliseen käytäntöön (cultural and creative industries).

Kulttuuri- ja luovia aloja tulisi ohjata TIN:stä ja sen jaoksesta käsin sekä vahvasti yhteistyössä ministeriöiden välillä. Ennen kaikkea toimeenpanoon tulisi panostaa ja antaa taiteen, kulttuurin ja luovien alojen systeeminen, kansainvälinen edistäminen selkeästi tehtäväksi sopivalle julkishallinnon organisaatiolle tai virastolle.

Keskeistä olisi luoda systeeminen, sisällöntekijöiden ja yhteisöjen kilpailun mahdollistava perusrahoitus- ja rakenne, joka mahdollistaa työllistämisen ja innovaatiotoiminnan, alalle soveltuvat rahoitusinstrumentit sekä varmistaa jatkossakin alan laadukas koulutuspolku.

Tuovinen Paula
Sivistysala ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta näkee luonnoksen tavoitteiden asettamisen pääosin hyvänä ja selkeänä. Selonteossa olisi hyvä kirkastaa tarkemmin

onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemaa

osallisuutta ja merkityksellisyyttä. On tärkeää havaita, että onnistunut kulttuuri- ja elinkeinopolitiikka on myös ennen kaikkea aluepolitiikkaa. Alueellisen tasa-arvon merkitys kulttuurin toimijoille ja kokijoille on väistämätön.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kiinnitti huomioita luonnoksessa tavoitteeseen: kulttuuri on jokaisen oikeus, joka käsittelee pääosin kulttuurialan

ammattilaisia ja kokijoita. Suomessa on kuitenkin valtava määrä kulttuurin

harrastajia, joiden asema olisi hyvä tunnistaa ja tunnustaa ohjelmatasolla.

Tämänhetkiset leikkaukset eivät iske kipeästi ainoastaan ammattilais- tai

vapaakentän toimijoihin vaan myös kulttuurista voimaa ammentaviin kansalaisiin, joiden asema kulttuuripalveluiden käyttäjinä on tarpeen tunnistaa

ohjelmassa selkeämmin.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Laki kuntien kulttuuripalveluista (166/2019) antaa suuntaviivoja kuntien

kulttuuripolitiikkaan, mutta ei käytännössä velvoita kuntia mihinkään. Niin

kauan kuin ei ole selkeää lainsäädäntöä, joka määrittää kuntien kulttuuripalveluiden resursseja ja tavoitteita, voi kulttuuripolitiikan toteuttamisessa

olla suuriakin alueellisia eroavaisuuksia. Tämä näkyy epätasa-arvoisena

kulttuurin tarjontana, jossa jokainen kunta tekee kulttuurin suhteen omat

päätöksensä. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta ei kuitenkaan näe perusteita

lisätä kuntien velvoitteita, vaan pyytää kiinnittämään huomioita kuntien

kulttuuripalveluiden rahoitukseen ja sen ohjaukseen kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden varmistamiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lapinjärven sivistys- ja hyvinvointilautakunta katsoo, että kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toimenpiteet, jotka tulisi toteuttaa, ovat yhteistyön ja osallisuuden voima, kulttuurin tekijät avainasemassa, kansainvälistyvä kulttuuri, pitkäjänteinen ja

monialainen kulttuuripolitiikka ja kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana. Tärkeänä tavoitteena näemme myös kulttuurin perustan tulevaisuuskestäväksi, uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistamisen sekä yhteisen linjan politiikassa.

Parviainen Ninni

Lapinjärven kunta - Lapinjärven sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurin valovoimaisuuden tulisi korostua enemmän visiossa. Sisällöllisen valovoimaisuuden edistämisen perusteisiin pitäisi pureutua nykyistä enemmän. Ohjelman tulisi tunnistaa oppimisen ympäristöt kuten museot koulujen, kirjastojen sekä oppilaitosten rinnalla kulttuurin osaamisen välttämättöminä edellytyksinä kulttuurin arvoketjussa. Kulttuuri ei synny itsestään vaan sitä pitää vaalia osaamisen edellytyksillä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurin määrittely jää epämääräiseksi ja vaatii tarkennuksia: mitä kulttuurilla kulloisessakin kohdassa tarkoitetaan. Tarkoitetaanko kulttuurin tekijöillä ammattilaisia vai harrastajia? Suomalainen kulttuuri tulee nähdä lähtökohtaisesti moninaisena ja tältä osin uudistavana voimavarana. Tämä jää epäselväksi kohdassa 4. Museot ovat keskeinen osa kulttuurialaa, jotka vaikuttavat paikkakuntien veto- ja pitovoimaan mm. matkailutulojen ja ympäristön kiinnostavuuden muodossa. Museoiden ammatillinen kulttuurin työvoimaa, samoin ovat välillisesti museoiden työllistämät pienet ja keskisuuret yritykset ja freelancerit.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [1. Kulttuurin ennustettavuus niin alan työllisten kuin kuluttajien näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeä tavoite. Museot ovat pitkjänteisiä ja tulevaisuuden monialaisia toimijoita. 2. Kulttuurin perusta tulevaisuuden kestäväksi. Tekijyyden ja tekijänoikeuksien päivittäminen suhteessa digitalisaation ja tekoälyn tuomiin muutoksiin. 3. Yhteistyön ja osallisuuden voima. Resurssien riittävyys varmistettava yhteistyöllä ja osallisuudella, johon tarvitaan kannustimia. 4. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö. Kulttuuripolitiikka luo kukoistavan ja kannustavan toimintaympäristön. 5. Lisää luovuutta. Kulttuuri on merkityksellistä elämänsisältöä, joka tulee tunnustaa yhteiskunnallisena ja taloudellisena voimana.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Museoalan edustus mukaan toimeenpanoon.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko on tiivis ja sisältää paljon olennaista, mutta ei tunnista riittävässä määrin museoiden roolia kulttuurisina ajureina ja suunnannäyttäjinä esimerkiksi ekososiaalisen sivistyksen ja seutukuntien elinvoiman lisääjinä. Yhteiskunnan taloudellinen ja poliittinen dynamiikka nojaavat pitkälti kulttuuriin ja sen piirissä tuotettuihin sisältöihin, ilman kulttuuria toiminta vaikeutuu. Yhteisöjen ja paikkojen kulttuurinen monimuotoisuus on tunnustettava ja museoissa tapahtuva kulttuuriperinnön perustutkimus ja -tuntemus (alueilla) tulee huomioida aiempaa paremmin. Pitkjänteisyys ja museoiden yhteiskunnallinen vakauttava merkitys laaja-alaisen ja tasavertaisen kulttuuritoiminnan alustana tulee tunnustaa paremmin henkisessä huoltovarmuudessa. Yhteistyön kannustimia tarvitaan niukkenevien resurssien ehdoilla toimittaessa.

Purovaara Tomi
Kotkan kaupunki

Pietiläinen Terhi
Kotkan kaupunki/Kymenlaakson museo - Terhi Pietiläinen,
museotoimenjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

SKS pitää kannatettavana sitä, että kulttuuripoliittiselle tavoitetilalle 2040-luvulle laaditaan visio. SKS kuitenkin toteaa, että esitetty visio on nykyisessä muodossaan vielä epämääräinen ja kunnianhimoton. Se ennemminkin kuvaa ilmiöitä, jotka kuuluvat kulttuuritoimintaan oletusarvoisesti, mutta ei hahmottele tavoiteltavia muutoksia. Se ei myöskään huomioi kulttuuritoimijoiden ja organisaatioiden kenttää millään tavoin.

Suomi on sitoutunut Euroopan Unionin kulttuuripoliittisiin painopisteisiin, mutta ne eivät näy mitenkään lausunnoilla olevassa selontekoluonnoksessa. Visiot tulisi siis sitoa yhteen EU-tason tavoitteiden kanssa.

SKS haluaa korostaa kulttuurin tilastoinnin ja näkyväksi tekemisen merkitystä. Riippumatta siitä, millaiseen muotoon visio lopullisessa selonteossa muotoillaan, sen toteuttaminen ja seuranta tulevat edellyttämään riittävää kulttuuritoiminnan tuntemusta. Kuten selonteon nykytilan kuvauksessa nostetaan esille, kulttuurin tilastointi ei ole tällä hetkellä riittävällä tasolla. Tilanne tulee heikkenemään merkittävästi, jos suunnitelmat kulttuuritilaston lakkauttamisesta toteutuvat. Tällöin valtioneuvoston toimet asettuvat ristiriitaan nyt tekeillä olevan selonteon tavoitteiden kanssa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Päätavoite 2 (Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa) on määritelmiltään liian kapea, sillä se ohittaa kokonaan kentän laaja-alaisuuden. Merkittävä osa kulttuurin tekijöistä työskentelee pysyvissä organisaatioissa, joita on satoja erilaisia laitosteattereista kirjastoihin ja arkistoihin. Työsuhteissa arkistoissa ja kirjastoissa ylläpidetään ja tarjotaan käyttöön tallennettua kulttuuriperintöä. Työ edellyttää syvällistä asiantuntijuutta, johon kasvetaan vuosien aikana työn ohessa, ei lyhytkestoisissa projekteissa. Vakaa valtionrahoitus takaa syvän osaamisen ja ymmärryksen näillä aloilla.

Pysyvät organisaatiot mahdollistavat myös niin sanotun vapaan kentän toimijoiden työskentelyä. Vision tulee asettua tukemaan rakenteiden pysyvyyttä ja pitkäjänteistä toimintaa, sillä jos organisaatioiden toiminta lakkautetaan, niiden uudelleen perustaminen on käytännössä mahdotonta.

Päätavoitteessa 2 määritellään, että kulttuuri olisi osa ”perusteollisuutta”. Mitä tällä tarkoitetaan? Perusteollisuuden käsitteellä viitataan yleensä aloihin, jotka tuottavat raaka-aineita muiden teollisuudenalojen käyttöön. Perusteollisuuden aloilla ei yleensä prosessoida raaka-aineita kovin pitkälle (esim. maatalous, kaivostoiminta, metsänhoito). Onko selonteon taustalla ajatus, jonka mukaan kulttuuriala ei ole itse kykenevä tuotteistamaan raaka-ainettaan riittävän pitkälle, jolloin on suotavaa antaa se muiden (kenen?), osaavampien toimijoiden käyttöön?

Päätavoite 3 (Kulttuuri on jokaisenoikeus) tulisi muotoilla uudelleen. Termillä ”jokaisenoikeus” tarkoitetaan mahdollisuutta hyödyntää luontoa korvauksetta ja ilman erillistä lupaa sen omistusoikeuksista riippumatta. Näin ei kuitenkaan voi olla kulttuurin alueella. Tekijänoikeuksien kunnioittaminen on keskeistä kaikessa kulttuurityössä ja kulttuuripalveluista merkittävä osa rahoitetaan pääsylipputuloilla. Asianmukaisempi muotoilu on: ”Kulttuuri on perusoikeus”.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [Toimenpide 3 (Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa) on erittäin kannatettava. On tärkeää, että SKS ja muut keskeiset kulttuuritoimijat saavat edustuksen perustettavaksi ehdotettavaan ylivaalikautiseen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimeen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura kuuluu keskeisimpien suomalaisten kulttuuritoimijoiden joukkoon. SKS:n tehtävänä on harjoittaa ja edistää suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön tutkimusta ja tunnetuksi tekemistä. Teemme työtä sivistyksen, kulttuurisen itseymmärryksen ja vuoropuhelun puolesta. Olemme sitoutuneet tieteelliseen tietoon perustuvan ymmärryksen lisäämiseen ja tiedon syventämiseen kulttuuristen ilmiöiden monimuotoisuudesta.

SKS esittää, että se kutsutaan osallistumaan perustettavaksi ehdotettavaan ylivaalikautiseen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimeen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selontekoa valmistelleessa työryhmässä ei ole ollut edustusta kulttuuriperintöorganisaatioista (kirjastot, arkistot, museot), vaikka ne ovat keskeisiä kulttuurialan toimijoita. Tämä näkyy mm. siinä, että arkistojen rooli kulttuuriperinnön säilyttäjänä ja käyttöönsäettäjänä sivuutetaan selonteossa lähes täysin. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että luonnokseen saadut lausunnot huomioidaan selonteon jatkovalmistelussa.

Selonteossa viitataan kulttuurialan ”pirstoutuneisuuteen”, jota selonteolla ja siitä johdettavilla toimintaohjelmilla tulnaisiin parantamaan. Kulttuuri- ja luovat alat ovat kuitenkin lähtökohtaisesti valtavan monimuotoisia, eikä negatiivisia konnotaatiota kantava termi ”pirstoutuminen” tee oikeutta alan heterogeeniselle luonteelle. Kulttuuripoliittisen selonteon ja mahdollisesti perustettavan toimielimen tavoitteena ei saa olla tämänkaltaisen monimuotoisuuden vähentäminen tai muu standardoitu käsitys ”oikeanlaisesta” kulttuurista, jonka tukemiseen keskitetyllä rahoituksella panostettaisiin. Myös päällekkäisyyksien välttämässä (s. 27) on syytä olla hyvin varovainen, ettei tulla karsineeksi sellaisia kulttuuri- ja luovien alojen rönsyjä, jotka aikaa myöten kasvaisivat urauurtaviksi innovaatioiksi. Kulttuurialan hallinnollinen ja jatkuvuuden pirstoutuminen liittyy sen sijaan ensisijaisesti rahoituspohjan epävarmuuteen ja kehittämistehtävien projektimaisuuteen ja tämän kohentamista tietysti tervehdimme ilolla. Haluamme todeta, että kulttuuriin kohdistuvat leikkaukset tulevat heikentämään käsillä olevan selonteon tavoitteita merkittävästi tulevana vuosina.

Sivulla 10 todetaan, että ”Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka. Suomalaiset voivat olla ylpeitä omasta monipuolisesta kulttuuriperinnöstään.” Perustuslaissa mainitaan lisäksi saamelaiset alkuperäiskansana, romanit sekä muut ryhmät, joilla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. On tärkeää, että selonteko ei rajaa kotoperäisiä vähemmistökieliä kansallisen identiteetin rakentajina pois. Lisäksi on hyvä huomioida Suomessa käytettävät muut kielet jo tässä yhteydessä.

Puura Ulriikka
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Tehtävänanto oli vaikeaselkoinen, muiden vastauksista päätellen muillekin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Näemme itsemme yhtenä keskeisenä strategisena toimijana omalla alallamme. Vahvuutemme on erityisesti toimimisessa perinteenharjoittajayhteisöjen kanssa, kansainvälisissä verkostoissa sekä kulttuuriperinnön yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kasvattamisessa hanketoiminnan kautta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa jää kauttaaltaan liian vähälle huomiolle järjestötoimijoiden ja kolmannen sektorin rakenteellinen ja toiminnallinen merkitys taide- ja kulttuuripalveluiden tuottajina, kehittäjinä ja välittäjinä ja usein ketterimpinä toimijoina, niin harrastajakentällä, syrjäseuduilla ja (kaupallisissa) marginaaleissa kuin kehittämishankkeissa ja kansainvälisissä verkostoissa. Valmistelutyöryhmän kokoonpanoakin voi tässä suhteessa moittia, järjestötoimijat eivät olleet edustettuina lukuunottamatta yhtä ammattijärjestöä.

Liitteen 5 luettelo asettaa kummallisesti Unescon maailmanperintöluettelon kohteet etusijalle aineettoman kulttuuriperinnön luettelon kohteisiin ("lisäksi") nähden, toivoisimme muutosta otsikointiin niin että ne olisivat tasavertaisia.

Oino Lauri
Kansanmusiikki-instituutti ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Archinfon ja arkkitehtuurialan näkökulmasta kulttuuripoliittisen selonteon visio, joka painottaa kulttuurin roolia kestäväen ja elinvoimaisen tulevaisuuden rakentamisessa, on tärkeä. Vision suhdetta konkreettisiin toimiin, käytössä oleviin resursseihin ja kulttuurin rahoitukseen on kuitenkin huomattavasti konkretisoitava.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Selonteossa esitetyt tavoitteet taiteen kansallisen ja kansainvälisen toiminnan edistämiseksi sekä taiteen rahoituksen ja koko kentän ekosysteemin vahvistamiseksi ovat yhteiskunnallisen kokonaisresilienssin ja ekologisen kestävyys siirtymän kannalta tärkeitä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen, yhteistyön ja osallisuuden voima, kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Archinfo on asiantuntijaorganisaatio ja tiedotuskeskus, joka vahvistaa arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön kestävyttä, arvostusta ja yhteiskunnallista merkitystä. Olemme mukana esimerkiksi valtakunnallisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toimenpiteiden toimeenpanossa sekä muissa kansainvälisissä arkkitehtuurin yhteiskunnallista merkitystä edistävissä ohjelmissa, hankkeissa ja verkostoissa. Teemme suomalaista arkkitehtuurialan osaamista kansainvälisesti tunnetuksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostamme selonteon pitkän aikavälin tavoitetta "Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista" ja ehdotusta kansainvälisyysstrategian laatimisesta. Tämä tukee taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyyttä sekä ekosysteemin ja rahoituksen kehittämistä.

Lisäksi yhdyimme Frame Finlandin ehdotukseen asettaa konkreettinen tavoiteaikataulu kulttuurin julkisen rahoituksen vahvistamiselle ja "Kulttuuribudjetti prosenttiin" -tavoitteen saavuttamiselle.

Yhdyimme Safan lausumaan: "Valtakunnallisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toteuttamisen tulisi olla osa kulttuuripoliittisen selonteon sisältöä." Selonteon painotukset, kuten kulttuuri muutosvoimana ja kansainvälinen vaikuttavuus, heijastavat arkkitehtuuripoliittisen ohjelman keskeisiä teemoja, kuten ilmastonmuutoksen torjumista, kestävää taloutta ja yhteisöllisyyttä.

Kuitenkin kestävyiden kokonaisvaltainen (sosiaalinen, ekologinen, taloudellinen) käsite voitaisiin selkeyttää myös kulttuuripoliittisessa selonteossa, jotta esimerkiksi arkkitehtuurin kokonaisvaltainen merkitys osana laajempaa kestävä kehityksen tavoitetta konkretisoituisi yhä paremmin.

Yhdyimme myös Safan lausumaan koskien Davosin julistusta, "Kohti korkealaatuista eurooppalaista rakennuskulttuuria (2018)", johon Suomi on sitoutunut. Sen mukaan korkealaatuisella rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys sellaisen kestävä yhteiskunnan luomisessa, jonka ominaispiirteitä ovat hyvä elämänlaatu, kulttuurien monimuotoisuus, yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja yhteenkuuluvuus sekä talouden tehokkuus.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulee huomioida Davosin julistuksen veloitteet ja näin varmistaa, että arkkitehtuurin merkittävä rooli osana suomalaista kulttuuripolitiikkaa tulee huomioiduksi.

Siltavuori Katarina
Arkkitehtuurikeskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Turvallisuuskomitean sihteeristö osallistuu kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon osana kokonaisturvallisuuden edistämistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1 Yleistä

Turvallisuuskomitean sihteeristö kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi 2040-luvulle. Luonnos on tehty kattavasti ja sisältää moninaisesti eri toimijoiden näkemyksiä. Myös laaja osallistaminen kirjoitusvaiheessa näkyy kiitettävästi luonnoksessa. Turvallisuuskomitean sihteeristö kiittää sitä, että Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määritelty henkinen kriisinkestävyys sekä kulttuurin keskeinen kytkös siihen on tunnustettu ja sitä on käsitelty selonteossa kattavasti.

2 Keskeisimmät havainnot

Turvallisuuskomitean sihteeristö osallistuu kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon osana kokonaisturvallisuuden edistämistä.

Turvallisuuskomitean sihteeristö esittää, että selonteon käsitteistöä muutettaisiin Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiseksi. Tähän liittyen, turvallisuuskomitean sihteeristö esittää selontekoon alla olevia tarkentavia huomioita:

- Kansallinen resilienssi esitetään muutettavaksi muotoon yhteiskunnan kriisinkestävyys eli resilienssi.
- Kulttuuriperinnön huoltovarmuus on nähdäksemme määrittelemätön termi, esitetään muutettavaksi muotoon Kulttuuripalvelujen ylläpitäminen ja kulttuuriomaisuuden suojelu.

3 Yksityiskohtaiset muutosesitykset

Lisäksi Turvallisuuskomitean sihteeristö esittää seuraavissa alaluvuissa kirjattuja luku- ja sivukohtaisia lisäyksiä ja tarkennuksia.

3.1 Luku 1

- Luku 1, s. 9 luku 1 kappale neljä: Esitetään lisäystä ”Selonteko on onnistunut... .... millaista kulttuuria Suomeen halutaan rakentaa JA YLLÄPITÄÄ, ja miksi...”
- Luku 1.1, s. 10 luku kappale kaksi: Esitetään lisättäväksi alaviite Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan puhuttaessa henkisestä kriisinkestävyydestä.

- Luku 1.3, s. 13: Esitetään lisättäväksi ensimmäiseen kappaleeseen myös ne toiminnot, jotka ylläpitävät ja säilyttävät kulttuuriperintöä, eli arkisto- ja museotoimijat.
- Luku 1.3 s.16 Luovien alojen liiketoiminnan tunnusluvut -kuvan jälkeen kappale, joka liittyy digitalisaatioon: Turvallisuuskomitean sihteeristö haluaa muistuttaa siitä, että digitaalisessa siirtymässä tulee huolehtia turvallisuudesta (tieto- ja kyberturvallisuus).

3.2 Luku 2

- Luku 2, s. 19 tavoite yksi: Esitetään lisättäväksi, että kulttuuri luo pohjan osallisuuden kokemukselle sekä tukee kotoutumista Suomeen.
- Luku 2, s. 20 tavoite kolme: Esitetään lisättäväksi yllämainitut kotoutumisen näkökulmat sekä se, että tavoitteen kuvaamien periaatteiden toteutuminen pyritään turvaamaan myös häiriötilanteissa ja kriiseissä.

3.3 Luku 3

- Luku 3, s. 21 kappale yksi: Esitetään pohdittavaksi kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin esiintuomista, eli viranomaisten ja yksityisten elinkeinon harjoittajien lisäksi järjestöt, jotka mainitaan myöhemmin selonteossa.
- Luku 3.1, s.23: Kappaleeseen esitetään lisättäväksi maininta siitä, että kulttuurialan toiminnan mahdollistamiseksi myös häiriötilanteissa ja kriiseissä on tärkeää vahvistaa kulttuurialan organisaatioiden turvallisuus- ja varautumisosaamista eli osaamista kokonaisturvallisuuden toimijoina. Toimeenpanosuunnitelmaan voisi täten kirjata esimerkiksi maininnan valmiussuunnittelun tukemisesta.
- Luku 3.1, s.23 kappale kolme Esitetään muotoilua: ”Keskeisen kansallisen kulttuuriperinnön pitkäaikaisesta säilymisestä ja saatavuudesta huolehditaan kaikissa turvallisuusolosuhteissa kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti.”
- Luku 3.1, s.23 kappale kolme: Kappaleeseen esitetään kytköstä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan puhuttaessa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöstä -> kokonaisturvallisuuden toimintamalli.
- Luku 3.1, s. 23 alakohta kolme: Alakohtaan, joka alkaa ”Panostetaan kaikenikäisten hyvän medialukutaidon...”, esitetään seuraavaa muutosta ”kansallinen resilienssi” -> ”yhteiskunnan kriisinkestävyys eli resilienssi”
- Luku 3.1, s. 24 alakohta kuusi: Alakohtaan, joka alkaa ”kulttuurin aluehallinnolle...” esitetään lisättäväksi maininta, että yhteistoiminta myös kulttuurin osalta vakiintuneissa verkostoissa kasvattaa tietoisuutta kulttuurin merkityksestä henkiselle kriisinkestävyydelle sekä vahvistaa yhteiskunnan turvallisuutta.

- Luku 3.1, s.24 alakohta kahdeksan: Alakohtaan, joka alkaa ”Huolehditaan kulttuurin luomisen...” esitetään lisättäväksi turvallisuusnäkökulma, eli kulttuurin säilyminen (arkistot, museot ym.), sekä tieto- ja kyberturvallisuusnäkökulman (saavutettavuus, eheys ja luotettavuus).
- Luku 3.1, s.24 alakohta yhdeksän: Alakohtaan, joka alkaa ”Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelua...” esitetään lisättäväksi ”kaikissa oloissa” korostamaan myös mahdollisten häiriötilanteiden ja kriisien aikaista toimintaa.
- Luku 3.6, s.28: Esitetään pohdittavaksi seuraavaa: Tuetaan kulttuuritoimijoiden tunnistamista ja tunnustamista henkisen kriisinkestävyiden avaintekijöinä sekä vahvistetaan heidän ymmärrystään omasta roolistaan yhteiskunnan turvallisuudelle.

3.4 Luku 4

- Luku 4, s. 32: Esitetään huomioitavaksi Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määriteltyjen elintärkeiden toimintojen (tässä yhteydessä henkinen kriisinkestävyys) ja strategisten tehtävien (tässä yhteydessä henkisen kriisinkestävyiden alla olevien soveltuvien strategisten tehtävien) seurantaan liittyvien vaatimusten huomioiminen mittareita rakennettaessa. Tällä varmistetaan Yhteiskunnan turvallisuusraportin yhteismitallisuus sekä tehostetaan valtioneuvoston toimintaa.

3.5 Muut

- s. 56: ”Kulttuuriperinnön huoltovarmuus” on määrittelemätön termi ja se esitetään muutettavaksi muotoon ”Kulttuuripalvelujen ylläpitäminen ja kulttuuriomaisuuden suojelu” lauseessa ”Henkisen kriisinkestävyiden ja kulttuuriperinnön huoltovarmuuden vahvistaminen nousee aiempaa tärkeämmäksi.”
- s. 57: Lauseeseen ”Muuttuvassa media- ja turvallisuusympäristössä medialukutaidon merkitys on keskeinen sekä ihmisten henkilökohtaisen hyvinvoinnin, että kansallisen resilienssin, turvallisuuden ja demokratiakehityksen kannalta.” esitetään kansallinen resilienssi muutettavaksi ”yhteiskunnan kriisinkestävyys”.
- s. 61: ”...kulttuurilla on merkittävä vaikutuksensa kansallisen turvallisuuden...” esitetään muutettavaksi ”...kulttuurilla on merkittävä vaikutuksensa kokonaisturvallisuuden...”

Korvala Petteri
Puolustusministeriö

Aro Mari
Puolustusministeriö - Turvallisuukskomitean sihteeristö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuriala on laajasti työllistävä ja kasvava elinkeinoala. Jos haluamme turvata alan kasvun edellytykset myös tuleville vuosikymmenille, tarvitsemme toimivat ja reilut työelämän rakenteet sekä taide-, kulttuuri- ja tapahtuma-alan työelämää ymmärtävän ja tukevan lainsäädännön. Alan työelämä ei kuitenkaan voi kehittyä ilman, että myös koko alan toimintaympäristö kehittyy ja siihen panostetaan pitkäjänteisesti: koko alan tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että kulttuurin ja luovien alojen rahoitus parantuu ja rakenteet kehittyvät.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU on 3500 taide- ja kulttuurialan asiantuntijaa ja esihenkilöä edustava ammattijärjestö. Jäsenemme työskentelevät taide-, kulttuuri- ja tapahtumalalla hallinto-, tuotanto- ja suunnittelutehtävissä palkansaajina, itsensätyöllistäjinä tai yrittäjinä.

Kulttuuriala työllistää 130 000 ihmistä. Vaikka taide ja taiteilijat muodostavat luovan alan ytimen, suurin osa alan työvoimasta työskentelee muissa kuin taiteellisissa tehtävissä. Jos ja kun kulttuuriala halutaan nähdä laajana kokonaisuutena, tulee se huomioida myös työryhmien ja toimielimien kokoonpanoissa. Laajasti työllistävän elinkeinoalan kehittäminen edellyttää monipuolista näkemystä ja alan työelämän laajaa ymmärrystä.

Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden toteutuminen edellyttää koko kentän osaamisen hyödyntämistä ja tukea. Toivomme, että vastaisuudessa alaa kehittämissä työryhmissä ja toimielimissä ovat edustettuna myös alalla erilaisissa välittäjä- ja asiantuntijatehtävissä työskentelevät. TAKU on mielellään järjestönä mukana esimerkiksi luovien alojen kasvustrategian laadinnassa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon visio ja tavoitteet ovat hyviä. Niiden toteutuminen edellyttää kuitenkin konkreettisia askelmerkkejä, hallituskaudet ylittävää parlamentaarista sitoutumista ja eri hallinnonalojen välistä, pitkäjänteistä ja toimivaa yhteistyötä.

Toivomme, että selonteon pohjalta tehtävä toimenpidesuunnitelma vastaa selonteolle asetettuun päämäärään olla selkeä ja ymmärrettävä. Luovien alojen poikkihallinnollisen kasvustrategian valmistelun käynnistäminen mahdollisimman pian on myös tärkeä, seuraava konkreettinen askel.

Vaikka kulttuuripoliittinen selonteko katsoo pitkälle yli hallituskausien, on moni alan työelämän kehityksen kannalta ratkaiseva päätös tehtävä nyt. Nyt tehtävillä päätöksillä ja ratkaisuilla mahdollistetaan kulttuuripoliittisen selonteon vision ja tavoitteiden toteutuminen – tai päinvastoin tehdään se vaikeaksi.

Kulttuuriala työllistää noin 130 000 ihmistä, joista neljäsosa työskentelee yrittäjinä. Määräaikaiset työsuhteet ovat yleisiä, ammattien kirjo on laaja, tulotasero alan sisällä ovat suuria ja monityöläisyys eli eri työnteon muotojen yhdistäminen arkipäivää.

Selonteon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kulttuurialan ekosysteemin kokonaisvaltaista, alan työelämän realiteettien ja elinkeinotoiminnan ymmärtämistä kehittämistä. Jos haluamme turvata

alan kasvun edellytykset myös tuleville vuosikymmenille, tarvitsemme toimivat ja reilut työelämän rakenteet sekä taide-, kulttuuri- ja tapahtuma-alan työelämää ymmärtävän ja tukevan lainsäädännön.

TAKU nostaa alan työelämän kannalta keskeisistä kehittämiskohteista kolme, joiden toivomme näkyvän valmisteltavassa toimenpideohjelmassa:

1. Työnteon eri muotoja on kohdeltava reilusti

Eri työnteon muotojen yhdistämisen on oltava sosiaali- ja työttömyysturvan kertymisen kannalta kannattavaa. Työnteon muotojen yhdistämisen helpottamisesta ja tarvittavista lainsäädännön muutoksista on puhuttu viimeiset pari kolme vuosikymmentä, nyt on tekojen aika.

Työttömyysturvalakia on muutettava siten, että työssäoloehto ja ansiosidonnaista työttömyysturvaa voi kerryttää yhdessä vakuutusjärjestelmässä riippumatta siitä, onko työtulo ollut yrittäjä- vai palkkatuloa. Tämän mahdollistava yhdistelmävakuutus on nyt valmisteilla. Olemme ilahtuneita siitä, että yhdistelmävakuutus on mainittu selonteossa.

Kulttuuri- ja tapahtuma-alalla työskentelee paljon itsensäyöllistäjiä. EU-komissio on antanut syksyllä 2022 suuntaviivat itsensäyöllistäjien kollektiivisesta neuvotteluoikeudesta. Itsensäyöllistäjien neuvotteluoikeuden hyödyntämisellä voi olla merkittävä vaikutus itsensäyöllistäjien toimeentuloon ja asemaan työmarkkinoilla.

2. Alan rakenteet ja tarpeet huomioiva tuki on kasvun edellytys

Kulttuurialan menestyminen edellyttää toimijoiden yhteistyön ja alan rihmastomaisen, keskenään hyvin erikokoisista toimijoista koostuvan, rakenteen ymmärtämistä. Tarvitaan alan rakenteisiin sopivia rahoitusinstrumentteja sekä suurten hankkeiden pilkkomista myös pienten yritysten osallistumisen mahdollistaviksi.

Toisaalta tarvitaan myös liiketoimintavalmiuksia sekä digitaalista palveluliiketoimintaa vahvistavaa lisäosaamista. Kulttuurialalla on suuri aineettomaan arvonlisään liittyvä kasvupotentiaali, jonka toteutuminen vaatii oikein suunnattua tukea.

3. Hyvinvoivat ammattilaiset ovat kulttuurialan menestyksen perusta

Kulttuurialalla työskentelevät arvostavat työnsä merkityksellisyyttä sekä mielenkiintoisia ja mielekkääksi koettuja työtehtäviä. Kuormitusta aiheuttavat puolestaan muun muassa työn pirstaleisuus ja resurssien niukkuus sekä toimeentulon epävarmuus. Vertaistuelle ja yhteisöihin kuulumiselle on valtava tarve. Alan kasvu ja kehittyminen edellyttävät, että psykososiaalisiin kuormitustekijöihin etsitään ratkaisua joka tasolla. Vain toimivat ja reiluksi koetut rakenteet mahdollistavat inhimillisen työelämän kaikille.

Kulttuurialankin kannalta on tärkeää, että työturvallisuuslakiin esitetyt muutokset etenevät: lakiin on lisättävä uusi asetus psykososiaalisesta kuormituksesta, jonka mittaamiseen, arviointiin ja ennaltaehkäiseviin toimiin tarvitaan säännöt.

Haluamme lisäksi huomauttaa, että nykyhetkessä valmistellut leikkaukset heikentävät kulttuurialan perustaa tavalla, joka on tunnustettava. Visiota kohti on entistään pidempi matka, jos leikkausten annetaan nyt horjuttaa alan perusrakenteita.

Kulttuuriala on ollut vahvassa kasvussa. Viisaasti suunnatut päätökset varmistavat, että näin on myös 2040-luvulla!

Leo Nea
Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry vahvistaa yliopistojen toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä ja edistää näin taiteellista ja tieteellistä tutkimusta ja taiteen alan koulutusta. Yliopistot

tuottavat laajasti uutta osaamista ja myös taidealan muutosta tukevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

- Taidealan koulutusta tarjoavat yliopistot vahvistavat alan liiketoiminnallista, tutkimuksellista ja yhteiskunnallista osaamista.
- Taidealan koulutusta tarjoavat yliopistot vahvistavat taidealan jatkuvan oppimisen tarjontaa yhteistyössä taide- ja kulttuurialan, yritysten ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa. Ne kehittävät myös taidealan yrittäjyys- ja liiketoimintamalleja.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Unifi korostaa lausunnossaan erityisesti seuraavia toimenpidekokonaisuuksia ja esittää niihin liittyen seuraavia toimenpiteitä:

1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

- Kulttuuripoliitiikan, taidekasvatuksen ja -koulutuksen tieto- ja tutkimusperustaisuutta on vahvistettava. Tutkimuksen tekemisen edellytykset on turvattava ja päätöksenteon tukena on käytettävä tutkimustietoa esimerkiksi taiteen vaikutuksista.
- Kulttuurin tietopohjaa on vahvistettava, se on edellytys alan kehittämisen kasvuhakuisesti.

2. Kulttuurin tekijät avainasemassa

- Taide- ja kulttuurialan ammattilaisten erityisosaamisen arvostusta on vahvistettava ja on edistettävä sen laajempaa hyödyntämistä eri toimialoilla.

3. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliitiikkaa

- Kulttuuripoliittinen selonteko on hyväksyttävä ja on varmistettava siinä asetettujen tavoitteiden toteutus ja käytännön toimeenpano.
- Kulttuurin ja luovien alojen ekosysteemin kehittäminen on hajautettu usealle valtionhallinnon hallinnonalalle (OKM:ssä kahdelle yksikölle, UM:lle, TEMille), mikä tekee kehittämisestä pistemäistä. Tuen ja kehittämisen koordinoitua tulisi parantaa ja alaa tulisi ohjata kokonaisuutena.
- Taide- ja kulttuurin rahoituspäätökset on sidottava kulttuuripoliittiseen visioon, niitä ei tule tehdä vain poliittisin tai taloudellisin periaattein.

4. Uudistumisen, kestävyys- ja kasvun mahdollistaminen

- Taide- ja kulttuurialan ymmärrystä tki-rahoituksen mahdollisuuksista on vahvistettava.
- Yritystukien ja tki-investointien kohdentamisessa on tunnistettava myös luovien alojen kehityspotentiaali.
- Taide- ja kulttuuriala hyötyisi omasta kasvustrategiasta.

5. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

- On tunnistettava se, että taide- ja kulttuuriala tuottaa henkisen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä palveluita, joiden kehittäminen on paitsi työn tuottavuuden, myös mielekkään elämän ja myönteisen yhteiskuntakehityksen kannalta oleellisen tärkeää.
- Taiteen saavutettavuudesta on huolehdittava: Taide kuuluu kaikille kaikkialla Suomessa.

Muut huomiomme selontekoon liittyen ovat:

- Taiteen ja kulttuurin itseisarvon tunnustaminen on osa suomalaista sivistystä ja sivistypohjaa. Taide ja kulttuuri ovat myös yksi edellytys elinkeinoelämän murrokselle ja henkiselle hyvinvoinnillemme.
- Itseisarvon lisäksi taiteella on avainrooli siinä, miten kyvykkäitä olemme luomaan aineetonta arvoa ja kilpailuetua luovilla ratkaisuilla sekä kiinnostavilla ja merkityksellisillä sisällöillä.
- Suomessa tulee jatkossakin varmistaa taide- ja kulttuurialan laadukas koulutuspolku sekä kulttuurin ja taiteen laadukas tutkimus.
- Taide- ja kulttuuripolitiikan, kulttuuri- ja luovien alojen edistämisen on pohjauduttava vahvemmin systeemiseen kokonaisnäkemykseen ja tutkittuun tietoon, jonka perusteella alaa kehitetään pitkäjänteisesti.
- Kulttuurin tietopohjan vahvistaminen on edellytys alan kehittämisen kasvuhakuisesti, sitä tulee vahvistaa, ei leikata.
- Taiteen ja kulttuurin aloilla omaa tutkimusta, jossa suomalaiset yliopistot ovat kansainvälisiä huippuja. Uudistamisessa oman alan tutkimustieto on otettava ensisijaisesti huomioon.
- Selonteossa ei huomioida taiteellisen tutkimuksen merkitystä kulttuurin sektorilla, vaikka lasten ja nuorten taidekasvatus huomioidaankin. Suomi on ollut kansainvälinen pioneeri taiteellisen tutkimuksen kehittämisessä ja hyväksymisessä akateemisena alueena. Tämä tutkimuksen alan riittävästi resurssoinnista tulisi huolehtia paremmin jatkossa.
- Kulttuuri- ja luovat alat muodostavat yhden Euroopan voimakkaimmin kasvavista teollisuuden aloista. Suomessa alan kehitys on jäänyt pahasti jälkeen verrokkimaista.
- Ala on nopeassa muutoksessa mm. digitalisaation, julkisen rahoituksen vähenemisen, alueellisen eriarvoistumisen ja yhtä monikulttuurisemman toimintaympäristön vuoksi. Muutokset edellyttävät uutta osaamista.

- Kulttuuriala tuottaa myös henkisen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä palveluita, joiden kehittäminen on paitsi työn tuottavuuden, myös mielekkään elämän ja myönteisen yhteiskuntakehityksen kannalta oleellisen tärkeää.
- On tärkeää luoda näkemys siitä, miten alan toimintakyky turvataan murroksessa sekä kansallisesti että alueellisesti.
- Sosiaalisen, taloudellisen, kulttuurisen ja ekologisen kestävyuden tulisi läpileikata koko selonteon. Nyt kestävyysnäkökulmat ovat selonteossa mukana vaihtelevasti: joissain osuuksissa erinomaisesti ja toisissa taas eivät lainkaan.

Ajalin Elina
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Toimenpideohjelmassa on laadittava tavoiteaikataulu taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle ja ylipäänsä näytettävä millä aikataululla rahoitus vahvistuu. Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja

ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. Tekoälyteknologioita kehitettäessä otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Musiikin luova alkutuotanto on yhteenliittymä, jonka muodostavat Teosto, Suomen Musiikintekijät, Suomen Musiikkikustantajat ja Suomen Säveltäjät. Yhdessä edustamme noin 40 000 kotimaista musiikin säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja kustantajaa, joiden etua koko musiikin luova alkutuotanto pyrkii edistämään. Edustamme sitä, mistä kaikki lähtee: musiikin syntyä. Mukana ovat niin taidemusiikin säveltäjät, kevyen musiikin ammattilaiset, kuin sitä kustantavat yrityksetkin.

Musiikin alkutuotannolle keskeistä on sekä taiteen tekemisen edellytysten ja tekijöiden aseman vahvistaminen että musiikin kaupallisen menestyksen, viennin ja kasvun edistäminen. Kumpikin näistä tavoitteista edellyttää selonteon ylätasoa kirjautusten lisäksi tarkempaa toimintasuunnitelmaa sekä riittävää julkista rahoitusta sen toteuttamiseksi. Tältä kannalta on myös keskeistä, että sääntely tukee tekijöiden mahdollisuuksia tulla työllään toimeen sekä parhaimmillaan menestyä kansainvälisellä kentällä.

Monimuotoisuutemme ja laajuutemme vuoksi olemme luovan alan ja tekijänoikeuden asiantuntijataho, jota kannattaa kuulla myös selonteon toimeenpanosuunnitelmaa tehtäessä sekä mahdollisia tarkempia laki- ja asetusmuutoksia valmisteltaessa. Mielellämme osallistumme myös luovien alojen kasvustrategian valmisteluun. Tunnumme musiikin ruohonjuuritason ja yritystoiminnan ja kauttamme on mahdollista saavuttaa niin yksittäiset taiteilijat kuin alan yrityksetkin. Meillä on sekä tutkimus- ja dataresursseja, käytännön tukimekanismeja sekä osaamista tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta, jotka auttavat selonteon toimeenpanossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Parhaimmillaan kulttuuripoliittinen selonteko osoittaa suomalaiselle kulttuuripolitiikalle pitkäjänteisen kehittämistyön suunnan, johon kaikki puolueet sitoutuvat. Määrätietoinen kehittäminen edellyttää, että kulttuuripoliittiselle selonteolle asetetaan selkeitä tavoitteita, joille annetaan realistiset toteutumisen mahdollisuudet ja seuranta. Mitä selkeämmät tavoitteet kulttuuripoliittisella selonteolla on, sitä vahvemmin se sitouttaa puolueet tekemään taiteen ja kulttuurin asemaa parantavia päätöksiä.

Selonteolle luvataan laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma mittareineen. Koska tavoitteita on paljon, tämä tuonee selontekoon tarvittavaa konkretiaa. Eteneminen askel askeleelta kohti tavoitetilaa on tarpeen erityisesti vaikeina aikoina. Toimeenpanosuunnitelma on myös mahdollisuus huomioida lausuntokierroksen palautetta niiltä osin, kun tarkemmat ja käytännönläheisemmät, vahvasti selonteon toimeenpanoon liittyvät esitykset eivät mahdu mukaan varsinaiseen selontekoon. Onkin tärkeää, että keskeiset sidosryhmät otetaan mukaan toimeenpanosuunnitelman valmisteluun, sillä kyse on keskeisestä kulttuuripolitiikkaa ohjaavasta asiakirjasta.

Selonteon vaikuttavuuden kannalta keskeistä on, että selonteko ei jää ainoastaan opetus- ja kulttuuriministeriön asiaksi, vaan se määrittää jatkossa poikkihallinnollisesti kaikkea kulttuurin kannalta merkittävää päätöksentekoa hallintorajoista riippumatta. Erityisen tärkeää on, että jatkossa luovat alat nähdään yhtenä Suomen keskeisistä elinkeinoista ja se antaa suuntaa myös maamme tulevalle elinkeino- ja talouspolitiikalle. Selonteon ohjauvaikutuksen tulee ulottua erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön toimintaan, ja kansainvälistymisen ja viennin osalta myös ulkoministeriön toimintaan.

Näiden ylätasen huomioiden lisäksi musiikin luovalla alkutuotannolla on neljä sisällöllistä kokonaisuutta, joita tahdomme erityisesti painottaa:

1. Luovalla työllä pitää tulla toimeen

Yksi selonteon neljästä tavoitteista on se, että kulttuurin tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa tulevaisuuden kulttuuripolitiikassa. Tähän ylätasen tavoitteeseen on helppo yhtyä. Tarvitaan kuitenkin tarkempia linjauksia, jotta luovan työn tekijöiden asema saadaan oikeasti turvattua. Luovalla työllä kuten musiikin tekemisellä pitää voida tulla toimeen. Tässä keskeisessä roolissa on selonteon toimenpidekokonaisuus nro 3.2, jossa painotetaan korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmien toimivuutta.

Valtaosa luovalla alalla työskentelevistä työskentelee epätyypillisissä työsuhteissa, yrittäjyyden, työntekijyyden ja freelancertyön rajapinnoilla, Heille selonteossa mainittu epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen on avainasemassa, jotta omaa ammattia voi tulevaisuudessa järkevästi harjoittaa.

Luovan alan tekijöiden ansaintaa tulee vahvistaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa. Tekijöille kuuluu reilu osuus siitä rahasta, jota luovilla sisällöillä eri alustoilla tehdään. Tämä ei onnistu ilman ajantasaisia sääntelyä, sillä teknologia ja kansainväliset markkinat kehittyvät vauhdilla. Sääntelyllä voidaan ehkäistä ja rajoittaa myös markkinavääristymiä ja luoda markkinatoimijoille tasapuoliset toimintaedellytykset ('level playing field'). Siksi onkin hyvä, että selonteossa on tunnustettu tekijänoikeuden merkitys luovan talouden kivijalkana ja todettu, että tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet tulee turvata myös tekoälyn aikakaudella. Tämä tavoite on nostettava

opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi myös muiden ministeriöiden uusia teknologioita koskevan valmistelun ja päätöksenteon keskiöön.

2. Kulttuuri kasvua rakentamaan

Luovat alat on nostettava elinkeinopolitiikan ytimeen, mikä voitaisiin nostaa esiin selonteossa vielä nykyistä kirkkaammin. Vaikka selonteko mainitseekin, että kulttuurista on tullut arvostettua perusteellisuutta ja se tukee maamme elinkeinopoliittisia tavoitteita, lisää kunnianhimoa ja konkretiaa kaivataan.

Selonteon kappaleessa 3.4. pidämme tärkeänä, että kulttuuri- ja luoville aloille luodaan soveltuvia rahoitusmalleja, luovan alan toimijat tunnustetaan entistä paremmin yritysrahoituksen asiakkaina ja että rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan joustavasti myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä. Erityisen keskeistä on varmistaa, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta.

Samalla kulttuurialalle tarvitaan vahva, riittävästi resursoitu kasvustrategia, jonka myötä valtio sitoutuu vauhdittamaan alan kasvua yhdessä yritysten ja koko muun yhteiskunnan kanssa. Kasvustrategian suuntaviivat on viitoitettu jo monissa aiemmissa hankkeissa ja raporteissa, kuten viime vuonna julkaistuissa kasvusopimuksissa, joissa luovan alan toimijat olivat laajasti mukana. Tätä aiempaa työtä on syytä hyödyntää sekä selonteon toimeenpanosuunnitelman että kasvustrategian laatimisessa.

Myös kulttuurin potentiaali vientituotteena on ilmeinen. Siksi pidämme keskeisenä myös selonteon kohdassa 3.8. mainittua kansainvälistymisen tukirakenteiden vahvistamista. Ne ovat avainasemassa myös, jos Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä ja verkostoitua koti- ja ulkomailla halutaan parantaa.

3. Kulttuurin rahoitus ja rakenteet on korjattava

Selonteon taustalla on rakenteellinen ristiriita: luonnoksessa listattuihin tavoitteisiin pääseminen ei onnistu ilman lisärahoitusta, mutta samalla nykyhallitus pikemminkin supistaa kuin kasvattaa rahoitusta. On kuitenkin kannatettavaa, että selonteossa pyritään turvaamaan pidemmän aikavälin myönteinen kehitys. Nykyisen hallituksen tulisi kuitenkin pidättäytyä toimenpiteistä, joilla se toimii suoraan selonteon tavoitteita vastaan.

Vaikka tällä kaudella ei suuria lisäpanostuksia saataisi, selonteossa olisi syytä asettaa selkeitä tavoitteita rahoituksen kasvattamiseksi. Selonteossa asetettu selkeä tavoite nostaa kulttuuribudjettia viitoittaisi suuntaa tulevaisuuteen.

Kulttuuri hyötyy varmasti selonteossa useaan kertaan mainitusta yhteistyöstä kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa. Niiden varaan ei kuitenkaan voida laskea kulttuuripolitiikan perustaa. Valtion panostuksia tarvitaan, sillä mikään muu toimija ei pysty takaamaan riittävän pitkän aikavälin rahoitusnäkyviä, jotka vauhdittavat myös yritysten, kuntien ja kolmannen sektorin panostuksia kulttuuriin. Nykyinen epävarmuus puolestaan vaikeuttaa ulkopuolisen rahoituksen keräämistä. Siksi selonteon kohdassa 3.7. rahoituksen ennakoitavuuden turvaaminen on erityisen tärkeää.

Kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä tulisikin linjata julkisen rahoituksen tavoitetilasta sekä niistä toimenpiteistä, joilla Suomi nostaa taiteen ja kulttuurin rahoituksen ensin yhteen ja sitten EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista. Myös kulttuurin kentältä saatu kyselypalaute sekä useissa kuulemistilaisuuksissa käyty keskustelu nostivat rahoitustilanteen korjaamisen keskeisimmäksi tavoitteeksi. Tämä vahva, laajasti jaettu viesti on syytä huomioida selonteossa.

Kulttuurin tulevaisuus turvattava

Suomalaisella taiteella ja kulttuurilla ei ole tulevaisuutta, ellei tämän päivän lapsilla ja nuorilla ole laajoja ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia harrastaa, opiskella ja tehdä taidetta. Tämä seikka onkin selonteon luonnoksessa kohtuullisen hyvin tunnistettu. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on taattava laaja mahdollisuus harrastaa ja opiskella kulttuuria, tutustua kulttuurin eri muotoihin ja nauttia kulttuurista osana jokapäiväistä elämäänsä. Tämä edellyttää taiteen ja kulttuurin eri muotojen kattavaa alueellista saavutettavuutta, sillä lasten mahdollisuudet matkustaa harrastusten ja muiden taidekokemusten tähden ovat rajalliset.

Iiris Suomela

Musiikin luova alkutuotanto (Suomen Musiikintekijät, Suomen Säveltäjät, Suomen Musiikkikustantajat, Teosto)

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat muilta osin kannatettavia, mutta tavoitteessa 3. (Kulttuuri on jokaisenoikeus) korostuu digitaalisuuden vahvistaminen. Ajateltaessa 2040-lukua digitaalisuus tuskin enää vaatii aktiivista vahvistamista tai korostamista, koska ne kulttuurin muodot joita voi levittää digitaalisessa muodossa ovat jo nyt pääosin digitaalisia, ja digitalisoitumiseen ajaa markkinoilla luonnostaan mm. kustannustehokkuus ja monistettavuus. Esimerkiksi esittävä taide ja sen ytimessä oleva elävä vuorovaikutus yleisön kanssa ei kuitenkaan ole digitaalista, eikä ole toivottavaa kulttuuripoliittisen vision tasolla edistää digitaalisuutta edes implisiittisesti elävän kulttuurin kustannuksella tai korvaajana, vaikka se on kustannustehokas väline joidenkin sisältötyyppien levittämisessä. Samantyyppisestä digitalisoivasta ajatusmallista kertoo se sinänsä kannatettava toteamus, että kulttuuripalvelut ovat saatavilla oikeissa "kanavissa". Kun resurssit ovat tiukassa, esitetyn kaltainen digitaalisuuteen kannustava politiikkalinjaus on omiaan johtamaan elävän esittävän taiteen alan supistumiseen. Digitaalisuus etenee laajasti ja väistämättä kaikilla yhteiskunnan lohkoilla, mutta jos sitä sen lisäksi vielä erityisesti painotetaan politiikkalinjauksena, sitä käytetään pian perusteena supistaa julkisesti tuetun elävän esittävän taiteen tarjontaa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [1) Epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, 2) yhdistelmävakuutus, 3) ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, 4) julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmallit]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Muusikkojen liitto yhdessä muiden esittävän taiteen alan liittojen kanssa on aktiivisesti mukana epätyypilliseen työhön (niin työsuhteessa kuin sen ulkopuolella) liittyvien sosiaaliturvaongelmien ratkaisemiseen tähtäävässä työssä, mm. yhdistelmävakuutuksen osalta. Samoin olemme pitkäjänteisesti sitoutuneet etsimään ratkaisuja alustatalouden (musiikin suoratoisto) tuomiin haasteisiin musiikkialalla, ja työskentelemme jatkuvasti musiikin esittäjien tekijänoikeuslaissa tarkoitettujen oikeuksien kollektiivihallinnoinnin kehittämiseksi ja tehostamiseksi. Muusikkojen liitto on omaehtoisesti lähtenyt kehittämään esittävän säveltaiteen monimuotoisia ja korkealaatuisia toimintayksiköjä (G Livelab), joiden riippuvuus julkisesta tuesta on vähäinen. Olemme jatkossakin aktiivisesti kehittämässä toimialan elinvoimaisuutta ja resilienssiä. Odotamme myös julkisen vallan investointia tällaiseen kehittämistoimintaan, joka on välttämätöntä pyrittäessä parantamaan kulttuurilaitosten omavaraisuusastetta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko on hyvin ja monipuolisesti laadittu. Sen sisältämät kulttuuripoliittiset linjaukset ja tavoitteet edellyttävät kuitenkin asianmukaista resursointia, joita olemassa olevat talousarviot ja -linjaukset eivät ainakaan lähivuosina mahdollista. Ristiriita on silmiinpistävä. Toivomme, että kun nykyhallituksen säästötalkoot on saatu päätökseen, avautuisi mahdollisuus edes joiltakin osin toteuttaa tämän selonteon sisältämiä linjauksia.

Vänttinen Ahti
Suomen Muusikkojen Liitto ry

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Yksityisarkistojen aineistot laajentavat kattavasti kuvaa suomalaisesta yhteiskunnasta, ja Yksityiset keskusarkistot ry:lla on tärkeä rooli tämän monimuotoisen, kansalaisyhteiskunnan koko kirjoa

kuvaavan asiakirjallisen kulttuuriperinnön tallentamisessa ja laaja-alaisessa, erilaisten käyttäjien tarpeita palvelevassa käyttöön saattamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arkistot ovat kulttuuriperintötoimijoita, joiden aineiston arvo mitataan todellisuudessa tulevaisuudessa. Arkistoissa asiakirja-aineistoja säilytetään pysyvästi tulevaisuuden tiedontarvitsijoille. Yksi keskeinen tekijä kulttuurin perustan turvaamisessa on asiakirjallisen kulttuuriperinnön säilymisen varmistamisessa, ja tämä koskee myös digitaalista asiakirjallista kulttuuriperintöä.

Arkistojen toiminta pohjaa pitkäjänteiseen toimintaan. Yhtä vuotta pidempi rahoitusyhti helpottaisi suunnitelmallista toimintaa, eli rahoitusmallia on syytä kehittää ennakoivampaan suuntaan. Lisäksi uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen tulisi huomioida myös rahoituksessa.

Toimenpiteenä selvitetään yhteistyömahdollisuuksia arkistojen (myös yksityisarkistojen, ei pelkän Kansallisarkiston), kirjastojen ja museoiden kesken. Mm. Finnan kaltaisten yhteisten järjestelmien kehittämistä ja rahoittamista on jatkettava.

Taidekasvatuksen lisäksi pitäisi panostaa museo- ja arkistopedagogiikkaan ja tuoda erityisesti arkistojen käyttö myös tätä kautta näkyvämmäksi ja kiinteämmäksi osaksi kulttuuriperinnön vahvistamista (vrt. s. 23, 32, 42). Konkreettisenä toimenpiteenä tähän liittyy vaikkapa esim. Finna-luokkahuoneen mahdollisuuksien hyödyntäminen myös arkistojen osalta.

Hyvänä yhteistyönä näkisimme myös sektorirajat ylittävät ja parhaita käytänteitä jakavat digitointi- tai muut kehittämisprojektit esim. alkujaan digitaalisen asiakirjallisen kulttuuriperinnön vastaanotossa, tallentamisessa ja käyttöön saattamisessa.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö pohjautuu siihen että eri toimijoiden resurssit on turvattu ja uskoa tulevaisuuteen löytyy.

Taidekasvatuksen lisäksi pitäisi panostaa museo- ja arkistopedagogiikkaan ja tuoda erityisesti arkistojen käyttö myös tätä kautta näkyvämmäksi ja kiinteämmäksi osaksi kulttuuriperinnön

vahvistamista (vrt. s. 23, 32, 42). Konkreettisenä toimenpiteenä tähän liittyy vaikkapa esim. Finna-luokkahuoneen mahdollisuuksien hyödyntäminen myös arkistojen osalta.

Hyvänä yhteistyönä näkisimme myös sektorirajat ylittävät ja parhaita käytänteitä jakavat digitointi- tai muut kehittämisprojektit esim. alkujaan digitaalisen asiakirjallisen kulttuuriperinnön vastaanotossa, tallentamisessa ja käyttöön saattamisessa.

Mitä tulee maakuvakysymyksiin (s. 53) tai demokratiakehitykseen/medialukutaitoon (s.57), niin aineettomalla ja myös asiakirjallisella kulttuuriperinnöllä on merkittävä rooli yhteiskunnan moniäänisyyden toteuttamisessa (vrt. s. 59 kulttuurin ja perinteiden monimuotoisuus). Siten myös asiakirjallisen kulttuuriperinnön näkyvyydestä, saatavuudesta ja käytettävyydestä tulee huolehtia sekä takaamalla resurssit sekä henkilöstön että infrastruktuurin osalta, ja lisäämällä tunnettuutta, vrt. tuo aiemmin esiin tuomamme näkemys arkistopedagogiikan vahvistamisesta.

Rihu Kaisa

Yksityiset keskusarkistot – De privata centralarkiven ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kunnan rooli kulttuurin mahdollistajana ja tekijänä on suuri, kunnan kulttuurin tekijät toimivat ruohonjuuritasolla. Pienissä kunnissa on rajalliset resurssit toteuttaa kulttuuria ja näin monialainen yhteistyö on ehdoton edellytys toiminnalle. Kunnat/kaupungit ovat erilaisia riippuen mm.

sijaintipaikastaan, koostaan, julkisen liikenteen mahdollisuuksista, kulttuurilaitosten tarjonnasta ja sijainnista johtuen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Peruskoululaisten väheneminen ja vanhusten lisääntyvä määrä voisivat näkyä selkeämmin selonteossa. Sekä sijainniltaan ja kulttuurin tarjontamahdollisuuksiltaan eriarvoisuuden huomioiminen.

Sakki Pauliina
Pyhtään kunta - Kulttuuri- ja matkailusihteeri

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Taikusydän-yhteyspiste kannattaa Kulttuurihyvinvointipoolin sekä Kulttuurikeskus PiiPoon lausunnoissaan tekemiä muutosehdotuksia selonteon visioon.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Taikusydän-yhteyspiste kannattaa Kulttuurihyvinvointipoolin sekä Kulttuurikeskus PiiPoon lausunnoissaan tekemiä muutosehdotuksia selonteon tavoitteisiin.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taikusydän-yhteyspiste tukee selonteon erityisesti kulttuurihyvinvointiin liittyvien toimenpiteiden toteutumista sekä osallistuu asiantuntijana ja toteuttajana niiden toteuttamiseen yhdessä muiden kulttuurihyvinvointialan toimijoiden kanssa laajassa yhteistyössä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taikusydän-yhteyspiste esittää kulttuurihyvinvoinnin termin näkymistä useammassa lausunnon kohdassa puhuttaessa teemaan liittyvistä asioista. Lisäksi yhteyspiste esittää selonteon kokonaisuuden selkeyttämistä ja muotoilua selkeälle yleiskielelle, jotta sen sisältämä erityis- ja ammattikieli tulee ymmärrettävämmäksi myös muille kuin kulttuurialan sekä kulttuuripoliitiikan asiantuntijoille. Esitämme myös selonteon julkaisemista täysimittaisena selkokielellä, englanniksi sekä ruotsiksi. Taikusydän-yhteyspiste kannattaa Kulttuurihyvinvointipoolin sekä Kulttuurikeskus PiiPoon lausunnoissaan tekemiä muutosehdotuksia selonteon toimenpiteisiin. Esitämme myös erityisesti alueellisten kulttuurihyvinvoinnin toimijoiden pitkäjänteisen toiminnan kestävästä resursoinnista, hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestöjen vahvaa yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi sekä valtakunnallisen kulttuurihyvinvoinnin yhteyspisteen vakiinnuttamista.

Anna-Mari Rosenlöf
Taikusydän-yhteyspiste

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat hyvin valittu ja ne vastaavat asiassa meidän näkemyksiämme, mutta toivoisimme kuitenkin joitain pieniä lisäyksiä moniaisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

1. Kulttuuri on muutosvoima

Ehdotamme seuraavan lisäyksen ” yhteiskunnan moniaisuutta heijastavaa” viimeiseen lauseen:

” Tarvitsemme yhteiskunnan moniaisuutta heijastavaa taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ymmärtääksemme mistä tulemme, missä olemme ja kuvitellaksemme tulevaisuuden, johon haluamme päästä.”

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Ehdotamme seuraavan lauseen lisäämistä:

“Varmistetaan kaikkien yhdenvertaiset ja esteettömät mahdollisuudet kouluttautua ja toimia taiteilijana – toimintarajoitteestaan, kielestään, taustastaan tai muista ominaisuudesta riippumatta.”

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme sanojen ”saavutettavia” ja ”esteettömiä” lisäämistä seuraaviin lauseisiin:

”Vahvistamme saavutettavia digitaalista kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Luomme saavutettavia ratkaisuja, jotka mahdollistavat kulttuurin harrastamisen ja kokemisen siten kuin se itse kullekin tuntuu parhaalta. [...] Kulttuuripalvelut ovat

saavutettavasti ja esteettömästi (ml. rakennettu ympäristö) saatavilla eri kielillä ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja vuorovaikutusta on lisätty.”

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Ehdotamme seuraavan lauseen lisäämistä: ”Tunnistamme ja hyödynnämme myös ulkomailla koulutuksensa saaneiden taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden asiantuntijuutta ja mahdollisuuksia vahvistaa alan kansainvälistymistä ja vientiä.”

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [• Taiteen- ja kulttuurin tilastoinnissa ja vaikutusarvioinneissa kiinnitetään huomioita myös yhdenvertaisuus-, moninaisuus- ja esteettömyys- sekä saavutettavuusnäkökulmiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Yhdymme "Kulttuuria kaikille -palvelun" eli Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:n lausuntoon. Lisäksi haluamme korostaa esteettömien ympäristöjen ja saavutettavuuden merkitystä läpileikkaavasti kulttuuripalveluissa. Tämä tarkoittaa selkeää visiota siitä, että kulttuuritapahtumissa huomioidaan fyysisen ympäristön esteettömyysvaatimukset tilavalinnoissa ja tilapäisissä

rakenteissa, esteettömyyden johtamiselle ja kehittämiselle on selkeät askelmerkit ja suuntaviivat sekä saavutettavuus toteutuu kaikilla alustoilla ja materiaaleissa yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripoliittikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Pohjanmaan tanssin aluekeskus - Regionala danscentret i Österbotten (Pohjanmaan tanssi ry, Dans i Österbotten rf) yhdessä tanssin aluekeskusverkoston kanssa ehdottavat seuraavaa muotoilua:

Visio on kulttuuripoliittinen tavoitetila 2040-luvulla: 2040-luvulla TAIDE JA kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen TAIDE JA KULTTUURIPOLITIIKAN, SEKÄ YHTEISKUNTA-, SOSIAALI-, TERVEYS- JA elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

- Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa.
- Kulttuurin huomioiminen osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

- Lause "Kulttuuri merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva.
- Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveystalouden menoja.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

- Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

- Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa kappale ei ole ymmärrettävä. Onko kyse maakuvatyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitikasta? Näin ollen visioon on lisättävä myös ulkopoliittikka aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [▪ Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. ▪ Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. ▪ Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin

alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttavat jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

1. Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripoliitikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.
2. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea.
3. Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviä taiteiden aloille.
4. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitys on ladattavissa osoitteesta:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/91883/Turvaa%20ja%20pysyvyytt%c3%a4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisuja.17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Tanssin aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaalinen tunnistaminen ja tunnustaminen suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uudenpolven toimijoiden rahoituksen ja rahoitusmekanismien kehittämistä kestävästi, joka ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.
2. Kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana tekijänä perusopetuksesta lähtien.
3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Esimerkkinä tästä "Kulttuurin perusta kestäväksi" -toimenpidekokonaisuudessa vaikkapa taiteen perusopetus tai kulttuurikasvatussuunnitelmat. Tällaiset ovat jo lain mukaan kuntien kulttuuritoimintaa. Laki määrittelee kuntalaisten oikeuden saada kulttuuripalveluita.

Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät aivan vastaa työelämän tarpeisiin.

4. Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtiosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

5. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi."

6. Taustamateriaalista puuttunee laki kuntien kulttuuritoiminnasta.

Pierides Eleni

Pohjanmaan tanssi ry, Dans i Österbotten rf - Pohjanmaan tanssin
aluekeskus - Regionala danscentret i Österbotten

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

Nykyhallituksen ohjelman mukainen 2040-luvulle kurottuvan kulttuuripoliittisen selonteon strategia ja toimintasuunnitelma koskien kulttuurin perustan säilyttämistä, uudistumista ja elinvoimaisuutta sekä kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi on tärkeä aloite. Osa selonteon linjauksista on ristiriidassa hallituksen käytännön politiikan kanssa, ja hyvä niin – toivottavasti selonteko toimisi muutosvoimana auttaen hallitusta tunnistamaan valtiollisen kulttuuripolitiikan merkityksen kulttuurin itseisarvon vaalimisessa ja välillisten merkityksen vahvistamisessa.

Selonteon kestävyysnäkökulma tulisi vahvistaa niin että läpäisee kaikki asetetut tavoitteet horisontaalisena toimintavaatimuksena. Kulttuuripoliittisen vision tulisi konkretisoida arvoketjuja, tunnistaa riskejä ja luoda selkeitä linjauksia ensisijaisista pitkän aikavälin kulttuuripoliittisista toimista. Ehkä vuoteen 2040 kurottuva pitkä aikaväli on myötävaikuttanut selonteon ylimalkaisuuteen, ja tavoitteiden porrastamisella päästäisiin selkeämpiin priorisointeihin ja linjauksiin.

Selonteon luonnos ei vielä tunnista kaikkia kulttuurin osa-alueita. Korkealaatuinen rakennuskulttuuri sekä kulttuuriympäristön tunnistaminen ja vaaliminen tulisi asettaa keskeiseksi kulttuuripoliittisiksi tavoitteeksi.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Näiden yleishyvien tavoitteiden liittäminen jo käynnissä oleviin ja odotettaviin syvällisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin on jäänyt työstämättä. Kulttuurin merkitys ei vahvistu valtiollisissa politiikoissa, mikäli kulttuuripoliittiset tavoitteet eivät tunnista taiteen ja kulttuurin itseisarvoa eivätkä yhteiskunnallisia haasteita, joissa kulttuuriset tavoitteet toimivat osana ratkaisuja.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

ICOMOSin Suomen osasto ry on kansallinen osasto maailmanlaajuisessa kulttuuriperintöalan ja kulttuurimaiseman asiantuntijoista koostuvassa ICOMOS järjestössä, joka edistää historiallisten rakennusten ja alueiden, arkeologisten kohteiden ja kulttuurimaisemien tutkimusta ja suojelua. ICOMOS toimii myös UNESCOa avustavana asiantuntijajärjestönä maailmanperintökysymyksissä.

Selonteon ainoa suoraan kulttuuriympäristön, rakennusperinnön ja rakennustaiteen tunnistava tavoite on kohta 7; "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö". Siinä on asetettu tavoite "Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelua sekä rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä vahvistetaan kehittämällä kohteiden kestävää hoitoa sekä vajaakäytössä olevien rakennusperintökohteiden hyödyntämistä kulttuuritoiminnassa". Tavoite on muotoiltu suppeasti ja kaipaava asiantuntijuuteen perustuvaa laajempaa näkemyksellisyyttä uudelleen muotoiluun.

Myös tavoite luonto-kulttuuriympäristö suhteen kehittämisestä tarvitsee syvempään tietopohjaa muotoutuakseen strategiseksi tahtotilaksi, joka siirtyy toimenpideohjelmaan.

Selonteosta saa vaikutelman, että kulttuuriperintö nähdään pääosin matkailuun liittyvänä resurssina. Selonteossa ei esiinny kulttuuriympäristö -termiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tässä selonteossa jokaisenoikeus sisältyy kulttuuripoliittisiin tavoitteisiin kuten ”taiteen ja kulttuurin luomiseen sekä niihin osallistumiseen perustuvan demokraattisen yhteiskunnan vahvistaminen”. Hallitusohjelman mukaiset toimet ovat sitä vastoin käytännössä supistamassa tätä oikeutta ja kulttuurialan asiantuntijoiden demokraattisia vaikuttamismahdollisuuksia. Hallituksen työstämä rakennuslain muutos kaventaa olennaisesti rakennustaiteen, rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön asiantuntijajärjestöjen vaikuttamismahdollisuuksia suojellun tai muutoin historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaan rakennusperinnön tunnistamisessa ja vaalimisessa. Suomi on sitoutunut noudattamaan Davosin julistuksen periaatteita, jossa todetaan mm. että rakennuskulttuuri on yhteinen hyödyke, josta hallitusten, järjestöjen ja yksityisen sektorin on kannettava yhdessä vastuuta (“Kohti korkealaatuista eurooppalaista rakennuskulttuuria” 2018). Tämä velvoite tulisi myös sisällyttää kulttuuripoliittiseen selontekoon.

Lehtimäki Marianne
ICOMOSin Suomen osasto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio sinänsä on kannatettava, mutta kuvaa nähdäksemme monilta osin jo olemassa olevaa. Ehdotetun vision tavoitteiden laajuutta ja vaikuttavuutta on toki mahdollista suurestikin vielä vahvistaa. Kun kulttuuripolitiikan rinnalle on visiossa nostettu ainoastaan elinkeinopolitiikka, jää useampi keskeinen politiikkasektori huomioimatta. Ehdotamme kohdan 3.9 nostamista visioon sanalla taide lisätynä. "...lisääntynyt luovuuspääoma ja taide ja kulttuuri ovat uudistaneet Suomea. Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia kestäväen kasvun kautta." Siinä on tulevaisuuteen suuntaavalla tavalla kiteytetty, mihin selonteon avulla pyritään.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Valintamme ja perustelumme kohdassa tiivistelmä näkemyksistämme.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taiteen perusopetusliitto on taiteen perusopetuksen asiantuntija, vaikuttaja ja edunvalvoja. Toimimme keskustelukumppanina ja tiedonvälittäjänä taiteen perusopetusta koskevissa kysymyksissä, jotka laajenevat mm. taide- ja kulttuuripoliitiikan sekä koulutuspolitiikan aloille ja erityisesti lapsia ja nuoria koskeviin teemoihin. Kokoamme ja tuotamme tietoa alustamalla mm. poliittisen päätöksenteon tueksi. Osallistumme mielellämme myös toimeenpanosuunnitelman laadintaa koskevaan keskusteluun ja oman toimintamme kautta viemme eteenpäin tavoitteita ja tuemme niiden toteutumista.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

On hyvä, että taidekasvatuksen ja -koulutuksen vuoteen 2030 ulottuvat visiotyöt on huomioitu osana tavoitetta. Muilta osin yhteydet eri koulutusmuotoihin ja mm. koulutuspoliittiseen selontekoon jäävät ohuiksi. Taiteen ammattilaisiksi ja yleisöksi kasvamisen polkuja sekä koulutusjatkumojen eri taiteenaloilla tulisi vahvistaa ja rakentaa yhtenäisemmiksi. Kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat myös erinomainen keino tavoittaa lapset ja nuoret, joten toimivat ja laadukkaat suunnitelmat tulisi löytyä jokaisesta kunnasta.

Taiteen perusopetuksen lainsäädännön uudistaminen tähtää eri taiteenalojen opetuksen saavutettavuuden parantamiseen. Näemme, että käynnissä oleva työ tukee myös selonteon tavoitetta, ja toivomme, että vaikutukset olisivat näkyvissä jo ennen 2040-lukua.

On hyvä, että ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys on nostettu mukaan. Monilukutaito olisi toimiva käsite kuvaamaan toimenpiteessä tavoiteltuja taitoja. Kansallisen lukutaitostrategia 2030 (OPH 2021) mukaan monilukutaito käsitteenä kattaa kaikki erilaiset lukutaidot perinteisestä luku- ja kirjoitustaidosta esimerkiksi medialukutaitoon sekä visuaaliseen lukutaitoon ja datanlukutaitoon.

Toimenpide ”Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus.” kaipaa avaamista. Kuka siis turvaa taide- ja kulttuurialan toimijoiden saavutettavuuden, ja millä tavalla tämä edistää kuntien ja valtion yhteistyötä?

3.2 Kulttuurin tekijät avainasemassa

Ehdotus sisällyttää ammatillinen osaaminen yrittäjyyteen tai opettamiseen jokaiselle taide- ja kulttuurialan opiskelijalle on kiinnostava, mutta sen tavoitetta tulisi pohtia hyvin tarkasti. Miten ja millaisessa ympäristössä taiteilijan työtä tavoitellaan tulevaisuudessa tehtäväksi? Ehdotus linkittyy myös 3.1. kohtaan, ja eri taiteenalojen opintopolkuihin jotka poikkeavat monilta osin vielä mm. kattavuudessaan toisistaan, samoin kuin kohdassa 3.5 olevaan ehdotukseen kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden yrittäjyys- ja taloudellisen osaamisen varmistamisesta. Näitä olisi hyvä avata seuraavassa vaiheessa kokonaisuutena.

3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voima

Toimenpide ”Lisätään nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten taide- ja kulttuurialan tuntemusta, osaamista ja kyvykkyyttä sen hyödyntämiseen osana koulutusta ja täydennyskoulutusta.” kaipaisi lavennusta siihen, että mainittujen alojen ammattilaisten osaamista ja kyvykkyyttä voisi hyödyntää myös muutoin kuin osana koulutusta ja täydennyskoulutusta. Tähän on viittaus kohdassa 3.6, mutta sieltä löytyvässä toimenpiteessä on mainittu yleisemmällä tasolla toimijoina ainoastaan hyvinvointialueet organisaatioina.

Kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden yrittäjyys- ja taloudellisen osaamisen osalta ks. kommentit kohdassa 3.2.

Yleisten saunojen nostaminen kulttuuri- ja liikuntaedun piiriin lienee toimeenpanosuunnitelmatasolle kuuluva asia. Samassa yhteydessä voisi olla perusteltua käydä laajempi keskustelu, puuttuuko kulttuuri- ja liikuntaedun piiristä mahdollisesti myös muita käyttökohteita.

3.6 Yhteinen linja politiikassa

Tähän kokonaisuuteen tulisi lisätä ainakin koulutus- ja turvallisuuspolitiikkaan linkittyvät toimenpiteet.

3.9 Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana

Kohta jää irralliseksi ja erimittaiseksi muiden edeltävien kanssa. Ehdotamme tämän sisällytettäväksi visioon.

Muita huomioita

Liiteosio tuo selonteolle merkittävää lisäarvoa. Liiteosio on selkeä ja tasapainoisesti kirjoitettu kokonaisuus. Siksi on harmillista, että varsinaiseen selontekoon on pyritty ahtamaan yksittäisiin lauseisiin useita asioita monimutkaisesti ilmaistuna. Tämä johtaa useammassa kohtaa siihen, että sisältö jää epäselväksi, eikä punaista lankaa tunnu löytyvän.

Seirala Viivi
Taiteen perusopetusliitto TPO ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurihyvinvointipoolin kannattaa visiota muutamien tarkennuksien ja muutosten: näkemyksemme mukaan visiotekstiin on hyvä nostaa erikseen näkyviin taiteet kulttuurin rinnalle. Nostaisimme kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan rinnalle visiotekstiin myös hyvinvointipolitiikan ja painottaisimme kulttuurin ja taiteiden uudistavaa merkitystä. Ehdotamme uudeksi tekstiksi seuraavaa:

2040-luvulla kulttuuri ja taiteet ovat Suomea vahvistava, uudistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri-, hyvinvointi- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyydestä tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa: parempaa elämää kaikille.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurihyvinvointipooli kannattaa tavoitteita yleisellä tasolla, mutta esittää tarkennuksia tavoitteiden määrittelyyn ja ilmaisuun täsmällisemmin. Kiitämme sitä, että tavoitteiden kuvauksissa esitetään niille perusteluja sekä tuodaan esiin laajemmin tavoittelemisen arvoisia asioita. Tavoitteet kaipaavat kuitenkin selkeämpää määrittelyä ja konkretiaa. Jokaisen tavoitteen yhteydessä tulee

mieltä, miten voimme arvioida tavoitteiden toteutumista lyhyellä (2030), keskipitkällä (2035) ja pitkällä aikavälillä (2045).

Tavoitteiden kiteytykset kaipaavat myös ilmaisullista selkeytystä, jotta niiden sisältö avautuu kaikille. Kulttuuripoliittisen selonteon teksti tulee olla kauttaaltaan selkeää yleiskieltä, jotta sitä voivat ymmärtää muutkin kuin kulttuurialan ja hallinnon ammattilaiset. Lisäksi toimenpiteissä ja tavoitteissa on tärkeää eritellä, milloin puhutaan kulttuurista ja milloin kulttuurialasta.

Ehdotamme tavoitteiden muokkaamista seuraavasti:

Kulttuuri on muutosvoima. => Kulttuurin ja taiteiden mahdollisuudet muutosvoimana on tunnistettu ja otettu käyttöön laajasti yhteiskunnassamme osana kaikkia politiikkoja.

Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa => Kulttuurialalla työskenteleminen on merkittävä ja arvostettu elinkeino. / Kulttuuri on merkittävä ja arvostettu elinkeino.

Kulttuuri on jokaisenoikeus => Monimuotoinen ja saavutettava kulttuuri on jokaisenoikeus: kulttuuriin ja taiteisiin osallistuminen on tosiasiallisesti mahdollista kaikille.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. => Elinvoimainen kulttuurielämä kasvattaa Suomen kansainvälistä tunnettuutta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuurihyvinvointipooli tukee selonteon toteuttamista tarjoamalla toteuttamiseen kulttuurihyvinvointiin liittyvää asiantuntemustaan yhdessä alan muiden vaikuttaja- ja asiantuntijaelinten kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuurihyvinvointipooli kiittää Kulttuuripoliittisen selonteon valmistelun osallistavaa ja läpinäkyvää prosessia, laajoja taustaselvityksiä ja kokonaiskuvan kartoittamista sekä lausuntoluonnoksessa mainittuja tavoitteita poikkialueellisen, sektorirajat ylittävän yhteistyön lisäämisessä (mm. monialainen toimielin), jotta kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallinen ja inhimillinen potentiaali otettaisiin käyttöön täydessä mitassaan.

Vaikka selonteko korostaa kulttuurin laajaa yhteiskunnallista roolia, erityisesti hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisessa, on huomattava, että monet toimenpiteet jäävät suhteellisen yleiselle tasolle. Yleisellä tasolla esitetyt toimenpiteet kaipaavat tarkennuksia erityisesti rahoituksen, vastuutahojen ja konkreettisten toimintamallien sekä toimenpiteiden osalta.

Luonnoksessa olisi tärkeä määritellä muutamia keskeisiä termejä, kuten kulttuurilähete sekä kulttuurihyvinvointi. Kulttuuriläheteellä tarkoitetaan asiakas- ja palveluohjauksessa sekä kuntien, järjestöjen ja hyvinvointialueiden välisillä yhdyspinoilla hyödynnettäviä toimintamalleja, joissa yleensä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluiden sekä hyvinvoinnin ja terveyden ammattilaiset ohjaavat asiakkaita kulttuuritoiminnan pariin. Ohjaus voi tapahtua myös järjestöistä tai vapaaehtoistoimintana. Lähete voidaan antaa eri-ikäisille henkilöille tai koko perheelle toimintamallista riippuen. Kulttuuriläheteellä asiakas ohjataan useimmiten tietyksi ajanjaksoksi ryhmämuotoiseen taide- ja kulttuuritoimintaan.

Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan sitä, että yksilö tai yhteisö kokee taiteen, kulttuurin ja luovaan toiminnan vaikuttavan myönteisesti hyvinvointiinsa. Kulttuurihyvinvointi terminä olisi hyvä näkyä luonnoksen sisällöissä vahvasti kautta linjan.

Luonnosta selkeyttäisi se, että tietyt toimenpiteet määriteltäisiin selkeästi niitä kokoavien tavoitteiden alle, ja niillä pyrittäisiin toteuttamaan selontekoa neljää tavoitetta. On myös mahdollista lisätä tavoitteiden määrää esimerkiksi viiteen tai kuuteen.

Toimenpiteet ylipäättään kaipaavat vielä täsmällisyyttä ja selkeyttä, sillä ne ovat vielä visiomaisia otsikkotyyppisiä ilmaisuja. Tällöin niiden roolia toimenpiteinä on vaikea hahmottaa, eivätkä ne hahmotu täsmällisinä ylätasoina kokonaisuuksina, joiden alla esitetään teemaan liittyvät yksityiskohtaisemmat toimenpiteet. Esitämme myös yhtenä toimenpidekokonaisuutena selkeää hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvää otsikkokokonaisuutta, jonka alle on kerätty tähän teemaan erityisesti liittyvät toimenpiteet.

Esimerkkejä toimenpideotsikoiden muuttamiseksi:

1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi => Kulttuurin infrastruktuuria, tietopohjaa, saavutettavuutta ja rahoitusinstrumentteja vahvistetaan tulevaisuuskestäväksi pitkäjänteisellä poikkihallinnollisella yhteistyöllä. TAI lyhyemmin: Kulttuurialan perustasta kehitetään vakaa ja tulevaisuuden muutoksia ennakkoiden kestävä.

2. Kulttuurin tekijät avainasemassa => Kulttuuri- ja luovien alojen tekijöiden työskentely- ja toimeentuloedellytyksiä parannetaan.

Ehdotamme kulttuurihyvinvointiin liittyviin toimenpiteisiin (tai kokonaan uuteen muodostettavaan hyvinvointi- ja osallisuustoimenpiteeseen) sopiviin kohtiin jaoteltuna seuraavia toimenpiteitä:

1. Luodaan järjestelmällisesti mahdollisuuksia hyödyntää taiteen ammattilaisten osaamista eri palveluissa ja sektoreilla, esimerkiksi luodaan rakenteita ja muokataan työnkuvia kulttuurihyvinvoinnin ammattilaisten työllistymiseksi sosiaali-, terveys- ja kasvatusektoreille.
2. Toteutetaan laaja kulttuuriläheteohjelma, jossa esimerkiksi yksinäisyydestä, lievistä mielenterveysongelmista ja kroonisista kivuista kärsiviä henkilöitä voidaan ohjata ryhmämuotoiseen taide- ja kulttuuritoimintaan. Ohjelman vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan laajalla monimenetelmällisellä tutkimuksella ja arvoinnilla.
3. Perustetaan sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön välinen yhteistyöfoorumi tai neuvottelukunta, joka vahvistaa yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi ja huomioimiseksi eri hallinnonalojen ohjelmissa, politiikoissa, hankkeissa ja strategioissa.
4. Vakiinnutetaan taideterapiat (kuten tanssi-liiketerapia, musiikkiterapia ja kuvataideterapia) osaksi terveydenhuollon hoito- ja kuntoutusmuotojen valikoimaa.
5. Vahvistetaan taiteen roolia lasten ja nuorten opetuksessa, kasvatuksessa ja hyvinvoinnin tukena. Tämä tapahtuu lisäämällä Suomen harrastamisen mallissa taideharrastusten tarjontaa, kehittämällä taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja hyvinvointinäkökulmia sekä lisäämällä lasten ja nuorten hyvinvointia tukevaa taidetoimintaa kouluissa, esimerkiksi koulutaiteilijatoimintaa.
6. Koulutuksessa kasvatetaan kaikilla koulutusasteilla ja -aloilla taiteen ja luovan toiminnan roolia tulevaisuuden ratkaisujen kehittäjänä sekä hyvinvoinnin tukena (myös kehollisuus ja läsnäolotaidot).

Rosenlöf Anna-Mari
Kulttuurihyvinvointipooli - Kulttuurihyvinvointipoolin ohjausryhmä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmillä sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Toimin näyttelijänä Kajaanin kaupunginteatterissa. Alueatteritoiminta mahdollistaa esiintyvän taiteen saavutettavuuden harvaanasutuilla alueilla Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Kohderyhmänä lapset, nuoret ja vanhukset. Teemme jatkuvasti työtä saavutettavuuden, osallisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden edistämiseksi. Hallituksen leikkausten toteutuessa tämä työ vaarantuu vuoteen 2040 mennessä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko on ristiriidassa hallituksen kulttuurialaan kohdistamien leikkausten kanssa. Se vie uskottavuutta koko selonteolta.

Kokonaisuutena selonteko monipuolinen ja kannatettava, siihen täytyy sitoutua konkretian tasolla.

Heidi Syrjäkari-Membir
näyttelijä, teatteriopettaja Kajaanin kaupunginteatteri

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Muistetaan alueellinen saavutettavuus. Vapaa sivistystyö ja järjestöt mahdollistavat laajasti jokaisen oikeutta osallistua kulttuuriin ja taiteeseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sivistysliittona ja opintokeskuksena tunnistamme, että kulttuuri ja taide ovat muutosvoima demokratian vahvistamisessa. Me ja tukemamme järjestöt teemme työtä sen eteen, että taide ja

kulttuuri vahvistavat osallisuutta ja vaikuttamiskokemuksia. Olemme vapaan sivistystyön oppilaitoksena joustava ja ketterä toimia, joka vastaa nopeasti ajankohtaisiin tarpeisiin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tunnistetaan vapaa sivistystyö ja järjestöt monipuolisina kulttuurin tuottajina ja kulttuuripalvelujen tarjoajina.

Täytyy varmistaa, että on riittävät yhteiskunnan resurssit toteuttaa tätä visiota ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä. Tämän hetken suunta on päinvastainen.

Lithovius Jutta
Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry - KSL-opintokeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Korsholms kommun tackar för möjligheten att få besvara begäran om utlåtande gällande den kulturpolitiska redogörelsen. Dessvärre saknade vi den svenska översättningen. Beklagligt att någon sådan inte fanns tillgänglig. Redogörelsen behandlades gemensamt av Korsholms Valfärdsutskottets tjänstemän.

Visionen är ambitiös och ett slags skönhetsideal inom kulturfältet. För att kunna erbjuda och ge det som efterfrågas måste konsten och kulturen även få finnas till utan någon angiven målsättning eller för att fylla håll.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Kulturens grund framtidssäkrad Viktigt att betona det unika i just vårt kulturarv och visa upp det med stolthet. Kulturläroplanen och Finlandsmodellen är viktiga redskap för att säkerställa en jämlik tillgång av konstfostran för alla barn och unga i Finland. Det räcker inte att det finns en kulturläroplan/kommun där ett minimum uppnås. De mindre kommunerna behöver statligt stöd för att kunna förverkliga en plan som faktiskt erbjuder mångsidig, experimentell och upplevelserik konstfostran för elever i grundskolan. I nuläget har flera kommuner tvingats pussla ihop ett gratispaket av verksamheter och konstnärer från den egna kommunen eller med hjälp av digitalt gratismaterial på webben. Konsttestarna och Finlandsmodellen är bra och fungerande åtgärder för att minska ojämlikheten av konst och kultur för barn och unga i Finland. Inom Finlandsmodellen kunde man ge mera stöd för klubbar med konst- och kulturinnehåll. Kurser och klubbar med levande kulturarv (<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>) kunde få en särställning. Saknar även fungerande modeller för hur man integrerar mattraditioner, människa&natur, spel&lek, finländska natur- och kulturvärden, jakt&fiske, finnhästen, fjällkon, spetsen mm i kulturläroplanen och Finlandsmodellen. Kultursatsningar inom småbarnspedagogiken saknas. Grunden för intressen skapas redan i ung ålder. Dessutom är det lättare att få en kulturläroplan att rymmas i småbarnspedagogikens vardag än i en skolvardag. Satsningar på sång, rim och ramsor ur vårt eget kulturarv har sin givna plats i daghemmen, men resurserna (och ibland även kunskapen) saknas. Brist på konstnärer, kulturarbetare och klubbledare är stort på landsbygden och i små kommuner. Det är en utmaning att hitta kunniga (flerspråkiga) ledare för olika kulturverksamheter. Periferibyarna och de mindre kommunerna borde betraktas ur sitt eget perspektiv. Kulturutbudet är alltid störst i en stor stad, medan det levande kulturarvet blomstrar på landsbygden och i skärgården. Vi välkomnar satsningar inom byggnadsvård och vill gärna som kommun vara med i projekt där övergivna, kulturhistoriskt värdefulla byggnader återanvänds och används i nya syften. Små kommuner har ofta viljan men inte resurserna att förvandla övergivna byggnader till t.ex. kulturhus och konstnärsateljéer, trots att behovet finns. 2. Kulturarbetarna i nyckelposition Att säkerställa arbetsplatser för kulturarbetare är avgörande för att bevara och främja en livskraftig kultursektor. Kulturarbetare bidrar med kreativitet och expertis vilket i sin tur har positiva effekter på mental hälsa och välbefinnande. Vem vågar idag utbilda sig för en eventuell arbetslös framtid? Att stöda kulturarbetarnas arbetsmiljöer en fortsatt möjlighet att fortsätta skapa och sprida kultur som berikar våra liv. Det handlar inte bara om att bevara yrken; det handlar om att investera i ökad självkänsla, gemenskap och livsglädje för deltagare/mottagare. Att skära ner på resurser för kulturarbetare riskerar att leda till förlust av dessa värden. Därför är det viktigt att värna om deras arbetsplatser, så att de kan fortsätta med sin input till kreativt uttryck och samhällsutveckling. Att rekrytera kulturarbetare till utbildningsenheter är idag en utmaning eftersom många har sökt, söker sig till andra yrken på grund av de utmaningar man står inför idag. 3. En långsiktig och sektorsöverskridande kulturpolitik Det är viktigt att stöda Kaikukort- och Kulturkompis verksamheten eftersom den når en utsatt målgrupp: människor i en sämre socioekonomisk ställning och ensamma. Korsholms kommun understöder åtgärdsförslaget att öka HYTE koefficienten för dessa verksamheter, men önskar även hjälpmedel för att öka användningsgraden och säkerställa samarbetet mellan kommuner och välfärdsområdet. Naturupplevelser kunde tilläggas i Kulturkompisverksamheten eller som ett separat HYTE utvärderingskriterium eftersom relationen mellan mänska och natur nämns som en tyngdpunkt i redogörelsen. Dessutom härstammar vårt kulturarv till stora delar av användningen av naturresurser- och fenomen på olika sätt. 4. Förnyelse, hållbarhet och tillväxt möjliggörs Att investera i utbildningsenheter är avgörande för att säkerställa en fortsatt produktion av kulturarbetare. Genom att prioritera utbildning inom konst och kultur kan vi skapa en grund för kommande generationer av kreativa och kulturellt medvetna individer. En satsning på barn och ungas möjligheter till psykiskt välbefinnande genom konst och kultur är viktigt. Genom att integrera

kultur och konsinslag i utbildningen, från småbarnspedagogik till högskola, kan vi erbjuda unga människor verktyg för att uttrycka sig och bearbeta sina känslor. Barn och unga behöver verktyg för att uttrycka känslor på olika sätt. Detta främjar inte bara individuell utveckling och kreativitet, utan skapar även en mer inkluderande, empatisk och hållbar samhällsmiljö. 5. Samarbete och delaktighet ger kraft Fortsatt möjlighet till samarbeten inom konstområdet genom externa finansieringskällor är avgörande i dagsläget (t.ex. Svenska kulturfondens Skapa satsning). Den typen av samarbeten ger kraft åt större projekt och initiativ, vilket i sin tur kan leda till ökad synlighet och betydelse för kultur och konstverksamheter. Att skapa synergier mellan olika aktörer i olika regioner inom konst och kultur ökar tillgänglighet, innovation och kreativitet. En välplanerad koordinering av olika klubb, förenings och utbildningsverksamhet i olika kommuner gynnar alla verksamheter och barn och ungas valmöjligheter. 7. Kulturens blomstrande verksamhetsmiljö En plats där kreativiteten ska få frodas, olika perspektiv mötas, samlingsplats där man kan mötas, dela och uppleva konst. Ett starkt samhällsstöd är avgörande, likaså resurser, finansiering, lokaler, teknik o.s.v. Låt kulturen få fortsätta att spela en central roll i vårt samhälle och nå ut till alla.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Korsholms kommuns välfärdstjänster utgörs av bl.a. Fritid&kultur, medborgarinstitut, musikinstitut och bibliotekstjänster. Vi har alla vår givna roll i genomförandet av de åtgärder som finns listade i detta paket, dessvärre begränsas det av knappa budgetmedel.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Domars Otto
Korsholms kommun

Reini Annica
Korsholms kommun - Välfärdstjänster

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Varmistetaan, että kaikilla ikäryhmillä on oikeus osallistua taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kuluttamiseen. Kulttuurin ja taiteen vahvemmalla linkittämällä sekä formaaliin että non-formaaliin ympäristöön eri-ikäisten nuorten keskuudessa varmistetaan laajemmat mahdollisuudet osallistumiseen sekä kulttuuriarvojen tunnistamiseen. Erytysen tärkeää on, että medioituneessa ja digitaalisessa maailmassa vahvistetaan ehdotuksen mukaisesti lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. Edellä mainitut taidot tukevat toisiaan. Monipuoliset mediataidot vahvistavat ja mahdollistavat vaikuttamismahdollisuuksia. "Panostetaan kaikenikäisten

hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys.” Laadukas ja laaja-alainen mediakasvatus edistää laajasti yhteiskunnan ja yksilön resilienssiä ja sen merkityksen, tekemisen paikkojen ja -tapojen tunnistaminen myös kulttuurikasvatuksessa, formaalin ja non-formaalin ympäristön lisäksi, on oleellista. Eri-ikäisten mediataitoja voidaan edistää museoissa, kirjastoissa ja eri kulttuuri- ja taidelaitoksissa. Mediakasvatuksen avulla kehitetään kaiken ikäisten ihmisten medialukutaitoja. Yhdenvertaiset medialukutaidot ovat keskeinen osa digitaaliseen ja informaatioon pohjautuvaan yhteiskuntaan osallistumisesta. Medialukutaidot ehkäisevät median negatiivisia vaikutuksia sekä vahvistavat resilienssiä, osallisuutta ja demokratiaa. Mediakasvatusta edistetään ja toteutetaan yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. 2. Yhteisön ja osallisuuden voima: Eriyishuomiona voisi mainita oppivelvollisuuden päättäneet nuoret ja haavoittuvat ryhmät, jotka voivat helposti jäädä huomiotta. Nuorten ryhmä voisi olla potentiaalinen tavoiteltava ryhmä, mutta silloin tarvitaan tarkempaa kohderyhmäajattelua, koska nuoret eivät ole yksi ryhmä. Tutkimukseen perustuvaa tietoa kulttuurin ja taiteen merkityksestä nuorille, kuinka sitä käytetään ja missä ympäristöissä. Tärkeä näkökulma oli: kulttuurin paikallisesta ja alueellisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehditaan kehittämällä kulttuuripalveluja ja -toimintaa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyössä, käyttäjiä osallistavasti ja saavutettavuuden parantavia toimintatapoja hyödyntäen. Laaja-alainen yhteistyö on tärkeää ja tunnistaa.3.Yhteinen linja politiikassa: Laaditaan toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoihin. Toimenpideohjelman linkitys opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemien (2019) kansallisten mediakasvatuslinjauksiin on hyvä varmistaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Mediakasvatusseura edistää ja kehittää mediakasvatusta Suomessa. Tiedotamme ja koulutamme sekä tuotamme materiaalia mediakasvatuksesta. Työskentelemme mediakasvatuksen asiantuntijana ja mediakasvatuksen toimijoiden yhdistäjänä.

Teemme monenlaista poikkisektoraalista yhteistyötä myös taide- ja kulttuuriorganisaatioiden, kuten museoiden, kirjastojen ja taidekasvatuksen parissa ja ostimme esille tähän liittyvää tietoa, osaamista ja hyviä käytäntöjä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon lähtökohdat ovat mielestämme hyvät ja monipuoliset ja on hienoa, että mediataitojen tärkeys ja digitaalisuus on huomioitu. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden huomioiminen eri ikäryhmissä ja paikallisesti on tärkeää. Media-arki sekä digitaaliset ulottuvuudet, mahdollisuudet ja uhat, ovat isossa osassa ihmisten elämää sekä osa taide- ja kulttuurikenttää ja tulee tämä näkyä selkeästi selonteossa. Mediataidot eivät ole pelkkiä käyttötaitoja, vaan ne tulee ymmärtää laajemmin tuottamisen, tulkitsemisen taitoina ja tasapainoisessa mediaympäristössä elämisen taitoina, jotka vahvistavat niin yksilöä kuin yhteiskuntaa. Näinollen hyvät mediataidot ovat

luonteva osa esimerkiksi taide- ja kulttuurikasvatusta. Taide- ja kulttuurin kenttä tulee nähdä laajana ja tunnistaa, miten se kytkeytyy muihin sektoreihin, esimerkiksi nuorisotyöhön tai muuhun non-formaaliin toimintaan.

Prusskij Christa
Mediakasvatusseura ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kaikkien edellä mainittujen (3.1–3.8) toimenpiteiden seurauksena lisääntynyt luovuuspääoma ja kulttuuri ovat uudistaneet Suomea. Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia kestävän kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kouvola kuuluu keskisuurten kaupunkien kasvukaupunkiverkoston, jossa pidetään tärkeänä keskisuurten kaupunkien kasvukaupunkiverkoston kutsumista mukaan selonteossa esitettyyn valtioneuvostotason ylivaalikautiseen toimielimeen seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi.

Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen sekä työkalun toteuttaa samalla hallituksen itselleen asettamia tavoitteita. Verkostoon kuuluu 14 keskisuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on noin 830 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa on hyvin kiinnitetty huomiota kuntien eriytymiseen kulttuuripalveluissa. Alueelliset ja paikallisetkin erot palveluiden saavutettavuuden ja saatavuuden suhteen ovat isoja. Taloudellisesti haastavina aikoina kulttuurin ja kulttuurin tekijöiden arvostus monesti laskee – siksikin säännöllinen keskustelu arvoista on välttämätöntä. On tärkeää, että selonteossa on nostettu esiin julkisen rahoituksen vastuu turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus. Esim. sosiaaliset, taloudelliset ja fyysiset esteet osallistumiselle ovat monilla suuria. Kouvola on suurten etäisyyksien maaseutumainen kaupunki, jossa saavutettavuuden ja saatavuuden haasteet ovat siksikin isoja. Uusien rahoitusinstrumenttien löytämisessä tarvitaan tukea ja koulutusta.

Lasten ja nuorten kulttuurioikeuksien huomioiminen ja tulevaisuususkon luominen on keskeistä ja tuotu selonteossa monin paikoin selkeästi esiin. Erityisesti lasten ja nuorten lukutaidon vahvistaminen on asia, johon tulee kiinnittää vahvaa huomiota. On tärkeää, että kaikkien lasten oikeus laadukkaaseen kulttuuriin aloitetaan jo varhaislapsuudessa.

Monista selonteossa esille nostetuista asioista nostamme merkittävänä esiin vielä keskeisen kansalliseen kulttuuriperinnön turvaaminen ja saatavuus, medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitäminen nopeasti muuttuvassa toiminta- ja turvallisuusympäristössä sekä kuntien ja valtion yhteistyön edistäminen turvaamalla museoiden, kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja esittävän taiteen saavutettavuus.

Kansalaislähtöisyyttä tulisi korostaa vahvemmin ja tulisi nostaa selkeämmin esiin kansalaisten aktiivinen rooli myös kulttuurin tuottamisessa, ei vain vastaanottamisessa. Kansalaislähtöisen toiminnan yksi mainio alusta ovat kirjastot, joissa Oodin kaltaista kirjastokonseptia voidaan soveltaen hyödyntää.

Koivisto Elina
Kouvolan kaupunki

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1 on sellaisenaan hyvin muotoiltu. Muiden tavoitteiden teksteistä puuttuu kuitenkin ammattilaiskentän yhteisöjen näkökulma. Monet näistä tavoitteista on jo myös toteutunut jossain muodossa, vaikkakin nyt suunnitteilla oleva kentän perusrahoituksen leikkaaminen saattaakin tulevana vuosina viedä kentältä paljon juuri näihin tavoitteisiin liittyvää osaamista.

Tavoite 2:

Taiteen ja kulttuurin ammattilaiset ovat todellakin yhteiskuntamme uudistajia, mutta uudistustyö tapahtuu työryhmissä, yhteisöissä, kulttuurialan työpaikoilla. Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta. Taide- ja kulttuurialan merkitystä ja arvoa mitataan kuitenkin muillakin vaikuttavuusmittareilla kuin taloudellisella hyödyllä ja tuottavuudella. Koko Suomi hyötyy monella tavalla taide- ja kulttuurialan vahvasta työnantajakentästä, jonka perusrahoituksesta valtio huolehtii.

Tavoite 3: Kulttuuri jokaisenoikeutena yhdistyy myös ammattimaiseen kulttuurin harjoittamiseen. Jokaisella pitäisi olla mahdollisuus kokea ammattimaista, monipuolista elävää esittävää taidetta ja harjoitella taiteen tekemistä korkeasti koulutettujen ammattilaisten ohjauksessa jo pienestä pitäen riippumatta kotipaikkakunnasta tai yhteiskunnallisesta asemasta. Vain ammattitaiteilijoiden saatavuuden varmistaminen ympäri Suomea takaa myös sen, että tämä on mahdollista. Tulevaisuudessakin on siis tärkeää strategisesti varmistaa että myös syrjäseuduilla on ammattimaisen taiteen harjoittamisen edellytykset: yhteisöjä ja taiteen ammattilaisia monenlaisiin rooleihin .

Kulttuurin tekijyydessä on avainasemassa perusteellisuuden jakautuminen monia muita teollisuudenaloja moninaisempiin yksikköihin: erityisesti esittävä taide tarvitsee yhteisöjä jotka ovat erilaisia ja käyvät keskenään keskustelua. Nykyisin nämä yhteisöt usein saavat valtiolta ns. harkinnanvaraista avustusta. Vahvistamalla näiden nk. vapaiden yhteisöjen perusrahoitusta vahvistetaan koko esittävän taiteen kentän ekosysteemiä. Kun alan resilienssi paranee, myös yhteisöjen riskinotto kyky kasvaa, mikä johtaa alan uudistumiseen ja uusiin innovaatioihin.

Vain tämänkaltainen rakenne mahdollistaa taiteen tuotekehittelyn, uudenlaisen taiteen syntymisen sekä taiteilijoiden mahdollisuudet työskennellä omien taiteellisten työtapojensa kehittämiseksi. Meillä on VOS-rahoituksen piirissä tuotantotaloja, joiden tehtävä on tuoda tämänkaltainen loppuun asti hiottu taidetuote yleisön saataville. Ilman pienempiä, kokeilevempia, moninaisia ammattiyhteisöjä meillä ei olisi tekijöitä ja kokijoita tuottaa ulkomaillakin mainetta niittäviä suomalaisia huipputeoksia. Taiteen tekemisen pienin osanen on kuitenkin taiteilijatyöryhmä, ja vapaalla kentällä nämä ryhmät kukoistavat ja löytävät tukirakenteensa.

Tavoite 4: Esittävien taiteiden kansainvälisyys on ollut harkinnanvaraisen rahoituksen piirissä olevien teatterin, tanssin, sirkuksen, nukketeatterin ja esitystaiteen yhteisöjen varassa. Vapaan kentän usein sanattomat esitysmuodot ovat luonnostaan kansainvälisempiä kuin kaupunginteatteriohjelmiston tekstiin perustuvat esitykset vaikka kentän näytelmäviennilläkin onkin kysyntänsä. Kerättyjen teatteritilastojenkin mukaan vapaan kentän toimijat ovat kansainvälisesti aktiivisia ja tekevät luontevasti yhteistyötä yli maan rajojen. Keskeistä tulevaisuuden kansainvälisen toiminnan vahvistamisen kannalta on, että varmistetaan riittävä perusrahoitus niille toimijoille, jotka jo ennestään tekevät kansainvälistä yhteistyötä ja liikkuvat notkeasti eri maiden yleisöjen saataville. Näin jo olemassaoleva osaaminen saadaan laajemminkin koko esittävän taiteen kentän kansainvälistymistyön hyväksi.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Kulttuurin tekijät avainasemassa, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Pitkäjännteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Esittävän taiteen vapaat yhteisöt ry on toinen esittävän taiteen kentän työnantajien edustajista Suomen teatteri ry:n kanssa. Edustamme VOS-järjestelmän ulkopuolisen kentän toimijoita, joiden näkemys on ensiarvoisen tärkeää ottaa mukaan selonteon toimeenpanossa..

Meiltä löytyy tulevan toimielimen työhön esittävän taiteen vapaan kentän avainhenkilöitä. Pystymme tuottamaan työkaluja tietopohjaisen päätöksenteon tueksi sekä auttamaan jalkauttamaan toimenpiteitä suomalaiselle esittävän taiteen kentälle. VOS-rahoituksen ulkopuolisen esittävän taiteen kentän näkemys on ensiarvoisen tärkeää ottaa mukaan kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa, sillä moniin tavoitteisiin liittyvä osaaminen löytyy juuri vapaalta kentältä. Olemme suomalaisen vapaan kentän paras mahdollinen edustus, ja juuri vapaalla kentällä tehdään Suomessa se kaikista kiinnostavin, kansainvälisestikin haluttu taide.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko näyttää päällisin puolin hyvältä. Nykyisellään on hyvät edellytykset edistää näitä tavoitteita, jos nykyinen valtakunnanpolitiikka ei romuta niitä jo ennakkoon rampauttamalla kentän perusrahoitusta.

On välttämätöntä ottaa toimenpidesuunnitelman valmisteluun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhdistyksemme, Esittävän taiteen vapaat yhteisöt ry. Juuri nyt kun suunnitelmat eivät vielä ole konkretian tasolla, tarvitaan valmisteluryhmään paras mahdollinen tietotaito ja osaaminen esittävän taiteen vapaan kentän nykytilanteesta sekä mahdollisuuksista. Vapaan kentän ääni huomioimalla on mahdollistaa uudistaa koko esittävän taiteen kenttää ilman että vaarannetaan vapaan kentän tarjoamia esittävän taiteen ruohonjuuritason elinvoimatekijöitä.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi tunnistaa moninaisten kulttuurielinkeinon harjoittajien erityispiirteet. Esimerkkinä selonteosta puuttuu kokonaan arvopohjaisten yhdistysten ja osuuskuntien merkitys yhteisötalouden rooli taiteen viemisessä yleisöille, osana taiteen perustutkimusta, tuotekehitystä ja vientiä. Selonteon tulee käsitellä erikseen eri kulttuurin osa-alueita: esimerkiksi ammattitaidetta ja saunakulttuuria koskevat aivan eri toimenpiteet.

Selonteon pitäisi keskittyä tulevaisuuden haasteisiin nykytilanteen toistamisen sijaan. Tässä muodossa selonteon kaikki tavoitteet voisi ratkaista turvaamalla esittävän taiteen vapaan kentän valtionrahoituksen. Tällöin kenttä toteuttaisi selonteon tavoitteet hyvinkin itsenäisesti. Juuri selonteon kuvaamaa pohjatyötä kentällä on tehty ja yhä tehdään, mutta alati tiukentuvassa taloustilanteessa, ei työhön ole pystytty ohjaamaan riittäviä resursseja. Luova ala on kuitenkin kasvuala, jolle suunnatut investoinnit kanavoituvat yhteiseksi hyväksi sekä taloudellisesti että

monella muulla tavalla. Vahvat Taiteen edistämiskeskuksen perustuet sekä strategisten hankkeiden tuet ovat avain tähän.

Toisaalta Taiteen edistämiskeskuksen rinnalle tarvittaisiin selvästi myös jonkinlainen Kulttuurin edistämiskeskus, joka keskittyy hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä muuhun kuin ammattitaiteeseen.

Tällä hetkellä on riskinä, että konkretia ja oikeasti uudet avaukset jäävät puuttumaan eikä esimerkiksi esittävän taiteen kentän itseohjautuvuutta ja asiantuntijuutta saada hyödynnettyä. Kun valvovaa/toteuttavaa toimielintä ollaan muodostamassa, olisi tärkeää saada siihen tarpeeksi laaja esittävän taiteen ammattikentän edustus, erityisesti vapaan kentän yhteisöistä.

Liite 1 puhuu paljon sellaista viestiä, joka selonteosta puuttuu. Monet tiedontuoton ja ymmärtämättömyyden ongelmat ovat enemmän resurssoinnin ongelmia: yhteisöjen on tulostavoitteessaan (esitysten rakentaminen) priorisoitava niitä eikä perustutkimusta tai tiedontuotantoa: jos sen voisi resursoida, niin tietoa osattaisiin ja pystyttäisiin kyllä jo tuottamaan ja merkityksiä sanoittaa. Tähän työhön ei kuitenkaan ole valtio-rahanteiselle kentälle ohjattu rahoitusta: pitkälti vain tuotantotyö, esitysten tuottaminen ja erilaiset rahaa tai muuta lisäarvoat tuottavat "tuotteet" on nähty rahoittajien näkökulmasta arvokkaana. Jos tiedontuottoon voitaisiin ohjata vaikka vain 2 tuntia työaika viikkotasolla, se mahdollistaisi tällaisen tiedontuoton.

Ylipäätänsä selonteko vaatii asennemuutosta oikeastaan kaikilta muilta paitsi itse kulttuurialalta. Esittävän taiteen kentän näkemyksenä on, että kun taidetta luodaan ja ihmiset saavat kohtuullisen korvauksen työstään, kenttä kukoistaa. Konkreettinen lähtökohta tähän työhön olisi ensin turvata Taiteen edistämiskeskuksen rahoitus takaisin vuoden 2023 tasolle (mm. VOS-uudistuksen lisäraha säilyttää pysyvänä osana budjettia). Kulttuurin rahoitusosuutta valtion budjetin pitäisi myös tavoitteellisesti kasvattaa kunnes saavutetaan juhlapuheissa mainittu yksi prosentti (1%).

Karanto Anu
Teatterikeskus ry

Maijanen Juuso-Matias
Esittävän taiteen vapaat yhteisöt ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Luonnoksessa ehdotetaan pitkän aikavälin yhteistä kulttuuripoliittista tavoitetilaa, joka ulottuisi 2040-luvulle. Vision mukaan 2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Esitettyä visiota voi pitää pääosin onnistuneena. Suomen kuitenkin tulisi selkeämmin tavoitella luovien alojen kokonaisliikevaihdon sekä sen kansantalouden osuuden kasvattamista.

Suomi häviää aineettomissa investoinneissa muun muassa Ruotsille ja Suomi kykenee myös huonommin hyödyntämään taloudellisesti aineettomia investointeja – esimerkiksi brändejä tai luovia sisältöjä. Aineettoman pääoman luomiseen tehdyt investoinnit tulee kyetä muuttamaan taloudelliseksi arvoksi ja kannattavaksi elinkeinotoiminnaksi, joka puolestaan edistäisi Suomen kilpailukykyä ja elinkeinorakenteen monipuolistamista. Tällainen kehitys toisi uusia resursseja myös koko arvoketjun toimintaan. Pelkillä valtionavustuksilla, varsinkin pitkäkestoisen julkisen talouden vajeen keskellä, ei kulttuuri- tai luovien alojen kasvunäkymiä saavuteta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat varsin yleisiä ja siten pääosin kannatettavia. Globaalissa ja digitaalisessa markkinataloudessa on erityisen tärkeää korostaa kansainvälistä vaikuttavuutta ja siihen tähtäävän valo- ja vetovoimaisen kulttuurin kehittämistä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kannatettavaa on, että avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla pyritään vahvistamaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys. Luonnoksessa ei ole tarkemmin kuvattu millainen ehdotettu verovähennys olisi, mutta tällaisia keinoja on syytä pohtia, jotta yksityistä rahaa saataisiin houkuteltua kulttuurin ja taiteen tukemiseksi. Luonnoksessa mainitaan, että ”julkisen rahoituksen vastuu on turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus”. Tavoite on julkisen talouden heikon tilanteen näkökulmasta vähintäänkin haasteellinen. Kulttuurin kuluttajillakin on vastuu osallistua kulttuurin rahoittamiseen ja kasvuvisiota ei pelkästään julkisella rahoituksella pystytä toteuttamaan. Ristiriitaista onkin, että kulttuuri-, viihde- ja urheilutapahtumia koskeva 10 prosentin alv tullaan nostamaan 14 prosenttiin hallituksen toimesta, joka tulee todennäköisesti nostamaan kyseisten tapahtumien pääsylippujen hintoja ja se tulee heikentämään kulttuurin saavutettavuutta. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun sekä rakennetun kulttuuriympäristön säilymisen osalta tulisi myös hyödyntää digitalisoimista ja ns. digitaalisten kaksosten luomista.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Palta edustaa työnantaja ja elinkeinopolitiikan järjestönä useita luovien ja kulttuurialojen toimijoita, kuten kulttuurilaitoksia, audiovisuaalisen alan yrityksiä, sekä aineettomia hyödykkeitä ja luovia sisältöjä tuottavia ja hyödyntäviä palvelualojen yrityksiä. Palta on mielellään mukana yhteistyössä, jossa määritellään ja edistetään alan liiketoiminnan ja investointien kasvua sekä kansainvälistymistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Valtioneuvosto on pyytänyt lausuntoja kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksesta. Kun lausuntoja on varsin vähän pyydetty elinkeinoelämän järjestöiltä ja yrityksiltä, niin Palvelualojen työnantajat Palta haluaa lausua asiasta. Palta edustaa noin 2000 yksityistä palvelualan yritystä ja yhteisöä muun muassa logistiikka-, informaatio- ja viestintä-, asiantuntijapalvelu-, hallinto- ja tukipalvelu- sekä viihde- ja virkistystoimialoilla.

Yhteenvetona:

- Suomen kuitenkin tulisi selkeämmin tavoitella luovien alojen kokonaisliikevaihdon sekä sen kansantalouden osuuden kasvattamista. Aineettoman pääoman luomiseen tehdyt investoinnit tulee kyetä muuttamaan taloudelliseksi arvoksi ja kannattavaksi elinkeinotoiminnaksi, joka puolestaan edistäisi Suomen kilpailukykyä ja elinkeinorakenteen monipuolistamista. Tällainen kehitys toisi uusia resursseja myös koko arvoketjun toimintaan.
- On syytä pohtia myös verotuksellisia keinoja (esim. lahjoitusten verovähennys), jotta yksityistä rahaa saataisiin houkuteltua kulttuurin ja taiteen tukemiseksi paremmin.
- Kulttuurin saavutettavuustavoitetta heikentää se, että kulttuuri-, viihde- ja urheilutapahtumia koskeva 10 prosentin arvonlisävero tullaan nostamaan 14 prosenttiin hallituksen toimesta.
- Kulttuurin tekijöillä on oikeus saada työstään korvaus. Työsuhteessa syntyvien luovien sisältöjen osalta immateriaalioikeudet tai niihin liittyvät palkkiot tulee jatkossakin olla työnantajayrityksen ja työntekijän välillä sovittavissa.
- Epätyypilliset työsuhteet tai digitaaliset alustat eivät ole niin epätyypillisiä, vaan ne ovat digitalisoituvan yhteiskunnan vakiintuneita ilmiöitä, ja Suomen on kyettävä hyödyntämään kehitystä parhaalla mahdollisella tavalla.
- Kaikkien immateriaalioikeuksien lainsäädännön valmistelu ja käytännön hallinto olisi järkevää keskittää työ- ja elinkeinoministeriöön.
- Luoville aloille ja myös laajemmin palvelusektorille soveltuvien kehittämisen- ja investointikannustimien kehittäminen tulisi olla prioriteetti. Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen rahoitus on vakiinnutettava.
- Tasapainoisen, kaikille osapuolille reilun ja teknologiakehityksen sallivan, tai sitä jopa vauhdittavan tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen on haasteellista ja sen luomiseen ja määrittelyyn on syytä kiinnittää huomiota selontein toimeenpanon yhteydessä.

Konttinen Jari
Palvelualojen työnantajat Palta ry.

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Vision toteutumisen edellytys on rahoituksen lisääminen kahteen prosenttiin BKT:sta sekä taiteilijan aseman parantaminen kokonaisuutena. Riittävän rahoituksen turvaaminen on tärkein ja keskeisin toimenpide ja edellytys vision toteutumiseksi. Toteutettavat leikkaukset ja arvonlisäveron nosto vaikeuttavat vision toteutumista.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat sinällään kannatettavat, mutta ehdotamme, että jokaisen tavoitteen otsikot muutetaan muotoon, joka sisältää sanaparin kulttuuri ja taide.

Nyt toteutettavat sekä suunnitellut lisäleikkaukset tuottavat kulttuuri- poliittiselle selonteon tavoitteille vastakkaisia vaikutuksia. Leikkaukset vievät pohjaa pois taiteen luomiselta ja kehitykseltä, rikkaan ja monipuolisen taidekentän toiminnalta. Kaikkein rajuimmin leikkauksista kärsii taiteen vapaa kenttä. Tuloksena on taidealan työttömyyden kasvu, veto-, pito- ja lumovoiman lasku sekä taide- ja tapahtumatarjonnan yksipuolistuminen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu.; Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta. Lisäksi: 3.1 Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön.3.8 Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja mm.matkatukea.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tanssiteatteri MD –Tampereen ja Pirkanmaan ainoa ammattitanssiteatteri– toteuttaa säännöllistä esitystoimintaa, kiertueita, järjestää Tanssivirtaa Tampereella –nykytanssifestivaalin ja kesäresidenssejä sekä tekee monipuolista yhteistyötä paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

MD:n rooli Tampereen ja Pirkanmaan alueen nykytanssin tarjonnan edistäjänä, ensemblen ylläpitäjänä, vieraillevien taiteilijoiden palkkaajana, esitysten toteuttajana ja vastaanottajana, osaavana yhteistyökumppanina sekä alan tulevaisuuden rakentajana on keskeinen. MD luo suuntaa ja muotoja tanssitaiteen kehitykselle joka vuosi oman toimintansa puitteissa sekä kehittää tanssin toimintaympäristöä keskeisissä alan organisaatioissa.

MD edistää aktiivisesti tanssin ammattilaisten työskentelyn edellytyksiä, luo uusia yhteistyön muotoja ja rakentaa tanssin tulevaisuutta ollen vahvasti mukana vaikuttamassa tanssitaiteen kehitykseen omalla alueellaan ja valtakunnallisesti. MD:n kokemus ja osaaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolella toimivana tanssin asiantuntijana ja osaajana on käytettävissä kulttuuripoliittisen selonteon toimenpiteiden kehittämisessä edelleen.

Jokainen taidelaitos ja taidekentän toimija on keskeisessä roolissa toimenpiteiden toteuttamisessa. Poliittinen päätöksenteko mahdollistaa taiteellisen toiminnan. Päätösten vaikutukset todellistuvat kulttuuritoimijoiden kautta. Olemme vaikutusten kanava ja työmme tulokset sen onnistumisen konkreettinen mittari.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kaikki esitetyt toimenpiteet ovat erityisesti otsikkotasolla sinällään kannatettavia, yhdessä ne rakentavat strategista polkua kohti selontekoluonnoksen visiota.

Yksittäiset toimenpiteet ovat kuitenkin keskenään erikokoisia eivätkä kaikki niistä konkretisoidu riittävästi. Toimenpiteiden vaikutusten arviointi on tehtävä huolellisesti ennen uudistusten toteuttamista.

Muutama huomio tekstistä: perusteellisuus on taiteelle vieras käsite. Pedagogin ja yrittäjän koulutus ovat omia erikoistumisen suuntia, jotka sopivat osalle taiteilijoista. Taiteen kehittymisen kannalta on tärkeää, että suuri osa taiteilijoista omistautuu täysin omalle taiteelleen.

Toimenpidesuunnitelmien tarkentaminen ja konkretisointi on työn seuraava vaihe, jossa toivomme mahdollisimman laajasti eri kokoisten ja eri alueiden kulttuuri- ja taidealan toimijoiden osallistamista sekä tiivistä yhteistyötä valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa.

3.1

Elinvoimainen esittävän taiteen kenttä tuottaa valtakunnallisesti kattavasti taiteellisesti monipuolisia esityksiä ja työllistää taiteilijoita laajasti erimuotoisissa organisaatioissa ja työryhmissä.

Riittävät resurssit luovat pohjan monimuotoiselle yhteistyölle sekä taiteellisesti menestyneelle ja korkeatasoiselle toiminnalle. Yksittäiset esittävän taiteen teokset ja taidelaitokset luovat monipuolisesti työtä laajalle joukolle esittävän taiteen ammattilaisia yli taidelajien rajojen. Yhteiskunnan panostukset korkeatasoiseen esittävän taiteen koulutukseen eivät mene hukkaan.

Rahoituksen lisääminen tuottaa automaattisesti lukuisia positiivisia vaikutuksia. Rahoituksen parantaminen luo automaattisesti työpaikkoja sekä uusia innovaatioita sekä lisää taidelaitosten kykyä palkata alan ammattilaisia suunnittelijoiden ja toteuttajien rooliin. Taiteilijaksi on mahdollista kouluttautua ja taiteilijana on mahdollisuus syventää osaamista lisäkoulutuksen kautta.

Taiteilijan aseman parantuminen vahvistaa taiteen asemaa yhteiskunnassa.

3.2

Vapaan kentän avustusjärjestelmän (lakien) on uudistuttava vastaamaan nykyistä taidekentän kehitysvaihetta ja edistämään taiteilijoiden työsuhteista työllistymistä (esittävän taiteen kentällä), jolloin avustusten painopiste siirtyisi toiminta-avustuksiin yksittäisten taiteilija- tai kohdeapurahojen sijaan. Toiminnan pitkäjänteisen ja tuloksellisen kehittämisen edellytys ovat myös vapaalla kentällä monivuotiset avustuspäätökset toimintansa ja asemansa vakiinnuttaneille toimijoille.

Avustuksien saajille olisi tarjottava koulutusta esittävän taiteen organisaatioiden ja produktioiden johtamiseen. Kulttuurialan eettisten ohjeiden valmistuminen ei yksinään kehitä alaa, niiden käyttöönotto ja vakiintuminen osaksi toimintakulttuuria edellyttää johtamisen, työnantaja- ja organisaatio-osaamisen kehittymistä.

Yhdistelmävakuutuksen edistäminen on tärkeä askel taiteilijan aseman parantamisessa, jos apurahatyö otetaan siihen mukaan.

3.3

Kannatamme hallinnon rajat ylittävän ja ylihallituskautisen toimielimen perustamista. Sen kokoonpanossa on tärkeää olla laaja asiantuntijoiden ja edustus valtion, kuntien ja taide- ja kulttuurialan järjestöistä taidekentän ekosysteemin kaikkiin kerroksiin: toiminnan toteuttajiin, taiteilijoihin ja ryhmiin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta. Valtion ja kuntien tiivis yhteistyö on koko maan kattavan taidekenttien kehittämisen edellytys.

3.4

Kannatamme tulevaisuusfoorumia ja huolellista vaikutusten arviointia ennen uudistuksia.

3.5

Taide- ja kulttuurikasvatus osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmia on keskeinen alan kehittämisen toimenpide, joka edistää luovuutta ja osallisuutta, luovan toiminnan saavutettavuutta ja taiteilijoiden työllisyyttä.

3.6

Kulttuurinäkökulman vahvistaminen osana kansallista kestävän kehityksen strategiaa ja Agenda 2030:n toimeenpanoa on välttämätöntä.

3.7

Taidekenttä kokonaisuutena on nähtävä yhteiskunnan pääomana ja voimavarana, joka edellyttää investointeja. Kulttuurin ja taiteen rakenteet turvataan poliittisilla päätöksillä, jotka mahdollistavat taiteellisen toiminnan. Kulttuuri- ja taidetoimijat ovat avainasemassa näiden päätösten vaikutusten toteuttamisessa, ja työmme tulokset ovat konkreettinen mittari toimien onnistumiselle.

3.8

Toimintaedellytysten parantuessa myös taiteilijoiden ja organisaatioiden kansainväliset suhteet lisääntyvät. Hyvin resursoidut taidelaitokset ja festivaalit voivat vastaanottaa niin kotimaisia kuin kansainvälisiä kiertue-esityksiä.

Kansainvälisiin esitysvierailuihin tarvitaan matkatukia, joita ei tällä hetkellä ole. Monet vierailupyynnöt ovat vuosien varrella kariutuneet matkakustannusten suuruuteen.

Kumpuniemi Anniina
Tanssiteatteri MD Tanssiteatteri Mobita/Danscon kannatusyhdistys ry -
Anniina Kumpuniemi, toiminnanjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Keski-Pohjanmaan liitto näkee, että visio on hyvä, mutta sitä tulee vielä tarkentaa. Tässä muodossa visio kuvaa lähinnä onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksia. Visiossa voisi kirkastaa ajatusta siitä, millaista muutosta kulttuuripoliittinen selonteko tuo kulttuurin toimintakenttään. Olisi tärkeää, että jo visiossa nähtäisiin koko Suomi; alueiden ja jopa pienempien kunta kuntien mahdollisuus järjestää asukkailleen tasa-arvoisesti kulttuuripalveluita.

Huomiona myös, että kulttuuripolitiikka on aina myös elinkeinopolitiikkaa, ja niiden tuominen visioon rinnakkaisina mutta erillisinä, luo niiden välille eroa. Kaikella toiminnalla on aina taloudellista vaikuttavuutta. Kulttuuripoliittisen selonteon visiossa painottuvat kulttuurin välineelliset arvot, mutta näkemys kulttuurin itseisarvosta jää ehkä turhan ohueksi.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1 Kannatamme selonteon tavoitetta. keski-Pohjanmaan liitto tuo kuitenkin esille, että kulttuurin määritelmä jää tässä asiakirjassa epäselväksi. Hienoa on, että aineeton ja elävä kulttuuriperintö sekä sivistys luetaan mukaan määritelmään. Kulttuurin tarkempi määrittely olisi kuitenkin olennaista sen osalta, mihin opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpiteet kohdistuvat ja mihin käytetään resursseja, jotka lähitulevaisuudessa niukkenevat. Sikäli kun kyse on koko valtioneuvoston asiakirjasta, sen tulisi

käsittää laajemmin kaikkien hallinnonalojen toimia koko suomessa, jotka vaikuttavat kulttuurialan toimintaedellytyksiin.

2 Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa -osiossa jää epäselväksi kulttuurin tekijöiden taustan laaja-alaisuus. Kulttuurialalla työskentelevistä moni on töissä organisaatioissa, laitosteattereissa, orkestereissa ja museoissa. Toimivat kulttuuri-instituutit kannattelevat myös vapaan kentän toimijoita, joilta ostetaan palveluja ja joita palkataan produktioihin. Myös kansalaisten, kansalaisjärjestöjen sekä vapaan kentän kulttuuritekijyys jää ehkä turhan pienelle huomiolle.

3 Kulttuuri on jokaisen oikeus -osiossa kulttuuriharrastukset ja kansalaisten luova toiminta jää pieneksi, ikään kuin sivumaininnaksi. Kulttuurin saavutettavuuden varmistaminen jää ohueksi, alueelliset kulttuuripalvelut eivät voi olla vain digitaalisten ratkaisujen varassa. Kulttuuripalvelujen alueellisen saavutettavuuden näkökulmasta olisikin perusteltua korostaa esim. ammattimaisen teatteri-, orkesteri- ja museotoiminnan turvaamista vähintäänkin kaikissa maakunnissa.

4 Kansainvälisen vaikuttavuuden tavoitteesta puuttuu kulttuurimatkailun näkökulma. Museot ja kulttuuriperintö ovat tärkeimpiä syitä kulttuurimatkailulle Suomessa ja Skandinaviassa. Kulttuuriviennin ja -tuonnin osalta korostuu luovien alojen talousintressit, mutta ruohonjuuritasolla kulttuurikenttään (museot, teatterit, jne) suuresti vaikuttavaa kulttuurimatkailua ei ole mainittu ollenkaan. Kokonaisuudessaan tämän tavoitteen osalta isona huolena on, pystytäänkö varmistamaan, että panostukset kulttuurivientiin eivät vähennä panostuksia muuhun kulttuuritoimintaa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi. Kulttuurin tekijät avainasemassa. Yhteinen linja politiikassa. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Keski-Pohjanmaa liitolla on aluekehittämislainsäädännön velvoittama vastuu kulttuuriasioiden edistämisestä osana maakunnan strategista kehittämistä ja suunnittelua. Keski-Pohjanmaan liitto on yksi alueellista kulttuuripolitiikkaa toteuttavista viranomaisista. Kuntayhtymänä liitolla on myös vahva yhteys alueensa kuntiin, päättäjiin, sekä eri toimialojen laajoihin toimijaverkostoihin, kuten taiteen ja kulttuurin toimijoihin. Tavoitteena on, että kulttuuri, taide ja luovat alat edistävät kestävä kehitystä, hyvinvointia ja osallisuutta, kansainvälistä yhteistyötä sekä elinvoimaisuutta.

Maakuntaliitto luo edellytyksiä kulttuuritoiminnalle, joka ponnistaa alueen kulttuuriperinnöstä, vahvistaa alueellista identiteettiä ja toimii veto- ja pitovoimatekijänä paikallisesti, alueellisesti ja kansainvälisesti.

Lisäksi tulee huomioida, että maakuntien liitot ovat aluekehittämismäärärahojen keskeinen rahoittaja, koska me tunnemme alueemme toimijat ja toimintaympäristön tarpeet ja mahdollisuudet parhaiten. Keski-Pohjanmaan liitto haluaa osaltaan edistää kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa näiden tehtäviensä kautta alueellisella tasolla maakunnan kehittämistyössä, viranomais- ja kuntayhteistyössä sekä verkostotoiminnassaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteoksi. Pidämme luonnosta kulttuuripoliittisesta selonteosta kokonaisuudessaan kattavana ja hyvänä. Toimenpide-ehdotuksia on kuvattuna kiitettävän runsaasti. Niiden toteuttamiseksi tarvitaan kuitenkin hallinnon- ja politiikanalojen vahvaa yhteistyötä sekä ylivaalikautisia, pitkäjänteisiä strategisia linjauksia. Tässä valtiolla on suunnannäyttäjänä suuri rooli.

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsitys jää ehkä hiukan vajavaiseksi ja selonteko keskittyy pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuihin sisältöihin. Osallisuus, kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys tulisi saada myös ansaitsemaansa painoarvon, koska yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä. Kulttuurilla on hyvin myös moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä selonteossa keskeisenä tulevaisuusinvestointina. Lisäksi kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointiin, onnellisuuteen sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota.

Maakuntien kuntien haasteet olisi tunnistettava selonteossa selvemmin. On olennaista, että kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja saatavuutta voidaan turvata ja edistää erilaisissa toimintaympäristöissä. On huomioitava maantieteellisen sijainnin ohella mm. kunnan koko, pitkät välimatkat sekä väestörakenne ja -kehitys kohti vuotta 2040. Pelkästään yhdellä toimintamallilla emme onnistu tuottamaan vaikuttavia kulttuuripalveluja. Maakuntakeskuksilla on merkittäviä alueellisia tehtäviä, joiden toimenpiteet ja vaikutukset kohdistuvat erityisesti alueen pieniin kuntiin ja tukevat niiden vähäisiä kulttuuripalveluihin suunnattuja resursseja.

Selonteon tulisi alleviivata vahvasti pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta niin rahoituksessa kuin lainsäädännössäkin, jotta kulttuuripoliittiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Kulttuurin rahoituspuolelta uudistamisen tulee leikkausten sijaan sisältää rahoitusperiaatteiden uudelleentarkastelua entistä vahvemmin.

Jokaisen ihmisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin tulee varmistaa koko elämänkaaren ajan. Ihmisillä tulee olla realistinen mahdollisuus osallistumiseen kotikunnasta riippumatta. Kuntien eriytyminen on näille tavoitteille uhka, jonka toteutumista on useassa maakunnassa osittain nähtävissä jo nyt. Toteuttaakseen kulttuuripalveluita ja taatakseen peruspalveluiden saatavuuden kulttuurin osalta, tarvitsevat kunnat työhönsä jatkossakin tukea. Kuten selontekoluonnoksessakin todetaan, julkisen rahoituksen vastuu on turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus. Kunnilla ei nykyisenkaltaisella kehityskaarella ole tulevaisuudessa mahdollisuutta toimia päävastuussa kulttuurin ja taiteen rahoittamisesta, vaan siihen tarvitaan edelleen valtion vahva rooli.

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset ovat kiistattomat ja kulttuuri on osa kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin liittyvää osaamista tulee vahvistaa edelleen ja vakiinnuttaa kulttuurihyvinvointi kiinteäksi osaksi hyvinvointialueiden toimintaa ja asiakasohjausta. Lasten ja nuorten hyvinvointiin, taidesuhteeseen, osallisuuteen ja lukutaidon kehittymiseen tulee kiinnittää tulevana vuosina erityistä huomiota. Tätä kaikkea voidaan edistää kulttuurin ja taiteen harrastamisen tukemisella, taiteen perusopetuksella ja kuntien tekemällä hyvinvoinnin edistämistyöllä.

Järjestöllisen kulttuuritoiminnan, -harrastamisen ja -oppimisen merkitys on suuri niin harrastajille, kansalaisyhteiskunnalle kuin paikkakuntien elinvoimaisuudelle. Monilla pienillä paikkakunnilla juuri järjestöjen ja paikallisten yhdistysten tarjoamat kulttuuriharrastamisen mahdollisuudet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Järjestöjen rooli kulttuuritoiminnan tuottajana on tunnistettava selonteossa. Tämä on keskeistä kulttuuriharrastamisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi sekä maantieteellisesti että kohderyhmittäin.

Nykykaikaamme leimaa turvallisuuspolitiikan korostuminen ja epävarmuudet maailmanpolitiikassa tulevat suurella todennäköisyydellä jatkumaan tulevaisuudessa. Selonteko ei huomioi kulttuurin merkitystä henkisen kriisinkestävyden, identiteetin rakentumisen ja vahvistumisen sekä osallisuuden kokemusten tarjoajana. Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että näillä kaikilla on kuitenkin omalta osaltaan yhteiskunnallista vakautta ja demokratiaa edistävää merkitystä.

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto

Känsälä Kai-Eerik
Keski-Pohjanmaan liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Yleissivistävän koulun opetussuunnitelman mukainen taidekasvatus on nähtävä osana kulttuuripolitiikkaa. Peruskoulun asemaa Suomen suurimpana taidekasvatuslaitoksena on vahvistettava.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuvis ry edustaa kuvataidekasvatuksen roolia kulttuuripoliittisessa toimeenpanossa. Edustamme kuvataiteen, visuaalisen kulttuurin ja pedagogiikan ammattilaisia, jotka ovat avainasemassa mm. lasten ja nuorten laadukkaassa taide- ja kulttuurikasvatuksessa. Siten olemme myös mahdollistamassa jokaisen tasavertaista oikeutta taiteeseen ja kulttuurin monella koulutuksen sekä sektorirajat ylittävällä alalla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon visio nostaa esiin kulttuurin merkityksellisyyden yhteiskunnalle ja tulevaisuudelle. Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat oikeansuuntaisia, mutta joitakin asioita haluamme nostaa esille ja niiden merkitystä korostaa.

Suhde kulttuuriin syntyy jo varhain ja pohja elinikäiselle kulttuurisuhteelle luodaan silloin. Jotta kulttuurista tulee vision mukainen Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka mahdollistaa osallisuutta ja lisää sivistystä sekä hyvinvointia, lasten ja nuorten kulttuurikasvatukseen panostaminen on ensiarvoisen tärkeää. Tässä asiassa merkittävässä roolissa ovat koulut ja yleissivistävä taidekasvatus, joka tavoittaa tasapuolisesti jokaisen lapsen ja nuoren. Kouluissa tapahtuva taidekasvatus on edellytys myös lasten ja nuorten omaehtoiselle kulttuurin harrastamiselle. Ilman jokaisen tavoitettavaa kosketusta kulttuuriin on harrastusten pariin hakeutuminenkin vaikeaa. Siten se on tärkeässä roolissa myös taiteen perusopetusta ajatellen.

Toimenpide-ehdotuksista tärkein on näkemyksemme mukaan Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, sillä se luo pohjan kulttuurin arvostukselle ja kulttuurisuhteen syntyemiselle. Kulttuuripoliittisen ja koulutuspoliittisen selonteon välillä olisi nähtävä vahvempi yhteys ja on tärkeää, että perusopetus sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen taideopetus nähdään osana kulttuuripolitiikkaa. Selonteko mainitsee sektorirajojen ylityksen: se, että kaikki suomalaiset tavoitettava yleissivistävän koulun taideopetusta ei lasketa kulttuuripolitiikkaan, eriarvoistaa heidät, joille perusopetuksen taidekasvatus on elämän aikana ainoaa taidekasvatusta. Peruskoulu on Suomen suurin taidekasvattaja.

Viime vuosikymmeninä valtio on rahoittanut erityisesti lasten ja nuorten harrastustoimintaa ja lastenkulttuuria. Nämä panokset väistämättä kohdentuvat vain osaan lapsia ja nuoria, yleensä sosio-ekonomisen ja maantieteellisin lähtökohdin.

Toimenpiteissä mainitaan myös kaikenikäisten medialukutaidon ylläpitäminen. Medialukutaito on keskeinen sisältö kuvataiteen opetussuunnitelmissa ja kuvataiteen opetus tarjoaa näitä taitoja jo tällä hetkellä. Vähenevät yleissivistävän kuvataideopetuksen tuntimäärät tosin vievät tätä tavoitetta toiseen suuntaan, joten olisikin tarpeen tarkastella myös kuvataiteen tuntimääriä ja niiden mahdollista lisäämistä kaikilla kouluasteilla. Panostus yleissivistävään taideopetukseen tukee kulttuuripoliittisen selonteon visiota kulttuurista jokaisen oikeutena.

Olisi mielestämme tärkeää tuoda esiin aiemmat selonteot ja niiden toteutuminen. Mitkä tavoitteet toteutuivat ja mitkä eivät? Kaipaamme myös konkretiaa ja tarkkuutta. Mikäli toimenpide-ehdotukset eivät ole tarkkoja ja konkreettisia, niillä ei ole tapana toteutua. Tavoitteisiin pääsemiseksi on ensiarvoisen tärkeää kehittää selkeitä, konkreettisia, eri sidosryhmät huomioivia ja tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, jotka aidosti edesauttavat tavoitteiden saavuttamista.

Väyrynen Erja
Kuvataideopettajat KUVIS ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Visio ja tavoitteet vastaavat pääosin Kirjailijaliiton näkemystä. Liitto pitää tärkeänä, että tavoitteissa tuodaan esille taiteen tekijä, eli se luova potentiaali, josta taide ja kulttuuri kumpuaa. On tärkeää, että puhutaan taiteen ja kulttuurin tekijöistä. Yhteiskunnan on pidettävä huolta siitä, että taidetta pitää voida tehdä ammattina eikä vaan harrastuksena ja että kansalla on oikeus korkealaatuiseen, ammattitaiteilijoiden tekemään taiteeseen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijät avainasemassa - Kannatamme vahvasti sivulla 25 mainitun kirja-alan selvityksen ja sen pohjalta laajemman kansallinen toimenpideohjelman tekemistä mitä pikimmiten. Se on suorastaan välttämätöntä suomalaisen kirjallisuuden pelastamiseksi. Ala on historiallisessa murroksessa. Digitalisaatio syö tekijöiden ansaintaa ja

mahdollisuuksia toimia kirjailijan ammatissa, ja samaan aikaan suomalaisten lukutaito romahtaa. Tästä murroksesta ja muutoksesta tarvitaan kipeästi tietoa ja tutkimusta, jota ei tällä hetkellä tuota kukaan. Tutkitun tiedon avulla voidaan luoda kestävä ja perustellut kirja-alan askelmerkit osana selontekotyötä. - Taloudellisten investointien lisääminen ja taiteilijoiden rahoitusrakenteiden turvaaminen on tärkeää. - On tärkeää pitää huolta tekijöiden asemasta. Luovalla työllä kuten kirjojen kirjoittamisella pitää tulla toimeen. - Tekijöille kuuluu oikeasuhtainen ja asianmukainen osuus siitä rahasta, jota taiteella, kuten kirjallisuudella kaupallisesti tehdään. Erityisesti tämä koskee suoratoistopalveluita -> Tarvitaan ajantasaista sääntelyä, sillä teknologia ja kansainväliset markkinat kehittyvät vauhdilla. - Yksittäisen taiteilija-freelancerin sosiaaliturvaan liittyvät epäkohdat pitää korjata viipymättä. - Tekijöiden oikeuksia pitää suojata ajanmukaisella lainsäädännöllä. - Tekijänoikeuslain toimeenpanoa täytyy valvoa ja sen vaikutuksia tekijöitä suojaavana instrumenttina pitää seurata säännöllisesti. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa - Selonteko on hyvä työkalu tähän kannatettavaan linjaukseen, jos sen potentiaali käytetään kokonaan. Siksi siihen pitäisi sisällyttää valtion taloudellinen sitoumus: taide ja kulttuuri saa vihdoin 1 % osuuden valtion budjetista. Sen jälkeen nostetaan osuus 2040 mennessä EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista. - Kannatamme lämpimästi valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimielimen perustamista. Tässäkin toivomme, että taidetta ja taiteilijoita ei unohdeta. - Rahoitusta ja muuta tukea on jo nyt useammassa paikassa, mutta sen jalkauttamisessa taiteen tekijöiden hyväksi on paljon hallinnollisia ja toimialakohtaisia esteitä. Kannatamme lämpimästi näiden esteiden purkamista. - Seuranta ja arviointi on olennaista, joten ei saa myöskään unohtaa kunnollisia mittareita ja tiedontuotantoa. Kulttuurin tilastointi on säilytettävä. Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen - Rahoituksen kohdentamisesta täysipainoisesti tekijöille ja yksinyrittäjille on pidettävä huoli. Nyt linjauksessa korostuu aivan liikaa yritystoiminta, joka ei välttämättä tarkoita lainkaan yksinyrittäjiä, kuten kirjallisuuden alkutuottajat eli kirjailijat. Pahimmillaan tämä ainoastaan luo alalle vain uusia väliportaania toimijoita, jotka eivät millään muotoa tue taiteilijan alkutuotannon eli taiteellisen työn tekemistä. - Kaikki esteet monialaisen rahoituksen tieltä on purettava, ja tukien täytyy kohdentua myös yksittäisten tekijöiden eli taiteilijoiden haettaviksi. Vain se mahdollistaa investoinnit rahoitukseen, jotka taas mahdollistavat kasvun. Yhteistyön ja osallisuuden voima Yhteinen linja politiikassa - Eri sektorien politiikkatoimien tulee todella täydentää taiteen toimialan ollessa kyseessä toisiaan. Näissä uusien yhteisten toimintatapojen etsinnässä ei tule unohtaa tekijää. Taiteilijan työ ja työskentelyn tavat ovat usein yksinyrittäjän statuksella toimimista.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kirjailijaliitto toimii suomalaisten kaunokirjailijoiden työn aineellisten ja henkisten edellytysten kehittämiseksi sekä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi. Liitto tuottaa tietoa kirjailijan ammatista ja kirjailijoiden yhteiskunnallisesta asemasta, haluaa olla mukana kehittämässä kirjallisuudesta entistä parempaa sekä kirjailijan ammatista entistä kestävämpää taloudellisesti.

Kirjailijaliitto tunnistaa kirja-alan suuren kansantaloudellisen potentiaalin, ja haluaa olla kehittämässä ymmärrystä alastaan sekä kehittämässä alaa edelleen yhä kestävämpää muotoon kirjailijoiden näkökulmasta. Kustannusala on kolmanneksi suurin luovan alan sektoreista. Se voisi olla vieläkin suurempi, jos kaikki esteet taiteellisen työn tekijöiden eli kirjailijoiden ammatinharjoittamisen tieltä saataisiin poistettua.

Kirjailijaliitto haluaa olla jatkossakin aktiivinen toimija tekijänoikeuksia ja tekijän oikeuksia turvaavan lainsäädännön kehittämässä ja seurannassa. Suomessa ei ole monta tahoja, jotka kulttuurin arvoketjussa ajattelevat tekijän työn edellytyksiä ja niiden turvaamista.

Kirjailijaliitto haluaa tehdä työtä kaikkien tahojen kanssa sen eteen, että selonteon tavoitteet voisivat toteutua niin kirjailijoiden kuin koko taide- ja kulttuurisektorin parhaaksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen Kirjailijaliiton mielestä suomalaisen kulttuurin kannalta selonteon tavoitteena on oltava se, että kaikki puolueet ottavat sen omakseen kaikista haasteista huolimatta.

Kirjailijoiden kannalta keskeisin tavoitteista on se, että tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa tulevaisuuden kulttuuripoliitikassa. Tarvitaan uusia ja tarkkoja linjauksia ja ajanmukaista lainsäädäntöä, jotta tekijöiden asema saadaan oikeasti turvattua.

Luovalla työllä kuten kirjojen kirjoittamisella pitää tulla toimeen. Tekijöille kuuluu oikeasuhtainen ja asianmukainen osuus siitä rahasta, jota kirjallisuudella tehdään. Erityisesti tämä huomio koskee suoratoistopalveluita. Tämä ei onnistu ilman ajantasaista sääntelyä, sillä teknologia ja kansainväliset markkinat kehittyvät vauhdilla.

Kirjailijaliitto on ehdottanut tähän sekä kirjan hintasääntelyn palauttamista Suomeen että tekijänoikeuslain uuden tekijän asemaa parantavan sääntelyn tosiasiallista jalkauttamista kirja-alalle. Voimassa oleva laki velvoittaa tekijöiden sopimuskumppaneita jo nyt.

On hyvä, että selonteossa on tunnistettu tekijänoikeuden asema ja merkitys luovan talouden kivijalkana. Tulkitsemme tämän pohjalta, että valtio kanta on se, että teknologinen kehitys ei saa syrjäyttää luovaa työtä ja luovan työntekijöiden oikeutta reiluun korvaukseen työstään, jonka varassa koko arvoketju varsinkin suomenkielisen kirjallisuuden varassa lepää.

Suomen, niin kuin monen muunkin maan talouden tulevaisuus on kiinni luovien alojen menestyksestä. Luovat alat tulee nostaa mahdollisimman pian elinkeinopoliittikan ytimeen siten, että olisimme vuonna 2040 jo pitkällä koko alan potentiaalinsa kansantaloudellisessa hyödyntämisessä. Vaikka selonteossa mainitaan, että kulttuuri on arvostettua perusteellisuutta ja se tukee maamme elinkeinopoliittisia tavoitteita, me kaipaamme alan sisällä valtiolta ja päättäjiltä lisää kunnianhimoa ja konkreettisia toimia esimerkiksi tukien ja panostuksen muodossa. Erityisesti tämä koskee alkutuottajia eli taiteen tekijöitä, kuten kirjailijoita: Miten tulevaisuudessa turvataan kirjailijoille rahoituksen ja investointien kautta mahdollisuus luoda uutta ja sen jälkeen hyötyä taloudellisesti luovan työnsä taloudellisesta hyödyntämisestä?

Tähän liittyen on olennaista, että sivulla 25 mainittu kirja-alan selvitys ja sen pohjalta tehty laajempi kansallinen toimenpideohjelma toteutuu.

Selonteon lähtöasetelma vuonna 2024 on rankka: valtio haluaa kehittää ja saada paljon taloudellista lisäarvoa alalta, jolta se leikkaa rahoitusta historiallisen paljon. Jos todella on niin, että tällä kaudella ei taloudellisia lisäpanostuksia saataisi, pitkän aikavälin taloudellisista panostuksista ja näkymistä täytyisi linjata jo nyt.

Paras olisi aloittaa siitä, että taide ja kulttuuri saisivat vihdoinkin 1 % osuuden valtion budjetista. Sen jälkeen olisi vielä aikaa selonteon aikaraamissa nostaa osuus 2040 mennessä EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista.

Valtion panostuksia tarvitaan, sillä mikään muu toimija ei pysty takaamaan riittävän pitkän aikavälin rahoitusta. Tämä pitkäjänteisyys vauhdittaa myös yritysten, kuntien ja kolmannen sektorin panostuksia suomalaiseen kulttuuriin.

Kuten Teoston Iiris Suomela kirjoittaa (blogi 9.10.): Kulttuurialalle tarvitaan vahva, riittävästi resursoitu kasvustrategia, jonka myötä valtio sitoutuu vauhdittamaan alan kasvua yhdessä yritysten ja koko muun yhteiskunnan kanssa.

Hytönen Ville
Suomen Kirjailijaliitto ry

Villacis Ilmi
Suomen Kirjailijaliitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Suomen Harrastajateatteriiliitto kannattaa visiota suurimmalta osalta. Toivoisimme, että järjestökentän ja kolmannen sektorin toimijoiden tuottamaa kulttuuriharrastamista tuotaisiin visiossa nykyistä vahvemmin esiin. Kansalaisilla on olennainen rooli kulttuurin tekijöinä ja tuottajina, ei vain sen yleisönä. On tärkeää tunnustaa myös se puoli vahvasti selonteossa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Turvaa Teatterista – on Suomen Harrastajateatteriiliiton uusi slogan. Toimenpide-ehdotukset ovat kaikki erittäin hyviä. Painotamme, että kaikissa kirjatuissa toimenpiteissä kulttuurijärjestöjen ja kulttuuriharrastamisen roolin tulee olla tunnistettu ja merkittävä: nämä toteuttavat tätä jo nyt monipuolisesti, tavoittaen eri väestöryhmiä maantieteellisestikin hyvin kattavasti. Hyvinvointialueiden ja kuntien kehittämistyössä sekä yhteisten

kriteerien ja mittareiden kehittämisessä tulee ottaa huomioon myös kulttuuriharrastamisen ja erityisesti harrastajateattereiden rooli osallisuuden ja kulttuurihyvinvoinnin vahvistamisessa sekä yksinäisyyden ja segregaaation vähentämisessä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Harrastajateatteriliitto on Suomen suurin harrastajateattereiden ja kesäteattereiden edunvalvontajärjestö. Me haluamme korostaa yhdistys- ja vapaamuotoisen kulttuuritoiminnan tärkeyttä sekä kulttuuriharrastamisen ja kulttuurin kautta vaikuttamisen merkitystä ihmisten oman toimijuuden ja turvallisuuden tunteen vahvistamisessa. Matalan kynnyksen osallistumismahdollisuus paikallisissa yhdistyksissä takaa kymmenille tuhansille suomalaisille mahdollisuuden ilmaista itseään, harjoitella yhteiskuntataitoja turvallisessa ilmapiirissä ja vahvistaa omaa toimijuuttaan ja kuulumisen tunnetta. Tämä taas tutkitusti vähentää yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemusta

Samoin mekin nostamme kulttuurin ja taiteen muutosvoiman demokratian vahvistamisen työkaluksi. Kulttuurinen sivistystyö luo mahdollisuuksia osallistujalle osallisuuteen, hyvinvointiin ja ihmisenä kasvamiseen kulttuurin keinoin – niin kokijana kuin tekijänä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Turvaa teatterista! Järjestöllisen kulttuuritoiminnan ja kulttuuriharrastamisen merkitys on suuri niin harrastajille, kansalaisyhteiskunnalle kuin paikkakuntien elinvoimaisuudelle. Kulttuurin harrastamisella on todettu olevan hyvin merkittäviä positiivisia vaikutuksia harrastajien elämään (Kulttuuriharrastamisen koetut vaikutukset -selvitykset 2024 ja 2022). Monilla pienillä paikkakunnilla juuri järjestöjen ja paikallisten yhdistysten tarjoamat kulttuuriharrastamisen mahdollisuudet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Ainutlaatuisen harrastajateatterikentän vaikuttava toiminta paikallisen tason kulttuuriharrastamisen edistäjänä tulee tunnustaa myös selonteossa. He tarjoavat matalan kynnyksen saavutettavaa kulttuuriharrastamista kymmenille tuhansille kaikenikäisille suomalaisille. Harrastajateattereissa ei myöskään ole korkeita osallistumismaksuja. Kansalaisen rooli on kuluttajuutta laajempi: kansalaiset ovat näin myös kulttuurin tuottajia ja kanssakokijoita.

Näemme tavoitteen ”Kulttuuri on muutosvoima” hyvin tärkeänä: on tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen muutosvoima demokratian vahvistamisen työkaluna. Tästä syystä vapaa sivistystyö sekä järjestöt ja yhdistykset kulttuurin vahvistajina tulisi tunnistaa selonteossa nykyistä selkeämmin. Kiitämme siitä, että sivistys sekä aineeton ja elävä kulttuuriperintö luetaan mukaan kulttuurin määritelmään.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Viron instituutin hallituksen jäsenenä haluan todeta, että Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttien verkosto tarjoaa erinomaisen alustan kansainvälistyvän kulttuurin edistämiseksi sekä Suomessa että kansainvälisillä areenoilla. Silloin kun kulttuuriyhteistyö nähdään ja sitä

toteutetaan kaksisuuntaisena pitkäjänteisenä yhteistyönä, ei vain vientinä, kulttuuri luo edellytyksiä myös muiden yhteiskunnan alojen menestykselle.

näen, että Tulevaisuus ei ole siiloissa. Taiteen ja kulttuurin ihmisiä pitää saada mukaan sellaisiin pöytiin, joissa käsitellään terveyttä, sosiaalikysymyksiä, yritysneuvontaa, rahoitusta tai puolustusta. Luovuus ei ole taiteilijoiden yksinoikeus, se on yhteiskunnan eloonjäämiseksi välttämätöntä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Marika Tammeaid

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taiteen edistämiskeskus fuusioituu vuoden 2026 alusta Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kanssa. Uusi virasto tulee olemaan yksi tärkeimmistä selonteon ja sitä seuraava toimenpideohjelman toteuttajista.

1. Välittömät toimenpiteet

Taiteen edistämiskeskus suunnittelee etupainotteisesti omia toimenpiteitään, jotka tukevat kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa. Olennainen osa tätä on huolehtia vähentyvien resurssien kohdentamisesta avoimesti ja oikeudenmukaisesti.

Virasto on aloittanut vuoden 2024 alussa laajan prosessin suomalaisen taiteen kansainvälistymisen tilannekuvan ja strategian luomiseksi. Se tullaan julkaisemaan 1.4.2025 mennessä. Virasto osallistuu luovien alojen kasvustrategian valmisteluun ja myöhemmin toimeenpanoon. Taiteen edistämiskeskuksen rooli on keskeinen hallinnonalojen välisen yhteistyön kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa.

Lisäksi virasto toteuttaa vuonna 2025 rahoituksen kokonaistarkastelun koko viraston asiantuntijahankkeena. Taiteen rahoitusmallia tulee uudistaa osana kulttuuripoliittisen selonteon toimenpideohjelmää ja uudistus vaatii tuekseen kokonaisvaltaisen selvityksen taiteen rahoituksen tilasta ja tulevaisuudesta. Nykyinen rahoitusmalli on liian sirpaleinen ja siitä puuttuu aito kannustavuus.

Taiteen edistämiskeskuksen sidosryhmäverkosto on laaja. Toiminnallamme ja viestinnällämme pystymme ja pyrimme sitouttamaan laajalti kulttuurialan toimijoita ja kulttuurialan ulkoisia sidosryhmiä niin julkisesta hallinnosta kuin yksityiseltä sektoriltakin selonteon tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

2. Toimenpiteet 1.1.2026 eteenpäin

Taiteen edistämiskeskus on aloittanut esivalmistelun, jotta 1.1.2026 aloittava kulttuurivirasto voi solmia yhteistyörakenteet eri hallinnonalojen keskeisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö perustuu sopimuskumppanuuksiin hallituskautisten työryhmien sijaan. Tavoitteena on taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden laaja hyödyntäminen.

Uudella virastorakenteella varmistetaan oikea-aikaisempi ja vahvempi rooli myös lainsäädäntövalmisteluun vaikuttamisessa sekä siinä, että kulttuuri ja taide otetaan huomioon, kun eri politiikkalohkoilla linjataan ratkaisuista ja strategioista, joissa sivistyspolitiikan rooli on keskeinen. Uusi virasto jatkaa sitoutunutta asiantuntijatyötä taiteilijoiden työmarkkina-aseman parantamiseksi ja taiteilija-apurahajärjestelmien kehittämiseksi.

Uudesta virastosta tulee rakentaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamiseen tähtäävä strateginen asiantuntijayksikkö ja määritellä sen tehtävät liittyen kansainvälistymisen edistämiseen ja luovien alojen kehittämiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taiteen edistämiskeskus on osallistunut kulttuuripoliittisen selonteon valmisteluun sekä ohjausryhmän jäsenenä että tuottamalla aluekiertueen ja fasilitoimalla lukuisia selontekokeskusteluja. Selonteon lausunto pohjautuu viraston virkanäkemykseen sekä tilaisuuksissa ja sidosryhmiltä esiin nousseisiin teemoihin.

1. Riittävä julkinen rahoitus ja konkreettinen toimenpideohjelma

Suomalaisesta kulttuurialasta tulee tulevaisuuskestävä ja se voi kukoistaa ainoastaan, jos sille osoitetaan riittävä julkinen perusrahoitus. Tämä on edellytys selonteossa esitetyille muille tavoitteille ja niihin liittyville toimenpiteille. Toimenpideohjelmaan on laadittava konkreettinen tavoiteaikataulu kulttuuripolitiikan rahoituksen tason nostamisesta sekä monihallinnollisten toimenpiteiden toteuttamisesta. Myös tarvittaville rakenteellisille uudistuksille on osoitettava konkreettiset tavoitteet ja aikataulu. Taiteen vapaalle kentälle uuden virastorakenteen kautta jaettavan julkisen rahoituksen taso on nostettava vähintään 300 miljoonaan euroon vuoteen 2035 mennessä.

Kulttuurialalle suunnatun T&K-rahoituksen kriteerien tulee olla aidosti soveltuvia alan hankkeille. Samalla toimenpideohjelmaan tulee kirjata selkeitä ja konkreettisia keinoja, joilla kulttuurialan toimijat voivat vahvistaa liiketoimintaansa ja päästä T&K-rahoituksen piiriin. Kulttuuriala tarvitsee myös siemenrahoitusta ja soft loan -tyyppisiä instrumentteja liiketoiminnan alkuvaiheen vahvistamiseen.

2. Yhteinen linja politiikassa

Taiteen edistämiskeskus haluaa varmistettavan, että selonteon hyväksyminen ja toimeenpano on aidosti sitouttava parlamentaarinen prosessi, johon kaikki eduskuntapuolueet sitoutuvat. Tämän varmistamiseksi on tärkeää, että mahdollisimman moni valiokunta käsittelee selonteon ja antaa siitä lausuntonsa. Myös eri hallinnonalat on sitoutettava alusta lähtien selonteon tavoitteisiin.

3. OKM:n virastoilla on oltava selkeä rooli selonteon toimeenpanossa

Taiteen edistämiskeskuksen (Taiken) ja Kansallisen Audiovisuaalisen Instituutin 1.1.2026 muodostavalla virastolla tulee olla selkeä rooli kulttuuripolitiikan kehittämisessä.

Viraston luontaisesti monihallinnollista, rakennetta tulee nyt rakentaa selonteossa hahmoteltujen yhteisten tavoitteiden linjassa. Kulttuurivirastoa tulee käyttää vahvasti asiantuntijaelimenä ja ministeriön kanssa tasavahvana kulttuuripolitiikan kehittäjänä pelkän toimeenpanoelimen sijaan.

4. Kulttuurialan alueellisen kehittämisen tulee saada toimenpideohjelmassa enemmän painoarvoa

Taiteen ja kulttuurin alueellisia kehittämisvastuita ei ole määritelty tyydyttävällä tavalla. Laki alueiden kehittämisestä sekä lakiluonnos uusista elinvoimakeskuksista kuvaavat kulttuurin kehittämisvastuut liian epämääräisesti.

Selonteon toimenpideohjelmassa taiteen ja kulttuurin alueellinen kehittämisvastuu sekä toimintamalli tulee määritellä ja kirkastaa. Uudelle virastolle voidaan osoittaa tähän liittyviä vastuita. Mallina voidaan pitää työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamia aluekehittämiskeskusteluja. Lisäksi tarvitaan koko maassa toteutuva yhteistyörakenne hyvinvointialueiden kanssa.

Taiteen ja kulttuurin vaikuttavuudesta tarvitaan koko Suomea kattavaa tietoa. Kulttuurin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden hyödyntäminen koskee yhteistyörakenteita myös maakunnallisesti ja kunnissa.

5. Kulttuurinen moninaisuus Suomessa

Selonteko ei huomioi riittävästi kulttuurista moninaistunutta ja moninaistuvaa väestöämme. Suomalainen kulttuuri on monimuotoista ja historiallisesti moniäänistä. Suomalainen kulttuuri kasvaa ja vahvistuu, kun kaikkien ääni kuuluu. Vakaan ja hyvinvoivan yhteiskunnan tulee pitää kaikkien osallisuudesta huolta. Tämä ei ole vain ihmisoikeuskysymys, vaan suomalaisen luovuuden kannalta välttämätöntä.

Rönkkö Kaisa
Taiteen edistämiskeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Lisääntynyt luovuuspääoma ja ymmärrys kulttuurin merkityksestä voivat uudistaa Suomea merkittävästi. Ihmisen ja luonnon hyvinvointia kannattaa tukea kestäväen kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kansalaisopistot ovat merkittävässä roolissa kulttuuripalvelujen tuottajina Suomessa. Ne tarjoavat vuosittain tuhansia kulttuuritapahtumia, kuten taidenäyttelyitä, konsertteja, teatteriesityksiä ja muita tapahtumia. Kansalaisopistot täydentävät kuntien tai toiminta-alueidensa kulttuuritarjontaa. Niiden merkitys korostuu erityisesti pienillä paikkakunnilla, joissa ei välttämättä ole muita kulttuuritoimijoita.

Kansalaisopistot edistävät kulttuurin saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta tarjoamalla matalan kynnyksen opiskelumahdollisuuksia ja kulttuuripalveluja kaikille kuntalaisille. Ne tukevat myös yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, mikä parantaa ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Lisäksi kansalaisopistot ovat tärkeitä toimijoita kulttuuri- ja taidekasvatuksessa. Ne tarjoavat monipuolisia kursseja ja koulutuksia, jotka tukevat elinikäistä oppimista ja kulttuurista kehittymistä.

Kansalais- ja työväenopistojen toiminta ulottuu kaikkien nykyisten kuntien alueelle. Yli 120 kansalaisopistossa järjestetään myös taiteen perusopetusta vapaana sivistystyönä annettavan taide- ja kulttuurikoulutuksen lisäksi. Esimerkiksi käsityönopeettajiksi opiskelevat tulevat kansalaisopistoihin hakemaan oppia jo kulttuuriperinnöksi muuttuneisiin käsityötaitoihin, joita ei enää muissa oppilaitoksissa opeteta.

Kansalaisopistot tarjoavat myös kädentaitojen ohjaajille työssäoppimispaikkoja tutkintojen suorittamisessa. Perinnetiedon ja -taidon ylläpitäminen ja tallentaminen ovat arvokasta kulttuuriperinnön säilyttämistä.

Kansalaisopistojen näkökulmasta poikkihallinnollisuus ja monialaisuus ovat tärkeitä aspekteja. Opistotoiminnan kautta voidaan kulttuurista vahvistumista tukea niin perusopetuksessa, toisella asteella kuin työelämäyhteistyössä.

Kulttuurihyvinvoinnin tuottajana kansalaisopistojen roolia ei voi liikaa korostaa. Suuri joukko kansalaisia pääsee kursseilla matalalla kynnyksellä tekijän rooliin ja täten oppimaan, voimaantumaan ja vaikuttamaan kulttuurin voimasta. Kulttuurisen ymmärryksen lisääntyminen koskee kansalaisopistojen toiminnassa muutakin kuin selkeitä kulttuurisisältöjä. Esimerkiksi kielikurssit, etniset ruokakurssit tai vaikkapa luennot lisäävät ymmärrystä vieraista kulttuureista ja vahvistavat kotikansainvälisyyttä.

Kansalaisopistoilla on merkittävä rooli kulttuuriammattilaisten toimeentulon vahvistamisessa. Ne tarjoavat työpaikkoja taiteilijoille (tuntiopettajina) oman erikoisosaamisen jakamisessa ja kulttuurisen toiminnan levittämisessä ja jalkauttamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kansalaisopistojen liitto kannattaa ajatusta erillisen toimeenpanosuunnitelman laatimisesta ja siihen sisältyvien mittareiden asettamisesta selontekoa jalkauttamaan. Saavutetuista tuloksista viestimisen olisi hyvä olla mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää. Olisi tärkeää avata selonteon jalkauttamiseen liittyvät vastuut. Millainen kulttuuripoliittinen tahtotila konkreettisille toimille on?

Elinikäinen taidesuhte tarvitaan, jotta kulttuuripoliittiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Omaehtoinen kulttuuritoiminta vaatii ensin elinikäisen taidesuhteen syntymisen, ja toisaalta omaehtoinen kulttuuriharrastamiseen osallistuminen vahvistaa elinikäisen taidesuhteen syntymistä.

Kansalaisopistot tavoittavat kaikenikäiset ja vahvasti myös heikommassa asemassa olevat, jolloin edistetään elinikäisen taidesuhteen syntymistä kaikissa elämänvaiheissa. Elinikäinen taidesuhde voi syntyä missä elämänvaiheessa tahansa.

Selonteosta hyppää silmään rahoitusosuus, jossa nostetaan yksityistä, säätiöiden ja EU:n rahoitusta. Kansalaisopiston osalta yksityisen rahoituksen saaminen on vähintäänkin haasteellista.

Opiskelijoiden maksuosuuksien lisääminen ei myöskään ole toimiva keino, koska se ei edistä tasa-arvoa tai saavutettavuutta.

On syytä korostaa kansalaisopistojen roolia kuntien kulttuuripalvelujen tuottajana (usein kunnan ainoa kulttuuritoimija). Opisto tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuksia kuntalaisille osallistua omalla paikkakunnalla tai lähikunnassa maksuttomiin tai edullisiin tanssi- ja teatteriesityksiin, taito- ja taideaineiden näyttelyihin, konsertteihin jne. Esiintymisen lisäksi yleisönä oleminen on arvokas kulttuurinen kokemus monelle erityisesti maaseudulla, josta on pitkä matka konsertti- tai teatterisaleihin. Lähipalvelut rohkaisevat myös itse opiskelemaan ja tekemään taidetta. Taiteen perusopetuksen opinnoista voi löytyä polku ammatillisiin ja korkea-asteen taiteen opintoihin.

Nuottanen Jaana
Kansalaisopistojen liitto KoL

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Muita tärkeitä: Kulttuurin tekijät avainasemassa, pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, yhteinen linja politiikassa, kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Lahti on Päijät-Hämeen maakunnan keskuskaupunki, joka tarjoaa taide- ja kulttuuripalveluja koko maakunnalle. Lahden kaupunki ylläpitää valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurilaitoksia: teatteria, orkesteria ja museoita. Lahden kaupungilla on myös alueelliset tehtävät museon ja kirjaston toiminnassa. Alueellisena vastuumuseona Lahden museoiden toimintakenttänä on tukea paikallismuseoiden ylläpitäjiä, toimia julkisen taiteen asiantuntijana, antaa korjausneuvontaa sekä toimia viranomaistyötä tekevänä asiantuntijana kaavoituksessa ja rakennushankkeissa arkeologisen ja rakennetun kulttuuriperinnön osalta koko Päijät-Hämeessä. Lahden kaupunginkirjasto hoitaa kirjastolain mukaista alueellista kehittämistehtävää Päijät-Hämeen lisäksi Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen ja Kymenlaakson alueilla. Lahden kaupungin kulttuuripalvelut koordinoi Päijät-Hämeen alueella toimivaa lastenkulttuurikeskus Efektia, jonka rahoituksesta vastaa OKM sekä toiminnassa mukana olevat kunnat.

Selonteossa esitetään ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista ja tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Kulttuuripoliittisen selonteon laatimisessa ei ole ollut mukana yksikään merkittäviä kulttuurilaitoksia ylläpitävistä kaupungeista. Sitäkin tärkeämpää on näiden kaupunkien mukanaolo selonteon toimeenpanoa valmisteleavassa työryhmässä. Työryhmä tulee koota eri suuruisista kaupungeista ja kunnista niin, että mukana on laajasti näkökulmia koko valtakunnan alueelta. Maakuntien keskuskaupunkien, joiden tehtävänä on huolehtia taiteen ja kulttuurin alueellisesta saatavuudesta, näkemykset ovat tärkeitä huomioida toimenpidesuunnitelmassa. Lahti on kokoonpanossa mielellään mukana merkittävänä kulttuurikaupunkina Suomen yhdeksän suurimman kaupungin joukossa edustaen myös maakuntakaupungin näkemystä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Epävarma rahoitus heikentää kulttuurilaitosten toimintaedellytyksiä ja sitoutumista pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Kulttuuripoliittisen selonteon ansio on se, että se nostaa keskusteluun taiteen ja kulttuurin merkityksen suomalaisen yhteiskunnan perustana ja tulevaisuuden muutosvoimana. Kulttuuri nähdään arvokkaana pääomana, joka kuuluu kansalaisen perusoikeuksiin. Taiteen ja kulttuurin tekijät nähdään yhteiskunnan uudistajina. Luovat alat nostetaan esiin myös elinkeinona ja merkittävänä osana talouden arvoketjua.

Merkittävin asia, jossa kulttuuripoliittinen selonteko ontuu, on taloudellinen visiointi. Sinällään ajatukset rahoituksen ja ansainnan monimuotoisuudesta ovat tärkeitä, mutta ilmaan jää monia vakavia huolenaiheita rahoituksen osalta. Selonteon laatimisessa ei ole ollut mukana yksikään merkittäviä kulttuurilaitoksia ylläpitävistä kaupungeista, jotka olisivat tuoneet realistisen käsityksen kulttuurilaitosten rahoituksen kestävästä perustan merkityksestä. Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys on turvattava.

Suurta huolta rahoituksen osalta aiheuttaa hallituksen ilmoittamat leikkaukset taiteen ja kulttuurin valtionosuuksiin. Kuntien heikentyvä taloustilanne ei mahdollista valtionosuusleikkausten korvaamista kuntien budjeteista, joten perusrahoitus vaarantuu.

Kulttuuritoimijoiden ja elinkeinoelämän yhteistyön lisääminen ja yksityisen rahoitusosuuden kasvattaminen on kannatettava ajatus, mutta onko mahdollista Suomen kokoisessa kansantaloudessa saada näillä keinoin korvattua vähenevä yhteiskunnan rahoitus? Ei maakunnissa riitä yrityksiä, jotka olisivat pitkäjänteisesti halukkaita/ kyvykkäitä tukemaan kulttuuritoimijoita. Korvaisivatko yksityisen rahoituksen verohelpotukset vähenevän rahoituksen? Onko realistista toteuttaa selonteossa esitetty hotellivierailujen matkailumaksu, jonka tulot ohjattaisiin kulttuuri-, nuoriso- tai liikuntapalveluihin? Rahoitusmekanismit yritysrahoituksen lisäämiseksi ovat epärealistisia ja alueellista yhdenvertaisuutta heikentäviä. Jos yksityistä rahaa ei ole siinä määrin, mitä perustoiminta tarvitsee, perusrahoitus tulee turvata julkisin varoin. Myös EU-rahoitus on epävarmaa, sen hakeminen ja raportointi on erittäin työllistävää ilman takuuta onnistumisesta. EU-rahoitusta ei tule laskea pitkäjänteisen työskentelyn perusrahoitukseksi – lisärahoitukseksi kyllä.

Voiko Suomessa jatkossa elää taiteella? Suomessa toimivat kulttuuri-instituutiot työllistävät laajasti sekä työsuhteisia kulttuuriammattilaisia että myös vapaan kentän toimijoita, joilta ostetaan palveluita ja palkataan produktioihin. Jo nyt monien taiteilijoiden leipä on murusina maailmalla. Jos taide ei enää elätä tai elatus on epävarmaa, Suomen kulttuurielämä näivetty ja erityislahjakkaiden ihmisten taidot hukataan. Kaikista taiteilijoista ei ole yrittäjiksi tai opettajiksi. Siksi ei pidä lähteä siitä oletuksesta, että kaikki tulisi taiteilijuuden rinnalla kouluttaa jompaankumpaan lisätehtävään.

Selonteossa ei ole tunnistettu museoammattillista työsuhteista työtä, joka edellyttää korkeaa koulutusta ja erityistä ammattitaitoa.

Selonteko kohdistuu pitkälle ajanjaksolle, mikä on kannatettavaa. Voidaanko pitkäjänteisyyteen kuitenkaan luottaa? Esittävän taiteen valtionosuusuudistus toteutettiin v. 2022. Uudistuksen lähtökohtana oli rahoituksen ennakoitavuus ja tämän mahdollistama pitkäjänteinen työ. Siihen nojaten kunnat ovat suunnitelleet taidelaitostensa strategian ja toimintaedellytykset lähivuosille. Kulttuurilaitosten valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ovat iso isku luottamukselle pitkäjänteisyydestä ja ennakoitavuudesta. Leikkaukset ovat ristiriidassa kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteisiin.

Kirjastot

Selonteossa on puutteita yleisten kirjastojen tulevaisuuden näkökulmasta. Puuttuvat näkökulmat ovat seuraavat:

Kirjastojen rooli yhteiskunnallisena tilana: Selonteko ei käsittele laajasti kirjastojen merkitystä kansalaisten kokoontumis- ja oppimispaiikkana, mikä on erityisen tärkeää muuttuvassa digitaalisessa ja monikulttuurisessa ympäristössä.

Kirjastojen rooli innovaatioiden ja yhteisöllisyyden tukijana: Vaikka kirjastot ovat keskeinen osa paikallista kulttuuritarjontaa ja palveluita, selonteko voisi laajentaa näkökulmaa kirjastojen potentiaaliin toimia innovaatioiden ja uudenlaisten oppimisympäristöjen kehittämisen keskuksina. Tämä olisi erityisen tärkeää digitaalisessa ja monikulttuurisessa ympäristössä, jossa kirjastot voivat toimia myös uuden teknologian ja tiedonvälityksen kokeilualustoina.

Kirjastojen rooli monikulttuurisuuden edistämisessä: Kirjastojen merkitys kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäjinä jää vähäiselle huomiolle. Kirjastot voisivat toimia aktiivisina alustoina, jotka tukevat yhteiskunnan monimuotoisuutta ja kulttuurienvälistä dialogia.

Kansainvälistyvä kulttuuri

Selonteossa todetaan lyhyesti kulttuurimatkailun lisäksi kulttuurin myönteiset vaikutukset maankuvaan esim. vahvistamalla suomalaisen taiteen osuutta vienninedistämismatkojen ja valtiovierailujen yhteydessä. Tämä on tärkeä nosto. Suomalaista taidetta kelpaa esitellä ja esim. orkesterivierailujen, teatteriesitysten ja taidenäyttelyiden yhdistäminen matkoihin ja vierailuihin pitäisi olla maan tapa ja suomalainen käyntikortti. Myös suomalaisen musiikin levytykset ovat tärkeä vientituote, esimerkkinä Sinfonia Lahden levytykset BIS-levymerkille. Levyjä on julkaistu yli 100 ja niitä on myyty n. 1,5 miljoonaa kappaletta ympäri maailmaa. Merkittävimpänä kokonaisuutena mainittakoon Jean Sibeliuksen tuotannon kokonaislevytys. Sinfonia Lahden tulkinnat Sibeliuksen orkesteriteoksista ovat erittäin tunnettuja niin Suomessa kuin ulkomailla.

Muita havaintoja

Kulttuuripoliittisen selonteossa käytetyissä kulttuurialan tunnusluvuissa on esitelty vuoden 2022 lukuja, jolloin koko kulttuuritoiminta oli koronasta johtuen estetty tammi-helmikuun ajan ja yleisön palaaminen tapahtui hitaasti. Tämän vuoden luvut eivät anna oikeaa kuvaa toimintaedellytyksistä.

Museot edistävät kulttuurimatkailua. Niiden aluetaloudellinen vaikutus on suuri ja ne ovat osa alueellista elinkeinopolitikkaa. Selonteon s.16 luovien alojen liikevaihtoluvuista museot kuitenkin puuttuvat.

Kulttuurin itseisarvo jää liian vähälle huomiolle selonteossa. Se kylläkin esiintyy sanana useassa kohdassa, mutta käsitettä ei avata.

Maailman epävakaa tilanteessa taiteen ja kulttuurin merkitys on erittäin suuri henkiseen kriisinkestävyyyteen varautumisessa. Tämä näkökulma selonteosta puuttuu. Myös museoiden tehtävä kulttuuriperinnön säilyttämiseksi kriisitilanteissa tulisi selonteossa tunnistaa.

Selonteko on osittain hyvin ylätasoinen ja vailla konkretiaa. Siinä käytetään paljon seuraavia ilmaisuja: tuetaan, edistetään, vahvistetaan, mahdollistetaan, huolehditaan, taataan, varmistetaan.

Tällaiset ilmaisut tarvitsevat konkreettista avaamista, joten selonteko vaatii jatkotyöstämistä , johon selonteossa viitataan.

Hämmennystä herättää termi ”jokaisenoikeus”, joka viittaa luonnon resurssien oikeudelliseen sisältöön. Tämä on haasteellinen käsite tekijänoikeuksien kannalta. Jokaisenoikeutta parempi termi olisi tuttu ja turvallinen perusoikeus.

Granqvist Kristiina

Lahden kaupunki, sivistystoimiala - Lahden kaupunki , sivistyspalvelut

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Haluamme korostaa erityisesti kulttuuria jokaisenoikeutena niin tekijänä, kuin kokijana. Jokaisella nuorella tulee olla oikeus taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen. Kiitämme lasten ja nuorten omaehtoisen kulttuuritoiminnan tunnistamisesta ja toivomme erityisesti tähän toimenpideohjelmassa konkreettisia ratkaisuja. Kulttuuri- ja taideharrastukset kuuluvat nuorten suosituimpien harrastusten joukkoon, mutta niiden saavutettavuudessa on paljon työtä tehtävänä niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti. Toivomme erityisesti harrastamisen Suomen mallin toimeenpanossa löytyvän ratkaisuja kouluikäisten taide- ja kulttuuriharrastusten saavutettavuuskysymyksiin.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuri on paitsi kokemuksia, myös hyvinvointia lisäävä tekijä sekä keskeinen osa kestävästä demokratiaa. Osallisuuden ja saavutettavuuden painotus on keskeinen keino varmistaa, että jokaisella on yhdenvertainen mahdollisuus kuluttaa ja tuottaa kulttuuria. Luku- ja mediataitoja kehitetään kulttuurin turvin, ja kiitämme, että lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta on huomioitu laajasti. Kiitämme myös hyvinvoivan luonnon huomioimisesta, sillä myös tulevaisuuden nuorilla pitää olla oikeus suomalaisen monimuotoiseen luontoon.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Varmistetaan jokaiselle nuorelle mahdollisuus mielekkäisiin kulttuuriharrastuksiin sekä monipuolisesti kulttuurin eri muotoihin tutustumiseen läpi koulutusjärjestelmän. Tuetaan nuorten omaehtoista kulttuuria paikallisesti ja valtakunnallisesti. Taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle henkilökohtainen luontosuhde, eli lähiluontoa, retkeilypaikkoja ja luonnonsuojelualueita asuinpaikkaan katsomatta. Vahvistetaan nuorten osallisuutta ja kansalaistaitoja myös kulttuuripoliittikan ja -kasvatuksen keinoin. Puretaan eriarvoisuutta panostamalla kulttuurin saavutettavuuteen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Nuorisoala edistää erityisesti nuorten osallisuutta ja hyvinvointia, myös kulttuurin keinoin.

Nuorisoala kattaa nuorisolain mukaisten alle 29-vuotiaiden nuorten nuorisotyötä ja nuorisotoimintaa tekevät ja tukevat toimijat kunnissa, seurakunnissa ja kolmannella sektorilla. Nuorisoalan vaikuttamistyö tähtää nuorisoalan resurssien turvaamisen lisäksi sellaisten palveluiden ja rakenteiden kehittämiseen, säilyttämiseen ja lisäämiseen, jotka vaikuttavat nuorten hyvinvointiin. Nuorisoalan yhteinen tehtävä itse nuorisotyön ohella onkin tuoda tietoa nuorten hyvinvoinnista päättäjien käyttöön.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Nuorten mahdollisuus oppia ja kokea kulttuuria on tärkeää, mutta keskeistä on myös tunnistaa ja tunnustaa nuoret kulttuurin muovaajina ja tekijöinä. Nuorille ei voi vain ojentaa kulttuuria annettuna, vaan nuorilla tulee olla mahdollisuus olla aidosti osa kulttuuria ja tuoda oma äänensä sen eteenpäin viemiseen ilman, että vanhemmat sukupolvet määrittävät mikä on oikea tai väärä tapa kokea ja tehdä kulttuuria. Tämä edellyttää paitsi asenneilmapiirin muutosta, myös laajemmin yhdenvertaisuustyötä ja erilaisten esteiden purkamista. Eriytymiskehitys kouluissa, harrastuksissa ja perheissä tarkoittaa sitä, että myös nuorten mahdollisuudet kulttuurin kentällä eriytyvät. Selonteon tuleekin painokkaasti pyrkiä purkamaan tätä kehitystä.

Nevanpää Annika
Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kulttuurin ja kulttuuriperinnön vahvistamisella luodaan hyvinvointia sekä kestäväää ja vakaata kasvua.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kansanmusiikkiliitto edustaa kansanmusiikin harrastajia. Edistämme ja kehitämme kansanmusiikin asemaa Suomessa, sekä toimimme kattojärjestönä alan harrastajille. Olemme

avoimia myös kansanmusiikin ammattilaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kansanmusiikki on syntynyt maassamme vuosituhansien aikana, josta syystä siinä on paljon alueellisia eroja. Suomen Kansanmusiikkiliitolla on keskeinen rooli ylläpitää, tukea, edistää ja kehittää kansanmusiikkitoimintaa Suomessa. Musiikkikentän erilaisuus ja kulttuurinen rikkaus tulisi tunnistaa ja luoda moninaiselle musiikin tekemiselle aito mahdollisuus kasvaa ja kehittyä. Erityisesti perinnesäveltämisellä voidaan todeta olevan keskeinen merkitys kansalaisten identiteetin muodostumiseen ja vahvistamiseen. Lisäksi suomalaisella kansanperinteellä, johon kansanmusiikki kuuluu, on keskeinen merkitys myös maahanmuuttajien kotoutumisessa. On tärkeää että maassamme toimivat eri kulttuurin alojen yhteistyön tukemiseen keskittyneet ja saman alan toimintaa harjoittavat toimijat kokoavat yhdistysten kattojärjestöt pidetään elinkelpoisina. Sitä kautta toimintaa pystytään kehittämään tehokkaasti ja resursseja kokoamaan yhteen saman tavoitteen saavuttamiseksi. Suomen Kansanmusiikkiliiton toiminnassa korostuu kansanmusiikin harrastajien oman aktiivisuuden ja omaehtoisen toiminnan edistäminen, sekä kansalaistoiminnan ja paikallisen identiteetin edistäminen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuurikentällä toimivien yhdistysten merkitys korostuu entisestään maailmanpolitiikan kriiseissä ja sotien tuloa yhä lähemmäs Suomea. Oma ja persoonallinen vahva kulttuuri vahvistaa kriisinkestävyyttämme epävarmoina aikoina. Aineettoman kulttuuriperinnön merkitys korostuu hyvinvoinnin keskeisenä tukipilarina. Vahva kulttuuri-identiteetti vahvistaa ihmisen oman identiteettien rakentumista ja kokemusta osallisuudesta, vahvistaen samalla yhteiskunnallista vakautta.

Ylönen-Viiri Päivi
Suomen Kansanmusiikkiliitto

Kupari Risto
Suomen Kansanmusiikkiliitto ry

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [1.Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot

2.Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on

tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri 3. Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta 4. Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu 5. Valtioneuvostotasoinen ylivaalikautinen kulttuuri- ja luovien alojen toimielin]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Näyttelijäliitto voi osallistua kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon monilla eri tavoilla. Näyttelijäliitto edustaa ammattinäyttelijöitä ja valvoo heidän oikeuksiaan. Näyttelijäliitolla on mahdollisuus toimia esim. asiantuntija-, tiedontuotanto-, viestintä-, edunvalvonta-, organisointi yms. roolissa monilla eri taiteen aloilla, koska näyttelijät työskentelevät useilla eri taiteen ja kulttuurin aloilla mm:

- teatteri (mm. VOS-teatterit, ryhmämuotoiset teatterit, produktiokohtaiset ryhmät, omat esitykset ja kesäteatterit)
- soveltava teatteri (sote-alat, esim. sairaalat, vankilat, koulut)
- elokuvat (pitkät elokuvat ja lyhytelokuvat, dokumenttielokuvien dramatisoiduissa osissa ja äänenä)
- tv-sarjat ja tv-viihde
- äänityöt (dubbaukset, äänikirjat, kuulutukset ja yritysten muut äänitarpeet)
- mainokset (mainoselokuvat sekä kuvassa että pelkkänä äänenä että äänimainokset radiossa yms.)
- opetus- ja koulutus (esim. ilmaisu ja esiintyminen, oppilaitokset, yritykset)
- yrityskeikat (esim. juontotehtävät, muutostilanteet)
- yms.

Lisäksi näyttelijät ovat moniosaajia ja toimivat uransa aikana näyttelijän tehtävien lisäksi esim. teatteriohjaajina, elokuva- ja tv-ohjaajina, käsikirjoittajina ja muusikoina.

Suurin osa näyttelijöistä on freelancereita 1000/1350:stä ja he keräävät toimeentulonsa monilla eri tavoilla palkkatuloina lyhyistä työsuhteista, yritystuloina, apurahoina ja tekijänoikeuskorvauksina. Tämän vuoksi Näyttelijäliitto voi osallistua toimeenpanoon laajasti myös mm. tekijänoikeuksien ja sosiaaliturvan kehittämisessä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Mielestämme kulttuuripoliittisesta selonteosta puuttuu tai vaatisi selkeämmän huomion seuraavat asiat:

1. Selonteossa puhutaan paljon kulttuurista ja maininnat taiteesta jäävät kovin vähälle. Taide ja taiteilijat ja taiteen vapaus ovat kuitenkin kulttuurin perusta.
2. Tulevien vuosien merkittävien leikkausten vaikutuksia ei arvioida lainkaan, vaikka niillä tulee olemaan pitkäaikaiset seuraukset: rakenteiden menetykset (esim. teattereiden ja ryhmien lakkauttaminen), taiteilijoiden työllistymisen vaikeutuminen ja tämän seurauksena mahdolliset alan vaihtajat. Tilastokeskuksen kulttuuritilastojen lopettaminen ensi vuonna tulee sekin vaikuttamaan mahdollisuuksiin vahvistaa kulttuurialan tietopohjaa.
3. Selonteossa ei riittävän selkeästi todeta, mitä nykyisessä rakenteessa on säilytettävää: esimerkiksi koko maan kattava teatteriverkosto ja niiden perusrahoitus, joka takaa saavutettavuuden.
4. Taiteen ja kulttuurin ympärilleen luomat alueelliset taloudelliset ja työllistävät vaikutukset ja taiteen ja kulttuurin veto- ja pitovoima: Esimerkiksi teatterilipun ostaja käyttää muita alueen palveluita ja kuluttaa rahaa esimerkiksi ravintoloissa tai majoituspalveluissa ja kotimaisten elokuvien lipunmyynti ylläpitää elokuvateattereita ympäri maata.
5. Kulttuurin arvoketjua ei synny, ellei ole ammattitaiteilijoita. Yksittäisten taiteilijoiden varaan rakentuu taiteen- ja kulttuurin ekosysteemejä ja toisaalta taiteilijoiden ja taiteiden välille syntyy ekosysteemejä. Esimerkiksi näyttelijä saattaa saman viikon aikana esiintyä teatterissa kahtena iltana, työskennellä elokuvassa yhden kuvauspäivän, käydä lukemassa äänikirjaa ja spiikata mainoksen ja vaikkapa juontaa yrityksen tilaisuuden. Näyttelijä on välttämätön tekijä verkostoissa, joissa on luonnollisesti myös muita taiteilijoita ja lisäksi useita muita ammattilaisia.
6. Tekoälyn mukanaan tuomat moninaiset haasteet: Sen lisäksi, että tekoäly tulee olemaan luovilla aloilla työväline, se tulee heikentämään taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia ja korvaamaan monia luovan alan työtehtäviä (esim. näyttelijöiden äänityöt, nk. katalogimusiikki tai valokuvat jne.). Tekoälyn kehittämisessä käytetään aiemmin luotuja teoksia ja tekoäly tekee niiden pohjalta uusia teoksia. On välttämätöntä varmistaa, että teosten käyttämisestä sovitaan ja korvataan. Aluksi tekoälyllä korvataan nk. vähemmän luovuutta vaativia tehtäviä, mikä vähentää taiteilijoiden tuloja. Esimerkiksi näyttelijöille äänityöt ovat olleet keskeinen tulonlähde, koska esim. teatteri- ja elokuva- tai tv-töiden väliin jäisi aina työttömiä päiviä tai viikkoja. Jos ja kun äänityöt menetetään tekoälylle, yhä harvempi näyttelijä pystyy elättämään itsensä ja joutuu hakeutumaan muille aloille. Toisen kokoaikatyön yhdistäminen näyttelijän töihin on todella hankalaa. Tekoälyn kehityttyä esim. elokuvia voidaan tehdä kokonaan ilman näyttelijöitä ja monia muita elokuvan nykyisiä ammattilaisia.
7. Selvityksessä jätetään melko ohuelle huomiolle ilmastonmuutos ja luontokato ja sen perustavanlaatuiset vaikutukset yhteiskuntaan ja kaikkeen ihmisten elämässä. Nykyisenkaltaisen kulutukseen ja luonnon riistämiseen perustuva talous tulee muuttumaan vuoteen 2040 mennessä. Taide- ja kulttuuri ja immateriaaliset kokemukset ja palvelut ja niiden tuottaminen ilmasto- ja luontoa säästävällä tavalla tulevat olemaan nykyistä huomattavasti keskeisempiä kulutuksen kohteita.

Selonteossa on huomioitu ja tuotu esille monia kannatettavia asioita, joista haluamme nostaa esille seuraavat:

1. Tekijänoikeuslainsäädännön ja -järjestelmän kehittäminen: pidämme tärkeänä, että tekijänoikeusjärjestelmää kehitetään nimenomaan siten, että vahvistetaan tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden neuvotteluasemaa ja mahdollisuutta saada tekijänoikeustuloja ja toimeentuloa teostensa käytöstä. Suomessa lainsäätäjän tulee nykyistä paremmin varmistaa, että tekijöillä on mahdollisuus myös toimeenpanna tekijänoikeuslain mukaiset oikeutensa.
2. Kulttuurin tekijöiden ansaintamahdollisuuksien vahvistaminen ja epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen: Olemme huolissamme kuitenkin siitä, että lähivuosien kulttuurirahoituksen leikkaukset ja työttömyysturvan heikennykset vaikeuttavat taiteilijoiden toimeentuloa niin merkittävästi, että moni joutuu vaihtamaan alaa jo ennen kuin sosiaaliturvaan liittyviä ongelmia ehditään korjata
3. Julkisen rahoituksen lisääminen ja ennakoitavuuden parantaminen: Esimerkiksi teattereiden ja teatteriryhmien perusrahoitus varmistaa alueellista saavutettavuutta ja samalla varmistaa, että taiteilijoita voi asua eri puolilla Suomea. Lisäksi pidämme tärkeänä myös selonteon ehdotuksia kehittää rahoitus- ja yhteistyömalleja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille.
4. Tavoite luovan talouden osuuden kaksinkertaistamisesta bkt:sta: Kasvustrategian varmistamiseksi tulee tehdä alakohtaisia kasvusopimuksia, joihin sitoudutaan ylivaalikautisesti. Hyvä esimerkki on esim. Ruotsissa ja Tanskassa Media-avtal, johon kaikki alan toimijat ja valtio sitoutuvat ja jolla kehitetään maan AV-alaa pitkäjänteisesti.
5. Valtioneuvostotasoinen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustaminen: Pidämme tärkeänä, että taide ja kulttuuri ymmärretään tärkeänä osana yhteiskuntapolitiikkaa, elinkeinona ja merkittävänä kansantalouden toimialana ja että ministeriöiden välistä yhteistyötä lisätään ja kehitetään.
6. Kulttuurialojen huomioiminen EU-vaikuttamisessa: Pidämme tärkeänä, että Suomi nykyistä aktiivisemmin toimii keskustelujen avaajana ja suunnan näyttäjänä EU:ssa ja vahvistaa omaa kulttuuripolitiikkaa esimerkkinä muille. Esimerkiksi tekijänoikeuksien kansallisessa kehittämisessä Suomi on jäänyt muita maita jälkeen ja toimeenpannut vain EU:sta tulleita muutoksia, kun monet muut maat ovat samaan aikaan kehittäneet myös kansallista lainsäädäntöään.
7. Kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia verkostoitua ja työskennellä ulkomailla parannetaan: Taiteen- ja kulttuurin kansainvälistymistä ja vientiä tulee kehittää monipuolisesti ja laajasti. On hyvä, että myös yksittäisten taiteilijoiden kansainvälistymistä edistetään.
8. Kulttuuria koskevan tietopohjan vahvistaminen: Tietopohja on tärkeä päätöksenteon väline ja tietopohja tekee taiteen ja kulttuurin ja sen vaikutukset näkyväksi myös lukuina. Onkin erityisen huolestuttavaa, että Tilastokeskus on lakkauttamassa ensi vuonna kulttuurin tilastoinnin. Jotta selonteon tavoite toteutuisi, valtion tulee huolehtia, että kulttuurin tietopohja ml. tilastointi varmistetaan myös ensi vuonna.

Kuusikko Elina
Suomen Näyttelijäliitto - Finlands Skådespelarförbund ry.

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

SVK Liitto ry, noin 50 venäjänkielisen yhdistyksen kattojärjestö kiittää tästä mahdollisuudesta osallistua kulttuuripoliittiseen visiotyöhön. Vaikkakin esitetyn vision henki on kannatettava kuvatessaan kulttuurin (ehkä myös taide olisi syytä mainita erikseen) yhdistävänä voimana, joka tuottaa sekä "sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa" on se liian staattinen ja yleisluontoinen perustellakseen tavoitteen 1 toteamuksen "Kulttuuri on muutosvoima". Vision tulisi nimenomaan katsoa, ja kannustaa katsomaan, aidosti eteenpäin. Nykyinen muotoilu on suorastaan yllyttänyt taaksepäin katsovaan 150 vuoden takaiselta kuulostavaan visiointiin, mutta meneminen selkää edellä kohti tulevaa ei voi olla kansakunnan edun mukainen ajattelutapa. Vision tulisi sisältää selkeä ymmärrys siitä, että olipa Suomi vuonna 2040 mitä tahansa, se ei tule olemaan sellainen, jonka olemme nähneet 2000-luvun alkuvuosikymmeninä. Liitteessä 2 "Keskeisten muutosvoimien vaikutus kulttuurin tulevaisuuteen" kuvataan selkeästi ja ymmärrettävästi edustava joukko niitä jo tässä vaiheessa pääosin väistämättömiä megatrendejä, joihin ns. tasaisen kehityksen skenaariossa joudumme vain sopeutumaan. Monikulttuuristuminen on yksi näistä megatrendeistä, joka saa voimaa muista megatrendeistä, eikä sinällään ole erillinen ilmiö. Ikääntymisestä ja heikosta syntyvyydestä johtuva (ainakin oletetusti jatkuva) työvoimapula edellyttää kasvavaa maahanmuuttoa, jonka varaan kaupungit myös jo tulevaisuuttaan laskevat. Toisaalta ilmastonmuutos tulee väistämättä aiheuttamaan pakolaisuutta, joka tuskin voi olla vaikuttamatta Suomeenkaan. Digitaalisen kulttuurin ja tekoälyn vaikutus on tiedetty "villi kortti", jonka vaikutuksia emme kuitenkaan vielä kukaan osaa arvioida. Se saattaa radikaalisti vaikuttaa kulttuurin kulutuksen ja tuottamisen tapoihin, mutta se voi myös joiltain osin ratkaista monikielisyyden tai ikääntyneiden hoitovajeen kaltaisia ongelmia ja vapauttaa resursseja johonkin muuhun. Toisaalta tekoäly sovelluksineen luo ongelmia, joita emme osaa vielä hahmottaa. Tätä problematiikkaa tuodaan tiiviisti esiin liitteissä 3 "Kulttuuripolitiikan yhteys muihin politiikan aloihin" ja 4, jossa esitellään OKM:n linjaukset kulttuurisen moninaisuuden edistämiseksi. Suomi tulee vuonna 2040, rauhanomaisesti kehittyessään, väistämättä olemaan ainakin digitaalisempi, monikulttuurisempi ja

monikielisempi kuin nyt. Mitä muuta ja millä tavalla, sitä tuskin kukaan osaa visioida. Mutta vision tulisi olla dynaaminen, ei staattinen, ja tunnistaa nämä tosiasiat ja kannustaa siten kaikkia Suomessa asuvia yhdessä ratkaisemaan tätä edessä siintävää arvoitusta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteita SVK Liitto ry pitää kannatettavina, mutta kuten edellä totesimme, niissä kuvattu henki tulisi selkeämmin saada esiin itse vision muotoilussa, jotta liikesuunta kohti tulevaa ja toisaalta momentum ruohonjuuritason jokaisenoikeuksien toteutumisesta kansallisten instituutioiden kukoistukseen ja kulttuuriteollisuuden kansainväliseen menestykseen välittyy.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Yhteinen ja vientikelpoinenkin kulttuuri tulee rakentaa nimenomaan vahvalle perustukselle alhaalta ylöspäin taiteen perusopetuksen ja moninaisen yhdistyskentän sekä vapaiden ryhmien toimintaedellykset turvaten. Tässä tulee huomioida erityisesti kielelliset ja muut vähemmistöryhmät, koska monikulttuurisuuden ja moniarvoisuuden megatrendissä vain hyvin kapeille edellytyksille rakentuva kulttuuri ei ole kansainvälisessä vertailussa kiinnostavaa satunnaisia kuriositeetteja lukuunottamatta. 2. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliitiikkaa: Kulttuuri ja taide ovat ruohonjuuritasolla ketteriä ja nopeita reagoimaan ilmassa oleviin muutoksiin. Kuitenkin, jotta tämä "tulevaisuuden haistelu" johtaisi sekä meitä kaikkia hyödyttävään moniarvoiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun ja visiointiin, että myös hyviin ja markkinoitaviin kulttuurituotteisiin, tulee suurten linjojen ja rahoitusten olla selvillä pitkäjänteisesti. Vain tällöin yhteistyösuhteita ja kanavia kokemusten vaihtamiseen ja vaikutteiden imemiseen voidaan rakentaa ja ylläpitää sekä vahvistaa uusia tekijäpolvia ja viedä uusia projekteja myös kansainväliselle tasolle. 3. Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen: Rahoitusmallien tarkastelu ja jatkuva aktiivinen ajan tasalla pitäminen on mielestämme hyvin tärkeää. Tärkeää on myös huomioida se, että ruohonjuuritasolla, kolmannella sektorilla, perheillä ja yksittäisillä ihmisillä tulee olla resursseja harrastaa ja kuluttaa kulttuuria ja taidetta, jotta uudistuminen olisi mahdollista ja meillä olisi tulevaisuuden taiteelle tekijöitä ja yleisöä. "Vuositainen tavoitteellinen ja konkreettinen tulevaisuusfoorumi" on kannatettava toimenpide kulttuuripoliittisen keskustelun pitämiseksi ajan tasalla. Toivomme, että foorumin kunnianhimo ja resurssit ovat riittävällä tasolla. Kulttuuripoliitiikkaa ajatellaan varsin vahvasti painotuksin, joissa korostuvat kantaväestön keskiluokan, instituutioiden ja nytemmin myös "kulttuuriteollisuuden" tarpeet. Lisäksi alan toimija- sekä asiakaskunta on ilmeisen naisvoittoista. Toivomme tulevaisuusfoorumia suunniteltaessa, että sekä yhdenvertaisuus- että tasa-arvonäkökohdat otetaan huomioon, jolloin tulevaisuutta pääsevät muovaamaan ja siihen osallistumaan myös eri vähemmistöjen edustajat että miehet. 4. Yhteistyön ja osallisuuden voima: Ajatus "Lisätään nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten taide- ja kulttuurialan tuntemusta" on

toimenpiteenä mielestämme hyvin keskeinen, mutta sen toteutuksessa tulee huomioida, että etenkin kolmannella sektorilla ja maahanmuuttajien itsensä perustamissa sekä nuorisoyhdistyksissä tällaista monialaista osaamista jo on, koska ne käyttävät työssään moninaisia keinoja. Yhteistyötä tulisi tehdä myös vertikaalisesti, ei vain horisontaalisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi suurien instituutioiden "jalkautumista" ja yhteistyötä pienten alueellisten tai kohderyhmätoimijoiden kanssa. Tällaisista aloitteista onkin jo joitakin kokemuksia erityisesti teatterin alalla. 5. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Kukoistavan toimintaympäristön pohjatyö tehdään ruohonjuuritason yhdistys- ja ryhmätoiminoissa, kouluissa ja kotien "kultturnost"-asenteessa, jonka toteuttaminen kieli- ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta edellyttää huokeita mutta korkeatasoisia kulttuurin ja taiteen harrastamisen mahdollisuuksia eri ikäluokille. Tämä pohjatyö tarjoaa tekijöitä ja myös kuluttajia taideinstituutioiden ja kulttuuriteollisuuden käyttöön. Ilman tätä pohjaa mitään toimintaympäristöä ei ole.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

SVK Liitto ry tukee ja ohjaa venäjänkielisiä ja heidän yhdistyksiään kulttuuri- ja taidetoiminnan kehittämässä moninaisen suomalaisuuden ja kotimaisen ruohonjuuritason kulttuurikentän osana monipuolisessa yhteistyössä.

SVK Liitto ry yli 50 venäjänkielisen jäsenyhdistyksensä sekä kumppaniverkostonsa kanssa pyrkii jatkossakin toimimaan aktiivisena välittäjänä ja tukijana venäjänkielisen väestömme ja heidän yhdistyskenttensä integroitumisessa ja yhteistyössä perinteisten kantaväestön toimijoiden suuntaan eri inhimillisen toiminnan aloilla, niin kotoutumis- ja sote-kysymyksissä kuin kulttuurin ja liikunnankin aloilla. Venäjänkielisen kulttuuripiirin edelleen vahvana elävä "kultturnost"-ajattelu rinnastuu juuri kolmannen tavoitteen näkemykseen kulttuurista jokaisenoikeutena.

Toimintamme pyrkii siihen, että venäjänkieliset lapset ja nuoret saavat mahdollisuuden kasvaa kulttuuria arvostavassa ympäristössä ja pienestä pitäen kehittä luovia ja taiteellisia kykyjään perheen sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Aktiivinen omakielinen kulttuuriharrastus kehittää myös kielellistä kyvykkyyttä, joka tukee suomen, ruotsin ja muiden kielten oppimista. Lasten ja nuorten korkeatasoinen ja monipuolinen kulttuuriosaaminen takaa suomalaisen kulttuurikentän elin- ja muutosvoimaisuuden jatkossakin. Vähemmistökieliryhmien ja kulttuuritaustojen edustajilla on myös valmiudet tuoda sisältöihin ja tekijyyteen elementtejä ja painopisteitä, jotka syventävät ja monipuolistavat kulttuurikenttää ja avaavat myös laajempia mahdollisuuksia kulttuurimme kansainväliselle menestykselle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Venäjänkieliset ovat ruotsinkielisten jälkeen selvästi suurin suomalainen kielivähemmistö. Molemmilla vähemmistöillä on vahva, myös korkeakulttuurinen ja taidetta arvostava perimä. Sekä venäjän että ukrainan puhujien määrä on ollut voimakkaassa kasvussa. Työperäinen maahanmuutto taas on lisääntymässä voimakkaasti monista kaukoidän maista. Nämä kieliryhmät eivät kuitenkaan ole suomenkielisen kulttuurin uhkaajia. Suomenkielisen kulttuurin voi kuitenkin ajatella olevan globaalisti, etenkin ns. kaupallisen kulttuuriteollisuuden näkökulmasta, hieman samalla tavalla

uhanalainen kuin kielivähemmistöjen omakieliset kulttuurit herkästi kokevat Suomessa. Emme voi kuitenkaan kääntää kelloja taaksepäin tai estää megatrendien ajamia muutoksia. Kulttuuripolitiikka vertautuu turvallisuuspolitiikkaan, ja osittain on sisäisen turvallisuuden politiikkaa, sikäli, että Suomen menestymisen ehtoina ovat sisäinen vahvuus ja yhtenäisyys ja hyvät kansainväliset suhteet. Sisäinen vahvuus ja yhtenäisyys ei kuitenkaan tänä päivänä ja tulevaisuudessa enää voi tarkoittaa monokulttuurisuutta, yksikielisyyttä tai kapeasti määriteltyjen arvojen varassa tuotettua kulttuuria ja taidetta. Vahvuus ja yhtenäisyys syntyy vahvasta ja korkeatasoisesta ruohonjuuritason toiminnasta eri kielillä ja erilaisista perinteistä ponnistaen. Näillä erilaisilla ruohonjuuritason toimijoilla tulee kuitenkin olla hyvä ja avoin dialoginen suhde suurempien taide- ja kulttuuri-instituutioiden kenttään, jonka luonnollinen velvollisuuskin on "varastaa" tekijöitä ja ajatuksia mahdollisimman laajalla skaalalla. Tämä työ vaatii julkisen sektorin pitkäjänteistä ja johdonmukaista tukea. Toisaalta myös kaupallisuuden ehdoilla toimivan taide- ja kulttuuritoiminnan kannattavuutta on tuettava mm. verotuksen ja sääntelyn minimoimisen keinoin, jotta mahdollisimman monipuoliset tekijät ja toimijat voisivat ottaa liiketaloudellista riskiä tällä sektorilla ja menestyä ilman suoria tukia. Vain inhimillistä moninaisuutta ymmärtämällä ja tukemalla voimme Suomessa kilpailla ylikansallisen viihdeteollisuuden ja tekoälyn tuottamia ajankäyttötapoja vastaan ja kehittää myös moninaista kansallista identiteettiämme kohti tulevia vuosikymmeniä.

Uskaltaisimme väittää, että venäjänkielisille Suomessakin ovat taide ja kulttuuri keskimäärin henkilökohtaisesti tärkeämpiä kuin suomenkieliselle. Tähän on historialliset syynsä erityisesti Neuvostoliiton kulttuuripolitiikassa.. Sen tavoitteisiin sinänsä ei ole enää tarpeen palata, mutta jos vaikutukset ovat yhä nähtävissä sukupolvi sen jälkeen, kun Neuvostoliitto on lakannut olemasta, asuessamme toisessa maassa, voidaan ehkä arvioida, että kulttuuripolitiikalla on vaikutusta. Mielestämme myös Suomessa voimme onnistua, jos työtä tehdään päättäväisesti, kunnianhimoisesti ja pitkäjänteisesti yhdessä.

Liukkonen Olga

Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry - Järjestön nykyinen virallinen nimi on SVK Liitto ry.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

2. Kulturarbetarna och kulturinnehållen i nyckelposition: Landsbygdens kulturaktörer och -organisationer har en viktig roll inom det kulturpolitiska arbetet. Den kulturpolitiska redogörelsen har för tillfället en stark urban inriktning.

3. Kulturen är en allemansrätt: Konst och kultur är en grundläggande rättighet. Vi ser det som viktigt att den kulturpolitiska redogörelsen poängterar vikten av att konst och kultur förverkligas också på svenska i Finland.

Barn och unga som viktiga kulturutövare, både nu och i framtiden, borde framhävas i den kulturpolitiska redogörelsen. Kulturpolitiska redogörelsen och dess åtgärder bör främja lika möjligheter för barn och unga att ta del av kvalitativ konst- och kulturföstran. Detta sker exempelvis genom att utveckla konst- och kulturföstran i småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, den grundläggande konstundervisningen, Finlandsmodellen för hobbyverksamhet, fria bildningens verksamheter samt kulturläroplanerna i kommunerna.

Utvecklandet av konst- och kulturtjänster för äldre är även i nyckelposition i främjandet av kulturens allemansrätt och tillgänglighet och bör därför framhävas i redogörelsen.

4. Internationellt inflytande genom kulturen: Det produceras mycket konst och kultur på svenska i Finland. I den kulturpolitiska redogörelsen behöver det framgå att kultur på svenska möjliggör ett starkt nordiskt samarbete.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Vi ser det som viktigt att den offentliga sektorn på ett stabilt sätt och med framförhållning stöder konst och kultur för att trygga en jämlik tillgång för alla medborgare. Det behövs en mera mångsidig finansieringsmodell för konst och kultur.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sydkustens landskapsförbund r.f. främjar utbildning och kultur på svenska. Vi arbetar för en livskraftig kultur och meningsfull fritid. I vårt arbete innebär det att vi främjar samarbeten mellan olika aktörer och organisationer samt för en aktiv dialog med kulturfältet. Målsättningarna i den kulturpolitiska redogörelsen ger ramar för hur verksamheten kan utformas. Om alla förutsättningar är de rätta, har vi beredskap att administrera olika typer av projekt och utvecklingsarbeten. Överlag ser vi att civilsamhället (tredje sektorn) har en stor roll i att driva och förverkliga konst och kultur, men det krävs resurser och förutsättningar för att det arbetet ska kunna genomföras.

Genom vår ordkonstskola och språkstärkande verksamhet är vi en stark aktör i det läsfrämjande arbete som nämns i redogörelsen. Genom ordkonst skapas grund för utveckling av språk-, läs- och skrivkunskap samt läsiver som har en positiv inverkan på all inlärning. Ordkonsten stöder språklig och kulturell mångfald. Ordkonstundervisning uppmuntrar till delaktighet i och att påverka samhället.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Civilsamhället (tredje sektorn) utgör en resurs i att förverkliga visionen och målsättningarna i den kulturpolitiska redogörelsen. Det skulle därför behövas att man på olika håll, bl.a. ministeriehall, inser betydelsen av det mervärde som civilsamhället ger och vilka olika samarbetsformer som kan skapas där.

Den svenskspråkiga verksamheten inom konst och kultur är viktig för alla dem som lever sina liv på svenska i Finland. Därför får inte svenskspråkig verksamhet glömmas bort eller förminsas då strategier för konst och kultur i Finland utvecklas.

Vi bör trygga allas rätt att delta i konst och kultur från tidig barndom och genom hela livet. Här är det centralt att främja lika möjligheter för barn och unga att få kvalitativ konst- och kulturföstran genom att utveckla småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, grundläggande

konstundervisning, Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och fria bildningens verksamheter. Utvecklandet av konst- och kulturtjänster för äldre är i nyckelposition i främjandet av kulturens allemansrätt och tillgänglighet.

Studiestigar som erbjuder svenskspråkig undervisning inom konst och kultur bör utvecklas och garanteras för att säkra att kultur på svenska existerar även i framtiden och är tillgänglig för alla, också som yrke.

Tillgängligheten och tillgången till konst- och kulturtjänster för både barn, unga och äldre ska förbättras i hela Finland med hjälp av tillräckliga resurser samt förstärkande av nya strukturer för samarbete.

Intressebevakningen av kultur och konst på svenska behöver en tydlig struktur och en plats i den finländska kulturverksamheten. När olika intressebevaknings- och utvecklingsgrupper tillsätts bör den svenska verksamheten beredas plats i dessa.

Den svenskspråkiga versionen av den kulturpolitiska redogörelsen publicerades sent. Dessutom kunde flera svensk- och tvåspråkiga organisationer ha fått begäran om utlåtande.

Björkstrand Christel
Sydkustens landskapsförbund r.f.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen
Tekijänoikeuksien huomioon ottaminen tekoälyä kehitettäessä o Kansainvälistyvä kulttuuri o Lisää
luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Olemme mielellämme mukana kirja-alaa koskevassa selvityksessä sekä sen pohjalta laadittavassa kansallisessa toimenpideohjelmassa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen tietokirjailijat ry on Suomen suurin kirjailijajärjestö, joka edustaa yli 3 300 tieto- ja oppikirjailijaa. Yhdistys edistää suomalaista tieto- ja oppikirjallisuutta, valvoo tieto- ja oppikirjailijoiden tekijänoikeudellisia ja taloudellisia etuja, tukee tietoteosten kirjoittajia sekä edistää jäsentensä ammattitaitoa ja -etiikkaa.

Selonteossa käytetään rinnakkain termejä kulttuuri, taide ja luovat alat. Termien käytössä on oltava tarkkana, että ne eivät ole poissulkevia. Esimerkiksi kirjallisuudesta puhuttaessa käytetään selonteossa monessa kohdassa termiä taide. On varmistettava, että termi taide sisältää tässä kaikki kirjallisuuden lajit, koska joissakin yhteyksissä on katsottu, että taide sisältää vain kaunokirjallisuuden. Jos näin ei ole, on käytettävä taiteen sijasta muuta termiä, kuten kirjallisuus tai luova työ. On tärkeää, että huolimattomalla terminologialla ei suljeta jotain tekijäryhmää pois.

Esimerkiksi:

s. 25 ”Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys...” > taiteen alat johtaa tässä harhaan, pitäisi käyttää termiä kulttuuri tai luova-ala taikka sitten todeta, että myös tietokirjallisuus luetaan tässä taiteen alaan.

s. 47 Tapausesimerkki: kirjallisuus ”Kirjallisuuden kentän haasteet liittyvät kirjanmyynnin laskuun, taitelijoiden tulonmuodostukseen ja lukemisen ...” > puhutaan kirjallisuudesta ja taitelijoista eli tarkoitetaanko pelkästään kaunokirjailijoita? Kirjallisuus sisältää myös tietokirjallisuuden, joten pitäisi käyttää ilmaisua kirjailija.

Suomen tietokirjailijat ry ja Suomen Kirjailijaliitto ry tekivät yhteisen tulotutkimuksen vuonna 2023. Siitä selvisi, että tietokirjailijoiden mediaanitulo kirjallisesta työstä on laskenut 45 % ja kaunokirjailijoiden vastaavasti 25 %. Kirjailijoiden tulonmuodostuksen ongelmat koskettavat siis myös erityisesti tietokirjailijoita.

Tämä terminologian sekavuus leimaa koko selontekoa ja monessa kohdin jää epäselväksi, puhutaanko ainoastaan kaunokirjallisuudesta vai luetaanko tietokirjallisuus mukaan kirjallisuuteen, jolloin pitäisi puhua taiteilijoiden sijaan kirjallisuuden tekijöistä.

Valtion tuki kirjallisuuden tekijöille jakautuu niin, että kaunokirjallisuuteen jaetaan noin 5 miljoonaa ja tietokirjallisuuteen 0,5 miljoonaa euroa (Selvitys tiedonjulkistamisen apurahoista 2019-2021, Vastuullisen tieteen julkaisuja 5/2023 s. 32). Monessa kohdin selontekoa tuodaan esiin taitelijoiden

taiteilija-apurahat ja koko selonteosta jää uupumaan se, että tietokirjailijoille ei ole tarjolla lainkaan pitkiä taitelija-apurahoja (1v, 3v tai 5 v) eikä taiteilijaeläkkeitä. Tietokirjailijoiden taustat ovat hyvin erilaisia. Monella tietokirjailijalla on ns. päätyö, mutta viimeisimmän jäsenkyselymme mukaan 20 % työikäisistä tietokirjailijoista on päätoimisia. Lukumääräisesti siis päätoimisia tietokirjailijoita on Suomessa enemmän kuin päätoimisia kaunokirjailijoita. Tätäkin vasten tietokirjailijoita koskeva apurahoitus on täysin riittämätön. Selonteon s. 13 oleva toteamus siitä, että nykyiset taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmät toimivat varsin hyvin, on paikkansa pitämätön ja tietokirjailijoita vähättelevä.

Selonteon s. 28 käsitellään työnantajan työntekijöille tarjoamia kulttuurietuuksia. Olisi tärkeää laajentaa virikeseteleiden käyttö koskemaan myös kirjallisuuden ostamista. Nyt selonteossa esitetään virikeseteleiden käytön laajentamista koskemaan ainoastaan yleisiä saunoja.

On erityisen ilahduttavaa, että kirja-alasta ollaan tekemässä erillistä selvitystä ja sen pohjalta toimenpideohjelmia. Selvityksen tulee kattaa kaikki kirjallisuuden lajit. Olemme mielellämme mukana tässä selvityksessä ja toimenpideohjelman laadinnassa.

Kirja-alan järjestöt ovat esittäneet, että Suomeen laaditaan historian ensimmäinen Kirjallisuuspoliittinen ohjelma. Siinä esitettiin käsiteltäväksi seuraavia asiakokonaisuuksia: Kirjallisuus osana yhteiskuntaa, Kirjallisuuden tuotanto ja jakelu, Kirjailijoiden ja kääntäjien toimeentulo sekä Viennin edistäminen. Nämä asiakokonaisuudet olisi hyvä sisällyttää nyt laadittavaan kirja-alan selvitykseen.

Kirjallisuuden vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja merkitys yhteiskunnan sivistyksen ja kehityksen perustana on aina ollut voimakas. Kirja-ala on merkittävä luovan alan työllistäjä, lukutaidon edistäjä ja osaamistason kehittäjä. Kirja-alalla on paljon käyttämätöntä vientipotentiaalia ja annettavaa Suomen maakuvulle. Tämä käy ilmi vertailtaessa kirjallisuuden ulkomaankaupan lukuja pohjoismaisten naapureidemme vastaaviin lukuihin.

Mainituista syistä valtiiovallan tulisi tulevaisuudessa johtaa kirjallisuuspolitiikkaa strategisesti ja kokonaisvaltaisesti. Näin varmistetaan, että resursointi lukemisen edistämisen, kirjallisuuden tekijöiden toimeentulon tukemisen, viennin edistämisen ja tuotannon tukemisen välillä toteutetaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.

Niemelä Mikko
Suomen tietokirjailijat ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Muut tärkeät toimenpidekokonaisuudet: Kulttuurin tekijät avainasemassa; Kansainvälistyvä kulttuuri; Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa; Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Aalto-yliopisto toteuttaa näitä tavoitteita osana strategiaansa, erityisesti läpileikkaavat teemat: Kestävän kehityksen ratkaisut, Radikaali luovuus ja Yrittäjämäinen asenne.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

- Kulttuuripoliittinen selonteko on edennyt avajaistilaisuudesta erinomaisesti. Yhteinen työstöaika on selvästi laajentanut, syventänyt ja kirkastanut visiotyötä.

- Yhteinen visio on erityisen tarpeellinen pirstaloituneilla kulttuuri-, taide- ja luovilla aloilla.

- Kulttuurin arvoketju s. 12: Luovuus ja tuotanto: Tästä puuttuu uuden luomisen näkökulma. Erityisesti taiteilijat luovat tietoon ja kulttuuriperintöön pohjautuvaa ja kulttuuriperintöä uudistavaa sisältöä. Taiteen alaan kuuluu sisäsyntyisesti vanhan, jo olemassa olevan koetteleminen ja uuden luominen. Tämä on otettu huomioon esim. s. 19 kohdassa 2 Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa.

- 1 Kulttuuri on muutosvoima s. 19: Taide ja kulttuuri herättää ja koskettaa tunteita. Vrt. esim. tutkimustieto vetoaa järkeen ja logiikkaan. Taide edistää muutosta, koska se koskettaa yksilöä ja hänen tunteitaan. Taiteen piirissä voidaan myös kokeilla erilaisia mahdollisuuksia ja skenaarioita. Kompleksissa ja muuttuvassa maailmassa, viheliäisten ongelmien ja suurten, globaalien haasteiden kanssa tarvitsemme uudenlaista ajattelua ja toimintaa, ja näitä taide ja sen tutkimus voivat tarjota kokeiluilla ja näyttämällä vaihtoehtoja sekä tekemällä juurisyitä ja ratkaisuja koettaviksi ja tunnettaviksi. Esim. tekoälyn ja kvanttitietokoneiden aikana emme ymmärrä vielä ihmisen näkökulmaa edes kaikkiin edellisiin teknologioihin. Taiteessa ja sen opetuksessa on edistettävä digitaalista ja vihreää siirtymää. Toisaalta tarvitsemme taiteen ja sen tutkimuksen humanistisen, tunteellisen ja kokemuksellisen lähestymistavan vahvana osana yhteiskuntaa ja yhteistä tulevaisuutta. Luovien alojen ekologisen kestävyysmurroksen toimenpideohjelman ja sen esiselvityksen hedelmät kannattaa sisällyttää selontekoon erityisesti muutosvoiman näkökulmasta: <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/luovat-alat-saavat-toimenpideohjelman-ekologisen-kestavyyden-parantamiseen> ja <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/luovien-alojen-ekologisen-kestavyydsmurroksen-toimenpideohjelman-luoto-on-julkaistu>.

- 3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi s. 24: Sitran uudessa strategiassa on luovuus ja kasvu mukana. Sitra on tehnyt ja tekee yhteistyötä taide-, kulttuuri- ja luovien alojen kanssa, esim. <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/luovat-alat-saavat-toimenpideohjelman-ekologisen-kestavyyden-parantamiseen>, <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/luovien-alojen-ekologisen-kestavyydsmurroksen-toimenpideohjelman-luoto-on-julkaistu>, <https://www.aalto.fi/fi/taiteiden-ja-suunnittelun-korkeakoulu/luovaloikka-luovuus-kilpailuetuna-liiketoiminnassa> ja <https://www.sitra.fi/hankkeet/kiertotalous-taide-ja-kulttuurin-muutos-kurssi/> . Tulevaisuuden kysymys kuuluu erityisesti, millä tavalla Sitran kanssa voidaan edistää kasvua luovilla aloilla.

- 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa s. 24: Digitaalista ja kestävyys siirtymää ei voi olettaa vain esim. taiteilijoilta. Koko kenttä ja sen eri toimijat on saatava työskentelemään kohti yhteisiä tavoitteita. Esimerkiksi: <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/luovat-alat-saavat-toimenpideohjelman-ekologisen-kestävyyden-parantamiseen> ja <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/luovien-alojen-ekologisen-kestävyydsmurroksen-toimenpideohjelma-luoto-on-julkaistu>.

- 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa s. 25: Yrittäjyys on erityisen yleistä luovilla aloilla. Ammatillinen osaaminen yrittäjyyteen on tärkeää, mutta selonteossa voitaisiin olla tarkempia ja kunniahimoisempia, koska työtä on jo tehty, ks. esim. <https://www.creativepactforskills.eu>. Yrittäjyys luovilla aloilla on omanlaistaan, erityistä, ks. esim. <https://www.artpreneurship.fi>. Yleisten yrittäjyystaitojen sijaan oli tärkeää tuoda esiin talous- ja johtamistaidot, joiden avulla kasvua tavoitettaisiin.

- 3.4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen s. 26: Taiteen ja kulttuurin aloilla myös omaa tutkimusta, jossa suomalaiset yliopistot ovat kansainvälisiä huippuja. Uudistamisessa oman alan tutkimustieto on otettava ensisijaisesti huomioon. Business Finlandin rahoitus ei ole mahdollista useille luoville aloille, koska siellä toimitaan pääasiassa freelancereina ja yhdistyksissä, esim. visuaaliset taiteet.

- 3.4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen s. 27: Suomalaisilla on paljon myös annettavaa EU-yhteistyöhön, esim. <https://www.creativepactforskills.eu> ja <https://eit-culture-creativity.eu>. Yhteistyöpohjaa on saatava laajemmaksi, jotta mahdollisimman moni suomalainen kulttuuritaho hyötyy siitä.

- 3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voima s. 27: Taiteen ja kulttuurin aloilla myös omaa tutkimusta, jossa suomalaiset yliopistot ovat kansainvälisiä huippuja. Uudistamisessa oman alan tutkimustieto on otettava ensisijaisesti huomioon.

- 3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voima s. 27: Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys puuttuu. Ylipäättään kestävyysasiat ovat selonteossa mukana vaihtelevasti: joissain osuuksissa erinomaisesti ja toisissa taas eivät lainkaan. Sosiaalisen, taloudellisen, kulttuurisen ja ekologisen kestävyiden tulisi läpileikata koko selonteon.

- 3.7 Kukoistava toimintaympäristö s. 29: Apurahajärjestelmän kehittäminen puuttuu. Se on ollut pitkään suomalaisen kulttuurin kivijalka ja mahdollistaja, jota ei ole kehitetty toimintaympäristön muututtua.

- Visio vuoteen 2040 on pitkä haaste. Toimintasuunnitelmassa pitkää aikajännettä on palasteltava osatavoitteiksi, jotta tuloksellinen eteneminen varmistetaan.

Mattila Maija

Aalto-yliopisto - Riikka Mäkikoskela, Head of Radical Creativity

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat hyvin valittu ja ne vastaavat asiassa meidän näkemyksiämme, mutta toivoisimme kuitenkin joitain pieniä lisäyksiä moniaisuuden, saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

1. Kulttuuri on muutosvoima

Ehdotamme seuraavan lisäyksen ” yhteiskunnan moniaisuutta heijastavaa” viimeiseen lauseen:

” Tarvitsemme yhteiskunnan moniaisuutta heijastavaa taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ymmärtääksemme mistä tulemme, missä olemme ja kuvitellaksemme tulevaisuuden, johon haluamme päästä.”

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Ehdotamme seuraavan lauseen lisäämistä:

“Varmistetaan kaikkien yhdenvertaisia ja esteettömiä mahdollisuuksia kouluttautua ja toimia taiteilijana – toimintarajoitteestaan, kielestään, taustastaan tai muista ominaisuudesta riippumatta.”

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme sanojen ”saavutettavia” ja ”esteettömiä” lisäämistä seuraaviin lauseisiin:

”Vahvistamme saavutettavia digitaalista kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Luomme saavutettavia ratkaisuja, jotka mahdollistavat kulttuurin harrastamisen ja kokemisen siten kuin se itse kullekin tuntuu parhaalta. [...] Kulttuuripalvelut ovat

saavutettavasti ja esteettömästi saatavilla eri kielillä ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja

vuorovaikutusta on lisätty.”

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Ehdotamme seuraavan lauseen lisäämistä: ”Tunnistamme ja hyödynnämme myös ulkomailla koulutuksensa saaneiden taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden asiantuntijuutta, ja mahdollisuuksia vahvistaa alan kansainvälistymistä ja vientiä.”

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Ehdotetaan seuraavien kohtien lisäämistä: • Varmistetaan kaikkien yhdenvertaisia ja esteettömiä mahdollisuuksia kouluttautua ja toimia taiteilijana – toimintarajoitteestaan, kielestään, taustastaan tai muista ominaisuudesta riippumatta. •

Taiteen julkisen tuen ja rahoituksen perustelut ovat läpinäkyviä, valinnoissa huomioidaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista ja tuen oikeutusta ja kohdentumista voidaan arvioida julkisesti.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuria kaikille -palvelu/ Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry on valtakunnallinen toimija, jonka tehtävänä on edistää yhdenvertaisuuden, inklusion ja saavutettavuuden toteutumista sekä moninaisuuden huomioimista kulttuuri- ja taidekentällä Suomessa. Yhdistyksen jäsenet edustavat 25 eri taide- ja kulttuurialan yhdistystä ja kattojärjestöä. Kulttuuria kaikille -palvelu koordinoi myös osallisuutta ja osallistumista edistävää Kaikukortti-toimintaa (vuoden 2024 lopussa Kaikukortti-toimintaa n. 100 kunnassa Suomessa) sekä Moninaisuusagentti-verkostoa (yli 20 moninaisuuteen erikoistuneita taide- ja kulttuurialan ammattilaista).

Meidän toimintamme tavoitteena on, että kaikilla Suomessa asuvilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet hakeutua taiteen tekijöiksi ja työskentelemään taide- ja kulttuurialalla, että erilaiset yleisöt tulevat huomioituiksi taide- ja kulttuuripalvelujen suunnittelussa ja tarjonnassa ja että kaikilla on mahdollisuus osallistua moninaiseen kulttuurielämään tekijöinä ja kokijoina. Lähtökohtana on kulttuuri- ja taidekenttä, joka sisältöön ja tekijäkuntaan nähden heijastaa yhteiskunnan moninaisuutta, moniäänisyyttä ja monikielisyyttä sekä taidealojen monimuotoisuutta.

Haluamme laaja-alaisena asiantuntijaorganisaationa tukea kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa näissä yhdenvertaisuuskysymyksissä, ei pelkästään osallisuuteen ja osallistumiseen liittyen, vaan myös taiteen tekemiseen ja tekijyyteen liittyen. Kannustamme myös hyödyntämään kouluttamamme Moninaisuusagentteja sekä muita yhdenvertaisuuteen ja saavutettavuuteen koulutettuja asiantuntijoita prosessin aikana.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme erittäin inspiroivasta, monipuolisesta ja hyvin laaditusta kulttuuripoliittisesta selonteosta, jossa on monella tavalla kiinnitetty huomiota saavutettavuus-, moninaisuus- ja yhdenvertaisuusnäkökulmiin! Toivomme kuitenkin, että selonteon ”Kulttuurin tekijät avainasemassa” -osioon alleviivataan tekijyyden moninaisuutta. On varmistettava kaikkien yhdenvertaisia ja esteettömiä mahdollisuuksia kouluttautua ja toimia taiteilijana – toimintarajoitteestaan, kielestään, taustastaan tai muista ominaisuudesta riippumatta.

Lopuksi vielä huomiomme muihin toimeenpide-ehdotukseen:

3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Ehdotetaan sanojen ”esteettömiä” ja ”saavutettavia” lisäämistä seuraaviin kohtiin:

- Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, esteettömiä yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja saavutettavia alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut.

3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voima

Ehdotetaan sivulauseen ”tukemalla ja vakiinnuttamalla olemassa olevia hyviä käytäntöjä kuten esimerkiksi Kaikukortti ja Kaikukanta” lisäämistä seuraavaan kohtaan:

- Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, ja tuetaan monitaustaisten ihmisten toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin tukemalla ja vakiinnuttamalla olemassa olevia hyviä käytäntöjä kuten esimerkiksi Kaikukortti ja Kaikukanta.

Ehdotetaan seuraavien kohtien lisäämistä:

- Rekrytoimalla opetustehtäviin ja kulttuuri- ja taidelaitoksiin vähemmistöjä edustavia ja eri kielillä toimivia taidekasvattajia ja taiteilijoita annetaan lapsille esikuvia ja tarvittavia samaistumiskohteita taide- ja kulttuurikentällä sekä tukea omalla äidinkielellään.
- Edistetään kielellisiä oikeuksia tukemalla monikielisyyttä eri tavoin, erityisesti rahoittamalla saamen-, romanin-, karjalan- ja viittomakielisiä sekä vieraskielisiä tuotantoja sekä kirjahankkeita ja koekäännöksiä.

3.6 Yhteinen linja politiikassa

Ehdotetaan seuraavan kohdan lisäämistä:

- Taiteen- ja kulttuurin tilastoinnissa ja vaikutusarvioinneissa kiinnitetään huomioita myös yhdenvertaisuus-, moninaisuus- ja saavutettavuusnäkökulmiin.

Ehdotetaan sivulauseen ” huomioiden kriteereissä ja mittareissa kuntien ja hyvinvointialueiden monenlaiset toimenpiteet mukaan lukien Kaikukortin ja Kaikukannan laajalle levinneisyys” lisäämistä seuraavaan kohtaan:

- Ohjataan hyvinvointialueita ja kuntia hyödyntämään kulttuuria osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää toimintaa yksinäisyyden ja segregaaation vähentämiseksi. Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusjärjestelmään sisältyvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kertoimien painoarvoa lisätään ja kriteereitä ja mittareita tarkistetaan paremmin vaikuttavaa ennaltaehkäisyä tukeviksi huomioiden kriteereissä ja mittareissa kuntien ja hyvinvointialueiden monenlaiset toimenpiteet mukaan lukien Kaikukortin ja Kaikukannan laajalle levinneisyys.

Paqvalen Rita
Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta - Kulttuuria kaikille -palvelu

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Saamelaiskäräjät sinällään hyväksyy kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta, mutta tule huomioida kulttuuriin monimuotoisuuksia ja alueellisia erityispiirteitä ja ottaa konkreettisemmin huomioon.

Saamelainen kulttuuri ja kulttuuriperintö on Suomen perustuslain ja kansainvälisten sopimusten suojelemaa saamelaista kulttuurimuotoa. Kulttuuriperintöön kuuluu saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin ja käsityöhön liittyvä perinteinen tieto ja taito, saamen kielen erityisterminologia, saamelainen luonto- ja maisemasuhde, saamelaiset kulttuuri-ilmaukset, kuten saamelainen musiikkiperinne ja kolttasaamelaisten katrilli-tanssi, oraalinen kertomaperinne, saamelainen rakennusperinne, saamelaiset kulttuurimaisemakohteet ja luontosuhteelle merkitykselliset paikat, kuten pyhät paikat. Saamelaista kulttuuriperintöä siirretään osana perinteisiä elinkeinoja, käsitöissä, taiteessa ja oppimalla luonnosta. Kulttuuriperintö on saamelaiselle identiteetille keskeistä, ja se muuttuu, korvautuu ja kehittyy.

Lisäksi tulee ottaa huomioon rajaseudut ja rajaa ylittävät kulttuuriominaisuudet ja mahdollisuudet.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [1. Yhtiener linja politiikassa 2. Pitkäjanteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa 3. Yhteistyö ja osallisuuden voima 4. Kulttuurin tekijä avainasemassa 5. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Saamelaiskäräjät on mukana kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa. Saamelaiskäräjät on saamelaisten virallinen edustaja. Se muodostaa saamelaisten virallisen kannan ja neuvottelee viranomaisten kanssa. Saamelaiskäräjät ylläpitää ja edistää kaikkia kolmea Suomessa elävää saamen kieltä, kaikkia saamelaisten perinteisiä elinkeinoja sekä saamelaista kulttuuria ja elämäntapaa.

Kiinnitämme huomiota myös siihen, että opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle kuuluu saamen kielen elvytysohjelman toimeenpano. Saamelaisten perinteiseen tietoon liittyvät asiat ja immateriaalioikeudet jakaantuvat oikeus-, ympäristö-, opetus- ja kulttuuri- sekä työ- ja elinkeinoministeriöiden hallinnonaloille.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteonluonnoksen tavoitteissa edistetään ja kehitetään kulttuuripolitiikkaa tavoitteet ovat yleisluontoiset, mutta jää huomioimatta saamelaisten perustuslaillinen suoja ja eri kansainväliset sopimukset, joihin suomi on sitoutunut. Selonteon osalta tulee arvioida toteutuuko yhdenvertaisuus strategian toimenpiteissä ja tällä hetkellä tämä ei toteudu, koska saamelaista kulttuuriperintöä tulisi huomioida erikseen selonteossa. Selontekoa on välttämätöntä päivittää tältä osin ennen sen hyväksymistä. Aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä suojellaan eri sopimusten avulla. Saamelaisten kannalta aineetonta kulttuuriperintöä suojelee biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j) (SopS 78/1994), kulttuuri-ilmauksien suojelusopimus (SopS 17/2007), aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimus (SopS 47/2013) ja Faron sopimus (SoS 50/2018), joka suojelee aineettoman kulttuuriperinnön lisäksi myös aineellista kulttuuriperintöä. Lisäksi Eurooppalainen maisemayleissopimus suojelee maisemia ja niihin liittyvää kulttuuriperintöä (SopS 14/2006). Alkuperäiskansajulistuksen artikla 31 käsittelee alkuperäiskansojen oikeutta ylläpitää, suojella ja kehittää kulttuuriperintöään, perinteistä tietoaan ja kulttuuri-ilmauksiaan sekä kulttuurinsa ilmenemismuotoja. Alkuperäiskansoilla on oikeus kehittää artiklan suojelemaa henkistä omaisuuttaan. Valtioiden tulee yhdessä alkuperäiskansojen kanssa toteuttaa tehokkaita toimia artiklan toteuttamiseksi. Julistuksen artiklan 39 mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus saada valtioilta taloudellista ja teknistä apua julistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Aineellista kulttuuriperintöä suojelee arkeologisen perinnön suojelusopimus (SopS 10/1992), Euroopan rakennustaiteellisen

perinnön suojelua koskeva yleissopimus (SopS 10/1992) sekä Unescon maailmanperintösopimus (SopS 19/1987). Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 27 artikla koskee vähemmistöjen oikeutta omaan kulttuuriin, kieleen ja uskontoon (SopS 7-8/1976). Myös positiiviset toimenpiteet voivat ihmisoikeuskomitean mukaan olla välttämättömiä 27 artiklan mukaisten oikeuksien suojelemiseksi. Suomen ratifioiman YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 15 artikla velvoittaa, että sopimusosapuolet tunnustavat jokaiselle oikeuden ottaa osaa kulttuurielämään sekä päästä osalliseksi tieteen kehityksen ja sen soveltamisen eduista. Koska saamelaiskulttuurin, kulttuuri-ilmauksien ja perinteisen tiedon suojaa käsitellään niin useassa eri säädöksessä ja sopimuksessa, suojan kokonaiskuva jää muodostumatta.

Selontekoon tulee lisätä toimenpidettä saamelaisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi. Saamelaisen kulttuuriperinnön suojelun haasteet ovat erilaisia kuin valtakulttuurin kulttuuriperinnön suojelun haasteet, ja selonteko tulisi tämän johdosta kuvata tarkemmin saamelaiseen kulttuuriperintöön liittyviä haasteita ja tarpeita. Saamelainen kulttuuriperintö on laajasti tunnustettu uhanalaiseksi ja kulttuuriperintö on osa perustuslain suojelemaa saamelaista kulttuurimuotoa (§ 17.3).

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus edellyttää usein positiivisia erityistoimenpiteitä, jotta lähtökohtaisesti muita heikommassa asemassa olevien saamelaisten oikeudet toteutuisivat yhdenvertaisesti valtaväestön kanssa. Yhdenvertaisuuslain 7 §:n 2 momentissa säädetään, ettei lailla estetä sellaisia erityistoimenpiteitä, joiden tavoitteena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen 6 §:n 1 momentissa tarkoitetusta syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi (positiivinen erityiskohtelu).

Selonteonluonnoksessa ovat pääosin ovat kulttuurintoimijat ja eri toimialan verkostoja. Tässä yhteydessä tulisi tuoda esille Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen rooli ja asema saamelaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön ja kulttuurimuodon edistämässä sekä saamelaismuseo Siidan asema valtakunnallisena erityismuseona ja saamelaisen kulttuuriympäristön vastuumuseona. Myös saamelaisyhdistyksillä, erityisesti Sámi Duodji-yhdistyksellä ja mm. Kolttakulttuurisäätiöllä on merkittävä rooli saamelaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön vaalimisessa.

1. Kulttuuri on muutosvoima

Kulttuuriin roolia tulisi nähdä alueiden, kuntien ja hyvinvointialueiden elinvoimalähteenä paikallisille ja kehityksen edistäjänä. Kulttuurin kautta luoda turvaa nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet tasavertaisesti samalla kun ottaa huomioon luonnon kantokyvyn.

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Saamelaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön osalta on huomioitava, että kulttuuriperintö ymmärretään laajasti ja siihen kuuluvat keskeisenä osana perinteiset saamelaiselinkeinot ja luontosuhde. Kulttuuriperintöä siirretään perinteisissä elinkeinoissa. Elinkeinorakenteen ja yhteiskunnan muutos vaikuttavat saamelaisten aineettomaan kulttuuriperintöön ja sen säilymiseen.

Keskeinen haaste on, miten opetuksessa ja lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminnassa voidaan siirtää aineetonta kulttuuriperintöä, koska moni lapsi ja nuori ei opi luonnollisella tavalla perinteitään.

Saamelaisen kulttuurin ja perinteisen tiedon kehittämisen osalta tulee kiinnittää huomiota tutkimuksellisiin näkökohtiin ja saamelaisten itsemäärämisoikeuteen. Perinteisen tiedon tallentaminen edellyttää perinteisen tiedon inventointia.

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Taloudellinen toiminta sopeutetaan luonnon reunaehtoihin samalla kun tuetaan ihmisten vaikutusmahdollisuuksia ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Sosiaalisen kestävyysytimenä on yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja osallisuus. Kulttuuripoliittisen selon toivotaan toteuttavan ja turvaamaan jokaisen oikeuden kulttuuriin ja kulttuurinmukaiseen elämään.

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Saamelaiset ovat yksi kansa neljän valtion alueella ja saamelaisilla on yhteinen kulttuuriperintö, identiteetti ja perinteet. Saamelaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön kehittämisessä on välttämätöntä tehdä yhteistyötä valtioiden ja Saamelaiskäräjien yhteistyöllä. Kolmen maan Saamelaiskäräjien, Suomen, Ruotsin ja Norjan yhteistyöelin, Saamelainen parlamentaarinen neuvosto voisi toimia yhteistyötahona. Saamen kansan tulevaisuuden kannalta yhteistyö kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja edistämiseksi valtakunnan rajat ylittävällä yhteistyöllä on välttämätöntä. Saamelaisen kulttuurin, taiteen ja kulttuuriperinnön edistämiseksi tehdään yhteistyötä kunkin maan Saamelaiskäräjien ja kulttuuriperinnöstä vastaavien viranomaisten kanssa.

Riitta Orti-Berg
Saamelaiskäräjät

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Taiteellisen tutkimuksen lisääminen selontekoon olisi tärkeää

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Muut tärkeät toimenpidekokonaisuudet: Kansainvälistyvä kulttuuri; Kulttuurin tekijät avainasemassa; Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa; Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu kouluttaa muotoilijoita, taiteilijoita, taidekasvattajia, valokuvaajia, arkkitehtejä sekä elokuvan, median, pelien ja muodin tekijöitä, jotka luovat mielikuvituksellisia, yhteistyökykyisiä ja epätavanomaisia lähestymistapoja monimutkaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin ja antavat panoksensa yhteiskuntaan luovan työnsä ja tutkimuksensa kautta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1) Yleisesti

Tämä julkaistu selonteko on miellyttävää luettavaa taiteen ja kulttuurin työntekijöiden ja taiteen ja suunnittelun koulutusinstituutin perspektiivistä. Selonteossa todetaan kulttuurin merkitys ja positiivinen vaikutus sekä ihmisten hyvinvointiin että talouden kehittämisen tueksi.

Yllättävää on tietenkin, että tämä on voimakkaassa ristiriidassa nykyisen (Petteri Orpon) hallituksen leikkausten ja asenteiden kanssa kulttuuria ja luovaa työtä kohtaan. Nykyhetken ilmapiirissä julkaistu selonteko yllättää ja voikin toivoa, ettei se jää ainoastaan sanahelinäksi paperilla, vaan että sillä on oikeaa vaikutusta kulttuurin tulevaisuuteen ja arvostukseen.

Selonteko alleviivaa kulttuurin saavutettavuutta kaikille asuinpaikasta ja lähtökohdista riippumatta. Tämä on hienoa. On kuitenkin hyvä huomioda, että kulttuurin ja taiteen kokeminen on täysin alisteinen taitelijoiden ja kulttuurityöntekijöiden toimeentulolle. Ammattilaistasoista taidetta ei synny, eikä sitä ole esillä, jos sitä ei mahdollisteta.

2) Kulttuurin kupla

Tässä selonteossa pääasiallisesti käsitellään kulttuuria ja luovia aloja omana kenttänä, yksikkönä – eräänlaisena omana kuplana. Tällaista ajattelua voisi pitää osittain vanhakantaisena ja talousajattelulähtöisenä. Selonteon loppupuolella todetaankin, että erityisesti Suomessa kulttuurikenttä joutuu jatkuvasti perustelemaan olemassaoloaan, mitä ei tapahdu muissa maissa, joissa se on hyväksytty osaksi olemassa olevan yhteiskunnan arvoja ja infrastruktuuria.

Sen sijaan, että kulttuuria ajateltaisiin omana erillisenä (ja taloudellisenä) yksikkönä, sitä voitaisiin ajatella perusinfrastruktuurina ('kulttuuri-infra'). Hyvin harva meistä kyseenalaistaa tieverkoston tai vesijohtojen tarpeellisuutta – samanlainen kulttuurin hyväksyminen ja arvostaminen yhteiskunnan perustarpeena mahdollistaisi pidemmällä tähtäimellä kulttuurin ja taiteen kasvamisen osaksi ihmisten arkea. Kulttuurin kytköksiä muihin yhteiskunnan alueisiin tulee tukea ja mahdollistaa.

Kulttuurin kautta yhteiskunta vahvistaa, uudistaa ja jakaa arvojaan. Nämä yhteiset arvot tuottavat normeja, joihin yhteiskunta sitoutuu, mutta niitä voidaan myös tarkastella kriittisesti. Kulttuurilla on tässä iso ja tärkeä tehtävä. Yhteisöjen ja yhteiskunnan vastuuna on kannatella kulttuuria ja sen vahvistamia arvoja kaikissa sen muodoissa ilman, että se alistetaan markkinatalouden logiikalle ja arvoille samalla tavalla kuin esimerkiksi teollisuus.

3) Pienten ja suurten toimijoiden merkitys

Selonteko tarkastelee kulttuurin kenttää yhtenä isona, mutta hajanaisena kokonaisuutena. Tässä olisi hyvä miettiä suurten ja pienten toimijoiden eroja ja merkitystä. Erityisesti pienet kulttuuritoimijat ovat selonteossa marginaalissa. Tällaiset pienet yhteisöt ja yhdistykset ovat varsin merkittävä tekijä suomalaisessa kulttuuri- ja taidekentässä. Niiden kautta syntyy uudenlaisia avauksia, vaihtoehtoisuutta ja kokeilevuutta, joka usein myöhemmässä vaiheessa siirtyy museoiden ja muiden taideinstituuttien sisälle. Kulttuurin sisäänrakennettuna piirteenä on kriittisyys – ei ainoastaan yhteiskunnallisia epäkohtia kohtaan (kuten viime vuosina on korostunut), vaan myös itse kulttuuria ja taidetta kohtaan. Tämä kriittisyys ja mahdollisuuksien testaaminen on se voima, joka tuottaa uusia ajatuksia ja suuntia. Ilman kokeilevaa, mahdollistavaa ja innovatiivista asetelmaa kulttuurinkenttä ei kehity.

Tällaiset pienet toimijat myös paikkaavat ajallista väliä, joka usein muodostuu koulutuksesta juuri valmistuvan taiteilijan ja taidekentän isojen toimijoiden välille, tarjoamalla lisäkoulutusta, verkostoja ja mahdollisuuksia kokeilla ja esittää tekemisiään. Lisäksi ne hyvin usein sisällyttävät vähemmistökuultuurien edustajia toimintaansa. Voi sanoa, että ne tavallaan toimivat eräänlaisena kulttuurin ja taiteen kentän turvaverkkona monissa tilanteissa.

On myös huomioitavaa, että Suomessa toimivat pienet yhdistykset ovat huomattavan kansainvälisiä. Ne toimivat kansainvälisissä verkostoissa samantapaisten ulkomaisten organisaatioiden kanssa ja ne myös aktiivisesti hakevat ja saavat EU:n tukea (Creative Europe) projekteilleen (hyvinä esimerkkeinä Biotaitteen seura ja M-Cult). Tämä rahoitusmalli ei kuitenkaan takaa heille perusrahoitusta yhdistyksen olemassaoloon ja kehitykseen.

4) Tutkimuksesta

Ammattimaisen taiteellisen työn voi katsoa jakautuvan kahteen linjaan; ammatilliseen taiteelliseen työskentelyyn ja taiteelliseen tutkimukseen. Nämä lähestymistavat ovat kytköksissä, tukevat ja myös tarvitsevat toisiaan kehittyäkseen.

Selonteossa ei huomioida lainkaan taiteellisen tutkimuksen (akateemisen) merkitystä kulttuurin sektorilla, vaikka lasten ja nuorten taidekasvatus huomioidaankin. Suomi on ollut kansainvälinen pioneeri taiteellisen tutkimuksen kehittämisessä ja hyväksymisessä akateemisena alueena. Samoin kuin kaikilla muillakin akateemisilla tieteenaloilla, myös tällä alalla on tutkimus pääosassa. Taiteellinen tutkimus ei välttämättä tarkastele taidetta itseään, vaan se voi käsitellä myös muihin aloihin liittyviä ilmiöitä ja asioita taiteen keinoin. Tarkasteltavat kysymykset nousevat usein eri alojen reuna-alueilta, vievät ajattelua ja kehitystä eteenpäin sekä tuovat ne laajan yleisön tietoisuuteen. Taiteellinen tutkimus pyrkiikin usein herättämään keskustelua yleisön kanssa. Taiteellisen tutkimuksen työ vaatii syvällistä ja ammattimaista taiteen tekemisen ymmärtämistä.

Vaikka Suomi on ollut kärkijoukoissa taiteellisen tutkimuksen kehityksessä, tämä alue kärsii rahoituksen vähyydestä, mikä aiheuttaa myös asiantuntijuuden kuihtumista alueelta. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa tohtorikoulutuspilottissa (1000 tohtorin koulutuspaikkaa) taiteen ja luovan työn yksiköt eivät saaneet yhtään taiteelliseen tutkimukseen keskittyvää projektia. Tässä voi pohtia, että se on mahdollisesti osoitus sekä kulttuurin arvostuksen puutteesta että ajattelumallista, joka tarkastelee kulttuuria lähinnä taloudellisen tuoton perspektiivistä.

Jos halutaan, että Suomi on kulttuurisesti sivistynyt ja kehittynyt, ja myös johtava asiantuntija joidenkin kulttuurin erityisalueiden suhteen (esim. taiteellinen tutkimus), kulttuuria pitää kannatella, tukea ja huomioida kaikilla tasoilla koulutuksessa, päiväkodista akateemiseen tutkimukseen.

5) Kulttuurin merkityksestä

Kulttuurin merkityksen mittaaminen on haastavaa – on ollut mm. useita EU:n rahoittamia projekteja, joissa on yritetty kehittää mittareita sosiaaliseen ja kulttuuriseen vaikuttavuuteen. Ensimmäinen kysymys lienee, mitä mitataan? Mikä on perspektiivi ja lähestymistapa: taloudellinen, osallistuminen, kansainvälinen menestyminen vai jotain muuta? Jos kulttuurikenttää ajateltaisiin perusinfrastruktuurina, jotkut näistä mittareista menettäisivät merkityksen, kun taas toiset mittarit olisivat paremmin kohdistettuja.

Selonteko antaa suuntaa visiolle tulevaisuudesta kulttuurin kentällä. On hyvä huomioida, että taide ja kulttuuri nimenomaan tuottavat visioita tulevaisuudesta ja näkymiä historiastamme. Kulttuurikokemukset voivat muuttaa arvojamme esittämällä kysymyksiä, jotka voivat olla kriittisiä tai sellaisia, joiden kanssa olemme samaa mieltä. Kulttuurin kenttä on ennen kaikkea keskustelun aloittaja. Terve yhteiskunta kestää kriittisen keskustelun ja kyseenalaistamisen.

Mattila Maija
Aalto-yliopisto - Varadekaani Laura Beloff (taiteellinen ja luova toiminta),
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Lasten ja nuorten osallisuus kulttuuriin kokijoina ja tekijöinä pitäisi olla läpileikkaava tavoite eri sektoreiden politiikkatoimissa, ei vain erillisen toimenpideohjelman sivuilla.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Koulukinolla on kansallinen tehtävä lasten- ja nuortenelokuvakulttuurin ja elokuvakasvatuksen edistäjänä. Elokuvanlukutaidolla tarkoitamme kykyä eritellä ja ymmärtää elokuvan sisältöä, viestejä

ja elokuvalla ominaisia ilmaisukeinoja sekä taitoa käyttää audiovisuaalisia keinoja itseilmaisun välineenä. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten elokuvaharrastusta, koulukinotoimintaa sekä koulujen ja elokuvateattereiden välistä yhteistyötä. Edistämme aktiivisesti mediakasvatusta ja lasten ja nuorten kulttuuria Suomessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toivomme, että lasten- ja nuorten osallisuus kaikkeen kulttuuriin kokijoina ja tekijöinä toteutuu tulevaisuudessa tämän selonteon kaikissa toimenpiteissä.

Freese Outi
Koulukino - Skolbio ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet muodostavat kannatettavan, kattavan kokonaisuuden. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa -tavoite on Kuvittajat ry:n näkökulmasta erityisen tärkeä. Sen sisältämä ajatus aineettomaan arvонуontiin nojaavasta liiketoiminnasta puuttuu kuitenkin Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista -tavoitteesta.

Esimerkiksi kuvitusosalalla luova liiketoiminta on lähtökohtaisesti aineetonta, skaalautuvaa ja kansainvälistä. Kuvittaja voi luoda itsenäisestikin kansainvälisen uran ja toimeentulon oman somepresenssin ja kontaktien varaan – alaa ei aina tarvitse erikseen ”viedä”. Lukuisat kuvittajayksinyrittäjät toimivat näin ilman välittäjäportaitakin. Kansainvälisyyttä käsittelevän tavoitteen toivoisi huomioivan vastaavilla logiikoilla notkeasti toimivat alat - ”kulttuurivienti”, ”kulttuurivaihto” ja ”suurien nimien imu” antaa luovien alan kansainvälisyydestä valitettavan kapean ja jähmeän kuvan.

Jokaisenoikeus on nokkela ja havainnollinen ilmaisu, mutta tekijänoikeuksien kunnioittaminen ja ammattilaisten oikeus korvaukseen teostensa käytöstä tulisi sisältyä kappaleeseen - kulttuurin marjoja ei tule poimia ilman lupaa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [1. Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. / 2. Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa. / 3. Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämiseen liittyvät laajemmat yhteiskunnalliset intressit otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä. / 4. Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aiheiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. Varmistetaan, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta. / 5. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuvittajat ry edistää suomalaisen kuvituksen asemaa ja tukee kuvittajia ammatissaan. Toimimme kuvitusalan asiantuntijana, esiinnostajana ja edunvalvojana. Järjestömme tiiviiseen ammattiyhteisöön kuuluu yli 800 jäsentä. Kuvittajat ry:n keskeinen tehtävä on edistää kuvitusalan näkyvyyttä, tukea Suomen ammattikuvittajia kehittymään ammatinharjoittamisessaan ja sen liiketoiminnallisen potentiaalin valjastamisessa sekä osaltaan lisätä kuvitusammattilaisten työhyvinvointia.

Olemme valmiit kehittämään kuvitusalan markkinakäytäntöjä pyrkien samalla kasvattamaan kysyntää ja kansainvälistä liiketoimintaa, tarjoamaan päättäjille ja muille sidosryhmille näkemyksellistä ajankohtais- ja toimialatietoa, ja toimimaan yhteistyössä eri tahojen ja alojen kanssa luovan talouden ja kuvitetun kirjallisuuden edistämiseksi - mm. osana kirjallisuuspoliittisten linjausten ja luovien alojen kasvusopimuksen valmistelua.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme hyvästä valmistelutyöstä ja mahdollisuudesta antaa lausunto kuvitusalan näkökulmasta.

Tiivistelmämme kiteytyy kolmen selonteossa tunnistetun toimenpidekokonaisuuden teemoihin:

KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Yksi kansallisen kulttuuripolitiikan tavoitteista tulisi olla kulttuurisen ja muun aineettoman arvon omistuksen maksimointi. Luovien alojen liiketoiminta ja vienti on käytännössä oman aineettoman omaisuuden kaupallistamista. Tulovirrat ehtyvät, jos oikeudenomistajat luopuvat niistä liian laajasti tai epäedullisin ehdoin. Tekijänoikeuslain ja muun aineettomiin oikeuksiin liittyvän sääntelyn pitää osaltaan toimia. Menestyksen turvaamiseksi on lisäksi panostettava luovien alojen immateriaalioikeus-osaamisen edistämiseen ja neuvottelutaitoihin erityisesti kansainvälisen toiminnan osalta – kansallisen aineettomien oikeuksien strategian mukaisesti.

Kuvittajien mahdollisuudet lisensoida teoksiaan ja saada asianmukaiset korvaukset suojattujen sisältöjen hyödyntämisestä on tulevaisuudessakin alalle kynnyskysymys - erityisesti suhteessa globaaleihin teknologia- ja alustayhtiöihin ja generatiivisen tekoälyn sääntelyyn. Tekijöitä tulee jatkossakin pitää tärkeänä osana luovan talouden arvoketjuja.

KULTTUURIN TEKIJÄT AVAINASEMASSA

Rahoitusinstrumenttien uudistaminen ja apurahatulon sisällyttäminen yhdistelmävakuutukseen ovat erittäin kannatettavia tavoitteita. Kuvitustaiteenaloista erilaista logiikkaa noudattaa kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävä kuvakirja-ala, jonka edistämisen osalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi olisi tärkeää toteuttaa jo ripeällä aikataululla. Ohjelman on tärkeää sisältää myös lasten- ja nuortenkirjallisuuden alat sekä kansitaide ja huomioida kuvittajat olennaisena osana kirja-alan ekosysteemiä.

Kuvakirjantekijöille Taiteen edistämiskeskuksen apurahojen määrän ja tason turvaaminen on valtion tärkein tukikeino. Taiteilija-apurahojen taso tulisi sitoa suomalaisten mediaanituloon. Apurahat mahdollistavat laajan ja laadukkaan kuvakirjakulttuurin, joka tukee uusien sukupolvien lukutaitoa ja kielellistä kehitystä, mielikuvitusta, tunnetaitoja ja tiedon janoa.

UUDISTUMISEN, KESTÄVYYDEN JA KASVUN MAHDOLLISTAMINEN

Selonteossa olisi näkökulmastamme tärkeää olla oma lukunsa luovan alan elinkeinotoiminnasta. Myös Business Finlandin lisäysehdotus visiotekstiin on kannatettava. On olennaista, että Business Finland tunnistaa aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aiheiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Kuten myös, että rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. Creative Business Finland -toimintamallia on tärkeää jatkaa ja lisäresursoida,

mutta toisaalta fokusta on saatava suunnattua uusien teknologioiden rinnalla sisällöntuotannon kuluihin, ja tuen on oltava myös yksityrittäjien saatavilla. Myös valtion vientituesta tulisi tavoitella suurempaa osuutta luovan talouden vientiin.

Boman-Björkell Asta
Kuvittajat ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Mielenterveyspooli pitää kulttuuripoliittista selontekoa merkittävänä asiakirjana myös mielenterveyden näkökulmasta. Kulttuuri vaikuttaa lukuisin tavoin ihmisten mielen hyvinvointiin ja hyvän elämän edellytyksiin. Mielenterveyspooli katsookin, että kulttuurihyvinvoinnin näkökulmaa selonteossa tulee vahvistaa.

Kulttuurikentän elinvoimaisuus ja koko potentiaalin käyttöön saaminen edellyttävät pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja riittävää resursointia. Mielenterveyspooli onkin huolissaan siitä, että niin kulttuurialan kansalaisjärjestöihin, vapaan taidekentän toimijoihin kuin kulttuurialan instituutioihin ja laitoksiin kohdistuvat rajut leikkaukset heikentävät kulttuurialaa. Leikkaukset ovat siten räikeässä ristiriidassa kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden kanssa.

Mielenterveyspooli katsoo, että kulttuurikentän toimijoiden resursoinnissa, kulttuurikasvatuksessa ja vapaan sivistystyön kentän kulttuurityössä tulisi entistä vahvemmin ottaa huomioon taiteen ja kulttuurin mahdollisuudet tukea niiden ihmisten mielenterveyttä, osallisuutta ja toimijuutta, jotka ovat syrjäytyneet tai vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta esimerkiksi vakavan tai pitkäaikaisen psyykkisen sairauden vuoksi.

Jotta kulttuuripoliittisen selonteon visio kulttuurista jokaisenoikeutena voi toteutua, tarvitaan määrätietoisia toimia kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi, yhdenvertaisuuden varmistamiseksi ja kaikenlaisten ihmisten ja yhteisöjen omaehtoisen kulttuuriosallisuuden ja kulttuuritoimijuuden tukemiseksi. Kaikilla on oltava mahdollisuus nauttia kulttuuripalveluista ja kulttuurista harrastuksena riippumatta esimerkiksi sosioekonomisesta asemasta, vammaisuudesta tai terveydentilasta.

Tämä edellyttää esimerkiksi tukea varhaiskasvatuksen, koulujen, oppilaitosten, nuorisotyön, vanhuspalveluiden ja laitosasumisen yhteistyölle kulttuuritoimijoiden kanssa sekä tukea matalan kynnyksen kulttuuripalveluille ihmisten lähiympäristöissä. Panostukset näihin ovat samalla ennaltaehkäisevää mielenterveys- ja hyvinvointityötä.

Valitettavasti hyvinvointialueiden ja kuntien taluspaineet ja talouskuri iskevät myös näihin tärkeisiin kohteisiin. Kulttuuriin ja kulttuurihyvinvointiin kohdistuvien leikkausten kohdalla tulisikin aina toteuttaa kattavat vaikutusarvioinnit, mukaan lukien mielenterveysvaikutusten arviointi.

Kulttuuripoliitikassa tulee huomioida kulttuuriin liittyvät perus- ja ihmisoikeudet sekä kulttuurin potentiaali perus- ja ihmisoikeuksien, mielenterveyden ja hyvän elämän edistäjänä.

Mielenterveyspooli toivoo, että kulttuuripolitiikkaa ohjaavista ja kulttuurin asemaan yhteiskunnassa vaikuttavista keskeisistä asiakirjoista ja lainsäädännöstä pyydetäisiin jatkossa systemaattisesti lausunnot mielenterveystoimijoilta, erityisesti kulttuurihyvinvointitoimijoilta.

Salo Aija
Mielenterveyspooli

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä; Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista

ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön. / Kulttuurin tekijät avainasemassa / Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa:-Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken. / Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun vahvistaminen / Yhteinen linja politiikassa]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Päijät-Hämeen liitto aluekehitysviranomaisena ohjaa kulttuurin kehittämistä alueellaan kulttuuriohjelmalla, joka luo hyvän pohjan selonteon toimeenpanemiseksi alueella. Ohjelman tarkastelun ja päivityksen yhteydessä selonteko luo pohjaa ohjelmalle ja siten sen ohjaamille toimenpiteille Päijät-Hämeessä. Maakuntien liitot ovat aluekehitysviranomaisina edistämässä osaltaan luovien alojen kasvustrategiaa alueilla. Päijät-Hämeen kulttuuriohjelma on rakennettu kestävyuden neljän ulottuvuuden varaan (kulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen) ja se on jo nykyisellään pitkälti linjassa selontekoluonnoksen kanssa.

Päijät-Hämeen liitto on aktiivinen toimija kulttuurin kehittämisessä alueellaan. Aluehallinnon rakenteet ovat murroksen alla, ja lisäksi Taiteen edistämiskeskusta ollaan yhdistämässä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kanssa Kulttuurivirastoksi. Muutosten yhteydessä tulisi kulttuurin aluehallinnon rakenteita ja rooleja selkeyttää.

Kunnat ovat keskeisiä julkisia toimijoita, joiden tehtävänä on kuntien kulttuuritoimintalain mukaan ylläpitää, tukea, edistää ja kehittää kulttuuritoimintaa alueellaan. Kuntien rooli on keskeinen selontekoluonnoksessa esitettyjen kulttuuristen oikeuksien (selonteossa ”jokaisenoikeus”) toteutumisessa. Kuntien välisen yhteistyön koordinointi ja kulttuurin aseman edistäminen on keskeistä selonteon toteuttamiseksi. Liitoilla on tässä luonteva rooli maakunnissa.

Maakuntien liitot vaikuttavat myös EU-politiikkaan. Liitoilla on mahdollista olla mukana EU-vaikuttamisessa sekä Unionin rahoituksen kotiuttamisessa kulttuurialalle. Maakunnan liittona voimme olla edistämässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä mm. toimimalla sillanrakentajana kuntien ja hyvinvointialueen välillä

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon toteutuminen vaatii määrätietoisia toimia. Sen vuoksi on tärkeää, että selonteosta laaditaan esityksen mukaisesti toimenpidesuunnitelma ja luovien alojen kasvustrategiatyö toteutuu. Suunnitelmassa tulee huomioida kuntien ja kaupunkien eriytyminen ja tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa selonteon tavoitteita. Laadukas suunnitelma saadaan yhdessä tekemällä, ja kuntien ja kaupunkien tulee olla monipuolisesti mukana kokoamassa ohjelmaa. On toivottavaa, että erikokoiset kunnat ja kaupungit tulevat huomioiduksi, jos sinänsä kannatettava uusi poikkihallinnollinen toimielin ehdotuksen mukaisesti kootaan.

Toimenpidesuunnitelmassa tulee ammattilaisten toimintaedellytysten ja julkisen sektorin eri toimijoiden lisäksi ottaa huomioon myös kansalaisyhteiskunnan merkitys ja mahdollisuudet toteuttaa kulttuuripoliittikkaa ja varmistaa kulttuuristen oikeuksien toteutumista.

Rahoitus ohjaa kulttuuripoliittisen selonteon toteuttamista. Kunnilla on vaihtelevat kulttuuriin liittyvät vastuut ja tehtävät, vähintään vastuu kuntien kulttuuritoimintalain ja kirjastolain toteuttamisesta. Maakuntien keskuskaupunkien vastuulla on lisäksi usein alueellisia tehtäviä, kuten alueelliset vastuumuseot sekä osalla myös kirjastojen alueelliset kehittämistehtävät. Maakuntien keskuskaupungit vastaavat pitkälti myös kattavan orkesteri-, teatteri- ja museoverkostosta. Valtion rahoituksen tulee jatkossakin olla pitkäjänteistä ja suhteessa toiminnan laajuuteen ja laatuun riittävää.

Luovien alojen kasvu on tärkeää, ja aineettoman arvonluonnin kehittäminen keskeistä. Luovien alojen kasvustrategia on tarpeen, ja sen yhteydessä tulee selvittää myös taiteilijoiden ja kulttuurin tekijöiden tosiasialliset mahdollisuudet olla mukana tekemässä kasvua. Luovilla aloilla ja kulttuurilla tulee olla sijansa tulevaisuudessa myös aluekehittämisen viitekehyksessä.

Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitetilassa osallisuus ja merkityksellisyys on noussut esiin. Onnistunut kulttuuripolitiikka tekee Suomesta kiinnostavan myös uusille tulijoille. Tämä on tärkeää ja voi olla ratkaisemassa osaltaan haastetta osaavan työvoiman saamiseksi Suomeen. Onkin tärkeää, että moninaisuus on esillä laaja-alaisesti kulttuuripolitiikkaa toteutettaessa ja toimenpideohjelma huomioi moninaisuuden riittävällä tasolla.

Paakkunainen Jari
Päijät-Hämeen liitto

Pokkinen Joonas
Päijät-Hämeen liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kohtaan neljä sanoisin mieluummin: Vahva ja yhdenvertainen kulttuurielämä vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja demokratiaa. Tästä syntyy Suomelle vahva identiteetti ja maine luotettavana ja hyvänä kumppanina kansainvälisesti.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [Kulttuuri- ja opetuspolitiikkaa vaivaa tempoilevuus. Tarvitaan yli hallituskausien katsovaa, pitkäjänteistä toimintaa, jotta voidaan turvata kulttuurin tekijöiden työ, sekä kasvattaa kulttuuria ymmärtäviä kansalaisia. Meillä on jo Suomessa konkreettisia ja toimivia malleja, joilla voidaan vahvistaa ihmisten osallisuutta, yhdenvertaist pääsyä kulttuurin äärelle, sekä kulttuuri- ja kansalaiskasvatusta. Näistä mainittakoon Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelma (tällä hetkellä yksityisrahoitteinen, mutta rahoitus on loppumassa) ja esim.

koko Lasten- ja nuorten kulttuurikeskusverkosto, joka toteuttaa monissa kunnissa hyvinkin laajaa kulttuurikasvatusta. Näille e.m. ohjelmille tulee saada lain voima ja kirjata ne hallitusohjelmaan.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Työskentelen organisaatiossa joka on tukenut nuorten kulttuurista- ja kansalaiskasvatusta menestyksekkäästi syksystä 2017 lähtien.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuurin tulisi saada lainvoimainen asema Suomen politiikassa jos sen rahoitus halutaan turvata. Kulttuuri on ihmisten tekemää ja tuottamaa ja siksi suhteellisen kallista. Lisäksi sen 'tuotto' on vaikea osoittaa rahassa. Kuitenkin, on paljon tietoa siitä, kuinka kansalaisen, jokaisen yksilön elämänlaatu paranee, mitä monipuolisempi on se tarjonta, johon yksilöllä on helppo pääsy. Kulttuurin kohtaaminen pitää kuitenkin oppia jo lapsena ja nuorena. Siksi kiinnittäisin huomiota siihen, että jokaisella Suomessa asuvalla lapsella ja nuorella olisi lain takaama pääsy kohtaamaan kulttuuria jokaisessa kasvun vaiheessa. Kokemaan ja tekemään. Ja että tämä mahdollisuus on yhtäläinen riippumatta sosioekonomisista lähtökohdista tai asuinpaikasta. Yhdenvertainen kohtelu kasvattaa sitoutuneita kansalaisia.

Tuula Penttilä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Yhdymme tältä osin Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n lausuntoon, jossa pyydetään, että visioon lisätään kansainvälisyys yhtenä osana kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Yhdymme myös Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n lausuntoon, jossa korostetaan kulttuurin ja luovien alojen merkitystä muun muassa viennin, vaikuttamisen ja maakuvan kannalta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [kannatamme kansainvälisyysstrategian laatimista; kansainvälistymistä tukevien rakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista; osaamisen lisäämistä immateriaalioikeuksissa; kulttuuriammattilaisten työmahdollisuuksien ja verkostoitumisen tukemista koti- ja ulkomailta; sekä suomalaisen taiteen ja kulttuurin osuutta lisäämistä vienninedistämismatkojen ja valtiovierailujen ohjelmiin]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Teatterin tiedotuskeskus TINFO on suomalaisen teatteri- ja esitystaiteen asiantuntijaorganisaatio, joka kehittää ja tukee alan kansainvälistä osaamista ja liikkuvuutta. Alan tietopohjaa lujittamalla ja toimintaympäristöä parantamalla TINFO on mukana luomassa vahvempaa, osaavampaa ja liikkuvampaa teatteri- ja esitystaidetta.

Visiomme on kaksiosainen ja liittyy sekä kansainvälisyyteen että tietopohjan vahvistamiseen: 1) Suomalainen teatteri- ja esitystaide on tärkeä osa kansainvälistä esittävän taiteen ekosysteemiä, ja tekijöiden osaaminen ja heidän toimintaedellytyksensä ovat kehittyneet kansainvälisen liikkuvuuden myötä, 2) TINFO:n tuottama tietopohja on vahvistanut alaa kotimaassa ja tehnyt toimijoita tunnetuiksi ulkomailla.

Kulttuuripoliittisen selonteon keskeiset tavoitteet ja visiot ovat näin linjassa omien tavoitteidemme kanssa tietoperustan ja kansainvälistymisen kohdalla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Teatterin tiedotuskeskus TINFO yhtyy Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n esittämiin huomioihin kansainvälistymisen osalta: "Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä."

Yhdymme myös Suomen Teatterit ry:n huomioon, että "sana 'taide' puuttuu selonteon keskeisistä kohdista ja taide- ja kulttuurialaan ja sen toimintoihin viitataan lähes pelkästään sanalla 'kulttuuri'. Taide ja taiteen tekijät ovat kuitenkin laajemman kulttuuri -käsitteen ytimessä ja selonteon tulisi lähteä taiteen itseisarvosta ja taiteen vapauden turvaamisesta 2040-luvulle."

Kannamme Suomen Teatterit ry:n kanssa huolta siitä, että selonteon esittämän vision ja kuluvan hallituskauden leikkauspäätösten välillä on ristiriita ja että selonteon luonnoksessa toimenpide-ehdotukset jäävät osittain kauaksi konkretiasta. Kuten Suomen Teatterit ry:n lausunnossa kirjoitetaan:

"Nykyisen hallituksen tekemät ja suunnittelemat leikkaukset valtion kulttuuribudjettiin vuosina 2024–2026 osuvat kipeästi suomalaiseen esittävän taiteen alaan, eli teatterin, tanssin ja sirkuksen toimijoihin, sekä valtionosuusrahoituksessa että vapaalla kentällä. Kulttuuripoliittisen selonteon

tilannekuvassa ei riittävällä tavalla tunnisteta sitä, mitä hallituskauden aikaiset leikkaukset tekevät suomalaisen kulttuurin ekosysteemille.

Leikkaukset tulevat merkittäväällä tavalla horjuttamaan taiteen ja kulttuurin keskeisiä perusrakenteita, kuten esittävän taiteen ja museoiden valtionosuustoimijoita, Taiteen edistämiskeskuksen rahoittamia vapaan kentän yhteisöjä sekä kulttuurialan järjestökenttää. Suomen Teatterit ry esittää huolensa siitä, miten alan toimijoita kannustettaisiin samaan aikaan rakentamaan kestävää ja kasvua hakevaa tulevaisuutta kohti 2040-lukua, kun perusrahoitus ja sitä myötä toiminnan perusedellytykset ovat vaarassa.

Suomalaiset teatterin, tanssin ja sirkuksen ammattiorganisaatiot ovat voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä, säätiöitä tai osakeyhtiöitä. Selonteossa korostuvat luovien alojen yritystoimintaan liittyvät rahoituksen mallit eivät sovellu alalle, vaan julkisen rahoituksen tason turvaaminen on esittävän taiteen jatkuvuuden kannalta erittäin tärkeää. Julkinen rahoitus takaa kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden joka puolella Suomea.”

Stara Linnea
Teatterin tiedotuskeskus ry.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripoliittinen visio tuo verrattain vähän uutta ajattelua ja innovatiivisuutta, vaikkakin vision mukaiset tavoitteet ovat kannatettavia. Voimassa olevassa museopoliittisessa ohjelmassa 2030 on visio, jossa tahtotila on ilmaistu konkreettisesti. Museopoliittista ohjelmaa voisi jatkaa 2040-luvulle asti ja hyödyntää sitä soveltuvin osin myös kulttuuripoliittisen selonteon visiossa ja tavoiteasetannassa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa tuodaan toimenpide-ehdotuksissa esille, että "Valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin ja investoi strategisesti kulttuuri- ja

luovien alojen kehittämiseen" (s. 29: 3.7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö). Nykyisten tietojen valossa tämä ei kuitenkaan vaikuta olevan suoranaisesti tulevaisuuden näkymä, tai ainakaan valtion suoraan taloudelliseen tuen kasvuun ei voine luottaa. Näkemyksemme mukaan olisi tärkeää, että selonteossa nostettaisiin esille poliittisen ohjauksen ja esim. lainsäädännön keinoin toteuttavia linjauksia, mm. yritysten kulttuurisesta vastuullisuudesta. Näin pohjustettaisiin kulttuuritoimijoille toimintaympäristö, jossa valtion tuki ei olisi ainoa merkittävä taloudellinen tukikanava, vaan luotaisiin mahdollisuuksia aidosti laajentaa omarahoituksen ansaintapohjaa. Yksityishenkilöiden tekemien lahjoitusten (esim. museoille) verovähennyskelpoisuus olisi hyvä avaus, jolla ylipäänsä voisi nostaa laajempaan keskusteluun kulttuuri-(museo-)alan rahoituksen tilannetta.

Illikainen Pia
Suomen Ilmailumuseosäätiö sr.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Pitkäjänteinen ja kunnianhimoinen kulttuurin visiointi on tärkeää. Useat kulttuuripoliittisen selonteon kohdat ovat erittäin kannatettavia ja onnistuneesti muotoiltuja. Selonteon tiivistelmä alkaa lauseella: "Kulttuuripoliittinen selonteko on pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukainen, hallituksen eduskunnalle antama pitkän aikavälin strategia ja toimintasuunnitelma tästä yhteiskuntapolitiikan osa-alueesta." Hallitus leikkaa kuitenkin ennennäkemättömän rajusti kulttuurista ja on vaikea ottaa visiota nykyisessä poliittisessä ilmapiirissä kovin vakavasti. Tulevaisuudessa taiteen ja kulttuurin toimintaedellytykset tulee turvata takaamalla riittävät resurssit kulttuurin rahoitukseen ja rakenteisiin.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuuriin kannattaisi leikkausten sijaan panostaa, sillä taide ja kulttuuri tukevat yhteiskunnan laajempia tavoitteita kuten hyvinvointia, oppimista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. 2. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, 3., Kulttuurin tekijät avainasemassa, 4. Kansainvälistyvä kulttuuri, 5. Yhteistyön ja osallisuuden voima]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Assitej on mukana useissa kansainvälisissä lapsille ja nuorille suunnatun esittävän taiteen verkostoissa. Suomen Assitej järjestää kansainvälistä Bravo!-festivaalia ja sen puitteissa Suomen lastenkulttuurikentälle tuodaan kansainvälisiä vierailuja ja tuetaan myös kotimaisen kentän moninaisuutta. Suomen Assitej ja monet muut toimijat tekevät jo nyt valtavasti kansainvälistä yhteistyötä. Olemme käyntikortti laadukkaasta kotimaisesta lastenkulttuurista maailmalla.

Suomen Assitejn jäsenet ovat lapsille ja nuorille suunnatun esittävän taiteen ryhmiä, teattereita, freelancereita ja alan ammattilaisia, joten järjestön rooli kansainvälisellä ja kotimaisella kentällä on keskeinen. Olemme mielellämme mukana tekijöiden asemaa, kentän kansainvälistymistä ja moninaisuutta vahvistavien sekä muiden toimenpiteiden toteuttamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lasten ja nuorten kulttuuriosallisuuden vahvistaminen ja lastenkulttuurin pitkäjänteisen rahoituksen varmistaminen tukevat lasten ja nuorten kulttuurisia oikeuksia, jotka on kirjattu sekä selontekoon (jokaisenoikeus) että YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen (artikla 31). Jotta tavoite toteutuisi, tarvitaan konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Toimenpiteitä pohdittaessa on tärkeää suunnitella tulevaisuuden kestävä, moniäänistä ja taiteen itseisarvon tunnistavaa kulttuurimyönteistä yhteiskuntaa, mutta myös tunnistaa ja tukea jo olemassa olevia hyviä rakenteita ja toimintamalleja sekä vahvistaa kentän tekijöiden asemaa jo tästä päivästä alkaen. Suomen Assitej on mielellään mukana tässä työssä.

Suomen Assitej kannattaa Suomen Teatterit ry:n ja Lastenkulttuurikeskusten liiton lausunnoissaan jo esittämiä konkreettisia ehdotuksia, jotka mahdollistavat lasten ja nuorten yhdenvertaisen pääsyn taiteen äärelle, kuten esittävän taiteen kouluvierailut ja taiteen harrastamisen mahdollisuuksien varmistaminen.

Huomiomme kiinnittyi myös selonteossa kohtaan, jossa mainitaan erityislahjakkaat lapset (s.42). Erityislahjakkuudesta puhuminen on kyseenalaista, sillä perheiden sosioekonominen eriarvoisuus vaikuttaa valtavasti mahdollisuuksiin. Ns. erityislahjakkuuksien tukeminen on toki myös tärkeää, mutta enemmän painoarvoa tulisi antaa sille, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi aidosti yhdenvertainen mahdollisuus osallistua taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen sekä itsensä toteuttamiseen perhetaustasta ja lähtökohdista riippumatta.

Turpeinen Tanja
Suomen Assitej ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1 Pääsääntöisesti kannatamme. Kuitenkin muutama huomio kustakin:

Muutosvoima nähdään tässä pääosin uuteen katsovana, toimintaa ja rakenteita uudistavana, muutoksiin motivoivana tekijänä. Se on tärkeää. Yhtä tärkeää on myös kulttuurin voiman tuoma kyky kohdata muutoksia. Kulttuuri kasvattaa henkistä pääomaa, joka jatkuvien muutosten ajassa lisää resilienssiä kohdata muutoksia ja kasvattaa henkistä huoltovarmuutta. Kulttuuri on siis paitsi voima muuttaa, mutta myös voima kohdata muutoksia.

Kulttuurin muutosvoimaan tulisi tavoitteeksi sanoittaa myös lasten ja nuorten kasvava luovuus.

2 Vaikka kulttuurin ja luovan alan mahdollisuudet kehittyä vielä merkittävämmäksi elinkeinoksi ovat suuret, en silti käyttäisi tavoitetilaa kuvaavana terminä "arvostettua perusteollisuutta". Arvostus on toivottavaa, mutta teollisuus sanana viittaa vahvasti aineelliseen toimintaan ja raaka-aineiden jatkojalostamiseen. Aineetonta hyvää tuottavana alana emme löydä tarttumapintaa tai toivottua kunnianhimon tasoa teollisuus-sanaan.

”Tuottavat enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat” Tässä kuntien ja valtion tuki on resursseja. Tässä tulisi erikseen korostaa taloudellisen tuoton rinnalla erityisesti tahtotilaa ja tutkittuja hyötyjä suuren aineettoman pääoman tuottamisesta.

3 Kulttuurin rinnastus Suomen luonnon kaltaiseen jokaisenoikeuteen on kaunis ajatus. Viime vuosisadan lopulla musiikkikoulutusta ajettiin eurooppalaisessa kontekstissa samoin jokamiehen oikeudeksi. Silloin aika ei ollut vielä tälle kypsä. Kaikilla siis olisi oikeus oman halunsa mukaan nauttia, kokea, oppia, tehdä ja olla osa kulttuuria sekä voimaantua kulttuurista.

Tärkeää on jokaisen osallisuus ja todellinen saavutettavuus. Toteutuakseen se vaatii henkilökohtaisen suhteen ja sen, että siihen kasvetaan osaksi. Tämä ei tapahdu pelkästään tarjontaa lisäämällä tai digitaalisesti, vaan sillä, että kaikkia lapsia koskettava pedagogisesti merkittävä työ aloitetaan jo varhaisiässä. Taiteen ja kulttuurin kosketuksen tulee olla kaikkien lasten oikeus. Yhtäläiset oikeudet siis riippumatta yksilön taustasta. Ensimmäisenä toimenpiteenä ei tulisi mainita digitaalisen kulttuurin vahvistamista, vaan varhaiskasvatuksen suuri merkitys koko ikäluokan tavoittavana, ammattilaisten ohjaamana toimintana, jossa voi kohdata ja tehdä taidetta sekä synnyttää elinikäisen taidesuhteen. Tähän oman jatkumonsa tuo myös peruskoulut, joissa edelleen voidaan tavoittaa koko ikäluokka.

Musiikki ja erityisesti varhaisiän musiikkikasvatus on väline, jolla eri taustoista tulevat ja erikieliset saadaan yhteisen tekemisen äärelle. Yhdessä musisointi leikin ja laulun avulla antaa valmiuksia monin eri tavoin. Muskari on enemmän kuin harrastus. Se on taitoharjoitus. Se tulisi olla maksutta tarjolla kaikille varhaisikäisille, kaikkialla Suomessa.

4 Neljäs tavoite katsoo kulttuuria varsin kapeasti. Siinä kulttuuri on hiottu, laadukas tuote, jonka avulla yhteistyötä ja erilaisia tuotteita brändätään, osin elinkeinoelämän käyntikorttina. Vetävät vientituotteet lisäävät kysyntää ja investointeja. Tämä on toki myös tärkeää, mutta laajemmin katsottuna kulttuurimme kansainvälinen vaikuttavuus syntyy koulutuksesta, osaamisesta ja näitä tukevasta tutkimuksesta sekä taiteen ja luovan ajattelun juurtumisesta osaksi muitakin kuin perinteisiä taidealoja.

Kaikille annettava taiteen ja kulttuurin kosketus jo nuorena voi turvata laajasti saavutettavuuden ja myös tarjota halukkaille polun tavoitteellisesti ammattilaisuuteen tähtääviin opintoihin. Aineettoman pääoman yleisen laajenemisen lisäksi tarvitaan myös ammattilaisia, jotka voivat toimia innoittavina esikuvina, samaistuttavina motivoijina. Vahva, alueellisesti kattava ja pedagogisesti osaava koulutusjatkumo on tämän vaikuttavuuden ehdoton edellytys. Tarvitsemme taiteen kosketuksen osana myös ammattilaisuuteen johtavat polut.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Kestävää ja osallistavaa kulttuuripolitiikkaa tehdään vain pitkäjänteisellä ja suunnitelmallisella yhteistyöllä. Vaalikausien yli, pitkälle tulevaisuuteen jatkuva yhteinen linja luo edellytykset kasvavalle ja kehittyvälle kulttuurielämälle ja samalla demokratian vahvistumiselle ja yhteiskunnan rakentumiselle yhteisten arvojen mukaisesti. Rahoitus ja muu sääntely eivät voi aihdella kurssimuutosten tahdissa. Elinkeinoelämän ja säätiöiden mukana olo rahoituksessa on hyvä lisä, mutta se ei saa poistaa julkisen rahoituksen merkityksellistä roolia ja pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja vakautta luovaa roolia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Musiikin taiteen perusopetus on jo nyt valtakunnallisesti kattavaa, tavoitteellista musiikin koulutusta. Toiminta on paikallisesti tärkeä ratkaisun työväline moniin ajankohtaisiin haasteisiin ja toisaalta selonteon tavoitteisiin. Sen laatu ja saatavuus on turvattava myös jatkossa siten, että mahdollisuudet musiikin taiteen perusopetukseen ovat tarjolla ja saavutettavissa kaikkialla Suomessa. Toteuttamisen tapoja tulee arvioida alati muuttuvan ja erilaistuvan kentän erilaiset tarpeet huomioiden. Yksilölliset osaamistavoitteet tulee olla todellisuudessa kaikkien saavutettavissa. Ammattilaisten pedagogisen osaamisen tulee tukea kaikkia opetuksen piirissä olevia. Huolimatta yksilön taustoista jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus tavoitteelliseen harrastamiseen ja edelleen ammattiopintoihin.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto haluaa olla jäsenoppilaitostensa kautta ratkaisu moniin ajassa oleviin haasteisiin. Musiikkioppilaitokset toimivat alueellisesti merkittävänä tapahtumatuottajana ja niillä on paikallisesti suuri merkitys alueen houkuttelevuuteen, elin- ja pitovoimaan sekä kulttuurielämään. Paikalliset ammattilaiset myös toimivat lapsille esikuvina ja antavat innoitusta sekä näkyvyyttä taidealan ammatteihin hakeutumiselle. Paikallisesti oppilaitosten pedagoginen henkilöstö aktivoi ja saa ihmisiä innostumaan omaehtoiseen kulttuurin moninaiseen harrastamiseen ja taiteen tekemiseen. Paikallisilla toimijoilla on merkittävä rooli myös mielipideilmaston kulttuuripitoisuuden kasvattamisessa.

Musiikki ja sen harrastamisen eri muodot ovat aineetonta pääomaa kasvattavaa, monia ihmisen perustaitoja tukevaa toimintaa, joka on myös yhteiskuntaa uhkaavalle segregaatiokehitykselle merkittävä vastavoima. Ratkaisut vaativat pitkäjänteisyyttä ja julkisen rahoituksen pysyvyyttä ja ennakoitavuutta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto haluaa kiittää mahdollisuudesta osallistua selonteon tekemiseen ja tässä kohtaa myös luonnoksesta lausumiseen. Luonnoksen alussa mainitaan, että

”Ihannetapauksessa selonteko tarjoaa pirstoutunutta kulttuurialaa yhdistävän ja innostavan vision.”

Haluaisimme nähdä asian kunnianhimoisemmin niin, että selonteon myötä taide ja kulttuuri tarjoavat pirstoutuneelle yhteiskunnalle yhdistävän ja tulevaisuuden uskoa luovan perustan, jolle voidaan rakentaa yhtenäisen, toisiaan kunnioittava, hyvinvoiva Suomi. Valitettavasti sinällään intoa ja elinvoimaa pursuava selonteko tehdään tilanteessa, jossa varsin moni yhteiskuntamme jäsenistä

on täysin kulttuurin ulottumattomissa. Pelkkä nykytason säilyttäminen tai suuri kasvu ei siis kaikilta osin ole realistinen tavoite. Tarvitaan paljon ponnistelua ja panostusta takamatkalla olevien mukaan saamiseksi. Tämä taas ei saa olla este hyvälle kasvuajatuksille tai jatkuvalla laadun kehittämiselle.

Paikallinen kulttuuripolitiikka on usein ennakoimatonta ja lyhytnäköistä. Pitkäjänteisyys ei näyttäydy alueellisesti priorisoituna arvona. Selonteon toimenpide-ehdotuksia on paljon. Asiat toki kasvavat pienistä puroista, mutta muutamaan yhteiseen, konkreettiseen kärkeen tiivistäminen olisi kuitenkin voimakkaampi, eri toimijoita samaan suuntaan ohjaava tapa.

Siis konkreettinen ja valmiiksi priorisoitu toimenpidelista olisi selonteon toteutumisen kannalta ennustettavampi.

Myös selkeyttämällä kuntien vastuita ja velvollisuuksia osana kestävästä kulttuuripolitiikasta olisi mahdollista paremmin sitouttaa paikallinen päätöksenteko valtakunnallisesti yhtenäisempään linjaan.

Kulttuurin tulevaisuudesta ei saa olla lopullisessa vastuussa yksin kunnat, vaan valtion on huolehdittava riittävästä resursseista ja niiden perustellusta ohjautumisesta eri toimijoille.

Martikainen Olli-Pekka
Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Visiossa pyritään vahvistamaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja, joka on kannatettava tavoite sekä vastavuoroisesti maininta tavoitteesta parantaa Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä. Kulttuuri ylittää valtiolliset rajat, ja kulttuurin viennin sijasta on käytännössä kyse vuorovaikutuksesta ja jo nykyisellään vahvasti kansainvälisestä toimintaympäristöstä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Koneen Säätiö luo toiminnallaan edellytyksiä taiteen (ja tieteen) tekijöille. Säätiön ydintoiminnan tavoitteena on, että vapaa tiede, taide ja kulttuuri kukoistavat ekologisesti kestävässä ja yhteiskunnallisesti tasa-arvoisessa Suomessa. Säätiö pyrkii toimimaan aktiivisesti rahoittajien yhteistyön lisäämiseksi ja voi tukea myös mahdollisten uusien yhteistyömuotojen perustamista. Säätiö tukee selonteon tavoitteita ensisijaisesti myöntämällä apurahoja ammattimaiselle taiteelliselle työlle yksittäisiä taiteilijoita, työryhmiä tai taiteen yhteisöjä tukemalla. Säätiö rahoittaa vapaan kentän toimijoita eri uravaiheissa, mahdollistaa rahoitusta monialaiselle taiteen tekemiselle sekä taidetta ja tiedettä yhdistävälle työlle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon päämääräksi on asetettu, että kokonaisuus olisi selkeä ja ymmärrettävä. Kokonaisuuden ja tavoitteiden ymmärtämistä kuitenkin hankaloittaa kulttuurin laeva määrittely raportin alussa sekä puhe kulttuurista, taiteesta ja luovista aloista osittain ristiriitaisesti ja lomittain eri kohdissa selontekoa. Kulttuuripolitiikan tavoitteeksi asetetaan "ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuuden rakentaminen", joka voidaan nähdä koko yhteiskuntapolitiikan tavoitteena. Liian väljät määritelmät eivät nosta taidetta ja taiteen tekemistä keskiöön, joka helpottaa sitä, että taide jää kulttuuripolitiikassa liian vähälle huomiolle. Selonteossa viitataan taide- ja kulttuurialan toimintoihin lähes yksipuolisesti sanalla kulttuuri. Kulttuurin arvostus ja vaikutukset, jotka "ilmenevät sivistyksenä ja henkisenä pääomana, luottamuksena ja vahvana demokratiana sekä hyvinvointina ja kestäväna taloutena" eivät toteudu, jos vapaan taiteen toimintaedellytykset eivät ole turvattuja. Selonteon aikajänne katsoo tulevaisuuteen, jossa kiihtyvällä tahdilla etenevä ilmastokriisi ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen läpileikkaa kaikkea toimintaa yhteiskunnassa. Myös tämän tulevaisuuskuvan tulisi näkyä selkeämmin selonteossa.

On hienoa, että kulttuurin ja taiteen tekijät on nostettu avainasemaan ja tekijöiden asemaa halutaan parantaa. Selonteko nostaa esiin tarpeen turvata kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä, jonka osalta tulisi nostaa keskiöön tekijöiden mahdollisuus riittävään toimeentuloon. Kun alalla ja sen tekijöiden keskuudessa vallitseva epävarmuus tulevasta sekä huoli toimeentulosta on tunnistettu, on keskeistä kohdistaa toimenpiteitä taiteellisen työn prosessien, taiteen kentän toimijoiden ja tekijöiden rahoituksen sekä muiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. "Nykytilan parantamiseksi ja vision tavoitteisiin pääsemiseksi kulttuurialalle on saatava muutosvoimaa, ja toimialan rakenteita ja rahoitusta on uudistettava." on kannatettava tavoite. Tavoitteena tulisi olla tulevaisuus, jossa taiteilijana työskenteleminen on mahdollista myös tuleville taiteilijasukupolville eikä näköalattomuus johtaisi tekijöiden poistumiseen alalta. Tavoite luoda "rahoitukselle selkeitä, kestäviä ja toimintaympäristömuutoksissa joustavia kriteereitä, jotka vastaavat arvoketjuissa tunnistettuja tarpeita" on muutoksessa keskeinen, kun tavoite muuttuu konkreettisiksi toimenpiteiksi. Toimenpiteiden tulee ulottua tulevaisuudessa läpi koko taiteen (ja kulttuurin) ekosysteemin ja sen moninaisia toimijoita tunnistamalla.

Myös "digitaalisten alustojen sekä tekoälyn hyödyntäminen vaatii kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntöratkaisuja, jotta luovan työn tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet säilyvät turvattuina" on kannatettava tavoite pirstaleisen ja vaikeasti ennustettavan toimineentulon vallitessa alalla. Ehdotus uuden neuvoo-antavan toimielimen perustamisesta on myös kannatettava. Poikkihallinnollinen toimielin voi osaltaan parantaa tekijöiden asemaa, jos sosiaaliturvan ja muiden keskeisten kysymysten kohdalla käydään keskustelua ministeriöiden välillä aikaisempaa sujuvammin.

Samoin tavoite kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistamisesta on tärkeä: kulttuuritilastot tulee turvata, vaikka tällä hetkellä niitä ollaan ajamassa alas.

Korhonen Kalle
Koneen Säätö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Meidän on tuettava kansalaisia yhdistävää kulttuuritoimintaa ja saavutettavaa kansansivistystä sekä taiteen ja kulttuurin arvostuksen sekä tekemisen kasvua itseisarvona. Tarvitsemme myös toimintaa, joka edistää aineettoman ja aineellisen kulttuuripääoman siirtymistä uusille sukupolville.

Kulttuuri elää ajassa, mutta sen tulee yhdistää ja tuntua omalta. Kulttuuriperintöä ylläpidetään ja kehitetään maassamme pitkälle kuntien ja järjestöjen sekä vapaata sivistystyötä tekevien opistojen piirissä.

Kulttuurin kautta voimme parantaa ratkaisevasti esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumista, nuorten koheesiota ja poistaa erityisesti ikääntyneiden yksinäisyyttä. Kulttuuritoiminta edistää eri-ikäisten psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Erilaisilla toimintamalleilla voidaan vahvistaa erilaisissa elämäntilanteissa olevien mahdollisuuksia päästä kulttuuripalveluiden piiriin. Kulttuurin alueellisuudesta ja saavutettavuudesta on pidettävä huolta joka puolella Suomea sekä myös kaupunkien sisällä. Kulttuuriin kohdistetut leikkaukset heikentävät saavutettavuutta ja asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan. Kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta asuinpaikasta tai varallisuudesta.

Selonteosta puuttuu kulttuurin kuluttamisen näkökulma. Mistä saadaan lisää vetovoimaa ja houkuttelevuutta taiteen ja kulttuurin piiriin. Myöskään väestörakenteen muutos ei näy selonteossa.

Selonteossa on myös keskenään erimitallisia toimenpiteitä, mikä hankaloittaa kokonaisuuden hahmottamista. Joitain aloja käsitelty hyvin yksityiskohtaisesti ja joitain aloja puuttuu kokonaan. Onko kyseessä tietoinen valinta joidenkin alojen kohdalta nostaa tiettyjä aloja ja painaa toisia? Toimenpiteiden erimitallisuus herättää myös kysymyksen siitä, kuinka selonteossa asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa listattujen toimenpiteiden avulla.

Selonteossa on sinällään paljon hyviä asioita. Valitettavasti nykyisen hallituksen toimet eivät ole ollenkaan linjassa selonteon kanssa. Hallituksen jo toteutetut ja vielä kaavailemat säästötoimet voivat pahimmillaan romuttaa sen, mitä ohjelmassa on tai mitä kulttuurialalla nyt tai tulevaisuudessa tehdään. Hallituksen päättämät kulttuurialan leikkaukset tulevat romuttamaan ja sulkemaan kaupunkien teattereita, lopettamaan orkesteritoimintaa, museoita ja kiihdyttämään yleisesti kaikkia kulttuurin muotoja. Vapaan kentän toimijat tulevat olemaan erittäin hankalassa tilanteessa. Ryhmien toiminta tulee vaikeutumaan ja osin varmasti myös loppumaan taloudellisen tuen vähentyessä.

Tällä kaikella on suuri vaikutus koko suomalaisen kulttuurin tulevaisuuteen, alan vetovoimaan ja kulttuuripalveluiden tarjontaan.

Selonteossa todetaan, että sitä olisi valmisteltu parlamentaarisesti. Parlamentaarisen valmistelun tunnusmerkkejä ei täytä se, että yhteen kahden tunnin keskusteluun osallistuu yksi eduskuntaryhmän edustaja.

Kosonen Hanna
Keskustan eduskuntaryhmä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurin harrastamisen näkökulma tulisi huomioida enemmän myös kulttuurin tekijöinä, ei pelkästään kokijoina.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin perusta tulevaisuudenkestäväksi Alueellisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta on huolehdittava. Voimassa olevat toimivat rakenteet on turvattava. Jokaisen oikeus osallistua kulttuuriin/taiteeseen niin kokijana kuin tekijänä on varmistettava iästä, asuinpaikasta, sukupuolesta yms. tekijöistä riippumatta. Rahoitusjärjestelmien tulee olla sellaisia, että ne mahdollistavat toiminnan ylläpitämisen lisäksi myös toiminnan kehitystyön. Kulttuurin tekijät avainasemassa Selonteossa kulttuurin tekijöillä viitataan vahvasti ammatillaisiin, mutta myös harrastajakenttä on nostettava esiin kulttuurin tekijöinä. Järjestö- ja

yhdistystoiminnan puolella on paljon harrastajia, jotka tuottavat tasokasta kulttuuria ja taidetta. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö Panostusta tuki- ja rahoitusjärjestelmien kehittämiseen sekä mahdollisten uusien tukimuotojen luomiseen. Tukien tulisi olla pitkäkestoisempia, vuosittain haettavat tuet rajoittavat toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Rahoituksen ennakoitavuus on tärkeää. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa Kulttuuri- ja taidealojen merkitystä hyvinvoinnille on korostettava. Kulttuuri- ja luovien alojen ylivaalikautinen toimielin selonteon toteutumisen seuraamista varten on hyvä asia, mikäli ei aiheuta kulttuurin tekijöille lisää byrokratiaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Puhallinorkesteriliitto ry edustaa orkesteriharrastustoimintaa ja toiminnassa on mukana kaikenikäisiä tekijöitä. Toiminta mm. lisää hyvinvointia ja osallisuutta, ehkäisee yksinäisyyttä ja eristäytyneisyyttä sekä vahvistaa yksilön kasvamista, oppimista ja osallisuutta. Olemme aktiivisessa yhteistyössä useiden alan toimijoiden kanssa ja osallistumme alan keskusteluun ja kehittämiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Harrastustoiminnan huomioiminen selonteossa on vähäistä. Digitaalisuus ja yrittäjyys ovat saaneet melko korostuneen roolin. Kulttuurin opiskelu ja koulutuspolut on lähes sivuutettu. Ammattilaisia ei tule ilman koulutusta. Harrastajista tulevat tulevaisuuden ammattilaiset. Selonteon tavoitteet ovat kunnianhimoisia ja vaativat muutosta ainakin tähänhetkisiin valtion rahoituspäätöksiin.

Kaasinen Mari
Suomen Puhallinorkesteriliitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kohta 2: sisältömuokkaus: Kulttuuriala tuottaa enemmän kuin valtio ja kunnat sitä tukee, ja luovien alojen kasvupotentiaali Suomessa on huomattava.

Kohta 3: Tavoitteessa tulisi nostaa enemmän esiin kansalaislähtöisyyden merkitystä ja sen tukemista. Etenkin harvaan asutuilla alueilla ja pienissä kunnissa kansalaislähtöisesti ja kolmannen sektorin voimin syntyvä kulttuuritoiminta on aivan keskeistä kulttuurisisältöjen moninaisuuden ja kulttuurisen resilienssin vahvistajana. Tästä näkökulmasta kaiken, ei vain lasten ja nuorten, omaehtoisen kulttuuritoiminnan tukeminen on kestäväää kulttuuripolitiikkaa.

Kohta 4: Kappaleeseen olisi hyvä kirjoittaa vahvemmin näkyviin luovien alojen kansainvälinen yhteistyö myös elinkeinonäkökulmasta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1.Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön. 2. Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi. 3. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. 4. Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys. Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton tehtävä on toimia aluekehittäjänä ja yhteistyön rakentajana. Se toimii tiiviissä verkostoyhteistyössä alueen kuntien, kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa, edistää kulttuurin ja luovien alojen asemaa ja roolia osana maakunnan elinvoimaa, kestävästä kehitystä, hyvinvointia, resilienssiä sekä kokonaisturvallisuutta. Maakuntaliiton rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on alueellisena toimijana keskeinen. Se voi toimia yhteistyön koordinoijana maakunnan sisällä sekä ylimaakunnallisesti. Yhtä lailla se voi myös toimia pienten kuntien tukena ja voimavarojen yhdistäjänä, rahoituksen ja resursoinnin asiantuntijana ja mahdollistajana.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeimpänä kulttuuripoliittisen selonteon toimenpidekokonaisuutena kohtaa 1 eli Kulttuurin perusta turvallisuuskestäväksi, ja useita kokonaisuuden toimenpide-ehdotuksia onkin nostettu jo edellä kiireellisimmiksi.

Lisäksi maakuntaliitto pitää tärkeimpinä myös seuraavia alla olevia toimenpide-ehdotuksia eri kokonaisuuksista:

2 Kulttuurin tekijät avainasemassa:

- Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot.

- Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi. (Myös jo alalla olevien kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisille tulee mahdollistaa oman osaamisen täydentäminen tästä näkökulmasta.)

4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen:

- Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti.

6 Yhteinen linja politiikassa:

- Vahvistetaan kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvää moniammatillista erityisosaamista ja vakiinnutetaan se osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa.

8 Kansainvälistyvä kulttuuri:

- Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM ja TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaan ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja kulttuuri osana ulkosuhteita.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa vielä, että Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelman laatiminen on tärkeää, jotta selonteossa hyvin linjatut tavoitteet ja toimenpiteet todella lähtevät toteutumaan. Nyt vielä nk. ylätasolla liikkuva toimenpidekokonaisuus vaatii konkreettisia vastuuttamisia, resursointiin ja yhteistyömalleihin liittyvää määrittelyä ja jalkautusta valtiollisesti, alueellisesti ja kuntatasolla sekä nimenomaan ylisektorisesti. Maakuntaliitto näkee tärkeäksi sekä uuden pysyvän ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamisen että kulttuurin aluehallinnon kehittämisen vahvan verkostomaisen toiminnan suuntaan.

Toimeenpanosuunnitelman laatiminen olisi vietävä alueellisiin verkostoihin, ja konkreettisia työpajoja, seminaareja ja muita osallistavan toiminnan menetelmiä tulisi käyttää laajasti. Toimeenpanosuunnitelman laatiminen on myös hyvä kanava tiedon levittämiseen sekä kokonaisvaltaisen ymmärryksen lisäämiseen kulttuurin moninaisista vaikutuksista niin taloudellisesti, ekologisesti kuin sosiaalisestikin. Toimeenpanosuunnitelman toteutuksessa on pidettävä huoli siitä, että kulttuurin saavutettavuus toteutuu koko maassa, ja että etäisyydet, harva asutus tai alueiden erilainen infrastruktuuri eivät ole esteenä kulttuurin kokemiseen ja omaehtoiseen kulttuuritoimintaan.

Selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä ei huomioida riittävästi kulttuurin roolia Itä-Suomen ja siten koko Suomen sisäisen turvallisuuden rakentajana, vaikka kulttuurialalla on merkittävä rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä. Itä-Suomen asuttuna ja elävänä pitäminen on osa

kokonaisturvallisuutta, ja kulttuurilla on siinä tärkeä rooli. Venäjä-yhteistyön päättymisen ja Interrreg NEXT ohjelmien peruuntuminen on vaikuttanut merkittävästi itäsuomalaisten kulttuuri- ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuuksiin. Uudenlaisille rahoitusmalleille, kansainvälistymisen suunnille ja innovatiivisille toimintamalleille on suuri tarve.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto painottaa, että alueellisen kulttuuritoiminnan resurssit tulee jatkossakin taata. Kulttuuripolitiikan toimien tulee taata kuntien kyky toteuttaa lain edellyttämiä toimia ja niiden kehittämistä. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että opetus- ja kulttuuriministeriön alueellisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen suunnattu rahoitus palautetaan. Erityisesti itäisessä Suomessa tarvitaan yhteistä kehittämistä.

HUOM! Tämä lausunto on Pohjois-Karjalan maakuntaliiton oikea lausunto. Toinen, hieman aiemmin tullut versio lähti matkaan puutteellisin tiedoin.

Autti Tarja

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Hannele Autti, kulttuuriasiantuntija

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

On tärkeää ja hienoa, että osallisuus kulttuuriin on luonnoksessa vahvasti mukana. Osallisuus-terminä on kuitenkin epäselvä ja voi tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Siksi ehdotamme, että osallisuus kulttuuriin määritellään lyhyesti sivulla 10 tai visiossa sivulla 19 esimerkiksi seuraavalla tavalla: EHDOTUS 1. Osallisuus kulttuuriin tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta osallistua taiteeseen ja kulttuuriin ja niiden luomiseen riippumatta taustasta, kielestä, kieli- tai lukutaidosta, vammaisuudesta, terveydentilasta, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, sijainnista, iästä tai taloudellisista resursseista.

Myös kulttuurin saavutettavuus on tarpeen määrittellä, sillä saavutettavuus-sanalla voidaan viitata moneen eri asiaan. Ilman termin määrittelyä sen tulkitaan helposti arkikielessä viittaavan vain kulttuuripalveluihin helppoon pääsyyn. Tärkeää on kulttuurin osallisuuden mahdollistamiseksi, että saavutettavuus nähdään laajasti, esimerkiksi seuraavalla tavalla: EHDOTUS 2. Kulttuurin saavutettavuus pitää sisällään helpon ja esteettömän pääsyn kulttuuripalveluihin ja taiteeseen, digitaalisten kulttuuripalveluiden hyvän teknisen toteutuksen, helppokäyttöisyyden ja ymmärrettävyyden sekä selkokielen hyödyntämisen kulttuuripalveluissa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteessa 2 (Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa) ei toistaiseksi huomioida, että kulttuurin osallisuuteen ja saavutettavuuteen tähtäävässä Suomessa erityistä tukea tarvitsevien ihmisten (esim. kehitys- ja puhevammaisten ihmisten) mahdollisuuksia toimia taiteen ja kulttuurin ammattimaisina tekijöinä täytyy vahvistaa. Tämä vahvistaminen myös lisäisi kulttuurin monimuotoisuutta ja toisi kuuluviin ääniä, jotka usein eivät pääse esille. Ehdotamme tavoitteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 3. Erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten ihmisten, mahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin tekemiseen vahvistetaan.

Tavoitteessa 3 (Kulttuuri on jokaisenoikeus) on lueteltu, että ”kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, iästä tai taloudellisista resursseista”. Luetelma jättää edelleen monet henkilöt kulttuurin ulkopuolelle, ja siksi ehdotamme seuraavaa täydennystä yhdenvertaisuuslakia ja tämän selonteon luonnoksen aiempia kirjauksia mukaillen: EHDOTUS 4. Kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, KIELI- JA LUKUTAIDOSTA, VAMMAISUUDESTA, TERVEYDENTILASTA, SUKUPUOLESTA, SEKSUAALISESTA SUUNTAUTUMISESTA, SIJAINNISTA, iästä tai taloudellisista resursseista.

Tavoitteeseen 3 ehdotamme seuraavan täsmennyksen: EHDOTUS 5. Vahvistamme SAAVUTETTAVAA digitaalista kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

Tavoitteessa 3 ei riitä, että kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä, vaan niissä täytyy käyttää myös selkokieltä, jos kaikkien osallisuus kulttuuriin halutaan taata. Ehdotamme seuraavan täydennyksen tavoitteeseen 3: EHDOTUS 6. Kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä, SELKOKIELELLÄ ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja vuorovaikutusta on lisätty.

Tavoitteeseen 3 ehdotamme myös seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 7. Edistämme selkokielistä kulttuuripalveluita ja selkokirjallisuuden julkaisua.

Tavoitteessa 4 on tärkeää korostaa, että Suomessa on paljon kulttuurin saavutettavuuteen ja selkokielisyyteen liittyvää erityisosaamista, jota mielellään jaetaan myös muille maille. Ehdotamme tavoitteeseen 4 seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 8. Suomi pitää esillä kulttuurin saavutettavuuteen ja selkokielisyyteen liittyvää erityisosaamistaan ja innovaatioitaan ja jakaa osaamistaan muille maille.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Viisi tärkeintä toimenpidekokonaisuutta ovat: Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Kulttuurin tekijät avainasemassa, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Yhteinen linja politiikassa ja Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö. KULTTUURIN PERUSTA TULEVAISUUSKESTÄVÄKSI: s. 23 Toimenpide: ”Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä.” Oma kommenttimme: Lasten ja nuorten yhdenvertaisten mahdollisuuksien vahvistamisen lisäksi toimenpiteessä täytyy mainita erityistä tukea ja selkokieltä tarvitsevat ihmiset, jotta jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin huomioidaan aidosti. Lisäksi myös heidän luku-, kieli- ja mediataitojaan sekä vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä on syytä vahvistaa. Ehdotamme seuraavat täydennykset: EHDOTUS 9. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille SEKÄ ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVILLE, KUTEN KEHITYS- JA PUHEVAMMAISILLE JA SELKOKIELTÄ TARVITSEVILLE IHMISILLE, kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten SEKÄ KAIKENIKÄISTEN ERITYISTÄ TUKEA JA SELKOKIELTÄ TARVITSEVIEN IHMISTEN luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. s. 23-24 Toimenpide: ”Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut.” Oma kommenttimme: Museot, esittävä taide, kirjastot jne. eivät ole saavutettavia, jos niissä ei kiinnitetä huomiota selkokielisyyteen. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavat muutokset: EHDOTUS 10. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. ESIMERKIKSI VARMISTETAAN, ETTÄ MUSEONÄYTTELYISSÄ KÄYTETÄÄN SELKOKIELTÄ JA ETTÄ KIRJASTOISSA ON HYVÄ VALIKOIMA SELKOKIRJOJA. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut SEKÄ LISÄTÄÄN SELKOKIELEN JA SELKOKIELISTEN MATERIAALIEN, KUTEN SELKOKIRJOJEN, HYÖDYNTÄMISTÄ. s. 24 Toimenpide: ”Asetetaan kulttuurialalle syrjäytymistä ehkäiseviä tavoitteita, joiden avulla yhteiskunnastamme rakentuu kaikki mukaan ottava ja kaikille turvallinen paikka elää ja tuntea itsensä yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi.” Oma kommenttimme: Jos henkilöllä ei ole riittävää lukutaitoa, hän on vaarassa syrjäytyä yhteiskunnan toiminnasta. Selkokieli ja selkokirjallisuus ovat tehokas ja suhteellisen edullinen keino lukuharrastuksen tukemiseen, lukutaidon kehittämiseen ja eri kulttuuripalveluihin pääsyn mahdollistamiseen. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 11. Esimerkiksi edistetään selkokielisyyden ja saavutettavuuden lisäämistä kulttuurialalle ja selkokirjojen julkaisua. s. 24 Toimenpide: ”Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta ja uudistumisesta.” Oma kommenttimme: Digitaalisista palveluista puhuttaessa saavutettavuuden mainitseminen on aina tarpeen, kun tavoitteena on osallisuus. Ehdotamme seuraavan täydennyksen: EHDOTUS 12. Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta ja uudistumisesta SEKÄ SAAVUTETTAVUUDESTA JA TARVITTAESSA SELKOKIELISYYDESTÄ. Erityistä tukea ja selkokieltä tarvitsevien ihmisten osallistumisen ja lukemisen tukeminen ja sopivien materiaalien laatiminen

vaatii erityisosaamista, jonka säilymistä täytyy vaalia. Ehdotamme uutta toimenpidettä: EHDOTUS 13. Huolehditaan, että selkokielisten kulttuuripalveluiden tuottamiseen on Suomessa tarvittavaa osaamista ja rahoitusta ja että selkokirjallisuuden julkaisemisen rahoitus turvataan. KULTTUURIN TEKIJÄT AVAINASEMASSA s. 25 Toimenpide: ”Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirjalasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään.” Oma kommenttimme: Myös selkokirjallisuudesta olisi tärkeää tehdä oma selvityksensä, jotta selkokirjallisuuden julkaisua saataisiin kasvatettua suhteessa sen suureen tarpeeseen ja selkokirjojen tekemisen tukemista osattaisiin kohdentaa oikein ja riittävän laajasti. Selkokirjallisuuden suuri tarve ilmenee etenkin suomalaisten lukutaidon hiipumisesta ja kirjallisuuden heikkenevää suosiota koskevassa keskustelussa. s. 25 Toimenpide: ”Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa.” Oma kommenttimme: Ehdotamme seuraavat lisäykset toimenpiteeseen: EHDOTUS 14. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta JA SAAVUTETTAVUUTTA, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. SAAVUTETTAVIEN JA SELKOKIELISTEN KULTTUURIPALVELUIDEN TUOTTAMISEEN VARATAAN ERILLISRAHOITUSTA. SELKOKIRJALLISUUDEN TEKIJÖILLE TARKOITETUT AVUSTUKSET TURVATAAN JA NIITÄ VAHVISTETAAN. Ehdotamme uuden toimenpiteen taiteen tuottamisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi: EHDOTUS 15. Erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten taiteilijoiden, taidestudioihin, työpajoihin ja residenssitoiminnan toteuttamiseen varataan riittävät resurssit. YHTEISTYÖN JA OSALLISUUDEN VOIMA s. 27 Toimenpide: ”Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, ja tuetaan monitaustaisten ihmisten toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin.” Oma kommenttimme: Toimenpide on todella tärkeä ja kannatettava. Ehdotamme siihen seuraavat täydennykset: EHDOTUS 16. Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen ESIMERKIKSI SELKOKIELISTEN KULTTUURIPALVELUIDEN AVULLA, ja tuetaan monitaustaisten JA ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN, KUTEN KEHITYS- JA PUHEVAMMAISTEN ihmisten, toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 17. Vahvistetaan valtion osoittamaa tukea selkokirjallisuuden edistämiseen. Kulttuuri-, nuoriso-, sosiaali- ja terveysaloilla tarvitaan kipeästi osaamista myös kulttuurin selkokielisyydestä. Ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 18. Tuetaan kulttuuriorganisaatioiden sekä nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten valmiuksia ja osaamista selkokielisten ja saavutettavien kulttuuripalveluiden tuottamisessa sekä erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten, kohtaamisessa. Ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 19. EU:n vammaiskortin käyttö turvataan kulttuuritoimintaan osallistumisen varmistamiseksi. YHTEINEN LINJA POLITIIKASSA s. 29 Toimenpide: ”Ohjataan hyvinvointialueita ja kuntia hyödyntämään kulttuuria osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää toimintaa yksinäisyyden ja segregaatian vähentämiseksi. Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusjärjestelmään sisältyvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kertoimien painoarvoa lisätään ja kriteereitä ja mittareita tarkistetaan paremmin vaikuttavaa ennaltaehkäisyä tukeviksi.” Oma kommenttimme: Selkokielen hyödyntäminen kulttuuripalveluissa ja selkokirjallisuus auttavat ennaltaehkäisemään yksinäisyyttä ja vähentämään segregaatiaa. Hyvinvointialueilla ja kunnilla ei kuitenkaan ole vielä riittävästi tietoa niiden hyödyistä ja terveysvaikutuksista. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 20.

Hyvinvointialueita ja kuntia koulutetaan selkokielisten kulttuuripalveluiden ja selkokirjallisuuden hyödyntämisestä terveyden edistämiseksi. s. 29 Toimenpide: ”Vahvistetaan kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvää moniammatillista erityisosaamista ja vakiinnutetaan se osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa.” Oma kommenttimme: Kolmannen sektorin toimijoilla, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöillä, on erityisosaamista selkokielestä ja selkokirjallisuudesta. Ehdotamme toimenpiteeseen seuraavan lisäyksen: EHDOTUS 21. Vahvistetaan yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien ihmisten kulttuurin osallisuuden lisäämiseksi ja selkokirjallisuuden edistämiseksi. s. 29 Toimenpide: ”Laaditaan toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoihin.” Oma kommenttimme: Tässä ohjelmassa selkokielisten kulttuuripalveluiden ja selkokirjallisuuden edistämiseen täytyy kiinnittää erityisen paljon huomiota, sillä uusimman PISA-tutkimuksen mukaan jo useammalla kuin joka viidennellä nuorella on niin heikko lukutaito, ettei se riitä yhteiskunnassa pärjäämiseen. Maahanmuuttajataustaisista oppilaista peräti 60 prosentilla lukutaito on heikko. Kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat ja erityistä tukea tarvitsevat ihmiset unohtuvat helposti eri toimenpiteiden toteuttamisessa, vaikka tavoitteena olisi kaikkien yhdenvertainen osallisuus. Siksi ehdotamme uutta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 22. Laaditaan toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten, hyvinvointia ja osallisuutta tukevia taide- ja kulttuuripalveluita. Kiinnitetään erityistä huomiota luku-, kieli- ja mediataitoihin. KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ s. 29 Toimenpide: ”Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.” Oma kommenttimme: Kannatamme monivuotisten avustusten lisäämistä, sillä se vähentäisi ylimääräistä byrokratiaa ja tehostaisi toimintaa. Monivuotisuutta on tärkeää lisätä etenkin sellaisissa rahoitusmuodoissa, joille on jatkuva ja kasvava tarve (esimerkiksi selkokirjallisuuden valtionavustus). Kulttuurin osallisuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että myös erityistä tukea tarvitsevat ihmiset voivat tuottaa taidetta ja kulttuuria ammattimaisesti ja että marginaalisten taide- ja kulttuurimuotojen, kuten selkokirjallisuuden, tekemistä tuetaan. Ehdotamme kahta muuta toimenpidettä kokonaisuuteen: EHDOTUS 23. Julkista rahoitusta suunnataan myös erityistä tukea tarvitseville, kuten kehitys- ja puhevammaisille taiteilijoille ja muille kulttuurin tuottajilla. Selkokirjallisuuden julkaisu turvataan jatkamalla selkokirjallisuuden valtionavustuksen myöntämistä selkokirjojen tekijöille.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten, selkokielen tarvitsijoiden ja muiden erityistä tukea oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tarvitsevien ihmisten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Haluamme, että kaikki saavat tarvitsemansa tuen osallistumiseen. Rakennamme saavutettavaa maailmaa. Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen tavoite on varmistaa, että selkokieltä tarvitsevat ihmiset saavat tietoa ja palveluja selkokielellä ja pääsevät osallisiksi kulttuurista, kulttuuripalveluista ja taiteesta, esimerkiksi kirjallisuudesta, kirjastoista, museoista, kulttuuriperinnöstä ja taidenäyttelyistä. Selkokielen tarvearvion mukaan selkokieltä tarvitsee Suomessa noin 650 000–750 000 ihmistä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnan toiminnasta, jos selkokieltä ei käytetä. Selkokielisten taide- ja kulttuuripalveluiden ja selkokirjallisuuden tarve Suomessa kasvaa, sillä suomalaisten lukutaito on pitkään heikentynyt ja yhä useampi väestössä tarvitsee kielellistä tukea vamman tai sairauden vuoksi tai siksi, ettei henkilö ole vielä omaksunut riittävää kielitaitoa suomen tai ruotsin kielissä. Selkokeskus osallistuu

kulttuuripoliittisen selonteon toteuttamiseen mm. seuraavilla tavoilla, jotka on esitetty toimenpiteinä myös Opetus- ja kulttuuriministeriön Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi -toimenpideohjelmassa (2023, s. 22 ja 25):

”– Selkokeskus ja LL-Center jatkavat selkokirjoihin liittyvää tiedotusta ja neuvontaa. (jatkuva)

– Kirjastot tarjoavat henkilöstölleen mahdollisuuden osallistua Selkokeskuksen ja LL-Centerin järjestämiin koulutuksiin, joissa käsitellään selkokirjallisuutta ja selkokielen käyttöä asiakaspalvelutilanteissa. (jatkuva)

– Kirjastojen selkokirjatietoutta voidaan parantaa rahoituksen järjestyessä tiedotuskampanjalla, jonka taustatoimijoina voivat olla esimerkiksi Selkokeskus ja LL-Center yhteistyökumppaneiden kanssa.

– Kirjastot voivat hyödyntää Selkokeskuksen kirjastoille kokoamaa tietopakettia selkokirjallisuuden edistämisestä. (jatkuva)

– Selkokeskus jatkaa opetus- ja kulttuuriministeriön sille delegoiman selkokirjallisuuden valtionavustuksen jakamista selkokirjojen tekijöille. (jatkuva)

– Taide- ja kulttuurialan toimijat voivat viestintähankkeissaan hyödyntää Selkokeskuksen teksti- ja koulutuspalveluita: Selkokeskuksen valtakunnallinen selkotunnustarkistus on maksuton ja kaikkien selkoaineistoja julkaisevien tahojen haettavissa. Selkokeskus tarjoaa myös maksullisena palveluna selkotekstien arviointia sekä selkokoulutuksia. Selkokeskuksen kautta saa tietoa selkotekstien mukauttajista. Selkoruotsiin liittyviä teksti- ja koulutuspalveluita tarjoaa LL-Center. (jatkuva)”

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme mahdollisuudesta jättää lausunto kulttuuripoliittisen selonteon luonnokseen. Selonteon sisältö on monipuolinen ja kannatettava. Olemme erityisen ilahuneita siitä, että kulttuurin osallisuus ja saavutettavuus on nostettu keskeisiksi tavoitteiksi. Näkemyksemme mukaan selontekoa pitää kuitenkin vielä täsmentää ja muokata niin, että erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten ihmisten, sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten osallisuus kulttuuriin ja taiteeseen mahdollistetaan paremmin. Taide- ja kulttuuripoliittikka vaikuttaa merkittävästi kaikkien kansalaisten terveyteen, hyvinvointiin ja taloudelliseen toimeleaisuuteen, mutta sitä koskevissa toimenpiteissä ja tukimuodoissa ei oteta vielä riittävästi huomioon kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia kansalaisia. Esimerkiksi taide- ja kulttuurielämysten saavutettavuutta ja selkokielisten palveluiden määrää on parannettava, jotta kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet nauttia taiteesta ja kulttuurista. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että selkokirjallisuutta tuotetaan Suomessa aktiivisesti ja monimuotoisesti, selkokirjoja on saatavilla helposti, museot ja näyttelyt tarjoavat selkokielistä palveluita ja erityistä tukea tarvitsevien ihmisten toimimista taide- ja kulttuurialan ammattilaisina tuetaan.

Toistaiseksi selkokieltä ja selkokirjallisuutta ei mainita selonteossa sanallakaan eikä erityistä tukea tarvitsevien, kuten kehitys- ja puhevammaisten ihmisten, näkökulma nouse riittävän vahvasti esiin. Olemme ehdottaneet moneen selonteon kohtaan ja toimenpiteeseen, miten teemat saa mukaan helposti. Selkokielisyyden lisäämistä kulttuuriin ja taiteeseen vaaditaan myös muun muassa seuraavissa tuoreissa selvityksissä ja toimintaohjelmissa: ”Suomi osallisuuden kielenä: Selvitys suomen kielen tilasta Suomessa 2020-luvun puolimaissa” (oikeusministeriö 2024), ”Selkokielen toimintaohjelma” (selkokielen neuvottelukunta 2024) ja ”Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi: Opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelma moninaisuuden edistämiseksi taiteen ja kulttuurin alalla” (opetus- ja kulttuuriministeriö 2023). On tärkeää, että kulttuuripoliittinen selonteko on linjassa näiden kanssa. Pidämme myös erittäin tarpeellisena, että kulttuurin osallisuus ja saavutettavuus määritellään selonteon alussa selkeästi, koska molemmat termit ovat monitulkintaisia. Jos termejä ei määritellä, toimenpiteistä helposti jää pois kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten näkökulma, jolloin kulttuurin yhdenvertaisuus ei toteudu. Olemme ehdottaneet määritelmät molemmille termeille vastauksissamme.

Esittämistämme ehdotuksista kriittisimpinä pidämme seuraavia:

- Erityistä tukea tarvitsevien, esimerkiksi kehitys- ja puhevammaisten sekä selkokieltä tarvitsevien ihmisten, hyvinvointia ja osallisuutta tukevien taide- ja kulttuuripalveluiden edistäminen.
- Selkokirjallisuuden valtionavustuksen turvaaminen ja vahvistaminen sekä selkokirjallisuuden julkaisu ympäristön tukeminen siten, että tulevaisuudessa tätä vähälevikkistä kirjallisuutta pystytään tuottamaan ja levittämään.
- Lisäksi kulttuurin osallisuuden ja saavutettavuuden määrittelemine.

Airaksinen Ella
Kehitysvammaliitto ry / Selkokeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [• Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Toimenpideohjelmassa on laadittava tavoiteaikataulu taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle ja ylipäänsä näytettävä millä aikataululla rahoitus vahvistuu. • Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. • Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. • Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -

järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. • Tekoälyteknologioita kehitettäessä otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Musiikkikustantajat ry edustaa kulttuurialan liiketoiminnan huipputason osaamista koskien erityisesti tekijänoikeuksien hyödyntämistä sekä sävelteosten ja tekijöiden kaupallisen menestyksen edistämistä sekä koti- että vientimarkkinoilla. Olemme asiantuntijataho, jota kannattaa kuulla erityisesti kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan yhdistämiseen sekä teknologian kehitykseen ja sen konkreettisiin vaikutuksiin liittyvissä kysymyksissä. Osallistumme mielellämme myös luovien alojen kasvustrategian valmisteluun, jossa voitaisiin hyödyntää jäsenkuntamme monimuotoisten osaamisten koko kirjoa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Musiikkikustantajien näkökulmasta onnistunut, tuloksekas ja vastuullinen kulttuuripoliittikka edellyttää myös muiden politiikan alueiden kuten sosiaali- ja elinkeinopolitiikan ottamista huomioon ja yhdistämistä kulttuuripoliittikkaan niin tavoitteiden kuin toteutuksen ja tulosten seurannankin osalta. Esimerkiksi ilman toimivaa sosiaalipoliittikkaa taiteilijoiden edellytykset harjoittaa ammattimaista luovaa työtä heikentyvät merkittävästi, jolloin alan liikeyritystenkin menestymisen ja kasvun mahdollisuudet kuihtuvat. Kulttuurialan liikeyritysten kannalta elinkeinopolitiikan tulee taas tunnistaa ja tunnustaa alan liiketoiminnan erityispiirteet, ja tarjota liiketoiminnalle yhdenvertaiset rahoitus-, kasvu- ja vientimahdollisuudet muihin toimialoihin verrattuna. Keskeistä on aineettomien oikeuksien luonteen ja potentiaalın ymmärtäminen ja edistäminen. Selonteossa esitettyjä ylätasoin visiota ja päätavoitteita tulee konkretisoida toimenpiteiksi siten, että niiden toteutumista voidaan seurata ja arvioida mahdollisimman yksiselitteisten mittareiden avulla.

Muikku Jari
Suomen Musiikkikustantajat ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Ilman tekijöitä ei ole ammattimaista taidetta ja kulttuuria. Moni on vaihtanut alaa, koska jatkuva epävarmuudessa eläminen ei ole mahdollista. Tämä aivovuoto on estettävissä. Ammattimainen taide ja kulttuuri, kuten esittävä taide ja elokuva-ala, ovat erittäin työvoimaintensiivisiä ja siksi suuri osa budjetista menee ammattilaisten palkkoihin ja palkkioihin. Produktioita ei tehdä yksin, vaan ne työllistävät useita henkilöitä. Ammattimainen taide ja kulttuuri ovat toimiala, johon kannattaa investoida, sillä ne tuottavat yhteiskunnallista ja taloudellista hyötyä, kuten työllisyyttä, verotuloja, sivistystä ja elämänlaatua. Freelancerien luovalla panoksella tehdään merkittävä osa suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista. Freelancerit tekevät työtään periodeissa,

pätkillä ja keikoilla. Suuri osa esm. ohjaajista, koreografeista, kuvaajista, elokuvaleikkaajista, tanssitaiteilijoista, muusikoista ja näyttelijöistä on freelancereita. Freelancerien sosiaaliturvaa on pyrittävä parantamaan. Heitä ei pidä jättää tukiverkkojen ulkopuolelle, jos halutaan säilyttää vahva kulttuurikenttä Suomessa. Kansainvälisyys voi vetää vain korkealaatuisen, ammattimaisen taiteen ja kulttuurin ansiosta. Toki kansainvälistyminenkin tarvitsee kunnan julkisen tuen, sillä taiteilijat ja ryhmät eivät pysty rahoittamaan itse kiertuetoimintaansa maailmalla. Edes Cannesiin valitun elokuvan "vienti" ei ole ilmaista, sillä osa elokuvan tekijöistä matkustaa sinne verkostoitumaan kansainvälisesti. Leikkausten alasajamat rakenteet tulee paikata vahvistamalla ammattimaisen taiteen ja kulttuurin perusrahoitusta ja työllistäviä rakenteita. Jos korkeastikouluteut taiteilijat ja tekijät eivät tule työllään toimeen, he vaihtavat alaa. Tämä aivovuoto voidaan estää vain, jos taidetyöllä tulee toimeen. Lähitulevaisuudessa on erittäin tärkeää keskittyä taiteen perusrahoituksen tukemiseen ja siihen, miten korkeastikouluetut taiteilijat ja tekijät työllistyvät ja tulevat toimeen leikkausten aiheuttamien konkurssien ja massatyöttömyyden jälkeen. Koulutusta ja uusien työpaikkojen syntyä esittävien taiteiden pariin on tuettava kaikin mahdollisin keinoin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry Teme kiittää lausuntopyyntöä. Suomen suurimpana taide- ja kulttuurialojen ammattiliittona Teme edustaa laajasti teatterin, tanssin, sirkuksen, elokuvan, tv-draaman ja tapahtumien ammattilaisia.

Temelle luovien alojen taiteilijat ja työntekijät ovat avainasemassa. He tekevät ammattimaisen taide- ja kulttuurityön, suunnittelevat, harjoittelevat ja toteuttavat teatteri-, tanssi- ja sirkusesitykset. He säveltävät ja sanoittavat musiikin, kirjoittavat kirjallisuuden teokset ja työستävät kuvataiteen teokset, elokuvat, draamasarjat, tv-ohjelmat, kulttuuritilaisuudet ja tapahtumat. He myös siirtävät lapsille ja nuorille taideopetuksen ja harrastamisen parissa ilon kokea, osallistua ja tehdä taidetta ja kulttuuria.

Teme on jäsentensä edunvalvoja, joka kouluttaa ja neuvoo jäseniään toimeentulon, työmarkkinatoiminnan ja työelämän pelisääntöjen osalta. Temelle taiteellinen työ on työtä. Ammattitaiteilijalla ja taidetyön tekijällä tulee olla samat oikeudet työelämässä, toimeentulossa ja sosiaaliturvassa kuin muillakin työntekijöillä yhdenvertaisena Suomen kansalaisena.

Temen toiminnan ytimessä on jäsentensä työehtojen turvaaminen. Toiminnassamme tämä edunvalvonta on laaja-alaista. Pyrimme tukemaan jäseniämme kaikin käytettävissä olevin resurssein. Pyrimme turvaamaan näiden ammattilaisten työntekemisen edellytykset. Haluamme turvata korkeatasoisen taiteen, taidetyön sekä elinkeinon edelleenkehittämisen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko arvostaa taidetta ja kulttuuria ja korostaa niiden yhteiskunnallista merkitystä sekä tunnistaa ansiokkaasti taiteen ja kulttuurin kehittämistarpeet. Selonteko myös kiteyttää selkeästi

taide- ja kulttuuripoliittiset tavoitteet. Teme kannattaa näitä arvovalintoja. Ne ovat sivistyneitä, kunnianhimoisia ja niihin on helppo sitoutua.

Teme on kuitenkin huolissaan realiteeteistä. Tärkeintä on saada ammattimaisen taiteen ja kulttuurin PERUSRAHOITUS tukevalle perustalle, jotta eri toimijat, taidelaitokset ja taiteilijat eivät joudu jatkuvasti tasapainoilemaan epävarmuudessa ja pelossa. Huoli jatkuvuudesta ja toimeentulosta on alalla kroonistunut.

Kulttuuripoliittinen selonteko tähtää tulevaisuuteen, mutta vuosien 2024-2026 leikkausten vaikutukset heijastuvat 2030-luvulle ja jopa 2040-luvulle, jos lähitulevaisuudessa resurssit eivät kasva eivätkä rakenteet vahvistu. Rakenteilla tarkoitamme esimerkiksi vakituisia toimijoita ja työpaikkoja esittävän taiteen parissa sekä niiden rahoitusrakenteita. Ainoastaan pitkäjänteinen taide- ja kulttuuripolitiikka sekä riittävä julkinen rahoitus voi turvata näiden perusrakenteiden pysyvyyden. Jos alalla ei ole tarjolla työtä, jolla tulee toimeen, emme voi puhua ammattimaisen taiteen harjoittamisesta. Voimme puhua taiteen harrastamisesta muun työn ohessa. On kuitenkin kohtuutonta olettaa korkeastikoulutettujen taiteilijoiden ja tekijöiden tekevän muun alan päivätyötä, jotta heillä on vapaa-ajallaan varaa harrastaa taidetyötään.

Taiteen ja kulttuurin resurssointi ei ole mahdollista ilman julkista tukea ja riittävää perusrahoitusta. Huoli kuntien taloudellisen tuen vähenemisestä on todellinen. Yksityinen rahoitus, kuten apurahoja jakavat säätiöt, mesenaatit, yritykset ja taidebisnes eivät pysty mitenkään paikkaamaan julkisen tuen tarvetta. Yksityinen raha voi vain olla lisänä, koska satunnaisilla apurahoilla ja sponsoriyhteistyöllä ei ylläpidetä kulttuurilaitoksia ja varmisteta niiden pitkäjänteistä työtä.

Tulevaisuudenvisiot ovat epärealistisia, mikäli resurssointia ei pohdita ja ratkaista. Odotimme selonteolta enemmän konkretiaa ja tarkempaa näkemystä esimerkiksi rakenteiden uudistamisen, rahoituksen ja kansainvälisyyden osalta. Olisi tärkeää luoda konkreettinen toimeenpanosuunnitelma siitä, mitä ollaan tekemässä, miten ollaan tekemässä ja kuka uudistuksia vie eteenpäin.

Suomalaisen taide- ja kulttuuripolitiikan linjat päättävät hallitus(ohjelma), eduskunta ja OKM. Monet rahoittajat noudattavat näitä linjauksia ja mahdollistavat taiteen ja kulttuurin, mutta esimerkiksi elokuvasäätiö, Yleisradio, Taike, säätiöt tai kunnat eivät luo Suomen virallista linjaa. Nyt leikataan ja samalla halutaan katsoa "kukoistavaan" tulevaisuuteen, mikä kuormittaa selonteon uskottavuutta. Esimerkiksi kulttuurin ja taiteen tilastointi on juuri nyt syksyllä 2024 leikkausuhan alla, mutta selonteko painottaa tietopohjan vahvistamista.

Hieman häiritsevää on taiteen vähäisyys selonteossa. Kulttuuri on lähes rajaton käsite, joten kulttuuripolitiikassa on tarpeen puhua "taiteesta ja kulttuurista" yhdessä sekä lisäksi erottaa harrastustoiminta ja ammattimainen taidetyö toisistaan.

Selonteko korostaa taiteen ja kulttuurin välineellistä arvoa, mikä toki on totta. Toivottavaa olisi, että kulttuuripoliittinen selonteko toisi esiin taiteen ja sen tekemisen itseisarvon. Tällöin keskiöön nousevat ne, jotka kaiken kulttuurin ja sen ympärille rakentuvan hyvinvoinnin ja innovaatiot mahdollistavat. Kulttuuripoliittisen selonteon soisi korostavan enemmän heidän toimintansa kehittämistä ja tukemista niin taloudellisten kuin hyvinvointiin liittyvien kysymysten näkökulmasta.

Visiossa tulisi tuoda esille se, että taiteen ja kulttuurin parissa työskenteleville pyritään kehittämään tukirakenteita, jotka mahdollistavat niin psyykkisestä kuin fyysisestä jaksamisesta huolehtimisen. Suuri osa alan ihmisistä työskentelee freelancereinä ja itsensätyöllistäjinä, eikä heillä ole työsuhteen mukanaan tuomia mahdollisuuksia työkyvystä ja jaksamisesta huolehtimiseen. Korkeatasoisen taiteen ja kulttuurin, sekä siihen liittyvät kaikenlaiset innovaatiot, mahdollistavat työkykyiset taiteen ja kulttuurin tekijät. Tätä näkökulmaa kulttuuripoliittisen selonteon visio ei valitettavasti tuo näkyviin. Se olisi tärkeää, sillä visio on laadittu ajassa, joka kuormittaa taiteilijoita niin kulttuuriin kuin sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkauksin.

Visio korostaa digitaalisuuteen liittyvien mahdollisuuksien aktiivista etsimistä taiteen ja kulttuurin kehittämisessä. Toivottavaa kuitenkin olisi, että visio korostaisi myös taiteen käsityöläisyyttä. Ilman erityisosaamista, jonka taiteilija joutuu hankkimaan ja vaalimaan läpi uransa, ei ole mahdollista tuottaa pääomaa myöskään digitaaliseen jatkojalostamiseen. Kulttuuripoliittisen selonteon tulisi visiossa kehittää ja turvata näitä ammattitaidon ylläpitämiseen ja edelleen kehittämiseen tähtääviä rakenteita siten, että ne ovat maantieteellisestikin saavutettavia.

Taidekoulutuksen keskeistä merkitystä tulisi korostaa selonteossa. On tärkeää, että koulutuksessa ja opetussuunnitelmissa huomioidaan alan muutostarpeet ja tuetaan vision tavoitteita. Koulutuksen sisällöt on resurssoitava niin, että korkeatasoisen opetuksen substanssi ei vaarannu. Esimerkiksi työelämätaitoihin panostaminen jo opiskeluaikana on keskeistä. Tämä palvelee myös visiossa esitettyä tavoitetta luovan potentiaalın paremmasta hyödyntämisestä kaikilla elinkeinoelämän eri osa-alueilla.

Teme korostaa tekijöiden ja taiteilijoiden avainasemaa!

Ilman tekijöitä ei ole ammattimaista taidetta ja kulttuuria.

Moni on vaihtanut alaa, koska jatkuva epävarmuudessa eläminen ei ole mahdollista. Tämä aivovuoto on estettävissä. Ammattimainen taide ja kulttuuri, kuten esittävä taide ja elokuva-ala, ovat erittäin työvoimaintensiivisiä ja siksi suuri osa budjetista menee ammattilaisten palkkoihin ja palkkioihin. Produktioita ei tehdä yksin, vaan ne työllistävät useita henkilöitä.

Ammattimainen taide ja kulttuuri ovat toimiala, johon kannattaa investoida, sillä ne tuottavat yhteiskunnallista ja taloudellista hyötyä, kuten työllisyyttä, verotuloja, sivistystä ja elämänlaatua.

Freelancerien luovalla panoksella tehdään merkittävä osa suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista. Freelancerit tekevät työtään periodeissa, pätkillä ja keikoilla. Suuri osa esm. ohjaajista, koreografeista, kuvaajista, elokuvaleikkaajista, tanssitaiteilijoista, muusikoista ja näyttelijöistä on freelancereita.

Freelancerien sosiaaliturvaa on pyrittävä parantamaan. Heitä ei pidä jättää tukiverkkojen ulkopuolelle, jos halutaan säilyttää vahva kulttuurikenttä Suomessa.

Kansainvälisyys voi vetää vain korkealaatuisen, ammattimaisen taiteen ja kulttuurin ansiosta. Toki kansainvälistyminenkin tarvitsee kunnan julkisen tuen, sillä taiteilijat ja ryhmät eivät pysty rahoittamaan itse kiertuetoimintaansa maailmalla. Edes Cannesiin valitun elokuvan "vienti" ei ole ilmaista. Elokuvan tekijöiden pitää päästä matkustamaan verkostoituakseen kansainvälisesti.

Leikkausten alasajamat rakenteet tulee paikata vahvistamalla ammattimaisen taiteen ja kulttuurin perusrahoitusta ja työllistäviä rakenteita. Jos korkeastikouluteut taiteilijat ja tekijät eivät tule työllään toimeen, he vaihtavat alaa. Tämä aivovuoto voidaan estää vain, jos taidetyöllä tulee toimeen.

Lähitulevaisuudessa on erittäin tärkeää keskittyä taiteen perusrahoituksen tukemiseen ja siihen, miten korkeastikoulutetut taiteilijat ja tekijät työllistyvät ja tulevat toimeen leikkausten aiheuttamien konkurssien ja massatyöttömyyden jälkeen. Koulutusta ja uusien työpaikkojen syntyä esittävien taiteiden pariin on tuettava kaikin mahdollisin keinoin.

Kulttuurin perusta saadaan tulevaisuuskestäväksi riittävällä resurssoinnilla!

Ammattimaisen taiteen ja kulttuurin infrastruktuurin perusrahoitus on tärkeä. Jos perusrahoitus ei ole riittävä, ei ole tekijöitä eikä saavutettavaa kulttuuria.

Visiossa kulttuurin perusta rakennetaan tulevaisuuskestäväksi. Teme näkee erityisen merkittävänä vision esille tuoman taiteen ja kulttuurin alueellisen saavutettavuuden turvaamisen. Vain sitä kautta taiteen ja kulttuurin arvostus voi lisääntyä sekä taiteen ja kulttuurin mahdollisuudet kansakuntaa rakentavana voimavarana toteutua.

Tämä edellyttää, että kulttuuria ja taidetta toteutetaan aluepoliittisesti koulutettujen ammattilaisten toimesta. Saavutettavan taiteen ja kulttuurin tulee olla korkeatasoista ja kunnianhimoisesti toteutettua kaikkialla Suomessa, kaikenlaisessa toiminnassa ja kaiken ikäisiä koskien. Tämän päivän lapset ja nuoret ovat niin tulevaisuuden taiteen ja kulttuurin kuluttajia, kuin sen tuottajia ja tekijöitä.

Taiteen, kulttuurin ja sivistyksen ammattilaisten työn ja toimeentulon turvaaminen on keino saada kulttuuri kukoistamaan.

Saavutettavuus sekä lasten ja nuorten kasvaminen taiteen ja kulttuurin parissa ja heidän viestinnällisten taitojensa vahvistaminen ovat todella tärkeitä. Nämä arvokkaat tavoitteet tulee resurssoida.

Saveljeff Anne
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio on sinänsä hyvä ja jatkaa jo vallalla ollutta kulttuuripoliittista linjaa, muutosta vähän kun huomioidaan nykytilannetta. Ehdotukset ovat keskenään eri tasoisia. Selonteko se ei huomioi museopoliittista ohjelmaa riittävästi osana kulttuuripoliittista selontekoa. Vuoteen 2030

ulottuvan museopoliittisen ohjelman visio on, että Suomessa on vuonna 2030 Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Museotalalla tehdään pitkäjänteisesti pitkävaikutteista työtä, jolla on vankka pohja lainsäädännössä. Museopoliittinen ohjelman tulisi kulkea käsikädessä kulttuuripoliittisen selonteon kanssa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuurin määritelmää voisi vielä tarkentaa selonteossa, vaikka se on jo määritelty hyvin laajasti. Kiitän siitä, että kulttuuriperintö on mainittu määritelmässä.

2. Kulttuurin tekijöitä toimii hyvin erilaisissa työsuhteissa ja epätyypillisissä työsuhteissa. Olisi tärkeää huomioida palkkatyö museoissa, sillä siellä tehtävä työ vaatii erityisosaamista, verkottumista ja pitkiä opiskeluaikoja. Työ on matalapalkkaista ja vaikuttaa jo nyt alan houkuttelevuuteen. Museoiden verotustavat voisi yhtenäistää, laki antaa nyt mahdollisuuden monenlaisiin tulkintoihin.

Museoiden valtionosuudet ovat merkittävä osa museoiden rahoitusta ja se vaikuttaa suoraan museoiden kehitykseen.

3. Tavoitteena se, että kulttuuri on jokaisen oikeus kannatettava. Museot ovat aktiivisia ja pitkäjänteisesti toimivia instituutiota, kulttuurin tuottajia, jotka tuottavat näitä jokamiehen oikeuksia ja se tulisi näkyä selkeästi. Museoiden toiminta liittyy moniin politiikan aloihin ja elinvoimaisuuteen. Olisi myös tärkeää huomioida digitaalisten palveluiden näkökulma toimenpiteissä, erityisesti rahoituksen osalta. Esimerkiksi miten pienet museot voisivat hyötyä digitaalisesta kulttuuriperintöön liittyvästä yhteistyöstä?

4. Kansainvälisen vaikuttavuuden tavoitteista puuttuu kulttuurimatkailu. Museot ja kulttuuriperintö ovat tärkeimpiä syitä kulttuurimatkailulle Suomessa ja

Skandinaviassa. Vapaa-ajan matkailijoista 40 prosenttia matkustaa Suomeen nähdäkseen ja kokeakseen kulttuuria. Kulttuurimatkailu on osa Suomen

matkailustrategiaa ja myös laajemmin maabrändityötä sekä kulttuurivientiä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [4. mahdollisesta pienillekin toimijoille TKI-hankkeissa mukana oleminen. Samalla tulee varmistaa, että osaaminen jää instituutioon, eikä siirry TKI-osaajien mukana toisiin hankkeisiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisena selonteon toimeenpanossa?

Suomen kello- ja korumuseo tallentaa alan kulttuuriperintöä, joka on nimetty kultasepäntöön osalta kansalliseen aineettoman perinnön luetteloon ja kansainvälisesti kellosepäntöön osalta. Esittelemme alaa vaihtuvien näyttelyin tuomalla esille kello- ja korualan merkityksiä. Tuotamme ohjelmassa lapsista ikäihmisille sisältöjä. Tarjoamme työtä, palveluita ja elämyksiä. Haluamme kasvaa, kehittyä ja kansainvälistyä. Tuemme työllämme mm. identiteettiä, osallisuutta ja hyvinvointia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Ikäihmiset tarvitsevat omia kulttuuripalveluita. Heitä ei ole mainittu lasten tavoin selonteossa.

Museoiden toiminta on kulttuurihyvinvointityötä. Hyvinvointivaikutuksia voisi tuoda vielä vahvemmin esille selonteossa ja toimenpiteissä.

Luonnos kulttuuripoliittiseksi selonteoksi ei tunnista museoiden elinkeinopoliittista merkitystä. Museot ja kulttuuriperintöala puuttuvat sivulla 16 esitetystä Luovien alojen liikevaihtoluvut - kaaviosta. Museot ja kulttuuriperintöala eivät ole osa tapahtuma-alaa. Kaavio on lähtökohdiltaan puutteellinen, eikä se sellaisenaan anna totuudenmukaista kuvaa luovista aloista. Sekä kulttuurimatkailun tunnuslukuja että tietoja museoiden elinkeinovaikutuksista olisi hyvä mainita myös sivulla 14–15. Mukaan poimitut festivaali- ja av-alan tunnusluvut antavat ainoana konkreettisina esimerkkeinä turhan

kapean kuvan.

Museot ovat ottamassa roolia aktivisteina, jotka herättävät muutokseen ja toimintaan. Toivon, että museoiden aktiivinen toimijuus

kulttuuriperinnön kysymyksissä tulisi esiin myös selonteossa. Samalla toivon, että huomioidaan lakisääteinen tulevaisuusnäkökulma museoiden työssä.

.Museot ovat tärkeitä henkisen kriisinkestävyuden toimijoita, jotka huolehtivat aineellisesta ja aineettomasta kulttuuriperinnöstä, arkeologisesta ja rakennetusta kulttuuriympäristöstä sekä kulttuuriperinnön saavutettavuudesta. Tämä työ vahvistaa identiteettien rakentumista ja kokemusta osallisuudesta, mikä osaltaan edistää yhteiskunnallista vakautta ja demokratiaa.

Museot ovat merkittäviä elinvoimaisuuden tuottajia alueellaan. Vaasan yliopiston Museoiden taloudellinen vaikuttavuus -

tutkimuksessa museoiden todettiin synnyttävän alueilleen lisäkysynnän, joka oli viisinkertainen museoiden saamaan julkiseen tukeen nähden. Museokävijät käyttävät mm. ravintola-, majoitus- ja liikennepalveluja sekä vähittäiskauppojen palveluja, minkä lisäksi kunta hyötyy museomatkailusta verotuloina. Museokäyntien määrät ovat Suomessa olleet historiallisen korkeita. Viime vuonna käyntejä tehtiin yli 8,7 miljoonaa kaikissa suomalaissamuseoissa.

Yhdyn monin paikoin Museoliiton näkemyksiin museoalan merkityksestä. Tuore kulttuurimatkailun vaikuttavuus selvitys osoittaa, että kulttuurin perässä matkustaa noin 40 prosenttia vapaa-ajan matkailijoista Suomessa.

Pullinen Essi
Kello- ja korumuseosäitiö sr

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuri on muutosvoima mutta myös säilyttävä voima joka ylläpitää ja säilyttää kansallista ja alueellista identiteettiä ja kulttuuriperintöä. On tärkeää turvata suomessa oleva monimuotoinen kulttuurihistoria ja tulevaisuusperintö.

Suomi ei ole historiallisesti yhtenäiskulttuuri vaan alueellisesti rikas ja monimuotoinen ja alueelliset erot ja arvot tulee ottaa huomioon tulevaisuusperintöä rakennettaessa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [• Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM ja TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa

kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaan ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja kulttuuri osana ulkosuhteita. • Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja (mm. valtion vientituki, tuotantokannustin, hallinnollisesti kevyt tukirakenne messu- yms. osallistumiselle, kansainvälistymisen tuki- ja välittäjäorganisaatioiden roolin vahvistaminen). • Parannetaan Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä ja verkostoitua koti- ja ulkomailla.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Oulun rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on merkittävä, erityisesti pohjoisen Suomen suurimpana kaupunkina. Oulu toimii kulttuurin ja taiteen keskuksena, jossa on monia merkittäviä kulttuuri-instituutioita, kuten teattereita, museoita ja musiikkikeskuksia. Nämä instituutiot eivät ainoastaan rikastuta paikallista kulttuurielämää ja tuo elinvoimaa, vaan myös houkuttelevat vierailijoita ja taiteilijoita ympäri maailmaa, mikä lisää kaupungin kansainvälistä näkyvyyttä ja vaikuttavuutta ja edistää koko pohjoisen Suomen elinvoimaa.

Suomi on monimuotoinen maa, jossa on alueellisia erityispiirteitä. Taiteen ja kulttuurin tukirakenteet ovat kuitenkin pääkaupunkikeskittyneitä. Jotta kulttuurin saavutettavuuden yhdenvertaisuus toteutuisi, on tärkeää tehdä alueellisia painotuksia, joissa isojen kaupunkien, kuten Oulun, rooli on merkittävä. Oulun alueella on potentiaalia kehittää nykyistä elinvoimaisempi taiteen ja kulttuurin kolmannen sektorin verkosto. Tämä edellyttää kuitenkin riittävää rahoitusta ja tukirakenteita, jotka mahdollistavat erilaisten kulttuurihankkeiden ja -toimijoiden yhteistyön ja kehityksen. Kolmannen sektorin toimijat, kuten yhdistykset ja järjestöt, tuovat uusia näkökulmia ja innovaatioita kulttuurikentälle, mikä edistää kaupungin ja alueen kehitystä.

Oulu tunnetaan myös taiteen ja teknologian kaupunkina. Kaupungissa on vahva teknologinen osaaminen ja innovatiivinen ilmapiiri, joka tukee taiteen ja teknologian yhdistämistä. Tämä luo ainutlaatuisia mahdollisuuksia uusien taidemuotojen ja -kokemusten kehittämiseksi. Oulun teknologinen infrastruktuuri ja osaaminen voivat toimia alustana taiteen ja teknologian väliselle yhteistyölle, mikä vahvistaa kaupungin asemaa kansainvälisenä kulttuurikaupunkina.

Oulun kansainvälinen vaikuttavuus on myös merkittävä. Kaupunki on aktiivinen kansainvälisissä kulttuuriverkostoissa ja -hankkeissa, mikä lisää sen näkyvyyttä ja vetovoimaa globaalilla tasolla. Kansainväliset yhteistyöprojektit ja kulttuurivaihdot rikastuttavat paikallista kulttuurielämää ja tarjoavat uusia mahdollisuuksia paikallisille taiteilijoille ja kulttuuritoimijoille.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Oulun asema pohjoisen Suomen suurimpana kaupunkina ja sen instituutioiden merkitys koko pohjoiselle Suomelle tulee huomioida.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa olisi hyvä nostaa vielä enemmän esille syrjäisten ja pohjoisten sijaintien vaikutus. Pohjoinen sijainti tuo mukanaan erityisiä haasteita, kuten pitkät etäisyydet ja harvaan asutun alueen erityistarpeet, jotka vaativat lisäresursseja kulttuuripalveluiden saavutettavuuden ja laadun takaamiseksi. Tämä koskee syrjäalueilla niin kulttuurin rahoitusta, paikallisten tarpeiden huomioimista, kulttuurialan ammattilaisten tukemista, kansainvälistymisen tukemista kuin osallisuuden edistämistäkin.

Myös kulttuurimatkailun merkitys tulisi nostaa selonteossa paremmin esille. Kulttuurimatkailu on osa Suomen matkailustrategiaa ja myös laajemmin maabrändityötä sekä kulttuurivientiä.

Selonteossa esitetyt toimenpiteet ja linjaukset on sovitettava paikallisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi alueellisten erojen huomioimista kulttuuripalveluiden saatavuudessa. Kuntien välillä on eroja johtuen koosta ja kulttuuritarjonnasta. Kulttuurin julkisella rahoituksella korjataan markkinan puutetta ja edistetään yhteiskunnan uudistamista ja kulttuurin ylläpitämistä. Kansalliset laitokset, isot tapahtuma-areenat sekä valtionosuutta saavat taide- ja kulttuurilaitokset sekä taideyhteisöt keskittyvät kaupunkeihin. Selonteossa todetaan, että taiteilijat työskentelevät usein esimerkiksi opettajina tai alan järjestöissä tai tekevät muuta kuin taiteilijan ammattitaitoon liittyvää työtä, jolla mahdollistetaan taiteellisen työn tekeminen.

Selonteossa olisi hyvä huomioida myös, että erityisesti syrjäisemmällä alueilla ja pohjoisessa kunnallisten kulttuurilaitosten rahoitus tai niihin kohdistuvat säästöt tai leikkaukset voivat vaikuttaa kulttuurin saatavuuteen laajemmin, sillä kuntien kulttuurilaitosten työntekijät työskentelevät usein myös kulttuurin vapaalla kentällä tai freelancereina. Kuntien kulttuurilaitoksista tehtävät säästöt vaikuttavatkin kulttuurin tekijöihin alueellisesti, kun esimerkiksi kulttuurilaitosten henkilöstösäästöjen myötä kunnasta tai kaupungista saattaa poistua työntekijöitä myös kulttuurin vapaalta kentältä tai taideopetuksen piiristä.

Jos uusi Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitettyjen toimien toimeenpanoa seuraava ja arvioiva toimielin perustetaan, tulee varmistaa, että se ei ole päällekkäinen Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan kanssa. Olisiko järkevämpää vahvistaa Taiken roolia tässä tehtävässä? Onko järkevää hajauttaa resursseja ja perustaa toimielimiä, joilla ei välttämättä ole rahoitusta tai toimivaltaa? Jos kuitenkin erillinen toimielin perustetaan, Oulun kaupungin vahva kanta on, että Kuutoskaupungit ja vähintään Oulu on edustettuna tuossa elimessä. Oulu on merkittävä kulttuurin ja taiteen keskus pohjoisessa Suomessa. Suomen viidenneksi suurimpana kaupunkina Oulussa on vahvat kulttuuri-instituutiot ja vireä kolmas sektori. Maantieteellinen erityisasema kuitenkin usein jää huomioimatta taiteilijoiden työdellyytysten ja kulttuurin saavutettavuuden kannalta. Jos todella halutaan tarjota mahdollisimman yhdenvertainen saavutettavuus kulttuurille, tulee maantieteellinen erityisasema ottaa huomioon rahoituksessa ja kulttuuripolitiikassa.

Ylisaari Sami

Oulun kaupunki - Sivistys ja kulttuuripalvelut ja kulttuurin vastuualue

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Esitystaiteen keskus on esittävän taiteen vapaan kentän epävirallinen työyhteisö, jonka katon alle kokoontuu 26 esittävän taiteen kiinnostavinta työyhteisöä. Tilamme Suvilahdessa tarjoavat meille

luontevan mahdollisuuden kerätä tietoa juuri erilaisten pienten, taiteellisesti kiinnostavien työpaikkojen toimintalogiikasta ja siitä, miten heidän työnsä saataisiin näkyvämmiin ja kestävämmiin osaksi yhteiskuntaa. Osallistumme keskusteluun mielellämme osana Esittävien taiteiden vapaat yhteisöt ry:n edustusta, mutta emme varsinaisesti itse tee edunvalvontaa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Esittävän taiteen vapaalla kentällä on todella hienoa, pitkälle vietyä asiantuntemusta, osaamista sekä muuta kulttuurillista pääomaa, jota emme nyt hyödynnä. Pitkän tähtäimen strategiamme osana olemme Esitystaiteen keskuksella pohtineet sitä arvoa, jonka erityisesti esitystaide voi Suomessa antaa. Suomalaisella esitystaiteen kentällä on jopa kansannäyttämömainen rooli, jota tulee vaalia ja erityisesti tukea. Esittävän taiteen koko vapaa kenttä on kuitenkin valtava, hyödyntämätön kansallinen voimavara.

Esittävän taiteen vapaa kenttä tarjoaa taiteilijoille mahdollisuuden kasvaa taiteilijoina tarjoamalla työtä ja olosuhteita taiteellisille kokeiluille. Tämä vapaan kentän ominaisuus uudistaa Suomessa koko esittävän taiteen kenttää. Suurin osa kansainvälisesti kiinnostavista esityksistä sekä kansainvälisistä verkostoista syntyy juuri taiteen vapaalla kentällä. Jos siis kentän uudistumiseen ja kansainvälistymiseen halutaan strategisesti panostaa, on se helpointa tehdä ohjaamalla lisäresursseja rahoituksen ja toimintaedellytysten kehittämisen muodossa juuri vapaalle kentälle.

Kun rahoitusrakenteita ja aikaisempaa VOS-uudistusta tulevaisuudessa tarkastellaan, on esittävän taiteen vapaa kenttä otettava erityistarkasteluun. Kentällä tehdään kuitenkin koko ajan haastavaa, moniroolista, kansainvälisesti kiinnostavaa kehitystyötä. Nykyinen rahoitus ei kuitenkaan salli, että ihmiset saisivat työstään edes VOS-kenttään verrattavissa olevaa kohtuullista korvausta. Kentällä työskenteleville täytyy järjestää tulevaisuudessa normaalit työskentelyolosuhteet ja mahdollisuudet kehittyä ja kehittää omaa työtään. Taide on kuitenkin nykyaikaisen, suomalaisen perusteellisuuden eräs muoto.

On ilmiselvää, että esittävän taiteen ekosysteemin on kehityttävä omavaraisemmaksi ja kestävämmäksi. Esittävän taiteen kentän nykyiset ruohonjuuritason elinvoimatekijät löytyvät kuitenkin vapaalta kentältä. Se mahdollistaa tulevaisuuden vientituotteiden ja myyvien esitysten rakentamisen sekä toisaalta suomalaisen taidekentän jatkuvan kehittymisen.

Mikäli VOS-järjestelmä avataan uudestaan 2040-luvulle mennessä, tulee tarkastella mahdollisuutta luoda Suomeen jonkinlainen tuotantotalojen verkosto, jonka tehtävä olisi tarjota koteja vapaan kentän teoksille. Pitkällä tähtäimellä se olisi ainoa keino tasoittaa VOS-kentän ja vapaan kentän välisiä eroja, saada uudenlaista taidetta esille ympäri Suomea, kehittää kenttää tasapuolisesti ja löytää esityksille uusia yleisöjä.

Näiden ideoiden lisäksi yksittäisten taiteilijoiden rahoitus (eli apurahajärjestelmä) olisi järjestettävä uudelleen. Nykyinen järjestelmä ei ole johdonmukainen, siinä ei ole mahdollisuutta kehittyä eikä suunnitelmia voi luoda pitkällä tähtäimellä. Nykyinen apurahajärjestelmä ei mahdollista normaalia aikuista elämää, urasuunnittelua, turvallisuutta, varmuutta siitä, että työt jatkuvat apurahakauden päättyessä. Lyhyen tähtäimen ratkaisu tähän voisi olla taiteilijapalkkasetelit jotka voisi viedä haluamalleen yhteisölle, joka sitten toimisi työnantajana - ja maksaa osan setelin päälle osan palkasta omasta rahoituksestaan. Monimutkaisempi ratkaisu olisi räätälöidä yhteistyössä kentän kanssa sosiaaliturvajärjestelmäämme ottamaan paremmin huomioon apurahalla nyt rahoitettavan taiteellisen työn erityispiirteet niin ettei harkinnanvaraista apurahajärjestelmää tarvittaisi esimerkiksi jonkinlaisella taiteilijapalkkamallilla.

Maijanen Juuso-Matias
Esitestaiteen Keskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Visiossa pyritään vahvistamaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja, joka on kannatettava tavoite sekä vastavuoroisesti maininta tavoitteesta parantaa Suomessa olevien ja Suomeen tulevien kulttuurialan ammattilaisten mahdollisuuksia työskennellä. Kulttuuri ylittää valtiolliset rajat, ja kulttuurin viennin sijasta on käytännössä kyse vuorovaikutuksesta ja jo nykyisellään vahvasti kansainvälisestä toimintaympäristöstä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Koneen Säätiö luo toiminnallaan edellytyksiä taiteen (ja tieteen) tekijöille. Säätiön ydintoiminnan tavoitteena on, että vapaa tiede, taide ja kulttuuri kukoistavat ekologisesti kestävässä ja yhteiskunnallisesti tasa-arvoisessa Suomessa. Säätiö pyrkii toimimaan aktiivisesti rahoittajien yhteistyön lisäämiseksi ja voi tukea myös mahdollisten uusien yhteistyömuotojen perustamista. Säätiö tukee selonteon tavoitteita ensisijaisesti myöntämällä apurahoja ammattimaiselle taiteelliselle työlle yksittäisiä taiteilijoita, työryhmiä tai taiteen yhteisöjä tukemalla. Säätiö rahoittaa vapaan kentän toimijoita eri uravaiheissa, mahdollistaa rahoitusta monialaiselle taiteen tekemiselle sekä taidetta ja tiedettä yhdistävälle työlle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon päämääräksi on asetettu, että kokonaisuus olisi selkeä ja ymmärrettävä. Kokonaisuuden ja tavoitteiden ymmärtämistä kuitenkin hankaloittaa kulttuurin laeva määrittely raportin alussa sekä puhe kulttuurista, taiteesta ja luovista aloista osittain ristiriitaisesti ja lomittain eri kohdissa selontekoa. Kulttuuripolitiikan tavoitteeksi asetetaan "ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuuden rakentaminen", joka voidaan nähdä koko yhteiskuntapolitiikan tavoitteena. Liian väljät määritelmät eivät nosta taidetta ja taiteen tekemistä keskiöön, mikä voi helpottaa sitä, että taide jää kulttuuripolitiikassa liian vähälle huomiolle. Selonteossa viitataan taide- ja kulttuurialan toimintoihin lähes yksipuolisesti sanalla kulttuuri. Kulttuurin arvostus ja vaikutukset, jotka "ilmenevät sivistyksenä ja henkisenä pääomana, luottamuksena ja vahvana demokratiana sekä hyvinvointina ja kestäväna taloutena" eivät toteudu, jos vapaan taiteen toimintaedellytykset eivät ole turvattuina. Selonteon aikajänne katsoo tulevaisuuteen, jossa kiihtyvällä tahdilla etenevä ilmastokriisi ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen läpileikkaa kaikkea toimintaa yhteiskunnassa. Myös tämän tulevaisuuskuvan tulisi näkyä selkeämmin selonteossa.

On hienoa, että kulttuurin ja taiteen tekijät on nostettu avainasemaan ja tekijöiden asemaa halutaan parantaa. Selonteko nostaa esiin tarpeen turvata kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä, jonka osalta tulisi nostaa keskiöön tekijöiden mahdollisuus riittävään toimeentuloon. Kun alalla ja sen tekijöiden keskuudessa vallitseva epävarmuus tulevasta sekä huoli toimeentulosta on tunnistettu, on keskeistä kohdistaa toimenpiteitä taiteellisen työn prosessien, taiteen kentän toimijoiden ja tekijöiden rahoituksen sekä muiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. "Nykytilan parantamiseksi ja vision tavoitteisiin pääsemiseksi kulttuurialalle on saatava muutosvoimaa, ja toimialan rakenteita ja rahoitusta on uudistettava." on kannatettava tavoite. Tavoitteena tulisi olla tulevaisuus, jossa taiteilijana työskenteleminen on mahdollista myös tuleville taiteilijasukupolville eikä näköalattomuus johtaisi tekijöiden poistumiseen alalta. Tavoite luoda "rahoitukselle selkeitä, kestäviä ja toimintaympäristömuutoksissa joustavia kriteereitä, jotka vastaavat arvoketjuissa tunnistettuja tarpeita" on muutoksessa keskeinen, kun tavoite muuttuu konkreettisiksi toimenpiteiksi. Toimenpiteiden tulee ulottua tulevaisuudessa läpi koko taiteen (ja kulttuurin) ekosysteemin ja sen moninaisia toimijoita tunnistamalla.

Myös "digitaalisten alustojen sekä tekoälyn hyödyntäminen vaatii kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntöratkaisuja, jotta luovan työn tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet säilyvät turvattuina" on kannatettava tavoite pirstaleisen ja vaikeasti ennustettavan toimineentulon vallitessa alalla. Ehdotus uuden neuvoo-antavan toimielimen perustamisesta on myös kannatettava. Poikkihallinnollinen toimielin voi osaltaan parantaa tekijöiden asemaa, jos sosiaaliturvan ja muiden keskeisten kysymysten kohdalla käydään keskustelua ministeriöiden välillä aikaisempaa sujuvammin.

Samoin tavoite kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistamisesta on tärkeä: kulttuuritilastot tulee turvata, vaikka tällä hetkellä niitä ollaan ajamassa alas.

Korhonen Kalle
Koneen Säätö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lisäys aiemmin lähetettyyn lausuntoomme, Toimenpide-ehdotukset -kohtaan:

Raportin toimenpide-ehdotuksista nostimme tärkeimmiksi ja kiireellisimmiksi seuraavat:

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä.

Kulttuurin tekijät avainasemassa

Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi.

Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.

Yhteinen linja politiikassa

Laaditaan toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoihin.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.

Pehkonen Ninni
Suomen sanataideopetuksen seura ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Makua-verkoston rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa Lapissa on keskeinen. Makua-verkosto on jo vuodesta 2018 toiminut aktiivinen kulttuurin asiantuntijaverkosto, johon kuuluvat kaikki Lapin 21 kuntaa ja Saamelaiskäräjät. Verkoston jäseniksi kutsutaan kuntien

kulttuuritoiminnasta vastaavat työntekijät, maakunnallisista kulttuurin tehtävistä vastaavat asiantuntijat ja Saamelaiskäräjien edustus. Maakunnallisia asiantuntijoita on mukana Lapin Liitosta, Lapin Ely-keskuksesta sekä Taiteen edistämiskesuksesta. Verkoston puheenjohtajakaupunkina toimii Rovaniemi, varapuheenjohtajuus on Sodankylän kunnalla ja verkoston sihteerinä toimii Lapin Ely-keskuksen edustaja. Makua-verkoston vuonna 2018 käynnistyneen toiminnan jatkuvuus on onnistuttu turvaamaan kuntien ja Saamelaiskäräjien omilla panostuksilla, ja erityistä vetoapua verkosto on saanut OKM:n rahoittamalta alueelliselta Pohjoisen puhuri -kehittämistehtävältä 2023-24.

Lapin kulttuuritoimijat kohtaavat työssään erityisiä haasteita, kuten pitkät välimatkat, vähäiset resurssit, yhdistelmätoimet ja välittömän vertaistuen puute.

Näitä Lapin kuntien kulttuuritoiminnan haasteita pyritään taklaamaan Makua-verkostossa jakamalla tietoa hyvistä käytännöistä, etsimällä yhteistyön mahdollisuuksia ja tarjoamalla vertaistukea. Lisäksi verkosto edistää kulttuuripalveluiden yhdenvertaista saatavuutta alueella ja mahdollistaa kuntien osallistumisen alueelliseen kehittämiseen. Verkoston merkitys erityisesti pienten kuntien kulttuuritoiminnan monipuolistamisessa on hyvin konkreettinen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lapin maakunnallisen kulttuurin asiantuntijaryhmä Makua-verkosto kannattaa kulttuuripoliittisen selonteon visiota sekä neljää tavoitetta, joihin pitkän aikavälin kulttuuripoliittikka Suomessa perustuu. Raportin toimenpide-ehdotuksista kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa ovat kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, kulttuurin tekijät avainasemassa, kulttuurin kukoistava toimintaympäristö sekä kansainvälistyvä kulttuuri.

Selonteossa olisi tärkeää tuoda esiin entistä selkeämmin kuntien merkittävä asema kulttuuripalvelujen rahoittajina ja järjestäjinä sekä lakisääteisten, voittoa tavoittelemattomien kulttuuri-instituutioiden ylläpitäjinä. Toteutuksen osalta on tärkeää, että kunnat otetaan mukaan suunnitteluun ja kuntien riittävät resurssit turvataan.

Museot, kirjastot ja orkesterit ovat toimijoita, joiden merkittävä työ näkyy alueellisena vaikuttavuutena. Siksi selonteon tavoitteisiin tulisi selkeästi sisällyttää rahoituksen turvaaminen olemassa oleville instituutioille, kuten yleiselle kulttuuritoimelle, kirjastoille ja museoille. Lisäksi selonteossa on tärkeää tunnistaa keskisuurten kasvukeskusten merkittävä alueellinen rooli. Keskisuurien kasvukaupunkien toimenpiteet ja vaikutukset kohdistuvat erityisesti alueen pieniin kuntiin tukien niiden rajallisia kulttuuripalveluiden resursseja. On olennaista, että kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja saatavuutta voidaan turvata ja edistää erilaisissa toimintaympäristöissä. Pitkät välimatkat ja kuntien pieni koko vaikeuttavat palvelujen keskittämistä, joten ratkaisut vaativat alueellisesti joustavia ja räätälöityjä kulttuuripalveluiden toimintamalleja.

Selonteossa esitetty visio osallisuudesta on tärkeä, mutta sen sisällössä painottuvat ammattitaiteilijat ja luovan alan toimijat. Kuitenkin kulttuuritoimintaan osallistuminen syntyy asukkaiden omasta tekemisestä, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta. Kolmannen sektorin tuottama kulttuuritoiminta sekä asukkaiden omaehtoinen osallistuminen jäävät selonteossa varsin vähälle huomiolle, vaikka nämä muodostavat merkittävän osan kuntien kulttuuritoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta.

6. toimenpiteen mukaan kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön. Tämä toimenpide on Makua-verkoston mielestä tarpeellinen.

Osana valtionhallinnon säästötoimia Tilastokeskus esittää kulttuuri-, joukkoviestintä- ja vapaa-ajan osallistuminen -tilastojen lakkauttamista vuoden 2024 lopussa. Mikäli lakkautuspäätös toteutuu, ratkaisulla on keskeinen heikentävä vaikutus kulttuuripalvelujen tiedolla johtamiseen, seuranta- ja arviointityöhön sekä vertailutiedon hankintaan.

Selonteossa huomioidaan hyvin lasten- ja nuorten osuus kulttuurin kokijoina ja tekijöinä, mutta ikääntyneiden osuus jää vähäiseksi. Ikääntyneiden määrä lisääntyy kaiken aikaa ja iäkkäät säilyvät toimintakykyisinä entistä pidempään. On hyvä tunnistaa ikääntyneiden merkitys kulttuurin tekijöinä sekä toisaalta lisääntynyt tarve ikäryhmälle suunnatuille kulttuuripalveluille.

Kansainvälisyyden osalta selonteossa on tärkeää tunnistaa, että kulttuuriviennin ohella kansainvälisyys lisää paikkakuntien elinvoimaa. Kansainväliset suhteet, yhteistyö ja verkostot sekä kulttuurimatkailun kehittäminen ovat tärkeä osa kansainvälistymistä. Kulttuurimatkailun kehittäminen on tärkeää, mutta vaatii myös resursseja. Lappi on paitsi Suomen kansainvälisin maakunta, myös Suomen kasvun veturi. Kulttuurisesti moninaisessa Lapissa on elävän saamelaiskulttuurin ja matkailijamäärien huomattavan kasvun lisäksi juuri nyt valtavia mahdollisuuksia kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittymiselle.

Partanen Johanna
Rovaniemen kaupunki / Vapaa-ajanpalvelut - Lapin maakunnallisen
kulttuurin asiantuntijaryhmä Makua-verkosto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku- kieli- ja mediataitoja. Panostetaan kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuurin saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehditaan yhteistyössä. Kaikkien osallisuutta kulttuurista edistetään. Erityisesti varmistetaan lasten ja nuorten mahdollisuudet kasvaa kulttuuriin, ja heidän luku-, kieli- ja mediataitojaan vahvistetaan. Tuetaan haavoittuvien ryhmien osallisuutta kulttuuriin.

Huolehditaan asianmukaisista korvauksista kulttuurin tekijöille.

Kulttuurialan toimijoiden keskinäisellä ja poikkialaisella yhteistyöllä sekä TKI-kumppanuuksilla lujitetaan ja monipuolistetaan arvoverkkoja.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Humanististen aineiden tutkimuksen, opetuksen ja osaamisen rahoitusta parannettava ja se on turvattava. On tunnistettava humanistisen osaamisen merkitys siinä, että meille kasvaa jatkossakin sivistynyt sukupolvi, joka ymmärtää oman kulttuurinsa ja toisten kulttuurien erityislaatuisuuden.

Lukutaitotyöhön on edelleen panostettava ja tunnistettava tähän liittyvä kansallinen hätätila. Kirjojen on oltava näkyvillä mediassa ja katukuvassa aiempaa enemmän, ja kirjojen myymisestä liiketoimintana sekä kirjojen ostamisesta on tehtävä houkuttelevaa.

Lukutaito sekä kulttuurinen lukutaito ovat lähtökohta ja tärkeä perusta myös median ja digitaalisen informaation lukutaidoille.

Suanto Eveliina
Sonkajärven kunta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [3.1 Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja (mm. matkatuet sekä kotimaassa että kansainvälisesti) ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. 3.2. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. 3.7. Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin,

että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. 3.7. Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta. 3.8. Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja (mm. valtion vientituki, tuotantokannustin, hallinnollisesti kevyt tukirakenne messu- yms. osallistumiselle, kansainvälistymisen tuki- ja välittäjäorganisaatioiden roolin vahvistaminen).]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sirkuksen ja tanssin tiedotuskeskus on sirkuksen ja tanssin alan ammattilaisia ja ammattilaisyhteisöjen toimintaa tukeva asiantuntijaorganisaatio. Sen tehtävä on edistää sirkuksen ja tanssin elinvoimaisuutta ja asemaa yhteiskunnassa. Tätä tehtävää se toteuttaa viestinnällä, tilastoinnilla ja muulla tiedontuotannolla, alojen toimintaa edistävällä hanke – ja kehitystyöllä niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

Kulttuuripoliittisesta selonteosta ja myöhemmin siihen liittyvästä toimenpideohjelmasta keskusteleminen, sen sirkus- ja tanssialojen toimintaa edistävien tavoitteiden esillä pitäminen sekä niiden konkretisoiminen ja edistäminen eri tavoin voivat olla tapoja tiedotuskeskuksen osallistua selonteon toimeenpanoon.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tavoite kulttuurin ja luovien alojen julkisen rahoituksen ja rakenteiden parantumisesta vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:stä kaksinkertaistuu, on ehdottoman kannatettava. Toimenpideohjelmassa on asetettava konkreettiset ajalliset ja määrälliset tavoitteet eri rahoituksen kasvulle sekä tukimuotojen ja rakenteiden muutokselle.

Jos T&K/Business Finland rahoitus on aidosti tarkoitettu koko taide- ja kulttuurialalle, olisi rahoitusta voitava saada tietyin edellytyksin myös ydintoimintaan. Sen kategorisesti pois sulkeminen kertoo siitä, ettei ymmärretä taiteen tekemisen prosessia. Taiteen tekeminen ja tuotanto itsessään ovat usein uutta luovia ja innovatiivisia.

Lapset ja nuoret nousevat selontekoluonnoksessa kiitettävästi esille. Taidekasvatus, esitysten kokeminen ja harrastustoiminta tuottavat tulevia kulttuurinkuluttajia (yleisö), tulevia taiteentekijöitä ja luovan alan muita ammattilaisia sekä parempaa yhteiskuntaa, osallisuutta, integraatiota, sosiaalista, henkistä, fyysistä hyvinvointia. Toimenpiteitä:

- Opetussuunnitelmassa esittävät taiteet olisi nostettava muiden taideaineiden rinnalle
- Taidetestaajat- ohjelman vakinaistaminen

- Harrastamisen Suomen mallia olisi edelleen kehitettävä laadullisesti, taiteiden ja muun kulttuurin harrastamisen entistä paremmin mukaan sisällyttäväksi, eri väestö- ja erityisryhmille nykyistä saavutettavammaksi

Rakenteelliset uudistukset esittävien taiteiden alalla, esimerkiksi:

- Tukijärjestelmää tulisi kehittää niin, että taiteellisen lahjakkuuden (henkilökohtaiset apurahat) jälkeen keskityttäisiin taiteilijoiden edustamien yhteisöjen toiminnan tukemiseen (toiminta-avustukset) ennakoitavilla kasvukriteereillä. Toiminta-avustukset tulisi myöntää kolmessa portaassa (tuen määrä) kolmeksi vuodeksi ja taiteellisen ja organisatorisen kehittymisen myötä olisi mahdollisuus joko jatkaa samalla toiminnan tasolla tai siirtyä ylös tai alas. Selkeät kriteerit toivotulle kasvulle loisivat organisatorista tavoitteellisuutta ja myös kunniallinen toiminnan supistaminen olisi mahdollista. Toiminta-avustuksen piiriin tulisi päästä nykyistä aiemmin, jotta mahdollisuus työllistää alalla toteutuisi. Yhteisö, joka saavuttaa toiminnassaan selkeät kasvutavoitteet voisi hakeutua voston tuen piiriin.
- Kiertuetoiminnan edistäminen niin kotimaassa kuin kansainvälisesti on tärkeää. Kotimaan kiertuetoiminta edistää taiteiden monipuolista saatavuutta eri puolilla Suomea, kehittää taitelijoiden omassa ammatissa työllistymistä, parantaa taiteen laatua, luo osaamista kansainvälistä esitystoimintaa varten, on kestävä osa esittävän taiteen arvoketjua, jossa nykyisin esitysten tuotantoinvestointi ei saa juurikaan jatkoa esitystoimintana. Kansainvälinen esitystoiminta on/voisi olla olennainen osa esittävän taiteen toimintaa ja kehitystä niin taloudellisesti kuin sisällöllisestikin.

On kiitettävää, että kansainvälisyys on määritelty yhdeksi neljästä tavoitteesta. Ehdotetun poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatiminen olisi aloitettava nopeasti.

- On huolehdittava, että kulttuuriviennin painopisteistä, tavoitteista, ekosysteemien vahvistamisen keinoista sekä keskeisistä toimenpiteistä puhutaan ja niitä toteutetaan eri taidealojen erityispiirteet huomioon ottaen.
- Suomessa toimivat tanssi- ja sirkustaiteilijat ja ryhmät ovat epäedullisessa asemassa kansainvälisillä markkinoilla paitsi maantieteellisesti myös rahoituksen puolesta. Suomesta puuttuu kattava julkisen rahoituksen matkatukijärjestelmä, jolla riittävästi tuettaisiin taiteilijoiden ja ryhmien ulkomaille suuntautuvia esitysvierailuja. Suomessa toimivien taiteilijoiden ja ryhmien esityskorvaukset ovat kalliita verrattuna monesti paremmin subventoituihin ulkomaisiin teoksiin. Suurin osa kuluista joudutaan sisällyttämään esityskorvauksiin, mikäli esitysvierailusta ei haluta jäädä tappiolle.
- Huolehditaan maailmaan kiinnittyminen vastavuoroisesti, ei pelkästään kulttuurivientityönä: Mikäli kotimaisten esitysten halutaan kiertävän kansainvälisesti, on tuotanto- ja esitystahoilla oltava valmius ja halukkuus myös vastaanottaa kansainvälisiä esityksiä. Kansainvälisten esitysten tuominen Suomeen helpottuisi merkittävästi, mikäli Suomessa olisi kansallisia järjestelmiä kiertämiseen. Kansainvälisiä esityksiä ei yleensä nähdä festivaaliohjelmistojen ulkopuolella, silloinkin enimmäkseen pääkaupunkiseudulla. Kiinnittyminen kansainvälisiin tai alueellisiin (esim. Pohjoismaat) kiertueverkostoihin ja yhteistyö niiden kanssa helpottuisi myös kotimaisen kiertuejärjestelmän myötä.

Koulutus

- Taide- ja kulttuurialojen ja koulutettavien määrän on elettävä ajassa. Joillekin aloille koulutetaan jo liikaa. Toisilla, kuten sirkusalalta, ei kouluteta riittävästi opettajia ja muita ammattilaisia, korkeakoulutasolla koulutusta ei ole Suomessa saatavilla lainkaan.

Rekola Sanna
Sirkuksen ja tanssin tiedotuskeskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Tärkeimmät ja kiireellisimmät: 1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, 2. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, 3. Kulttuurin tekijät avainasemassa, 4. Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen ja 5. Yhteinen linja politiikassa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Maakunnan liiton rooliin kuuluu edistää alueen kulttuuria ja asukkaiden identiteettiä muun muassa osana maakunnallista strategiatyötä pohjautuen lakiin alueiden kehittämisestä. Kuntaliiton mukaan maakunnan liitto on alueensa merkittävin edunvalvoja. Liitto vaalii monipuolisesti alueensa kulttuuria ja perinteitä verkottamalla alan ja alueensa toimijoiden kanssa henkisen ja taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Maakunnan liitto saattaa yhteen niin julkisen, yksityisen kuin kolmannen sektorin toimijaverkostoja.

Selonteon linjauksissa kuntien rooli tulee korostumaan. Selonteon mukaan ”kunnissa päätetään kulttuurin tulevaisuudesta”. Nykyinen toimintaympäristö asettaa tälle työlle haasteensa, sillä monissa kunnissa kulttuuritoimintaa toteutetaan vähäisillä resursseilla tilanteessa, jossa kulttuuritoiminnasta vastaavan henkilön tehtäviin kuuluu myös muita tehtäviä kulttuuriasioiden lisäksi.

Selontekoluonnoksen nykytilaa kuvaavassa liiteosiossa todetaan, että ”aluetasolla tehtävän yhteistyön merkitys korostuu”. Pienten resurssien toimintaympäristössä tulee alueelliseen ja kuntien väliseen yhteistyöhön kiinnittää tulevaisuudessa entistä enemmän huomiota. Tulevaisuuden kulttuuripalvelut vaativat laajempia hartioita ja alueellista ajattelua, johon kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa toivotaan kiinnitettävän huomiota. On myös hyvä huomata, että kulttuurin alueelliset verkostot ja rahoittajatahot tarvitsevat aluekehitysnäkemyksiä, joka edistäisi toimijakentän ja tilannekuvan ymmärtämistä ja sopivien rahoitusinstrumenttien löytämistä niin alueelliselta, kansalliselta kuin EU-tasoltakin. Tämä koskee myös toimivaa kulttuurihyvinvoinnin vastuunjakoja hyvinvointialueen, kuntien ja alueellisten toimijoiden kesken. Koska kuntavaaleissa valituista päättäjästä muodostettu maakuntavaltuusto ja maakuntahallitus ohjaavat maakuntien liittojen toimintaa, ovat maakuntien liitot keskeinen toimija kulttuurin rakenteiden edistäjänä ja vaalijana alueillaan.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kainuun maakuntahallitus katsoo, että kulttuuripoliittinen selonteko kattaa laajasti eri alat ja vastaa ajattomasti kulttuurin ja luovien alojen kehittämistarpeisiin ja perustoiminnan turvaamiseen. Siihen kytkeytyvät resurssit, lainsäädännön kehittäminen ja tiedolla johtamisen vaatimus tulisi myös varmistaa yli vaalikausien. Samalla se toteaa, että alueelliset erityispiirteet (kuten pitkät etäisyydet ja väestörakenne) on huomioitava kulttuuripoliittisessa selonteossa ja sen toimeenpanossa, jotta kulttuuria olisi saatavilla ja saavutettavissa tasavertaisesti koko maassa, asuinalueesta riippumatta.

Alueellisen saatavuuteen ja saavutettavuuteen on panostettava sekä lainsäädännöllisesti että taloudellisesti. On pidettävä huoli, että edellytykset sekä kulttuurin ja taiteen ammattilais- että harrastajatoiminnan rakenteille säilyvät myös harvaan asutussa osassa Suomea. Se tarkoittaa mm. taidelaitosten, kansalaisopistoverkoston sekä vapaalla kentällä toimivien taiteen ammattilaisten toimintaedellytysten turvaamista. Tämä on keskeistä, jotta elinikäinen kulttuuriolosuhteiden parantaminen on mahdollista eri puolilla Suomea. Eri väestöryhmien osallisuuden edistäminen vahvistaa demokratiaa ja väestön hyvinvointia, ja selonteon visiossa todetaankin oivaltavasti, että ”kulttuuri on jokaisenoikeus”.

Kulttuuri ja luovat alat voitaisiin nähdä kasvualana nykyistä vahvemmin, ja toimialojen arvonlisäysoosuuksien mukaan kulttuuri on keskisuuri toimiala Suomen kansantaloudessa. Myös maakuntaohjelmissa tulee huomioida tämä osana toimialojen kehittämistä ja nähdä kulttuuri sen itseisarvon lisäksi uutena perusteollisuutena ja moninaisen hyvinvoinnin edistäjänä.

Selonteon yhtenä tavoitteena on lisätä ymmärrystä kulttuurin merkityksestä yhteiskunnan eri osa-alueilla. Se kytkee kulttuurin paitsi turvallisuuteen ja hyvinvointiin, myös esimerkiksi kestävään kehitykseen. Selonteon keskeiset visiot ja toimenpiteet vaikuttavat perustelluilta ja lupaavilta. Koska selonteko tavoittelee pitkäjänteistä kulttuuripolitiikkaa, olisi oleellista, että toteutukseen sitouduttaisiin läpi hallituskausien, niin lainsäädännöllisesti kuin taloudellisestikin. Vain siten voidaan turvata selonteon mukainen ”pitkäjänteinen ja monialainen” kulttuuripolitiikka. Ilman riittävää sitoutumista uhkaavat taiteelle ja kulttuurille selonteossa asetetut keskeiset tavoitteet jäädä toteutumatta, vaikka muita rahoitusinstrumentteja kehitettäisiinkin.

Selonteossa kulttuuria on käsitelty laajasti. Eri taiteenaloista kirjallisuus saa selonteossa selkeimmin huomiota. Myös muut luovat, kulttuuri- ja taiteenalat kuin kirjallisuus ovat kokeneet ja tulevat kokemaan mullistavia muutoksia uusien jakelumuotojen kehittyessä ja esimerkiksi tekoälyn edistyessä sekä maailmantilanteen muutoksissa. Alan kehittämisen ja toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin kannalta on oleellista, että kulttuurin tilastointia pidetään yllä ja kehitetään, jotta alan toimenpiteet voidaan perustaa tutkittuun tietoon. Tiedolla johtaminen on keskeinen väline matkalla kohti kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita.

Kainuun liitto Kirjaamo
Kainuun liitto - Maakuntahallitus, Elinkeinot ja aluekehitys -vastuualue

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiossa kulttuuripoliittikka kytetään suoraan elinkeinopolitiikkaan, mutta itse selonteossa tätä puolta ei avata suoraan lainkaan. Elinkeinopolitiikka mainitaan vision ohella vain pari kertaa kansainvälistymisen yhteydessä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet nojaavat toimialalähtöiseen kulttuurikäsitteeseen. Humanistis-yhteiskuntatieteellisen tutkimustiedon perusteella kohdat 1, 3 ja 4 ovat itsestäänselvyyksiä, eivätkä sellaisena toimivia tavoitteita.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa [Monialaisuus on ulotettava toimialaa laajemmaksi eritoten humanistis-yhteiskuntatieteellistä tutkimustietoa hyödyntäen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Humanistinen ja yhteiskuntatieteellinen tutkimustieto ovat tarpeen alan strategisen rahoittajayhteistyön tukemiseksi sekä analyttisen tilannekuvan ja tulevaisuustoimenpiteiden tuottamiseksi. Tutkimuspanostusta tarvitsevat niin ikään toimenpiteiden seuranta ja mittarointi. Tutkimusorganisaatiot voisivat osallistua myös tutkimustiedon tulkinnan ja käytön ”tiedesparraukseen”. Kulttuuripoliitiikan ohjauksessa tulisi nykyistä enemmän hyödyntää yliopistojen ja kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus Cuporen tapaisten riippumattomien tutkimuslaitosten tuottamaa tutkimustietoa paitsi toimialan ja moniarvoisuuden, myös kulttuuriympäristön sekä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön osalta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko tarvitsee tuekseen humanistista ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusotetta. Selonteossa kulttuuri pelkistyy toimialaksi ja toimenpiteet liiketaloudellisten toimintaedellysten kehittämiseksi. Tämä on ristiriidassa selonteossa itsessäänkin esitetyn kattavan kulttuuripoliitiikan määrittelyn kanssa (s. 13).

Selonteon tietopohja on toisin sanoen kapea ja taidelähtöinen, eikä lähteinä ole hyödynnetty edes kulttuuripoliitiikan tutkimuksen perusteoksia ”Taiteen ja kulttuurin kentät” (2. painos 2014) ja ”Kulttuuripoliitiikan käsikirja” (Gronow 1976). Kaiken kaikkiaan humanistisen ja erityisesti antropologian, perinteentutkimuksen sekä kulttuurintutkimuksen tuottama tieto kulttuurin moniulotteisuudesta ja kokonaisvaltaisuudesta on sivuutettu.

Seurauksena selonteossa kulttuuri määrittyy paitsi toimialana, ajoittain myös kansallismielisesti (”kulttuuriamme”, s. 17) sekä etnisiin ryhmiin viittaavana (”kulttuurien”, s. 62). Pelkästään ehdotettujen käytäntöjen toimeenpanon takia tällainen moniselitteisyys on karsittava.

Toimialakeskeinen kulttuurikäsitys uhkaa johtaa yhä vahvempaan humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedon väheksyntään sekä suoraan kulttuuripoliittisia linjauksia muotoillessa että välillisesti yliopistollisessa koulutuksessa. Humanistinen ja yhteiskuntatieteellinen tutkimustieto ovat tarpeen alan strategisen rahoittajayhteistyön tukemiseksi sekä analyttisen tilannekuvan ja tulevaisuustoimenpiteiden tuottamiseksi. Tutkimuspanostusta tarvitsevat niin ikään toimenpiteiden seuranta ja mittarointi. Tutkimusorganisaatiot voisivat osallistua myös tutkimustiedon tulkinnan ja käytön ”tiedesparraukseen”.

Kulttuuripoliitiikan tietopohja tulisi ulottaa toimialakartoituksen lisäksi rakenteellisten kipukohtien tunnistamiseen. Selonteossa painotetaan ”ansainnan vahvistamista alusta- ja tekijänoikeustaloudessa”, mutta se miten tämä olisi toteutettavissa Rooman sopimuksen rajoissa, jää erittelemättä. Esimerkiksi musiikin digitaalista jakelua koskevissa tutkimuksissa on havaittu, että nykytilanne palvelee palveluntarjoajia ja kustantajia eikä niinkään tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita. Lisäksi esimerkiksi Irlannissa perustulokokeilu on vaikuttanut positiivisesti juuri taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksiin.

Laajaa kulttuurikäsitystä ja siihen perustuvaa kattavaa kulttuuripolitiikkaa ajatellen rakenteellisia ongelmakohtia ovat myös kulttuuriympäristön suojelua heikentävä säätelyn purku sekä kulttuuriperinnön resursointi ja osallistavuus. Viimeisin koskee erityisesti kulttuurisen moninaisuuden sekä yleisen yhteiskunnallisen moniarvoisuuden tukea.

Kulttuuripolitiikan ohjauksessa tulisi nykyistä enemmän hyödyntää yliopistojen ja kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen tapaisten riippumattomien tutkimuslaitosten tuottamaa tutkimustietoa paitsi toimialan ja moniarvoisuuden, myös kulttuuriympäristön sekä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön osalta.

Kulttuurintutkimuksen seura

Kulttuuriympäristötutkimuksen seura

Suomen etnomusikologinen seura

Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura

Villén Antti-Ville

Kulttuurintutkimuksen seura ry - yhteistyössä

Kulttuuriympäristötutkimuksen seuran, Suomen etnomusikologisen seuran ja Suomen Kansantietouden Tutkijain Seuran kanssa

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiota kannatetaan pääosin, mutta kansalaislähtöisyyttä tulisi korostaa vahvemmin. Kansalaisten osallisuus olisi hyvä lisätä myös kulttuurin tuottamiseen, ei vain vastaanottamiseen eli rooli on aktiivinen.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Neljää tavoitetta kannatetaan pääosin, mutta kohtaan 3 ehdotetaan seuraavaa muotoilua: "Kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen on jokaisenoikeus." Näin varmistetaan, että jokaisella pitää olla mahdollisuus myös aktiiviseen toimijuuteen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Lappeenrannan kaupunki ja kaupungin kulttuuritoimi nostaa nämä viisi tekijää: 1) Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi; Erityisesti ehdotukset 1-7 sekä ehdotus 11 ovat tärkeitä. Ehdotukset liittyvät lasten ja nuorten, saatavuuden ja saavutettavuuden sekä rahoituksen ja tietopohjan edistämiseen. Rakennuksiin liittyen toteamme myös, että vajaakäytössä olevia rakennusperintökohteita voidaan hyödyntää muutenkin kuin vain kulttuuritoiminnassa. 2) Kulttuurin tekijät avainasemassa; Erityisesti ehdotukset 2-7 liittyen kulttuurin tekijöiden aseman parantamiseen sekä valtionrahoitukseen sekä yksityisen ja julkisen sektorin rahoitusmalleihin ovat tärkeitä. 3) Yhteistyön ja osallisuuden voima; Erityisesti ehdotukset 1, 3, 7-8 liittyen osallisuuden ja toimijuuden lisäämiseen, yrittäjyysosaamiseen sekä monialaiseen yhteistyöhön. 4) Yhteinen linja politiikassa; Erityisesti ensimmäisen toimenpide-ehdotuksen toteuttamiseksi tarvitaan pysyviä välittäjä-rakenteita, jotka pystyvät törmäyttämään tilaajia ja tarjontaa sekä buustaamaan ideasta laajempaan tuotekehitykseen ja jatkorahoituksen saamiseen esimerkiksi hankkeista tai start-up-aihiosta lähteneitä ideoita ja pilotteja. Kestävyysajattelussa on tärkeää saada kulttuurille omat mittarit ja tavoitteet sen lisäksi että kulttuurin tekeminen ja kokeminen on myös oltava ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä pohjalla. Hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin tarvitsee edelleen selkeämpää työnjakoa kuntien ja hva-alueiden välillä, hyte-kertoimen kehittämistä sekä moniammatillisen osaamisen hyödyntämistä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden toimenpideohjelman laadinnan kohdalla on syytä vielä tarkastella muita, vastaavia kansallisia ohjelmia ja suunnitelmia, joilla tuetaan lasten ja nuorten hyvinvointia. Myös luvun viimeinen toimenpide-ehdotus digitalisoituvan ympäristön positiivisten mahdollisuuksien hyödyntämisen tarpeesta on ilmeinen. Se edellyttää aktiivisia toimia ja kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille vahvempaa roolia ja siinä myös näiden osaamisen kasvattamista. 5) Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana; Kulttuurin muutosvoimaroolin tunnistaminen ja tunnustaminen luo uutta ja lisää elin-, veto- ja pitovoimaa - sekä lumovoimaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Maakuntakeskuksena ja kaupunkina olemme keskeisessä roolissa toteuttamassa kuntien kulttuuritoimintalain ja yleisiä kirjastoja koskevan lain edellyttämiä toimintoja eli ylläpidämme kulttuuritarjontaa monin eri keinoin. Lisäksi tuemme avustuksilla ja mahdollistajana muuta kulttuuri- ja taidetoimintaa. Maakuntakaupunkien roolina on tuottaa kulttuuritarjontaa koko maakunnan asukkaille eli palveluja käyttävät oman kunnan asukkaiden lisäksi maakunnan muut asukkaat, vaikka tuotantovastuu on yksin keskuskaupungilla, mitä kompensoidaan valtionosuuksilla, jotka turvaavat toiminnan jatkuvuutta sekä teatteri-, orkesteri- ja museopalveluiden saatavuutta koko maassa.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keski-suurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkostoa esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä. Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen sekä työkalun toteuttaa samalla hallituksen itselleen asettamia tavoitteita. Verkostoon kuuluu 14 keskisuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on noin

830 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Erittäin merkittävä osa kulttuuritoiminnasta aina ruohonjuuritasolta merkittäviin kansallisiin instituutioihin saakka sijoittuu kasvukaupunkeihin. Lisäksi verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kriittisiä maakunnallisia tai vähintään alueellisia kulttuurikeskittymiä ja -mahdollistajia, varmistaen maantieteellisesti koko valtakunnan kattavan vaikuttavuuden sekä laajat kulttuurisisällöt. Ilman toimielimeen kutsumista tämä äänenpaino, näkökulma ja maantieteellinen kattavuus jäävät toissijaisiksi. Kasvukaupungit ovat jo edistäneet teemakumppanuutta valtio-osapuolen kanssa ja tehneet etupainotteisesti useita yhteistyön avauksia kulttuurisektorin kehittämiseksi. Iloksemme olemme havainneet, että selonteko pitää sisältään useita samanmuotoisia toimenpide-esityksiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

- 1) Kansalaislähtöisen kulttuurin arvon tunnustaminen ja kasvun tukeminen

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsite jää vielä vajavaiseksi. Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehittämiselle ja levittämiselle.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi:

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa vahvistaen
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä
- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

2) Kulttuuritoiminnan monipuolisuus ja kasvuedellytysten turvaaminen

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina.

Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin tavoitteenaan:

- tunnistaa kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia
- tukea ja sparrata alan kehitystä
- tarjota mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkeä kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistaa aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä kulttuurin toimintaedellytysten kehittämiseksi, alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi sekä kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi.

3) Kulttuuri hyvinvointia ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä työkaluna

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointia, onnellisuutta sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo ja merkitys. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi tiiviissä yhteistyössä valmisteltavaa lainsäädäntöuudistusta, jolla tähdätään kulttuurin integroimiseksi tiiviiksi osaksi sekä sosiaali- ja terveys- että hyvinvointipalveluja. Uudistukseen tulisi kytkeä kannustavan rahoitusmallin kehittäminen sekä vahvempia kumppanuusmalleja. Lisäksi prosessin ympärille tulisi muodostaa yhteinen asiantuntijafoorumi, jossa myös kasvukaupunkiverkostolla on rooli. Uudistuksen yhtenä erityistavoitteena olisi segregaatian ja syrjäytymisen ehkäisy.

4) Saavutettavuuden turvaaminen ammattilaisten ansaintaa selkeyttämällä

Savutettavuuden varmistaminen maan eri puolilla, erityisesti maakuntakeskuksissa, kytkeytyy kulttuurin ja taiteen ammattilaisten elämisen mahdollisuuksien turvaaminen myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa kasvukeskuksissa. Heidän tulonsa kertyvät yleensä monista, usein pienistä, erilaisista tulovirroista, mitä nykylainsäädäntö ei edelleenkään kunnolla tunnista. Säädökset muodostavat kokonaisuuden, joka luonteeltaan poissulkeva eli olet joko tai, kun oikeasti työmarkkinat varsinkin kulttuurin ja taiteen saralla ovat luonteeltaan sekä että. Esimerkiksi yrittäjyyden, palkkatulon ja osittaisen työttömyyden yhdistelmä on mahdoton. Lisäksi kevytyrittäjyyteen perustuvien laskujen vastaanottaminen on kuntatoimijalle mahdotonta, koska kevytyrittäjyys ei edellytä yrittäjäeläkkeen olemassa oloa, mitä taas kuntatoimijat edellyttävät. Nämä hankaluudet taiteen ja kulttuurin ammattilaisten elannon hankkimisen tieltä pitäisi poistaa ja samalla mahdollistaa aiempaa paremmin taiteen ja kulttuurin saatavuutta koko maassa - tai vähintään maakuntakeskuksissa.

5) Henkisen kriisinkestävyiden tukeminen

Museoiden rooli on selvityksessä vaatimaton, vaikka museot ovat suosituimpia ja isosti trendaavia yleisön keskuudessa. Tämän nosteen tukeminen ja jatkaminen edellyttää maakuntakeskuksissa hyvin toimivien alueellisten vastuumuseoiden toimintaedellytysten säilyttämistä ja on keskeistä myös kulttuurin saavutettavuuden näkökulmasta. Museoiden muita kulttuuritoimijoita pidempi aikajänne ja näkökulma olisi hyödynnettävissä esimerkiksi varautumisen ja henkisen kriisinkestävyiden osalta. Historia ja ajallinen perspektiivi antavat työvälineitä mahdollisten tulevaisuuksien hahmottamiseen.

6) Taiteen prosenttiperiaatteen laajentaminen

Taiteen prosenttiperiaate ei juuri näy selvityksessä, vaikka se tuo toteutuessaan taiteen kaikkien äärelle sekä työllistä ammattilaisia kautta maan. Voisiko taiteen prosenttiperiaatetta saada nykyistä velvoittavammaksi?

Talka Anu
Lappeenrannan kaupunki, kulttuuripalvelut

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittisuutta. Kulttuurin tekijät avainasemassa. Yhteistyön ja osallisuuden voima.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taiteen edistämisen yhdistys Myrskynsilmä ry/Myrskyryhmä on yli 20 v ajan edistänyt kulttuurin ja taiteen saavutettavuutta ja kaikkien oikeutta luovuuteen ja sen ilmaisuun. Ei-institutionaalisenä

toimijana olemme ruohonjuuritasolla ihmisten kanssa toimivia, ketteriä ja laaja-alaisesti verkostoituneita. Visionamme on ulottaa tanssi ja taide sinnekin, missä se on harvinaisempi vieras, viemme taidetta ihmisten luokse. Tavoitteenamme on tehdä yhteiskunnan kaikkia jäseniä, erityisesti ikääntyneitä näkyväksi, koota kulttuuriperintöä ja tallentaa arvokkaita kokemuksia ja ajatuksia. Kaiken em. mahdollistaa tiivis yhteistyö paitsi toimintaamme osallistuvien kanssa, myös kumppanuus eri alojen toimijoiden kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Hyvän ja edistyskellisen kulttuuripolitiikan toteutuminen edellyttää laaja-alaista ja ylisektoriaalista virkатыötä, sekä jouhevaa yhteyttä ja jatkuvaa dialogia taiteen kentän kanssa. Kulttuuripolitiikka on erityisasiantuntemusta vaativa politiikan ala, mutta kulttuurin vaikutukset ulottuvat usealle poliittikkasektorille. Taide jokaisenoikeutena tulee sisällyttää niin hyvinvoinnista, viennistä kuin työllisyydestäkin vastaaville toimialoille, koulutuksesta ja kasvatuksesta puhumattakaan. Sivistisyhteiskunta luodaan integraatiolla, ei eriyttämällä.

Kulttuurin kukoistusta ei voida mitata vain euroissa, mutta toisaalta arvostusta voi helposti osoittaa kulttuurille suunnatulla valtion rahoitusosuudella. Osuus mittaa ymmärrystä, mutta rakentaa ja uudistaa sivistystä ja kansallista kulttuuriperintöä. Valtion rahoituksen rinnalle tulee mahdollistaa muut rahoitusmuodot, joista erityisesti yhteisrahoitusmalleja ja lahjoitusten verovähennystä on edistettävä. Taiteentekijöiden luovuuden ylläpitämiseen ja kehittämistoimintaan on varauduttava, mutta samalla varmistettava perustoiminnan jatkuvuus. Eri taiteen alojen tasapuoliseen kohteluun on kiinnitettävä riittävästi huomiota.

Kukoistava toimintaympäristö syntyy toimivien rakenteiden ja riittävän resurssoinnin lisäksi henkisesti joustavasta ilmapiiristä. Ilmapiirin rakentamisessa taiteella on merkittävä sija ja huikeat mahdollisuudet. Ilman taidetta yhteiskunta näivettyy ja yksipuolistuu.

Taiteen tekijöillä on annettavaa muille aloille niin luovuudessa, innovaatioissa kuin tuotannollisessa kekseliäisyydessä. Taidetoimijat ovat tottuneita kustannustehokkaaseen ajatteluun, kiertotalouteen ja ympäristöystävälliseen toimintaan. Merkityksellisen elämän ja hyvän arjen rakentajina taidetoimijat ovat toimineet jo vuosia, nyt olisi aika antaa sille legitimoitu asema, kestävät rakenteet ja toimenpidemahdollisuudet.

Leivo Mervi

Taiteen edistämisen yhdistys Myrskynsilmä ry - Taiteen edistämisen
yhdistys Myrskynsilmä ry/ Myrskyryhmä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi: Kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmissa on isoja laatueroja ja niiden sisältöjä ja toteuttamistapoja tulee yhdenmukaistaa. Yhdenvertaisen kulttuurikasvatuksen toteutuminen vaatii valtakunnallista kriteeristöä sekä velvoittavuutta. Taide- ja kulttuurikasvatus on tärkeä osa lapsen ja nuoren monipuolisen maailmankuvan ja yleissivistyksen rakentumista. Tutkimukset osoittavat kiistattomasti, että laadukas taide- ja kulttuurikasvatus tuottaa merkityksellisiä kokemuksia, vahvistaa yleisiä oppimisvalmiuksia ja tulevaisuudessa tarvittavien taitojen kehittymistä. Lisäksi sen on osoitettu edistävän kouluviihtyvyyttä. Lasten ja nuorten lisääntynyt pahoinvointi on

yhteiskunnalle vakava haaste. Taiteen ja kulttuurin ennaltaehkäisevä hyvinvointivaikutus on syytä huomioida osana lasten ja nuorten kasvuympäristöä. Kulttuurinen osallisuus ehkäisee syrjäytymistä läpi elinkaaren. Observatorio korostaa yhdenvertaisten osallistumisen mahdollisuuksien parantamista taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä toimijoiden välisen yhteistyön kehittämistä taide- ja kulttuurikasvatustarjoajina. Suomen taidekasvatuksen observatorio iloitsee lasten saamasta huomiosta toimenpiteessä, mutta esimerkiksi toimenpiteet kulttuurin saavutettavuudesta jäävät ilman konkretiaa. Kulttuurin käsittäminen jokaisenoikeutena on hyvä asia, mutta on muistettava, että YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa alle 18-vuotiaiden oikeus kulttuuriin on linjattu omana kohtanaan. Siihen pitäisi selonteossa viitata ja siitä pitäisi lähteä. Kulttuurinen osallisuus on investointi lasten kykyyn toimia tasavertaisina yhteiskunnassa läpi elämän. Lapset ja nuoret on nostettava selkeämmin esiin läpi selonteon.

2. Kulttuurin tekijät avainasemassa: Selonteossa kannetaan huolta ”kulttuuri- ja luovien alojen työmarkkina-aseman vahvistamisesta”, entä ruohonjuuritason kulttuurintekijät? Jälkimmäisillä on ollut suuri merkitys Suomen kulttuurin kehityksessä ja tulee olemaan jatkossakin. Tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa on keskeisen tärkeä tavoite taidekasvattajille. Tähän tarvitaan toimintamallien ja rahoitusinstrumenttien uudistamista.

3. Yhteistyön ja osallisuuden voima: Arvoverkkojen tukeminen ei sellaisenaan riitä, tarvitaan uusia indikaattoreita ja tutkimusta. Toimenpiteessä linjataan, että ”tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin.” Tämä kohta on ristiriidassa selontekoluonnoksessa artikuloidun erityislahjakkuuksien lisäkoulutuspainotukselle, mikä tuottaa dikotomista ja epätieteellistä diskurssia lahjakkaiden ja lahjattomien välille. Lahjakkuutta on kansainvälisissä tutkimuksissa jo pitkään problematisoitu. Selonteossa ei myöskään ole tunnustettu esimerkiksi UNESCO:n taide- ja kulttuurikasvatuksen linjauksia, joihin Suomi on jäsenmaana sitoutunut. Linjauksissa taide- ja kulttuurikasvatuksen roolia ja merkitystä legitimoidaan demokraattisen yhteiskunnan kriittisenä rakentajana muun muassa seuraavilla vaikutusmekanismeilla: osallisuus, syrjimättömyys ja monimuotoisuuden kunnioittaminen taidekasvatuksen kaikissa muodoissa, jotka käsittelevät ja torjuvat kiusaamista, stereotyyppioita, kaikenlaista syrjintää ja vihamielisiä ennakkoluuloja, jotka yllyttävät rasismiin, muukalaisvihaan, vihamielisyyteen tai väkivaltaan (ks. UNESCO 2024). Yhteistyö ja osallisuuden voima -luvun ainoa konkreettinen esitys on lisätä yleisten saunojen käyttö työntajien kulttuurietuihin.

4. Yhteinen linja politiikassa: Observatorio on huolissaan siitä, että tässä eri sektoreiden politiikkatoimissa ei ole huomioitu perusopetuksen roolia kulttuuri- ja taidekasvatuksessa. Arts Equal -tutkimushankkeessa todettiin, että koulu on Suomen suurin kulttuurikeskus (Anttila ym. 2017). Koulun potentiaalia ei olla hyödynnetty. Observatorio esittää perusopetuksen viitekehyksessä taideaineiden aseman vahvistamista taidelajien monipuolinen kirjo huomioiden ja taide- ja kulttuurikokemuksiin osallistumisen mahdollisuuden parantamista kouluympäristössä ja eri oppilaitosten, harrastustoiminnan ja perusopetuksen välistä yhteistyön kehittämistä. Näitä osa-alueita tulee vahvistaa, koska taide- ja kulttuurikasvatuksen asema on heikentynyt perusopetuksessa.

5. Kansainvälistyvä kulttuuri: Kansainvälisyys on alan elinehto kaikilla tasoilla, niin tutkimuksessa kuin ruohonjuuritasolla. Suomalaisten tuottamien kulttuuri- ja taidekokemusten ja taidekasvatuksen tunnettuuden lisääminen kansainvälisesti on kriittisen tärkeää. Keskeisten kansainvälisten taide- ja kulttuurikasvatuskentän toimijoiden tunnustaminen ja kansainvälisen yhteistyön jatkaminen tarvitsevat jatkuvaa tukea ja hyväksyntää.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatorion tehtävä on vahvistaa taide- ja kulttuurikasvatuksen tasa-arvoista saavutettavuutta, vaikuttavuutta sekä parantaa alan

yhteiskunnallista asemaa ja arvostusta. Observatorio osallistuu kansainväliseen taide- ja kulttuurikasvatuksen arvokeskusteluun ja soveltaa sen käytäntöjä, esimerkiksi Unescon linjauksia (mm. UNESCO Framework for Culture and Arts Education).

Observatorio aikoo valvoa ja vahvistaa tutkimusperustaista tietopohjaa sekä tutkimuksen ja käytännön työn yhteyttä kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa.

Observatorio toivoo, että selonteon toimeenpanoa edistävän toimikunnan kokoonpanossa huomioidaan niiden edustajien mukanaolo, jotka voivat tavoitteiden toimeenpanossa tuoda mukaan prosessiin aloja koskevan tutkimustiedon, taiteen alojen kansalliset visiot, UNESCO:n taide- ja kulttuurikasvatuksen linjaukset sekä kansallisen taide- ja kulttuurikasvatuksen kentän kokemustiedon.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Observatorio haluaa nostaa esiin kolme huomiota kulttuuripoliittisen selonteon prosessia koskien.

1) Puutteet selonteon työryhmän edustuksellisuudessa

Valmistelevan työryhmän kokoonpano on ollut edustuksellisesti kapea ja prosessia koskeva keskustelu on ollut puutteellista. Kulttuuripoliittisen selonteon valmistelussa ei ole ollut edustusta Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatoriosta. Työryhmän kokoonpanossa ei ollut ainuttakaan professoria taiteen ja taidekasvatuksen tutkimuksen alalta. Toisaalta työryhmän jäsenten edustajien joukossa ei ollut myöskään ainuttakaan alle 40-vuotiasta, joiden elämänsäkaarelle selonteon esittämät keskeisimmät toimenpiteet sijoittuvat. Työryhmässä ei myöskään ollut lasten ja nuorten parissa toimivaa pedagogia tai ylipäätään lastenkulttuurin edustajaa.

Työryhmässä on ollut myös alueellisesti kapea edustus painottuen pääkaupunkiseudulla vaikuttaviin toimijoihin. Esimerkiksi Lapin, Jyväskylän ja Oulun yliopistoista, joissa taiteen/taidekasvatuksen tieteenalat eivät olleet edustettuina.

Selonteosta käyty keskustelu ei ole esimerkiksi ulottunut korkeakouluihin, joissa koulutetaan ammattilaisia ja tuotetaan tutkimusta laajasti taiteen ja kulttuurin kentältä. Näyttää siltä, että kulttuuripoliittisen selonteon valmistelussa koskevassa keskustelussa on keskitytty määrälliseen osallistamiseen laadullisuuden sijaan. Esimerkiksi kentän kriittisten realiteettien huomiointi, joita on laajasti käsitelty alojen kansallisissa visioissa, on jäänyt vähälle huomiolle.

2) Puutteet selonteon tietopohjassa

Selontekoluonnos pohjaa varsin kapea-alaiseen lähdetietoon, joka sisältää mm. CUPORE:n, THL:n ja Valtioneuvoston raportteja sekä AMK-lopputyön, mutta ei kuitenkaan taide- ja kulttuurikasvatuksen alan mittavaa kansallista ja kansainvälistä tutkimusta, joka vastaa suoraan selonteossa esitettyjen tavoitteiden toimeenpanemista koskeviin ilmiöihin ja mekanismeihin (ks. esim. Ilmola-Sheppard ym, 2021).

Observatorio katsoo, että tutkimusperustaisuuden puuttuessa selonteosta taiteen ja kulttuurin kenttä artikuloidaan kapeasti ja keskeistä yhteyttä kasvatus- ja opetussektoriin ei ole tunnistettu. Selonteossa ei ole hyödynnetty esimerkiksi UNESCO:n taide- ja kulttuurikasvatuksen linjauksia, joihin Suomi on jäsenmaana sitoutunut. Siinä taide- ja kulttuurikasvatuksen roolia ja merkitystä legitimoidaan demokraattisen yhteiskunnan kriittisenä rakentajana mm. seuraavilla vaikutusmekanismeilla: osallisuus, syrjimättömyys ja monimuotoisuuden kunnioittaminen taidekasvatuksen kaikissa muodoissa, jotka käsittelevät ja torjuvat kiusaamista, stereotyyppiä, kaikenlaista syrjintää ja vihamielisiä ennakkoluuloja, jotka yllyttävät rasismiin, muukalaisvihaan, vihamielisyyteen tai väkivaltaan.

3) Kulttuurin toimijoiden kahtiajako

Selonteossa ei olla riittävästi tutkimustietoon nojaten huomioitu sitä, että taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden sekä osallisuuden kokemuksen edistäminen jokaisenoikeutena edellyttää, että samalla tunnustetaan ja puretaan eriarvoisuutta tuottavia mekanismeja. Selonteon kuvauksissa tekijyys, osaaminen ja vaikuttaminen keskittyy markkinavetoisuuteen ja ammattilaisina toimiviin aikuisiin, kun samanaikaisesti lapset ja ”haavoittuvat ryhmät” ovat kuvattu passiivisina kulttuuritoiminnan kohderyhminä, joiden osallisuutta ”pyritään vahvistamaan”.

Selonteossa linjataan, että ”varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien”. Jokaisen lapsen oikeus osallistua täysivaltaisesti kulttuuritoimintaan on kuitenkin jo kansainvälisiin sopimuksiin sidottu periaate, joihin Suomi on sitoutunut eikä tämän veloitteen artikulointi visiona ole tarpeen. Sen sijaan selonteossa tulisi keskittyä artikuloimaan lasten ja nuorten toimijuutta aktiivisina kulttuurin tuottajina ja osajina. Tämänhetkinen selonteko ohjaa keskustelun kulttuurin taloudelliseen tuottavuuteen ja kulttuurialan työntekijöihin, ei lapsiin ja nuoriin, joista kasvaa kulttuurin kehittäjiä ja käyttäjiä.

Kulttuuri ei synny ainoastaan kaupallista kulttuuria vientiä edistävien ammattilaisten käsissä. Selonteossa käsitellään ns. vapaata kenttää vain ammattitaiteilijoiden ansainnan näkökulmasta. Kolmannen sektorin työ puuttuu kokonaan. Selonteossa ei oteta huomioon järjestöjen, yhdistysten, kesäteattereiden, nuorisoseurojen, kuorojen, orkestereiden ym. toimimista kulttuurin tuottajana. Ne jätetään kuntien tehtäväksi ilman velvoitteita tukea tätä työtä lain voimalla, kuten urheilun osalta on tehty.

Observatorio esittää huolen siitä, että taide- ja kulttuurikasvatuksen moninaiset opintopolut sekä laadukkaan pedagogisen toiminnan mahdollistava ammattilaisten koulutus ja työskentely-ympäristö jäävät kansainvälisen, tekijöiden kapeaa kärkeä korostavan kulttuurivientinäkökulman jalkoihin. Selonteossa muun muassa linjataan, että ”jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.”

Selontekoluonnoksessa artikuloidaan myös erikseen tarve ”erityislahjakkuuksien lisäkoulutukselle”, mikä tuottaa eriarvoistavaa vastakkainasettelua ja epätieteellistä diskurssia. Lahjakkuutta on kansainvälisissä tutkimuksissa jo pitkään problematisoitu. Kysymys on enemmänkin siitä, ketkä pääsevät harjoittamaan taitojaan, sekä miten ja missä se tapahtuu. Tällaisella pieneen väestönsaan kohdistuvalla tavoitteella, joka perustuu vanhanaikaiseen olettamukseen lahjakkuudesta ja kapeaan käsitykseen taiteen ja luovuuden muodoista tuskin vahvistetaan taiteen ja kulttuurin instituutioiden ja koulutuksen yhteiskunnallista legitimitettiin, jota nyt taiteen ja kulttuurin määrärahojen vähetessä valtion budjetista pitäisi nimenomaan vahvistaa.

Lähteet:

Anttila, Eeva; Jaakonaho, Liisa; Juntunen, Marja-Leena; Martin, Mari ; Nikkanen, Hanna M.; Saastamoinen, Riku & Turpeinen, Isto. (2017). Koulu: Suomen suurin kulttuurikeskus. ArtsEqual Policy brief 1/2017.

<https://www.artsequal.fi/documents/14230/0/Koulu+kulttuurikeskus+PB/6539bc7d-4c69-4d62-a90f-91a0d12fbe6b>

Ilmola-Sheppard, Leena; Rautiainen, Pauli; Westerlund, Heidi; Lehikoinen, Kai; Karttunen, Sari; Juntunen, Marja-Leena; Anttila, Eeva (2021). ArtsEqual : tasa-arvo taiteen ja taidekasvatuksen palveluiden suuntana. Taideyliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-042-3>

Metsälä, Susanna; Anttila, Eeva; Kauppila, Heli; Kleimola, Piia; Koskinen, Anu; Koskiniemi, Merja; Köngäs, Katja; Leinikki, Sikke; Lehmus, Jarkko; Punkki-Heikkinen, Riitta-Mari; Päivikkö, Ulla; Saarela, Sanna; Tucker, Arlene; Valta, Aleks; von Numers-Ekman, Katarina; Valkeapää, Juha; Ylikorva, Mette; Linjama, Eero; Paappanen, Pekka (2022): Esittävien taiteiden kasvatuksen ja koulutuksen visio 2030. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-063-8>

Rosavaara, Katriina (toim.) (2022): Kuvataidekoulutuksen ja -kasvatuksen visio 2030. Taideyliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-436-0>

Saarikallio, Suvi; Huotilainen, Minna; Särkämö, Teppo; Toiviainen, Petri; Kujala, Teija; Erkkilä, Jaakko (2020): Suomalaisen musiikkikoulutuksen visio vuodelle 2030.

https://musiikkikoulutuksenvisio.fi/wp-content/uploads/2023/02/Visio-2030_raportti.pdf

UNESCO 2024. Framework for Arts and Cultural Education.

https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_0.pdf

Maijala Sunna
Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatorio

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Suomen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toteutusta, seuranta ja viestintää tulee tehostaa merkittävästi. Davosin julistuksen mukaan rakennuskulttuuri on yhteinen hyödyke, josta hallitusten, järjestöjen ja yksityisen sektorin on kannettava yhdessä vastuuta. Siihen liittyviä kulttuurisia, yhteiskunnallisia, taloudellisia, teknisiä ja ympäristönäkökohtia koskevaa tietoisuutta on lisättävä pikaisesti, jotta yhteisen kulttuuriperintömme arvo tunnistettaisiin paremmin. Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022-2035 toimii kehyksenä rakennetun elinympäristön laadun kehittämiseksi vuoteen 2035 asti. Näistä lähtökohdista esitämme kulttuuripoliittiseen ohjelmaan seuraavia toimenpiteitä: Toimenpide-ehdotus 1: Varmistetaan, että

valtiolla on tulevaisuudessa vakituinen arkkitehtuurin asiantuntija niin kulttuuri- kuin ympäristöpoliittisten päätösten valmistelussa ja vaikutusten arvioinnissa. Toimenpide-ehdotus 2: Taataan riittävät taloudelliset resurssit arkkitehtuuripoliittiseen työhön sen eri tasoilla. Kytetään erityisesti paikallistason toimijat mukaan ja turvataan paikallisapolytön rahoitus.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen arkkitehtiliitto on sitoutunut tukemaan ehdottamiensa toimenpiteiden toimeenpanoa. Suomen arkkitehtiliitto edistää arkkitehtuurikasvatusta ja arkkitehtuurikoulutusta, auttaa arkkitehtuurikilpailujen järjestämisessä, tukee kansainvälisten arkkitehtien toimintaedellytyksiä sekä edistää arkkitehtuuripoliittista työtä sen eri tasoilla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen arkkitehtiliitto on tutustunut lausuntoaineistoihin ja lausuu niistä seuraavasti.

Toimenpide-ehdotukset

Selontekoluonnoksessa ehdotetaan yhdeksää toimenpidekokonaisuutta, joista on pyydetty nimeämään viisi tärkeintä, sekä kirjoittamaan niihin liittyvät toimenpide-ehdotukset. Suomen arkkitehtiliiton valitsemat toimenpidekokonaisuudet ja esittämät toimenpide-ehdotukset ovat seuraavat:

Toimenpidekokonaisuus 1: Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Davosin julistuksen allekirjoittaneet sitoutuvat valtavirtaistamaan ja edistämään korkealaatuisen rakennuskulttuurin ajatusta ja periaatteita kaikkien sidosryhmien keskuudessa, mukaan lukien muut hallinnon edustajat ja suuri yleisö, erityisesti nuoret, sekä korostamaan kaikin asianmukaisin keinoin korkealaatuisen rakennuskulttuurin suotuisaa yhteiskunnallista vaikutusta.

Rakennetun ympäristön lukutaito on perusoikeus, joka tulee taata jokaiselle Suomen kansalaiselle. Panostamalla arkkitehtuurin alan opetukseen ja määrään taiteen perusopetuksessa, turvataan jokaisen mahdollisuus osallistua rakennetun ympäristömme laadukkaaseen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Näistä lähtökohdista esitämme kulttuuripoliittiseen ohjelmaan seuraavia toimenpiteitä:

Toimenpide-ehdotus 1: Panostetaan kansalaisille suunnattuun arkkitehtuurikasvatukseen.

Toimenpide-ehdotus 2: Vahvistetaan arkkitehtuurin alan opetusta taiteen perusopetuksessa.

Toimenpidekokonaisuus 3: Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa

Rakennusperinnön vaalimista ja kehittämistä tulisi edistää oikeasuhtaisella lainsäädännöllä sekä toimenpiteillä kaikilla hallinnonaloilla ja -tasoilla. Davosin julistuksen mukaan rakennetun ympäristön alalla on kiireellisesti omaksuttava kokonaisvaltainen ja kulttuurilähtöinen lähestymistapa, sekä humanistinen näkemys tavastamme muokata elintilaamme ja perintöä, jonka jätämme jälkeemme.

Kuntien ja valtion kiinteistö- ja toimitilastrategiat ohjaavat omistusten ja toimintojen keskittämiseen ja luopumaan vajaakäyttöisistä kiinteistöistä. Suuntaus näkyy eri puolilla maata sekä taantuvilla alueilla että kaupungeissa.

Museovirasto on esittänyt valtion vanhimman ja keskeisimmän rakennusperinnön pitämistä valtion omistuksessa ja sen asettamista etusijalle valtiokäyttöä sijoitettaessa.

Vuoden alussa voimaan tulevalla rakentamislailalla ollaan helpottamassa purkamista ja rajoittamassa eri toimijoiden, kuten järjestöjen, museoiden, ely-keskusten, kuntien ja maakuntien, vaikuttamismahdollisuuksia. Purkaminen uhkaa yhä nuorempaa rakennuskantaa kuten esimerkiksi akateemikko Juha Leiviskän suunnittelema kohteita. Moderni rakennuskanta sekä taantuvilla että kasvavilla alueilla ansaitsee analyyttisen arvioinnin sen säilyttämisestä, korjaamisesta ja kehittämisestä.

Näistä lähtökohdista esitämme kulttuuripoliittiseen ohjelmaan seuraavia toimenpiteitä:

Toimenpide-ehdotus 1: Valtio asettaa kulttuuriset arvot lyhyen aikavälin taloudellisen hyödyn edelle lainsäädännössä.

Toimenpide-ehdotus 2: Valtio kaikilla hallinnonaloillaan ja -tasoillaan takaa riittävät resurssit alueellisten vastuumuseoiden kulttuuriympäristötehtäviin sekä restauroinnin ja rakennuskonservoinnin koulutukseen.

Toimenpide-ehdotus 3: Valtio päättää säilyttää vanhimman ja keskeisimmän rakennusperinnön omistuksessaan ja asettaa sen etusijalle valtiokäyttöä sijoitettaessa.

Toimenpide-ehdotus 4: Kulttuuripoliittinen ohjelma tukee avointa, laajapohjaista keskustelua rakennusperintömme kehittämisestä ja vaalimisesta laajan yhteiskunnallisen tuen saavuttamiseksi.

Toimenpidekokonaisuus 4: Uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen

Edistämällä arkkitehtuurikilpailuja ja laatuperusteisia suunnittelupalveluiden hankintoja tuetaan kestävää kasvua. SAFAn ja Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL:n hankintakyselyn (2022) mukaan nykyinen hankintalaki ei tue uusien ja pienten arkkitehtitoimistojen pääsyä alalle eikä siten tue alan uudistumista tai innovaatioiden syntyä. Hankintalainsäädäntömme ei ota riittävästi huomioon immateriaalioikeuksia tai arkkitehtipalvelujen hankinnan erityispiirteitä. EU:n hankintadirektiivin päivitys on käynnistymässä, jolloin näihin epäkohtiin voidaan vaikuttaa EU-tasolla.

Davosin julistuksen mukaan monialaisten ja laajaa keskustelua herättävien suunnittelukilpailujen järjestäminen on yksi tärkeimmistä keinoista edistää rakennuskulttuurin korkeaa laatua. Arkkitehtuurikilpailuilla on Suomessa pitkät perinteet. SAFAn sidosryhmäkyselyn mukaan arkkitehtuurikilpailut tuovat laadukkaita vaihtoehtoja ja positiivista näkyvyyttä hankkeille (80% vastaajista). SAFAn myöntämät arkkitehtuuripalkinnot lisäävät arkkitehtuurin arvostusta (85% vastaajista).

Suomessa investoinnit aineettomaan pääomaan ovat vähentyneet selvästi vuoden 2008 jälkeen, minkä seurauksena työn tuottavuuden kasvu kangertelee. Suomessa aineeton pääomakanta syntyy pääosin tutkimus- ja kehitystoiminnasta sekä arkkitehti- ja insinöörisuunnittelusta, joiden merkitys on huomattavasti suurempi kuin esimerkiksi ohjelmistojen, tietokantojen ja datan. (Helsingin Sanomat 19.5.2024). Panostus laadukkaaseen arkkitehti- ja insinöörisuunnitteluun tuottaa siten muiden hyötyjen ohella taloudellista kasvua.

Näistä lähtökohdista esitämme kulttuuripoliittiseen ohjelmaan seuraavia toimenpiteitä:

Toimenpide-ehdotus 1: Vaikutetaan aktiivisesti EU:n hankintadirektiivin päivitykseen.

Toimenpide-ehdotus 2: Korostetaan direktiivissä huomioitavia laadullisia laatuvaatimuksia immateriaalipalvelujen hankintaperusteena ja arkkitehtipalvelujen hankinnan erityispiirteinä.

Toimenpide-ehdotus 3: Käynnistetään kansallisen hankintalainsäädännön uudistus viimeistään EU:n päivitetyin hankintadirektiivin pohjalta.

Näistä lähtökohdista esitämme kulttuuripoliittiseen ohjelmaan seuraavia toimenpiteitä:

Toimenpide-ehdotus 1: Taataan riittävät resurssit aloituspaikkojen lisäämiseksi 10-15 prosentilla yliopistojen arkkitehtikoulutuksen nykyisissä yksiköissä.

Toimenpide-ehdotus 2: Selvitetään tarkemmin, miten ulkomaalaisia, Suomessa kouluttautuneita arkkitehteja sekä Suomeen saapuneita arkkitehteja voidaan työllistää nykyistä paremmin esimerkiksi palveluviennissä ja kunta-alan tehtävissä.

Suomen arkkitehtiliiton rooli toimeenpanossa

Suomen arkkitehtiliitto on sitoutunut tukemaan ehdottamiensa toimenpiteiden toimeenpanoa. Suomen arkkitehtiliitto edistää arkkitehtuurikasvatusta ja arkkitehtuurikoulutusta, auttaa arkkitehtuurikilpailujen järjestämisessä, tukee kansainvälisten arkkitehtien toimintaedellytyksiä sekä edistää arkkitehtuuripoliittista työtä sen eri tasoilla.

Tiivistelmä - arkkitehtuuri on kulttuurin ytimessä

Arkkitehtuuripoliittikka on osa kulttuuripoliittikkaa. Suomen valtakunnallisessa arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa 2022–2035 “Kohti kestävää arkkitehtuuria” painotetaan kasvatuksen ja koulutuksen sekä tiedon ja viestinnän merkitystä, jotta elinympäristöä koskevat kestävyystavoitteet voidaan saavuttaa. Valtakunnallisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toteuttaminen tulisi olla osa kulttuuripoliittisen selonteon sisältöä.

Suomi on sitoutunut Davosin julistukseen “Kohti korkealaatuista eurooppalaista rakennuskulttuuria (2018)”, jonka mukaan korkealaatuisella rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys sellaisen kestäväen yhteiskunnan luomisessa, jonka ominaispiirteitä ovat hyvä elämänlaatu, kulttuurien monimuotoisuus, yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja yhteenkuuluvuus sekä talouden tehokkuus.

Korkealaatuista rakennuskulttuuria syntyy hyvällä suunnittelulla ja asettamalla kulttuuriset arvot lyhyen aikavälin taloudellisen hyödyn edelle. Tapamme käyttää, ylläpitää ja vaalia kulttuuriperintöämme on ratkaisevaa korkealaatuisen rakennuskulttuurin vaalimisessa. Yhdyskuntasuunnittelulla ja kaupunkiarkkitehtuurilla tuetaan rakennuskulttuurin säilyttämistä sekä uuden rakennuskulttuurin syntymistä. Arkkitehtuurin on oltava kehityspoliittikan keskiössä koko Suomessa, niin kaupungeissa kuin harvaan asutuilla seuduilla.

Kulttuuripoliittisen selonteon tulee tuottaa kunnianhimoinen tulevaisuuskuva Suomen taide- ja kulttuuripoliittikan pitkäjänteisen kehittämisen. Arkkitehtuuri ja korkealaatuinen rakennuskulttuuri ovat olennainen osa tätä tulevaisuuskuva – kulttuuri on rakennetun ympäristön ytimessä.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulee huomioida Davosin julistuksen velvoitteet ja näin varmistaa, että arkkitehtuurin merkittävä rooli osana suomalaista kulttuuripoliittikkaa tulee huomioiduksi.

Helsingissä 14.10.2024

Asko Takala

puheenjohtaja

Arja Lukin

pääsihteeri

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA

Korpelainen Heini

Suomen Arkkitehtiliitto - täydennetty lausunto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [• Tekijöiden asema, sekä luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. • Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, erityisesti tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. • Taiteilijoiden epätyypillisten työsuhteiden ongelmia korjataan, ja ansaintaa vahvistetaan alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, kulttuuriperintölaitosten (erityisesti museoiden) ja taiteilijoiden suhteesta pidetään huolta sopimuslisensijärjestelmää ja siihen liittyvää rahoitusta vahvistamalla - tämän seurauksena digitaalisia palveluja voidaan kestävästi rakentaa ja kokoelmien teoksia monin tavoin tarjota

yleisölle. • Tekijänoikeusjärjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö tukee lisensiointia ja innovatiivista ansaintalogiikoiden kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. • Tekijöiden aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämisen laajemmat yhteiskunnalliset intressit otetaan huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä.]]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuvasto edustaa noin 3 500 kotimaista visuaalisen alan taiteilijaa, ja järjestöön kuuluu yhteensä kymmenen valtakunnallista taiteilijaliittoa ja -järjestöä.

Visuaalisten taiteiden tekijänoikeuksien asiantuntijaorganisaationa tulemme osallistumaan kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon kuvataidealalla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomella on kasvuvaraa aineettomiin oikeuksiin perustuvien toimialojen kasvussa. Samalla kiihtyvä digitalisaatio on läpileikkaava ja vaikeasti ennakoitava ilmiö, ja tekoälyn integroituminen muuttaa myös luovan alan toimijoiden asemaa vaikeasti ennustettavilla tavoilla - kuten selonteossa tunnistetaan. Taiteilijoiden, ja heitä edustavien tekijänoikeusjärjestöjen ja muiden yhteenliittymien, osallisuuden vahvistaminen yhteiskunnan eri prosesseissa on mielestämme olennainen tekijä kasvuvaran kestävässä toteuttamisessa.

Nilsson Tommi
Kuvasto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi: Hienoa, että lapset ja nuoret on kohderyhmänä huomioitu tässä toimenpide-ehdotuksessa. Toimenpiteessä mainitaan paljon tärkeitä asioita, niitä ei kuitenkaan konkretisoida. Suomalainen sivistys pohjaa kulttuuriin, ja lasten ja nuorten kasvu kulttuurin tekijöiksi ja kokijoina on tässä ratkaisevaa. Jokainen lapsi ja nuori ansaitsee parasta laatua kaikessa, myös kokemassaan taiteessa ja kulttuurissa. Konserttikeskus ehdottaa toimenpiteeksi lastenkulttuuritakuuta, jossa koulujen ja kulttuuritoimijoiden välisten jo olemassa olevien toimintarakenteiden (kuten mm. kulttuurikasvatussuunnitelmat, Taidetestaajat, Koulukino, Lukukeskus ja Konserttikeskuksen

Konsertti joka kouluun -toimintamalli, VOS-toimijoiden yleisötyö jne) ympärille ja niiden välille rakennetaan tiiviimpi yhteys hyödyntäen niin uudet kuin jo käytössä olevat resurssit paremmin kohdennettuna. Lastenkulttuuritakuun myötä jokainen lapsi ja nuori saa laadukasta kulttuurikasvatusta Suomessa ja toimijoiden välinen yhteys tiivistyy. Vastaava tavoite on konkretisoitu Norjassa koko maan kattavalla kulttuurikasvatusohjelmalla ja Tanskassa ohjaamalla lisärahoitusta eri organisaatioiden yhteistyöhön, jotta jokainen lapsi tavoitetaan asuinkunnasta ja sosioekonomisesta tausta huolimatta. Mielestämme jokaisen lapsen ja nuoren tavoittaminen on tärkeä tavoite Suomen kulttuuripoliittiselle tulevaisuudelle. 2. Kulttuurin tekijät avainasemassa: Laadukas taide ja kulttuuri on elinehto sivistysvaltiolle. Taiteen kautta rakennamme sivistysvaltiota, joka arvostaa ihmisten luovuutta ja tämän toteuttamiseen tarvitsemme kulttuurin tekijöitä. Yksi tulevaisuuden uhkakuvista on, että ammattimainen sisällöntuotanto kuihtuu resurssipulaan. Näkisimme tärkeänä korostaa nykyistä enemmän taiteen ja kulttuurin arvoa sinänsä, välinearvon rinnalla. Ilman kohtuullista resurssointia suoraan taiteen ja kulttuurin tekijöille, ei voi odottaa laadukasta ja kehittyvää sisältöä, eikä myöskään sisältöjen ja toiminnan synnyttämää välinearvoa. Olemme organisaationa täysin riippuvaisia ammattitaitoisista tekijöistä. Heidän kauttaan syntyy merkityksellisiä kohtaamisia taiteen ja lasten välillä, jotka ylläpitävät monimuotoista kulttuuriamme ja edelleen vahvistavat sitä. Tätä varten organisaatiomme on olemassa. Suomen kulttuuripoliittinen tulevaisuus rakennetaan kulttuurin ja taiteen tekijöiden luoman taiteen varaan. On tunnustettava taiteen itseisarvo sen luomien laajalle levittäytyvien hyötyjen lisäksi. 7. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Monivuotiset rahoitukset tulee ottaa käyttöön kaikissa valtion rahoituksissa. Tämä mahdollistaisi erityisesti alan laajemman kehittymisen ja syventyvät innovaatiot nykyistä paremmin. Elävän musiikin organisaationa emme voi liikaa korostaa kuinka tärkeää on, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Ehdotamme kirjattavaksi kulttuuripoliittiseen selontekoon toimenpiteenä:

Lastenkulttuuritakuu. Yhteistyössä luodaan olemassa olevien toimijoiden ja rakenteiden pohjalta kokonaisuus, jonka tavoitteena on taata jokaisen lapsen ja nuoren kosketus laadukkaaseen taiteeseen ja kulttuuriin niin tekijänä kuin kokijana. Pohjana käytetään Norjan kaikki koulut kattavaa kulttuurikasvatusohjelmaa sekä Tanskan mallia, jossa useat organisaatiot tekevät yhteistyötä löytääkseen ne alueet ja lapset, jotka jäävät palvelutarjonnan ulkopuolelle.

Toimenpiteessä on kyse lisäresurssin lisäksi olemassa olevien resurssien uudelleen ohjaamisesta, siten että päällekkäisyyksiltä vältytään. Keskiössä on tiedonkulku ja osaamisen jakaminen.

Olemme valmiita olemaan aktiivisesti mukana tämän toimenpiteen toteutuksessa. Mukana tulisi olla Konserttikeskuksen lisäksi ainakin Taidetestaajat, kulttuurikasvatussuunnitelmat, Koulukino, Lukukeskus sekä eri kulttuurilaitosten ja muiden toimijoiden yleisötyö.

Konserttikeskus on mukana myös muiden kulttuuripoliittisen selonteon toimenpiteiden toimeenpanossa mahdollisuuksiensa mukaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Hienoa, että lapset ja nuoret on kohderyhmänä huomioitu useassa toimenpide-ehdotuksessa.

Kautta linjan toivoisimme suurempaa huomiota taiteen ja kulttuurin laatuun sekä taiteen ja sen tekijöiden tukemiseen sinänsä.

Herranen Noora
Konserttikeskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Pienehkö kunta toimii kuntalaistensa kulttuuripalvelujen mahdollistajana ja tukijana. Osa palveluista tuotetaan omalla organisaatiolla. Pienissä kunnissa kirjasto ja kansalaisopisto ovat suurimmat taidelaitokset. Pitkäjänteinen kulttuuripolitiikka luo ennustettavuutta toimintaympäristöön sekä

kunnille että kulttuurin ja taiteen toimijoille. Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kulttuuriset oikeudet tule turvata, samoin tasavertainen kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaille.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Erityisesti pienissä kunnissa kansalaislähtöisyyttä sekä järjestökentän ja vapaan sivistystyön tuottamaa kulttuuritoimintaa, -harrastamista ja -oppimista tulisi tuoda visiossa nykyistä vahvemmin esiin. Kansalaisilla on olennainen rooli kulttuurin tekijöinä ja tuottajina, ei vain sen yleisönä.

Karvinen Ann-Mari
Leppävirran kunta - Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [5. Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirjalasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Medialiitto korostaa tekijänoikeussuojan kehittämistä, ylläpitoa ja täytäntöönpanoa sekä media- ja informaatiolukutaitoa

Medialiiton näkemyksen mukaan kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmin toteutettavat toimenpide-ehdotukset liittyvät luonnoksessa Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen sekä Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi -toimenpidekokonaisuuksiin. Luonnoksen viisi kaikkein tärkeintä ja kiireellisimmin toteutettavaa toimenpide-ehdotusta on lueteltu edellä.

Media-alan rooli on keskeinen kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa. Kysymys on merkittävien sisältömarkkinan oikeudenhaltijoiden - kustantajien, tuottajien ja tekijöiden - elinvoimasta ja kyvystä luoda uusia suomalaisia teoksia, kuten esimerkiksi uutissisältöjä, kaunokirjallisuutta ja oppimateriaaleja.

Mikäli luonnoksen edellä listattujen media-alan kannalta tärkeimpien ja kiireellisimmin toteutettavien toimenpide-ehdotusten kanssa edetään ripeästi EU- ja kansallisella tasolla ja myös onnistutaan media-alan näkökulmasta, on se omiaan turvaamaan kansalaisten sananvapautta ja demokraattisen yhteiskuntajärjestelmämme elinvoimaa.

Vahva tekijänoikeussuoja on keskeinen kotimaisen ja eurooppalaisen henkisen huoltovarmuuden ja teknologisen omavaraisuuden perusta erityisesti suhteessa ei-eurooppalaisiin toimijoihin, kuten suuriin globaaleihin teknologia- ja alustayhtiöihin.

Maissa, joissa tekijänoikeussuoja on vahva, myös kansalaisten sananvapaus on vahva ja demokraattinen yhteiskuntajärjestelmä on elinvoimainen.

Medialiiton jäsenjärjestöistä Suomen Kustannusyhdistys toimii aktiivisesti kotimaisen kirjallisuuden tukemiseksi. Lisäksi Uutismedian liitolla ja Aikakausmedialla on pitkä kokemus medialukutaidon parantamisessa maassamme. Uutismedian liitolla on meneillään hankkeita myös informaatiolukutaidon kehittämiseksi.

Media-ala on kooltaan keskeinen luovien alojen toimija Suomessa. Luonnoksessa kuvataan sivulla 16 luovien alojen liikevaihtoluvut 2022. Medialiiton edustamalla media-alalla, joka kattaa erityisesti maamme kustannusalan, mutta Medialiiton jäsenistön kautta myös av-alaa, on pelialan jälkeen toiseksi suurin liikevaihto yhdessä tapahtuma-alan kanssa.

Medialiitto korostaa, että sen edustamalla media-alalla, joka sisältää sekä kustantajien tai lähettäjäyhtiöiden investoinnit uutis-, kirjallisuus-, oppimateriaali-, viihde- ja muuhun sisältötarjontaan, on maassamme keskeinen rooli kulttuurin rahoittajana ja edistäjänä. Mikäli kotimainen media-ala ei voi hyvin, ei myöskään kulttuuri kukoista, eikä tekijöiden toimeentulo parane.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Aktiivinen EU-tason vaikuttaminen on tärkeää

Digitaalisuuden, tekoälyn ja datan alueella kehitystä vievät eteenpäin ja maailmaa muuttavat pääsääntöisesti globaalit teknologia- ja alustayhtiöt. Niiden vaikutus kotimaisten luovien alojen elinvoimaan ja kykyyn tuottaa demokraattista yhteiskuntajärjestelmäämme, hyvinvointiamme ja vapauttamme suojaavia sisältöjä on merkittävä. Mikäli esimerkiksi kotimaisen media-alan elinvoimasta, tekijänoikeussuojasta ja oikeuksien täytäntöönpanosta ei aktiivisesti pidetä huolta, on sillä kauaskantoisia, huolestuttavia seurauksia.

Tekijänoikeussuojan ja lähioikeussuojan täytäntöönpanoon ja tekijänoikeuden infrastruktuuriin liittyvien standardien sääntelyn tulisi olla vähintään EU-tasoista. Esimerkiksi suomalaisen ja eurooppalaisen media-alan neuvotteluasemaa suhteessa suuriin teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöihin tulisi kiireellisesti parantaa sitovalla neuvottelu- ja välimiesmenettelyllä EU-tasolla.

Neuvotteluelvoitteella varmistetaan lisensiointimarkkinoiden syntyminen ja oikeudenhaltijoiden merkitykselliset korvaukset. Viime vuosien globaalit kokemukset osoittavat, että asiassa tarvitaan vahvoja EU-tason toimenpiteitä. Muussa tapauksessa suuret teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöt tulevat horjuttamaan demokraattista yhteiskuntajärjestelmäämme, hyvinvointiamme - ja lopulta vapauttamme.

EU:n digimarkkinasäädös, EU:n digipalvelusäädös ja EU:n tekoälysäädös ovat esimerkkejä siitä, että suurten teknologiayhtiöiden toimintaan voidaan puuttua vain EU-tasoisella sääntelyllä, jota tukee komission vahva, aktiivinen ote täytäntöönpanossa.

Tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämisen tulisi tapahtua hallitusti oikeuksien hallinnoinnin ja digitaalisen talouden, esimerkiksi kustannusalan, tarpeisiin niin, että samalla turvataan tekijänoikeuden arvoketjun toimijoiden, kuten kustantajien ja sitä kautta myös tekijöiden, ansainta sekä varmistetaan edullisten ja helppokäyttöisten avointen standardien käyttöönotto. Ensiarvoisen tärkeää on myös varmistaa suurten teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöiden sitoutuminen tekijänoikeudelliseen infrastruktuuriin ja tekijänoikeussuojan kunnioittamiseen. Muussa tapauksessa tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämiseen liittyvä työ ei tosiasiaa auta kotimaista media-alaa ja muita luovan alan toimijoita.

Oikeudenhaltijan kielto-oikeus on tekijänoikeusjärjestelmän keskeinen periaate

EU- ja kansallisella tasolla tulee pitää kiinni siitä, että oikeudenhaltijan kielto-oikeus säilyy tekijänoikeusjärjestelmän keskeisenä periaatteena.

Oikeudenhaltijan neuvotteluasema perustuu kielto-oikeuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että tekijänoikeusjärjestelmän arvo tulee tunnustaa, tekijänoikeussuojaa tulee kunnioittaa ja suojan säilyttämistä tulee tukea. Tämä koskee EU-tason ja kansallisten lakien säätäjiä, lainvalmistelijoita, suuria teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöitä ja muita digitaalisessa ympäristössä tekijänoikeudella suojattuja aineistojen hyödyntäviä toimijoita, viranomaisia ja muita julkisen rahoituksen sisältöpalveluja tarjoavia toimijoita (esimerkiksi muistiorganisaatiot) sekä yleisöä eli kansalaisia.

Suoraa lisensiointia voidaan täydentää erityisellä sopimuslisenssillä, kun tarvitaan lisensiointiratkaisuja tekoälyn kouluttamiseen ja kielimallien rakentamiseen

Oikeuksien lisensiointia tulisi kehittää sekä kansallisella että EU-tasolla pitäen silmällä erityisesti tekijän- ja lähioikeuksilla suojattujen aineistojen käyttöä esimerkiksi kielimallien rakentamisessa ja tekoälyn kouluttamisessa. Tämä on akuutti tarve.

Lisensiointimarkkinoilla voi olla suoraa lisensiointia oikeudenhaltijoiden ja esimerkiksi teknologiayritysten välillä. Suora sopiminen on perinteinen, ensisijainen tapa sopia tekijän- ja lähioikeuden käytöstä tai siirrosta. Vakiintuneesti suoraan sopimiseen liittyy monissa kustannus- ja audiovisuaalisten alojen käyttötilanteissa myös tekijän saama kertakorvaus, joka myös täyttää tekijänoikeuslain edellytykset.

Lisensiointimarkkinoilla voi kuitenkin olla mukana myös suoraa sopimista täydentävää esimerkiksi sopimuslisenssin avulla tapahtuvaa kollektiivista lisensiointia, jolla annetaan korvauksia vastaan käyttöoikeuksia ja asetetaan rajoja erityisesti suurille teknologiayrityksille. Suomessa on paljon kokemusta käytännöllisistä ja toimivista erityisistä sopimuslisensseistä erilaisiin käyttötarkoituksiin.

Nyt esimerkiksi teksti- ja kuva-aineistojen lisensiointi kielimallien rakentamiseen ja tekoälyn kouluttamiseen voitaisiin ratkaista sopimuslisenssin avulla, suoran lisensioinnin rinnalla.

Oikeudenhaltijan kielto-oikeus mahdollistaa myös oikeudenhaltijan suoran lisensioinnin teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöille.

Medialuku- ja informaatiolukutaitoon panostaminen sekä kirjallisuuden tukeminen on kannatettavaa

Medialiitto kannattaa lämpimästi ”panostamista kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys”. Toimenpide-ehdotus on tärkeä ja sitä on priorisoitava.

Medialiitto kannattaa lämpimästi myös kirja-alasta tehtävää selvitystä ja sen pohjalta tehtävää kansallista toimenpideohjelmaa kirjallisuuden tukemiseksi. Toimenpide-ehdotus on tärkeä ja sitä on priorisoitava.

Medialiiton jäsenjärjestöistä Uutismedian liitto ja Suomen Kustannusyhdistys osallistuvat mielellään näiden toimenpide-ehdotusten edistämiseen.

Kulttuuripoliittikan tavoitteet eivät ole saavutettavissa vain kulttuuripoliittisilla toimenpiteillä

Medialiitto kiinnittää luonnoksessa huomiota siihen, että useiden toimenpide-ehdotusten rahoitusta ei ole pohdittu kestäväällä tavalla. Asiaan tulisi kiinnittää huomiota luonnoksen jatkovalmistelussa.

Medialiitto muistuttaa, että kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia ei voi, eikä saa, toteuttaa heikentämällä tekijänoikeussuojaa esimerkiksi uusilla rajoituksilla tai poikkeuksilla.

Jotta kulttuuri- ja luovien alojen elinvoima ja menestys paranisi ja sitä kautta myös tekijöiden, kustantajien ja tuottajien toimeentulo, tulisi painopisteen olla aktiivisissa EU-tason toimenpiteissä, jotta suurten teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöiden toiminta saadaan kuriin, ennen kuin on liian myöhäistä.

Medialiitto korostaa, että valtionhallinnossa ja ministeriössä tulisi nykyistä paremmin ymmärtää, mikä on tekijänoikeudella suojattujen aineistojen yhteys ja merkitys eri teoslajien kohdalla esimerkiksi oikeusvaltion toimintaan, demokratiaan, yleisön sananvapauteen, yhteiskunnan henkiseen huoltovarmuuteen, tekijänoikeusalan yritysten elinvoimaan ja tekijöiden toimeentuloon. Luonnoksesta tätä on vaikea hahmottaa.

Media-alan huolena on, että esille on noussut yhä useammin merkkejä siitä, että julkisen rahoituksen toimijoiden, kuten muistiorganisaatioiden, ymmärrys tekijänoikeussuojan arvosta ja merkityksestä yhteiskunnassamme on heikentymässä.

Kulttuuripoliittisen selonteon valmistelu on ollut siiloutunutta. Kuvaavaa on, että esimerkiksi keskeistä kulttuuri- ja luovan alan edustajaa, Medialiittoa, kuultiin kulttuuripoliittista selontekoa valmisteltaessa vasta viime hetkellä.

Kulttuuripoliittinen selonteko on osa mediapolitiikkaa, koska selonteko vaikuttaa osaltaan myös media-alan toimintaan ja toimintaedellytyksiin sekä sitä kautta yleisön sananvapauteen, toimivaan demokratiaan ja kansakunnan henkiseen huoltovarmuuteen.

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus on sitoutunut edistämään reilua kilpailua mediakentällä huomioiden kansainvälisten alustajättien aseman. Hallitusohjelmassa luvataan edistää tasapuolisia kilpailuedellytyksiä eurooppalaisten yritysten ja globaalisti toimivien digijättien välillä. Tämän vuoksi Medialiiton ehdottamien teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöiden toimintaan liittyvien toimenpide-ehdotusten painoarvo on merkittävä.

Hallitusohjelmassa hallitus on myös sitoutunut tehostamaan Suomen EU-vaikuttamista ja ennakkovaikuttamista, kuten vaikuttamaan aktiivisesti ja ennakolta siihen, että alustataloutta, tekoälyä, dataa ja digitalisaatiota koskeva EU-sääntely kulkee mahdollistavaan, tasapainoiseen ja Suomen kannalta edulliseen suuntaan.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg

Ismo Huhtanen

toimitusjohtaja

lakiasiainjohtaja, Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen

Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.

Huhtanen Ismo
Medialiitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripoliittisessa visiossa ei tuoda mitään uutta tai innovatiivista tulevaisuuden ajatusta. Esimerkiksi voimassa olevassa museopoliittisessa ohjelmassa 2030 on visio, jossa tahtotila on ilmaistu konkreettisesti. Museopoliittista ohjelmaa voisi hyvinkin jatkaa 2040-luvulle asti sekä hyödyntää sitä soveltuvien osin myös kulttuuripoliittisen selonteon visiossa ja tavoiteasetannassa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuuri on muutosvoima

Kulttuuri on tässä laajana kattokäsitteenä ja tavoitteet jäävät yleiselle tasolle. Myös tässä kohdassa olisi luontevaa huomioida kulttuurialan yhteistyö muiden hallinnonalojen kanssa. Vain yhteistyön kautta tavoitteiden toteuttaminen on realistista etenkin niukkenevien taloudellisten resurssien aikana.

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Museo- ja kulttuuriperintöalan erityisyyttä osana kulttuurisektoria ei ole huomioitu. Alalla asiantuntijat tekevät työsuhteista palkkatyötä, osa myös lakisääteisiä viranomaistehtäviä. Asiantuntijoiden työsuhteessa tekemä pitkäjänteinen ja jatkuva työ on museo- ja kulttuuriperintötyössä avainasemassa eikä sitä tule unohtaa. Pelkillä projekteilla ja hankkeilla ei

ylläpidetä kulttuuriperintöämme. Rahoituksen on riitettävä seinien ja kokoelmien lisäksi työsuhteisten asiantuntijoiden palkkoihin. Alan ammattilaisten palkkaus on kuitenkin jäänyt jälkeen muiden korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden palkoista ja tämä näkyy jo nyt kasvaneena alanvaihtohalukuutena sekä rekrytointivaikeuksina. Kulttuurin sisältöjä ei ole ilman tekijöitä eikä kulttuuriperintö säily ilman pitkäjänteistä asiantuntijatyötä.

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Jotta kulttuuri on aidosti jokaisenoikeus, tulee kulttuurin olla jollain tasolla saavutettavissa eri puolilla maata. Esimerkiksi edellä mainitsemamme museopoliittinen ohjelma tunnistaa museot kulttuuripalveluna, joka kattaa koko maan. Museoiden rooli alueiden vetovoimaisuuden ja elinvoimaisuuden kehittämisessä onkin keskeinen. Tämä vaatii kuitenkin rahoitusta.

Jos lasten ja nuorten kulttuuriin osallistuminen perustuu omaehtoisuuteen, voi osallistuminen jäädä vain tietynlaisista taustoista tulevien saavutettavaksi tai muuten ohueksi. Eli tarvitaan sitä yhteistyötä koulujen ja esimerkiksi sote-sektorin kanssa, jolloin kulttuurin hyvinvointivaikutuksia saadaan paremmin kaikkien saataville.

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kulttuuripalveluilla, kuten museoilla, on merkittävä rooli kansainvälisesti. Museopoliittisen ohjelman visiossa todetaan, että vuonna 2030 Suomessa on Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Korkealaatuiset kulttuuripalvelut ovatkin vetovoimatekijöitä matkailijoille, jotka samalla tuovat tuloja myös muille aloille, kuten ravintola-, majoitus- ja kiinteistöpalveluille (kiinteistöjen ylläpito, alueiden ylläpito). Näyttelyvaihoilla esitellään suomalaista kulttuuriperintöä ja taidetta ulkomailla. Lisäksi kansainvälinen asiantuntijavaihto myös instituutioissa työskenteleville avaa mahdollisuuksia suomalaisen kulttuurialan kansainväliselle yhteistyölle.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1] Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi: Alan koulutuksesta huolehtiminen on olennaista. Humanistisia oppiaineita karsitaan koko ajan eli mistä tulevaisuuden kulttuuriperinnön vaalijat löytyvät, jos alaa ei ole mahdollista opiskella? Nuorten suuntautumiseksi museo- ja kulttuuriperintöalalle pitäisi luoda uusia mahdollisuuksia, ei vähentää. Nämä koulutetut, oman alansa asiantuntijat toimivat yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muiden toimijoiden kanssa. Ilman heitä ei toteudu kulttuuriperinnön välittäminen

uusille sukupolville. Pitkäjänteinen ja turvattu rahoitus on kulttuuriperintöalan menestyksen elinehto niin itse rakennuksille, esineille, tallentamiselle kuin näistä huolehtiville asiantuntijoille.

2) Kulttuurin tekijät avainasemassa: Kaikki toimenpiteet vaativat tekijöitä, ilman heitä eivät toimenpiteet toteudu. Museopoliittisessa ohjelmassa todetaan hyvin, että kulttuuriperintöalan ammattilaisten motivaation ylläpitämiseksi ja alan houkuttavuuden kannalta on tärkeää löytää väyliä uusien osaajien saamiseksi alalle, sekä jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia alalla jo toimiville ammattilaisille. Museotyö on pitkäjänteistä työtä, joka täytyy tehdä enimmäkseen palkkatyönä. Tällä hetkellä täydennyskoulutusmahdollisuudet ovat rajalliset, koska museoiden taloustilanne on tiukka. Välillä raha meneekin pelkästään seiniin eikä edes palkkoihin riitä rahaa. Alan houkuttavuuden ja uusiutumisen kannalta keskeistä on, että palkkataso on kilpailukykyinen. Alan palkkaus on kuitenkin nyt jälkeenyäännyt ja sen korjaamiseksi tarvitaan rahoitusta. Uhkana on, että alalle ei enää tulevaisuudessa saada asiantuntijoita ja lakisääteiset tehtävät ja kulttuuriperinnöstämme huolehtiminen ei toteudu.

3) Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa: Yli vaalikausien toteutettava kulttuuripolitiikka luo turvaa alan toimijoille, etenkin sellaisille, joilla on velvollisuus huolehtia kulttuuriperintökohteista ja objekteista. Asiantuntijoista koostuvassa neuvoa-antavassa toimielimessä tuleekin olla myös museo- ja kulttuuriperintöalan edustus.

4) Yhteistyön ja osallisuuden voima: Yhteistyössä voidaan saada synergiaetua eri sektorien toimijoiden kesken sekä osallistaa uusia yleisöjä.

5) Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Julkisen rahoituksen parantaminen on hyvä kirjaus, mutta toteutumisen eteen tulisi saada aikaan isoja muutoksia kulttuurin asemassa. Rahoituksen ennakoitavuus on tärkeää museo- ja kulttuuriperintöorganisaatioille.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry edustaa pientä ammattialaa. Edustamiemme asiantuntijoiden merkitys ja panos museo- ja kulttuuriperintötyössä on kokoansa suurempi. Olemme mielellämme tukena ja tarvittaessa toimimme asiantuntijana oman sektorimme kysymyksissä, etenkin silloin kun kyseessä on tekijöiden rooli.

Perustettavaan ylivaalikautiseen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimeen tarvitaan ehdottomasti museoalan edustus. Tuemme ensisijaisesti Suomen Museoliiton toivetta päästä mukaan toimielimeen. Mikäli lisäksi on mahdollista, olemme myös omalta osaltamme valmiita osallistumaan ehdotettuun toimielimeen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry kiittää kulttuuripoliittista selontekoa siitä, että sitä on haluttu tehdä yhdessä. Lisäksi ylivaalikautisesti kirjatut tahto- ja tavoitetilat tuovat toivottua vakausajattelua kulttuurialalle.

Kiinnitimme kuitenkin huomiota, että selonteossa on paljon luovan alan ja vapaan kentän painotusta ja museo- ja kulttuuriperintöalan erityisyys jää täysin huomioimatta. Ala poikkeaa muusta kulttuurialasta muun muassa pysyvien tila- ja kokoelmakustannustensa takia; nämä vievät ison osan rahoituksesta ja jäljelle jäävällä pitäisi pystyä palkkaamaan työsuhteisia asiantuntijoita. Pelkillä projekteilla ja hankkeilla ei ylläpidetä kulttuuriperintöämme. Niukkojen taloudellisten resurssien takia alan palkkataso on jäänyt jälkeen suomalaisten keskipalkoista eikä ala kiinnostavuudestaan huolimatta pärjää tiukkenevassa kilpailussa yhä pienenevien ikäluokkien tullessa työelämään.

Valmisteleva työryhmä on ollut aika homogeeninen ja siitä on puuttunut kokonaan museoiden edustus. Tämä valitettavasti näkyy selonteon painotuksissa ja etenkin kulttuurin tekijöistä puhuttaessa, jossa työsuhteisten asiantuntijoiden roolia ei huomioida lainkaan.

Suomen Museoliiton lausunnossa on avattu hyvin museoiden merkitystä kulttuuriperintötoimijoina ja yhdyimme heidän näkemykseensä museoiden merkityksestä myös omassa lausunnossamme.

Mäkelä Katariina
Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripolitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Ehdotamme muotoilua:

"2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat Suomea vahvistavia ja yhdistäviä voimia, jotka inspiroivat rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide ja kulttuuripolitiikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyydestä tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa."

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa. Lisäksi on huomioitava taide ja kulttuuri osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Lause "Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva. Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveystalouden menoja.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa tavoite ei ole ymmärrettävä. Mikäli on kyse maakuvatyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitikasta, visioon on lisättävä myös ulkopoliittikka aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [▪ Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. ▪ Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. ▪ Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttavat jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

1. Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.
2. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea. Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviä taiteiden aloille.
3. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitystä voisi laajemmin hyödyntää selonteon taustamateriaalina. Selvityksen tiedot: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisu.17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaali tulee tunnistaa ja tunnustaa suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uuden polven toimijoiden rahoitus ja rahoitusmekanismi on ratkaistava kestävästi. Tämä ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.

2. Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.

3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Vrt Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, joka puuttuu taustamateriaalista puuttuu kokonaan.

4. Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.

5. Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

6. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi."

Meska Sanna
Tanssin aluekeskusverkosto

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kohdassa 3.1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi todetaan, että "Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus". Tähän listaan olisi lisättävä arkistojen saavutettavuus. Arkistot ovat museoiden ja kirjastojen rinnalla keskeisiä kulttuuriperintölaitoksia. Lisäksi selonteossa todetaan, että "Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelua sekä rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä vahvistetaan kehittämällä kohteiden kestävä hoitoa sekä vajaakäytössä olevien rakennusperintökohteiden hyödyntämistä kulttuuritoiminnassa." Kulttuuriperinnön suojelua vahvistetaan myös turvaamalla valtakunnallisten ja paikallisten arkistojen

(esimerkiksi kuntien arkistot ja kotiseutuarkistot) toimintaedellytykset esimerkiksi riittävällä rahoituksella. Kohdassa 3.6. Yhteinen linja politiikassa ehdotetaan, että ”tulisi laatia konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi kestäväen kehityksen kontekstissa osana kansallista kestäväen kehityksen strategiaa 2022–2030 sekä Agenda 2030:n kansallista toimeenpanoa, ja integroidaan kulttuurinäkökulmat osaksi ilmastopolitiikan ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimia” (s. 29). Myös kulttuuriperintö liittyy kestäväen kehityksen kontekstiin ja se tulisi mainita tässä yhteydessä. Samassa yhteydessä todetaan myös: ”Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin roolia digitalisoituvan yhteiskunnan kehittymisessä sivistyksen turvaajana ja kestävyysmurroksen vauhdittajana mm. tekoälyn eettisellä hyödyntämisellä, digitaalisen itseilmaisun tukemisella ja digitaalisen hyvinvoinnin sisällyttämisellä kulttuuripalveluiden suunnitteluun.” Arkistoilla, kirjastoilla ja museoilla on aivan keskeinen rooli sivistyksen turvaajina ja tämä pitäisi jotenkin tuoda selonteossa näkyväksi. Voisiko virkkeen muuttaa muotoon: ”Vahvistetaan taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperintölaitosten roolia[...]”? Lisäksi kohdassa 3.7. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö todetaan: ”Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmissa sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.” Erityisen tärkeää olisi lisätä kulttuuriperintöorganisaatioiden rahoituksen ennakoitavuutta. Lisäksi sivulla 30 mainitaan, että ”Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri.” Tässä kohtaa täytyy myös ottaa huomioon tutkimuksen tarpeet. Olisi löydettävä tasapaino tekijöiden oikeuksien ja kulttuuriperintölaitosten oikeuksien välillä (esim. ei-kaupallisen tai kaupallisesta jakelusta poistuneen aineiston julkaiseminen).]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Arkistoilla ja koko kulttuuriperintösektorilla on korvaamattoman tärkeä rooli sekä aineettoman että aineellisen kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja käyttöön tarjoajina – samoin kulttuuriperintödatan tarjoajina. Sivulla 36-37 kuvataan kirjastojen ja museoiden valtiollista tukemista, mutta valtio on rahoittanut myös arkistoja, ja tämän rahoituksen turvaaminen jatkossa olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta arkistot voivat toteuttaa edellä mainittua rooliaan. Arkistotoiminta on pitkäjänteistä, joten olisi tärkeää että rahoitus olisi ennakoitavaa ja mahdollisimman pitkäjänteistä. Kansallisarkiston ja yksityisten keskusarkistojen lisäksi Suomessa on paljon merkittäviä paikallisia ja muitakin arkistoja, kuten esimerkiksi kuntien arkistot ja kotiseutuarkistot. Digitaalisuus avaa arkistoille aivan uusia mahdollisuuksia toimia vaikuttavasti ja tarjota aineistojaan käyttöön sekä koko Suomessa että kansainvälisesti. Tämä edellyttää tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta ja yhteistyötä, mutta myös aineistojen digitoinnin ja arkistojen toiminnan tukemista taloudellisesti. On positiivista, että kulttuuriperinnön data-avaruus on mainittu selonteon sivulla 49. Jotta arkistot ja kulttuuriperintöorganisaatiot voisivat toteuttaa tärkeää tehtäväänsä, olisi tärkeää löytää tasapaino tekijöiden ja kulttuuriperintölaitosten oikeuksien välillä – siten ettei vaaranneta tekijöiden toimeentuloa (esim. ei-kaupalliset tai kaupallisesta jakelusta poistuneet aineistot). Ilmastomuutoksen torjumisessa tuleva European Partnership in Resilient Cultural Heritage avaa uusia mahdollisuuksia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko on tarpeellinen ja hyvin laadittu. Kokonaisuutena selonteossa tulisi kuitenkin huomioida paremmin kulttuuriperintöorganisaatioiden keskeinen rooli aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja käyttöön tarjoajina. Museot on mainittu joissakin kohdin, mutta arkistojen rooli kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja käyttöön tarjoajina on yhtä keskeinen. Arkistot on mainittu selonteossa vain kerran (s. 56), vaikka niiden toiminta kulttuuriperintösektorilla (kirjastot, arkistot ja museot) on aivan keskeinen. Arkistoissa on valtava määrä suomalaista kulttuuriperintöä, jonka käyttöön tarjoamisessa digitaalisuus antaa aivan uusia mahdollisuuksia. Arkistojen aineistot tarjoavat kulttuurielämyksiä kansalaisille, mutta ne tarjoavat myös paljon mahdollisuuksia luoville aloille, matkailulle ja muulle liiketoiminnalle. Kulttuuriperintömme on olennainen osa Suomen maakuvaa (s.

53). Myös digitaalinen kulttuuriperintö pohjautuu aineettomaan arvonluontiin (s. 59) ja kulttuuriperinnön kuluttamista voidaan verrata taiteen ja kulttuurin kuluttamiseen (s. 60). Sivulla 63 mainitaan UNESCO-maailmaperintökohteet. Tähän tulisi lisätä Unescon Maailman muisti -rekisterin suomalaiset kohteet (4 kpl).

Mieto Johanna
Arkistoyhdistys - Arkivföreningen ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [-Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa -Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittyneet tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri -Vahvistetaan

ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa; teoksen hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen -Kulttuuri- ja luovien alojen vaikutus sivistisyhteiskunnan eri kolkissa turvallisuutta luovasta roolistaan aina hyvinvointiin ja talouden kasvuun ansaitsee valtioneuvostotasaisen ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen -Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Avatella on merkittävä rooli yhdistää kulttuuripolitiikan tavoitteet käytännön tekijänoikeustoimiksi, erityisesti käsikirjoittajien, näyttelijöiden ja ohjaajien aseman vahvistamisessa luovilla aloilla. Tekijänoikeuksien keskeinen rooli kulttuuripolitiikassa tarjoaa Avatelle mahdollisuuden toimia strategisena toimijana, joka ajaa jäsentensä oikeuksia, mutta myös kehittää koko alan kestävästä tulevaisuudesta. Avate keskittyy av-teosten arvoketjun tasapainottamiseen, joka tässä tapauksessa tarkoittaa kollektiivisten sopimusten neuvottelemista ja lainsäädäntöön vaikuttamista, jotta edustamillamme oikeudenhaltijoilla on jatkossa tasavertaisempi neuvotteluasema tuotantoyhtiöiden, suoratoistopalveluiden, kanavien ja elokuvajakelijoiden kanssa.

Avate tulee tulevaisuudessa valvomaan edustamiensa oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksia, luomalla sopimukselliset rakenteet, joilla tekijänoikeuskorvaukset ohjautuvat ajantasaisesti ja oikeudenmukaisesti tekijöille. Avate kehittää tekijänoikeuksien digitaalista infrastruktuuria, muun muassa parantamalla metadatan laatua ja vahvistamalla näin tekijänoikeuksien valvontaa. Avate osallistuu aktiivisesti lainsäädännölliseen valmisteluun ja keskusteluun tekoälyn käytöstä.

Avate kouluttaa käsikirjoittajia, näyttelijöitä ja ohjaajia tekijänoikeuksista, sopimusneuvotteluista ja uusien teknologioiden hyödyntämisestä. Tietoisuuden lisääminen tekijänoikeuksien merkityksestä ja oikeuksien tehokkaasta hallinnoinnista auttaa vahvistamaan tekijöiden asemaa pitkällä tähtäimellä.

Avaten vahvan roolin mahdollistaminen on tapahtunut tähän asti yksityisen kopioinnin hyvityksellä, sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoituksilla. Tulevaisuudessa liittomme rahoittaa toimintaansa tekijänoikeuskorvauksista tehtävillä hallintokulupidätyksillä, jolloin tarvetta julkiselle rahoitukselle perustoimintaan on vähäinen. Ennen tekijänoikeustulovirran käynnistymistä tarvitsemme tekijöiden edunvalvontaan ja oikeuksien turvaamiseen julkista tukea.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tekijänoikeusjärjestönä huomioidemme keskiössä ovat käsikirjoittajat, näyttelijät ja ohjaajat, sekä heidän luovan ja omaperäisen työnsä synnyttämät teokset. Tarkastelemme huomioissamme näiden ammattilaisten asemaa av-alalla, erityisesti painottaen heidän heikompaa neuvotteluasemaa ja sen parantamiseen liittyvän lainsäädännön ja politiikkatoimien tärkeyttä.

- Tekijänoikeus on kulttuuripolitiikan keskiössä, tekijöillä edelleen heikompi neuvotteluasema.
- Luovalla alalla on tekijöiden asemaa heikentäviä ja parantavia teknisiä murroksia, nyt ja tulevaisuudessa, tekijänoikeuksista on huolehdittava myös niiden keskellä.
- Toimiva tekijänoikeusinfrastrukturi turvaa oikeudenhaltijoiden oikeudet.
- Teoskynnyksen määrittely vaikuttaa tekijöiden ansioon tulevaisuudessa.

Kuten kulttuuripoliittisen selonteon taustamateriaaleissa on todettu, on tekijänoikeus kulttuuripolitiikan keskiössä ja luovan talouden selkäranka. Av-alalla tekijänoikeudet ovat elintärkeitä, sillä alan liiketoiminta perustuu niiden myynnistä saataviin tuloihin. Tämän vuoksi tekijänoikeudet ovat keskeinen osa käsikirjoittajien, näyttelijöiden ja ohjaajien toimeentuloa. Selonteko tunnistaa hyvin tekijöiden heikomman neuvotteluaseman, mutta ei niinkään huomioi rakenteita, jotka tähän ovat johtaneet, kuten markkinoiden keskittyminen, prekaari työmarkkina sekä tekijöiden sopimusosaamisen puute ja tietämättömyys omista lainsäädäntöön perustuvista oikeuksista sekä niiden taloudellisesta arvosta. Heikko neuvotteluasema johtaa tilanteeseen, jossa tekijät eivät saa asianmukaista ja oikeasuhtaista korvausta henkisen pääomansa hyödyntämisestä tai heidän laissa turvattuja oikeuksiaan muutoin poljetaan.

Luovalla alalla on tapahtunut 2000-luvulla merkittäviä disruptioita, joista huomattavimmat ovat digitaalisen jakelun yleistyminen ja tekoälyn salamannopea kehittyminen. Nämä selonteko huomioi, mutta jättää tarkastelematta muita mahdollisia tekijöiden asemaa horjuttavia tai parantavia kehityskulkuja, esimerkiksi virtuaalitodellisuuden ja lohkoketjut.

Avate on omalla toiminnallaan parantanut käsikirjoittajien, näyttelijöiden ja ohjaajien oikeusturvaa oikeudenhaltijoina muun muassa avoimuusveloitteen käytännön toteutusta edistämällä, suunnittelemalla tekijäportaalia ja av-alan kreditointia kehittämällä, jotta oikeudenhaltijat voidaan tunnistaa teosten yhteydessä oikein. Tekijänoikeuden digitaalisen infrastruktuurin kehittäminen ja metadatan vaihdon sujuvoittaminen on noussut digitaalisen jakelun vuoksi entistä keskeisemmäksi. Tekoälyn kehityksen myötä tekijöiden mahdollisuudet suojata omia teoksiaan ovat vahvasti riippuvaisia koneluettavista tunnisteista ja järjestelmien välisestä tiedonvaihdosta. Ilman kehittyntä infrastruktuuria esimerkiksi tekijöiden mahdollisuudet opt-outien tekemiseen estyvät. Metadatan ja tekijänoikeusinfrastruktuurin lisäksi av-alalla on kehitettävä yleistä raportointia, joka ei ole lainkaan samalla tasolla kuin esimerkiksi esittävien taiteiden tai kirjallisuuden aloilla, puhumattakaan musiikin käyttöön liittyvistä raporteista.

Tekijänoikeutta haastaa jo nyt, mutta varmasti enenevässä määrin tulevaisuudessa, käsitys teoskynnyksestä. Teoskynnys on tähän asti ollut määräävä tekijä tekijänoikeuden muodostumisessa. Jo nyt tekijänoikeusjärjestöt joutuvat miettimään millainen määrä tekoälyllä tuotettua materiaalia itsenäisen teoksen sisällä on sallittua, jotta teoskynnyksen voidaan tulkita ylittyneen. Kokonaan tekoälyllä tuotettujen teosten osalta voidaan jo todeta, ettei teoskynnys ylity, mikä aiheuttaa

tekijänoikeuksista elantonsa rakentaville tekijöille suuren haasteen, kun saatavilla on suojaamatonta materiaalia usein täysin ihmisen luomaan materiaaliin verrattuna edullisemmin ja helpommin.

Kulttuuripoliittisen selonteon kolmannessa tavoitteessa todetaan: "Monimuotoinen ja saavutettava kulttuuri on jokaisenoikeus. Kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, sijainnista, iästä tai taloudellisista resursseista." Suomen perustuslaki takaa taiteen vapauden ja oikeuden omaan kulttuuriin, samoin YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Silti on selvää, että tästä jokaisenoikeudesta on pidettävä kiinni ja sitä on puolustettava. Ammattimaiseen taiteen ja kulttuurin tekemiseen investoiminen ja kasvun edellytysten vahvistaminen on meidän yhteinen tehtävä. Tämän vuoksi kulttuurin rahoitus on saatava tulevaisuudessa kestäväälle pohjalle, sillä kuten tieteessä ei myöskään taiteessa ilman vivuttavaa rahoitusta saavuteta menestyksiä ja maailmanluokan teoksia. Suomalaista taidetta ja kulttuuria tekevät ja vaalivat vain moninaiset suomalaiset tekijät!

Numminen Matti
Audiovisuaalisen alan tekijät ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden, kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, edistetään luovien alojen immateriaalioikeusosaamista ja neuvottelutaitoja]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Grafia ry on visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestö, jonka tarkoituksena on edistää alan tietämystä ja tuntemusta sekä valvoa jäsentensä ammatillisia, oikeudellisia ja taloudellisia etuja. Järjestö on perustettu vuonna 1933. Grafian jäsenet ovat viestintä- ja muotoilualan ammattilaisia. Järjestöön kuuluu lähes 1300 jäsentä. Grafia toimii koko visuaalisen viestinnän kentän ja sen ammattilaisten yhdyssiteenä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Grafia kiittää mahdollisuudesta lausua kulttuuripoliittisesta selonteosta. Selonteko on kunnianhimoinen ja arvostamme sen poikkihallinnollista luonnetta. Luovan alan edistäminen edellyttää yhteisiä linjauksia yli toimialarajojen ja vaalikausien. Tämänhetkiset mittavat luovaa alaa koskevat leikkaukset ovat kuitenkin pahasti ristiriidassa selonteon tavoitteiden kanssa.

Esimerkiksi luovan alan tilastointia ollaan ajamassa alas osana Tilastokeskuksen säästötoimenpiteitä. Selonteon toimenpide-ehdotuksissa kuitenkin todetaan, että toimialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä hyödynnettävyyttä tulisi parantaa. Yhteiskunta tietovaltaistuu ja nykyisten, puutteellistenkin, rakenteiden purkaminen vaikeuttaa entisestään selonteossa esiteltyjen tavoitteiden saavuttamista.

Luovilla aloilla on suuri potentiaali vauhdittaa kestävä kasvua ja kilpailukykyä. Luovan alan potentiaalia ei ole kuitenkaan hyödynnetty riittävästi. Luoville aloille tulisi laatia kasvustrategia alan potentiaalın kokonaisvaltaiseksi hyödyntämiseksi. Tulisi myös luoda luovalle alalle paremmin sopivia rahoitusmalleja ja tukea toimijoiden omien tulojen kasvattamista eri tavoin. Esimerkiksi tekijöiden immateriaalioikeusosaamisen ja neuvottelutaitojen parantaminen sekä yrittäjyysosaamisen parantaminen olisivat keinoja tähän.

Elinvoimainen luova- ja kulttuuriala tarvitsee tekijöitä. Siksi työn tekemisen edellytykset on turvattava ja tekijöiden työmarkkina-asemaa vahvistettava. Näillä aloilla työelämä muuttuu erityisen nopeasti ja tekijöitä pitäisi tukea edistämällä itsensä työllistäjien asemaa. Valmisteilla oleva yhdistelmävakuutus on konkreettinen askel tähän suuntaan.

Tekoälyn ja tekoälysovellusten kehittyminen on luovalle alalle sekä uhka että mahdollisuus. Tekoälyä ja siihen liittyvää lainsäädäntöä kehitettäessä on varmistettava, että tekijöiden oikeudet turvataan. Teknologian kehitys ei saa syrjäyttää luovaa työtä, tekijöille syntyviä oikeuksia eikä luovan työn ansaintamahdollisuuksia. Tekoälyteknologioita tulee kehittää vastuullisesti tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Soramäki Katri
Grafia ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kajaanin kaupunginteatteri on myös yksi tärkeä pohjoisen Suomen kiertueteatteri joka vie syrjäseutujen lapsille, nuorille ja vanhuksille korkeatasoista ja laadukasta esitystaidetta

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Valtion massiiviset leikkaukset teattereihin tarkoittavat, että niillä ei ole varaa viedä esityksiä enää kouluihin, päiväkoteihin eikä vanhustentaloihin. Ne eivät pysty myöskään enää palkkaamaan freelancereita ja joutuvat irtisanomaan vakituista henkilökuntaa.

Monikulttuurisessa Suomessa kulttuurilla on merkittäviä vaikutuksia myös ihmisten henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Lisäksi sillä voidaan ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää suvaitsevaisuutta, ymmärtämystä ja luottamusta. Kaikki kulttuuri ei voi - eikä sen pidäkään voida - tuottaa rahallista lisäarvoa.

Jukka Peltola
Kajaanin kaupunginteatteri

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuri- ja taidealan toiminnalle on turvattava vakaa taloudellinen toimintaympäristö. On aivan keskeistä, että eduskunta sitoutuu ylivaalikautiseen toimenpideohjelmaan, jossa vahvistetaan kulttuurin rahoitusta sekä sen täytöntöönpanoon tulevana vuosina. Meillä on loistavaa osaamista, jota jatkuva toiminnoista säästäminen nyt kahlitsee.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry edistää käsityötä taito, kulttuurina ja elinkeinona. Unescon aineettoman kulttuuriperintösopimuksen akkreditoituna asiantuntijana. Käytännön työllään järjestö edistää sopimuksen konkreettista toteutumista osallistamalla erilaisia yhteisöjä, kokoamalla käsityöalan toimijoita yhteen sekä järjestämällä koulutusta. Paikallisella se osallistaa yhteisöjä ja ylläpitää elävänä taitoja, perinteitä ja tapoja.

Haluamme osaltamme myös jatkossa olla mukana aktiivisesti edistämässä kädentaitojen kulttuurin, luovuuden ja yrittäjyyden edellytyksiä Suomessa. Kulttuuripoliittinen selonteko luo hyvän raamin tälle työlle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Hyytiäinen Minna
Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiossa, jonka tulisi olla kulttuuripoliittinen tavoitetila, asetetaan tavoite ”kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalle”. Mikäli tällä ilmaisulla haetaan politiikojen vastavuoroisuutta, sen voisi kuvata auki. Kulttuuripoliitiikalla on liittymäpintoja myös moniin muihin politiikanaloihin, ei vain elinkeinopolitiikkaan. Nyt näitä muita liittymäpintoja ei ole mainittu lainkaan. Olisi hyvä pyrkiä kuvaamaan kulttuuripoliittinen tavoitetila, vaikka se sitten olisikin yhteistyössä saavutettava.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

STM kannattaa neljää tavoitetta, mutta ehdotamme niihin seuraavia muutoksia.

Tavoite 1. Kulttuuri on muutosvoima: Voisiko sanoituksessa korostaa enemmän yhteisöllisyyden, osallisuuden ja demokratian vahvistamista? Muutosvoima-sana jättää tavoitteen ehkä hieman abstraktiksi/ylätasoiseksi.

Tavoite 2: Voisiko tavoitteessa nostaa luovien alojen kasvupotentiaalia otsikkoon?

Tavoite 3: Kulttuuri on oikeus, mutta myös laajasti hyvän elämän ja hyvinvoinnin yksi perusedellytys. EU:n OMC-työryhmän työssä kulttuuri nähdään myös yhtenä elintapana kuten ravitsemus, liikunta, uni ja sosiaaliset suhteet. Tätä näkökulmaa voisi nostaa esiin.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [a. Panostetaan kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys. b.

Asetetaan kulttuurialalle syrjäytymistä ehkäiseviä tavoitteita, joiden avulla yhteiskunnastamme rakentuu kaikki mukaan ottava ja kaikille turvallinen paikka elää ja tuntea itsensä yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi c. Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuurilla on tärkeä rooli väestön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriö edistää kulttuurihyvinvoinnin lähestymistapaa ja kulttuurihyvinvoinnin toimenpiteiden toteuttamista osana poikkihallinnollista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuin myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ja järjestöjen toiminnassa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että kulttuurihyvinvoinnin näkökulma olisi nykyistä vahvemmin esillä selonteossa. Lisäksi selonteossa olisi tärkeä tunnistaa toimenpiteiden sukupuolivaikutukset sekä varmistaa, että niillä edistetään sukupuolten tasa-arvoa.

Hätönen Heli
Sosiaali- ja terveysministeriö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripoliittikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Visio on kulttuuripoliittinen tavoitetila 2040-luvulla: 2040-luvulla taide ja kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide ja kulttuuripoliittikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa.

Kulttuurin huomioiminen osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Lause "Kulttuuri merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva.

Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveystalouden kuluja.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa kappale ei ole ymmärrettävä. Onko kyse maakuvatyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitiikasta? Näin ollen visioon on lisättävä myös ulkopoliitiikka aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [▪ Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. ▪ Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. ▪ Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten

strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

1. Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttaa jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

2. Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.

3. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea.

Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviätaiteiden aloille.

4. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitys on ladattavissa osoitteesta: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisuja.17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaalin tunnistaminen ja tunnustaminen suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uudenpolven toimijoiden rahoituksen ja rahoitusmekanismien kehittämistä kestävästi, joka ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.

2. Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.

3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Esimerkkinä tästä "Kulttuurin perusta kestäväksi" -toimenpidekokonaisuudessa vaikkapa taiteen perusopetus tai kulttuurikasvatussuunnitelmat. Tällaiset ovat jo lain mukaan kuntien kulttuuritoimintaa. Laki määrittelee kuntalaisten oikeuden saada kulttuuripalveluita.

4. Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.

Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtiosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

5. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi."

6. Taustamateriaalista puuttuu kokonaan laki kuntien kulttuuritoiminnasta.

Hautala Mari
Keski-Suomen Tanssin Keskus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen (3.4.) 1) Luovien alojen kasvustrategialla edistetään aineettomaan pääomaan perustuvaa liiketoimintaa, teknologiaa hyödyntäviä kaupallisesti elinkelpoisia palveluinnovaatioita ja sisältöjen tuottamista. Luodaan uusia yhteistyö- ja rahoitusmalleja, joilla tuetaan taide- ja kulttuurialojen potentiaalın hyödyntämistä sosiaalista ja inhimillistä arvoa tuottavien yhteiskunnallisten innovaatioiden synnyttämisessä. 2) Laaditaan sidosryhmien kanssa periaatteet tekijänoikeuden ja aineettoman pääoman arvottamiseksi ja lisätään alan yritysten ja rahoittajien välistä vuoropuhelua. 3) Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia

rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken. 4) Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. 5) • Valtion kehittämisrahoitusta suunnataan kulttuuri- ja luovien alojen uudistamiseen ja arvoketjujen toteutumiselle välttämättömien toimintamallien ja palveluiden kehittämiseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Filmikamari jäsenjärjestöinen (Suomen elokuvateatteriliitto - SEOL ry ja Suomen elokuvatoimistojen liitto ry) osallistuu mielellään kulttuuri- ja taidepoliittiseen keskusteluun, tuottaa tietoa kulttuuripoliittiseen ja kulttuurin talouteen liittyvään päätöksen tekoon. Välitämme jäsenillemme (yli 190 elokuvateatteria, kaikki merkittävät elokuvien levittäjät ja maahantuoja) tietoa viranomaispäätöksistä, -suosituksista sekä kulttuuripoliittisista toimenpiteistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme, että on laadittu kulttuuripoliittinen selonteko, jonka kautta kulttuuripoliittikkaan kohdistuu pitkän aikavälin strategisia tavoitteita. Selonteossa esitetään joitakin hyvin konkreettisia toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseksi, mutta monilta osin pysytellään hyvin yleisellä tasolla. Keskeistä selonteon tavoitteiden toteutumiselle on, että myöhemmin laadittavassa toimenpanosuunnitelmassa täsmennetään ja kuvataan konkreettisesti ja käytännönläheisesti tarvittavat toimenpiteet, niiden aikataulut ja seuranta.

Kannatamme esitystä siitä, että rahoituksen ennakoitavuutta lisätään mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.

Pidämme positiivisena, että kulttuurin monenlaiset välilliset ja välineelliset vaikutukset tunnustetaan selonteossa. On erinomaista, että selonteossa useaan otteeseen mainitaan, että taiteella, kulttuurilla (tai luovilla aloilla) on merkitystä myös elinkeinotoimintana.

Yhtä lailla pidämme tärkeänä, että selonteossa todettiin se tosiasia, että kulttuurin suurin rahoitus tulee kotitalouksilta ☐ toisin sanoen suomalaisilta, jotka haluavat nauttia taiteesta ja kulttuurista. Kotitaloudet rahoittavat kulttuuria noin 6 miljardilla eurolla vuosittain. Julkishallinto eli valtio ja kunnat rahoittavat kulttuuria noin 2,2 miljardilla eurolla.

Yhtä kiistämätön tosiasia myös on, että julkinen rahoitus turvaa jokaiselle kulttuurin saavutettavuuden ja korjaa pienen markkinan puutteita kotimaisen kulttuurin elinvoimaisuuden varmistamiseksi.

Pidämme tärkeänä selvityksen huomiota siitä, että kulttuurialaan investoiminen tuottaa taloudellisia kerrannaisvaikutuksia esimerkiksi hankintojen ja palveluiden ostoina, maksettujen palkkojen tuottamana ostovoimana ja verotuloina sekä synnyttämällä kysyntää muiden alojen palveluille. Investoidun pääoman tuottoa arvioitaessa on otettava huomioon taloudellisen arvon lisäksi myös mm. hyvinvoinnin kasvu, sosiaalisen, kulttuurisen

ja sivistyspääoman kasvu sekä yhteiskunnalle ja väestölle tuotettujen palveluiden ja hyötyjen arvo.

On erinomaista, että kulttuurin itseisarvon lisäksi selonteossa todetaan luovien alojen elinkeinotoiminnan merkitys. Siksi olisi perusteltua, että asiakirjassa olisi oma lukunsa luovan alan elinkeinotoiminnasta.

Kuten kaiken julkisen tuen, myös kulttuurin tukemisen pitäisi olla säännöllisen arvioinnin alla. Oli tuki sitten kulttuurialan järjestöille tai suoraa taiteilijoiden työn tukemista, pitää tuloksia ja tavoitteiden toteutumista pystyä arvioimaan. Arvointikriteereitä on syytä olla useampia, mutta yhden kriteereistä tulisi olla arvio siitä, miten tuki tuottaa taloudellista toimeliaisuutta.

Esimerkki Filmikamarin toimialalta: Suomen elokuvasäätiön tuki elokuvatuotannoille tuo tuen vähintään 1,2-kertaisena valtiolle takaisin. Business Finlandin jakama tuotantokannustin vähintään 1,4-kertaisena. Ja välilliset hyödyt päälle.

Esitys yli vaalikausien toimivasta neuvoo-antavasta toimielimestä kuulostaa hyvältä ja tuo myös liiketoiminnalle kaivattua ennustettavuutta. Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on tärkeää, että elinkeinoelämän ja valtionhallinnon välillä on vakiintuneet rakenteet yhteisen dialogin ja seurannan ylläpitämiselle. Tällöin toimialan erityispiirteet voidaan huomioida ja kohdentaa julkista tukea mahdollisimman tehokkaasti ja kasvua synnyttäen sekä tehdä tarvittaessa korjausliikkeitä.

Arvoketjun rakenne, tekijöiden ansainmalli ja kansainväliset toimijat eroavat esimerkiksi av-alan, kirjallisuuden ja musiikkialan välillä, mikä tulisi huomioida myös aloihin kohdistuvissa toimenpiteissä. Erot tulisi huomioida myös mahdollisissa toimielimissä, neuvottelukunnissa tai ohjausryhmissä.

Koistinen Tero
Suomen Filmikamari ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [1. Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita ja rahoitusinstrumentteja, 2. Kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, 3. Vahvistetaan suomalaisen taiteen ja kulttuurin osuutta vienninedistämismatkojen ja valtiovierailuiden ohjelmassa. Kannatamme vahvasti myös Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö -toimenpidekokonaisuutta, erityisen tärkeää varmistaa että ”Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu.”]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Frame on nykytaiteen asiantuntijaorganisaatio ja tiedotuskeskus, joka vahvistaa suomalaisen nykytaiteen asemaa sekä edistää yhteistyötä kotimaisten ja ulkomaisten nykytaiteen ammattilaisten välillä. Tehtävämme on tukea kuvataiteen ammattilaisten kansainvälistä toimintaa sekä tuottaa tietoa nykytaiteen toimintaympäristöstä. Tiedotuskeskusroolimme myötä kehitämme kuvataiteen toimialaa kotimaassa monin tavoin, ja tulemme olemaan keskeisesti mukana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa. Jaamme eteenpäin myös OKM:n myöntämää valtionavustusta nykytaiteen kansainväliseen toimintaan. Erityisesti selonteossa mainitut toimet taiteen kansainvälisen toiminnan edistämiseksi sekä taiteen rahoituksen ja koko kentän ekosysteemin vahvistamiseksi ovat tehtävämme kannalta keskeisiä asioita.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitettävää selonteossa:

Kansainvälinen toiminta nostettu yhdeksi pääkohdaksi:

On erittäin myönteistä, että taiteen kansainvälisen toiminnan vahvistaminen on nostettu selonteossa yhdeksi päätavoitteeksi Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista -kappaleen mukaisesti. Toimenpide-ehdotus "Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja (mm. valtion vientituki, tuotantokannustin, hallinnollisesti kevyt tukirakenne messu- yms. osallistumiselle, kansainvälistymisen tuki- ja välittäjäorganisaatioiden roolin vahvistaminen)" tukee sitä, että taiteen ja kulttuurin valtava kansainvälistymis- ja kasvupotentiaali saadaan käyttöön.

Kuten selonteossa todetaan, kansainvälistyminen ja vienti edellyttävät kohdemarkkinoiden hyvää tuntemusta ja läsnäoloa sekä laajoja yhteistyöverkostoja. Tätä meillä on, mutta menestystarinat vaativat pitkäjänteistä työtä ja monivuotisia strategisia investointeja kulttuurin vientihankkeisiin. Jotta suomalainen kulttuuri voi menestyä maailmalla, tarvitaan tehokasta välittäjäporrasta ja vahvoja tukiorganisaatioita. Kansainvälistymisstrategian laatiminen on erinomainen suunnitelma. Myös tässä poikkihallinnollisuus erityisesti TEM:in, UM:n ja kansainvälisyyttä edistävien organisaatioiden, kuten taiteen tiedotuskeskusten ja kulttuuri-instituuttien kesken on olennaista.

Alan rakenteelliset uudistustarpeet tunnistetaan:

Kuten selonteossa todetaan, on tärkeää, että "Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja". Selonteon toimenpide-ehdotus "Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia" on tärkeä myös taiteen vapaan kentän toimijoiden pitkäjänteisen kehittymisen edellytyksenä.

Kuten selonteossa todetaan, taiteenaloissa on kuitenkin huomattavia eroavaisuuksia, mikä on vaikuttanut myös eri alojen toiminta-, kehittämis- ja rahoitusrakenteisiin. Esimerkiksi kuvataiteen kentän taideyhteisöjen ja välittäjäportaan keskeistä roolia ei ole kulttuuripoliittisessa kehitystyössä ja rahoitusrakenteissa aiemmin tarpeeksi tunnistettu. Kuvataiteen alalla taiteellisen työn rakenteet ovat tutkitusti monia muita taiteenaloja heikommat ja myös kuvataiteen yhteisöt ovat huomattavasti muiden taiteenalojen yhteisöjä heikommin rahoitettuja. (Cupore 2023)

Poikkihallinnollisuutta vahvistetaan:

On myönteistä, että selonteossa tunnistetaan tarve hallinnonalojen väliselle yhteistyölle myös kulttuuripolitiikan edistämiseksi. Kulttuurin kasvupotentiaalin tunnistamisessa ja hyödyntämisessä hallinnonalojen välisellä yhteistyöllä on merkittävä rooli. Siksi kannatamme Valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista.

Kulttuurin tietoperusta tulee turvata:

On tärkeää, että selonteossa "Kulttuurin tietoperustan kattavuutta vahvistetaan ja hyödynnettävyyttä parannetaan". Tietopohjan vahvistamisen osalta painotamme tarvetta koko kulttuurialaa koskevalle datalle, kuten alan talous- ja työllisyyslukuille. Tärkeä osa tätä kokonaisuutta ovat Tilastokeskuksen kulttuuritilastot, joita on esitetty lakkautettavaksi. Kerran menetetyt kulttuuritilastot heikentäisivät merkittävästi pohjaa selonteon toimenpiteiden seuraamiselle ja arvioinnille. Tilasto- ja tietopohjan vahvistamisessa omien taiteenalojensa tiedontuottajina toimivilla taiteen tiedotuskeskuksilla on keskeinen rooli.

Kolme kehityskohtaa selonteossa

Rahoituskysymykset:

Selonteon toimenpide-ehdotus "Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu." on erittäin kannatettava, mutta liian kaukana tulevaisuudessa. Nyt näköpiirissä olevalla rahoitustilanteen heikentymisellä ehtii olla dramaattisia vaikutuksia koko kulttuurialaan Suomessa, jos tilannetta ei mahdollisimman pian korjata. Ilman konkreettisia investointeja suurta osaa selonteon hyvistä tavoitteista on vaikeaa tai mahdotonta saada toteutumaan.

Selonteon esittämä taiteen ja kulttuurin rahoituspohjan laajentaminen ja esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmallien kehittämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat kannatettavia: "Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden

omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys."

Alan (oma)rahoitusmalleissa on varmasti kehitettävää ja sekä yrityksiä että yksityishenkilöitä voidaan kannustaa mukaan taiteen ja kulttuurin rahoittamiseen myös politiikkatoimilla. Rahoituspohjan laajentaminen edellyttää myös taidetoimijoilta itseltään resursseja, koska kumppanuuksien ja rahoittajien hankkiminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Rahoituspohjan laajentaminen täytyy kuitenkin tähdätä alan kokonaisrahoituksen kasvamiseen, eikä tilkitä vähenevää julkista rahoitusta.

Taiteen ja kulttuurin julkisen rahoituksen pitkäjänteinen vahvistaminen tulisi olla tulevien vuosikymmenien kulttuuripolitiikan keskiössä. Kuten selonteossa on todettu, kulttuuri tuottaa merkittävästi enemmän kuin siihen investoidaan. Toimenpideohjelmassa on laadittava konkreettinen tavoiteaikataulu kulttuurin julkisen rahoituksen vahvistamiselle, kuten Taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle Kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle.

Jos alan rahoitusta siirretään Business Finlandille, on syytä linjata, että kaikki alat pääsevät sen piiriin. Esimerkiksi gallerioiden taidemyyntiä ja messutoimintaa edistäviä tuki-instrumentteja tulisi kehittää entisestään. Kaikkien taiteenalojen toimijat eivät myöskään tällä hetkellä pääse Business Finlandin tuen piiriin tai toimi sen logiikan mukaisesti. On olennaista vahvistaa strategisesti luovien alojen T&K-osaamista ja sisällyttää kulttuuriala T&K-kasvupanostuksiin.

Taideyhteisöjen rooli tulisi tunnistaa vahvemmin:

On kiitettävää, että kulttuurin tekijät ja taiteen sisältöjen tuottajat on nostettu selonteossa keskeiseen asemaan. Taidetta ei synny ilman taiteilijoita, mutta taide ei pääse yleisön ja yhteiskunnan saataville ilman vahvaa välittäjäporrasta. Taiteilijoiden lisäksi selonteon toimenpideohjeiden tulisi huomioida vahvemmin myös taideorganisaatiot, taidemuseot, vapaan kentän yhteisöt ja taiteen välittäjäporras.

Vapaan kentän taideyhteisöillä on keskeinen rooli taiteen välittäjinä ja arvoketjussa, alueellisen saavutettavuuden edistäjinä ja kulttuurialan työllistäjinä. Kuvataiteen kentällä taideyhteisöjen heikko rahoitus hidastaa edelleen kestävien toimintarakenteiden syntymistä omarahoituksen kasvattamista sekä reilujen korvauskäytäntöjen kehittymistä. Lisäksi kuvataidealan keskeinen toimija, taidemuseokenttä, joka on alan merkittävä työllistäjä, aluetaloudellinen vaikuttaja ja olennainen kuvataiteen esittäjä ja kulttuuriperinnön säilyttäjä, jää selonteossa näkymättömiin.

On hienoa, että selonteossa kuvataiteilijoiden työn rakenteelliset epäkohdat on huomattu ja "Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään". Nykytilan kuvauksessa on ansiokkaasti tunnistettu huoli taiteilijoiden toimeentulosta "erityisesti visuaalisilla aloilla, joilla

työllistäviä organisaatioita on vähän”. Kuvataiteen organisaatioita onkin syytä vahvistaa siten, että esimerkiksi näyttelytoiminnasta syntyy taiteilijoille tuloja.

Lopuksi

Selonteko kurkottaa yli nyt näköpiirissä olevien leikkausten. Niitä ei voi kuitenkaan jättää huomiotta, kun mietitään millaisella kulttuurikentällä tulevaisuudessa, selonteon toimenpiteiden toteutuessa, toimimme. Leikkauksissa on vaikutuksia, joita ei voida perua vaikka kulttuurin rahoitustilanne tulevaisuudessa paranisi – kerran kaatuneet toimintarakenteet tai kadonneet alueelliset kulttuuritoimijat eivät ole enää toteuttamassa selonteon tavoitteita. Jos selonteon tavoitteisiin rahoituksen kasvusta ja rakenteiden vahvistamisesta päästään, kulttuurin kenttä näyttää todennäköisesti hyvin erilaiselta kuin juuri nyt. Leikkausten kohdentamisen puutteellisten tietojen vuoksi myöskään vaikutusarvioita on haastava tehdä.

Kuosmanen Rosa
Frame Finland

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi (On tärkeää, että kulttuuriin pääsevät osalliseksi kaikki jo varhaislapsuudesta lähtien yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi; lisäksi painotamme kaikenikäisten medialukutaidon ylläpitämistä) 2. Yhteistyön ja osallisuuden voima (Lisätään yhteistyötä kulttuurialan ja lähialojen kesken ja tunnistetaan kulttuurin merkitys kotoutumisessa); 3. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa (Kannatamme uuden neuvoa-antavan toimielimen perustamista kestävien ratkaisujen takaamiseksi); 4. Yhteinen linja politiikassa (Kulttuuri ymmärretään eri sektoreilla voimavarana, joka tukee yhteiskunnan resilienssiä, yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä); 5. Kulttuurin tekijät avainasemassa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Cultura-säätiön rooli tulevassa kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa keskittyy kulttuurin käyttämiseen keinona kotoutumisen edistämisessä. Kulttuurin avulla voidaan lisätä yhteiskunnallista osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja resilienssiä, jolloin siitä tulee tärkeä osa huoltovarmuutta. Cultura-säätiön tehtävänä on edistää Suomen venäjänkielisten kotoutumista ja osallisuutta. Säätiön toteuttamat selvitykset ovat näyttäneet, että Suomen venäjänkielinen väestö luottaa merkittävästi heikommin suomalaiseen mediaan koko väestöön verrattuna. Heikko luottamus suomalaiseen mediaan linkittyy epäluottamukseen muita yhteiskunnan instituutioita kohtaan. Tämän vuoksi Cultura-säätiö korostaa medialukutaidon vahvistamisen tärkeyttä, ja pyrkii edistämään sitä työssään yhdessä sidosryhmien kanssa.

Säätiömme pyrkii vahvistamaan osallisuutta, vuorovaikutusta ja yhteisymmärrystä eri kulttuuritaustoista tulevien väestöryhmien välillä. Tämä työ tukee kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita vahvistaa kansallista identiteettiä huomioiden monimuotoisuus sekä edistää yhteistä kulttuurista perustaa, joka on kaikkien saavutettavissa. Säätiö panostaa suomen kielen oppimisen tukemiseen, sillä se on keskeinen tekijä osallisuuden, saavutettavuuden ja kulttuurisen yhteyden vahvistamisessa. Käytämme työssämme myös selkeää suomen kieltä ja tuotamme kaksikielistä verkkojulkaisua suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta.

Osallistumme myös kulttuurialan poikkisektoriseen yhteistyöhön esimerkiksi paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa, jotta kulttuuripalvelut ja -sisällöt olisivat aidosti kaikkien saavutettavissa. Pitkäjänteinen ja kestävä kulttuuripolitiikka, joka edistää monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta vastaa säätiön toiminnan arvoja.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Cultura-säätiö käyttää työssään kulttuuria keinona kotoutumisen edistämisessä. Kulttuurin avulla voidaan lisätä yhteiskunnallista osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja resilienssiä, jolloin siitä tulee myös tärkeä osa huoltovarmuutta. Cultura-säätiön tehtävänä on edistää Suomen venäjänkielisten kotoutumista ja osallisuutta.

Osallistumme myös kulttuurialan poikkisektoriseen yhteistyöhön esimerkiksi paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa, jotta kulttuuripalvelut ja -sisällöt olisivat aidosti kaikkien saavutettavissa. Pitkäjänteinen ja kestävä kulttuuripolitiikka, joka edistää monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta vastaa säätiön toiminnan arvoja.

Suomalainen väestö on moninainen, ja koko ajan moninaisempi, eli selonteossa mainittu kulttuurin saavutettavuuden parantaminen ja sen varmistaminen, että kaikilla on oikeus päästä kulttuurin pariin on myös Cultura-säätiön tavoitteiden mukaista toimintaa. Kiitämme myös siitä, että kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon kehittämiseen tullaan panostamaan.

Selonteossa olisi hyvä huomioida myös kulttuuritoimijoiden toimintaedellytysten turvaaminen tässä ajassa. Nyt hallituksen tekemät leikkaukset esimerkiksi OKM:n hallinnonalalle tulevat vaikuttamaan vapaan taiteen kentän toimijoiden ja museoiden sekä esittävän taiteen valtionosuuksiin ja ovat sikäli ristiriidassa selonteon hengen kanssa. Käytännön politiikan olisi tuettava selonteon tavoitteita.

Gusatinskaya Eilina
Cultura-säätiö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [1] Kirja-alasta tehdään laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. 2) Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. 3) Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämiseen liittyvät

laajemmat yhteiskunnalliset intressit otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä. 4) Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. 5) Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sanasto ry on kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka edustaa yli 17 000 kirjailijaa ja kääntäjää. Kulttuuripoliittisessa selonteossa on tuotu hyvin esille tekijät ja tekijänoikeudet. Tekijänoikeusjärjestönä Sanasto osallistuu mielellään kirjallisuuden tekijänoikeuskysymysten asiantuntijana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon. Erityisesti kirjallisuuden osalta vanhentuneita rakenteita tulee pystyä nykyaikaistamaan, jotta kirjailijoilla ja kääntäjillä on mahdollisuus tulla toimeen omalla työllään.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme erityisesti Kulttuuripoliittiseen selontekoon otetusta kirjauksesta koskien kirja-alasta tehtävää laajempaa selvitystä ja kansallista toimenpideohjelmaa kirjallisuuden tukemiseksi. Samalla haluamme muistuttaa, että kirjallisuus on sekä kaunokirjallisuutta että tietokirjallisuutta. Nyt tietokirjallisuus ei varsinaisesti näy selonteossa vaikka sillä on suuri merkitys kansallisen kulttuurimme rakentumisessa.

Kirjallisuuden tekijöillä olisi mahdollisuus tulla toimeen omalla työllään, jos he saisivat asianmukaisen korvauksen teostensa hyödyntämisestä. Toivomme, että kulttuuripoliittisen selonteon myötä myös valtio toimii vastuullisesti kirjallisuuden käyttäjänä ja huolehtii siitä, että tekijät saavat teostensa hyödyntämisestä asianmukaisen korvauksen.

Selonteossa esille tuotu tavoitteiden konkretisointi, vaikuttavuus ja mittaaminen ovat erittäin kannatettavia. Toimeenpanosuunnitelman laatiminen on tärkeä vaihe kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden toteuttamisessa ja toivomme mahdollisuutta olla mukana vaikuttamassa toimeenpanosuunnitelman laatimiseen ja mittareiden valitsemiseen.

Vettensola Niina
Sanasto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1. Kulttuuri on muutosvoima on totta jo nyt ja kuulostaa enemmän sloaganilta kuin tavoitteelta. Muotoilua muuttamalla voisi ajatus ehkä kirkastua tavoitteen suuntaan esim. Kulttuurin muutosvoima kannattelee yhteiskunnassa tai Kulttuurin muutosvoima on yhteiskunnassa käytössä.

Kommenttina toimenpide 3. - Ehdotan seuraavaa konkretiaa/ lisäystä: Vuoteen 2040 mennessä tulisi saavuttaa tilanne, jossa kaikki politiikkaohjelmat tunnistavat ja huomioivat kulttuurin, väestön kulttuurisen osallisuuden ja kulttuuri-ilmapiiirin merkityksen eri toimia suunniteltaessa sekä sitoutuvat osaltaan kulttuuriin liittyvien väestötason vaikutusten varmistamiseen ja tavoitteiden toimeenpanoon (ml. yksilölliset kulttuuriset oikeudet). Tätä työtä voitaisiin kutsua Kulttuuri kaikissa politiikoissa eli CiAP -Culture in All Policies -strategiaksi. CiAP-työllä voitaisiin varmistaa myös eri alojen ja päätöksenteon asiantuntemusta kulttuurin keskeisestä roolista yhteiskunnassa sekä varmistaa kulttuuriin liittyvällä tiedolla johtaminen ja kansallinen vaikuttavuustiedonkeruu. Vertaa: Terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen kentällä puhutaan kansallisesti ja kansainvälisesti Health in All Policies - HiAP, eli Terveys kaikissa politiikoissa -strategiasta (WHO). Tämä tarkoittaa väestön terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden tukemista ja huomioimista kaikissa

politiikkaohjelmissa ja -toimissa. Toimenpide 4. Tehdään määrätietoisesti muutosta pois vallitsevasta tilanteesta, jossa pitkántähtäimen tavoitteita toteutetaan lyhytkestoilla ja pistemäisillä resursseilla. Vuoteen 2040 mennessä kulttuurikentän rahoitusinstrumentit vastaavat asetettujen tavoitteiden laajuutta ja ovat aikajänteeltään realistisia, ja mahdollistavat näin systemaattisen kehittämisen, kehittymisen ja pitkäkestoiset kumppanuudet ja kehityskulut. Resurssija käytetään tehokkaasti ja fokus pistemäisten rahoitusten hankkimisesta (olemassaolokamppailu) on siirtynyt asiantuntijatyön sisältöjen hyödyntämiseen ja vaikutusten vahvistamiseen (laaja vaikuttavuus ja uudet innovaatiot). Toimenpide 6. Kulttuuri ei ole vain väline muiden suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen, vaan yksi suurista yhteiskunnallisista kysymyksistä, jonka roolin systemaattisella vahvistamalla voidaan vaikuttaa yhteiskunnallisiin haasteisiin. Tämä tulee jatkossa huomioida eri alojen politiikkatoimia suunniteltaessa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [6. Yhteinen linja politiikassa, 7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, 4 Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen, 5 Yhteistyön ja osallisuuden voima]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Vahvistamme väestön kulttuurisen osallisuuden rakenteita käytännössä. Toimimme kulttuurin saavutettavuuden ja kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijaorganisaationa. Tuotamme saavutettavaa kulttuuri-toimintaa eri väestöryhmille ja heidän kanssaan. Kehitämme uusia toimintamalleja ja kokoamme tietoa kentän tarpeista. Koordinoimme ja kehitämme suunnitelmallisesti kulttuurihyvinvoinnin yhdyspintoja (sote-kunnat-järjestöt-kulttuurikenttä) sekä lisäämme ymmärrystä kulttuurin muutosvoimasta ja mahdollisuuksista Pirkanmaalla. Puhumme rohkeasti taiteesta eri toimintaympäristöissä ja toteutamme alueellista ja valtakunnallista kehittämistyötä. Panostamme mittareiden, mittaamisen ja arvioinnin kehittämiseen ja kokeiluun sekä ruohonjuuritasolla että rakenteissa. Sanoitamme kulttuurihyvinvointiin liittyviä laadun elementtejä tutkimukseen pohjautuen. Pyrimme sanoittamaan ja perustelemaan yhä paremmin ja selkeämmin taiteen ja kulttuurin toimintaympäristön, taidetoimintaan osallistuvien, taitelijoiden sekä sote-ammattilaisten muodostamaa arvoa tuottavaa ainutlaatuisia ekosysteemiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitos mittavasta ja perinpohjaisesta työstänne!

Kuitu Pilvi
Kulttuurikeskus PiiPoo

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Koska kaikki toimenpide-ehdotuksemme eivät kirjautuneet ensimmäisellä kerralla, laitamme ne tässä kokonaisuudessaan uudelleen.

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

On tärkeää huolehtia yhdessä siitä, että kulttuuri on oikeasti ja aidosti kaikkien saatavilla ja saavutettavissa. Kulttuurin ja taiteen monialainen näkyminen kaikenikäisten ja kaikenlaisten ihmisten arjessa on tärkeää. Julkisen rahoituksen vastuu on tunnistettava ja sen keskeisenä tehtävänä on turvata jokaiselle kulttuurin ja taiteen saavutettavuus. Kulttuurin ja taiteen on oikeasti ja aidosti oltava jokaisenoikeus, joka toteutuu vain vahvistamalla alan koulutusta ja eri sektorien välistä yhteistyötä. Onnistuneen työn mahdollistamiseksi tarvitaan ennen kaikkea rahoitusta.

Taiteen perusopetus on tärkeä osa kulttuurin tulevaisuuskestävyyden näkökulmaa. Lapset ja nuoret ovat keskeisessä roolissa tulevaisuuskestävyyden rakentamisessa. Taiteen perusopetus ja taidekasvatus ovat ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa, jotka osaltaan turvaavat laadukkaan, tasa-arvoisen ja toivottavasti myös mahdollisimman saavutettavan taide- ja kulttuuritoiminnan kaikille lapsille ja nuorille sekä myös aikuisille.

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa

Pitkäjänteinen ja monialainen kulttuuripolitiikka on ainoa tapa varmistaa kulttuurin jatkuvuus ja kehittyminen. Taide- ja kulttuurialan kehityksen varmistamiseksi on pystyttävä turvaamaan pitkäjänteinen kulttuuripolitiikka ja alan rahoitus. Monialainen kulttuuripolitiikka pystyy varmistamaan taide- ja kulttuurialan aseman ja toiminnan vaikutusten huomioimisen mahdollisimman laajasti. Kulttuuri ei ole vain kulttuurialan asia.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Saavuttaakseen kukoistuksen on taide- ja kulttuurialan kehitystyössä huomioitava Suomen alueelliset erot. Kulttuurin on aidosti oltava jokaisenoikeus ja se on saavutettavissa eri yhteiskunnan sektorien yhteistyönä. Julkisella rahoituksella on merkittävä rooli alan pysyvyyden, kehityksen ja tulevaisuuden turvaamisessa. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö kattaa kaikki muutkin mainitut toimenpide-ehdotukset.

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana

Kulttuuri on nähtävä nykyistä laajemmin muutosvoimana, koko yhteiskunnan toimintaa läpileikkaavana toimintana.

Malmberg Milla
Suomen Tanssioppilaitosten liitto STOPP ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [• Kulttuurin infran rahoituksesta, saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehtiminen yhdessä, tulee olla tulevaisuudessa normi. Tähän tarvitaan voimakkaan tahtotilan lisäksi myös valtion ohjausta esimerkiksi rahoituskannustimilla. Ehdotettu monialainen, eri ministeriöiden yhteistyöelin on tässä työssä tärkeässä asemassa. •Osallisuuden edistämisen teemoihin tulee tulevaisuudessa kiinnittää erityistä kulttuuri- ja taidealan koulutuksessa huomiota. •Selonteko nostaa esiin kulttuurin ja taiteen saavutettavuuden takaamisen alueellisesti ja sosiaalisesti. Jotta kulttuuri on aidosti osa kaikkien elämää, tulee huolehtia siitä, että kulttuuria on saatavilla kaikilla alueilla ja kaikilla asukkailla, huolimatta heidän varallisuustasostaan. Tämä tulee

huomioida kulttuurin ja taiteen rahoituksessa. Maakuntien keskuskaupungeilla on suuri merkitys alueellisen elinvoiman vetureina. •Lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksen esiin nostaminen selonteon luonnoksessa on hienoa. Että varmistetaan jokaisen suomalaisen lapsen tasavertainen osallisuus kulttuurikokemuksiin, tulisi kulttuurikasvatussuunnitelmien olla velvoittava osa niin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen kuin toisen asteen opetussuunnitelmia. •Kulttuurin merkityksen nostaminen osana henkistä huoltovarmuutta tulisi tunnistaa nykyistä paremmin •Rahoituksen lisääminen ei ratkaise aina kaikkia haasteita. Purkamalla siilomaisen ajattelun rakenteita, rahoituksia ja normeja, voimme päästä yllättäviin lopputuloksiin. Jos esim. taitelija/kulttuurialan osaaja työskentelisi osana koulujen, päiväkotien kasvattajatiimejä tms., mitä sillä voitaisiin saavuttaa?]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Seinäjoen kulttuuripalvelut on kuntatoimija, joka tekee työtään tiiviissä yhteistyössä kaupungin asukkaiden ja kulttuuri- ja taidealan ammattilaisten kanssa. Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut huolehtii siitä, että tarjoamme kulttuurikokemuksia kaupunkilaisille kaikissa heidän elämänvaiheissaan. Kulttuuripalvelut on osa kaupunkilaisten hyvinvointia.

Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut luo mahdollisuuksia sekä harrastajille että ammattilaisille toteuttaa taidetta ja kulttuuria monipuolisesti kaupungissamme.

Työmme visiona on luoda elinvoimainen kulttuurikaupunki, jonka vetovoima ja erityisyys tunnustetaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitos monipuolisesta selonteon valmisteluprosessista, jossa on voinut olla mukana monin eri tavoin.

Tyrväinen Susanna
Seinäjoen kaupunki, Museopalvelut

Kråknäs Leena
Seinäjoen kaupunki - kulttuuripalvelut

Lausunto

14.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kannatamme vision kirjaamista. Ehdotettu visio ei kuitenkaan ole mielestämme kirkas eikä taide- ja kulttuurialalle hyväksi. Kulttuuri ei luonnostellussa visiossa tarkoita mitään. Ei ole selkeää mihin se viittaa. Visio on syytä kirjoittaa selkeämmin ja jyrkämmin, jotta ei tulla vahingossa visioineiksi, että elinkeinopolitiikka tuottaa osallisuutta, joka tuottaa sivistystä, niin kuin luonnosteltu visio nyt tuntuu sanovan. Kulttuurilla on tiukasti luettuna tässä myös hyvin välineellinen tarkoitus. Lisäksi visiosta puuttuu taide kokonaan.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Itse tavoitteet ovat hyvät, mutta niiden tarkemmat kuvaukset ovat osin riittämättömät ja ongelmalliset.

Ensiksi haluamme mainita, että luovien alojen tekijät unohtuvat kokonaan tavoitteiden laajemmista kuvauksista, ja jos heidät unohdetaan, ei synny mitään muuta tässä tavoiteltua, ei kansainvälisiä tähtiä, ei lasten ja nuorten taidetoimintaa. Ammattitaiteilijan työn pysyvyys ja jatkuvuus on se liima, joka sitoo koko arvoketjun yhteen. Tähän liittyvät elimellisesti koulutuspolku, rahoitus ja sosiaaliturva, myös aktiivisimman työuran jälkeen.

Toinen huomionarvoinen seikka, jonka haluamme nostaa, on kolmannen sektorin merkitys muuttuneessa ympäristössä. Yhä suurempi merkitys luovien alojen ammattilaisten ammattitaidon kehittämisen, taiteen ja kulttuurin toimijoiden yhteisön ja työhyvinvoinnin, luovan harrastustoiminnan sekä laadukkaan taide- ja kulttuuritarjonnan kannalta on juuri järjestökentän moninaisten toimijoiden työllä. Sen arvo on visiossa tärkeää tunnistaa ja tunnustaa. Erittäin olennaista on taata sille työlle myös riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Kolmanneksi ehdotamme, että työryhmä paneutuu vielä käsitteiden määrittelyyn. Visiossa puhutaan epäselvästi jokaisenoikeudesta ja itseilmaisusta, ja käsitteet tuntuvat joiltain osin menevän sekaisin. Haluamme painottaa, että lähtökohdaksi on otettava korkealaatuinen taide, ja jokaisen oikeus päästä korkealaatuisten taide-elämysten äärelle. Lisäksi, erikseen, on hyvä taata jokaisen omaehtoinen osallistuminen kulttuuriharrastukseen. Mutta taide ei voi nojata harrastajien itseilmaisuun.

Neljänneksi huomioimme, että visiosta puuttuvat kokonaan tilat. Tilat usein unohtuvat, mutta ne ovat erittäin tärkeitä taiteen ja kulttuurin kannalta. Tarvitaan tilaa luoda ja kokea taidetta ja kulttuuria. Vielä 2040-luvullakaan emme voi teeskennellä olevamme ainoastaan digitaalisten sisältöjen varassa, vaan kohtaamiselle taiteen äärellä tarvitaan tiloja ja paikkoja. Eikä edes digitaalinen sisältö synny vailla tekemisen paikkaa, ja sitäkin saatetaan haluta kokea yhdessä, keskustella siitä yhdessä. Ja jälleen tarvitaan tilaa näille kokemuksille ja yhteen tulemisille.

Viimeiseksi vastustamme kansainvälistymistavoitteen viimeistä lausetta: ei pidä tuudittautua siihen, että tuetaan vain suuria tähtiä ja luotetaan siihen, että vetävät pienempiä perässään. Myös pienempien genrejen ja toimijoiden kansainvälistymiseen on panostettava, instrumentit voivat olla toisenlaisia.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Taide on nostettava mukaan toimenpiteiden suunnitteluun.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tekstin talolla on merkittävä rooli tekstikulttuurin laajimpana yksittäisenä yhteisönä maassamme. Tekstin talo yhdistää monenlaisia toimijoita yhdistyksistä osuuskuntiin ja yrityksiin, kokoaa tekijät ja yleisöt saman katon alle, on vahva kehittäjä alalla luoden uutta toimintakulttuuria ja uusia

toimintamalleja sekä tarjoten yhteisön tukea ja verkostoja tekstialan moninaisille tekijöille ja innostavan mahdollisuuksien kentän monenlaisille harrastajille.

Tekstin talo auttaa tekstialan toimijoiden kansainvälistymisessä, sillä se voi tarjota kumppanuutta suuremmissa kansainvälisissä projekteissa niin, että pienemmät toimijat voivat keskittyä sisältöihin ja tekijät päästä osallisiksi hankkeiden luomista verkostoitumismahdollisuuksista. Tekstin talo tarjoaa myös konkreettisesti työtiloja tekstitaiteen tekemiseen, harrastusryhmien kokoontumiseen, tekstitaiteen esittelemiseen, seuraamiseen ja tapahtumiin osallistumiseen. Yhteen tuleminen ja kohtaaminen konkreettisesti edistävät myös ideoiden vaihtoa, uusien yhteistyöajatusien ja kenties jopa yritysideoiden syntyä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme kulttuuripoliittisen selonteon muotoilemisesta. Muistutamme, että yleisluontoisen selonteon ja strategian laatimisen lisäksi on huolehdittava sen toteutuskelpoisesta toimenpide- ja toimeenpanosuunnitelmasta sekä suunnitelman riittävästä resursoinnista – siis rahoituksesta. Tekstin talo on kiinnostunut osallistumaan toimenpidesuunnitelman laatimiseen.

Tarvitaan myös alakohtaisia selvityksiä, erityisen kiireellisesti ja kipeästi sivulla 25 mainittu kirja-alan selvitys. Lisäksi huomauttaisimme, että yksittäisinä toimenpiteinä alamme koskien on syytä lisätä kirjojen ostaminen kulttuurivirikesetelin piiriin, laskea kirjojen alv:tä ja luoda tekstialalle muita tukitoimia, jotka suunnataan pelastamaan lukemisen ja lukutaidon nopeasti heikkenevää tilannetta.

Kulttuurille tarvitaan lisää resursseja ja jatkuvuutta rahoitukseen, järjestökenttää ja vapaata kenttää on tuettava erityisesti, nykyinen tilanne on aivan kestävä. Taiteilijoiden, ammattikirjailijoiden ja muiden luovien alojen ammattilaisten työlle on annettava arvo, ansaintamahdollisuudet ja riittävä tuki. Pyydämme myös huomiomaan kulttuurin sekä nimenomaan kirjallisuuden ja lukemisen läpileikkaavan luonteen ja ottavan sen tarjoamat mahdollisuudet entistä laajemmin mukaan niin varhaiskasvatuksessa kuin koulussakin, jonne ehdotamme myös erillisen kirjallisuusoppiaineen lisäämistä oppisuunnitelmaan.

Lopuksi haluamme vielä todeta ääneen todellisuuden ja vision välisen absurdin tilanteen: juuri nyt selontekoa tehtäessä monia edellytyksiä ollaan viemässä alalta samaan aikaan kun niiden tärkeyttä selonteossa julistetaan. Tilanne on täysin kestävä. Rakenteiden sortuessa niiden pystyttäminen uudelleen tämänkin vision tavoitteita vastaaviksi kestää kauan. Toivomme siksi, että päättäjät ryhtyvät viipymättä toimenpiteisiin kaavailtujen leikkausten aiheuttaman tuhon estämiseksi ja vision mahdollistamiseksi.

Serkosalo Laura
Tekstin talo - Textens hus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [• Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. • Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa. • Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset

välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. • Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. • Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämiseen liittyvät laajemmat yhteiskunnalliset intressit otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Luovan työn tekijät ja yrittäjät – Luovat ry on kotimainen yhteistyöverkosto, jonka tehtävänä on edistää luovan alan toimintaedellytyksiä mm. vaikuttamalla lainsäädäntöön sekä toimimalla luovan alan keskustelufoorumina ja tiedonjakajana. Edustamme luovalla alalla toimivia taiteilijoita ja tekijöitä, luovan alan yksityisiä yrityksiä ja mikroyrittäjiä sekä edellä mainittuja tahoja edustavia tekijänoikeusjärjestöjä. Roolimme muotoutuu tämän tehtävän ja jäsenjärjestöjemme linjausten pohjalta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa on tärkeitä linjauksia, kuten a) se että kulttuurin ja luovien alojen julkista rahoitusta ja rakenteita tulee parantaa niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu ja b) että taiteilijoiden sosiaali- ja työttömyysturvan ongelmia pitää korjata.

Haluamme nostaa vielä erikseen esille neljä näkökulmaa:

1. BKT-osuuden kaksinkertaistamistavoitteen saavuttaminen vaatii oikeansuuntaisia toimia

Taiteen ja kulttuurin toimiala on laaja ja sen merkitys kasvaa. On hyvä, että kulttuurin itseisarvon lisäksi selonteossa noteerataan luovien alojen elinkeinotoiminnan merkitys.

Kansainvälinen vertailu osoittaa, että Suomella on kasvuvaraa aineettomiin oikeuksiin nojautuvien toimialojen kasvussa. Pienellä kielialueellamme kasvu ja vientiin panostaminen vaatii sekä taloudellisia resursseja että osaamista.

Edistämistoimien kehittäminen yhteistyössä toimialan kanssa on elintärkeää. Tässä tarvitaan ministeriöiden välistä yhteistyötä. Osana selonteon toimeenpanoa kehittäminen on jalkautettava mm. työ- ja elinkeinoministeriön eri osastoille innovaatioista aluekehittämiseen, kotouttamisesta MAL-sopimuksiin, matkailun edistämisestä vienninedistämiseen ja kaupunkien toimintaan.

2 Toimialan asiantuntemus mukaan edistämistoimien kehittämiseen

On tärkeää, että edistämistoiminnan instrumentteja rakennetaan yhteistyössä toimialan kanssa. Luovan alan toimijoilla on asiassa paras asiantuntemus.

Vaikka hallitusohjelmassa on paljon luovien alojen kasvun ja viennin vauhdittamisesta, se ei ole vielä käynnistynyt tehokkaasti. Yhteistyön tarpeesta kertoo se että hallituksen budjettiesityksessä luoville aloille osoitetaan yhteensä 9 miljoonan euron rahoitusinstrumentti Business Finlandin myöntövaltuuteen T&K-toimintaan, vaikka luovien alojen yritykset eivät ole tähän asti käytännössä pystyneet hyödyntämään T&K-rahaa, vaan ainoastaan innovaatiotukia. Tämä rahoitusinstrumentti tulisi siirtää innovaatiopuolelle, jolloin yritykset pystyisivät hyödyntämään sitä paremmin.

Talousarvioesitykseen sisältyvässä av-tuotantokannustimessa on vastaavanlaisia ongelmia. Sen uudet rahoitusehdot tekevät kotimaisille yrityksille sen hyödyntämisen vaikeaksi. Minimiminuuttihinta ja minimibudjetin määrä nousevat niin paljon, että se rajaa suurimman osan kotimaisista hankkeista kannustimen ulkopuolelle nykyisessä markkinatilanteessa.

Tällaisten virheiden vuoksi jää kasvupotentiaalia hyödyntämättä kotimaisen IP:n ja niiden hankkeiden tuomien kansainvälisten investointien osalta. Tämä näkyy suoraan myös alan työllisyyslukuissa.

3 Elinkeinotoiminnasta oma lukunsa

Kulttuurialat ja luovat alat ovat osittain päällekkäisiä, mutta niillä on myös eronsa. Kulttuurialoilla on paljon julkisten toimijoiden ja kolmannen sektorin ylläpitämää toimintaa, joka ei ole tuottoa tavoittelevaa ja jonka tulo voi sisältää julkista tukea.

Luovat alat ovat liiketoimintaa, joka kattaa kulttuuri- ja viihde sisältöjen valmistamisen ja esittämisen lisäksi laajan joukon arvoketjujen toimijoita ja toisaalta perinteisesti kulttuurisektoriin kuulumattomia toimialoja kuten media-ala ja mainos- sekä viestintätoimistot.

Siksi olisi perusteltua, että asiakirjassa olisi oma lukunsa luovan alan elinkeinotoiminnasta.

4 Kannustava tekijänoikeuslainsäädäntö

Tekijänoikeudella on fundamentaalinen merkitys luovien alojen yritysten, tekijöiden ja taiteilijoiden ansiotoiminnassa.

Kannatamme sitä, että tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri.

Luovien alojen ammattilaisten ja yritysten intressit ja tulee turvata tekoälyteknologioita kehitettäessä, koulutettaessa, käytettäessä sekä tekoälyn valmistamaa sisältöä käytettäessä.

Kaira Lauri
Luovan työn tekijät ja yrittäjät - Luovat ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kokonaisuutena selonteon toimenpidesuunnitelmassa jää mietityttämään erityisesti nämä asiat:

jos kulttuuri on inhimillisen toiminnan keskeisin muutosvoima, miksi tulee tuskin mainituksi poliittisissa ohjelmissa? Tämä tavoite kannattaisikin ottaa nyt vakavasti ja alkaa oikeasti tuomaan kulttuuria ja taidetta poliittisiin keskusteluihin

ympäristökriisiin pitäisi olla yksi keskeisistä asioista tämän aikavälin suunnitelmissa

toimeenpanossa tarvitaan sellaista systeemitason älykkyyttä, etteivät resurssit katoa organisaation muutoksiin, hallinnollisiin menoihin ja taidetta ympäröivien rakenteiden ylläpitämiseen kulttuurin ja taiteen tekijöiden kustannuksella. Taiteilijat tietävät kokemuksesta, että näin usein käy.

“taide” mainitaan selonteossa varsin harvoin. Mistä tämä kertoo?

Vaikka suunnitelma kurottaa kuudentoista vuoden päähän ja se sisältää paljon hienoja tavoitteita ja toimeenpanoehdotuksia, on sen vastaanottaminen avoimin mielin haastavaa kulttuurialalla työskenteleville lähivuosien säästösuunnitelmien valossa. Kun kulttuurialan (jo korona-aikana kovasti kärsineitä) verkostoja ja alan toimintamahdollisuuksia rajoitetaan voimakkaasti nyt, eivät selonteon tavoitteet tunnu missään mielessä realistisilta. Tällaisen ristiriitaisen viestin lähettäminen asettaa lausuntojen antajat omituiseen asemaan - ikään kuin eteemme maalattaisiin loisteliaa tulevaisuutta juuri kun on vedetty jalat alta niin, että emme pysty liikkumaan sitä kohti.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1: "Kulttuuri on merkittävin inhimillisen toiminnan muutosvoima" on kannatettava näkemys ja tavoite. Selonteon ehdottamat toimenpiteet eivät kuitenkaan vastaa tavoitteen asettamaan haasteeseen: mikäli kulttuuri todella nähdään merkittävimpänä inhimillisenä muutosvoimana, tulisi kulttuuripolitiikka nostaa poliittisen keskustelun keskiöön ja kulttuurin rahoitus huomattavasti korkeammalle tasolle. Selonteossa jää myös artikuloimatta, millaista muutosta kulttuurin toivotaan yhteiskunnassa saavan aikaan - lukuunottamatta kasvun ideologiaa, jonka voi rivien välistä tulkita taloudelliseksi kasvuksi. Onko kulttuurilta toivottu muutos taloudellisen kasvun lisääminen? Kyseenalaistamme kasvuideologian soveltuvuuden ympäristökriisin aikakaudella. Ehdotamme sen sijaan kaksisuuntaista tulkintaa kulttuurin mahdollisuuksista muutosvoimana. Ensinnä elinvoimainen kulttuurielämä tuottaa ennakoimattomia muutoksia yhteiskunnallisessa ajattelussa ja toiminnassa - poliittisesti ohjattu taide ja kulttuuri on epädemokraattisten yhteiskuntien oire. Toisekseen, ilmastonmuutos ja lajikato uhkaavat varsin lyhyellä aikavälillä ihmiskunnan mahdollisuutta selviytyä, minkä takia työskentelyn niitä vastaan tulisi olla yhteiskunnallisten muutosten ensimmäinen prioriteetti.

Tavoite 2: Tällä hallituskaudella toteutettavat leikkaukset asettavat tämän tavoitteen kyseenalaiseen valoon. Tavoite itsessään on hyvä, mutta sen toteutumisen mahdollisuuksia romutetaan parhaillaan. Leikkaukset tulevat heikentämään kansallista kulttuuriverkostoa, kun osa alan organisaatioista, yhdistyksistä ja muista toimijoista tulevat menettämään toimintaedellytyksensä. Verkoston rakentaminen uudestaan tulee vaatimaan paljon suurempia taloudellisia panostuksia kuin sen ylläpitäminen ja kehittäminen vaatisi. Siksi pidämme tämän sinänsä hyvää tavoitteen toteutumista epätodennäköisenä selonteon aikajänteellä, tämänhetkisen tilanteen valossa. On tutkitusti tiedossa, että kulttuuriin sijoitetuilla rahoilla on hyvä tuotto. Siksi nyt tehdyt leikkaukset vaikuttavat ideologisilta ja saavat selonteon lukijan epäilemään sitä, onko hallituksen sitoutuminen tavoitteeseen vilpittöntä.

Tavoite 3: Viitaten edelliseen, kulttuuriverkoston karsiminen ja toimijoiden rahoituksen leikkaamisen aikaansaama kulttuurituotteiden hintojen nousu toimivat nimenomaisesti tätä tavoitetta vastaan, kun kulttuurin alueellinen saatavuus sekä saavutettavuus pienituloisille heikentyy. Toisekseen: epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan "lasten ja nuorten omaehtoisella kulttuuritoiminnalla". Ja mitä tarkoittaa sen tunnistaminen osaksi kulttuuripolitiikan kenttää?

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin tekijät avainasemassa, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Todellisuuden tutkimuskeskus on taiteen kentällä pieni mutta aktiivinen toimija, jonka toiminnassa on tutkimuksellinen ote ja valtavasti osaamista. Olemme ruohonjuuritason toimija, joka pyrkii aktiivisesti teoksissaan käsittelemään yhteiskuntaa ja pitämään toiminnallaan keskustelua taiteen paikasta ja merkityksestä yllä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toimenpide 2: Kulttuurin tekijät avainasemassa. On tarpeetonta sisällyttää kaikkien kulttuuri- ja taidealan toimijoiden koulutukseen pedagoginen ja yrittämiseen liittyvä ammatillinen osaaminen. Taiteen pedagogeille on jo omat koulutuksensa, samoin tuotannollisiin tehtäviin. Tämä tarkoittaisi myös taiteilijan ammattitaitoon valmistavien opintosisältöjen vähentämistä, ja siten heikommalla ammattitaidolla valmistuvia taiteilijoita.

Toimenpide 3: Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa. Mietityttämään jää se, miksi monialainen kulttuuripoliittikka koskee erityisesti "innovaatiojärjestelmää" ja talouskasvua.

Toimenpide 4: Kestävyydestä ei pitäisi voida puhua ilman ekosysteeminäkökulmaa. Koko selonteossa on jätetty lähes huomiotta ympäristökriisin vaikutukset, puhumattakaan sen pysäyttämisestä. Kriittikön talouskasvuun pyrkiminen vailla todellista kestävyysanalyysiä on nykytilanteessa kestävä ja auttamattoman vanhanaikainen.

Toimenpide 7: Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö. Tässä puhutaan arvokkaasti suoraan valtion budjetin kulttuuriosuuden nostamista.

Yleiset huomiot: Selonteossa käsitellään kansainvälistymistä etupäässä suomalaisten taiteilijoiden mahdollisuutena päästä toimimaan kansainvälisillä markkinoilla. Vastavuoroisuus mainitaan, mutta tulisi määritellä, mitä sillä tarkoitetaan. Olisi hyvä tuoda esille se, että kansainvälisyyden tulisi olla vastavuoroista eli kulttuurilaitoksilla tulee olla resursseja myös tuoda kansainvälisiä taiteilijoita Suomeen ja toteuttaa yhteistuotantoja. Tämä osaltaan auttaa rakentamaan kestäviä verkostoja, joiden avulla syntyy pysyviä mahdollisuuksia suomalaisille taiteilijoille olla mukana kansainvälisessä toiminnassa. Kansainväliset vierailut ja yhteistyöt ja niiden kautta syntyvä esitystoiminta tukee myös yleisön taiteen tuntemusta.

Selonteossa ei mainita yleisötyötä lainkaan. Siihen viitataan s. 13 melko suppeassa muodossa kohdassa "Tulkinta ja arvostus", mutta varsinaisesti yleisötyön merkitystä ei nosteta esiin tai luoda sille omaa tulevaisuudenkuvaa. Esimerkit ovat tietopohjaista taidekasvatusta mutta omakohtaisesta taiteen tekemisestä puhutaan vain lasten ja nuorten harrastuksena.

Sivulla 23 puhutaan kansalliskielistä yhteiskuntaa selkeästi ja vahvasti yhdistävänä tekijänä. Onkin tärkeää ylläpitää jo olemassa olevien kansalliskielin asemaa ja elinvoimaa, mutta kun puhutaan kahdenkymmenen vuoden päähän ulottuvasta visiosta olisi hyvä ottaa tavoitteeksi myös uusien vähemmistökielien tukeminen ja Suomen kehittäminen positiiviseksi monikielisyyskulttuuriksi.

Kirsi Katja
Todellisuuden tutkimuskeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitekohta: Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Kulttuurin tekijät muodostavat keskeisen perustan taide- ja kulttuuritoiminnalle ja edelleen sen yhteiskunnalliselle merkitykselle. On tärkeää, että selonteon tavoitteissa ja toimenpiteiden tasolla tunnistetaan ja tuodaan esiin monenlaiset taiteen ja kulttuurin tekijät, erityisesti luovan toiminnan ytimessä olevat taiteilijat, mutta myös muut taide- ja kulttuurialojen ammattilaiset ja erilaisten yhteisöjen ja organisaatioiden työ taiteen ja kulttuurin kentällä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore on kulttuuripolitiikan asiantuntijaorganisaatio, jonka tehtävänä on tuottaa ja välittää kulttuuripolitiikkaa koskevaa tietoa ja tutkimuksia. Cuporen rooli toimeenpanossa kytkeytyy etenkin kulttuurialaa koskevan tietoperustan ylläpitämiseen, tuottamiseen ja analysointiin. Tämä parantaa tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi sekä toiminnan suuntaamiseksi (vrt. selonteko luku 3.1).

Cuporen tutkimusteemoja ovat taide- ja taiteilijapolitiikka, kulttuuriset oikeudet ja osallisuus sekä moninaisuus taiteen ja kulttuurin alalla, kunnat ja alueet, kulttuuripolitiikan rakenteet ja ohjaus, kulttuurin tuotanto ja luovat alat sekä tekijänoikeusjärjestelmä. Tutkimuksessa poikkileikkaavina teemoina kulkevat vaikutukset ja vaikuttavuus, kulttuuripolitiikan kehitys ja muuttuva toimintaympäristö. Cuporessa on vahvaa asiantuntemusta ja valmiutta tiedon tuottamiseksi toimeenpanossa esitettyjen tavoitekokonaisuuksien toteuttamisen ja seurannan pohjaksi samoin kuin kulttuurialaa ja kulttuuripolitiikkaa koskevan analyttisen tilannekuvan muodostamiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore kiittää mahdollisuudesta lausua selonteosta. Aikaisempien huomioiden lisäksi haluamme kiinnittää huomiota seuraavanlaisiin asioihin:

Kiitämme, että on laadittu selonteko, jonka kautta kulttuuripolitiikkaan kohdistuu pitkän aikavälin strategisia tavoitteita. Selonteon luonnoksessa esitetään joitakin hyvin konkreettisia toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseksi, mutta monilta osin selonteko pysyttelee vielä hyvin yleisellä tasolla. Keskeistä selonteon tavoitteiden toteutumislle on, että myöhemmin laadittavassa toimenpanosuunnitelmassa täsmennetään ja kuvataan konkreettisesti ja käytännönläheisesti tarvittavat toimenpiteet, niiden aikataulus ja seuranta.

Useiden selonteon luonnoksessa käytettyjen käsitteiden ja määritelmien epämääräisyys johtaa yleiseen epämääräisyyteen ja epäselvyyteen myös asetetuissa tavoitteissa ja toimenpiteissä. Erytisesti kulttuuripolitiikan määritelmää luvussa 1.1. on tarvetta täsmentää. Selkeän määritelmän puuttuessa selonteon toimenpiteissä on epämääräisyyttä esimerkiksi liittyen opetus- ja kulttuuriministeriön tehtäviin sekä kulttuuripolitiikan ja muiden politiikkasektorien suhteeseen. Selonteon luonnoksen luvun 1.2 alla kulttuuripolitiikan kuvataan koostuvan politiikkatoimista, jotka kohdistuvat kulttuurin arvoketjun eri kohtiin, ja jatkuvan kulttuurin yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Tämä on jo huomattavasti konkreettisempi ja selkeämpi kuvaus kulttuuripolitiikasta ja antaa konkreettisemmän pohjan myös tavoitteiden määrittelylle.

Luvussa 1.1 todetaan kulttuurin määrittelyn osalta: "Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka. Suomalaiset voivat olla ylpeitä omasta monipuolisesta kulttuuriperinnöstään." Suomessa asuu koko ajan kasvava määrä ihmisiä, jotka eivät puhu äidinkielenään Suomen kansalliskieliä tai jotka eivät kansalaisuudeltaan ole suomalaisia. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuoden 2023 lopussa vieraskielisiä henkilöitä 558 294 eli noin 10 % väestöstä. Lisäksi Suomessa asuu suuri määrä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Vaikka heidät tunnustetaan selonteossa myöhemmin tavoitteiden ja toimenpiteiden tasolla, olisi tärkeä ulottaa selonteko koskemaan näitä ihmisiä myös heti alussa.

Luvussa 1 oleva tiivis nykytilan kuvaus ei toimi riittävänä pohjana selonteon tavoitteiden ja toimenpiteiden avaamiseksi. Se myös keskittyy vahvasti kulttuuritoiminnan ja sen vaikutusten taloudelliseen näkökulmaan. Monet keskeiset asiat avataan paremmin liitteenä olevissa kuvauksissa kulttuuripolitiikan nykytilasta, keskeisistä muutosvoimista sekä yhteyksistä muihin politiikka-aloihin. Olisi lukijan näkökulmasta parempi, että nämä selontekoa keskeisesti taustoittavat kuvaukset tulisivat vahvemmin esiin jo varsinaisessa tekstissä.

Kiitämme toimenpidettä kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistamiseksi sekä tiedon hyödyntämisen parantamiseksi. Kiitettävää on myös, että selonteon tavoitteiden seuranta esitetään vastuutettavaksi uudelle toimielimelle ja että seurantaan esitetään konkreettisia toimenpiteitä, kuten kulttuuripolitiikan tila -raportin ja seurantaindikaattoreiden laatiminen sekä erillisen toimeenpanosuunnitelman laatiminen. Seurannan toteuttaminen vaatii olemassa olevan kulttuuripolitiikan tietoperustan ylläpitämistä sekä tiedontuotannon kehittämistä. Tähän eri toimijoiden yhteistyö muodostaa keskeisen perustan. Pirstaleista kulttuuripolitiikan tietoperustaa on viimeisten vuosien aikana pyritty kasaamaan yhteen erilaisissa kehittämistoimenpiteissä ja -hankkeissa. Kuntaliiton ja Cuporen konsortioyhteistyönä toteuttama Kultti-hanke kerää ja tuo yhteen kuntien kulttuuritoiminnan tietoperustaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja kulttuurialalta tilastotietoa tuottavien organisaatioiden toteuttama taidejakulttuuri.fi -sivusto kokoaa yhteen tilastoraportteja, apurahahakemiston sekä uutisia alan tietojulkaisuista. Myös Tilastokeskuksen kulttuuri-, joukkoviestintä- ja vapaa-aikatilastotuotanto on korvaamaton osa kulttuuripolitiikan tietoperustaa. Taloudellisesti epävarmoina aikoina ja säättötoimenpiteiden alla monet tiedon tuotantoon ja tietopohjan ylläpitämiseen liittyvät hankkeet ja prosessit ovat uhattuna. Tämä saattaa rapauttaa kulttuuripolitiikan tietoperustaa ja tiedolla johtamisen mahdollisuuksia peruuttamattomalla tavalla.

Kiitämme, että kulttuurin monenlaiset välilliset ja välineelliset vaikutukset tunnustetaan selonteossa. Kulttuuripolitiikan välittömimmät tavoitteet tulee rajata kulttuuripolitiikan hallinnoimalle sektorille, mutta yhteistyössä muiden sektoreiden kanssa voidaan ja tulee edistää laajempia yhteiskunnallisia tavoitteita. Yhteistyön edistäminen eri tasoilla on tärkeä ja keskeinen keino tavoitteisiin pääsemiseksi ja on hyvä, että se tuodaan vahvasti esiin selonteossa. Toimenpiteiden tasolla on tärkeä tunnistaa, että myös yhteistyön toteuttaminen ja siitä tuloksien saaminen vaatii resursseja.

Selontekotekstissä nostetaan esiin osaamisen merkitys digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Cuporen audiovisuaalista alaa koskevassa tutkimuksessa (Kautio, T. & Lefever, N.

(2023). Sopimussuhteet muutoksessa: Audiovisuaalisen alan tekijänoikeudellisia kysymyksiä. Cuporen verkkojulkaisuja 74) todetaan, että teknologisen kehityksen myötä tekijänoikeustietämyksen ja sopimusosaamisen merkitys korostuu, mutta samalla yksittäisten luovan työn tekijöiden voi olla entistä vaikeampaa saavuttaa riittävä ymmärrys tekijänoikeudellisista ja sopimuskysymyksistä neuvotellakseen oikeuksiensa siirrosta. Tutkimuksen kehittämis ehdotuksissa nostettiin esiin tekijänoikeustiedon sekä sopimusneuvotteluja koskevan asiantuntijatuen saatavuuden kehittäminen (Kautio & Lefever 2023, s. 99, 105).

Tekijöiden asemaa parantavina keinoina tekstissä on tuotu esiin ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa. Cuporen audiovisuaalisen alan tekijänoikeudellisia kysymyksiä koskevassa tutkimuksessa todetaan, että digitalisaation myötä markkinat ovat kansainvälistyneet, mikä tuo uusia haasteita ja mahdollisuuksia tekijänoikeustulojen ohjautumiseen arvoketuissa. Siten esimerkiksi teosten käyttöä koskevan metadatan ja sisältöjen rajat ylittävää lisensiointia koskevien korvauskäytäntöjen merkitys korostuu entisestään. Tutkimuksen kehittämis ehdotuksissa nostettiin esiin kannustaminen entistä parempaan teosten käytön raportointiin kehittämällä yhteisiä datan jakamisen käytäntöjä.

Kiitämme, että tekoölyyn liittyvät eettiset ja tekijänoikeudelliset kysymykset nostetaan selonteossa selkeästi esiin. Tekoölykehityksellä on nähtävissä merkittävä vaikutus työllisyyteen ja ansaintaan kulttuuri- ja luovilla aloilla. Tulevaisuudessa tarvitaan sääntöjä ja ohjeita tekoölyn eettiseen hyödyntämiseen. On myös tarkasteltava mahdollisuuksia parantaa tekoölyjen koulutusaineiston läpinäkyvyyttä ja kehittää uusia ansaintamalleja, jotka perustuvat tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttöön tekoölyjen kehittämisessä. Luovan työn tekijät eivät tähän saakka ole tyypillisesti saaneet korvauksia teostensa hyödyntämisestä tekoölyjen koulutusaineistoina. Tähän liittyvien liiketoimintamallien kehittämistä on tarvetta tukea, jotta teoksen hyödyntäminen toisi korvauksen tekijälleen.

Digitalisaation muutosvoimien kuvataan selonteossa olevan ennakoimattomia (s. 17). Tähän on helppoa yhtyä, ja sen vuoksi tarvitaankin tutkimustietoa siitä, miten teknologisen kehityksen haasteisiin voidaan vastata, miten tekijänoikeusjärjestelmän tulisi kehittyä ja miten esimerkiksi luovan työn tekijöiden ansaintamahdollisuuksia kansainvälisillä markkinoilla voidaan edistää. Näitä kysymyksiä olisi hyvä tuoda esiin myös seuranta- ja mittareita kuvaavassa luvussa. Tarvetta on digitalisaation ja tekoölykehityksen vaikutuksiin liittyvän tietopohjan luomiseen, ennen kaikkea kulttuuri- ja luoviin aloihin kohdistuvien työllisyysvaikutusten ja ansaintamallien muutoksen näkökulmista.

Tuukkanen Johanna
Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edisämässätiö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [On tunnistettava se, että taide- ja kulttuuriala tuottaa henkisen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä palveluita, joiden kehittäminen on paitsi työn tuottavuuden, myös mielekkään elämän ja myönteisen yhteiskuntakehityksen kannalta oleellisen tärkeää. Taiteen saavutettavuudesta on huolehdittava: Taide kuuluu kaikille kaikkialla Suomessa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taideyliopisto tukee taidealaa murroksessa tuottamalla uutta osaamista ja muutosta tukevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Uudistamme taidealan koulutusta vahvistamalla alan liiketoiminnallista, tutkimuksellista ja yhteiskunnallista osaamista.

Vahvistamme taidealan jatkuvan oppimisen tarjontaa yhteistyössä taide- ja kulttuurialan, yritysten ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa

Kehitämme taidealan yrittäjyys- ja liiketoimintamalleja, käynnistämme Taidealan yrityshautomotoiminnan.

Uudistamme tohtorikoulutusta ja kehitämme tki-toimintaa tukemaan taidealan kehitystä ja sen positiivisten yhteiskuntavaikutusten ymmärtämistä ja hyödyntämistä

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kansakuntamme idea liittyy kulttuuriin, taiteeseen ja identiteetin määrittämiseen. Taiteen ja kulttuurin itseisarvon tunnustaminen on edellytys elinkeinoelämän murrokselle ja henkiselle hyvinvoinnillemme.

Itseisarvon lisäksi taiteella on avainrooli siinä, miten kyvykkäitä olemme luomaan aineetonta arvoa ja kilpailuetua luovilla ratkaisuilla sekä kiinnostavilla ja merkityksellisillä sisällöillä.

Kulttuuri- ja luovat alat muodostavat myös yhden Euroopan voimakkaimmin kasvavista teollisuuden aloista, mutta Suomessa alan kehitys on jäänyt pahasti jälkeen verrokkimaista.

Ala on nopeassa muutoksessa mm. digitalisaation, julkisen rahoituksen vähenemisen, alueellisen eriarvoistumisen ja yhtä monikulttuurisemman toimintaympäristön vuoksi. Tämä edellyttää uutta osaamista.

Kulttuuriala tuottaa myös henkisen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä palveluita, joiden kehittäminen on paitsi työn tuottavuuden, myös mielekkään elämän ja myönteisen yhteiskuntakehityksen kannalta oleellisen tärkeää.

Tärkeää luoda näkemys siitä, miten alan toimintakyky turvataan murroksessa sekä kansallisesti että alueellisesti.

Päämäärätietoinen kasvun ja kehityksen hakeminen on oleellista, verrokkimaista esimerkiksi Ruotsi on onnistunut tässä erinomaisesti.

Kulttuurin tietopohjan vahvistaminen on edellytys alan kehittämisen kasvuhakuisesti, sitä tulee vahvistaa, ei leikata.

Kiviharju Katja
Taideyliopisto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Hallituksen tekemät leikkaukset ovat ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Leikkaukset lisäävät eriarvoisuutta ja taide- ja kulttuurialan työttömyyttä siinä missä esim. 1% taiteelle ja kulttuurille kehittäisi toimialaa ja lisääisi turvallisuutta ja hyvinvointia niin ammattikentän kuin yleisön puolella.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Jälleen ehdotuksissa on ristiriitaa leikkausten johdosta.

1. Taide- ja kulttuurialalla ammattimaisesti toimivat ihmiset ovat usein innovaattoreita, joiden havainnot ravitsevat työryhmiä ja yhteisöjä. Julkisen rahoituksen puute näivettää taide- ja kulttuurialan vetovoimaisuutta ja aivovuoto muille aloille on ilmiselvä.

2. Kunnilla ja säätiöillä ei ole rahaa korjata leikkauksia. Luovat innovaatiot ja taiteelliset havainnot, jotka voivat yhteisöjä tukea ja innostaa poistuvat paikallisesti monista maakunnista ja keskittyminen isoihin kaupunkeihin jatkaa kasvuaan. Kilpailu kiristyy ja kaupallisuus lisääntyy jolloin sisällöt kapenevat- yhteys moninaiseen ihmisluontoon kärsii

3. Kulttuurin ja taiteen kollektiivinen kokeminen on avainasemassa. Teatteri jos mikä yhdistää kaikki taiteenlajit saman katon alle. Jokaisella suomalaisella pitää olla mahdollisuus päästä korkeatasoisen kulttuurin äärelle. Ilman ammattilaisia myös kulttuurin harrastaminen kärsii ja näivettyy

Koulutetut taitelijat nostavat yhteisöjen henkistä rimaa korkealle ja kannustavat kilvoittelemaan kauneudessa. Runollisuus kunniaan!

4. Kulttuurin kaupalliset potentiaalit eivät kehity kun esim.suomalaisen näytelmän käännöstuki lakkautetaan. Suomalainen musiikki, ooppera ja teatteri vaikuttaa maailmalla, mutta hallituksen toimet eivät näitä toimia tue.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy hyvästä itsetunnosta, vahvuuksien tuntemisesta, mutta myös keskeneräisyydestä ja leikkisyydestä. Pitää olla varaa hullutella. Meillä on jo hyvä maine siinä!

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [Selonteon aikeet ovat hyvät, ja pitkäjänteinen turvattu rahoitus on avainasemassa, koska alalla suunnitellaan jatkuvasti tulevaisuutta. Sitä pitää pystyä ennakoimaan.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Freelancer ohjaajana pelkään työtilaisuuksien vähenevän. Apurahoja olen saanut vaihtelevasti 27 vuoden uran aikana. Olen tottunut jatkuvaan työnhakuun ja rooliini vierailijana, joka tuo oman persoonansa ja osaamisensa yhteisön käyttöön. Uusien asioiden omaksuminen ja oppiminen innostaa edelleen. Olen levittänyt osaamistani myös musiikin ja hyvinvointitaiteen pariin, jossa olisi Sote-puolella paljon kehittämistä. Esim.kotiinvietävä kulttuuritoiminta voisi tuoda isot säästöt päivystykseen ettei sinne hakeuduta vain yksinäisyyttä pakoon. Taitelijat voivat olla tässä muutosvoima, joka lisää työllisyyttä ja tuo säästöjä!

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Voimia ja viisautta toivotellen,

Tero Heinämäki
Freelancer teatteriohjaaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö Kansainvälistyvä kulttuuri Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Olemme laatineet tekstiili- ja muotialan yritysten sekä julkishallinnon toimijoiden kanssa yhteistyössä Kuluttaja- ja brändilähtöisen tekstiili- ja muotialan kasvusopimuksen vuonna 2024. Tämän kasvusopimuksen toimenpiteitä osaamisen, rahoituksen ja liiketoimintaympäristön osalta voidaan hyvin yhteensovittaa laaditun kulttuuripoliittisen selonteon kanssa. Olemme sitoutuneet osaltamme kasvusopimuksen toimenpiteisiin, ja katsomme, että kulttuuripoliittinen selonteko ja siihen pohjautuvat toimenpiteet voivat osaltaan tukea näiden tunnistetun 17 toimenpiteen toimeenpanoa. Kasvusopimus löytyy kokonaisuudessaan verkkosivulta <https://www.stjm.fi/wp-content/uploads/2024/07/KULUTTAJA-JA-BRANDILAHTOINEN-TEKSTIILI-JA-MUOTISUOMESSA-2030-KASVUSOPIMUS-v3.7.pdf>

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Etenkin designvetoinen tekstiili- ja muotiala on Suomessa jäänyt opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen väliseen rajapintaan ja harmaalle alueelle elinkeino- ja yritystoimintana. Näin ollen selkeitä kokonaisvaltaisia kehittämispanostuksia tämän alan kasvattamiseen ja kansainvälistämiseen on ollut vaikea saada. Myös tällä hallituskaudella uhkaa käydä samoin. Nyt tärkeää olisi, että nämä hallinnonalat yhdessä voisivat sitoutua muotialan pitkäjänteiseen kehittämiseen ja kansainvälistämiseen.

Niinikoski Marja-Liisa
Suomen Tekstiili & Muoti ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa kulttuuriviennin merkityksen kansainvälisen vaikuttavuuden rakentamiseksi, mutta yhtä tärkeää olisi tunnistaa myös kulttuurituonti ja vahvistaa sen toimintaedellytyksiä taiteen ja kulttuurin kentällä. Esimerkiksi suomalaisen elokuvan vaikuttavuus rakentuu suhteessa kansainväliseen elokuva-alaan, ja sekä yleisön että alan sisäinen ymmärrys elokuvataiteen taiteellisesta kehityksestä ja kielestä muodostuu vaalimalla globaalia elokuvakulttuuria ja -sivistystä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [2] Uudistumisen, kestävyuden ja kasvu mahdollistaminen
3) Yhteistyön ja osallisuuden voima 4) Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö 5) Kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Espoon elokuvajuhlat ry:n järjestämät festivaalit Espoo Ciné, Crip Ciné ja Junior Ciné osallistuvat monipuolisen elokuvakulttuurin ylläpitoon ja kehittämiseen niin, että elokuvafestivaali on sekä yleisöille että tekijöille osallisuutta ja yhdessä kokemista ja ajattelua mahdollistava luova tila, yhteisen hahmottamisen, haltioitumisen ja haastamisen maasto. Espoo Ciné, kuten muutkin elokuvafestivaalit Suomessa, on ennen kaikkea yleisöfestivaali: ohjelmisto ja oheistapahtumat suunnitellaan niin, että ne ovat yleisölle relevantteja ja ruokkivat ajattelua vielä pitkään tapahtuman jälkeen. Koululaisille ja esiopetukseen suunnattu Junior Ciné vahvistaa elokuvakulttuurin asemaa lasten ja nuorten taidekasvatuksessa ja antaa avaimia niin medialukutaitoon kuin tunnetaitojen opetteluun. Vammaispoliittiseen ja vammaisten tekijöiden elokuvaan keskittyvä Crip Ciné vahvistaa elokuvan asemaa jokaisenoikeutena ja tunnistaa representaatioiden voiman jaetun todellisuuden rakentamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa erityisen vaikuttavaa on sen piirtämä laaja tilannekatsaus kulttuuri- ja luovien alojen nykytilasta. Huolta väistämättä herättää se railo, joka tämänhetkisen kurjistavan leikkauspolitiikan ja selonteon optimistisen tulevaisuuskuvan väliin repeää, samoin kuin ristiriita sen välillä, että tulevaisuutta kohti on pyrittävä tietopohjaisella johtamisella ja päätöksenteolla, mutta kulttuurin ja taiteen tilastointia uhkaa pikainen alasajo.

Selonteossa on ansiokasta se, että vaikka digitalisaatio ja tekoäly ovatkin tausta-aineistossa vahvasti läsnä, itse strategia ei keskity vain niihin tai pidä niitä itsessään ratkaisuna, vaan etenee johonkin olennaisempaan: kulttuurin tekemisen ja kokemisen ja osallisuuden edellytyksiin, oli muoto mikä hyvänsä. Digitaalisen kulttuurin saralla ansaintalogiikka on vielä lapsenkengissä ja jakautuu epätasaisesti. Elokuvakulttuurin yhteisöllisyyden pohja on perinteisesti ollut elokuvateattereissa ja tapahtumallisuudessa, ja korona-ajan virtuaalifestivaalit osoittivat, että tätä erityistä yhteiseen läsnäoloon perustuvaa lumovoimaa on hyvin haastavaa synnyttää "etänä" kotisohvalle, vaikka verkkoesittäminen voikin lisätä alueellista saavutettavuutta.

Rantanen Tytti
Espoon elokuvajuhlat ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmillä sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sanataidekasvatuksen ammattilaiset ovat sanataideopetuksen lisäksi vahvasti mukana selonteossa mainitussa lukutaitotyössä sillä sanataiteen menetelmiä käyttäen voidaan luoda pohjaa kielitaidon, sanavaraston sekä lukutaidon ja -innon kehittymiselle. Sanataidekasvatus lisää myönteistä asennetta lukemista sekä kirjoittamista kohtaan ja lisää lukutaidon merkityksen ymmärtämistä. Se voi tukea kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä vaikuttaa positiivisesti oppimistuloksiin. Sanataiteen ammattilaisten johdolla tapahtuva sanataidemenetelmien tunnettavuuden ja käytön lisääminen johtaa siihen, että myös erityisryhmille suunnattu pedagogiikka kehittyy. Sanataidekouluilla ja -yhdistyksillä on vuosikymmenten kokemus niin lukutaitotyöstä kuin kirjallisuuden yleisötyöstä. Sanataideopetus kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tarjoaa välineitä vaikuttamiseen.

SSOS toimii sanataideopetuksen verkoston yhteen kokoavana voimana, kehittää sanataiteen taiteen perusopetusta ja muuta harrastustoimintaa, järjestää koulutus- ja kehittämistilaisuuksia, harjoittaa tutkimus-, tiedotus- ja alaan liittyvää julkaisutoimintaa, tekee aloitteita viranomaisille sekä tekee yhteistyötä muiden taiteen perusopetusta antavien ja taideharrastusta edistävien järjestöjen kanssa sekä erityisesti sanataiteen alalla toimivien yhteisöjen kanssa. SSOS on mukana lastenkulttuuria, kestävästä kehityksestä sekä lukutaitoa edistävässä verkostoissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Ensin muutamia huomioita eri toimenpidekokonaisuuksiin ja näiden toimenpide-ehdotuksiin.

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi:

Kannatamme lämpimästi sitä, että jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varmistetaan heti varhaislapsuudesta lähtien. On huolehdittava siitä, että lapsen oikeudet toteutuvat myös taiteen ja kulttuurin saralla. Luonnoksessa ajatus kuitenkin jää ylätasoinnoksi, ei niinkään konkreettiseksi toimenpiteeksi. Sama konkretian puute vaivaa koko toimenpide-ehdotusta. Millä tavoilla varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajan koulutusta kehitetään, jotta se oikeasti edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen? Millaisten yhteistyömallien avulla taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta parannetaan ja miten onnistumista mitataan?

Kaikki ovat varmasti yhtä mieltä siitä, että lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja on tärkeä vahvistaa. Millä konkreettisilla toimenpiteillä tämä tavoite toteutuu? Kun puhutaan lukemisesta ja lukutaidosta, olisi tärkeää puhua myös kirjoitustaidosta ja -innosta sekä nostaa esiin myös näitä edistävä aktiivinen toimijuus. Läpi selonteon, kaiken ikäiset ihmiset tulisi huomioida aktiivisina toimijoina, taiteen ja kulttuurin tekijöinä ja toteuttajina, esimerkiksi tekstien ja sisältöjen tuottajana, ei pelkästään valmiiden tekstien passiivisina vastaanottajina. Erityisesti lasten ja nuorten tulisi näkyä selonteossa, sillä juuri lapsuudessa ja nuoruudessa luodaan pohja koko elämänmittaiselle innolle

osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Taiteen ja kulttuurin parissa, mm. taiteen perusopetuksessa, taidealan osaamisen rinnalla, on mahdollisuus oppia olennaisia tulevaisuustaitoja.

Yhtenä toimenpide-ehdotuksena mainitaan, että "Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus". Onko museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuuden turvaamisen tarkoituksena siis edistää kuntien ja valtion yhteistyötä, vai kenties toisinpäin? Mitä yhteistyötä tällä tarkoitetaan? Kaikkeen yhteistyöhön tulee avata mahdollisuus myös esimerkiksi taiteen ja kulttuurin kentällä toimiville yhdistyksille. Järjestökentällä on valtavasti tietoa ja osaamista, ja tämän tulisi näkyä selvästi myös selonteossa.

On erittäin kannatettavaa, että kulttuuri- ja taidekasvatus- ja -opetustoimijoiden yhteistyötä edistetään "mm. kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visioiden toimeenpanolla, ja osallistaen sekä julkiset että yksityiset toimijat ja rahoittajat".

Kulttuurin tekijät avainasemassa:

"Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi." Tärkeä ja kannatettava toimenpide-ehdotus. Kun puhutaan kirjallisuudesta, olisi hyvä mainita myös sanataide. Vaikka eivät ole sama asia, sanataide ja kirjallisuus kulkevat käsi kädessä. Sanataidekasvattajat tekevät muun muassa kirjallisuuden yleisötyötä sekä lukutaitotyötä.

Yhtenä toimenpide-ehdotuksena mainitaan, että "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi". Tällä hetkellä Suomessa ei ole mahdollista suorittaa sanataideopettajan tai sanataidepedagogin korkeakoulututkintoa. Sanataide on yksi taiteen perusopetuksen taiteen aloista ja olisi todella olennaista, että myös sanataiteen opettamiseen voisi saada pätevyyden. Koulutusjatkumon turvaaminen jokaisella taiteen perusopetuksen taiteen alalla on tärkeää.

"Varmistetaan eri taiteenalojen kehittymismahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja." Pidämme tätä toimenpide-ehdotusta erittäin tavoiteltavana. Rahoituksen selkiyttämistä kaivataan, silppuhankkeista kohti pitkäjänteistä toimintaa. Jäämme odottamaan, mitä nämä uudistukset käytännössä tulevat olemaan.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö:

“Valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin ja investoi strategisesti kulttuuri ja luovien alojen kehittämiseen.” Kannatamme tietysti taiteen ja kulttuurin vahvempaa tukemista. Samalla kuitenkin tulee muistaa, että kaiken kehittämisen ohella meillä on olemassa runsaasti taide ja kulttuuritoimintaa sekä taidekasvatusta, joka on jo ihan hyvää ja laadukasta sellaisenaan. Tältä nyt jo toimivalta perus työltä puuttuu kuitenkin monelta osin kunnollinen, pitkäkestoinen rahoitus. Tästä pääsemme erittäin toivottavaan toimenpide-ehdotukseen: “Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.” Tähän on tärkeä yhdistää aiemmin mainittu taiteenalojen tasapuolinen kohtelu. Kehittämistyössä on järkevää huomioida mm. Kansallinen lukutaitostrategia.

Muita huomioita:

Kulttuuripoliittista selontekoa on kuvattu “kulttuuri- ja luovien alojen pitkän aikavälin strategiaksi, jossa arvioidaan, mikä tällä hetkellä toimii ja mikä ei, missä meidän pitäisi olla ja miten pääsemme tästä parempaan tulevaisuuteen”. On tehty selväksi, että kyseessä “on siis linjanveto, ei rahanjako”. Kuitenkin tässä tilanteessa, kun taiteen ja kulttuurin rahoituksesta leikataan radikaalisti, on ymmärrettävää, miksi toimijat kokevat ristiriitaisia tunteita selonteon, osittain hyvinkin ylätasoinen ideointia kohtaan. Huoli siitä, että leikkausten seurauksena meillä ei lähitulevaisuudessa ole tarjota taiteen ja kulttuurin kokemuksia tai osallistumismahdollisuuksia esimerkiksi lapsille ja nuorille, on todellinen ja aiheellinen. Lasten ja nuorten tulee juuri nyt päästä taiteen ja kulttuurin pariin, jotta heille syttyisi kipinä siihen ja jotta he olisivat vuonna 2040 toteuttamassa taidetta ja kulttuuria siten kuin tässä selonteon luonnoksessa esitetään. Suomessa on tällä hetkellä runsaasti upeaa, laadukasta ja arvokasta taide- ja kulttuuritoimintaa, taidekasvatusta ja matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia sekä osaavia toimijoita. “Missä meidän pitäisi olla?”, luonnoksessa kysytään. Se on varmaa, että meidän pitää olla tukemassa jo olemassa olevaa pohjaa, ei romuttamalla sitä. Meillä ei ole varaa menettää sitä osaamista, joka suomalaisella taiteen ja kulttuurin kentällä tällä hetkellä on.

Odotamme tulevaa toimenpidesuunnitelmaa. Sellaista, jonka konkretiasta, aikatauluista, roolituksesta ja resursseista on helppo saada kiinni. Sellaista, joka luo tulevaisuususkkoa taiteen ja kulttuurin kentälle.

Pehkonen Ninni
Suomen sanataideopetuksen seura ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [(1.) Kehitetään ja ylläpidetään tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää niin, että oikeudenhaltijoiden eli tekijöiden ja kustantajien taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukevat oikeuksien tehokasta lisensointia sekä ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. (2.) Oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämiseen liittyvät laajemmat intressit otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä. Säädetään tekijänoikeuslakiin tehokasta ja toimivaa lisensointia

tukevat sopimuslissenssisäännökset. (3.) Varmistetaan, että kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus BKT:sta kaksinkertaistuu (4.) Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta muun muassa monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta. (5.) Luovia aloja edistetään vahvistamalla arvoketjuja, lisäämällä tekijänoikeuden toimivuutta sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Kirja-alasta tehdään laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tekijänoikeuksien yhteishallinnointiorganisaatio Kopiosto ry tekee työtä luovan alan tekijöiden ja kustantajien aseman turvaamiseksi, tekijänoikeuksien puolustamiseksi sekä tekijänoikeusmyönteisen ilmapiirin vahvistamiseksi. Kopiosto edustaa laajasti luovan alan tekijöitä, esittäviä taitelijoita sekä kirja-, lehti- ja oppimateriaalikustantajia. Kopioston rooli tekijänoikeuksien puolustajana ja oikeudenhaltijoiden toiminnan tukena perustuu pitkäjänteisyyteen ja luovien alojen toiminnan ymmärtämiseen.

Kopioston osana toimiva Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK pyrkii toiminnassaan seuraamaan nopeita muutoksia teknologiassa, toimintamalleissa ja tekotavoissa samalla, kun se huolehtii tekijöiden pitkäjänteisen kehittämisen ja kasvun mahdollisuuksista tukitoiminnassaan. AVEKin toiminnassa keskeistä on toimiminen ja kulttuurin sekä muiden luovien alojen tukeminen yhdessä monialaisesti.

Kopiosto toimii linkkinä oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien välillä mahdollistaen tekijänoikeuden suojaamien julkaisujen ja audiovisuaalisten teosten vaivattoman ja vastuullisen käytön sekä varmistaen oikeudenhaltijoille heille kuuluvat korvaukset teostensa käytöstä.

Kopiosto toimii myös keskeisenä toimijana tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämisessä. Metadata ja tekijänoikeuksien digitaalinen infrastruktuuri ovat avainasemassa muun muassa lissensointiratkaisujen kehittämisessä tekoälyn ja uusien teknologioiden aikakaudella. Kopiosto toimii myös oikeudenhaltijoiden oikeuksien valvojana. Luovan alan taloudellinen kasvu edellyttää vahvan tekijänoikeuden lisäksi riittäviä oikeussuojakeinoja oikeuksien täytäntöönpanoon. Erityisesti verkkoympäristössä tapahtuvissa ja muissakin tekijänoikeusloukkaustilanteissa tehokas oikeuksien valvonta edellyttää riittäviä oikeussuojakeinoja sekä tekijänoikeusjärjestöjen apua.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon visio, tavoitteet ja ehdotetut toimenpiteet ovat mielestämme kannatettavia ja tärkeitä luovalle alalle. On hienoa, että visiossa ja pitkän aikavälin tavoitteissa

korostuu erittäin hyvin kulttuurin merkitys niin sivistykseen, hyvinvointiin kuin talouteenkin. Kulttuurin ja luovien alojen toiminta vaati pitkäjänteistä, yli hallituskausien ja vuosibudjetointien ulottuvaa suunnittelua ja strategiaa, minkä vuoksi on erinomaista, että kulttuuripoliittisen selonteon aikahorisontti kurottaa 2040-luvulle saakka.

VAHVA TEKIJÄNOIKEUSSUOJA JA TOIMIVA TEKIJÄNOIKEUSLAINSÄÄDÄNTÖ KESKEISESSÄ ASEMASSA LUOVAN ALAN KASVUSSA

Tekijänoikeuslainsäädännöllä voidaan vaikuttaa merkittävästi luovan talouden kasvuun ja tulokertymään, turvata luovan työn tekijöiden ja kustantajien ansainta sekä saada Suomen kulttuuri ja luova talous kasvamaan - jopa kukoistamaan. Luovan työn tekijöiden ja kustantajien ansainnan perustaa voidaan vahvistaa parhaiten tulevaisuudessakin sillä, että turvataan oikeudenhaltijoiden mahdollisuudet lisensoida ja saada asianmukaiset korvaukset suojattujen sisältöjen hyödyntämisestä. Vahva tekijänoikeussuoja ja toimiva lainsäädäntö ovat perustana erityisesti suhteessa globaaleihin teknologia- ja alustayhtiöihin. Luovan alan oikeudenhaltijoiden neuvotteluasemaa suhteessa teknologia-, tekoäly- ja alustayhtiöihin tulisi kiireellisesti parantaa sitovalla neuvottelu- ja välimiesmenettelyllä EU-tasolla. Luovan alan oikeudenhaltijoita tulee jatkossakin pitää tärkeänä osana luovan talouden arvoketjuja.

On tärkeää, että tekijänoikeusjärjestelmän ajantasaisuudesta huolehditaan jatkuvasti lainsäädäntöä päivittämällä ja uudistamalla. Näemme tarpeellisenä muun muassa vahvistaa oikeudenhaltijoiden (luovan alan tekijöiden, esittävien taitelijoiden ja kustantajien) ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, muun muassa tukemalla lisensointia lainsäädäntöratkaisuilla. Tehokasta ja toimivaa lisensointia tukee kollektiiviset lisensiointitavat ja -ratkaisut, kuten tekijänoikeuslakiin sisältyvät yleinen ja erityiset sopimuslissenssisäännökset, joiden avulla turvataan oikeudenmukaiset korvaukset oikeudenhaltijoille, suojataan panostuksia ja investointeja sekä varmistetaan erilaisten aineistojen saatavuus suojattujen aineistojen käyttäjille ja hyödyntäjille. Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia ei tule toteuttaa heikentämällä tekijänoikeussuojaa esimerkiksi uusilla rajoituksilla tai poikkeuksilla.

RIITTÄVÄT KEINOT TEKIJÄNOIKEUDEN TÄYTÄNTÖÖNPANOON SEKÄ PANOSTUS TEKIJÄNOIKEUSINFRASTRUKTUURIIN

Teknologian kehitys ja myllerrykset (esim. tekoäly) ovat asettaneet tekijänoikeudellisen yksinoikeusjärjestelmän jatkuvien haasteiden eteen, mutta tekijänoikeusjärjestelmä perusteineen on osoittautunut kestäväksi. Näin tulee olla jatkossakin. Teknologian kehitys ei saa syrjäyttää luovaa työtä, oikeudenhaltijoille syntyviä oikeuksia eikä luovan työn ansaintamahdollisuuksia. Tekoälyteknologioita tulee kehittää vastuullisesti tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oikeudenhaltijat eivät vastusta teknologisia muutoksia, mutta tarvitsevat lainsäädännön tukea muutostilanteissa. Oikeudenhaltijat ovat osa luovan alan arvoketjuja ja lähtökohtana tulee jatkossakin olla suostumuksen (opt-in) hankinta suojattujen aineistojen hyödyntämiseen muun muassa tekoälyn (tai

muiden tulevaisuuden innovaatioiden) koulutuksessa ja lopputuotteissa sekä asianmukaisen korvauksen maksaminen oikeudenhaltijoille. Rajat ylittävät digitaaliset alustat ja tekoälymallien kehittäminen edellyttävät kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntö- ja lisensointiratkaisuja.

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat lisensoinnin perusedellytyksiä. Tämä edellyttää metadatan ja erilaisten kansainvälisten tunnisteiden ja standardien kehittämistä oikeudenhaltijoiden tunnistamiseksi ja oikeuksien hallinnoimiseksi sekä lisensoimiseksi. Tekijänoikeus- ja lähioikeussuojan täytäntöönpanoon ja tekijänoikeuden infrastruktuuriin liittyvien standardien kehittämisen ja sääntelyn tulisi olla vähintään EU-tasoista.

Luovan alan taloudellinen kasvu edellyttää vahvan tekijänoikeuden lisäksi riittäviä oikeussuojakeinoja oikeuksien täytäntöönpanoon. Verkkoympäristössä tapahtuvissa ja muissakin tekijänoikeusloukkaustilanteissa oikeudenhaltijoilla tulee olla myös kevyempiä, vaihtoehtoisia riidanratkaisukeinoja, jotta heillä olisi tosiasiallinen mahdollisuus valvoa oikeuksiaan ja puuttua oikeudenloukkauksiin. On tärkeää, että myös tekijänoikeusjärjestöillä on mahdollisuus ajaa oikeudenomistajien asioita tarvittaessa oikeusprosessien kautta, mitä nykyinen lainsäädäntömme ei mahdollista toisin kuin useissa muissa Euroopan maissa. Tekijänoikeusjärjestöillä on paremmat taloudelliset resurssit ja asiantuntemus toteuttaa oikeudellisia täytäntöönpanomenettelyjä tekijänoikeuksien loukkauksia vastaan. Tehokkaita oikeussuojakeinoja tarvitaan tulevaisuudessa yhä enemmän, kun suojattujen aineistojen osien loukkaamista tapahtuu data-avaruudessa.

VALTION INVESTOINTI JA TALOUDELLINEN TUKI

Valtion vahva tuki ja investointi kulttuuri- ja luovien alojen kehittämiseen on tarpeen kasvun mahdollistamiseksi. Kulttuuri- ja luovat alat luovat myös vientituloja. Valtion tuet ovat investointeja ja kansainvälisten esimerkkien mukaisesti (kuten Tanska ja Etelä-Korea) luovalla alalla voidaan nähdä valtavaa kasvupotentiaalia. On tärkeää, että vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja sekä edistetään luovien alojen immateriaalioikeusosaamista ja neuvottelutaitoja. Erityisesti pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä tulee kannustaa ja tukea joustavasti.

Tekijänoikeussääntelyn ohella yhden prosentin panostus kulttuuriin valtion budjettimenoista, av- alan tuotantokannustimet sekä riittävä panostus luovan alan koulutukseen ovat keskeisiä tekijöitä kasvun aikaansaamiseksi.

Näemme tärkeänä myös, että kirja-alasta tehdään laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi.

Niiranen Valteri
Kopioisto ry

Salmela Kirsi
Kopioisto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Myös kulttuuriperinnöllä on keskeinen rooli kansainvälistymisessä. Yhteentoimivuus ja EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen sekä esimerkiksi kulttuuriperintöorganisaatioiden ja matkailun yhteistyön vahvistaminen avaavat uusia mahdollisuuksia sekä paikallisesti Suomessa että kansainvälisesti, kun suomalaista kulttuuriperintödataa voidaan hyödyntää esimerkiksi kulttuuriperinnön eurooppalaisen data-avaruuden kautta ympäri maailmaa ja vastaavasti suomalaiset kulttuurin ja taiteen tekijät voivat hyödyntää kansainvälistä kulttuuriperintöä oman toimintansa inspiraationa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Arkistoilla ja koko kulttuuriperintösektorilla on korvaamattoman tärkeä rooli sekä aineettoman että aineellisen kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja käyttöön tarjoajina – samoin kulttuuriperintödatan tarjoajina. Sivulla 36-37 kuvataan kirjastojen ja museoiden valtiollista tukemista, mutta valtio on rahoittanut myös arkistoja, ja tämän rahoituksen turvaaminen jatkossa olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta arkistot voivat toteuttaa edellä mainittua rooliaan. Arkistotoiminta on pitkäjänteistä, joten olisi tärkeää että rahoitus olisi ennakoitavaa ja mahdollisimman pitkäjänteistä. Kansallisarkiston ja yksityisten keskusarkistojen lisäksi Suomessa on paljon merkittäviä paikallisia arkistoja (kaupungit, kotiseutuarkistot). Digitaalisuus avaa arkistoille aivan uusia mahdollisuuksia toimia vaikuttavasti ja tarjota aineistojaan käyttöön sekä koko Suomessa että kansainvälisesti. Tämä edellyttää yhteentoimivuutta ja yhteistyötä, mutta myös niiden tukemista taloudellisesti. On positiivista, että kulttuuriperinnön data-avaruus on mainittu selonteon sivulla 49. Jotta arkistot ja kulttuuriperintöorganisaatiot voisivat toteuttaa tärkeää tehtäväänsä, olisi tärkeää löytää tasapaino tekijöiden ja kulttuuriperintölaitosten oikeuksien välillä – siten ettei vaaranneta tekijöiden toimeentuloa (esim. ei-kaupalliset tai kaupallisesta jakelusta poistuneet aineistot). Ilmastomuutoksen torjumisessa tuleva European Partnership in Resilient Cultural Heritage avaa uusia mahdollisuuksia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kokonaisuutena selonteossa tulisi huomioida paremmin kulttuuriperintöorganisaatioiden keskeinen rooli aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja käyttöön tarjoajina. Museot on mainittu joissakin kohdin, mutta arkistojen rooli on yhtä keskeinen. Arkistot on mainittu selonteossa vain kerran (s. 56), vaikka niiden toiminta kulttuuriperintösektorilla (kirjastot, arkistot ja museot) on aivan keskeinen. Arkistoissa on valtava määrä suomalaista kulttuuriperintöä, jonka käyttöön tarjoamisessa digitaalisuus antaa aivan uusia mahdollisuuksia. Arkistojen aineistot tarjoavat kulttuurielämyksiä kansalaisille, mutta tarjoavat myös paljon mahdollisuuksia luoville aloille, matkailulle ja muulle liiketoiminnalle. Kulttuuriperintömme on olennainen osa Suomen kaakuvaa (s. 53). Myös digitaalinen kulttuuriperintö pohjautuu aineettomaan arvontuontiin (s. 59) ja kulttuuriperinnön kuluttamista voidaan verrata taiteen ja kulttuurin kuluttamiseen (s. 60). Sivulla 63 mainitaan UNESCO-maailmaperintökohteet. Tähän tulisi lisätä Unescon Maailman muisti -rekisterin suomalaiset kohteet (4 kpl).

Henriksson Juha
Musiikkiarkisto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi. Vaikka Telia Finland Oyj:ltä (Telia) ei ole suoraan pyydetty lausuntoa, haluaa Telia jakelulistan ulkopuolisena tahona kuitenkin esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Telian viestit

- Kulttuuripolitiikka ja sen toteuttaminen on suurelta osin elinkeinopolitiikkaa. Kulttuuripolitiikassa ja sen säätelyssä tulee siten laajasti ja tasapainoisesti ottaa huomioon koko toimialan ja liiketoiminta-alueen intressit. Nyt lausuntopyyynnön kohteena olevassa OKM:n luonnoksessa ei näin ole tehty – valmistelussa ja lausuntoja pyydetessä on elinkeinoelämän toimijoita otettu huomattavan vähäisessä määrässä huomioon.
  - o Tarkempien perustelujen osalta viittaamme Ficomin lausuntoon

- Tekijänoikeuslainsäädäntö on keskeinen kulttuuripolitiikan säätelykehikko. Sen on oltava tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden sekä elinkeinoelämän toiminnan tasapainoisesti huomioon ottava kokonaisuus. Katsomme, että lainvalmistelu tulisi suorittaa tiiviissä ministeriöiden välisessä yhteistyössä, jossa on mukana OKM, TEM ja LVM. Kannatamme myös sitä, että ministeriöiden välistä yhteistyötä alueella tulisi lisätä ja perustaa nämä kaikki ministeriöt kattava aktiivinen yhteistoimintaelin, kuten luonnoksessa on esitetty.
  - o Tarkempien perustelujen osalta viittaamme Ficomin lausuntoon

- Pidämme digitalisaatiota ja tekoälyä mahdollisuutena Suomen yhteiskunnalle, talouselämälle ja kulttuurielämälle. Erityisesti tekoälyn käyttöön ja siihen liittyviin innovaatioihin tulisi luoda helpot ja ennustettavat toimintamallit ja lainsäädännön viitekehikko. Ilman tätä emme kansakuntana pysy kehityksen kärjessä.
  - o Tarkempien perustelujen osalta viittaamme Ficomin lausuntoon

Takanen Olli-Pekka
Telia Finland Oyj

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukee oikeuksien tehokasta lisensiointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri. • Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojatun aineiston käytön korvaamiseen liittyvät intressit sekä tekoälyn kehittämiseen liittyvät laajemmat yhteiskunnalliset intressit otetaan tasapainoisesti ja läpinäkyvästi huomioon tekoälyteknologioita kehitettäessä. Luovia

aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Musiikkituottajat - IFPI Finland edustaa Suomessa ammattimaisesti toimivia äänitetuottajia. Jäsenkuntamme investoivat jatkossakin vahvasti kotimaisten äänitteiden tuottamiseen ja suomalaisten taitelijoiden artistiurien rakentamiseen ja tukemiseen. Musiikkituottajien jäsenyhtiöiden osuus äänitemyynnin kokonaismarkkinoista Suomessa vuonna 2023 oli 77 %.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen tulee jatkossakin pitää hyvää huolta EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden eheydestä. Ei säädetä kansallisia poikkeuksia, jotka rikkoisivat tai vaarantaisivat sisämarkkinoiden eheyttä. EU:n tekoälyasetuksen jatkoksi tarvitaan EU tason lainsäädäntöä, jolla määritellään riittävät ja asianmukaiset seuraamukset tahoille, jotka eivät noudata tekoälyasetuksessa säädettyjä velvoitteita.

Kotilainen Kalle
Musiikkituottajat - IFPI Finland ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi. FiComilta ei ole pyydetty lausuntoa, mutta myös jakelulistan ulkopuoliset tahot voivat antaa lausuntonsa, joten FiCom esittää kunnioittavasti seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- Tekijänoikeussäätelyssä tulee ottaa tasapainoisella tavalla huomioon eri osapuolten intressit. Kulttuuripoliittista selontekoa ja erityisesti sen tekijänoikeuksia koskevia tavoitteita valmistellessa näin ei todellakaan ole tehty.
- Ministeriöiden välistä yhteistyötä on lisättävä, sillä tekijänoikeudet ovat elinkeinopoliittikkaa.
- Digitalisaation ja tekoälyn osalta kulttuuripoliittinen selonteko on täysin ristiriidassa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kanssa.

Tekijänoikeussäätelyssä tulee ottaa huomioon kaikkien osapuolten intressit

Luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi näkyy ikävästi tapa, jolla sitä on valmisteltu. Elinkeinoelämää ei ole kuultu juuri lainkaan, minkä vuoksi näkemys kulttuurin tulevaisuudesta on kirjoitettu ainoastaan luovan työn tekijöiden ja näitä edustavien järjestöjen näkökulmasta. Elinkeinoelämän edustajille ei myöskään ole lähetetty lausuntopyyntöä luonnoksesta. Ei siis ole ihme, että yhteinen näkemys luovien alojen vahvistamisen edellyttämistä toimista puuttuu (s. 49).

Pelkästään teleyritykset maksavat verkkotallennuspalveluista ja ulkomaisten televisiokanavien edelleenlähettämisestä joka vuosi yli 16 miljoonaa euroa tekijänoikeusmaksuja. Tämän lisäksi ne kasvattavat luovan alan tuottoja ohjelmaostoin sekä suorilla tilityksillä tuottajille. Tekijät saavat korvauksensa tekijänoikeusjärjestöjen tilitysten sijaan pääosin suoraan lähettäjäyrityksiltä, mikä koskee myös teleyritysten kautta tapahtuvaa jakelua.

Eduskunnan talousvaliokunta on pitänyt tärkeänä, että tekijänoikeussäätelyssä otetaan tasapainoisella tavalla huomioon eri osapuolten intressit (TaVL 43/2022 vp). Täältä pohjalta on erikoista, kuinka monessa kohtaa selontekoluonnosta annetaan ymmärtää, että taiteilijoiden ansiot eivät toteudu oikeudenmukaisesti (s. 13) eikä teoksen hyödyntäminen tuo korvausta tekijälleen (s. 24), kuinka ansaintaa tulee vahvistaa tekijänoikeustaloudessa (s. 25) ja kuinka tekijänoikeuden toimivuutta tulee lisätä (s. 29). Selontekoluonnoksessa on asetettu tavoitteeksi, että tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää kehitetään ja ylläpidetään niin, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan, lainsäädäntö ja järjestelmä tukevat oikeuksien tehokasta lisensointia ja ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä, sopimusosapuolten välillä vallitsee nykyistä parempi tasapaino, oikeuksien valvonta on tehokasta ja käytössä on kehittynyt tekijänoikeuden digitaalinen infrastruktuuri (s. 30).

Suomessa on vasta uudistettu tekijänoikeuslakia toimeenpanemalla direktiivi (EU) 2019/790 tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla eli ns. DSM-direktiivi. Tässä yhteydessä tekijänoikeuslakiin on lisätty lukuisia tekijöiden asemaa parantavia muutoksia. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon (LiVL 41/2022 vp) mukaan hallituksen esityksessä HE 43/2022 vp tehtiin konsulttivetoisen valmistelun jälkeen useita merkittäviä muutoksia aiempaan hallituksen esityksen luonnokseen, jota oli valmisteltu avoimemmin ja virkamiestyönä. Muutokset pääosin heikensivät sananvapauden, tutkimuksen vapauden ja opetuksen vapauden sekä käyttäjien oikeuksien ja teknologiateollisuuden asemaa. Valiokunnan lausunnon mukaan muutokset paransivat useilta osin tekijänoikeusjärjestöjen asemaa, mutta saattoivat jopa heikentää tekijöiden asemaa. On käsittämätöntä, kuinka luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi todetaan vielä kaiken tämän jälkeen, ettei sopimusosapuolten välillä vallitse nykyään tasapaino.

Selontekoluonnoksen mukaan tekijänoikeusjärjestelmä toimii, kun tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet on turvattu ja kun lainsäädäntö ja järjestelmä tukevat oikeuksien tehokasta lisensointia ja luovan talouden ansaintalogiikoiden innovatiivista kehittämistä (s. 49). Tällä hetkellä lainsäädäntö ja järjestelmä eivät tue oikeuksien tehokasta lisensointia. Tekijät ovat edustajineen itse asiassa vastustaneet kaikkia ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi, oli kyseessä alkuperäisen lähettämisen ja edelleenlähettämisen määrittelemiseen liittyvien epäselvyyksien selkeyttäminen tai tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistus tällä hallituskaudella.

Eduskunta on lausumassaan EV 312/2022 vp edellyttänyt, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmista. Arvioinnissa tulee eduskunnan mukaan ottaa huomioon perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin sekä erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen määrittelytarpeet. Lisäksi eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeen tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi ja ottaa tässä huomioon kansallisen liikkumavaran.

Kuten selonteon ainoassa tekijänoikeudella suojattuja sisältöjä hyödyntävien yritysten näkökulmaa käsittelevässä virkkeessä todetaan, toimiva tekijänoikeusjärjestelmä on selkeä, ennustettava, teknologianeutraali, liiketoiminnassa tarvittavien oikeuksien hankinnan mahdollistava ja tekijöiden kanssa yhteistyöhön kannustava (s. 50). Sisältökustannusten ennakoitavuus on edellytys investointipäätösten tekemiselle.

Selontekoluonnoksessa on edellytetty, että oikeuksia valvotaan tehokkaasti ja käytössä ovat riittävät keinot piratismiin estämiseksi (s. 50). Kiinnostavat ja helppokäyttöiset lailliset palvelut ovat paras tapa vähentää laittomien, tekijänoikeuksia loukkaavien sisältöjen käyttöä. Suomen tilanne piratismiin kannalta on ollut muuta Eurooppaa parempi: Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston EUIPO:n tuoreimman, vuoden 2023 tutkimuksen (https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_IP_Perception

_Study/2023_IP_Perception_Study_FullR_en.pdf) mukaan suomalaiset hakeutuivat laittoman sisällön pariin vähiten EU:ssa (9 %, tutkimuksen s. 47), ostivat vähiten piraattituotteita (8 %, tutkimuksen s. 36) ja katsoivat toiseksi vähiten laittomasti urheilua (8 %, tutkimuksen s. 50). Käytössä on siis varmasti jo valmiiksi riittävän tehokkaan keinot piratismiin estämiseksi, ja pääpaino tulee ensisijaisesti olla laillisten palvelujen toimintaedellytysten parantamisessa.

Luonnoksen sivulla 27 esitettyä tavoitetta siitä, kuinka sidosryhmien kanssa laaditaan periaatteet tekijänoikeuden ja aineettoman pääoman arvottamiseksi ja lisätään alan yritysten ja rahoittajien välistä vuoropuhelua, ei voida pitää realistisena. Tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa (1494/2016) lisensointiehtoja koskevia vaatimuksia käsittelevässä 35 §:ssä todetaan, kuinka tekijänoikeuskorvauksen kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon mm. oikeuksien käytön taloudellinen arvo liiketoiminnassa teosten ja muiden suojan kohteiden käytön luonne ja laajuus huomioon ottaen sekä muut korvauksen kohtuullisuuteen vaikuttavat seikat. Saman pykälän mukaan yksinoikeuksien ja korvausoikeuksien hintojen on oltava kohtuullisia, joten vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä, että kilpailua rajoittamalla ja kollektiivisesti sopimalla voitaisiin saada aikaiseksi eri alojen erityispiirteet huomioiva ratkaisu tekijänoikeuksien arvottamiseksi.

Ministeriöiden välistä yhteistyötä lisättävä: tekijänoikeudet ovat elinkeinopolitiikkaa

Luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi ehdotetaan uutta pysyvää, neuvoa-antavaa toimielintä, jonka tehtävänä on mm. tehdä aloitteita kulttuuri- ja luovien alojen kokonaisvaltaiseksi edistämiseksi eri politiikka-aloilla. Luonnoksen mukaan mahdollisimman monialaisessa toimielimessä, jonka työn ytimessä ovat alan kestävä kehittäminen ja kasvu, ovat edustettuna kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten lisäksi myös elinkeinoelämä, isot kaupungit ja relevantit ministerit (s. 26).

Ehdotus on kannatettava ja vastaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa sivulla 92 esitettyä tavoitetta rakentaa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alojen välille pysyvät yhteistyön käytännöt kulttuuri- ja taidealojen elinvoimaa edistävien toimien koordinoimiseksi yhteistyössä alan toimijoiden ja edustajien kanssa.

Uudistetun IPR-strategian tavoitteisiin pääsemiseksi ja sisältöalan kasvun tukemiseksi aineettomia oikeuksia tulee kuitenkin tarkastella kokonaisuutena. Jotta tämä on mahdollista, kaikkien immateriaalioikeuksien lainsäädännön valmistelu ja käytännön hallinto olisi järkevää keskittää työ- ja elinkeinoministeriöön. Samalla vahvistuisi ymmärrys tasapainoisten tekijänoikeuksien merkityksestä alan kasvuun, kehitykselle ja innovaatioille. Tekijänoikeudet eivät ole vain kulttuuripoliitiikkaa vaan enenevässä määrin elinkeinopolitiikkaa. Jotta sisältöalaa voidaan edistää kokonaisvaltaisesti, myös liikenne- ja viestintäministeriöllä tulee olla rooli uudessa neuvoa-antavassa toimielimessä. Media- ja teleyrityksillä on merkittävä rooli kulttuuri- ja elinkeinopolitiikassa tekijänoikeudella ja laajemminkin immateriaalioikeudella suojatun aineiston ostajina, tuotteistajina, markkinoijina, myyjinä ja jakelijoina.

Digitalisaatio ja tekoäly ovat mahdollisuus, eivät uhka

Selontekoluonnoksessa todetaan, kuinka Suomen talouden haasteet, kuten digitaaliseen palvelutalouteen siirtyminen, globaalien digijättien ylivalta ja vähäiset investoinnit aineettomaan pääomaan (erityisesti Ruotsiin tai Yhdysvaltoihin verrattuna), koskevat myös kulttuuri- ja luovien alojen yrityksiä (s. 45). Näkemys Suomen talouden haasteista on vähintäänkin erikoinen. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi on yksi maailman menestyneimmistä teknologiasta ja digitalisaatiosta hyvinvointia ammentavista maista (hallitusohjelman s. 96). Hallituskauden tavoitteena on luoda kilpailukykyä datataloudesta ja digitalisaatiosta (hallitusohjelman s. 97), sillä digitalisaatio, nopeat datayhteydet ja teknologian kehittyminen voivat oikein hyödynnettyinä merkittävästi parantaa ihmisten elämänlaatua, yritysten kilpailukykyä ja työvoiman saatavuutta sekä tehostaa julkista hallintoa (hallitusohjelman s. 111).

Myös tekoälyn osalta luonnos kulttuuripoliittiseksi selonteoksi on täysin vastakkainen hallitusohjelman kanssa. Hallitusohjelman mukaan Suomi on teknologinen edelläkävijä, joka hyödyntää digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet täysimääräisesti, ihmiset mukana pitäen (hallitusohjelman s. 6). Investoinnit digiteknologiaan sekä teknologian tehokas soveltaminen ovat yritysten kilpailukykyyn ja kasvun keskiössä. Uusien teknologioiden, kuten kvanttilaskennan, robotiikan ja tekoälyratkaisujen, tehokas hyödyntäminen sekä automaatioasteen nosto luovat uutta liiketoimintaa, tukevat yritysten kilpailukykyä ja helpottavat osaltaan työvoimapulaa (hallitusohjelman s. 97). Hallitusohjelmassa on tavoitteena varmistaa teknologianeutraali ja laajasti automatisaation sekä uusien teknologioiden, kuten tekoälyn, vastuullisen hyödyntämisen mahdollistava lainsäädäntö (hallitusohjelman s. 101). EU:n tulisi hallitusohjelman mukaan ottaa vahvempi rooli kyberturvallisuudessa olemassa olevien toimivaltuuksien rajoissa sekä tarjota suotuisa toimintaympäristö tekoälyn kehittämiseksi ja käyttöönnotolle (hallitusohjelman s. 172). Selonteossa tulisi ottaa huomioon mm. edellä mainitut hallitusohjelman kirjaukset ja laajasti myös tekoälyn tuomat hyödyt kansalaisille, elinkeinoelämällä ja yhteiskunnalle.

Selontekoluonnoksessa tekoäly tunnutaan näkevän lähinnä uhkana. Tekoälyyn ja sen käyttämiseen luovassa työssä liittyy luonnoksen mukaan eettisiä kysymyksiä, tekijänoikeuskysymyksiä (tekoälyn koulutus ja tekoälyn avulla tuotettu sisältö), kielteisiä vaikutuksia (väärinkäyttö, inspiraation ja mielikuvituksen rapautuminen) sekä kestävä kehityksen ja luonnonvarojen käytön haasteita (s. 48–49). Selonteon mukaan teknologinen kehitys ei saa syrjäyttää luovaa työtä ja sen seurauksena luovalle tekijälle syntyviä oikeuksia (s. 49). Selonteossa tulisi huomioida, että monet tekoälytyökalut, joita on kehitetty yhteistyössä luovan alan työntekijöiden kanssa, tukevat ja tehostavat luovaa prosessia, tarjoavat ihmisille uusia tapoja ilmaista itseään ja tekevät kulttuurin luomisesta saavutettavampaa. Tekoälyn hyödyntäminen edellyttää kuitenkin tasapainoista tekijänoikeusjärjestelmää, jossa otetaan huomioon sekä oikeudenhaltijoiden edut että tarve kehittää innovaatioita, jolloin voidaan luoda sellaisia kaupallisia markkinoita, joille on kysyntää.

Selontekoluonnoksen mukaan tekoölyyn liittyvät tekijänoikeudelliset kysymykset ja luovan työn tekijöiden suojaaminen tulee ratkaista Euroopan unionin tasolla ja kansainvälisillä sopimuksilla (s. 49). Tältä osin on huomattava, että Euroopan unionin tekoölyasetus tuli voimaan 1.8.2024, ja sen soveltaminen on käynnistymässä jäsenmaissa. Tekoölyasetuksella luodaan yhtenäiset säännökset tekoölyjärjestelmien kehittämiseksi, markkinoille saattamiselle, käyttöönotolle ja käytölle unionissa. Asetuksen johdantokappaleen 1 mukaisesti asetuksella varmistetaan tekoölyyn perustuvien tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus rajojen yli, mikä estää jäsenvaltioita asettamasta tekoölyjärjestelmien kehittämistä, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevia rajoituksia, ellei sitä nimenomaisesti sallita tekoölyasetuksessa. Tarvetta lisäsääntelylle ei ole, sillä DSM-direktiivissä säännelty tekijänoikeuden rajoitus tekstin- ja tiedonlouhinnasta mahdollistaa tietyissä tilanteissa myös tekoölyn kouluttamisen. Selontekoluonnoksessa sentään tunnustetaan ja tunnustetaan, että Euroopan unionin omat lainsäädäntöratkaisut lisäävät unionin strategista autonomiaa myös tekoölyn kehityksessä ja vahvistavat taloutta ja turvallisuutta (s. 49).

Metsola Asko
FiCom ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, yhteistyön ja osallisuuden voima, kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kunta-alan toimijana pistin huolestuneena merkille, että monialaiseen toimielimeen suunnitellaan kutsuttavaksi vain isot kaupungit. Isoissa kaupungeissa riittää joka tapauksessa toimijoita, infraa,

maksajia ja tekijöitä. Toimintaympäristöt ovat näin ollen aivan toisenlaiset kuin pienemmissä kaupungeissa saatikka pienissä kunnissa. Taiteen ja kulttuurin alueellinen, tasa-arvoinen saavuttavuus on utopia, mutta silti olisi vahvistettava työkaluja onnistua asiassa paremmin. Suuret taidelaitokset, ammattitaitelijat ja rahoitus / resurssit ovat keskittyneet maakuntien pääkaupunkeihin. Rahoituksen rakenne ruokkii positiivisesti isoissa kaupungeissa asuvia kuntalaisia - hyvä heille - mutta olisi kehitettävä työkaluja palvelemaan myös muissa kunnissa ja kaupungeissa asuvia ihmisiä. Esim. kiertuetoimintaa tekevä Kajaanin kaupunginteatteri on merkittävä toimija alueellamme, mutta käytännössä ainoa eli isojen kaupunkien taidelaitoksille olisi hyvä ohjata rahoitusta toimintaan, jota toteutetaan vain välittömässä läheisyydessä. Ilolla pistin tämän tavoitteen merkille.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko kuvaa nykyisen toimintaympäristön, sen onnistumiset ja ongelmat erinomaisesti. Tulevaisuusorientaatio jää löyhäksi.

Paitsi että taidelaitosten valtionosuutta tulisi ohjata säteilemään maantieteellisesti laajemmin, olisi hyvä kehittää pienemmille kunnille kevyempiä rahoituskanavia kehittää toimintaa. Upea kirjastolaitos ja kansalaisopisto- ja musiikkiopistoverkosto on paljon vartijoina. Muut alat jäävät harvaan asutussa maassa vähäiselle huomiolle. Kannatan tämän vuoksi lämpimästi kulttuurin aluehallinnon vahvistamista - tällä hetkellä Avi on kirjastolaitoksen tukena mm. rahoituksia jakamalla, mutta kaikki muu toiminta jää huomiotta.

Liimatainen Marianne
Raahen kaupunki

Rossi Piritta
Raahen kaupunki / kulttuuripalvelut - Sivistyksen toimialue

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin tekijät avainasemassa, Uudistumisen, kestävyys ja kasvun mahdollistaminen, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

AV-arkki on suomalaisen mediataiteen keskus. Olemme vuodesta 1989 toimintasi-asiantuntijaorganisaatio. Tehtävämme on vahvistaa suomalaisten mediataiteilijoiden, tuottajien ja taideorganisaatioiden osaamista erityisesti mediataiteen kansainvälisessä jakelussa ja promotoinnissa. Jakelemme suomalaista mediataidetta vuosittain yli 40 maahan ja keräämme taiteilijoille korvauksia heidän teostensa esittämisestä. Arkistointia, promotointia ja toimialan kehittämistä sisältävä toimintamallimme on ainutlaatuinen Pohjoismaissa. Tuemme ja kehitämme nykytaiteen toimialaa ja annamme neuvoa niin taiteilijoille, kuin alalla toimiville yrityksille, gallerioille, festivaaleille, oppilaitoksille ja museoille. Erityisesti selonteossa mainitut toimet taiteen kansainvälisen toiminnan edistämiseksi, tekijöiden avainaseman vahvistamiseksi sekä uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen ovat osa toimintaamme.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko tunnistaa onnistuneesti kulttuuri- ja taidealojen erilaiset toimintatavat ja arvoketjut. On tärkeää että kuvataiteilijoiden selkeästi muita taiteenaloja huonompi taloudellinen asema on huomioitu, samoin myös se että ”yksilötaiteena” kuvataiteen tekeminen nojaa pitkälti apurahajärjestelmään.

Yhdymme selonteon kantaan, että kansainvälistymisen tukirakenteita tulee vahvistaa. Tähän liittyy myös immateriaalioikeuksiin liittyvän osaamisen vahvistaminen vahvistaminen niin yksittäisillä taiteilijoilla, kuin taiteilijoiden yrityksillä ja esimerkiksi museoilla.

Kuten selonteossa todetaan, kansainvälistyminen ja vienti edellyttävät kohdemarkkinoiden hyvää tuntemusta ja läsnäoloa sekä laajoja yhteistyöverkostoja. Kolmannen, yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä tulisi vahvistaa ja tukea kulttuurin alueellisen saatavuuden lisäksi myös esimerkiksi kansainvälistymisen tukirakenteissa. Kansainvälistymisstrategian laatiminen on erittäin kannatettavaa.

Erityisen tärkeää on jatkuvasti huomioida tekoällyn vaikutus tekijänoikeuksien hallintaan, taiteen tuottamiseen, jakelemiseen, myyntiin, kuluttamiseen ja harrastamiseen liittyvissä prosesseissa. Tekoällyn laajalla käyttämisellä voi olla myös huomattavia ympäristövaikutuksia.

Tällä hetkellä kulttuuripoliittista keskustelua leimaa huoli taiteilijoiden toimeentulosta. Käynnissä olevat rahoitusleikkaukset kurjistavat taiteilijoiden asemaa ja rikkovat vuosikymmenten saatossa luotuja tukirakenteita, joita tuskin tulevaisuudessa voi helposti elvyttää: nyt leikkamalla tukirakenteista tuhoetaan myös tulevaisuuden kasvun edellytyksiä. Nuoret miettivät entistä tarkemmin haluavatko kulttuurialalle. Jos toiveena on, että kulttuurin kautta rakennetaan monimuotoista ja moniäänistä tulevaisuutta, niin olisi tärkeää että kaikenlaisista taustoista tulevat nuoret uskaltaisivat hakeutumaan alalle. Pelkät lapsuuden ja nuoruuden harrastusmahdollisuudet eivät riitä: pitää olla myös näkymä siitä että kulttuurialan ammattilaisena pystyy elättämään itsensä Suomessa.

Kuten selonteossa on todettu, kulttuuri tuottaa merkittävästi enemmän kuin siihen investoidaan. Yhdymme Frame Finlandin ehdotukseen, toimenpideohjelmassa on laadittava konkreettinen tavoiteaikataulu kulttuurin julkisen rahoituksen vahvistamiselle, kuten Taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle Kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle.

Vapaan kentän taideyhteisöillä on keskeinen rooli taiteen välittäjinä ja arvoketjussa, alueellisen saavutettavuuden edistäjinä ja kulttuurialan työllistäjinä. Kuvataiteen kentällä taideyhteisöjen heikko rahoitus hidastaa edelleen kestävien toimintarakenteiden syntymistä omaraahoituksen kasvattamista sekä reilujen korvauskäytäntöjen kehittymistä.

Arvostamme laajaa valmistelua, joka edelsi selontekoa. Tärkeää on kuitenkin myös toteutus: kulttuuripoliittinen selonteko tarvitsee paljon toimia ja laajan yhteiskunnallisen hyväksynnän toteutuakseen.

Anttila Hanna
AV-arkki ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Elinkeinopoliittiset kasvutavoitteet olisi voinut tuoda visiossa esiin vielä konkreettisemmin, kansainvälisiä verrokkeja hyödyntäen. Ne toisivat lisää painoarvoa toimenpideohjelman edellyttämille investoinneille.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [1] Hyödynnetään käytännön toimenpideohjelmassa kulttuuriviennistä jo aiemmin toteutettuja selvityksiä ja toimenpide-ehdotuksia 2) Toteutetaan puolueettomat vaikuttavuus selvitykset kansainvälistymisen tuki- ja välittäjäorganisaatioiden vaikuttavuudesta ja suunnataan resursseja vaikuttavaan markkinaehtoiseen vientitoimintaan, jolle on aitoa kansainvälistä kysyntää. 3) Hyödynnetään eri alojen parasta osaamista kansainvälistymisen

tukirakenteita ja rahoitusinstrumentteja uudistettaessa. 4) Kasvatetaan kulttuurin perusrahoitusta ja suunnataan sitä aiempaa strategisemmin kasvuun ja vientiin suuntautuneille aloille ja toimijoille.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Roolimme on keskeinen omalla alallamme erityisesti viennissä ja kansainvälistymisessä. Tähtäämme kasvuun, toiminnan kestävyteen ja uudistumiseen ja haluamme myös olla mukana kehittämässä alamme toimintaympäristöä Suomessa ja kansainvälisesti.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selontekoon koottu aineisto on erinomainen. Elinkeinorakenteen uudistustarve, aineettoman pääoman kasvava merkitys sekä kulttuurin vahvuus yhteiskunnallisena voimana sekä hyvän elämän ja integraation edistäjänä puoltavat kaikki kunnianhimoista selontekoa ja siihen pohjautuvan toimenpideohjelman toteuttamista. Elinkeinopoliittiset kasvutavoitteet sekä kulttuurin merkityksen maakuvalle ja kansainväliselle vaikuttavuudelle olisi voinut tuoda visiossa esiin vielä konkreettisemmin, kansainvälisiä verrokkeja hyödyntäen. Ne toisivat lisää painoarvoa toimenpideohjelman edellyttämille investoinneille – sekä kyseenalaistaisivat kulttuuribudjettiin suunniteltujen leikkausten mielekkyyden suhteessa selonteossa esitettyihin tavoitteisiin.

Autio liris
Into liikkeessä ry - Tero Saarinen Company

Lausunto

13.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [1] Luovien alojen kasvustrategialla edistetään aineettomaan pääomaan perustuvaa liiketoimintaa, teknologiaa hyödyntäviä kaupallisesti elinkelpoisia palveluinnovaatioita ja sisältöjen tuottamista. Luodaan uusia yhteistyö- ja rahoitusmalleja, joilla tuetaan taide- ja kulttuurialojen potentiaalin hyödyntämistä sosiaalista ja inhimillistä arvoa tuottavien yhteiskunnallisten innovaatioiden synnyttämisessä. 2) Laaditaan sidosryhmien kanssa periaatteet tekijänoikeuden ja aineettoman pääoman arvottamiseksi ja lisätään alan yritysten ja rahoittajien välistä vuoropuhelua. 3) Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja

osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken. 4) Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. 5) • Valtion kehittämisrahoitusta suunnataan kulttuuri- ja luovien alojen uudistamiseen ja arvoketjujen toteutumiseksi välttämättömien toimintamallien ja palveluiden kehittämiseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuten luovalle alalle on tyypillistä, APFI:n edustamat yritykset ovat mikro- ja pk-yrityksiä, joiden kehitysresurssit ovat rajalliset, jolloin yhteisille järjestöille jää isompi rooli esimerkiksi toimialan vastuullisuuden ja osaamisen kehittämisessä. Vienninedistämisjärjestönä olemme jo pitkään edistäneet av-alan kansainvälistymistä ja sitä kautta Suomen maakuvan kehittymistä. Myös yhteiseen elinkeinoelämän ja valtionhallinnon dialogiin ja sen fasilitointiin osallistuminen ja toimenpiteiden jalkauttaminen toimialamme yrityksille on meille luonnollinen rooli, samoin kasvun johtamiseen tarvittavan tiedonkeruun ja tilastoinnin kehittäminen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on tärkeää, että elinkeinoelämän ja valtionhallinnon välillä on vakiintuneet rakenteet yhteisen dialogin ja seurannan ylläpitämiselle. Tällöin toimialan erityispiirteet voidaan huomioida ja valtion varat kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti ja kasvua synnyttäen ja tehdä tarvittaessa korjausliikkeitä. Siksi yli vaalikausien toimiva neuvoo-antava toimielin kuulostaa hyvältä ja tuo myös liiketoiminnalle kaivattua ennustettavuutta. Tosin toimialojen tarpeet sekä liiketoiminta- ja ansaintamallit eroavat myös eri luovien alojen sisällä, nämä erot tulisi kyetä huomioimaan mahdollisissa toimielimissä, neuvottelukunnissa tai ohjausryhmissä. Arvoketjun rakenne, tekijöiden ansainmalli ja kansainväliset toimijat eroavat esimerkiksi av-alan, kirjallisuuden ja musiikkialan välillä, mikä tulisi huomioida myös aloihin kohdistuvissa toimenpiteissä. Rahoitus- ja tuki-instrumenttien tulisi vastata yritysten tarpeisiin eikä niin, että yritykset muokkaavat toimintaansa vastaamaan instrumentteja.

Selonteossa on käytetty termiä kulttuuri- ja luovat alat. On hyvä huomata, että luovat alat kattavat myös toimialoja, joita kulttuuripoliitiikan puitteissa ei pystytä tukemaan. Olisi tärkeää, että elinkeinopoliitiikan keinoin voidaan silti tukea erilaisia aineettomiin oikeuksiin perustuvia kasvupotentiaalia sisältäviä luovan alan toimialoja.

Luovilla aloilla on kulttuuripoliittisen selonteon vapaamuotoisempien keskusteluiden ohella valmisteltu jo laajalla elinkeinoelämän osallistumisella kasvusopimukset, joista löytyy dokumentoituna paljon kasvua ja kansainvälistymistä edistäviä toimenpiteitä. Niitä kannattaa hyödyntää. Kasvusopimuksissa on myös huomioitu se, että toimenpiteille tulee määritellä mittareita ja tuloksia seurata ja mitata. Esimerkiksi kulttuurialan tilastointia tulee kehittää edelleen eikä suinkaan lopettaa.

Kuulasmaa Laura
Audiovisual Producers Finland - APFI ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Itse selonteossa huomioidaan hyvin kulttuurin kansainvälinen ulottuvuus. Kansainvälisyys olisi hyvä nostaa esiin jo visiotasolla.

Kulttuuri toimii yhteiskunnassamme paljolti vision kuvaamalla tavalla jo nyt. Visiota olisikin mahdollista tiivistää ja konkretisoida nimenomaan muutoksen näkökulmasta, mikä on muuttunut 2040 mennessä, ja kuinka paljon. Tällä parannetaan samalla vision mitattavuutta.

Lisähuomiona: Kestävän tulevaisuuden rakentaminen tulee aloittaa nyt, meillä ei ole aikaa odottaa 2040 luvulle, että kulttuuri osaltaan inspiroi kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Vastasimme kyllä, mutta haluamme mainita, että osa tavoitteista toteutuu osittain jo tällä hetkellä, ja lisäksi tavoitteet ovat keskenään hyvin eri tyyllisiä/laatuisia.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, Kulttuurin tekijät avainasemassa, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Jazzliitto toimii alan asiantuntijaorganisaationa ja aktiivisena tuotantotahona valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Jazzliitto lisää jazzmusiikin näkyvyyttä yhteiskunnassa ja tuottaa tietoa suomalaisesta jazzalasta. Jazzliiton toiminta perustuu kotimaisen jazzkentän toimijat kokoavaan edustuksellisuuteen. Suomen Jazzliitto ry toimii alueellisesti itsenäisten jäsenyhteisöjensä kautta. Jazzliitolla on 49 jäsenyhteisöä.

Eryteisesti Jazzliiton toiminnassa painottuu taiteen ja kulttuurin alueellisen saatavuuden edistäminen ja turvaaminen (mm. kiertuetoiminta), joka nousee esiin myös kulttuuripoliittisessa selonteossa. Jazzliitolla on merkittävä rooli jazzin kansainvälisellä toimijakentällä ja kotimaisen jazzin vientiedellytysten tukijana.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa hyvin taiteen ja kulttuurin moninaiset roolit osana yhteiskuntamme ja hyvinvointimme kehitystä. Selonteon kunnianhimoinen tavoite tuoda kulttuuri yhteiskuntamme keskeiseksi (tiedostetuksi) muutosvoimaksi on hyvin kannatettava. Myös tavoitteet poikkihallinnollisuuden vahvistamisesta ja yli hallituskautisista linjauksista ovat kannatettavia. Luovien alojen BKT-osuuden kaksinkertaistaminen on tavoite, jonka toivomme sisältyvän selkeästi myös toimenpideohjelmaan. Samoin Sitran roolin vahvistamisen suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana koemme hyväksi konkreettiseksi esitykseksi.

Kokonaisuutoilultaan selonteko selkeänä visiona jää kuitenkin epäyhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jossa niin tavoitteet kuin toimenpiteetkin liikkuvat vielä hyvin ylä- ja yleisluonteisella tasolla. Muuttuakseen konkreettisiksi toimenpideaskeliksi ja selkeästi mitattaviksi kokonaisuuksiksi, selonteosta laadittavan toimenpideohjelman pitäisikin pystyä esittämään konkreettisia, selkeitä toimenpiteitä, joilla tavoitteisiin päästään. Toimenpideohjelmassa on myös hyvä tunnistaa alalla jo olemassa olevat toimivat, hyväksi havaitut käytännöt, toimintamallit ja innovaatiot, joiden tukemisella, edelleen kehittämisellä tai skaalaamisella voidaan nopeuttaa vision toteutumista sen sijaan, että muutosvoimaan työkaluja haettaisiin vain uutta luomalla. Tällaisista malleista

mainittakoon mm. kiertuerakenteet, erilaiset rahoituksen monikantamallit ja kestävä kehitystä edistävät digitaaliset ratkaisut.

Kulttuuripoliittisen selonteon tulisi kuljettaa taiteen itseisarvoa vahvemmin mukana läpi selonteon (nyt se on mainittu 3 kertaa, ensimmäisen kerran sivulla 20).

Taiteen ja kulttuurin monimuotoistuva toimintaympäristö voitaisiin selonteossa tunnistaa vielä nykyistä vahvemmin, ja kiinnittää temaattisesti osaksi mm. nuorten kestäviä urapolkuja. Selonteossa ei käsitellä rasismia ja rasismien ehkäisyä. Yhteiskuntamme monimuotoistuesssa, kirjaus rasisminvastaisesta työstä olisi helppo lisätä esimerkiksi kohtaan, jossa käsitellään syrjintää ja epäasiallista kohtelua.

Sitran fasilitoiman tietokortin mukaan taiteen, kulttuurin ja luovien alojen suurimmiksi taloudellisiksi vaikutuksiksi arvioidaan niiden tuottamat sisällölliset heijastusvaikutukset toisille toimialoille. Tätä heijastusvaikutusta voitaisiin selonteossa nostaa nykyistä vahvemmin esiin. Selonteossa luovien alojen yrittäjien lisäksi huomiota voitaisiin nykyistä vahvemmin suunnata myös yleishyödyllisten toimijoiden merkittävyyteen osana taide- ja kulttuurialan toimivaa, muutosvoimaista ekosysteemiä. On hyvä selkeästi sanoittaa, ettei kaikki taide ole liiketoimintalähtöistä. Usein se kuitenkin on taloudellisesti kannattavaa esimerkiksi paikallis- ja aluetalouden näkökulmasta.

Olemme ilahtuneita siitä, että yleisesti ottaen kestävä kehitys ja toisaalta ilmastonmuutos sekä luonnon monimuotoisuuden ehtyminen on tekstissä yleisellä tasolla hyvin huomioitu ja niistä puhutaan paikoittain hyvinkin painokkaasti. Tästä huolimatta kestävä kehityksen punainen lanka puuttuu tekstistä, sillä kun mennään yksityiskohtiin, ei kestävä kehityksen teema kulje mukana johdonmukaisesti vaan näyttää usein jopa unohtuvan kokonaan. Esimerkiksi kasvusta puhutaan monin paikoin ilman, että kestävyysnäkökulmaa on huomioitu.

Punaista lankaa olisi mahdollista vahvistaa mm. lisäämällä, että kaikissa toimenpiteissä tulee huomioida planetaariset rajat ja kestävä kehitys. Toisin sanoen on tärkeää, että ekologisesti kestävä kehitys ohjaa kulttuurialaa kaikilla osa-alueilla ja tasoilla. Myös uusien rahoitusinstrumenttien luomisen yhteydessä tulisi huomioida, että ne tukevat myös kestävä kehitystä ja ympäristötoimia. Sama pätee koulutukseen ja vaikkapa s. 58 kirjaukseen: Kulttuuripolitiikka liittyy läheisesti kaikkiin politiikan aloihin kuten talouteen, turvallisuuteen ja terveyteen >> ja ympäristöön. Toiminta planetaarisissa rajoissa tulisi toisin sanoen läpileikata systemaattisesti selonteon kaikki osa-alueet.

Kestävästä talouskasvusta puhuttaessa tulisikin huomioida planetaarisissa rajoissa toimiva talous. Lisäksi kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi -lukuun kannattamme nykyistä jämäkempiä linjauksia ekologisesti kestävästä kehityksestä. Kulttuuri muutosvoimana -osuudessa tulisi selkeästi ilmaista, että kulttuuriala voi vauhdittaa myös kestävämpien tuotanto- ja kulutusmallien sekä

toimintatapojen omaksumista yhteiskunnassa laajemminkin. Ehdotamme kohdan 4 jatkoksi myös toista OKM:n linjausta: OKM:n hallinnonalan kestävä kehityksen linjaus

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162183/OKM_2020_9.pdf

Silvennoinen Maria
Suomen Jazzliitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kaikki osion toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. Lisäksi huomioita tulisi kiinnittää työtilakysymyksiin. Taiteilijoiden työskentelytilat ovat keskeinen edellytys kulttuurin ja taiteen sisällöntuotannolle. Esim. kuvataiteilijoiden työtilojen saatavuus ja laatu vaikuttavat suoraan siihen, millaisia mahdollisuuksia taiteilijoilla on kehittää ja tuottaa taidetta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on merkittävä erityisesti kuvataiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamisessa. Ateljeesäätiön tavoitteena on tukea kuvataiteilijoiden työskentelyolosuhteita tarjoamalla kohtuuhintaisia ja toimivia työtiloja sekä ateljeesuntoja Suomessa. Tämä edistää taiteen tekemisen jatkuvuutta ja mahdollisuuksia monimuotoiseen taiteelliseen työskentelyyn.

Ateljeesäätiö voi osallistua selonteon toimeenpanoon tuomalla esiin taiteilijoiden tilatarpeita ja edesauttamalla työtilojen saatavuutta, joka on keskeinen osa kuvataiteilijoiden ammattimaisen työskentelyn tukemista. Lisäksi säätiö voi vaikuttaa kulttuuripoliitiikan suunnitteluun tarjoamalla konkreettisia esimerkkejä siitä, miten taiteilijoiden työtilojen kehittäminen voi tukea taiteen asemaa yhteiskunnassa.

Ateljeesäätiö voi myös toimia yhteistyössä muiden kulttuuritoimijoiden ja viranomaisten kanssa taiteen aseman vahvistamiseksi Suomessa ja olla mukana aloitteissa, jotka liittyvät taiteen saavutettavuuteen, vapaan taiteen toimintaedellytysten sekä työtilojen ja ateljeesuntojen kehittämiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kuvataiteen tekijöiden tilakysymykset olisi tärkeää tuoda esiin osana Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö -kokonaisuutta, sillä taiteilijoiden työskentelytilat ovat keskeinen edellytys kulttuurin ja taiteen sisällöntuotannolle. Työtilojen saatavuus ja laatu vaikuttavat suoraan siihen, millaisia mahdollisuuksia taiteilijoilla on kehittää ja tuottaa taidetta. Kuvataiteilijat tarvitsevat erityisiä tiloja joissa taiteen tekeminen on työturvallista, ekologisesti kestävä ja sovitettavissa kuvataiteilijan arkeen. Kulttuuripoliitikassa tulisi huomioida kuvataiteilijoiden tarpeet ja varmistaa, että heille on tarjolla riittävästi edullisia ja toimivia työskentelytiloja. Tämä tukee sekä kulttuurialan kasvupotentiaalia että kulttuurin monimuotoisuutta yhteiskunnassa. Parhaimmillaan tilakeskittymät luovat kokonaan uuden yhteisön jossa tekijät tukevat toinen toisaan ja joka lisää saavutettavuutta.

Toimenpidekokonaisuuksia koskenut kohta lausuntopyynnössä antoi tallentaa kommentteja vain yhteen osioon, siksi tässä nyt vielä koottuna vastauksemme eli keskeisimmät toimenpidekokonaisuudet ja niiden toimenpide-ehdotukset osioittain:

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Kaikki kyseisen toimenpidekokonaisuuden toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. Lisäksi huomioita tulisi kiinnittää työtilakysymyksiin. Taiteilijoiden työskentelytilat ovat keskeinen edellytys kulttuurin ja taiteen sisällöntuotannolle. Esim. kuvataiteilijoiden työtilojen saatavuus ja laatu vaikuttavat suoraan siihen, millaisia mahdollisuuksia taiteilijoilla on kehittää ja tuottaa taidetta.

Kulttuurin tekijät avainasemassa: Erityisen tärkeänä pidämme että, eri taiteen alojen tasapuoliseen kohteluun tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmallien kehittäminen on niin ikään erityisen kannatettavaa. Samoin organisaatioiden oman varainhankintaosaamisen tukeminen. Seuraava toimenpide-ehdotus myös erittäin kannatettava: "Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys."

Yhteinen linja politiikassa: Toimenpide-ehdotuksista erittäin kannatettavana pidämme seuraavaa: "Kulttuurialan liiketoimintaympäristöä kehitetään eri politiikka-alojen yhteis- työnä. Kehittämistoimilla tehostetaan kulttuurituotteiden ja -palvelujen liike- toimintamahdollisuuksien hyödyntämistä, niin että tarjonta ja kysyntä kohtaavat paremmin ja syntyy kaupallista menestystä ylläpitämään yritystoimintaa."

Kurjenluoma Minna
Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäitiö sr

Mänttari Alina
Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäitiö sr

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Muutostarpeet kuvailtu tiivistelmässä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomalaisuuden Liiton tarkoitus on herättää ja vahvistaa kansallista tietoutta ja ajattelutapaa, edistää suomalaista, erityisesti suomenkielistä kulttuuria sekä puolustaa suomenkielisten sivistyksellisiä ja yhteiskunnallisia tarpeita. Liiton tehtävänä on toimia suomenkielisten kielellisten

tarpeiden ja oikeuksien edunvalvojana, lujittaa itsenäisyys- ja puolustustahtoa, edistää suomalaisten yhteenkuuluvuutta ja vahvistaa kansanvaltaista ajattelutapaa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomalaisuuden Liitto ei tue kulttuuripoliittista selontekoa tässä muodossa, koska se sisältää vinoutuneen annoksen kieli- ja identiteettipoliittikkaa, ja laiminlyö suomen kielen aseman kaikkia suomalaisia yhdistävänä kielenä. Suomalaisuuden Liitto haluaa seuraavilla huomioilla nostaa esiin ongelmallisia kohtia luonnoksesta ja toivoo selontekoa laativan työryhmän ottavan ne huomioon.

Suomalaisuuden Liitto pitää ongelmallisena ja harhaanjohtavana (s. 10) esitettyä kansallisen identiteetin määräytymistä koskevaa väitettä, jonka mukaan "Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka".

Tämä väite saattaa synnyttää väärän vaikutelman, jonka mukaan kielten asema kansalliskielinä ja niiden oikeudellinen asema määräisi kansalaisten kielellisen identiteetin. Väite voidaan käsittää harhaanjohtavasti siten, että lain tarkoittamista kielellisistä oikeuksista seuraisi se, että ruotsin kieli kuuluu suomenkielisten kansalliseen identiteettiin. Tämä on vastoin ajatusta, jonka mukaan suomenkieliset muodostavat (ruotsinkielisten tavoin) oman äidinkieltensä yhdistämän väestön eli kieliryhmän, jonka sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista julkinen valta huolehtii. Yksilöillä on oikeus ja tarve kielelliseen identiteettiin eikä tästä oikeudesta voi irrottaa kielellisen yhteenkuulumisen tarvetta – tarvetta kuulua yhteen omaa äidinkieltä puhuvien kanssa. Sivulla 10 oleva lause asettaa keinotekoisesti suomen- ja ruotsinkieliset (ja kaikki muut) samaa muottiin, väheksyen siis kummankin kieliryhmän oikeutta äidinkieleen perustuvaan kielelliseen identiteettiin ja omaleimaiseen kulttuuriseen ilmaisuun. Niputtamalla suomen ja ruotsin yhtenäisen kansallisen identiteetin perustaksi, se ohittaa kummankin kieliryhmään olemassaolon erillisinä kielensä yhdistäminä kulttuurisina kansallisuuksina. Tämä heikentää sekä suomen- että ruotsinkielisten kielellistä identiteettiä.

Kansalliskielten perustuslain turvaama asema sisältää yksilöiden ja koko kieliryhmän oikeuden samaistua itsensä kanssa samaa kieltä puhuviin.

Myös sivulla 17 ilmaistaan harhaanjohtavia ja epärealistisia kielipoliittisia oletuksia kun vaaditaan aktiivisia toimenpiteitä kansalliskielten aseman turvaamiseksi ja elävän kaksikielisyyden edistämiseksi. Lisäksi sivulla 22 kerrotaan, että "kansalliskielten asema yhteiskunnassa on selkeä, vahva ja suomalaisia yhdistävä". Toimenpiteet kansalliskielten aseman turvaamiseksi ja elävän kaksikielisyyden edistämiseksi ovat sisällöltään hämäriä ja määrittelemättömiä sekä suomenkielisten kannalta poliittiselta sisällöltään vähintäänkin kiistanalaisia. Realistisesti ajatellen vain suomen kieli yhdistää ja voi yhdistää kaikkia Suomessa asuvia. Selonteon väitteistä syntyy kuitenkin vaikutelma, jonka mukaan myös ruotsin kieli olisi kaikkia suomalaisia yhdistävä kieli. Tämä johtaa harhaan. Näistä kiistanlaisista väitteistä tulisi luopua, koska ne eivät tuo selontekoon mitään lisäarvoa.

Suomalaisuuden Liitto ei myöskään kannata sivulla 20 esitettyä jokseenkin epämääräistä ja kysymyksiä herättävää visiota, jonka mukaan ”Jokaisen oikeudet kulttuurissa merkitsevät, että tuemme eri kielten, kulttuurien, perinteiden ja taiteen muotojen sekä ilmaisu- ja osallistumistapojen kukoistamista. Varmistamme, että erilaiset äänet saavat tilaa kuulua, tuntua ja näkyä. Kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja vuorovaikutusta on lisätty”. Tulevaisuuskuva ei ole perusteltu. Kenen ehdoilla ja kenelle suomalaista yhteiskuntaa kehitetään?

Lopuksi on syytä tuoda esiin selonteon huolestuttavin puoli: selonteko anna mitään myönteistä erityisasemaa suomen kielelle suomalaisessa kansakunnassa ja kulttuurissa. Esimerkkinä tästä on se, ettei selonteossa esiinny lainkaan termejä ”suomen kieli” tai ”suomenkielinen”. Tämä on hyvin erikoista ja jopa huolestuttavaa kun otamme huomioon sen, että suomi on suomalaisen yhteiskunnan pääkieli.

Oikeusministeriön tänä vuonna julkaisemassa Suomi osallisuuden kielenä. Selvitys suomen kielen tilasta 2020-luvun puolimaissa -selvityksessä ensimmäisenä suosituksena oli, että ”[k]äytetään suomen kieltä aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan keskeisimpänä yhteisenä kielenä kaikilla elämänalueilla” (s. 289). Tämän lisäksi selvityksessä ehdotetaan, että ”[t]ehdään selkeä strateginen päätös siitä, että tuetaan suomen kielen asemaa suomalaisen yhteiskunnan keskeisimpänä yhteisenä kielenä, lingua francana” (s. 288).

Selontekoa työstävän työryhmä tulisi ottaa huomioon edellä mainitut suomenkielisiä ja suomen kieltä koskevat havainnot ja suositukset.

Gustafsson Juuso-Ville
Suomalaisuuden Liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [•Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö •Yhteistyön ja osallisuuden voima •Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliitikkaa •Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Maakuntien liitoilla on aluekehittämislainsäädännön velvoittama vastuu kulttuuriasioiden edistämisestä osana maakunnan strategista kehittämistä ja suunnittelua. Näin ollen Etelä-Karjalan liitto on yksi alueellista kulttuuripolitiikkaa toteuttavista viranomaisista.

Etelä-Karjalan liitto osaltaan edistää kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa tehtäviensä kautta maakunnan kehittämistyössä, viranomais- ja kuntayhteistyössä sekä verkostotoiminnassaan. Kulttuuri on Etelä-Karjalan maakuntaohjelmassa nähty yhtenä keskeisenä alueen kehityksen, elinvoiman, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lähteenä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Etelä-Karjalan liitto pitää kulttuuripoliittista selontekoa, sen tavoitteita ja toimenpidekokonaisuuksia kannatettavina ja tärkeinä. Selonteko antaa suuntaviivat kulttuuripolitiikan toteuttamiselle seuraavina vuosikymmeninä. Kuitenkin selonteon valmistelun kanssa samanaikaisesti toteutetaan kulttuuritoimintaan ja -alaan kohdistuvia taloudellisia leikkauksia, jotka luovat selkeitä uhkakuvia selonteon positiivisen pohjavireen säilymiselle ja tavoitteiden toteutumiseksi. Mikäli tavoitteena on vision mukaisesti nostaa Suomi pohjoismaiden kärkeen uusien kulttuuri-innovaatioiden ja kansainvälisten läpimurtojen tuottajana, alaan ja sen koulutukseen on panostettava huomattavasti nykyistä enemmän.

Selonteon toimenpide-esitykset edellyttävät konkretisointia ja priorisointia ja näin ollen laadittavan toimeenpanosuunnitelman merkitys korostuu. Suunnitelman laadinta tulee tehdä laajasti eri tahoja ja toimijoita osallistaen, ja varmistaa toteutukselle vastuutahot, riittävät resurssit ja seuranta.

Etelä-Karjalan liiton näkökulmasta oleellista on, että kuntien ja myös kuntayhtymien rooli kulttuurin mahdollistamisessa ja selonteon toimeenpanossa ymmärretään laajasti. Kuntien tarjoama ja mahdollistama kulttuuritoiminta takaa kulttuurin alueellisen saatavuuden ja saavutettavuuden. Siksi on erityisen tärkeää turvata alueellisen kulttuuritoiminnan ja kuntien resurssit ja toimintaedellytykset, jotta kunnat voivat toteuttaa lain edellyttämiä toimia ja niiden kehittämistä.

Etelä-Karjalan liitto pitää hyvänä esitystä ylivaalikautisen valtioneuvostotasaisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamisesta sekä vuosittaisen monialaisen ja poikkihallinnollisen kulttuurifoorumin järjestämisestä. Etelä-Karjalan liitto muistuttaa, että alueellinen kattavuus ja moninaisuus tulee toimielimen kokoonpanossa ja kulttuurifoorumin näkökulmissa huomioida.

Selonteon toteutumisen mittaamisessa liitto toivoo kunnianhimoista tavoitetta saada aiempaa laajaa alaisempaa tietoa kulttuurialan vaikuttavuudesta ja toimenpiteiden toimivuudesta. Kulttuurialasta kerätyllä vaikuttavuustiedolla on painoarvoa kansallisessa ja paikallisessa alaa koskevassa päätöksenteossa.

Sikanen Satu
Etelä-Karjalan liitto

Gynther Heli
Etelä-Karjalan liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Vision sisältö on hyvä, mutta näemme, että kulttuuri vahvistaa ja yhdistää Suomea jo nyt eikä vasta 2040-luvulla.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin perusresurssien varmistamisen tulisi tulla enemmän esiin. Siten voidaan taata jokaisenoikeus kulttuuriseen osallistumiseen ja itsensä kehittämiseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen kirjastoseura jatkaa muistuttamista siitä, että kirjastot tarvitsevat vakaan perusrahoituksen. Kirjastot ovat kulttuurilaitos ja ne varmistavat saavutettavuuden ja osallisuuden.

Kirjastojen tärkeys kyllä mainitaan julkisissa puheissa, visioissa ja tausta-aineistoissa, mutta toimenpideohjelmiin ne harvemmin päätyvät ja toisaalta niiltä saatetaan odottaa uusien vastuiden hoitamista aiempaa vähäisemmällä resursseilla. Kirjastojen talous on tosiasiallisesti kurjistunut jo yli 30 vuoden ajan.

Kuntarajat ylittävässä toiminnallisessa ja kustannustehokkaassa yhteistyössä kirjastot ovat edelläkävijöitä. Näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa kuntien talous on entistään heikommalla tolalla joten kirjastoja tulisi palkita niiden yhteistyöstä ja ottaa siitä mallia. Osana vaikuttamistyötämme tulemme myös nostamaan esiin näitä hyviä esimerkkejä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon anti on yleisten kirjastojen näkökulmasta kattava.

Esipuheen kehoitus siitä, että kunnat vievät selonteon ehdotuksia eteenpäin omassa toiminnassaan edellyttää sitä, että kirjastoissa pystytään kunnolla tekemään kirjastolain edellyttämät tehtävät. Kun tämä perusta on kunnossa, on selonteon tavoitteiden eteenpäin vieminen helpompaa.

Kuntien ja valtion yhteistyö turvaa kirjastopalvelujen saavutettavuutta. Yhteistyömalleja ja digitaalisia ratkaisuja pitää kehittää edelleen.

Kirjastojen rooli pienten kuntien tärkeimpänä kulttuuripalvelujen tarjoajana ja yhteistyön mahdollistajana nousee esiin.

Yleisten kirjastojen nähdään olevan keskeisiä paikallisen ja alueellisen kulttuuritarjonnan ylläpitäjiä ja työllistäjiä. Ne toimivat myös omaehtoisen toiminnan edistäjinä, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallistumista.

Selonteossa todetaan, että kirjastopalvelut ovat käytetyimpiä kunnallisia palveluja ja niihin ollaan tyytyväisiä. Tämä korostaa kirjastojen merkitystä kansalaisten arjessa, hyvinvoinnissa ja myös kriisinkestävyyden rakentamisessa.

Kirjastojen keskeinen toimijuus lasten, nuorten ja perheiden lukemisen tukemisessa todetaan. Huomautamme, että mediataitojen ja digiosaamisen kehittäminen ja kriittisen ajattelun edistäminen osana kulttuuriin osallistumisen myönteisiä vaikutuksia koskee myös aikuisväestöä ja kirjasto on ainoa julkinen toimija joka tavoittaa laajasti myös aikuiset.

Kirjastojen rooli luotettavan tiedon tuottajina ja tarjoajina korostuu erityisesti kriisiaikoina. Selonteko painottaa, että kirjastojen tulee pystyä toimimaan tehokkaasti myös epävarmoissa olosuhteissa, mikä on tärkeää henkisen kriisinkestävyyden kannalta.

Huomautamme lisäksi, että tekijänoikeusasioiden ratkaisemisessa ja digitaalisia ratkaisuja rakennettaessa yleisten kirjastojen toiminta tulee huomioida. Kirjasto ei voi toimia kirjastolaissa tarkoitetulla tavalla lukemisen edistäjänä mikäli sillä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta hankkia digitaalista aineistoa.

Kirjastojen rooli yhteisöllisten tilojen tarjoajana ja siten kulttuurin kasvualustajana ansaitsee tulla mainituksi viimeistään toimenpideohjelmissa.

Eryistarpeita omaavien henkilöiden ja erityisryhmien tarpeita selonteossa ei juuri huomioida.

Selonteossa ei käsitellä kirjastojen rahoituksen turvaamista. Kirjastojen henkilöstön jatkuva työssä tapahtuva täydennyskoulutus on ollut kriittinen tekijä kirjastoista saatavan palvelun pitämisellä laadukkaana ja suosittuna. Näin tulee olla jatkossakin.

Maarno Rauha
Suomen kirjastoseura ry

Manninen Juha
Suomen kirjastoseura ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Yhdyn visioon kulttuurin merkityksestä kestävä, elinvoimaisen ja inhimillisen tulevaisuuden rakentajana. Erityisesti korostan kulttuurin ja luovien alojen keskeistä merkitystä Suomen maakuvatyössä ja kansainvälistymisessä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kulttuuri ei ole vain väline yksilöllisen hyvinvoinnin parantamiseen vaan myös tärkeä kilpailukykytekijä ja edellytys globaaleilla markkinoilla menestymiseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Toivon kulttuuripoliittisen selonteon huomioivan Suomen kulttuuri-instituutit erityisesti selonteon kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Suomen Madridin instituutti ilmoittautuu mukaan. Suomen instituuttiverkoston monipuolinen asiantuntemus, kokemus ja laajat verkostot maailmalla luovat arvokasta lisäarvoa, joiden avulla voidaan edistää tavoitteiden menestyksestä toimeenpanoa. Tätä potentiaalia ei ole toistaiseksi täysimääräisesti hyödynnetty.

Toivon, että toimeenpanosuunnitelmassa huomioitaisiin iberookalainen maailma yhtenä kulttuuriviennin painopistealueena. Madridissa sijaitsevan Suomen Iberookalaisen instituutin toiminta- ja vaikutusalue kattaa yli 850 miljoonaa asukasta Euroopassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Kosketuspintamme moniin näistä maista on suhteellisen ohut. Instituutin toiminnalla voidaan vahvistaa yhteyksiä ja luoda uusia kumppanuuksia, jotka hyödyttävät Suomea globaaleilla markkinoilla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Jortikka-Laitinen Tiina
Suomen Madridin instituutti - Tiina Jortikka-Laitinen, Suomen Madridin
instituutin johtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Tärkeää on, kulttuuripolitiikasta laajennetaan usealle politiikkasektorille. Lasten ja nuorten oikeudesta kulttuuriin on usein käytännössä kyse sosiaali-, ja koulutuspolitiikasta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1]Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusiille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja

opettajankoulutusta.2) Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. 3)Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. 3) Edistetään kulttuuri- ja taidekasvatus- ja -opetustoimijoiden yhteistyötä mm. kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visioiden toimeenpanolla, ja osallistaan sekä julkiset että yksityiset toimijat ja rahoittajat. Tuetaan yhteistyön koordinoitua ja verkostomaisten toimintamallien juurruttamista eri puolille maata esimerkiksi kulttuurikasvatussuunnitelmien avulla.4)Panostetaan kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys.5.)Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys. Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa lapsille- ja nuorille tavoitellaan” jokaisen oikeus” taide- ja kulttuurielämään, tämä toteutuu varmimmin osan varhaiskasvatusta tai koulupäivää.

Esitän ainakin seuraavia toimijoita otettavaksi mukaan toimeenpanoon, he toteuttavat lasten ja nuorten oikeutta taiteeseen ja kulttuuriin varhaiskasvatuksen sekä koulupäivän aikana. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ry, Koulukino ry , Konserttikeskus ry , Lukukeskus ry.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon lähtökohdat ovat erinomaiset: Kulttuuri, kasvatus, koulutus ja tiede muodostavat ytimen taloudellisesti kestäväälle, elinvoimaiselle ja uudistuvalla sivistisyhteiskunnalle, jossa kansalaiset kokevat osallisuutta ja luottamusta.

Lasten ja nuorten kasvu kulttuurin tekijöiksi ja kokijoina on ratkaisevaa koko suomalaisen sivistyksen kehittymiselle.

Tavoitteisiin pääsemiseksi toimeenpanoon olisi otettava laajasti mukaan lasten ja nuorten kulttuurillisten oikeuksien parissa toimivia tahoja, myös järjestöjä.

Lisäksi visiokohtaan: Kulttuuri on jokaisen oikeus, totean, että jo nyt, YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa mainitaan lapsen oikeudesta taide- ja kulttuurielämään. Tämä olisi otettava huomioon myös kulttuurin arvoketjussa.

Lapsilla ja nuorilla jokaisen oikeus taide- ja kulttuurielämään toteutuu varmimmin osan varhaiskasvatusta tai koulupäivää. Esitän ainakin seuraavia toimijoita otettavaksi mukaan toimeenpanoon, he toteuttavat lasten ja nuorten oikeutta taiteeseen sekä kulttuuriin, varhaiskasvatuksen ja tai koulupäivän aikana. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ry, Koulukino ry, Konserttikeskus ry, Lukukeskus ry. Näillä toimijoilla on erilaisia toimivia malleja ja ohjelmia, mitä toteutetaan koulupäivien aikana. Näiden toimintojen kehittämällä ja riittävällä rahoituksella päästään varsin kustannustehokkaasti tavoitteisiin esim. kulttuurikasvatussuunnitelmat, Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelma. Päiväkoti- ja koulukonsertit. Kirjailijavierailuja, jotka edistävät lukuintoa. Koulukinonäytökset elokuvateatterissa ja koulukino suoratoisto oppilaitosten tiloissa edistävät monilukutaitoa.

Kiitän lausunnossa esille nostettua tavoitetta: Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. Ehdotan, että tässä otetaan mukaan erilaiset pedagogiset digitaaliset ratkaisut esim. koulukino suoratoisto. Palvelu sisältää laadukasta elokuva sisältöä ja oppimateriaalia kouluille, mikä helpottaa opetusta ja takaa oikeudenomistajille heille kuuluvat korvaukset, teosten käytöstä osana opetusta. Elokuvien käyttö kouluissa on perusteltua ja tarpeellista opetuksen kannalta. Elokuvilla toteutetaan myös opetussuunnitelmaa ja vahvistetaan oppilaiden monilukutaitoa, jota tarvitaan osana demokraattista yhteiskuntaa.

Hanna Laurinsalo
Erityisasiantuntija koulukino ry ja Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton
hallituksen jäsen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [— 1. Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana: Kulttuuri on tunnistettava kaikkia aloja edistävänä ja taloudellista tulosta luovana muutosvoimana, joka lisää Suomen kansanvälistä vetovoimaa ja tunnistettavuutta. — 2. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi: Kulttuurin edellytyksiä kasvaa ja elinvoimaistua tulee tukea muun muassa kulttuurin tekijöiden ja rakenteiden toimintaedellytyksiä parantamalla. Kulttuurilla ei ole tulevaisuutta jos kulttuurin tekijät eivät voi hyvin, joten heidän sosiaaliturvaansa, yrittäjyyden edellytyksiä ja työehtosopimuksia tulee parantaa. — 3. Kulttuurin tekijät avainasemassa: Kulttuurin tekijöiden työmarkkina-asemaa on

parannettava siten, että heillä on paremmat sosiaaliset ja taloudelliset edellytykset toimia ja harjoittaa ammattiaan. Kulttuurin tekijöiden sosiaaliturvaa, eläkkeenkertymistä ja yrittäjyysvalmiuksia parannettava. Kulttuuripalveluiden hinnoittelun sekä kulttuurin tekijöiden palkkojen kehitystä on tuettava yhteisillä työehtosopimuksilla ja velvoittavilla ohjeistuksilla. Ammattijärjestöjen ja työttömyyskassojen vaikutusmahdollisuuksia parannettava kulttuuri tekijöiden hyväksi. — 4. Yhteistyön ja osallisuuden voima: Kulttuurialojen välistä sekä monialaisen yhteistyön edellytyksiä on kohennettava ja tunnistettava niiden taloudellista elinvoimaa edistävä vaikutus. Kulttuurialan luova ja innovatiivinen voima on integroitava ja hyödynnettävä osana teknis-taloudellisia aloja. Kansalaisten osallisuuden tärkeys yhteisen kulttuurin luomiseen arjessa, kouluissa, työpaikoilla ja kodeissa, on tunnistettava ja sitä tuettava. — 5. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa: Kulttuuria luodaan pitkäjänteisesti, sen elinehtojen ei tule olla riippuvaisia kulloinkin vallassa olevasta hallituksesta. Kulttuuripolitiikalla tulee olla vakaa, pitkäjänteinen arvopohja, jota päivänpoliittiset päätökset eivät voi romuttaa. Kulttuuri koskettaa kaikkia Suomen kansalaisia nyt ja tulevaisuudessa ja siksi kulttuuripolitiikkaa ei tule johtaa lyhytnäköisesti.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taitelijajärjestö jatkaa hyväksi havaittua linjaansa taiteilijoiden kannustajana, yhteydenpidon mahdollistajana sekä uuden taiteen esillenostajana. Kulttuurin laajan määrittelyn rinnalla MUU on kiinnostunut nimenomaan taiteesta, taiteen merkityksestä ja arvosta, kuten myös taiteilijoiden asemasta ja näkyvyydestä. MUU toimii voimakkaan alueellisesti, vaikka sen ylläpitämä nykytaidekeskus sijaitseekin pääkaupungissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon laaja valmistelu ja prosessin huolellinen toteutus antavat hyvän pohjan kulttuurin arvon ja merkityksen ylläpitämiseen ja kasvattamiseen. Tästä eteenpäin on kuitenkin tärkeää myös toteutus. Kauniit lauseet unohtuvat, jos tehdään pelkästään julkilausumia ja kannanottoja ilman konkreettista toteutusta, . Selonteko tarvitsee koko yhteiskunnan hyväksynnän, ei pelkästään kulttuuri- ja taidealan näkemyksiä. Suvaitsevainen, avoin ja positiivinen ilmapiiri pitää myös kulttuurin voimissaan.

Räisänen Juhani
MUU ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Resurssien pitää riittää kehittämiseen, kokeiluun sekä epäonnistumiseen. Yhteistuotantoja vapaan kentän kanssa on tuettava. Kansainvälisiä verkostoja tuetaan, sekä vientiä että tuontia. Panostetaan monikielisyyteen. Annetaan tilaa ja edellytyksiä toimijoille kehittää palvelujaan]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

&Espoon teatteri on Suomen kansainvälinen teatteri. Meidän roolimme on tuoda kv. esityksiä ja tulevaisuudessa myös markkinoida ja viedä suomalaista esittävää teatteria ulkomaille. Yhdistämme tekijöitä ja toimimme alustana, tuottajana ja presentterinä. Meidän roolimme on myös tuottaa produktioita vapaan kentän toimijoiden kanssa. Suomalainen esittävä taide kehittyy ja kasvaa, kun saa vaikutteita muualta. Verkostojen laajentamisen myötä suomalaiset tekijät voivat toimia vielä enemmän kv. kentällä. Kv toiminta on &teatterin vahvuus ja voimme toimia asiantuntijana kv toiminnan kehittämisessä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tuemme Suomen Teatterit ry:n lausuntoa täysin. Sen lisäksi haluamme esittää seuraavat huomiot:

Tavoitteet ja kansainvälisyys

Kannatamme selonteon visiota, jossa kulttuurilla on tärkeä rooli Suomen tulevaisuuden rakentamisessa. Erityisesti korostamme kansainvälisten suhteiden merkitystä kulttuurin elinvoimaisuudelle. Kansainvälisyyden käsitteeseen tulisi kuitenkin sisällyttää kulttuurin tuonti vientiin rinnastettuna. On epärealistista ajatella kansainvälisyyttä vain viennin kautta. Dialogi ja vastavuoroisuus ovat olennaisia, ja kestävä kansainvälinen kulttuurivaihto vaatii molempia.

VOS-järjestelmän rooli

Olemme huolissamme siitä, että VOS-järjestelmän asema kulttuurin ekosysteemissä jää selonteossa epäselväksi. On tärkeää määritellä selkeästi, mikä rooli valtiosuusjärjestelmällä on tulevaisuudessa ja miten sen avulla turvataan esittävän taiteen saavutettavuus eri puolilla Suomea.

Yhteinen linja politiikassa -kappale

Yhteinen linja politiikassa -kappale herättää hämmennystä, sillä se poikkeaa selonteon muusta eetoksesta. Virke "Kulttuuri osallistuu myönteisesti suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen yhteisten tavoitteiden mukaisesti" on epäselvä ja herättää mielikuvia keskusjohtoisesta kulttuuripoliitikasta. Lauseen voisi muotoilla toisin, jotta oikea tarkoitus tulisi huomioituksi.

Valtion taloudellinen vastuu

Selonteosta syntyy vaikutelma, että valtio on vähitellen vetämässä rahoitustaan pois ja sysäämässä vastuuta kunnille, yksityisille toimijoille sekä taiteilijoille itselleen, mikä johtaa markkinavetoisempaan kulttuurikokonaisuuteen. Pienelle kansakunnalle tämä voi johtaa kulttuurin näivettymiseen. Valtion tulisi ottaa selkeämpi ja pitkäjänteisempi rooli taloudellisena vastuunkantajana kulttuurin tukemisessa.

Monimuotoisuus ja inklusiivisuus

Selonteossa ei huomioida Suomea monimuotoistuvana yhteiskuntana. Monimuotoisuuden ja inklusiivisuuden käsitteet puuttuvat täysin, vaikka niiden tulisi olla keskeisiä kulttuuripoliittisessa 2040-visiossa. Monimuotoisuus on tärkeää kulttuurin elinvoimaisuuden ja yhteiskunnan osallisuuden kannalta, ja sen tulisi näkyä myös konkreettisissa toimenpiteissä.

Konkreettiset toimenpiteet

Espoon kaupunginteatterisäätiö pyrkii edistämään kansainvälisen vuoropuhelun ja kulttuurivaihdon mahdollisuuksia sekä vahvistamaan esittävän taiteen rahoituksen perustaa. Toivomme selkeää suunnitelmaa ja sitoutumista pitkäjänteisiin toimenpiteisiin, jotka turvaavat esittävän taiteen aseman ja rahoituksen, sekä tukevat monimuotoista kulttuurielämää Suomessa.

von Weissenberg Matilda
Espoon kaupunginteatterisäätiö sr

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

FSF deltar gärna i arbetet med att sammanställa redogörelsen med åtgärdsprogram för litteraturen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Det är påtagligt att det här inte går att läsa något om de massiva nedskärningarna i statsbudgeten som drabbar kulturen och att inga visioner finns om hela kultursektorns finansiering. Här finns inget om konstnärstipendierna, inget om konstnärernas pensionssystem. Här finns inget om kulturorganisationerna, om deras roll eller möjlighet till statsstöd i fortsättningen. Alla dessa frågor är avgörande för den finländska kulturens framtid. Hur är det möjligt att det inte finns visioner och strategier om detta?

Skulle vara trevligt med program med substans så att vi mer konkret kunde behandla det.

FSF tackar för möjligheten att ge utlåtande till Undervisnings- och kulturministeriet om utkastet till kulturpolitisk redogörelse av statsrådet.

Finlands svenska författareförening (FSF) tillvaratar medlemmarnas ideella samt allmänna och gemensamma ekonomiska intressen och bevakar deras föfarrätt. Föreningen grundades 1919 och har idag 190 medlemmar. Medlemmar i föreningen är professionella skönlitterära författare som skriver på svenska i Finland.

Sandberg Johanna
Finlands svenska författareförening

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio on hieno ja kattava, mutta tämänhetkisessä kulttuuria polkevassa poliittisessä ilmastossa se tuntuu kaukaiselta ja suorastaan utopiatiselta. Tämänhetkiset hallituksen taidetta ja kulttuuria alas ajavat toimet saavat vision näyttämään todella epärealistiselta. Kannatan visiota ja haluan uskoa, että joku päivä sinne päästään, mutta se voi olla mahdollista vain kulttuuria kunnioittavalla politiikalla ja riittävän rahoituksen turvaamisella eli selkeällä nostamisella nykytilanteesta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tällä hetkellä erityisesti kohdat 2. ja 4. eivät pääse toteutumaan rahoituksen ja siten toimintaedellytysten olevan täysin riittämättömät. Myös kohta 3. eli taiteen saavutettavuuden lisääminen vaatii institutionaalista rahoitusta nykyistä huomattavasti enemmän. Arvoina nämä neljä kohtaa ovat kuitenkin ihailtavat ja tavoittelemisen arvoiset.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Vaatii vankemoia instituutioita ja pitkäjänteisemmän toiminnan mahdollistamista myös vapaalle kentälle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kansainvälisesti opiskelleena ja toimivana ammattitaiteilijana näen asemani keskeisenä. Pitkälti meidän harteillamme on kulttuurin elinvoimaisuuden säilyttäminen, mutta se ei onnistu mitenkään ilman resursseja. Pitkäjänteisen taiteellisen työn jatkaminen hankaloituu koko ajan ja tämän selonteon visiosta mennään koko ajan nähdäkseni kauemmas. Moni kollega, minä mukaan lukien, vaihtaa alaa tai ainakin vakavasti harkitsee sitä. Visio jää täysin epärealistiseksi ellei päättäjien tahtotila ja kulttuurin arvostus nouse merkittävästi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostan selontekoa ja sen tarkkuutta, selkeyttä, kokonaisvaltaisuutta ja potentiaalia. Tuntuu kuitenkin suorastaan irvokkaalta lukea sitä tällaisena aikana kun valtaapitävät tahot suoraan vähättelevät kulttuuria julkisuudessa ja ajavat tämän vähättelynsä mukaista politiikkaa. On raskasta kuunnella tätä ja katsoa oman yhteisönsä vähittäistä raunioitumista taiteilijoiden luovuttaessa yksi toisensa jälkeen. Tämä ei ole liioittelua vaan todellinen tämän hetken olosuhde jossa lukuisat taiteilijat elävät. Haluaisin nähdä selonteon kuvailevan maailman käyvän toteen mutta se onnistuu vain kulttuurin arvon tunnistamisella ja sen mukaisella rahoituspolitiikalla.

Samuli Emery

Esittävän taiteen freelance-kentän vapaa taiteilija

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sulasolin edustama kuoro- ja orkesteriharrastustoiminta lisää kulttuurihyvinvointia, osallisuutta ja saatavuutta eri puolilla Suomea. Voimme myös omalta osaltamme omissa sidosryhmissämme tukea

taiteilijoiden edellytyksiä hyvään toimeentuloon. Kulttuuripoliittisessa selonteossa merkittävässä roolissa ovat lapset ja nuoret, joiden osallisuutta kulttuuriin voimme lisätä erityisesti laulamista tukemalla. Voimme myös toiminnallamme tuoda tarpeellista vastapainoa nykypäivän digitaalisuudelle. Teemme aktiivisesti yhteistyötä alan toimijoiden kanssa ja vaikutamme aloitteellisesti erityisesti laulamisen lisäämiseen koko yhteiskunnassa. Vaikutamme siihen, että kulttuuri olisi entistä vahvemmin jokaisen oikeus.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon tavoitteet ovat kunnianhimoisia, ja toivomme, että myös valtion rahoituspäätökset seuraavat näitä tavoitteita. Harrastustoiminta jää valitettavasti erityisesti aikuisten osalta selontekolausunnossa vähäiseen rooliin, ja ylipäättään kulttuurin ekosysteemikuva tuntuu jäävän hieman vajaaksi. Kulttuurikoulutuksen ja koulutuspolkujen tärkeyttä voisi selonteossa vielä korostaa: ilman esimerkiksi toimivaa taiteen perusopetusta meillä ei ole tulevia ammattilaisia. Samoin digitaalisuuden rooli näyttäytyy tarpeettomankin suurena: kulttuuri voi parhaimmillaan toimia sille tarpeellisena vastavoimana, kuten edellä omaan rooliimme liittyen toteamme.

Niukkanen Tomi-Pekka
Sulasol, Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry

Herranen Aino
Sulasol, Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiota kannatetaan pääosin, mutta kansalaislähtöisyyttä ja taiteen merkitystä tulisi korostaa vahvemmin. Kansalaiset ovat merkittäviä omaehtoisen kulttuurin tuottajia, ei vain vastaanottajia.

Visioon on myös syytä lisätä sana "taide": Ehdotus lauseeksi: Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemaa osallisuutta ja merkityksellisyys tuottavat korkeatasoista taidetta, laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Neljää tavoitetta kannatetaan pääosin, mutta kohtaan 3 ehdotetaan seuraavaa muotoilua; "kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen on jokaisenoikeus. Näin varmistetaan, että jokaisella pitää olla mahdollisuus myös aktiiviseen toimijuuteen.

Lisätään 2. kohtaa verbi: Kulttuurin tekijät ja sisällöt OVAT avainasemassa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Huomioidaan maantieteelliset ja yhteiskunnalliset alueelliset erot kulttuuripalvelujen saatavuudessa ottamalla käyttöön erillinen kerroin määriteltäessä muuttotappiokuntien valtion kulttuuriavustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keski-suurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkostoa esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä.

Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen sekä työkalun toteuttaa samalla hallituksen itselleen asettamia tavoitteita. Verkostoon kuuluu 14 keskisuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on noin 830 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Erittäin merkittävä osa kulttuuritoiminnasta aina ruohonjuuritasolta merkittäviin kansallisiin instituutioihin saakka sijoittuu kasvukaupunkeihin. Lisäksi verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kriittisiä maakunnallisia tai vähintään alueellisia kulttuurikeskittymiä ja -mahdollistajia, varmistaen maantieteellisesti koko valtakunnan kattavan vaikuttavuuden sekä laajat kulttuurisisällöt. Ilman toimielimeen kutsumista tämä äänenpaino, näkökulma ja maantieteellinen kattavuus jäävät toissijaisiksi.

Kasvukaupungit ovat jo edistäneet teemakumppanuutta valtio-osapuolen kanssa ja tehneet etupainotteisesti useita yhteistyön avauksia kulttuurisektorin kehittämiseksi. Iloksemme olemme havainneet, että selonteko pitää sisältää useita samanmuotoisia toimenpide-esityksiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

- 1) Kansalaislähtöisen kulttuurin arvon tunnustaminen ja kasvun tukeminen

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsitys jää vielä vajavaiseksi. Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehittymiselle ja levittämiselle.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa vahvistaen
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä
- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

2) Kulttuuritoiminnan monipuolisuus ja kasvuedellytysten turvaaminen

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina.

Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin tavoitteenaan

- tunnistaa kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia
- tukea ja sparrata alan kehitystä
- tarjota mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkeä kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistaa aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä kulttuurin toimintaedellytysten kehittämiseksi, alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi sekä kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi.

3) Kulttuuri hyvinvointia ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä työkaluna

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatua, mielen hyvinvointia, onnellisuutta sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo ja merkitys. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi tiiviissä yhteistyössä valmisteltavaa lainsäädäntöuudistusta, jolla tähdätään kulttuurin integroimiseksi tiiviiksi osaksi sekä sosiaali- ja terveys- että hyvinvointipalveluja. Uudistukseen tulisi kytkeä kannustavan rahoitusmallin kehittäminen sekä vahvempia kumppanuusmalleja. Lisäksi prosessin ympärille tulisi muodostaa yhteinen asiantuntijafoorumi, jossa myös kasvukaupunkiverkostolla on rooli. Uudistuksen yhtenä erityistavoitteena olisi segregaaation ja syrjäytymisen ehkäisy.

Purovaara Tomi

Kotkan kaupunki - Kulttuuri- ja tapahtumapalvelujen ja kaupunkikehityksen yksiköt

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurintekijät avainasemassa, Kulttuurin kukoistava toiminta ympäristö (kehitysehdotusten jälkeen), Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa, Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen kuvataidejärjestöjen liiton tietotaito ja toiminta on hyödyksi valtakunnallisten ja alueellisten rakenteiden kehittämisessä kulttuurin kentälle, sillä liiton erityisosaamista on kuvataiteen järjestökentän arjen tuntemus: järjestöjen ajankohtaisten haasteiden ja kulloisenkin verkostotoiminnan tarpeen tietämys. Jäsenyhdistyksiimme kuuluu 62 eri puolilla maata toimivaa kuvataiteilijayhdistystä ja taiteilijaseuraa, jotka yhteenlaskettuna edustavat yli 7.500 kuvataiteilijaa.

Olemme yksi Suomen Taiteilijaseuran kuudesta jäsenjärjestöstä, joiden keskuudessa liitolla on erityinen tehtävä kuvataiteen yhteisöjen äänitorvena ja kuvataiteen toimialan alueellisen yhdenvertaisuuden edistäjänä. Tähän tähtää myös vuonna 2025 toteutuva hanke taiteilijajärjestöjen kuntayhteistyötä koskevan kartoituksen tekemiseksi. Kartoitus mahdollistaa taiteilijajärjestöjen kuntayhteistyön muotojen valtakunnallisen vertailun ja vertaisoppimisen, joka lisää alueiden välistä yhdenvertaisuutta. Tämä vastaa myös kulttuuripoliittisen selonteon alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäisen yhteistyön vahvistamiseen, aluehallinnon rakenteiden monipuolistamiseen sekä kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistamiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko sisältää monia kannatettavia ja taiteen toimialalle tarpeellisia tavoitteita. Pidämme merkittävänä muun muassa kulttuurin ja taiteen tekijöiden keskeistä asemaa selonteossa ja tavoitetta ratkaista kuvataiteilijoiden työn rakenteellisia haasteita. Kannatamme myös rahoituslähteiden monipuolistamista ja rahoituksen ennakoitavuuden edistämistä. Tämä vankentaa taiteen toimialaa, edistää kasvua ja vähentää toimijoiden taloudellista epävarmuutta. Valtion rahoituksen jakaminen entistä tasa-arvoisemmin eri taiteen alojen kesken on myös taiteen alaa vahvistava ja yhdenvertaisuutta edistävä tavoite.

Suomen kuvataidejärjestöjen liitto haluaa lausua erityisesti kahden kehittämiskohteen puolesta, joiden toivomme vahvistuvan kautta selonteon. Kehittämiskohteita ovat taide- ja kulttuurijärjestöjen potentiaalinen sekä alueellisen yhdenvertaisuuden huomioiminen selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä.

Taide- ja kulttuurijärjestöjen merkitys kulttuuripoliittisessa selonteossa

Alueelliset taide- ja kulttuurijärjestöt mahdollistavat ammattimaista kulttuuritoimintaa niin kasvukeskuksissa kuin harvaan asutuilla alueilla sekä luovat toimialalle usein uusia ajassa ja paikassa kiinni olevia kehittämishankkeita. He tunnistavat alueiden kulttuuriperinnön, -identiteetin ja mahdollisuudet sekä tuntevat alueen kulttuurin tekijät. Järjestöjen merkitys ja potentiaali aluekehityksessä, taiteen saatavuuden ja -saavutettavuuden kehityksessä, mutta myös taiteen toimialan kasvun ja välittäjätoiminnan edistämiseksi on näin merkittävä. Siksi niiden rooli kulttuuripolittisessa selonteossa tulee tunnistaa entistä vahvemmin ja varmistaa niiden toiminnan rahoittamiselle kestävä pohja, joka mahdollistaa selonteon tavoitteiden suuntaisen kehittämisen.

Alueellisen yhdenvertaisuuden huomioiminen

Selonteossa ei ole riittävästi kuvattu alueiden kulttuuripoliittisia haasteita tai nostettu alueiden yhdenvertaisuuden kehittämistarvetta esille. Lausunnossa annetaan myös todelliseen tilanteeseen nähden liian optimistinen kuva alueellisen kulttuuripolitiikan tilanteesta. Ehdotamme, että luvun 3.7 otsikko "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" korvataan otsikolla "Alueellinen kulttuuritoiminta kehittyy yhteistyöllä".

Otsikko "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" ei sovi kyseiseen tavoiteasiakirjaan, sillä se antaa harhaanjohtavan ja todellista optimistisemmän kuvan kulttuuripalveluiden tilasta. Asiakirjassa mainitaan maakunnittaisia eroja. Erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla ilmenee asiakirjaan liitetyn tutkimustuloksen mukaan merkittävää tyytymättömyyttä kulttuuripalveluiden tarjontaan. Näiden alueiden kokema tyytymättömyys ei heijasta "kukoistavaa" toimintaympäristöä, vaan osoittaa palvelujen kehittämistarvetta sekä tarvetta kiinnittää huomiota palveluiden alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Otsikon tulisi paremmin heijastaa todellisuutta käyttämällä neutraalimpaa tai korjaustoimiin viittaavaa kieltä.

Alueellisen yhdenvertaisuuden kehittämistä on mahdollista nostaa selonteossa esille myös lisäämällä toimenpiteisiin alueellisuutta huomioivia termejä. Tällaisia ovat esimerkiksi luvussa 3.7 seuraavat kohdat, johon kehitysehdotukset on lisätty:

- Valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin ja investoi strategisesti kulttuuri- ja luovien alojen kehittämiseen koko maassa. Kulttuuriala ja luovat alat muodostavat (kukoistavan) koko maata kattavan ekosysteemin, jolle on luotu toimintaedellytykset tarkoituksenmukaisella sääntelyllä ja mahdollistavalla rahoituksella. Kulttuuri- ja luovien alojen väliset synergiaedut tuottavat lisäarvoa alojen välille ja yhteiskunnan eri sektoreille ja alueille.
- Luovia aloja edistetään arvoketjuja vahvistamalla kaikilla maamme alueilla, tekijänoikeuden toimivuutta lisäämällä, mahdollistamalla aineettoman pääoman lisääminen taseeseen sekä eri sektoreiden kasvustrategioilla. Varmistetaan, että aineettoman pääoman erät voidaan ottaa huomioon yritysten taseessa.

- Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia koko maassa. Kehitetään valtion avustusten strategisuutta ja kohdistettavuutta Pohjois- ja Itä-Suomen alueiden sekä Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien tilanteen korjaamiseksi. Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa on jo nyt onnistuttu tässä.

Nämä lisäykset nostavat esille ja muistuttavat alueiden yhdenvertaisesta huomioimisesta selonteon toimenpiteissä. Tämä on tärkeää alueellisten erojen kaventamiseksi.

Turunen Jenni
Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Viitaten toimenpidekokonaisuus "3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuden kestäväksi" kohtaan "Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle", Sitra toteaa seuraavaa:

Sitran lakisääteisenä tehtävänä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Sitra toimii siitä säädetyn lain mukaan erityisesti sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, jotka vaikuttavat kansantalouden voimavarojen käyttöä tehostavasti tai tutkimuksen ja koulutuksen tasoa kohottavasti tai jotka selvittävät tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja.

Sitran päätöksenteko on suoraan eduskunnan vastattavana itsenäisenä julkisoikeudellisena rahastona sidottu parlamentaariseen ohjaukseen. Sitran hallintoa valvoo ja toiminnan periaatteista päättää kansanedustajista koostuva hallintoneuvosto ja sen valitsema hallitus. Sitran toiminnan suuntaviivat määritellään Sitra-lain mukaisessa toiminta- ja taloussuunnitelmassa, josta päättää Sitran hallitus ja jonka vahvistaa Sitran hallintoneuvosto.

Sitra on kesäkuussa 2024 hyväksytyn, Sitran hallintoneuvoston vahvistaman strategiansa mukaan kestävä kasvun tukija ja tulee tulevina vuosina kesäkuussa 2024 hyväksytyn toiminta- ja taloussuunnitelman mukaan panostamaan kasvun haasteen ratkaisemiseen. Sitra ei lähtökohtaisesti suuntaa toimintaansa tietyille toimialoille, vaan pyrkii toimimaan sillanrakentajana eri alojen välillä ja löytämään valittujen yhteiskunnallisten haasteiden osalta kohdat, joihin Sitra voi tuottaa ainutlaatuista lisäarvoa.

Sitra tulee huomioimaan aineettomien investointien merkityksen talouden haasteen ratkaisemisessa. Kulttuurinen ja inhimillinen pääoma ovat keskeisiä hyvinvoinnin ja kasvun tekijöitä. Sitran strategiassa korostuvat hyvinvointi ja yhteiskunnalliset innovaatiot, jotka tarvitsevat monialaista yhteistyötä. Taiteen ja kulttuurin sektori on yksi keskeinen toimijasektori yhteiskunnallisia innovaatioita ja kestävää talouden kasvua tavoiteltaessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Sitra näkee ja tunnistaa ylivaalikautisen ohjauksen, seurannan ja läpileikkaavuuden merkityksen ja tärkeyden.

Suomalaisen innovaatiojärjestelmän kyky tuottaa toivottua hyvinvointia edellyttää muiden alojen aiempaa tiiviimpää yhteyttä ja yhteistyötä kulttuuri- ja luovien alojen kanssa. Sitra korostaa luovan osaamisen merkitystä TKI-politiikassa, kun taloudellinen lisäarvo yhä enenevästi muodostuu aineettomien investointien tuottona ja esimerkiksi digitaalisten palveluiden osuuden kasvun kautta.

Sitra pitää tärkeänä, että kulttuuri on mukana suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemisessa. Luovat alat voivat esimerkiksi tuoda esille ekologisiin kriiseihin, kiertotalouteen ja luontoon liittyvää sisältöä, arvoja ja ratkaisuja uusilla ja kiinnostavilla tavoilla. (Lue lisää: Luovien alojen ekologisen kestävyysmurroksen toimenpideohjelma:

<https://www.sitra.fi/hankkeet/luovien-alojen-ekologisen-kestavyysmurroksen-toimenpideohjelma/>). Luovien alojen työn tuloksena syntyy arvoa, jonka tuottaminen voi olla nykytuotantoa kestävämpää luonnon kantokyvyn kannalta.

Kulttuurilla on itseisarvo. Lisäksi sillä on laajasti tunnistettuja positiivisia vaikutuksia monille elämäntilanteille, kuten sosiaaliselle hyvinvoinnille, terveydelle, oppimiselle, taloudelle, ympäristölle ja kulttuuriselle kestävyydelle. (Lue lisää: <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>). Kulttuurin merkityksen vahvistamiseksi Sitra tuki kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestön Kulta ry:n perustamista (Lue lisää: <https://www.sitra.fi/uutiset/kulta-ry-pyrkii-edistamaan-kulttuurialan-kasvua/>). KULTA ry on valtakunnallinen alan tuki- ja tuottajaorganisaatioiden keskusjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää kulttuuri- ja taidealan kokonaistalouden kasvua, taloudellisia toimintaedellytyksiä ja yhteiskunnallista asemaa. Sitra pitää tärkeänä, että KULTA ry:n toimintaedellytyksistä huolehditaan.

Liittyen lausunnon toimenpiteeseen "3.2 Kulttuurin tekijät avainasemassa" Sitra kannustaa siihen, että uudenlaisen teknologian mahdollistamat ansaintamallit huomioidaan. Sitra on ollut tukemassa Kansallisgalleriaa generatiivisen taiteen Combine24-kilpailua, jossa hyödynnettiin innovatiivisesti Kansallisgallerian tekijänoikeusvapaata, CCO-lisensioitua kokoelmadataa. Tämä mahdollisti kilpailuun osallistuneiden taiteilijoille uudenlaisen tavan luoda, tuoda esille ja myydä taidettaan.

Jääskeläinen Atte
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Arola Milma-Inkeri
Sitra

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [• Uusien rahoitusinstrumenttien osalta on elintärkeää, että rahoitusmuodot huomioivat myös yksinyrittäjät ja pienyrittäjät. Selonteossa kulttuurin ja luovien alojen tunnusluvussa yrittäjien osuuden on merkitty olevan 25%. On kuitenkin huomioitavaa, että monilla luovilla aloilla tosiallinen yrittäjien ja yksinyrittäjien määrä voi edustaa valtaosaa alan toimijoista, esimerkiksi koru- ja kultaseppäalalla luku on lähempänä 80 prosenttia. Mikäli pienet toimijat jätetään rahoituksen ulkopuolella, voi tietyille aloille muodostua tilanne, jossa suurin osa alan toimijoista jää mahdollisten tuki- ja rahoitustoimien ulkopuolelle, ja täten koko ala kokonaisuudessaan jää kehittymättä. • Esimerkki yksinyrittäjistä ovat

taidekäsityöläiset. Usein tämän ryhmän merkitystä saatetaan väheksyä. Käsityötaidon arvostus kuitenkin kasvaa jatkuvasti ja kuluttajat arvostavat yhä enemmän käsityönä valmistettuja tuotteita. Vaikka kulttuuri- ja luovilla aloilla on suuri houkutus keskittyä helposti skaalautuviin aloihin kuten av- ja kirjallisuus, on juuri taidekäsityöläisten joukossa aloja, jotka edustavat meille tärkeä kulttuuriperinnön säilymistä. Tästä syystä kulttuurin ja taiteen kehittämisessä tulee myös pitää mukana taidekäsityöläiset. Ei tule unohtaa, että myös pienet toimijat voivat kasvaa, kehittyä ja työllistää – ei vain isot yritykset. Lisäksi yksinyrittäjien itsensä sekä alihankkijoiden työllistäminen edistää kokonaistyöllisyyttä. • Rahoitusten ja tukien tulee jakaantua myös entistä laajemmalle joukolle. Kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäätöksissä usein toistuvat samat isot, vakiintuneet toimijat. Mikäli kulttuuri- ja taidealoja halutaan kehittää, tarvitaan tilaa myös uusille toimijoille erityisesti niille aloille, joissa perinteisesti ei vielä ole vakiintunutta kehittämistoimintaa. Muuttuvassa maailmassa tällaiset toimijat eivät ole pelkästään uusia yhdistyksiä vaan esimerkiksi klusterimaiseen toimintaan tähtääviä yrityksiä. Liian usein myös rahoitusmuodot valuvat kauniista juhlapuheista huolimatta esimerkiksi ammattikorkeakoulujen hankkeisiin sen sijaan, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittämiseen haettaisiin mukaan laajemmalla kirjolla toimijoita mm. liike-elämästä. (esimerkkinä Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen teeman varsinainen hankehaku, ESR+) • Rahoitusmuodoissa on myös hyvä huomioita, että usein omarahoitusosuuksien muodostaminen voi olla haaste, erityisesti hankkeissa, joissa synnytetään uusia yhteistyön muotoja tai aloitteita. Tämän vuoksi kaivataan joustavia vaihtoehtoja eri kulttuurialojen elinvoimaistamiseen, jossa toimenpiteitä voidaan toteuttaa minimaalisella omarahoitusosuudella. • Rahoitus- ja avustus/tukimallien tulee tukea entistä enemmän kulttuuri- ja taidealojen toimijoita myös liiketoiminnan kehittämisessä. Kokemuksesta on huomattu, että monesti apurahapäätöksissä taiteen tekeminen itseisarvona on ollut merkittävämpää kuin tahtotila muodostaa omasta osaamisestaan elinkelpoista ja elinvoimaista liiketoimintaa. Siksi esimerkiksi apurahoissa on syytä ottaa sallivampi ote hakijoihin, joilla on halu toimintansa kehittämiseen ja kasvattamiseen - ei vaan taiteenluomiseen, jolle välttämättä ei ole markkinalähtöistä kysyntää. Taiteen ja kulttuurin liiketoiminnan kehittämistä, tuotteistamista ja kaupallistamista ei tule nähdä negatiivisessa valossa, kun puhutaan taiteen tekemisestä. • Useat rahoitusmuodot korostavat yhteistyötä. On kuitenkin tunnistettava, että kaikilla taiteen ja kulttuurin aloilla ei ole yhteen kokoavia rakenteita, joiden kautta esimerkiksi hankkeita voitaisiin hallinnoida – eikä usein yksittäisellä taiteilijalla ole resursseja ja osaamista tällaiseen. Siksi tarvitaan myös yhteen kokoavia voimia ja koordinoijia, jolloin tarvitaan omanlaisia rahoitus- ja tuki-instrumentteja tällaisten toimijoiden valmiuksien kehittämiseen. • Suomessa voitaisiin hyödyntää EU:n rahoituksia huomattavasti enemmän. Tässä tuki ja opastus hakemuksien tekemiseen pitää viedä erittäin käytännönläheiseksi ja konkreettiseksi. Moni luovan ja kulttuurialan toimija ei edes tiedä minkälaisia EU-rahoitusmahdollisuuksia olisi tarjolla. Rahoitusten verkkopalvelun osoitteen sijaan tarvitaan selkokielistä opastusta ja asiantuntemusta siihen, mitä EU-rahoitusta olisi tarjolla. Erityisesti yhteisöjen ensimmäisen hakemuksen luomista tulisi opastaa jopa kädestä pitäen, sillä tämän jälkeen seuraavan hakemuksen koostaminen on helpompaa. • Kulttuurin ja taiteen kehittämisessä on tärkeää myös muistaa alat, joiden kasvukäyrä ei ole ollut noususuhdanteinen. Myös alat, jotka ovat jopa pitkään olleet stagnaation tilassa, omaavat kasvupotentiaalia. Mikäli keskitytään vain kasvualoihin, jää kulttuurin ja taiteen kentältä unholaan monia aloja, joita tulisi kehittää ja elinvoimaistaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Jules & Beryl Oy intohimona on tuoda kotimaiset korut suuren yleisön tietoisuuteen sekä yhdistää korujen tekijät ja kuluttajat. Olemme saavuttaneet alalla kaivatun rohkean uudistajan ja yhteen tuojan aseman sekä tuonut raikkaita näkemyksiä, uudenlaisia verkostoja ja strategista liiketoimintavisionäärisyyttä.

Kehitämme korumuotoilua uudenlaisten yhteistyöhankkeiden, tapahtumien sekä verkoston rakentamisen avulla, koska kotimaiset korut ansaitsevat saada äänensä kuulluksi, korujen tekijät työnsä näkyväksi ja korujen ystävät omaa persoonaansa kuvastavia koruja ostettavakseen. Yhteiskunnallinen merkitys kiteytyy kotimaisen osaamisen säilyttämiseen, työllisyyden turvaamiseen erityisesti ammattikunnan pientoimijoille ja tietoisuuden lisäämiseen siitä, että suomalaiset korut ovat vastuullinen ja kestävä hankinta, joka ylläpitää myös omaa kulttuuriperintöämme.

Osallistumme Kulttuuripoliittisen selonteon toimenpanoon erityisesti suomalaisen koru- ja kultaseppäalan yhteentuojana ja yhteistyön edistäjänä. Tavoitteenamme on kehittää alalle managerointi- ja yhteistoimintaklusteri, jonka avulla edistämme yksityrittäjävaltaisen kotimaisen korualan kasvua ja kansainvälistymistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko nostaa esiin tärkeitä ja toivottuja teemoja kulttuuri- ja taidealan toimijoiden toiminnan kehittämiseen ja kasvuun. Suhtaudumme erittäin positiivisesti esimerkiksi rahoituskentän uudistuksiin, yrittäjyysosaamisen kehittämiseen sekä välittäjäportaan toiminnan vahvistamiseen.

On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota myös sektorin yksityrittäjävaltaisiin aloihin sekä kentän aloihin, jotka eivät vielä kuulu kasvuvetoisimpiin tai helposti skaalautuviin. Keskittymällä digitalisaation tarjoamiin mahdollisuuksiin alan kasvun luomisessa, vauhtisokeudessa unohtuu monet kulttuuri- ja taidealat, jotka ovat muotoilu- ja käsityötaidevaltaisia. Vaikka digitalisaatio on luonut ennen näkemättömän suuria globaalien menestyksen mahdollisuuksia, on kulttuurissamme ja taiteessamme paljon säilytettävää ja suojeltavaa, joka ei - eikä myöskään tarvitse - ratsastaa digitalisaation aallonharjalla. Tällaisilla aloilla korkea käsityötaito sekä ainutlaatuinen muotoilu, ovat keskeisiä kasvuille, ja koulutukselle on merkittävä rooli näiden taitojen ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Samalla on kuitenkin selvää, että kuten moni koru- ja kultaseppäalan toimija, taide- ja kulttuurialan edustajista moni kohtaa merkittäviä haasteita globaalissa kilpailussa. Monet osaajat kamppailevat pienyritysten rajallisten resurssien ja erityisesti kasvuun tarvittavan osaamisen (esim. brändin rakentaminen, digitaalinen markkinointi ja kansainvälistyminen) puutteen kanssa, mikä rajoittaa

heidän mahdollisuuksiaan kasvaa ja tavoittaa uusia asiakkaita. Myös pirstaleisuus ja yhteistyön puute hidastavat alojen kehitystä ja heikentävät kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Erityisesti yksinyrittäjä- ja taidekäsityövaltaiset alat kaipaavat yhteen tuovia ja kokoavia voimia & tekoja, perinteisen välittäjätoiminnan lisäksi. Yhteistyön tarve korostuu erityisesti yksinyrittäjien keskuudessa, jotka usein kohtaavat haasteita resurssien riittämättömyyden ja monipuolisen osaamisvaateen suhteen. Kulttuuripoliittisessa selonteossa yhteistyön korostamisessa tulee myös ottaa askel taide- ja kulttuurialojen sisäisen yhteistyön kehittämiseen, sen sijaan että korostettaisiin vain eri alojen välistä yhteistyötä.

***

(Toimenpide-ehdotukset eivät tallentuneet toimenpidekokonaisuuksittain. Alla kooste kaikista ehdotuksista:)

***

KULTTUURIN TEKIJÄT AVAINASEMASSA

- Monelle kulttuuri- ja taidealan toimijalle ns. väkisin yrittäjyys on ainoa keino työllistyä. Pidämme erittäin tärkeänä, että käytännönläheinen yrittäjyysosaamisen on osa koulutusta. Tämä valmistaa opiskelijan jälkeiseen itsensä työllistämiseen. Opettajiksi yrittäjyysosaaminen tarvitsee ennen kaikkea oikeaa yrittäjätaustaa ja yrittäjyydessä kiinni olevia henkilöitä. Yrittäjyys ei ole oppiaine, jota opetaan kirjoista vaan parhaiten kokeneiden yrittäjien toimesta.
- Yrittäjyysosaamisen lisäksi koulutuksessa ei kuitenkaan sovi unohtaa substanssiosaamisen tärkeyttä. Nykyistä enemmän tulee panostaa myös korkeaan käsityötaitoon ja sen ylläpitämiseen. Käsityötaitoja tulee tukea myös muotoilupainotteisella koulutuksella, joka synnyttää yhdessä yrittäjyysosaamisen kanssa hyvin muotoiltuja ja kuluttajissa ostamisen hinkua luovia tuote/teoskokonaisuuksia.
- Osana yrittäjyystaitojen kehittämistä ja tukemista, varsinkin juuri aloittaneille tekijöille, olisi tärkeää tarjota mentorointia ja vertaistukea esimerkiksi erilaisten kasvuohjelman/mentorointiohjelmien kautta, jossa tuella ja opastuksella voi kehittää samalla omaa liikeideaansa sekä tuotteitaan/teoksiaan.
- Eri taiteenalojen kohtelu rahoituksessa tasapuolisesti on erityisen tärkeää. Tällä hetkellä esimerkiksi työskentelyapurahat tuntuvat ohjautuvan aloille, jotka ovat tunnettuja, näkyviä ja pinnalla julkisessa keskustelussa. Tämä synnyttää negatiivisen kierteen, jolloin huomiotta jäävillä aloilla ei edes anneta tosiasiallista mahdollisuutta nousta esiin.
- Tästä syystä on tärkeää erilaisissa rahoitusmuodoissa myös tukea hankkeita ja toimenpiteitä, jotka edistävät taide- ja kulttuurialojen tunnettavuutta ja näkyvyyttä. Esimerkiksi alaa yhdistävät isommat tapahtumakonseptit auttavat tekemään kyseistä alaa tutuksi suuremmalle yleisölle luoden samalla uudenlaisia kulttuurielämyksiä.

UUDISTUMISEN, KESTÄVYYDEN JA KASVUN MAHDOLLISTAMINEN

- Uusien rahoitusinstrumenttien osalta on elintärkeää, että rahoitusmuodot huomioivat myös yksinyrittäjät ja pienyrittäjät. Selonteossa kulttuurin ja luovien alojen tunnusluvuissa yrittäjien osuuden on merkitty olevan 25%. On kuitenkin huomioitavaa, että monilla luovilla aloilla tosiallinen yrittäjien ja yksinyrittäjien määrä voi edustaa valtaosaa alan toimijoista, esimerkiksi koru- ja kultaseppäalalla luku on lähempänä 80 prosenttia. Mikäli pienet toimijat jätetään rahoituksen ulkopuolella, voi tietyille aloille muodostua tilanne, jossa suurin osa alan toimijoista jää mahdollisten tuki- ja rahoitustoimien ulkopuolelle, ja täten koko ala kokonaisuudessaan jää kehittymättä.
- Esimerkki yksinyrittäjistä ovat taidekäsityöläiset. Usein tämän ryhmän merkitystä saatetaan väheksyä. Käsityötaidon arvostus kuitenkin kasvaa jatkuvasti ja kuluttajat arvostavat yhä enemmän käsityönä valmistettuja tuotteita. Vaikka kulttuuri- ja luovilla aloilla on suuri houkutus keskittyä helposti skaalautuviin aloihin kuten av- ja kirjallisuus, on juuri taidekäsityöläisten joukossa aloja, jotka edustavat meille tärkeä kulttuuriperinnön säilymistä. Tästä syystä kulttuurin ja taiteen kehittämisessä tulee myös pitää mukana taidekäsityöläiset. Ei tule unohtaa, että myös pienet toimijat voivat kasvaa, kehittyä ja työllistää – ei vain isot yritykset. Lisäksi yksinyrittäjien itsensä sekä alihankkijoiden työllistäminen edistää kokonaistyöllisyyttä.
- Rahoituksen ja tukien tulee jakaantua myös entistä laajemmalle joukolle. Kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäätöksissä usein toistuvat samat isot, vakiintuneet toimijat. Mikäli kulttuuri- ja taidealoja halutaan kehittää, tarvitaan tilaa myös uusille toimijoille erityisesti niille aloille, joissa perinteisesti ei vielä ole vakiintunutta kehittämistoimintaa. Muuttuvassa maailmassa tällaiset toimijat eivät ole pelkästään uusia yhdistyksiä vaan esimerkiksi klusterimaiseen toimintaan tähtäviä yrityksiä. Liian usein myös rahoitusmuodot valuvat kauniista juhlapuheista huolimatta esimerkiksi ammattikorkeakoulujen hankkeisiin sen sijaan, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittämiseen haettaisiin mukaan laajemmalla kirjolla toimijoita mm. liike-elämästä. (esimerkkinä Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen teeman varsinainen hankehaku, ESR+)
- Rahoitusmuodoissa on myös hyvä huomioida, että usein omarahoitusosuuksien muodostaminen voi olla haaste, erityisesti hankkeissa, joissa synnytetään uusia yhteistyön muotoja tai aloitteita. Tämän vuoksi kaivataan joustavia vaihtoehtoja eri kulttuurialojen elinvoimaistamiseen, jossa toimenpiteitä voidaan toteuttaa minimaalisella omarahoitusosuudella.
- Rahoitus- ja avustus/tukimallien tulee tukea entistä enemmän kulttuuri- ja taidealojen toimijoita myös liiketoiminnan kehittämisessä. Kokemuksesta on huomattu, että monesti apurahapäätöksissä taiteen tekeminen itseisarvona on ollut merkittävämpää kuin tahtotila muodostaa omasta osaamisestaan elinkelpoista ja elinvoimaista liiketoimintaan. Siksi esimerkiksi apurahoissa on syytä ottaa sallivampi ote hakijoihin, joilla on halu toimintansa kehittämiseen ja kasvattamiseen - ei vaan taiteenluomiseen, jolle välttämättä ei ole markkinalähtöistä kysyntää. Taiteen ja kulttuurin liiketoiminnan kehittämistä, tuotteistamista ja kaupallistamista ei tule nähdä negatiivisessa valossa, kun puhutaan taiteen tekemisestä.
- Useat rahoitusmuodot korostavat yhteistyötä. On kuitenkin tunnistettava, että kaikilla taiteen ja kulttuurin aloilla ei ole yhteen kokoavia rakenteita, joiden kautta esimerkiksi hankkeita voitaisiin hallinnoida – eikä usein yksittäisellä taiteilijalla ole resursseja ja osaamista tällaiseen. Siksi tarvitaan myös yhteen kokoavia voimia ja koordinoijia, jolloin tarvitaan omanlaisia rahoitus- ja tuki-instrumentteja tällaisten toimijoiden valmiuksien kehittämiseen.

- Suomessa voitaisiin hyödyntää EU:n rahoituksia huomattavasti enemmän. Tässä tuki ja opastus hakemusten tekemiseen pitää viedä erittäin käytännönläheiseksi ja konkreettiseksi. Moni luovan ja kulttuurialan toimija ei edes tiedä minkälaisia EU-rahoitusmahdollisuuksia olisi tarjolla. Rahoitusten verkkopalvelun osoitteen sijaan tarvitaan selkokielistä opastusta ja asiantuntemusta siihen, mitä EU-rahoitusta olisi tarjolla. Erityisesti yhteisöjen ensimmäisen hakemuksen luomista tulisi opastaa jopa kädestä pitäen, sillä tämän jälkeen seuraavan hakemuksen koostaminen on helpompaa.
- Kulttuurin ja taiteen kehittämisessä on tärkeää myös muistaa alat, joiden kasvukäyrä ei ole ollut noususuhdanteinen. Myös alat, jotka ovat jopa pitkään olleet stagnaation tilassa, omaavat kasvupotentiaalia. Mikäli keskitytään vain kasvualoihin, jää kulttuurin ja taiteen kentältä unholaan monia aloja, joita tulisi kehittää ja elinvoimaistaa.

YHTEISTYÖN JA OSALLISUUDEN VOIMA

- Yhteistyö on tulevan kasvun voima. Vaikka kasvua haetaan voimakkaasti eri alojen välisellä yhteistyöllä, ei voida unohtaa alan sisäisen yhteistyön tukemisen tärkeyttä. On aloja, joilla ensin on kehittävä alan keskinäistä yhteistyötä ennen kuin kasvuvoimaa voi hakea alan rajat ylittävstä yhteistyöstä. Tärkeää on, että yhteistyötä lisätään siis alan toimijoidenkin kesken, jolloin esimerkiksi pirstaloituneiden alojen resursseja saadaan kohdennettua vaikuttavammin. Tukea tulee myös alan sisäisen yhteistyön edistämistä ja yhteen tulemistä: konkreettisenä esimerkkinä erilaisten foorumeiden ja verkostojen luomista, joissa alan toimijat voivat kohdata, vaihtaa ajatuksia ja kehittää yhteisiä kehittämisprojekteja.
- Erityisesti pienyrittäjävaltaiset, ja pirstaloituneet, alat vaativat yhteistyön koordinoijaa, jonka rooli ei ole perinteistä välittäjätoimintaa. Myös tällaisten toimijoiden syntymistä & kasvua tulee tukea ja kannustaa, sillä sateenvarjon alle yhteen tuovat toimijat voivat tuoda luoville ja kulttuurialoille mm. taloudellista ja strategista osaamista kasvuun ja kansainvälistymiseen. Tällaiset toimijat voivat toimia osana välittäjäporrasta.
- Kulttuuri-, taide- ja luovilla aloilla pitäisi kehittää myös klusteritoimintaa. Suomessa klusteritoiminta on pitkälti keskittynyt esimerkiksi energiaan, meriteollisuuteen ja matkailuun. Kuitenkin myös kulttuuri- ja taidealat hyötyisivät klusterimaisesta toiminnasta ja saisivat merkittävää etua kannattavuuteen ja kasvuun. Suomen klusteristrategiassa tulisi katsoa klustereiden positiivisia mahdollisuuksia myös kulttuuri- ja taidealoille.

KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- Todellinen muutos ja vaikuttavuus syntyy monivuotisissa hankkeissa ja projekteissa. Tämän vuoksi rahoitus- ja tukimuodoissa rahoituskausien ei tule rajautua vain yhteen kalenterivuoteen. Pitempi aikajänne antaa myös resurssit vakiinnuttaa uudet toimintamallit ja -tavat sekä innovaatiot lyhytjänteisen rahoituksen sijaan. Näin luodulle uudelle tarjotaan paremmat menestymisen mahdollisuudet ja otolliset olosuhteet muuttua vakiintuneiksi toimintatavoiksi.
- Rahoittajien, päättäjien ja alan toimijoiden on yhdessä rakennettava pysyviä rakenteita, jotka mahdollistavat alan kehittymisen ja pitkäjänteisen kehitystyön. Tämä ei tarkoita vain lyhytaikaisten projektien rahoittamista, vaan sitoutumista strategiseen kehitykseen/kehittämiseen, joka kantaa hedelmää vuosien päähän.

KANSAINVÄLISTYVÄ KULTTUURI

- Uusien välittäjäportaana toimijoiden syntyä tulee tukea, sillä tarvitsemme välittäjäportaaseen myös uudenlaisia toimijoita vakiintuneiden toimijoiden rinnalle täydentämään välittäjäporras- ja agentuuritoiminnan kulttuuri- ja taidealojen kirjoa, jotta eri alat olisi huomioitu kattavammin.

Lundán Johanna
Jules & Beryl Oy - Hankejohtaja / Kotimaisten korujen vallankumous:
elinvoimaa yhteistyöstä, digitaalisista mahdollisuuksista ja yhteisestä
kasvusuunnasta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Saatetaan ennakkoluulottomasti yrittäjiä ja kulttuuritoimijoita yhteen]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tämä on täydennys aiempaan lausuntoon toimenpide-ehdotusten osalta.

Koivisto Jukka
Muuramen kunta, hyvinvoinnin ja palveluiden toimiala

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Vision ensimmäinen virke on sisällöltään hyvä, mutta katsomme, että kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima jo nyt. Tilanne luonnollisesti voisi olla parempi ja selkeämmin tunnistettu, mutta väärän kuvan antaa virkkeeseen sisältyvä ajatus siitä, että kulttuuri olisi Suomea yhdistävä ja vahvistava voima vaikutuksineen vasta 2040-luvulla.

Toinen virke on visionäärisempi ja sisältää selkeämmän tavoitenäkymän kulttuuripolitiikalle. On erittäin tärkeää, että vastuuta hyvästä kulttuuripolitiikasta laajennetaan usealle politiikkasektorille. Elinkeinopolitiikka on ilmeisin, mutta yhteiskunnallisessa arvoketjussa kulttuurilla on huomattava rooli myös sosiaali-, koulutus- ja puolustuspolitiikassa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Kulttuurialan liiketoimintaympäristöä on kehitettävä eri politiikka-alojen yhteistyönä. Kehittämistoimilla on tehostettava kulttuurituotteiden ja -palvelujen liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämistä siten, että tarjonta ja kysyntä kohtaavat paremmin, ja syntyy kaupallista menestystä, joka ylläpitää yritystoimintaa. Kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvää moniammatillista erityisosaamista on vahvistettava ja vakiinnutettava se osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa. Lisäksi on vahvistettava taiteen ja kulttuurin roolia digitalisoituvan yhteiskunnan kehitymisessä sivistyksen turvaajana ja kestävyysmurroksen vauhdittajana, esimerkiksi tekoälyn eettisellä hyödyntämisellä, digitaalisen itseilmaisun tukemisella ja digitaalisen hyvinvoinnin sisällyttämisellä kulttuuripalveluiden suunnitteluun.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kansallisgallerialla on Suomen suurimpana taidemuseona merkittävät mahdollisuudet olla toteuttamassa Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita. Oma strategiamme on jo nyt linjassa selonteon kanssa sillä näkemykset toimintaympäristön muutoksista ja sen edellyttämistä toimenpiteistä ovat yhtenäisiä.

Olemme tunnistaneet tarpeen kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettujen museobrändiemme ylläpitoon, kansallisomaisuudeksi määrittyvien kokoelmiamme roolin vahvistamiseen, henkilökunnan osaamisen monipuolistamiseen, arvopohjaisen toiminnan tärkeyteen sekä taloudellisen rakenteen monipuolistamiselle talouden vakauden ylläpitämiseksi. Lisäksi 2030-luvulla ulottuvassa muutoshorisontissa on tärkeää, että olemme tulevaisuudessa entistä digimpiä, läheisempiä ja vihreämpiä. Tässä horisontissa näkyviin tarpeisiin olemme valmistautumassa meneillään olevilla kehittämisohjelmilla: Digitaalinen Kansallisgalleria -ohjelma, Läheisempi -ohjelma ja Vihreä kädenjälki -ohjelma.

Kansallisgalleria osallistuu mielellään Kulttuuripoliittisen ohjelman jatkoaskeliin, kun politiikassa mainittuja tavoitteita tarkennetaan toimenpidesuunnitelmaksi sekä lähdetään toteuttamaan joko suoraan tai pilottien kautta. Meillä on myös hyvät valmiudet osallistua perustettavan monialaisen ja kulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamista edistävän toimielimen toimintaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Yleistä

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleva Kulttuuripoliittinen selonteko on perusteellinen katsaus kulttuurialan nykytilaan ja sen 2040-luvun näkyymiin. Selonteko valmistuu aikana, jolloin kulttuurialan ja sen lähiajan tulevaisuudessa näkyy enemmän uhkia kuin mahdollisuuksia. Tämän

vuoksi on ansiokasta, että selonteko on toteutettu sekä otettu laaja-alaiseen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun siitä huolimatta julkisen talouden nykytila ja sen vaikutukset kulttuurialan toimijoihin, tulevat vaikuttamaan siihen, kuinka selontekoa luetaan ja miten siitä keskustellaan. On kuitenkin tärkeää, että lausunnolla oleva kulttuuripoliittinen ohjelma auttaa poliittisia päättäjiä ja kulttuurialan toimijoita kääntämään katsetta tulevaisuuteen ja rakentamaan visiota siitä, miten tämän hetken päätöksillä vahvistamme tulevaa menestystämme.

Yksittäisiä huomioita

1) Kulttuuripoliittisessa selonteossa luovatalous on esillä monessa kohtaa ja museotoiminta on elimellinen osa tätä kokonaisuutta. Luovatalouteen sisältyy myös elämystalous, joka olisi hyvä nostaa esiin myös politiikkatekstissä.

2) Sivulla 13 todetaan, että ”kunnissa päätetään kulttuuri tulevaisuudesta”. Kun luvussa käsitellään taloutta, ilmaisua olisi hyvä täsmentää ”kunnissa päätetään kulttuurin rahoituksen tulevaisuudesta”. Nykyisessä muodossa lause sisältää ajatuksen, että kulttuuri elää vain julkisissa rakenteissa. Kulttuurilla on tulevaisuus, vaikka julkinen rahoitus olisi nolla euroa.

2) Sivulla 14 olevaan talousvaikutus arviossa on huomioitu vain festivaalit ja suuret kulttuuritapahtumat. Tätä on täydennettävä ”kulttuurisen perusinfran vaikutuksilla”, johon kuuluvat mm. museot, teatterit ja konserttitalit. Niiden talousvaikutukset ovat merkittävät ja ne lisäävät paikkakuntien veto- ja pitovoimaa koko Suomessa ympäri vuoden.

3) On hienoa, että selonteossa vakiinnutetaan kulttuurinarvoketju -käsitettä ja siihen perustuvaa ajattelua. Arvoketjun esittämisessä olisi hyvä korostaa, että kyseessä on todellakin ketju, joka ei pääty nyt kuvatus mukaisesti siihen, että arvoketju on tuottanut lisää luovuutta (toimenpidekokonaisuus 9). Täältä ketju jatkuu toimenpidekokonaisuus 1:een tai johonkin muuhun arvoketjun kohtaan.

4) Kulttuurin perusta kestäväksi -kokonaisuudessa asetetaan tavoitteeksi 2040-luvulle mennessä toteuttaa lahjoitusten verovähennysoikeus. Jos tämä tavoite on sisällöltään sama kuin Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on mainittu, niin tavoite herättää huolen siitä, onko hallitusohjelman tavoitteista tältä osin luovuttu. Verovähennysoikeuden toteuttaminen yksityishenkilöiden ja -yritysten kulttuurikentälle ja suuntaamissa lahjoituksissa on erittäin tärkeää rahoitusohjan laajentamiseksi vähintään samalle tasolle kuin yliopistolahjoitusten osalta on eli verovapaus ulottuisi maksimissaan 500 000 euron lahjoituksiin.

5) Sivulla 27 todetaan, että kulttuuri- ja liikuntaedut pitäisi laajennetaan yleisten saunojen käyttöön. Hyvä tavoite, mutta lausunnolla olevan selonteon yleislinjasta poikkeava yksityiskohta.

Levä Kimmo
Kansallisgalleria - Kimmo Levä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Teuvan kunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Luonnos selonteoksi on pääsääntöisesti kannatettava. Erityisen hyvää siinä on, että kuntien ja varsinkin pienten kuntien rooli kulttuuritoiminnan kentällä on hyvin tunnistettu ja kuvattu. Pienissä kunnissa sekä kunnan omien toimien että yhdistysten ja yksittäisten kulttuuritoimijoiden merkitys on huomattava. Siksi on tärkeää, että selonteossa tehdään selkeää erottelua sekä suurten kaupunkien ja kasvukeskusten että pienten kuntien ja erityisesti maalaiskuntien mahdollisuuksiin kulttuuritoiminnan edistäjinä. Pienillä kunnilla on myös sen kaltaisia vaateita, kuten yhteisöjen tuen ja viestinnän koordinaation tehtävissä, joita suuremmissa keskuksissa voidaan toteuttaa muilla keinoin tai suurempien yleisöjen ja kävijämäärien mahdollistamana enenevässä määrin ammattimaisesti. Pienten kuntien vahvuus on yhteisöllisyydessä ja osallisuuden luomisessa, jotka ovat kuitenkin suuren riskin alla vapaaehtoisuuteen ja vertaisuuteen perustuvan toiminnan perusrakenteiden kadotessa esimerkiksi avustummäärien pienentyessä.

Selonteosta jää kuitenkin hyvin vähäiselle huomiolle alueellisten erojen merkityksen tunnistaminen sekä kulttuuritoiminnan edistämisessä että kulttuuripalveluiden kysynnässä, puhumattakaan näiden ongelmien ratkaisemisesta. Esimerkiksi kunnan etäisyys laajempaa kulttuuritoimintaa tarjoavasta kasvukeskuksesta tai hyvien kulkuyhteyksien varrelta vaikuttaa negatiivisesti sekä kysyntään että tarjontaan. Siksi toimenpiteissä tulisi olla huomioituna enemmän kohdennettuja toimia, joilla ratkaistaisiin alueellisen eriarvoistumiskehityksen ongelmia myös kulttuurin kentällä. Selonteko sisältää myös toimenpiteitä, jotka voivat suoraan lisätä alueellisia eroja. Esimerkiksi HYTE-kertoimen merkityksen vahventaminen, mitä selonteko ehdottaa, voi johtaa pahimmillaan tämän suuntaiseen kehitykseen, sillä tämän indikaattorit eivät ota nykyisellään läheskään tarpeeksi huomioon olemassa olevia demografiaeroja tai alueellisten erityistarpeiden lähtökohtia. Siten ne voivat palkita erityisesti niitä alueita, joilla on jo alun perin parhaat lähtökohdat.

Tiivistettynä selontekoon tulisi nostaa vahvemmin esille aluepoliittinen näkökulma, sillä kulttuurisektori on jo nykyisellään vahvempi suurissa kaupungeissa ja kasvukeskuksissa, eikä syrjäisemmillä seuduilla ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia saavuttaa niitä tavoitteita, joita erityisesti ”Kulttuuri on jokaisenoikeus” -tavoitetila edellyttäisi.

kunta Teuvan
Teuvan kunta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Eri sektoreiden politiikkatoimet täydentävät toisiaan. Kulttuuri osallistuu myönteisesti suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Vantaan kaupunki näkee itsensä keskeisessä roolissa kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa. Kaupunki korostaa jatkuvan uudistamisen tarvetta kulttuurialalla ja haluaa osallistua aktiivisesti

toimenpidesuunnitelman laatimiseen, joka määrittelee konkreettiset askeleet ja aikataulut tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vantaa - kiivaasti kasvavana ja monikulttuurisena kaupunkina - näkee kulttuurin ja taiteen tärkeänä osana kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa sekä asukkaiden hyvinvointia. Monikulttuurisuus tuo mukanaan rikkaan ja monipuolisen kulttuuritarjonnan, joka vaatii uudenlaisia palveluratkaisuja sekä uusia osallistamisen keinoja. Vantaa on sitoutunut edistämään kulttuurialan kehitystä ja varmistamaan, että selonteon tavoitteet saavutetaan tehokkaasti ja kestävästi.

Elinkeinopoliittisesti Vantaa tunnistaa luovien alojen merkityksen kaupungin taloudelliselle kasvulle ja elinvoimalle. Luovat alat ovat keskeisiä innovaatioiden ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien lähteitä. Vantaa pyrkii luomaan suotuisan toimintaympäristön (esim. Tikkurilan osaamiskampus), jossa luovat tekijät voivat menestyä ja kehittää uusia ideoita. Tämä sisältää esimerkiksi yhteistyön yritysten ja oppilaitosten kanssa, jotta voidaan tukea luovien alojen ammattilaisten koulutusta ja työllistymistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Vantaan mielestä kulttuuripoliittinen selonteko ei ole tarpeeksi kunniahimoinen eikä kattava

Vaikka Vantaa kannattaa monia kulttuuripoliittisen selonteon linjauksia se kuitenkin katsoo, että selonteko ei ole riittävän kunniahimoinen eikä tunnista tulevaisuuden tarpeita. Kulttuuri- ja taidealaa ravistelevat uudet näkökulmat jäävät puuttumaan ja kokonaisuus on kädenlämpöinen. Asiakirjaan tulisi lisätä selkeä tulevaisuusvisio, joka huomioi globaalit megatrendit, heikot signaalit ja ympäristövaikutukset.

Vantaan kaupungin näkökulmasta kulttuuripoliittinen selonteko ei riittävästi huomioi:

- 1) pääkaupunkiseudun asemaa talouden valtakunnallisena veturina
- 2) luovien alojen merkitystä innovaatioille, viennille ja kansantaloudelle
- 3) monikulttuurisuutta kulttuurin voimavarana
- 4) taiteen ja kulttuurin merkitystä huono-osaisuuden ja segregaaion ehkäisyssä
- 5) taide- ja kulttuurikasvatuksen merkitystä lapsille ja nuorille
- 6) kulttuurin merkitystä osana kansallista huoltovarmuutta
- 7) kansallisten kulttuuri- ja taideinstituuttien valtakunnallista asemaa

Pääkaupunkiseudun asema talouden kansallisena veturina

Pääkaupunkiseutu on Suomen talouden veturi, sillä siellä asuu noin viidesosa maan väestöstä, mikä luo suuren paikallisen markkinan ja lisää taloudellista toimeliaisuutta. Alueella on useita korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia, jotka tuottavat korkeasti koulutettua työvoimaa ja edistävät innovaatioita. Nämä tekijät tekevät pääkaupunkiseudusta Suomen talouden moottorin, joka vetää mukanaan myös muuta maata. Tätä selonteossa ei korosteta riittävästi. Kulttuurimatkailun roolia tulisi korostaa enemmän kansainvälisen vaikuttavuuden tavoitteessa.

Designin merkitys tulisi myös huomioida selonteossa paremmin, sillä se vaikuttaa tuotteiden ja palveluiden suunnitteluun, ympäristöystävällisyyteen ja käyttäjäkokemuksiin. Hyvin suunnitellut tuotteet ja palvelut voivat vähentää ympäristökuormitusta ja edistää taloudellista kehitystä tukemalla luovia aloja ja yrittäjyyttä.

Selonteko käsittelee kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytysten parantamista, mikä on erityisen tärkeää pääkaupunkiseudun elinvoimaiselle kulttuurikentälle. Mutta pääkaupunkiseudun valtakunnallista merkitystä innovaatioiden lähteenä ja kansantalouden moottorina tulisi korostaa vielä lisää.

Luovien alojen merkitys innovaatioille, viennille ja kansantaloudelle

Pääkaupunkiseudulla on paljon luovien alojen yrityksiä, erityisesti teknologiayrityksiä ja start-upeja, jotka hyötyvät alueen hyvästä infrastruktuurista ja kansainvälisistä yhteyksistä. Luovilla aloilla on merkittävä rooli Suomen kansantaloudessa, sillä ne ovat keskeisiä innovaatioiden ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien lähteitä. Helsinki-Vantaan lentoasema on kansainvälisen liikenteen solmukohta, mikä helpottaa kansainvälistä yritystoimintaa, kaupankäyntiä ja matkailua.

Selonteossa tulisi vankemmin painottaa tarvetta luovien alojen toimintaedellytysten parantamiseen, mukaan lukien rahoitusmuotojen laajentaminen ja perusrakenteiden uudistaminen. Selonteossa tunnustetaan luovien alojen rooli yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa ja innovaatioiden edistämisessä, mutta pääkaupunkiseudun valtakunnallista ja kansantaloudellista roolia tässä tulisi painottaa enemmän.

Monikulttuurisuus voimavarana ja haasteena

Vantaa on yksi Suomen monikulttuurisimmista kaupungeista, jossa joka neljäs kuntalainen puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Kaupunki pyrkii olemaan kaikkien yhteinen paikka, jossa monikulttuurisuus nähdään voimavarana ja rikkauden lähteenä. Maahanmuuttajien osallistuminen kulttuuripalveluihin on kuitenkin kantaväestöä vähäisempää kielimuurin, sosiaalisten verkostojen puutteen ja tiedonpuutteen vuoksi. Kulttuurierot ja mahdollinen syrjintä voivat myös vähentää osallistumishalukkuutta.

Näiden haasteiden voittamiseksi on tärkeää, että kulttuuripalvelut ovat saavutettavia ja niistä tiedotetaan monikielisesti. Inklusiiviset ja monikulttuuriset tapahtumat voivat houkuttaa osallistujia eri taustoista. Kulttuuripoliittinen selonteko korostaa monimuotoisen ja saavutettavan kulttuurin merkitystä, mutta ei huomioi tarpeeksi monikulttuurisuuden ja maahanmuuton erityispiirteitä Vantaan kaltaisessa vahvasti kansainvälisessä ja kiivaasti kasvavassa kaupungissa.

Vantaan kaupunki katsoo, että kulttuuripoliittisessa selonteossa ei ole tarpeeksi käsitelty vammaisten tai muiden haavoittuvassa asemassa olevien taiteilijoiden ja luovan alan työntekijöiden asemaa. Tämä on merkittävä puute, sillä heidän osallistumisensa ja mahdollisuutensa toimia kulttuurin ja taiteen kentällä on yhtä tärkeää kuin kulttuurin kokeminen ja harrastaminen.

Vantaan kaupunki painottaa myös, että kulttuuripoliittisessa selonteossa tulee vahvemmin huomioida myös esteettömyysasiat, jotta kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja toimia kulttuurin parissa.

Taide ja kulttuuri torjuvat huono-osaisuutta ja segregatiota

Taide ja kulttuuri voivat tehokkaasti torjua huono-osaisuutta, segregatiota ja asuinalueiden epätasa-arvoa. Ne edistävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, vähentäen sosiaalista eristäytymistä ja syrjäytymistä. Näitä asioita selonteossa ei käsitellä tarpeeksi syvällisesti eikä tarpeeksi painokkaasti pääkaupunkiseudun kaupunkien näkökulmasta, joissa mm. huono-osaisuus ja segregatio ovat ajankohtaisia aiheita.

Kulttuuritoiminta tarjoaa alustan eri yhteisöille tuoda esiin omia tarinoitaan, mikä lisää ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta. Taideprojekteilla voidaan myös revitalisoida asuinalueita (mm. Vantaan Myyrmäki), parantaen niiden vetovoimaisuutta ja asukkaiden elämänlaatua. Kulttuuripoliittinen

selonteko painottaa kulttuurin merkitystä yhteiskunnallisen osallisuuden ja merkityksellisyyden lisäämisessä, mutta ei huomioi tarpeeksi Vantaan kaltaisten laajasti monikulttuuristen kaupunkien ominaispiirteitä. Selonteossa mainitaan myös aineeton ja elävä kulttuuriperintö useaan otteeseen, joka on huomionarvoista ja kannatettavaa.

Lapsille ja nuorille lisää taide- ja kulttuurikasvatusta

Taide- ja kulttuurikasvatuksen lisääminen varhaiskasvatukseen ja kouluihin on tärkeää, koska se tukee lasten kokonaisvaltaista kehitystä monin eri tavoin. Ensinnäkin taidekasvatus edistää lasten itsetunnon kehitystä ja vahvistaa heidän kokemustaan omasta toimijuudestaan, eli siitä, että he voivat itse vaikuttaa ympäristöönsä ja omaan elämäänsä. Tämä parantaa lasten hyvinvointia ja koulussa viihtymistä, mikä voi puolestaan parantaa oppimistuloksia.

Lisäksi taidekasvatus kehittää lasten luovuutta ja ongelmanratkaisutaitoja, jotka ovat tärkeitä tulevaisuuden työelämässä. Myös monilukutaidon – kyvyn ymmärtää ja tulkita eri viestinnän muotoja – kehittyminen hyötyy taidekasvatuksesta. Taide ja kulttuuri tukevat lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä, koska ne lisäävät osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta. Siksi taidekasvatuksen roolin vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa on tärkeää lasten kokonaisvaltaisen kehityksen edistämiseksi.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa lapset ja nuoret nähdään sekä taiteen kokijoina että sen tekijöinä, ja heitä pidetään tulevaisuuden yleisönä. Kulttuuri tunnustetaan jokaisenoikeudeksi jo varhaislapsuudesta lähtien, ja erilaiset taustat otetaan huomioon. Selonteossa painotetaan erityisesti kulttuurikasvatussuunnitelmien merkitystä ja tarvetta varmistaa kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua taide- ja kulttuurikasvatukseen. Tavoitteita lasten ja nuorten kulttuuristen oikeuksien toteuttamiseksi selonteossa ei kuitenkaan aseteta.

Selonteossa mainitaan yhteistyömallit ja riittävien resurssien turvaaminen kulttuurikasvatuksen edistämiseksi, mutta se ei riittävästi huomioi eri toimijoiden yhteistyön merkitystä. Tämä voi estää harrastustoiminnan vakiintumisen osaksi lasten ja nuorten tukiverkostoa. Selonteossa voitaisiin painottaa enemmän kulttuuritoimijoiden yhteistyötä koulujen, kuntien ja muiden palvelujen, kuten Harrastamisen Suomen mallin ja vapaan sivistystyön, kanssa.

Taiteilijoille tulisi opettaa yrittäjyyttä jo koulutusvaiheessa, sillä se auttaa heitä menestymään taloudellisesti ja ammatillisesti. Tätä selonteossa ei juurikaan käsitellä. Yrittäjyys tarjoaa taiteilijoille mahdollisuuden työllistää itsensä ja hallita omaa työaikaansa ja projektejaan, mutta se tuo mukanaan myös vastuuta, kuten talouden hallintaa ja markkinointia, jotka vaativat omaa erityisosaamista. Yrittäjyystaidot auttavat taiteilijoita kaupallistamaan luovia tuotoksiaan ja

löytämään uusia tulonlähteitä, sekä kehittävät heidän liiketoimintaosaamistaan ja verkostoitumismahdollisuuksiaan.

Kulttuurin merkitys osana kansallista huoltovarmuutta

Kulttuuri on olennainen osa kansallista huoltovarmuutta ja turvallisuutta, sillä se edistää henkistä kriisinkestävyyttä. Kulttuuri vahvistaa kansallista yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä korostuu erityisesti poikkeusoloissa. Lisäksi taide ja kulttuuri tarjoavat alustan yhteiskunnallisten ongelmien käsittelyyn ja keskusteluun, mikä voi johtaa positiivisiin muutoksiin ja parantaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Turvallisuusalan asiantuntijoilla tulisi olla ajantasaisin tieto ja varautumissuunnitelma kansallisesti merkittävien taideteosten ja rakennusten suojelemisesta kriisitilanteissa. Selonteossa kulttuurin merkitystä osana kansallista huoltovarmuutta ei huomioida tarpeeksi.

Kansallisten kulttuuri- ja taideinstituuttien valtakunnallinen asema

Selonteko ei juurikaan huomioi tai arvioi kansallisten kulttuuri- ja taideinstituutioiden (mm. Kansallisooppera ja – teatteri, Ateneum) asemaa Suomessa. Moni näistä laitoksista sijaitsee Helsingissä ja ne tekevät yhteistyötä mm. pääkaupunkiseudun koulujen ja oppilaitosten kanssa. Mutta niiden asemaa valtakunnallisessa kulttuuripolitiikassa voitaisiin arvioida syvemmin ja analyttisemmin. Lisäksi selonteko voisi tuoda esiin uusia kunnallisten ja maakunnallisten yhteistyön näkökulmia, joihin valtakunnallisia kulttuuri-instituutteja voisi ohjata.

Lisäksi: veropoliittiset uudistukset vauhdittamaan kulttuurin rahoituksen laajentamista

Suomen valtio voi edistää kulttuurin rahoitusta veropoliittisilla uudistuksilla, kuten laajentamalla verovähennyksiä kulttuurialan lahjoituksille ja tarkistamalla arvonlisäverokantoja. Tämä helpottaisi kulttuurialan toimijoiden taloudellista taakkaa ja tekisi kulttuuripalveluista edullisempia kuluttajille. Verokannustimet parantaisivat kulttuurialan yrittäjien ja freelancereiden toimintaedellytyksiä.

Merkittävien suomalaisten taiteilijoiden perikuntien perintöveroa tulisi tarkastella, jotta kansallista taideomaisuutta ei jouduttaisi realisoimaan perintöverojen maksukyvyyn puutteesta johtuen. Taideinstituutioiden säätiöiminen vähentäisi niiden verotaakkaa, sillä säätiöt ovat usein verovapaita

tai niillä on merkittäviä verohuojennuksia. Tämä mahdollistaisi enemmän varoja varsinaiseen toimintaan ja lisäksi taloudellista vakautta ja kestävyyttä.

Kulttuuripoliittinen selonteko ehdottaa veropolitiikan kehittämistä kulttuurialan kestäväen kasvun tukemiseksi, mukaan lukien verovähennysten laajentaminen ja arvonlisäverokantojen tarkistaminen. Lisäksi selonteko korostaa verokannustimien merkitystä kulttuurialan yrittäjille ja freelancereille. Mutta lisää konkreettisia toimenpide-ehdotuksia verotukseen kaivataan ja ne tulisi tehdä poikkihallinnollisesti valtionvarainministeriön kanssa.

Hokkanen Teemu
Vantaan kaupunki, Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Selonteossa useasti mainitut saatavuus ja saavutettavuus on hyviä arvoja, jotka vaatii toimenpiteitä. Esimerkiksi sirkustaiteessa on krooninen pula sirkustaiteen opettajista, jotka voivat toimia taiteen perusopetuksessa, harrastusryhmissä, sosiaalisen sirkuksen eli monien erityisryhmien, mielenterveysongelmaisten ja ikäihmisten palvelujen parissa. Turun taideakatemian koulutukselta puuttuu tutkintonimike ja näin selkeä myös profiloituminen opettajankoulutukseksi. Haluan lausua, että eri taidealat eivät ole yhdenvertaisia koulutusmahdollisuuksissa, rahoituksessa ja arvostuksessa. Tämä toivottavasti muuttuvat uuden kulttuuripolitiikan myötä ja näin saatavuus mahdollistuu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Olemme aina kiinnostuneita olemaan mukana sirkustaiteen, kasvatuksen ja pedagogiikan kehittämisessä. Olemme olleet ja olemme nytkin monissa valtakunnallisissa ja kansainvälisissä työryhmissä. Valitettavasti kolmas sektori maksaa omista pienistä budjeteistaan osallistumisen ja palkan näihin asiantuntija- tai kehittämistehtäviin. Selonteossa mainittu yritys-, kunta- ja kolmannen sektorin yhteistyön ja kumppanuuksien lisääminen on hieno juttu, mutta toivottavasti eri taiteenalojen asiantuntija- ja kehittämistyöhön löytyy myös julkisen puolen palkkarahaa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-Jos kulttuurin, taiteen, tapahtumatuotannon ja taidekasvatuksen arvostus ja säteilyvaikutukset saataisiin mitattua ja niiden tärkeys sekä vaikuttavuus ihmisen hyvinvoinnille markkinoitua kaikelle kansalle ymmärrettävästi, niin esimerkiksi taiteen itseisarvoa ei tarvitsisi aina selitellä. Tavoitteena olisi että olemme samalla viivalla muiden teollisuuden alojen kanssa, kun mietitään BKT:n ja sen rahoituksen priorisointia ja merkittävyyttä.

-OKM:n sivistyksen teemavuoden mukaan selonteossa on laitettu suuri paino sivistykselle, jota historian tuntemus, lukeminen ja kirjallisuus tukevat hienosti. Toivoisin ,tässä synkistyvässä ahdistuneisuuden ja digimaailman kulttuurissa, lausunnon ottavan huomioon myös empatia- ja tunnetaitojen korostamisen sivistyksessä sekä fyysisen ja henkisen pahoinvoinnin huomioon ottamiseen. Taide- ja liikuntakasvatus ovat avain moneen asiaan kun puhutaan syrjäytymisen ehkäisystä ja mielenterveysongemista. Näillä aloilla pääsemme lähemmäksi myös monikulttuurista Suomea, joka muuttuu kovaa vauhtia.

Toivoisin, että tulevaisuuden lainsäädännöllä ja käytäntöjen muutoksella päästäisiin eroon "yhden luukun" rahoituspolitiikasta. Luovan alan toimijoita ei lokeroitaisi esimerkiksi vain taiteen perusopetuksen yksiköiksi, sosiaali- tai nuorisotyön yksiköksi, tapahtumatuottajaksi tai taiteilijoiksi. Hyvinvointipalveluja tarjoavat kulttuuritoimijat voisivat hakea sosiaalirahoja, sosiaalialan toimijat voisivat hakea rahaa yhteistyöhön kulttuurikentän kanssa, valtiosuutta johonkin toimialueeseen saavat toimijat voisivat hakea muihin toimintoihinsa rahoitusta muista tahoista (myös valtion) jne. Leikkausten myötä toimijoiden omarahoitusosuus kasvaa, toiminta muuttuu ja monipuolistuu, ihmisten tarpeet muuttuvat väestönmuutoksen ja yhteiskunnan mukana. Taiteilijat tekevät sosiaali- ja kasvatustyötä, tapahtumatuottajat nuorisotyötä, koulut tapahtumatuotantoa jne. Rahoitusmallien pitää olla joustavia, jotta taiteilijoiden, kasvattajien, yritysten ja julkisen sektorin innovatiivinen yhteistyö yli rajojen on mahdollista. Esimerkiksi Sorin Sirkus tekee taiteen perusopetuksen ja sirkuskoulun lisäksi sosiaalista sirkusta sairaalassa, vankilassa, maahanmuuttajien kanssa ja eri monissa laitoksissa sote kumppaneiden kanssa, esityksiä, tapahtumia, tyhy ja muita koulutuksia, kansainvälisiä hankkeita ja tutkimusta jne

-Kansainvälistyvä kulttuuri. Liikkuvuuksiin on mahdollisuus saada jo tukia, mikä on hieno asia. Tuotannollista työtä pitää tehdä paljon ennenkuin yksittäinen teos tai kiertue on valmis ulkomaille markkinoitavaksi ja myytäväksi tai enenkuin rahaa alkaa tulla takaisinpäin. Tähän teosten tuotantotukeen ja varsinkin tuottajien palkkakuluihin ja koulutukseen tulisi laittaa panoksia.

-Pieniltä paikkakunnilta ei löydy enää kulttuurisihteereitä tai -tuottajia. Tämä ei edesauta saatavuutta tai saavutettavuutta näille paikkakunnille. Vaikka rahaa olisi niin kenelläkään ei ole vastuuta tai aikaa tuottaa koulutuksia tai vierailuesityksiä paikkakunnalle. Tämä vaikuttaa suoraan taiteilijoiden ja tekijöiden työllisyyteen .

-yksittäinen sirkustaiteilija tai ryhmä toimii jo tavallaan yrittäjänä. Tavoitteena ei ole taloudellisesti maksimaalinen tuotto vaan oman taiteen mahdollistaminen. Tämän hetken taiteilijakoulutuksissa ei anneta tarpeeksi eväitä yrittäjänä toimimiseen, joten tämän huomioiminen lausunnossa on hyvä asia. Tietysti olisi hienoa että myös vapaalla kentällä olisi rahoitusta kerätä kasaan moniammatillinen työryhmä tuottajineen kuten esimerkiksi laitosteattereissa.

Business Finlandin TKI rahoitusta olisi hienoa avata myös koulutus- ja kulttuurikentälle. Esim. Sorin Sirkus tekee kansainvälisten kumppaniensa kanssa pedagogista kehittämistä ja tutkimusta EU rahoilla. Monissa hankkeissa on mukana korkeakouluja ja sote-kumppaneita, joiden kanssa mietitään uusia innovaatioita hyvinvointialoille taiteen keinoin. Tiedän, että emme ole ainoita. Miksi tämä ei voisi tulevaisuudessa olla esim TKI:n tukemaa?

Kopra Taina

Sorin Sirkus ry - Sorin Sirkuksen sirkustirehtööri, sirkustaiteen opettaja ja esitysten ohjaaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [•Taiteen ja kulttuurin arvot ja vaikuttavuus on helppo allekirjoittaa, mutta käytännössä sekä kulttuuriperinnön jatkuvuus että tulevaisuuden kulttuurin kehittäminen ja tuottaminen vaativat riittävät resurssit. Jos resursseja leikataan, selonteon tavoitteisiin ei päästä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuvataidekoulujen liitto on taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden oppilaitosten yhdysside ja tiedon kokoaja. Ydintehtäviä ovat visuaalisten taiteiden TPO:n ja taidekasvatustoiminnan kehittäminen, näkyvyyden vahvistaminen, verkostoituminen ja edunvalvonta. Liitto edustaa taidekasvatuksen asiantuntijoiden verkostoa, edistää asiantuntijuuden jatkuvaa kehittämistä. Liiton toiminta pohjaa aktiiviseen vuorovaikutukseen jäsenoppilaitosten ja kuvataideopetuksen ja -kasvatuksen kentän kanssa.

Kulttuuripoliittisen selonteon osalta erityisesti tavoite ” Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi” käsittää taiteen perusopetuksen perustehtävän vahvistamisen tarpeen. Visuaalisten taiteiden taiteen perusopetuksen arvot, tavoitteet ja toiminta läpäisevät kuitenkin kulttuuripoliittista tahtotilaa myös laajemminkin, kun kyseessä on taiteen ja kulttuurin rooli yhteiskunnassa tulevaisuudessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

- Kulttuuripoliittinen selonteko on pitkäaikainen strategia. Jotta pitkäjänteinen taide- ja kulttuuripolitiikka olisi tulevaisuudessa mahdollista, tarvitaan selonteon tavoitteisiin pääsemiseksi riittävää rahoitusta sekä myös tutkimusta.
- Taiteen ja kulttuurin arvot ja vaikuttavuus on helppo allekirjoittaa, mutta käytännössä sekä kulttuuriperinnön jatkuvuus että tulevaisuuden kulttuurin kehittäminen ja tuottaminen vaativat riittävät resurssit. Jos resursseja leikataan, selonteon tavoitteisiin ei päästä.
- Taidekasvatuksen roolin tunnistaminen voisi selonteossa näkyä vielä entistäkin vahvemmin. Taiteen perusopetus luo taiteen ja kulttuurin perustaa ja tulevaisuutta. Taidekasvatus vahvistaa edellytyksiä taiteen ja kulttuurin elinikäiselle oppimiselle. Erityisesti lasten ja nuorten rooli kulttuurin tuottajina jää selonteossa ohueksi.

Taiteen perusopetuksen asemaa, saatavuutta ja saavutettavuutta tulee edistää.

Laadukas taiteen perusopetus varhaisiäistä lähtien tulisi olla mahdollista kaikille.

Taiteen perusopetus on ainutlaatuinen koulutusjärjestelmä, jonka valtakunnallista tunnettavuutta ja vaikuttavuutta tulee viestinnällä ja tutkimuksella edelleen vahvistaa.

- Laajemmin taidekasvatus- ja koulutus, ja näiden saatavuus ja saavutettavuus ovat merkittäviä tekijöitä sekä kulttuuriperinnön jatkuvuuden että uudistumisen osalta. Taidekasvatuksella on tärkeä rooli siirtymässä kohti ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä ja hyvinvoivaa yhteiskuntaa.

- Kuvataidekoulutuksen ja –kasvatuksen visio 2030 painottaa, että kuvataide ja kuvataidekasvatus kuuluvat jokaiselle yhdenvertaisesti. Taideopetus- ja kasvatus luovat perustaa luovien alojen kestäväälle taloudelle sekä hyvinvoivalle ja demokraattiselle yhteiskunnalle.
- Selonteossa tulisi näkyä, että eri taidealoille on tehty visiotyötä toimenpide-ehdotuksineen. Toimenpide-ehdotuksia pitäisi huomioida myös konkreettisesti päätöksenteossa sekä taloudellisina resursseina taidealojen vahvistamiseksi.
- Päätöksenteossa tulisi huomioida kulttuuripolitiikan ja koulutuspoliittisen päätöksenteon yhteydet. Kulttuurin tekijöiden tulevaisuudenosaaminen liittyy saumattomasti taiteen ja kulttuurin alojen koulutuksen ja tutkimuksen tasoon.

Kivioja Johanna
Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Business Finlandin näkökulmasta myös luovan alan yritystoiminta tulisi huomioida kulttuuripoliittisen selonteon visiossa. Selonteossa mainitaan, että luovan osaamisen ympärille syntynyt liiketoiminta yrityksissä on vuonna 2022 ollut kooltaan 13,7 miljardia euroa. Moni kulttuurialan tekijä toimii yritys pohjalta ja

luovan alan yritysten menestys on kulttuurin rakentamisen kulmakiviä. Ehdotammekin, että visioon lisätään, että kasvuhaluiset ja -kykyiset sekä kansainvälistyvät kulttuurialan yritykset luovat uusia työpaikkoja, vaurautta ja hyvinvointia yhteiskuntaamme.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteissa tulisi näkyä uusien teknologioiden hyödyntäminen kehittyvän ja kasvavan kulttuurialan mahdollistajana. Luovan alan yritykset voivat edistää yllä mainittuja tavoitteita mm. uusien teknologioiden avulla. Business Finland näkee esim. selonteossa mainitun digitaalisen kehityksen mahdollisuutena, jonka kautta voidaan luoda uusia palveluinnovaatioita ja kaupallisesti elinkelpoisia ratkaisuja, jotka tekevät kulttuuri- ja luovista sisällöistä laajemmin saavutettavia ja kaupallisesti menestyviä. Esimerkiksi verkkopalvelut, sovellukset ja digitaaliset alustat mahdollistavat sen, että kulttuurituotteet, kuten musiikki, elokuvat ja visuaalinen taide, ovat kaikkien ulottuvilla riippumatta asuinpaikasta tai taloudellisesta asemasta.

Kulttuuri- ja luovan alan toimijat ovat pitkälti yrittäjiä. Kulttuuripolitiikka tarvitsee kasvavaa ja kehittyvää yritystoimintaa taustalleen ollakseen elinvoimaista. Tämä korostuu erityisesti tässä valtion taloudellisessa tilanteessa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Selonteossa nostetaan esille, että Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. Samoin selonteossa todetaan, että varmistetaan, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta. Business Finland lausuu näihin kohtiin liittyen, että Business Finlandin yrityksille myöntämä rahoitus kohdistuu innovatiivisiin projekteihin, joiden avulla tavoitellaan viime kädessä liiketoiminnan kasvua kansainvälisiltä markkinoilta. Luovien alojen yritykset voivat hakea kaikkia Business Finlandin rahoituspalveluita. Luovien alojen haetuimmat rahoitukset ovat olleet: messuavustus, innovaatioaseteli ja RRF-rahoitus. Tutkimus- & kehitysrahoitusta ovat hyödyntäneet lähinnä pelialan yritykset. Kevään 2024 kehysriihessä todettiin, että osana T&K-rahoitusta hallitus edistää luovien alojen T&K-intensiteetin lisäämistä, sekä taiteen ja kulttuurin aloilta syntyvien tutkimuspohjaisten innovaatioiden kaupallistamista. Lisäksi syksyn 2024 budjettiriihessä oli kirjaus uudesta avauksesta kohdentaa 9 miljoonaa euroa Business Finlandin myöntövaltuutta luovien alojen tutkimus- ja kehitystoiminnan tukemiseen. Työ Business Finlandissa näiden kirjausten toimeenpanemiseksi on aloitettu loppukeväältä 2024 tilannekuvan kartoittamisella ja toimenpiteiden suunnittelu esitetyn 9 miljoonan euron kohdentamiseen luovien alojen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin on parhaillaan käynnissä. Valmistelun aikana käydään keskusteluita TEM:n, OKM:n sekä toimialan edustajien kanssa. Business Finland tiedottaa asiasta, kun valmistelutyö vuoden 2025 toimenpiteiksi on saatu tehtyä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Business Finlandin rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa liittyy erityisesti luovan alan yritysten kasvun ja kansainvälistymisen mahdollistamiseen tarjoamalla kansainvälisen kasvun ja innovaatiotoiminnan neuvontaa, rahoitusta sekä verkostoja tavoitteellisille kasvuyrityksille.

Selonteossa korostetaan eri ministeriöiden ja hallinnonalojen välistä yhteistyötä, mikä on keskeistä luovien alojen kehittämiseksi. Business Finland tukee tätä linjausta ja on sitoutunut tekemään yhteistyötä muiden ministeriöiden ja toimijoiden kanssa. Business Finland kannattaa pysyvän, ylivaalikautisen toimielimen perustamista, joka arvioi ja seuraa selonteossa mainittujen toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumista.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lisätietoja

Leena Arvonen, Ecosystem Manager

leena.arvonen@businessfinland.fi

+358 40 343 3343

Eeva Salminen, Senior Director

eeva.salminen@businessfinland.fi

+358 50 557 7679

Business Finland Oy

Lahti-Nuutila Teija
Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Mustonen Maria
Business Finland Oy - Customers and Networks

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio on hyvä ja sisältää tärkeitä asioita. Se tunnustaa kulttuurin itseisarvon ja sen merkityksen monipuolisena inspiraation lähteenä yhteiskunnan kehittämiseksi. Visiossa tulisi kuitenkin näkyä myös, että kulttuurialan on tulevaisuudessa itse oltava vaikuttavampi ja tasavertaisempi osa yhteiskunnallista kehittämistä ja että alan monipuoliset toimijat ovat siinä aktiivisessa roolissa. Kulttuuri saa tulevaisuudessa vahvempaa arvostusta myös tätä kautta.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Kulttuurin saavutettavuuden ja ihmisten kulttuuristen oikeuksien toteutuminen kaikissa elämän vaiheissa joka puolella Suomea on tärkeä prioriteetti. Tarvitaan resurssia, rohkeutta ja yhteistyötä kehittämiseen ja etenkin toimintojen juurruttamiseen. Lasten vahva osallisuus kulttuurin on tärkeää. Se tapahtuu myös perheiden yhteisen tekemisen

kautta. 2. Olosuhteet ja toimintaedellytykset eri puolilla Suomea vaihtelevat. Alueellisen yhteistyön, verkostojen ja kulttuurihallinnon kehittämisen kautta paikalliset olosuhteet tulevat parhaiten huomioituiksi. Maakuntien liitot ovat tässä yksi luonnollinen jo olemassa oleva alueellinen toimija. 3. Kulttuurin tulee olla luonteva osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta ja myös sosiaali- ja terveyssektorin toimintaa. Kehitetään ja juurrutetaan toimintatapoja, vaikuttavuuden mittaamista ja hyte-kertoimen mittaristoa osana kulttuurin tietoperustan kehittämistä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Pohjois-Pohjanmaan liitto edustaa alueensa kuntia, toimii alueellisena kehittäjä- ja rahoittajaviranomaisena sekä monipuolisena verkostotoimijana. Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa voimme olla alueellinen toimija, yhteistyökumppania ja yhteenkokoaja. Omien alueellisten ohjelmien laadinnassa ja toimeenpanossa kulttuuripoliittinen selonteko tullaan huomioimaan suuntaviivojen antajana.

Maakunnan liiton rooli on kehittää aluettaan, sen kuntia ja toimintaympäristöä, ja vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia. Tässä työssä kulttuuri on jo nyt mukana vahvana teemana. Alueellisen kehittämistyön linjaukset on koottu maakuntaohjelmaan ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurin kehittämisohjelmaan. Niissä kulttuuri nähdään yksilöiden ja koko alueen henkisenä voimavarana, hyvinvoinnin ja kestäväen elämäntavan osatekijänä, sekä potentiaalia sisältävänä elinkeinona. Luotamme, että muun muassa tiiviimmän, yli sektorirajojen ulottuva yhteistyö kautta saadaan lisäarvoa. Edellä mainittujen ohjelmien lisäksi kulttuuri ja luovat alat ovat mukana muun muassa älykkään erikoistumisen strategiassa, matkailun kehittämistyössä ja uutena teemana alueen ilmastotoimissa. Tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tuo kulttuurin osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Monipuolisen verkostoyhteistyön kautta voimme edistää kulttuurin linkittymistä muuhunkin kehittämistyöhön. Yhteistyöstä konkreettisena esimerkkinä voidaan mainita eri viranomaistahojen kanssa (Avi, Ely, Taike, maakuntaliitto) jo pitkään jatkunut alueellinen yhteistoiminta. Sitä haluamme jatkaa ja kehittää, ja siinä voimme olla esimerkkinä muille alueille.

Pohjois-Pohjanmaan liitto edistää arkeologisen perinnön, rakennusperinnön ja arvokkaiden maisema-alueiden säilymistä maakuntakaavoituksen ja siihen liittyvien laajojen inventointien avulla. Lisäksi liitto yhdessä ELY-keskuksen ja vastuumuseon kanssa ylläpitää maakunnallista rakennusperintötietokantaa sekä jakaa vuosittain Viisikanta-palkintoa esimerkillisestä rakennusperinnön hoidosta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on mukana kansallisessa ja pohjoismaisessa kulttuurimaisemaverkostossa ja järjestää aktiivisesti Euroopan kulttuuriympäristöpäivien tilaisuuksia eri puolilla maakuntaa.

Euroopan kulttuuripääkaupunki on vuonna 2026 Oulu. Toteutuksessa ovat mukana maakunnan kaikki kunnat, naapurimaakunta Kainuu ja kuntia laajemminkin. Alueen ominaispiirteet ja monimuotoisuus, sekä kehittämistyö näkyvät vuoden sisällöissä, toimijoiden kirjossa ja tuloksissa koko Suomelle ja myös kansainvälisesti. Teema Kulttuuri-ilmastonmuutos haastaa koko Suomea mukaan nostamaan kulttuurin arvoa ja arvostusta. Työ on jatkuvaa ollen alkusysäys vahvemmalle kulttuurin keinoin tehtävälle kehittämiselle alueellisesti ja kansallisesti.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lausunnossaan, että kulttuuripoliittinen selonteko huomioi oleelliset ja keskeiset asiat linjatessaan kulttuuripoliitiikan suuntaviivoja seuraaville vuosikymmenille. On hyvä, että selonteko nostaa esiin kulttuurialaa vahvana ja monipuolisena yhteiskunnallisen arvon luojana, ja korostaa sen roolia myös vahvistuvana elinkeinona ja kestäväen talouden rakentajana. Esitetyt arvoketjut kuvaavat sitä hyvin. Kulttuurin potentiaali on Suomessa suuri. Selonteko ulottuu pitkälle aina 2040 vuodelle asti. Onko visio ja tavoitteet asetettu tarpeeksi teräväksi?

Pohjois-Pohjanmaan liitto korostaa lausunnossaan paikallisten ja alueellisten erityispiirteiden ja kulttuuritoimijoiden vahvempaa huomioimista selonteossa kuin myös myöhemmin laadittavassa toimeenpanosuunnitelmassa. Suomi ei kulttuuripoliitikankaan näkökulmasta ole yhtenäinen alue. Paikalliset ja alueelliset erityispiirteet, lähtökohdat ja toimintaresurssit vaihtelevat. Isojen kaupunkien lisäksi myös harvaanasutun maaseudun tarpeet tulee huomioida. Pohjois-Suomen rooli maamme kestävyysmurroksen toteuttajana on keskeinen ja kasvava. On tärkeää, että alueen lähtökohdat ymmärretään ja aluetta kehitetään kokonaisvaltaisesti vetovoimaisena ja hyvinvointia luovana elinympäristönä myös kulttuuriteeman osalta. Kehittämistyöhön tarvitaan toimivia työkaluja. Rahoitus harvaanasutun maaseudun kulttuuritoiminnan kehittämiseen ja kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaisen kehittämistehtävän toteuttamiseen ovat olleet sellaisia.

Selonteko sisältää nyt laajan joukon eri tasoisia ja osin hieman päällekkäisiäkkin toimenpide-ehdotuksia. Niiden priorisointi tässä muodossa on vaikeaa. Toimeenpanosuunnitelman laadinnan yhteydessä on tärkeää, että se tehdään yhteistyössä ja vuoropuhelussa. Mukana tulee olla keskeiset toimijat, joihin myös alueet ja kunnat kuuluvat.

Kulttuuripoliittisen selonteon ja siihen laadittavan toimeenpanosuunnitelman tulee saavuttaa laajasti kulttuuri- ja muiden alojen toimijoita ja myös kuntalaisia. Siksi sen tulee olla helposti ymmärrettävä, mahdollisimman tiivis ja selkeäkielinen.

Tapaninen Ilpo
Pohjois-Pohjanmaan liitto

Suorsa Auli
Pohjois-Pohjanmaan liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Planen för kulturföstran görs obligatorisk i kommunen för att garantera jämlik tillgång till kultur. Genom Plan för kulturföstran nås kommunens samtliga barn. Kultur som hälsofrämjare och upprätthållare av existentiell hälsa kan lyftas tydligare. Konst- och färdighetsämnenas ställning i skolorna stärks. En god baskunskap i konst- och färdighetsämnen skapar bättre förutsättningar för ade ungas välbefinnande och stöder framtidskompetensen. Det framtida arbetslivet kommer att värdesätta kreativt tänkande och ett brett urval av välbefinnandefärdigheter utöver substanskunnande. Då allt fler processer kan effektiveras genom robotik och artificiell intelligens blir det allt viktigare med humaniora och kreativ kompetens. Genom

att stärka ämnenas ställning ökar lärartjänsternas attraktionskraft och andelen behöriga lärare i dessa ämnen stiger. Strukturerna och fördelningen av statsandelarna för grundläggande konstundervisning utarbetas så att det garanterar tillgången till grundläggande konstundervisning i hela landet, tar i beaktande undervisning som ordnas på både svenska och finska samt prioriterar underrepresenterade grupper. Tillgången till grundläggande konstundervisning för vardera språkgruppen följs upp regelbundet inom ramen för basserviceutvärderingen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning kommer tillstånds- och tillsynsmyndigheten inte att handha kommunernas kulturverksamhet. Ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur inbegriper tillstånds-, tillsyns-, styrnings-, och finansieringsuppgifter och uppgifter som den myndighet där ändring söks inom småbarnspedagogik, undervisning, utbildning, bibliotek, idrott, ungdomar och gravsättning. (3 § 1 mom)

Livskraftscentralerna kommer enligt lagförslaget om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret att sköta följande bland annat uppgiftsgrupper: främjande av sysselsättningen på regional nivå, arbetskraftens kunnande samt kultur. (2 § 1 mom)

Lagstiftningen är vag på denna punkt, då verken har överlappande uppgifter.

Endast genom en kommunklagen kan lagen om kommunernas kulturverksamhet granskas. Tillgången följs upp genom forskningsdata, utredningar och utvärderingar som kulturpolitiska forskningscentret Cupore bistår med, bland annat regionförvaltningsverkets basserviceutvärdering som görs på uppdrag av Cupore.

Det är av största vikt att utreda och analysera data över tillgången till det svenskspråkiga kulturfältet separat för att kunna beakta landets tvåspråkighet i utbudet av kulturtjänster. De svenskspråkiga kulturtjänsterna och grundläggande konstundervisning borde tryggas genom en tydligare intressebevakning. Tillgången till grundläggande konstundervisning för vardera språkgruppen bör följas upp regelbundet inom ramen för basserviceutvärderingen.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

På sid 11 i den kulturpolitiska redogörelsen står att målen uppnås genom att vi ”sörjer för det finska kulturarvets livskraft”. Regionförvaltningsverkets svenska enhet för bildningsväsendet föreslår att

det byts till "det finländska kulturarvet" eftersom detta uttryck inbegriper samtliga finländska kulturer.

Existentiell hälsa är de sammantagna processerna av grundläggande tankar, handlingar och känslor när människan förhåller sig till livets olika situationer i relation till sig själv, sitt sammanhang och sina personliga uppfattningar." (Kostenius, C. & Melder, C. 2015). Detta begrepp kunde med fördel användas i större utsträckning.

Det kulturpolitiska programmet fokuserar på de mätbara resultaten inom kulturbranschen. Det är viktigt att minnas att kulturutövning i sig är ett mål. Det är också viktigt att utövandet och tillvaratagande och upprätthållande av traditioner stöds.

I den utbildningspolitiska redogörelsen ställer regeringen som mål att Finland år 2040 ska ha en bildningsgrund som bygger på högklassig och verkningsfull fostran, utbildning, forskning och kultur. Den kulturpolitiska redogörelsen bör resonera med den utbildningspolitiska redogörelsen. Utbildningsvägarna inom kulturbranscherna bör vara tydliga och kontinuerliga. Man bör även trygga tillgången till utbildning på svenska och samiska.

Kultur är ett verktyg för att forma ett medvetet, engagerat och inkluderande samhälle, vilket är nödvändigt för en sund och stabil demokrati. Kulturen främjar yttrandefriheten och ett kritiskt tänkande. Kultur förenar människor genom gemensamma upplevelser och symboler, vilket skapar en känsla av tillhörighet och solidaritet och är en viktig del i integrationsarbetet. Kulturen fungerar generationsöverskridande vilket är en fördel då tillväxtpyramiden ställts på ända.

West-Ståhl Marianne
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Eriksson Malin

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto - Regionförvaltningsverkets
svenska enhet för bildningsväsendet

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tuomme esille seuraavat muutosehdotukset ja huomiot tavoitteisiin 2. ja 4.

Tavoite 2: Tavoite lähestyy kulttuurialan työvoimaa liian kapeasti. Se ei esimerkiksi tunnista työsuhteista työtä. Kulttuurialalla tehdään pitkäjänteistä työtä, joka edellyttää erityistä ammattitaitoa. Lisäksi on tunnistettava taiteen ja kulttuurin hallinnon realistinen resursointi suhteessa taiteelliseen henkilöstöön ja tuotantotavoitteisiin.

Taiteen ja kulttuurin työn sekä saavutettavuuden näkökulmasta olennaista on turvata jatkuvuus. Taidelaitosten merkitys koko kulttuurin ekosysteemissä on taattava myös rahoituksen näkökulmasta. Valtionosuusrahoituksen taso on keskeinen kehitykseen vaikuttava tekijä, sillä se on ollut merkittävä osa kuntien kulttuuritoimijoiden rahoitusta. Keskeiseksi kysymykseksi nouseekin, miten kuntien ja kaupunkien mahdollisuudet kulttuuritoiminnan ylläpitämiseen varmistetaan tulevaisuudessa?

Tavoite 4: Kansainvälisen vaikuttavuuden tavoitteesta puuttuu kulttuurimatkailun näkökulma. Kulttuuripalvelut, sekä museot ja kulttuuriperintö ovat tärkeimpiä syitä kulttuurimatkailulle Suomessa ja Skandinaviassa. Vapaa-ajan matkailijoista 40 prosenttia matkustaa Suomeen nähdäkseen ja kokeakseen kulttuuria. Kulttuurimatkailu on osa Suomen matkailustrategiaa ja myös laajemmin maabrändityötä sekä kulttuurivientiä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi On edistettävä kulttuurin ja taiteen eteen tehtävän työn pitkäjänteisyyttä myös rahoituksen osalta. Kulttuurin ammattimainen hallinto ja tuotanto on turvattava. 2. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa Etsitään uusia tapoja tehdä yhteistyötä ja yhdistää jo olemassa olevia voimavaroja (esimerkiksi yritys yhteistyö). 3. Uudistumisen, kestävyys ja kasvun mahdollistaminen Kulttuurin aluetaloudelliset vaikutukset ovat merkittäviä. Esimerkiksi kulttuurikohteet ovat osa alueellista elinkeinopolitiikkaa, ja useissa Suomen kaupungeissa ne ovat rakenteellisesti tai toiminnallisesti osa kaupungin elinvoimaa tukevia rakenteita. Kulttuurimatkailussa kulttuurikohteet ovat vetureita, jotka houkuttelevat sekä kotimaisia että kansainvälisiä matkailijoita. 4. Yhteistyön ja osallisuuden voima Kulttuuritoimijana kunnalla on merkittävä rooli edistää kuntalaisten osallisuutta ja kulttuurikasvatustyötä. Kunnan tarjoamat kulttuuripalvelut ovat asiakkaiden saavutettavissa varhaislapsuudesta lähtien läpi koko elämän ja kunnalla on merkittävä rooli lasten ja nuorten kulttuurikasvatustyön edistäjänä. Kunnan kulttuurilaitoksilla on mahdollisuus tarjota monenlaisia merkityksellisiä sisältöjä yhdessä yhteisön kanssa käsiteltäväksi. Nykyisten megatrendien mukaan ihmisten tarve viettää aikaa merkityksellisissä paikoissa, merkityksellisten asioiden äärellä kasvaa jatkuvasti. Kulttuuriperintö ja taide ovat ainutlaatuisia teemoja asukkaiden hyvinvoinnin, osallisuuden ja identiteetin käsittelyssä. Osallisuus ja identiteettityö ovat pitkäjänteistä, asiantuntijuutta vaativaa työtä, jota toteutetaan erityisesti kunnissa ja taidelaitoksissa. 5. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö Pidämme hyvänä tavoitetta kulttuuri- ja luovien alojen julkisen rahoituksen ja rakenteiden parantamisesta, niin että luovan talouden osuus bkt:stä kaksinkertaistuu. Selonteossa ei kuitenkaan kuvata riittävästi toimenpiteitä, joiden avulla tavoitteeseen aiotaan päästä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Jyväskylän kaupungin kulttuurin palvelualue (Kulttuuri-, opisto- ja kirjastopalvelut, Museopalvelut, Jyväskylän kaupunginteatteri ja Jyväskylä Sinfonia) kokonaisuudessaan edistää monialaisesti ja laajamittaisesti selontien tavoitteita.

Kaupunki tarjoaa työpaikkoja taiteen ja kulttuurin ammattilaisille ja toimii myös taiteen vapaan kentän ammattilaisten merkittävänä työllistäjänä. Kaupungin kulttuuripalvelut ja taidelaitokset

takaavat monipuolisen kulttuurisisällön, joka saavuttaa kaikenikäisen yleisön niin paikallisesti kuin maakunnallisestikin. Kunnalla ja sen kulttuuripalveluilla on merkittävä rooli edistää kuntalaisten osallisuutta.

Lisäksi kaupungin kulttuuripalvelut mahdollistavat ja tuovat uusia näkökulmia kulttuuripoliittiseen arvo- ja sivistyskeskusteluun. Tämä työ vahvistaa identiteettien rakentumista ja kokemusta osallisuudesta, mikä osaltaan edistää yhteiskunnallista vakautta ja demokratiaa. Toivomme, että tämä tärkeä aspekti korostuisi myös kulttuuripoliittisessa selonteossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toivomme, että selonteossa tunnustettaisiin ja tuotaisiin paremmin esille kuntien tekemä kulttuuryö. Haluamme tuoda myös esille huolestumme siitä, että luonnos ei tunnista kulttuuripalveluiden elinkeinopoliittista merkitystä. Esimerkiksi museot ja kulttuuriperintöala puuttuvat sivulla 16 esitetystä Luovien alojen liikevaihtoluvut -kaaviosta. Museot ja kulttuuriperintöala eivät ole osa tapahtuma-alaa. Kaavio on lähtökohdiltaan puutteellinen, eikä se sellaisenaan anna totuudenmukaista kuvaa luovista aloista. Sekä kulttuurimatkailun tunnuslukuja että tietoja museoiden elinkeinovaikutuksista olisi hyvä mainita myös sivulla 14–15. Mukaan poimitut festivaali- ja av-alan tunnusluvut antavat ainoana konkreettisina esimerkkeinä turhan kapean kuvan.

Rahoituksen osalta haluaisimme huomioida, että yksityisen rahoituksen helpottaminen verohelpotusten myötä ei turvaa kulttuuri-instituutioiden toimintaedellytyksiä ja se vie mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun. Yksityistä rahaa ei ole siinä määrin, mitä perustoiminta tarvitsee, perusrahoitus tulee turvata julkisin varoin. EU-rahojen hakeminen ja raportointi on erittäin työllistävää ilman takuuta onnistumisesta. Tätä ei tule laskea pitkäjänteisen työskentelyn perusrahoitukseksi – lisärahoitukseksi kyllä.

On myös hyvä huomioida, että kaikista taiteilijoista ei ole yrittäjiksi tai opettajiksi. Siksi ei pidä lähteä siitä oletuksesta, että kaikkien tulisi taiteilijuuden rinnalla kouluttautua jompaankumpaan lisätehtävään.

Yksi tärkeä osa-alue selonteossa on saavutettavuus ja osallisuus. Miten tämä tavoite toteutuu väestörakenteen muuttuessa?

Lopuksi huomautamme, että selonteossa on käytetty lähdeaineistona 2022 lukuja, jolloin koronasta johtuen kahden kuukauden ajan yleisötilaisuudet oli estetty. On tärkeää, että selonteossa olisi lähteinä myös 2023 luvut, jotka antavat todellisemman kuvan tunnusluvuiksi.

Leisimo Eino-Veikko
Jyväskylän kaupungin sivistyspalvelut

Jokinen Riikka
Jyväskylän kaupunki

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Paikallisesti kunnat ovat kulttuurin mahdollistajia ja suuri paikallisen tason toimija. Kunnan linjaukset ja päätökset vaikuttavat kulttuuripalveluiden ja kulttuurialan työntekijöiden toimintaedellytyksiin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Eriksson Leif
Loviisan kaupunki

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Arkkitehtuurin alan riittävä koulutus yliopistoissa sekä osaaminen julkisissa viroissa ja toimissa tulee turvata. Rakentamisen, investointien ja yhteisen elinympäristömme tulevaisuuden kannalta on välttämättömän tärkeää, jotta alan osaajia on myös tulevaisuudessa riittävästi. Suomen Arkkitehtiliiton SAFAn ja Rakennusinsinöörit- ja arkkitehdit RIAN Arkkitehtuurin alan osaamistarpeet ja työvoima -raportti (2023) on yksi Suomen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman 2022-2035 toimenpiteistä. Selvitys osoittaa kiistatta, että alalle on syntymässä samanaikaisesti sekä uusia vaativia osaamistarpeita että huomattava pula ammattilaisista. Osaajapula koskee erityisesti pienten kuntien vaativimpia tehtäviä. Pelkästään

kuntasektorilla työskentelevistä arkkitehteistä eläköityy yli 40 prosenttia kuluvan vuosikymmenen aikana. Näistä lähtökohdista esitämme kulttuuripoliittiseen ohjelmaan seuraavia toimenpiteitä: Toimenpide-ehdotus 1: Taataan riittävät resurssit aloituspaikkojen lisäämiseksi 10-15 prosentilla yliopistojen arkkitehtikoulutuksen nykyisissä yksiköissä. Toimenpide-ehdotus 2: Selvitetään tarkemmin, miten ulkomaalaisia, Suomessa kouluttautuneita arkkitehteja sekä Suomeen saapuneita arkkitehteja voidaan työllistää nykyistä paremmin esimerkiksi palveluviennissä ja kunta-alan tehtävissä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen arkkitehtiliitto on sitoutunut tukemaan ehdottamiensa toimenpiteiden toimeenpanoa. Suomen arkkitehtiliitto edistää arkkitehtuurikasvatusta ja arkkitehtuurikoulutusta, auttaa arkkitehtuurikilpailujen järjestämisessä, tukee kansainvälisten arkkitehtien toimintaedellytyksiä sekä edistää arkkitehtuuripoliittista työtä sen eri tasoilla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arkkitehtuuripoliitiikka on osa kulttuuripoliitiikkaa. Suomen valtakunnallisessa arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa 2022–2035 “Kohti kestävästä arkkitehtuuria” painotetaan kasvatuksen ja koulutuksen sekä tiedon ja viestinnän merkitystä, jotta elinympäristöä koskevat kestävyystavoitteet voidaan saavuttaa. Valtakunnallisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toteuttaminen tulisi olla osa kulttuuripoliittisen selonteon sisältöä.

Suomi on sitoutunut Davosin julistukseen “Kohti korkealaatuista eurooppalaista rakennuskulttuuria (2018)”, jonka mukaan korkealaatuinen rakennettu ympäristöllä on ratkaiseva merkitys sellaisen kestävästä yhteiskunnan luomisessa, jonka ominaispiirteitä ovat hyvä elämänlaatu, kulttuurien monimuotoisuus, yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja yhteenkuuluvuus sekä talouden tehokkuus.

Korkealaatuista rakennuskulttuuria syntyy hyvällä suunnittelulla ja asettamalla kulttuuriset arvot lyhyen aikavälin taloudellisen hyödyn edelle. Tapamme käyttää, ylläpitää ja vaalia kulttuuriperintöämme on ratkaisevaa korkealaatuisten rakennuskulttuurin vaalimisessa. Yhdyskuntasuunnittelulla ja kaupunkiarkkitehtuurilla tuetaan rakennuskulttuurin säilyttämistä sekä uuden rakennuskulttuurin syntymistä. Arkkitehtuurin on oltava kehityspoliittikan keskiössä koko Suomessa, niin kaupungeissa kuin harvaan asutuilla seuduilla.

Kulttuuripoliittisen selonteon tulee tuottaa kunnianhimoisen tulevaisuuskuva Suomen taide- ja kulttuuripoliittikan pitkäjänteisen kehittämisen. Arkkitehtuuri ja korkealaatuinen rakennuskulttuuri ovat olennainen osa tätä tulevaisuuskuva – kulttuuri on rakennetun ympäristön ytimessä.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulee huomioida Davosin julistuksen velvoitteet ja näin varmistaa, että arkkitehtuurin merkittävä rooli osana suomalaista kulttuuripolitiikkaa tulee huomioiduksi.

Jolma Kasmir
Suomen Arkkitehtiiliitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiota kannatetaan pääosin, mutta kansalaislähtöisyyttä tulisi korostaa vahvemmin. Kansalaisten osallisuus myös kulttuurin tuottamiseen, ei vain vastaanottamiseen > aktiivinen rooli.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Visiota kannatetaan pääosin, mutta kohtaan 3 ehdotetaan seuraavaa muotoilua; ”kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen on jokaisen oikeus. Näin varmistetaan, että jokaisella pitää olla mahdollisuus myös aktiiviseen toimijuuteen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [2]Kaikkien edellä mainittujen (3.1–3.8) toimenpiteiden seurauksena lisääntynyt luovuuspääoma ja kulttuuri ovat uudistaneet Suomea. Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia kestäväen kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keskiuurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkostoa esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä.

Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen. Verkostoon kuuluu 14 keskiuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on lähes 850 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Erittäin merkittävä osa kulttuuritoiminnasta aina ruohonjuuritasolta merkittäviin kansallisiin instituutioihin saakka sijoittuu kasvukaupunkeihin. Lisäksi verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kriittisiä maakunnallisia tai vähintään alueellisia kulttuurikeskittymiä ja -mahdollistajia, varmistaen maantieteellisesti koko valtakunnan kattavan vaikuttavuuden sekä laajat kulttuurisisällöt. Ilman toimielimeen kutsumista tämä äänenpaino, näkökulma ja maantieteellinen kattavuus jäävät toissijaisiksi.

Kasvukaupungit ovat jo edistäneet teemakumppanuutta valtio-osapuolen kanssa ja tehneet etupainotteisesti useita konkreettisia yhteistyön avauksia kulttuurisektorin kehittämiseksi. Iloksemme olemme havainneet, että selonteko pitää sisältää useita samanmuotoisia toimenpiteitä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Hämeenlinnan kaupunki toimii vastuukuntana kasvukaupunkien verkostolle, jonka kanssa myös valtio on virallistanut yhteistyönsä Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman kumppanuusryhmän perustamisen myötä. Kumppanuusryhmässä ovat mukana Pori, Kouvola, Vaasa, Hämeenlinna, Seinäjoki, Rovaniemi, Mikkeli, Porvoo, Salo, Kotka, Kokkola, Hyvinkää ja Kajaani.

Kasvukaupungit ovat laatineet yhteisiä näkemyksiä kulttuuripoliittisen selonteon valmistelun tueksi. Hämeenlinna yhtyy näihin näkemyksiin.

Lisäksi yleisellä tasolla Hämeenlinna korostaa kuntien talouden poikkeuksellista haastavuutta meneillään olevalla taloussuunnitelmakaudella, erityisesti vuosina 2026 ja 2027.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkivaikutusten, TE-uudistuksen, tulevan valtiosuusuudistuksen, väestörakenteen muutoksen ja muiden muutostekijöiden yhteisvaikutuksesta johtuen kuntien jo valmiiksi heikentynyt kyky reagoida merkittäviin rahoituksellisiin suunnanmuutoksiin tulee suunnitelmakaudella edelleen olemaan heikko.

Kulttuuripalvelujen rooli kunnan taloudessa on usein maltillinen, mutta kuntien kyky esimerkiksi kompensoida tahoillaan valtion tilanteesta johtuvia kulttuuritoimialaan kohdistuvia leikkauksia on äärimmäisen rajoittunut.

Haastavassa taloustilanteessa normipurkutyön kautta saavutettavat palvelujen sujuvoittamiset, asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia edistävät asukaslähtöisyyttä ja toimijuutta korostavat kulttuuripalvelut ja esimerkiksi kuntien mahdollisuudet tehdä elinvoimapolitiikkaa ennustettavasti ja pitkäjänteisesti myös kulttuuritoimialan kysymyksissä korostuvat.

Lisäksi erityisesti keskuskaupunkien rooli kulttuurin ja tapahtumien alustoina korostuu edelleen.

Selontekoluonnos tunnistaa kattavasti erinäisiä kulttuuritoimialaan ja kulttuurisektoriin liittyviä tarpeita ja muutosvoimia. Hämeenlinnan kaupunki esittää alla olevia keskisuurten kasvukaupunkien huomioita täydentämään selontekotyötä.

1. Kansalaislähtöisen kulttuurin arvon tunnustaminen ja kasvun tukeminen

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsitys jää yhä vajavaiseksi. Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehitymiselle ja levittämiselle.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa silmällä pitäen.
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä
- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

2. Kulttuuritoiminnan monipuolisuus ja kasvuedellytysten turvaaminen

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina. Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien

kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin tavoitteenaan

- tukea ja sparrata alan kehitystä
- tunnistaa kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia
- tarjota mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkeä kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistaa aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä

3. Kulttuuri hyvinvointia ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä työkaluna

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointiin, onnellisuuteen sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi tiiviissä yhteistyössä valmistettavaa lainsäädäntöuudistusta, jolla tähdätään kulttuurin integroimiseksi tiiviiksi osaksi sekä sosiaali- ja terveys- että hyvinvointipalveluja. Uudistukseen tulisi kytkeä kannustavan rahoitusmallin kehittäminen sekä vahvempia kumppanuusmalleja. Lisäksi prosessin ympärille tulisi muodostaa yhteinen asiantuntijafoorumi. Uudistuksen yhtenä erityistavoitteena olisi segregaatoin ja syrjäytymisen ehkäisy.

Parviainen Olli-Poika
Hämeenlinnan kaupunki - Kaupunginjohtaja Olli-Poika Parviainen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

"Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista"

Tämä osuus voisi olla kunnianhimoisempi. Meidän täytyy olla rohkeampia, luovempia ja vaikuttavampia. Täytyy edes pyrkiä siihen, että on isoja hetkiä, jolloin muu maailman pysähtyy meitä seuraamaan. Me voisimme olla suomalaisella tavalla kuin Ranska olympialaistensa avajaisissa, näyttää, että meillä on kaikki tämä ja enemmän, kuin ehditte edes oivaltaa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Tässä osuudessa tulisi mainita lasten ja nuorten oikeus kulttuuriperintökasvatukseen. Kulttuuriperintö piirtää yhteisölle tai ryhmälle sen tunnusomaiset henkiset ja aineelliset muodot. Kulttuuriperintökasvatus kattaa perusoikeudet, arvojärjestelmät,

perinteet, taidot, tavat ja uskomukset. Kulttuuriperintökasvatus on vuoropuhelua edellisiltä sukupolvilta tuleville ja vahvistaa yhteisöllisyyttä, ymmärrystä ja arvostusta esimerkiksi läheisyydessä sijaitsevia aineellisia kulttuuriperintö- ja muinaismuistokohteita kohtaan, tai aineettomia vanhoja tai uudempia perinteitä kohtaan. Oman kulttuuriperinnön tunnistaminen auttaa myös ymmärtämään ja toisten erilaisia kulttuuritaustoja, mikä vahvistaa empatiataitoja ja yhteiskuntarauhaa. Kulttuurisen sensitiivisyyden lisääntyminen voi luoda turvallisemman ja hyväksyvämmän tulevaisuuden yhteiskunnan, jossa lapset ja nuoret tuntevat tulevansa nähdyksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura jatkaa työtä ainoana kulttuuriperintökasvatukseen keskittyvänä organisaationa Suomessa. Seura on asiantuntija-, vaikuttaja-, kehittäjä ja hankeorganisaatio, jonka tehtävänä on edistää kulttuuriperintö- ja kulttuuriympäristökasvatusta.

Olemme valmiita:

*Jaamme asiantuntijuuttamme koulutuksissa, webinaareissa, verkkokursseilla ja seminaareissa ja kohtaamme vuosittain satoja opettajia, kasvattajia ja kulttuuriperintöalan ammattilaisia, sekä lapsia ja nuoria. Vahvistamme näissä kohtaamisissa lasten, nuorten ja aikuisten osallisuutta ja mahdollisuutta tunnistaa, määrittää ja nimetä itselleen tärkeää kulttuuriperintöä. Kaikissa kohtaamisissa rohkaisemme osallistujia nimeämään heille tärkeää kulttuuriperintöä.

*Toimimme paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Seuran toiminnan keskiössä on esimerkiksi Faron sopimuksen tavoitteet yhteisöjen osallisuuden vahvistamisesta, sekä oikeudesta sanoittaa ja antaa merkityksiä ja tulkintoja itseä koskettavasta kulttuuriperinnöstä.

*Vahvistamme toiminnallamme suomalaisen kulttuuriperinnön elinvoimaisuutta, vaikuttavuutta ja tunnettuutta, sekä kulttuurisesti kestävästä kasvatusta.

* Tuomme kulttuuriperinnön teemoja saavutettavaksi esimerkiksi Suomen suurimmassa maksuttomassa opetusmateriaalien pankissa www.kulttuurinvuosikello.fi. Sillä kulttuuriperintö vahvistaa tutkitusti hyvinvointia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Vihreälehto Ira
Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura - Suomen
Kulttuuriperintökasvatuksen seura

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuurin ja taiteen edistäminen maaseutualueilla, yhdessä paikallisten taiteilijoiden, organisaatioiden ja yhdistysten sekä kuntien kanssa. Kaikkien oikeus luovuuteen, koulutustaustasta

ja iästä riippumatta. Kulttuurin pito- ja vetovoiman esilletuominen ja tähän liittyvät toimenpiteet kuten maaseutumatkailu, luontomatkailu, perinteiden ylläpito ja uudistaminen. Paikallisten asukkaiden ja kausiasukkaiden kanssa työskentely ruohonjuuritasolla. Paikallisyhteisöjen, kausiasukkaiden ja uussuomalaisten yhteistyön kehittäminen. Erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen, myös kansainvälisiä rahoituksia ja kumppanuuksia. Toimitaan paikallisesti ja ajatellaan globaalisti. Digitaalisen ympäristön hallinta ja hyödyntäminen koulutuksessa, kulttuuriperintöaineistojen saatavuudessa ja kansainvälisen kiinnostuksen herättämisessä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Jokaisen oikeus kulttuuriin kokijana ja tekijänä oltava mahdollista. Kulttuurin tuoma pito ja vetovoima on tärkeää erityisesti muuttotappiollisille alueille. Suomalainen kulttuuri on jatkuvassa muutoksessa niin sisältäpäin kuin ulkoapäin: toimitaan paikallisesti ja ajatellaan globaalisti. Kulttuuriperintö kuuluu kaikille myös sen vaaliminen ja ylläpitäminen. Kulttuuriin liittyvä monitieteinen tutkimus ja tilastointi on keskeistä, jotta tarpeita, tuloksia ja toiminannan vaikuttavuutta voidaan mitata ja seurata. Luovien alojen yritystoimintaa pitää kehittää, tukea ja siihen rohkaista. Taiteilijoiden tulee saada työstään riittävä korvaus.

Kulttuuriperintöalaan liittyvien organisaatioiden on elettävä nykyajassa ja ennakoitava tulevaa, jotta järjestelmät, tallennusvastuut, digitaalinen osaaminen, saavutettavuus ja käyttäjälähtöisyys sekä toiminnan diversiteetti pysyvät mukana ajan muutoksissa.

Suomen on oltava mukana keskeisissä kansainvälisissä kulttuurifoorumeissa ja kehitystyössä. Kansainvälisissä rahoituksia on pystyttävä paremmin tavoittamaan ja työskentelemään kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Helka Ketonen
Kulttuurijohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Yhdeksi tavoitteeksi tulisi asettaa arkistojen digitoinnin valmistuminen viimeistään 2040-luvun loppuun mennessä. Arkistojen digitointiin pitäisi varata riittävä rahoitus. Ainakin 2040-luvun alkaessa Kansallisarkiston, Kansalliskirjaston ja KAVIn kokoelmien tulisi olla digitoituja. 2040-luvun loppuun mennessä myös muiden arkistojen, kuten Museoviraston kuvakokoelmien, kotiseutuarkistojen ja muiden arkistojen kokoelmien, pitäisi olla digitoituja.

Kun aineisto on digitaalisessa muodossa, sen hyödyntäminen uuden kulttuurin luomisessa on helpompaa.

Kulttuuri jokaisenoikeutena

-Julkisrahoitteiselta taiteelta voitaisiin edellyttää CC-lisensointia. Esimerkiksi Radion sinfoniaorkesterin äänitykset tulisi lisensoida CC BY -lisenssillä, mikä mahdollistaisi kansalaisille verorahoilla tuotetun musiikin hyödyntämisen omissa projekteissaan.

-Vapaakappaletyöasemia pitäisi olla vähintään yksi jokaisessa maakunnassa.

Santeri Viinamäki
Yksityinen henkilö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio nostaa sinänsä onnistuneesti esille kulttuuripoliittiset tavoitteet, joita ovat laaja-alainen sivistys, hyvinvointi ja yhteiskunnallinen arvo. Osaan kulttuuritoiminnasta ja varsinkin luovien alojen toiminnasta voidaan liittää selkeästi mitattavia taloudellisia arvoja. Osaan kohdalla taloudellisen arvon mittaaminen on vaikeampaa eikä se voi olla kulttuurin itseisarvo. Kulttuuripolitiikan visiossa on mielestämme syytä keskittyä kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Siksi poistaisimme visiosta sanan ”elinkeinopolitiikan”.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat sinänsä hyvät, mutta niiden selosteosa 19-20 on jo liiankin tyypistetty. Haluaisimme lisätä seuraavat asiat.

1. Kulttuuri on muutosvoima.

Haluaisimme tuoda selkeämmin esille, että kulttuuri ja sen laitokset luovat myös vakautta ja antaa sitä kautta arvopohjan, jonka perustalle muutosta rakennetaan.

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Lausepari ”Kulttuuri on merkittävä elinkeino ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta. Luovat alat tuottavat enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat” kaipa selkeyttämistä. Mitä tavoitellaan, jos tavoitellaan kulttuurialasta perusteollisuutta? Luovat alat (esim. arkkitehtuuri, peliteollisuus) tuskin tarvitsevat kovin paljon tukea, mutta kulttuurin peruspalvelut tarvitsevat julkista rahoitusta, jotta kulttuuri voi olla jokaisenoikeus.

3. Tavoite on hyvä ja vaatii myös taloudellista panostusta ihmisten lähellä oleville kulttuurilaitoksille: esim. kirjastoille, museoille, kansalaisopistoille, kulttuurin yhdistystoiminnalle, taiteen perusopetukselle.

4 Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Suomalainen kulttuuri (esimerkiksi musiikki, arkkitehtuuri ja muotoilu) on jo nyt kansainvälisesti tunnettua ja siitä ollaan kiinnostuneita. Tavoite on siis hyvä. Jotta jatkossakin olisi näin on muistettava huolehtia siitä, että kulttuurilla on hyvät toimintaedellytykset kunnissa: tarvitaan kirjastot, museot, taidelaitokset, taiteen perusopetus ja koulujen taideaineet, jotta kulttuurilla on laaja harrastuspohja, josta tähdet syntyvät.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Tavoitteista ja toimenpide-ehdotuksista unohtuu jälleen kulttuurin perustason toimijuuden ja resurssien merkitys. Siis se perusta, jolle kukoistava toimintaympäristö on mahdollista rakentaa. - hotellivero kuntien kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden rahoittajana kuulostaa oudolta. Kuka rahoittaa, jos ei hotellia ole kunnassa?]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Edustamme kunnallisia kulttuuripalveluita ja näemme niiden roolin erittäin tärkeänä, sillä mahdollistamme kulttuurin ja sitä kautta myös osallisuuden kokemisen laaja-alaisesti monilla kulttuurin sektoreilla. Kunnassamme on hyvät kulttuurin peruspalvelut ja esimerkiksi tavoitteiltaan kunnianhimoinen kulttuurikasvatussuunnitelma kaikille kunnan lapsille ja nuorille. Haluamme jatkaa tätä saavutettavaa kulttuuripalveluiden tuottamista ja toivomme, että sitä kohtaan osoitetaan arvostusta myös rahoituksen ja resurssien muodossa. Kunnallisten kulttuuripalvelujen edustajina toimimme ihmisten kanssa ja yhteisön keskellä. Näemme päivittäin, miten kulttuuri vaikuttaa ja luo osallisuuden kokemuksia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksen liiteosassa kuvataan kulttuurialan kokonaisuutta melko hyvin. Selonteon tulevaisuusosa keskittyy pääosin siihen osaa kulttuurialaa, jolla nähdään liiketoimintapotentiaalia. Kulttuurialan perusta luodaan kuitenkin peruspalveluiden piirissä. Niiden ja kulttuuri- ja taidealan koulutuksen avulla syntyy myös kansallista ja kansainvälisiä menestystarinoita. Siksi toivoisi, että myös niiden rahoitukseen ja kehittämiseen olisi kiinnitetty huomiota.

Koskenranta Jaana
Tuusulan kunta, sivistys, kulttuuripalvelut

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Opetushallitus edistää kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita luomalla edellytyksiä sen toteutumiselle lakisääteisissä kehittämistehtävissään ja muissa toiminnoissaan.

Opetushallituksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien mukaisesti asiantuntijaviraston rooli kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa painottuu toimenpidekokonaisuuteen ”Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi”, koulutuksen kehittämisen osalta toimenpidekokonaisuuksiin ”Kulttuurin tekijät avainasemassa” ja ”Yhteistyön ja osallisuuden voima” sekä kansainvälistymisen osalta ”Kansainvälistyvä kulttuuri”.

Opetushallituksen viranomaistehtäviin kuuluu muun muassa päättää varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien perusteista. Tuemme varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjiä myös tuottamalla määräysten toimeenpanoa tukevia ohjeita, suosituksia, materiaaleja ja koulutuksia.

Opetushallituksella on myös lakisääteinen tehtävä edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä. Käytännön instrumenttina tässä toimivat Euroopan unionin rahoitusohjelmat, joista Luova Eurooppa on kulttuuri- ja luovien alojen osalta keskeisin. Tuemme kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista tarjoamalla kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille tietoa sekä erilaisia neuvonta- ja asiantuntijapalveluja alan EU-rahoitusmahdollisuuksista. Lisäksi Opetushallitus jakaa vuosittain Luova Eurooppa -ohjelman kansalliset vastinrahat, jota ohjelman eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin osallistuvat suomalaisorganisaatiot voivat hakea osarahoitukseksi hankkeiden toteuttamiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripolitiikan visio

Opetushallitus pitää esitettyä pitkän aikavälin kulttuuripolitiikan tavoitetilaa kokonaisuutena onnistuneena visiona. Neljässä tavoitteessa on mukana tasapainoisesti kulttuurin määritelmän laaja-alaiset ulottuvuudet, ja niihin sisältyvät henkiset ja aineelliset piirteet. Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä kulttuuripolitiikan tulevaisuutta rakennetaan yksilön ja yhteisön merkityksellisesti koetun elämän, kaikkien osallisuuden vahvistamisen ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Visiokohtaan ”3. Kulttuuri on jokaisen oikeus”, Opetushallitus toteaa, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa mainitaan lapsen oikeudesta taide- ja kulttuurielämään.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteen ”4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista” kuvauksessa kulttuurin merkitys ja vaikuttavuus näyttäytyy kapea-alaisempana suhteessa siihen, miten laaja-alaisesti kulttuuri on käsitteenä selontekoluonnoksessa määritelty. Kulttuuri- ja luovien alojen merkitys maakuvamme vahvistamisessa, kehittyvänä ja kasvavana osaamispääomana, kansantaloudelle lisäarvoa tuottavana kulttuurivientinä esimerkiksi kansainvälisinä yhteistyötuotantoina ja ulkomaisina investointeina on kiistatta keskeinen.

Opetushallitus toteaa, että moninaisen ja uudistuvan suomalaisen kulttuurin merkitystä kansainväliselle vaikuttavuudelle olisi perusteltua tarkastella esitettyä monipuolisempana ja laaja-alaisempana ilmiönä. Suomen maakuvaa voidaan rakentaa kulttuurilla myös esimerkiksi siten, miten Suomessa edistetään kansalaisten osallisuutta kulttuuriin ja taide- kulttuurikasvatukseen sekä luodaan väylät taiteen ja kulttuurin eri alojen harrastamiseen ja ammattilaisuuteen.

Toimenpide-esitykset

Selontekoluonnoksessa ehdotetaan yhdeksää toimenpidekokonaisuutta. Opetushallitus ei ota lausunnossaan tarkemmin kantaa siihen, mitkä selontekoluonnoksen toimenpide-ehdotuksista olisivat kaikkein tärkeimpiä ja kiireellisimpiä.

Opetushallitus kuitenkin toteaa, että toimenpidekokonaisuudet kohdistuvat laajasti ja kattavasti kulttuurialan ekosysteemin ohella hallintoon, viranomaisiin ja politiikkatason ratkaisuihin. Toimeenpanoa tukisivat sektorirajat ylittävää yhteistyötä edistävät rakenteelliset muutokset ja selkeä vastuujako eri osapuolien välillä.

Toimenpidekokonaisuudet ovat kuvattu tiiviisti ja ne muodostavat selkeän tahtotilan selonteossa kuvatun kulttuurisen murroksen toteuttamiselle.

Toimenpidekokonaisuudet hahmottuvat johdonmukaisena kokonaisuutena korostaen kulttuurin perustan, toimivan ja elinvoimaisen infrastruktuurin tulevaisuuskestävyyttä.

Opetushallitus pitää olennaisena ja perusteltuna ratkaisuna, että kulttuurin tulevaisuuskestävyys ankkuroidaan moninaiseen kulttuuriin ja uudistuvaan perintöön yhteiskunnan voimavarana. Selontekoluonnoksessa tuodaan painokkaasti esille kulttuurin saavutettavuuden ja osallisuuden merkitys demokratialle, yhdenvertaisuudelle ja hyvinvoinnille, mitä voidaan pitää tasapainoisen ja eheän yhteiskuntakehityksen kannalta olennaisena asiana.

Opetushallitus yhtyy selontekoluonnoksen näkemykseen, että kulttuurin perustan tulevaisuuskestävyydestä tulisi huolehtia varmistamalla jokaisen oikeutta osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien. Ensisijaista olisikin huolehtia selontekoluonnoksen toimenpiteiden suuntaisesti lasten ja nuorten yhdenvertaisista mahdollisuuksista laadukkaaseen taide-, kulttuuri- ja mediakasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen. Kulttuurisen osaamisen vahvistaminen eri koulutusasteilla ja riittävästi resursoitu tavoitteellinen taide- ja kulttuurikasvatus luo perustaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille ja elämänlaadulle sekä kansantalouden kehitykselle ja kestäväälle tulevaisuudelle.

Muut huomiot

Opetushallitus on ilahtunut siitä, että lausunnossa nostetaan kulttuuri- ja luovien alojen kansainvälistyminen vahvasti esille.

On huomionarvoista, että esimerkiksi Euroopan unionin rahoituksella toteutettavien eurooppalaisten hankkeiden ja yhteistyön myötä voidaan suoraan vaikuttaa useisiin selonteossa esiin nostettuihin tavoitteisiin, kuten muun muassa osallisuuden vahvistamiseen tai kulttuuri- ja luovien alojen toimintamallien muuttamiseen entistä ympäristötietoisemmiksi.

Opetushallitus yhtyy vahvasti lausunnon huomioihin siitä, ettei kansainvälisyys ole vain kulttuurivientiä vaan että vientiä tapahtuu kumpaankin suuntaan. Suomalaisten kulttuurialan toimijoiden kansainvälisiä verkostoitumis- ja hankemahdollisuuksia edistämällä tuetaan myös sitä, että suomalainen osaaminen kasvaa, kulttuurin tarjonta ja alan työskentelymahdollisuudet monipuolistuvat. Kansainvälisessä yhteistyössä siirtyvistä ja rakentuvista hyvistä käytännöistä ja tuotannoista voivat hyötyä koko suomalainen ala sekä suomalaiset yleisöt.

Opetushallitus tukee tavoitetta lisätä viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista, EU-rahoituksen hakemiseen kannustamista sekä valtion tuen ja kannustimien suuntaamista hankevalmisteluun. Niin ruohonjuuritason kansainvälistymisen kuin kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien EU-hankkeiden edellytyksenä ovat riittävät resurssit kansainväliseen verkostoitumiseen. Erityisesti keskitettyjen EU-ohjelmien kilpaillun rahoituksen kotiuttaminen vaatii tämänytyypisiä kannustimia jo hakemusten valmisteluvaiheessa. On myös huomioitava, että EU-rahoitus vaatii aina kotimaista vastinrahoitusta, jonka resursseista on siten jatkossakin huolehdittava.

Jatkotoimenpiteistä päätettäessä olisi tärkeää huolehtia, ettei kulttuurin kansainvälistymisen tarkastelu rajaudu ainoastaan luovaan talouteen ja markkinapotentiaalia omaaville aloille. Kansainvälistymisen toimintaedellytyksiä punnitessa ja tukirakenteita päivitettäessä taide- ja kulttuurialat tulisi huomioida mahdollisimman laajasti.

Kola-Torvinen Pia
Opetushallitus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Toimenpide-ehdotuksessa on tärkeää tunnistaa eri väestöryhmien osallisuuden lisäämisessä myös vammaiset henkilöt. Ehdotamme seuraavaa lisäystä: Vahvistetaan vammaisten henkilöiden pääsyä kulttuuriin sekä käyttäjinä että tekijöinä. Alalle kouluttavien oppilaitosten sekä työntekijöitä palkkaavien organisaatioiden tietoisuutta ja osaamista yhdenvertaisuudesta ja esteettömyydestä tulee vahvistaa jatkuvan koulutuksen ja rahoituksen avulla. Yhdenvertaisuus ja esteettömyys tulee ymmärtää laajasti ottaen huomioon eri vammaisryhmien erityistarpeet.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Saavutettavuuskirjasto Celia liittyy kulttuuripoliittisen selonteon visiossa päätavoitteeseen "Kulttuuri on jokaisenoikeus". Celian rooli on varmistaa yhdenvertainen pääsy kirjalliseen kulttuuriin. Tuotamme ja välitämme kirjallisuutta ja oppimateriaaleja saavutettavassa muodossa sekä neuvomme kustantajia tuottamaan saavutettavia kirjoja. Celian työ luo pohjaa kulttuuriosallistumiselle myös laajemmin, kun erityisryhmien luku- ja kirjoitustaidot, medialukutaidot sekä taidot käyttää digitaalisia palveluita vahvistuvat. Celian verkostomainen työskentelytapa yhdessä kuntien, yliopistojen ja järjestöjen kanssa vahvistaa kulttuurikenttää kulttuuripoliittiseen selontekoon moneen kohtaan kirjattujen yhteistyön tavoitteiden mukaisesti.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko on tärkeä työkalu hallituskausien yli ulottuvan kulttuuripoliitiikan luomiseksi, kiitos. Tuomme tässä esille muutaman kehitysehdotuksen selontekoon:

Selonteko ei huomioi sivistyshallinnon rakenneuudistusta. Rakenneuudistuksen vaikutukset näkyvät vuodesta 2026 alkaen, kun uudet virastot aloittavat toimintansa. Kulttuuripoliittinen selonteko luo visiota tulevaisuuteen ja siihen pitää sisällyttää myös sivistyshallinnon tulevaisuus. Sivistyshallinnon virastot ovat merkittäviä valtion taide- ja kulttuuripoliitiikan toteuttajia sekä kulttuuripalvelujen tuottajia. Selonteossa on luotava näkymä siihen, miten sivistyshallinnon uudet virastot osallistuvat kulttuuripoliittisen vision saavuttamiseen. Sivistyshallinnon uudistuksessa on tärkeää turvata Saavutettavuuskirjasto Celian brändin säilyminen sekä mahdollisuudet tuottaa ja kehittää kulttuuripalveluja erityisryhmille.

Lisäksi selontekoon sisältyvää tekijänoikeuden sääntelyä tulisi tarkastella kokonaisuutena. Tekijöiden aseman ja tekijöiden korvausten lisäksi huomiota täytyy kiinnittää lainsäädännön kehittämiseen siten, että se mahdollistaa yleisöjen pääsyn teoksiin ja kulttuuriin. Tekijänoikeuslaissa kirjastojen, museoiden, arkistojen sekä myös mm. opetuksen kannalta elintärkeitä ovat tekijänoikeuden poikkeukset. Tällä hetkellä kuntien yleisten kirjastojen toimintaa ja yleisön pääsyä kirjallisuuteen haastaa Suomessa vallitseva tekijänoikeuslain tulkinta, jonka mukaan kirjastoilla ei ole oikeutta hankkia ja asettaa lainattavaksi digitaalisia teoksia. Tämä on johtanut mm. siihen, että useat digitaalisina julkaistut teokset eivät tule kirjastojen kokoelmiin, pysyviä teoskappaleita ei ole saatavilla ja teoskokoelmiin muodostuu merkittäviä puutteita.

Maarno Rauha
Saavutettavuuskirjasto Celia

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Kulttuurin perusta tulevaisuudenkestäväksi Kulttuurin perustan tulevaisuuskestäväksi vahvistaminen on ensisijaisen tärkeää kulttuuripalveluiden ja -toiminnan kestävyysvarmistamiseksi. Jokaisella on oikeus osallistua kulttuuriin ja taiteeseen varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Tämän oikeuden toteutuminen on keskeinen periaate kulttuuripoliittisessa työssä. Lisäksi kulttuurialan tietoperustan ajantasaisuus ja hyödynnettävyyden parantaminen ovat välttämättömiä kulttuurin vaikutusten mittaamiseksi ja päätöksenteon ohjaamiseksi. 2. Kulttuurin tekijät avainasemassa Ilman kulttuurin tekijöitä ei ole sisältöjä. On tärkeää parantaa taide- ja kulttuurialan tekijöiden osaamisen tunnistamista ja hyödyntämistä.

Eryteisesti kulttuuri- ja luovien alojen tekijöiden työmarkkina-asemaa tulee vahvistaa parantamalla korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmiä, ottaen huomioon myös epätyypilliset työsuhteet. Tulevaisuudessa tarvitaan yhä enemmän julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmallien kokeiluja ja edistämistä kulttuuripalveluiden monipuolisuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi. 3. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa Tarvitsemme pysyvän ja neuvoantavan toimielimen, joka kykenee seuraamaan ja arvioimaan kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista. Toimielimen perustamista ennen tarvitaan kuitenkin sitoutumista kulttuuripoliittisessa selonteossa kuvattuihin pitkän aikavälin toimenpiteisiin sekä tavoitteisiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Etelä-Pohjanmaan liitolla on merkittävä rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa aluekehitysviranomaisena, joka vastaa alueen kehittämisen kokonaisuudesta. Alueiden kehittäminen on vuorovaikutukseen perustuvaa monitasoista ja hallinnonalojen välistä yhteistyötä, jossa valtio, maakuntien liitot, kunnat ja muut toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä. Tämä työ perustuu sekä kansallisiin tavoitteisiin että alueellisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin.

Aluekehityslain mukaisesti kulttuurilla on keskeinen rooli alueiden kehittämisessä ja hyvinvoinnin edistämisessä. Maakuntien liittojen tehtävänä on edistää aluekehityslain mukaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävää kehitystä, jossa kulttuuri on kiinteä osa.

Selonteon toimeenpanon osalta liitolla on erityisen tärkeä rooli kulttuuripalvelujen ja -strategioiden kehittämisessä ja koordinoinnissa alueella. Toimimme sillanrakentajina valtakunnallisen kulttuuripoliittikan ja alueellisten sekä paikallisten tarpeiden välillä varmistaen, että kulttuuripalvelut ja resurssit jakautuvat tasapuolisesti myös pienille kunnille ja maaseutualueille.

Teemme tiivistä yhteistyötä alueellisten ja kansallisten toimijoiden kanssa ja hyödynnämme laajoja verkostojamme edistääksemme kulttuurin ja luovien alojen kehitystä alueellamme. Haluamme tukea alueemme kulttuuritoimijoita ja kuntia toteuttamaan selonteon tavoitteita käytännössä ja edistää kulttuurin saatavuutta kaikille asukkaille Etelä-Pohjanmaalla.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Etelä-Pohjanmaan liitto pitää pitkäjänteistä, hallituskaudet ylittävää kulttuuripoliittista selontekoa erittäin tärkeänä sekä maakunnallisen kulttuurin kehittämistyön että kulttuuripoliittikan näkökulmasta. Selonteko ja sen visio, tavoitteet ja toimenpiteet tarjoavat välttämättömän pohjan taiteen, kulttuurin ja luovien alojen pitkäaikaiselle strategiselle suunnittelulle ja kehittämiselle. Pidämme selontekoa ja sen linjauksia hyvin kannatettavina.

Toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää kuitenkin merkittävää valtion taloudellista tukea ja sitoutumista valittuihin tavoitteisiin. Erityisen tärkeää on turvata riittävät resurssit, jotka huomioivat kuntien eriytymiskehityksen. Tämä on olennainen haaste erityisesti maaseutumaisille ja pienille kunnille, joiden resurssit kulttuuripalveluiden tarjoamiseen ovat rajallisemmat, ja joiden rakenteet eivät tue yksittäisten taiteen ja kulttuurin ammattilasten kiinnittymistä alueelle.

Tulevaisuudessa tarvitaan myös eriytettyjä keinoja kulttuurin jokaisenoikeuksien turvaamiseksi koko maassa.

Ehdotamme, että maaseudun monipuolisten kulttuuripalveluiden varmistamiseksi harkittaisiin erityisen valtionavustuksen perustamista. Tämä avustus tukisi kuntia ja taidelaitoksia järjestämään kulttuuripalveluja harvaan asutuilla alueilla, esimerkiksi tuomalla taide- ja kulttuurialan ammattilaisia kiertueille sekä järjestämällä yhteisöllisiä tapahtumia. Tällainen tuki edistäisi alueellista tasa-arvoa ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta.

Tätä ajatusta tukevia kokeiluja on ollut jo: muun muassa Taiteen edistämiskeskuksen hama-rahoitus (2022-2023) tarjosi tukea taide- ja kulttuurisisältöjen tuottamiseen harvaan asutuille maaseutualueille. Tulevaisuudessa vastaavanlaisissa maaseudulle kohdistuvissa rahoituksissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota kaupunki-maaseutu -luokitukseen ja kohdistaa tukea myös ydinmaaseutualueille. Tuoreen kuntien kulttuurin peruspalveluarvioinnin mukaan maaseutumaisilla kunnilla on kaupunkimaisia ja taajaan asuttuja kuntia useammin haasteita toteuttaa kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa mainittuja tehtäväalueita. Kulttuurin jokaisenoikeuksien turvaamiseksi tuleekin kiinnittää erityistä huomiota maaseutumaisiin alueisiin.

Hangasluoma Hanna
Etelä-Pohjanmaan liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurityöläiset ovat usein korkeasti koulutettuja ammattilaisia, joiden tulot koostuvat pienistä puroista, joista osa väistämättä on myös sosiaaliturvasta saatavia tuloja. Jatkuva taloudellinen epävarmuus vaikeuttaa pitkäjänteisen työn tekemistä. Selkeä ja reilu korvaus-, palkio- ja sosiaaliturvajärjestelmä edesauttaa kulttuurityöläisen mahdollisuutta tehdä työtään samoilla ehdoilla kuin työntekijät muillakin aloilla ja valita asuinpaikkansa. Kulttuuria ei tehdä pelkästä kutsumuksesta. Kutsumus ei elätä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kaakon taide - visuaalisten taiteiden verkosto ry on Suomen ainoa kaksi maakuntaa yhdistävä visuaalisen taiteen ammattilaisten kattojärjestö. Toimimme Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa ja edustamme yli 300 kuvataiteilijaa. Toimimme tiiviissä yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden, oppilaitosten ja muiden yhdistysten kanssa. Tehtävänämmä on edistää kuvataiteilijoiden asemaa ja ansaintamahdollisuuksia. Tavoitteenamme on pitää Kaakkois-Suomi asuttuna ja edistää sen valtavaa luovaa potentiaalia. Kaakossa koulutetaan kuvataiteilijoita ja muita luovan alan ammattilaisia. Kaakon taide pyrkii viestimään, että taiteella on mahdollista elää ja sen voi tehdä myös Kaakkois-Suomessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitos lausuntomahdollisuudesta.

Kaakkois-Suomen (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) asema on maantieteellisesti vaativa. Venäjän hyökkäyssodan seuraukset ovat vieneet turisteja ja elinvoimaa alueelta. Alueella kuitenkin koulutetaan kuvataiteilijoita ja luovan alan ammattilaisia. Vaarana on menettää nämä ammattilaiset muualle Suomeen elleivät he pysty elättämään itseään työllään kaakossa. Taiteilijamme työllistyvät Kaakon taiteen kautta usein eri pituisiin projekteihin alueen kunnille ja hyvinvointialueille, tämän lisäksi heitä työskentelee opettajina oppilaitoksissa, kansalaisopistoissa, sekä töissä, jotka eivät kuulu kulttuurialaan. Käymme jatkuvaa neuvottelua eri yhteistyötahojen kanssa reilusta palkkiojärjestelmästä taiteilijoille. Tällä hetkellä palkkaus on villi viidakko. Tarvitsemme yhtenäisen ja reilun palkkiojärjestelmän.

Taiteilijaseurojen ja kulttuuriyhdistysten rahoitus tulee tehdä ennustettavammaksi. Kaakon taide välittää taiteilijoita eri pituisiin projekteihin esimerkiksi kunnille ja hyvinvointialueille. Nämä työt ovat usein sellaisia joihin kyseiset tahot tarvitsevat ammattitaiteilijan työpanoksen ja näkemyksen. Kaakon taiteen tehtävänä on valvoa, että nämä tahot maksavat taiteilijoille heidän työstään reilun palkkion, jolla taiteilijan on mahdollista elää. Ilman Kaakon taiteen kaltaisia kulttuuriyhdistyksiä, taiteilijat olisivat entistä suojattomampia. Suuret liitot eivät pysty paneutumaan yksittäisten taiteilijoiden tapauksiin ja maakunnallisiin erityispiirteisiin samalla tavalla kuin alueelliset yhdistykset, kuten Kaakon taide.

Yhteistyön voima on avainasemassa kestävässä kulttuuripolitiikassa. Tarvitsemme isoja toimijoita kuten kuntia, hyvinvointialueita ja oppilaitoksia, jotka tekevät yhteistyötä pienten toimijoiden, kuten taiteilijaseurojen ja paikallisten yhdistysten kanssa. Isojen toimijoiden ei tarvitse niin usein ns. keksiä pyörää uudelleen erilaisten hankkeiden ja määräaikaisten projektityöntekijöiden myötä, kun he voivat kääntyä paikallisten yhdistysten ja seurojen puoleen. Tämä karsii päällekkäistä työtä ja siten myös kustannuksia. Jotta tämä toimisi, yhdistykset ja seurakunnat tarvitsevat riittävän rahoituksen toimiakseen kestävässä yhteistyökumppanina isoille toimijoille. Talkootyön aika on ohi.

Kulttuuripolitiikan suunnan tulee mahdollistaa taiteilijan mahdollisuus elättää itsensä omalla työllään eri maakunnissa. Taiteilijaseurojen ja kulttuuriyhdistysten tulee myös olla mahdollista olla olemassa ja tehdä sitä ruohonjuurityötä, jota isot toimijat eivät pysty tekemään. Kulttuurityöläiset tulee tunnustaa ammattilaisina, joista suurella osalla on korkeakoulutus. Kulttuurilla on annettavaa kaikille aloille ja myös "kovat" alat kuten tekniikka ja teollisuus varmasti hyötyisivät uusista näkökulmista, joita kulttuurin tekijät voisivat antaa. Uusista näkökulmista syntyy kauan kaivattuja uusia innovaatioita ja ehkä teollisuus viimein pääsisi bruttokansantuotteessa lähelle kulttuuria. Kulttuuria ei kuitenkaan tule valjastaa ainoastaan talouskasvun välineeksi vaan taiteella ja kulttuurilla on myös itseisarvo ja sen tekeminen ammattimaisesti tulee olla mahdollista myös sen itsensä vuoksi.

Hallituskaudesta toiseen vaihteleva kulttuurin rahoitus tuo epävarmuutta jo valmiiksi epävarmalle alalle. Kiitämme Kulttuuripoliittisen selonteon pitkäjänteistä suunnitelmaa vuoteen 2040.

Karhutaival Sanna
Kaakon taide - visuaalisten taiteiden verkosto ry

Karhutaival Sanna
Kaakon taide - visuaalisten taiteiden verkosto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio toistaa tiedossa olevat ja juhlapuheissa vuosia mainitut asiat. Odotuksena oli, että visiossa olisi oikeasti ja rohkeasti luotu näkymää 2040-luvulle. Vision toteutumisen edellyttämät toimenpiteet eivät ole mahdollisia ilman kulttuurin ja taiteen rahoituksen kasvattamista vuotta 2024 edeltäneeltä tasolta. Lisäksi selonteosta puuttuu konkretiaa ja lukuisat käsitteet ovat ympärilyöreyttä, moniselitteisiä ja -tulkintaisia sekä vailla määrittelyitä ja perusteluita.

Kulttuurista tarvitaan myös tilastotietoa. Hienoa, että selonteossa mainittu kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistaminen. Uhan alla oleva kulttuuritilastojen toiminta on syytä mainita myös erikseen, sillä ilman tilastoja tietoperustaa on mahdotonta vahvistaa. Siksi tietoperustan vahvistamisen sijaan parempi ilmaus olisi tilasto- ja tietoperustan vahvistaminen.

Väestörakenteen muutoksen vuoksi on tärkeää huolehtia myös semanttisesta tarkkuudesta: puhe ”suomalaisista” ja ”Suomen kulttuurista” tarvitsee rinnalleen johdonmukaisen puheen ”Suomen kotimaakseen valinneista” ja ”kaikkien Suomessa asuvien” kulttuureista. Maahanmuuttajat eivät tule luopumaan omasta kulttuuristaan Suomeen asettuessaan, vaan he elävät eri kulttuurien ja kielten moninaisuudessa. Integrointi tapahtuu myös molempiin suuntiin, ja kulttuuripolitiikassa tämä todellisuus on otettava huomioon.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Emme rohkene kannattaa, koska emme tiedä miten tavoitetta konkreettisesti tullaan toteuttamaan.

Tavoite 1: Kulttuuri on merkittävin ihmimillisen toiminnan muutosvoima. Tarkoitetaanko tuolla lauseella sitä, että kulttuuri otetaan keskeiselle paikalle puolueiden ohjelmiin, hallitusohjelmiin ja vaaliohjelmiin. Tämä on kannatettavaa, mutta olisi hyvä nähdä hallituksen toiminnassa signaaleja, jotka saisivat uskomaan siihen, että tätä tarkoitetaan.

Tähän tarvittaisiin myös konkreettisia esimerkkejä toimenpiteistä, jolla tavoitteet aiotaan toteuttaa, ettei jäädä ylätasen ohueen yläpilveen.

Taiteen kautta on mahdollista käsitellä vaikeitakin asioita, koska se on areena ja turvallinen tila vastakkainasettelulle ja erilaisten näkemysten esille tuomiselle.

Muutostarpeiden kuvauksesta puuttuu ekososiaalisen sivistyksen ja ekologisesti kestävien elintapojen edistäminen. Nyt kestävydestä puhutaan vain osana talouskasvua, vaikka asiantuntijoilla on kovin erilaisia näkemyksiä siitä, voiko talouskasvu olla kestävää.

On tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen muutosvoima demokratian vahvistamisen työkaluna.

Tavoite 2: Mitä tarkoitetaan muotoilulla ”perusteellisuus”; mikä muuttuu, jos kulttuuria aletaan kutsua teollisuudeksi? Luovat alat tuottavat jo nyt enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat, onko sitä järkevää asettaa tavoitteeksi?

Ammattilaisilla tulee olla mahdollisuudet tehdä taidetta ja kulttuuria koko Suomessa. Kolmannen sektorin ja harrastamisen merkitys on elintärkeää, mutta kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista ja tasa-arvoista alueellista toteutumista ei saavuteta sillä, että ammattitaiteilijoiden työ korvataan harrastajien tekemällä työllä.

Kulttuuri- ja taidealan ammattilaisten sosiaali- ja työttömyys-turvaan liittyvät ongelmat tulee ratkaista. Erytystä huomiota tulee kiinnittää –freelancereiden asemaan ja työmarkkinan toimivuuteen. Suomen tulee ottaa käyttöön taiteilija-allianssi järjestelmä.

Tavoite 3: Valtionosuuksia koskeva kulttuuripalveluiden rahoitusta ohjaava laki ja vos-lain piiriin kuuluvien taide- ja museolaitosten verkosto on aikanaan pystytetty jokaisenoikeuksien varaan, joten vision kohtaa on vaikea nähdä uutena keksintönä. Jokaisenoikeudet heikkenevät, kun hallituksen leikkaukset pakottavat vos-järjestelmään kuuluvia toimijoita lopettamaan palvelunsa tuottamisen, mistä seuraa, että verkoston maantieteellinen kattavuus ja saavutettavuus erilaisille ihmisille heikkenee. Alv-korotukset lippujen hintoihin heikentävät taloudellista saavutettavuutta erilaisille kulttuurin kuluttajille, joten vision tavoite jokaisenoikeuksista pakenee yhä kauemmas. Tavoitetta on vaikeaa kannattaa tai vastustaa, sillä se on päinvastainen kuin mitä hallitusohjelmalla ajetaan.

Leikkaukset vapaan kentän rahoitukseen julkisten avustusten kohdalla aiheuttavat sen, että paikkakuntien taiteellisten toimijoiden monimuotoisuus heikkenee, mikä huonontaa saavutettavuutta entisestään alanvaihtojen tähden ja taiteilijoiden muuttaessa isommille paikkakunnille.

Tulevaisuuteen katsottaessa satsaaminen siihen, että lapset ja nuoret pääsevät ammattimaisen taiteen äärelle on keskeistä. Tulevien vuosien leikkaukset estävät tätä, kun toimijoita ja verkostoja kaatuu alueilla. Taide tulee olemaan alueellisesti saavuttamatonta ja epätasa-arvoista. Näiden toimien jälkeen taide ja kulttuuri ei ole jokaisenoikeus. Taidetestaajat on esimerkki upeasta hankkeesta, jonka rahoittamisesta valtio on vetäytynyt pois ja on jättänyt sen säätiöiden rahoitettavaksi. Päämääränä on kasvattaa uusia taiteen kokijoita ja kävijöitä.

Kaikkien taiteilijoiden ei ole järkeä olla pedagogeja – tähän on omat koulutuksensa eri ammatteihin. Ei myöskään yrittäjiä, kaikki taide ei taivu markkinaehtoisten voimien ja

kannattavan liiketoiminnan ehtojen alle. Taiteella ja kulttuurilla tulee nähdä muitakin kuin taloudellisia tai välineellisiä arvoja. Tulee olla mahdollisuus toimia puhtaasti taiteilijana, toimenkuvanaan taiteen tekeminen. Tämä ei poissulje sitä, etteikö taiteilija voisi halutessaan kouluttautua myös pedagogiksi ja ryhtyä yrittäjäksi – mutta tämän tulee voida olla taiteilijan oma valinta. Pedagogius ja yrittäjyys vaativat osittain hieman toisenlaisia taitoja ja ominaisuuksia kuin taiteilijuus.

Mitä tarkoitetaan lasten ja nuorten omaehtoisella toiminnalla osana kulttuuripolitiikan kenttää?

Tavoite 4: Suomessa tuotetun taiteen viemistä ja kansainväliseen yhteistyöhön pääsemistä ei ennen kulttuuripoliittisen selonteon laatimistakaan ole tuettu riittävästi, ja kun hallitus on päättänyt leikata esimerkiksi kotimaisen näytelmän vientituen pois, ei ole mahdollista ymmärtää, mitä tavoitteella viennin arvostuksesta ja lisäämisestä tarkoitetaan. Tavoite on epäuskottava ja hämmentävä, mikäli sen toteutumiseksi ei ole minkäänlaisia edellytyksiä, vaan näyttää, että viennin tilanne tulee tulevina vuosina heikkenemään.

Omien rakenteiden tulee olla kunnossa, jos halutaan saada aikaan vientiä. Kotimainen julkisen rahan investointi on kaiken edellytys. Ilman rahoitusta ei synny innovaatioita, uusia liiketoimintaideoita, joista voisi todella syntyä uutta, kannattavaa, monistettavaa ja maailmalle vietävää.

Lisäksi olisi toivottavaa, että kulttuurivienti nähtäisiin ulkomaankauppana, joka kuuluu ulkomaankauppaministerin tehtäviin.

Kulttuurin vuoksi Suomi on kokoaan suurempi, kyllä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Tulee laatia tavoiteaikataulu taide- ja kulttuuripolitiikan suuntaviivoissa asetetulle kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle ja lisäksi tulee näyttää aikataulu, jolla rahoitus vahvistuu. Muuten selonteko jää torsoksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

STOD toimii maan teatteriohjaajien ja dramaturgien yhteenliittymänä, joka tukee jäseniään työ- ja palkkaolojen parantamisessa. Tekee yhteistyötä kotimaisten kuin ulkomaisten teatterialan toimijoiden kanssa.

Jäsenistömme osaltaan vastaa siitä, että Suomessa voidaan kokea korkealaatuisia, koskettavia, ajatuksia herättäviä ja viihdyttäviä teatterielämyksiä VOS-teattereissa, vapaissa teatteriryhmissä, harrastajateattereissa.

Ilman teatteriohjaajia ja dramaturgeja ei ole näytelmiä näyttämöllä. STOD voi tarvittaessa toimia neuvoa-antavana asiantuntijana hallituksen toimeenpanossa selvityksen tavoitteita.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko teettää tarpeetonta työtä järjestöiltä ja muilta lausuntojenantajilta, sillä kun siinä esitellyt tavoitteet ovat päinvastaiset kuin hallituksen ajama kulttuuriohjelma leikkauksineen, ovat lausujat pakotetut kertomaan kirjauksissaan käytännössä sen, mitä hallituksen päätösten vaikutusten arviointi olisi kertonut.

Asiallinen päätöksenteko, joka tähtää myös järjestökentän ja politiikan päättäjiä laadukkaaseen yhteistyöhön, pohjaa siihen, etteivät poliitikot siirrä itselleen koskevia vastuita edunvalvojille, vaan päätösten vaikutusten arviointi on suoritettu ennen kuin esitellään näkymiä tulevaisuuteen.

Kulttuuripoliittisesta selonteosta tulee saada oikeasti yli hallituskausien ulottuva linjapaperi, jolla oikeasti kehitetään suomalaisen kulttuurin ja taiteen kenttää.

Virkkunen Ville

Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry - Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry:n hallitus

Lausunto

11.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Monikulttuurisuuden ja kulttuurien moninaisuuden näkökulman huomioiminen tärkeää

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Littow Milja
Lappeenrannan kaupunki / Etelä-Karjalan maahanmuuttopalvelut

Lausunto

11.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Kuntien valtionrahoituksen HYTE-kertoimen painoarvon ja mittareiden lisääminen on erittäin kannatettavaa ja kiireellistä. Taiteella on paljon annettavaa kestävän

kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Espoo kannattaa konkreettisten toimenpiteiden laatimista osana kestävän kehityksen strategiaa. Muiltakin osin yhteinen linja eri sektoreiden ja tasojen politiikassa on tavoiteltavaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Toimenpidesuunnitelman laatimisessa toivomme kuntien tai vähintään isojen kaupunkien ottamista mukaan merkittävänä kulttuurin ja taiteen toimijoina ja tukijoina sekä luovan alan ekosysteemien mahdollistajina. Ilman suurten kaupunkien sitoutumista selonteon tavoitteisiin, niillä on huonot mahdollisuudet toteutua, niin merkittävä on kaupunkien käytännön vaikutus kulttuuripolitiikassa ja alueellisessa taide- ja kulttuurielämässä.

Espoon kulttuurin tulosityksikkö pyrkii omalla toiminnallaan edistämään yhteistyötä kulttuurialan kaikilla tasoilla. Yhdessä tekemällä on saatavilla voittoja, mutta yhteistyön rakentamiseen on oltava myös selkeä vastuunjako ja resursseja. Eri taiteenalojen välistä yhteistyötä edistetään Espoossa määrätietoisesti. Lisäksi Espoo on mukana rakentamassa valtakunnallista kuntien kulttuuritoiminnan yhteistyötä Kulttuuria yhteistuumin -kehittämistehtävän kautta.

Espoo kannattaa rahoittajien tulevaisuusfoorumia ja osallistuu siihen mielellään. TKI-kumppanuuksien rakentamiseksi ala toimijat tarvitsevat koulutusta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon positiivinen pohjavire ja rohkea visio ovat oikeansuuntaisia. Kulttuurialan ulkopuolisten toimenpiteiden painottaminen on perusteltua.

Kuntien ja kaupunkien rooli kulttuurin rahoittajana ja mahdollistajana ymmärretään selonteossa hyvin. Toivottavasti toimeenpanoa ei suunnitella kuntien toteutettavaksi, ilman että kunnat saavat olla mukana suunnittelemassa toteutusta ja että siihen on tarvittavat resurssit.

On hyvä, että kulttuurin ja luovan alan taloudellista merkitystä on selonteossa nostettu, ja että alan merkitystä kansantaloudelle halutaan nostaa tietoisin toimin. Kulttuuri on elinkeino ja myös yrittäjyyteen tulee alalla kannustaa.

Selonteon toimenpide-ehdotuksissa ei ole juuri ehdotuksia rakenteellisiksi muutoksiksi. Jotta kulttuurin perusta voi olla tulevaisuuskestävä, tulee kulttuuri- ja luovien alojen uudistua jatkuvasti ja kestävästi. Toivomme, että ala pystyy myös uudistumaan yhteisenä rintamana, eikä keskustelu jämähä poteroihin.

Espoon lausunto toimenpide-ehdotuksiin liittyen:

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Espoon lausunto:

Espoon kulttuurin tulosityksikkö kannattaa lasten ja nuorten kulttuurikasvatukseen ja kulttuuriseen osallisuuteen panostamista (toimenpide 1). Yhdenvertaisinta taidekasvatusta on kaikki lapset tavoittava toiminta osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen arkea. Kulttuurikasvatusmallien vaikuttavuutta tukee, kun varhaiskasvatuksen, opettajakoulutuksen ja nuorisotalon opinnoissa rakennetaan nykyistä vahvempaa pohjaa yhteistyölle ja ymmärrykselle kulttuuri- ja taidetoimijoiden kanssa.

Lasten ja nuorten lisäksi myös ikääntyvien kulttuurisista tarpeista tulee huolehtia palveluita kehittämällä. Terveydenhuoltoalan ammattilaisten osaaminen liittyen kulttuurin ja taiteen hyvinvointia edistäviin vaikutuksiin on toistaiseksi vaihtelevaa. Myös terveydenhuollon koulutussisältöjä tulisi kehittää poikkisektoraalisen työn edistämiseksi.

Espoo on kasvava ja kulttuurisesti moninainen, yhä suurempi osuus asukkaista puhuu äidinkielenään muita kuin kotimaisia kieliä. Toivomme, että esimerkiksi Taiteen edistämiskeskus ja oppilaitokset huolehtivat osaltaan moninaisista taustoista tulevien taiteen ammattilaisten opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista, jotta kaupungeilla olisi mahdollisuus hankkia entistä moninaisempia kulttuuripalveluita asukkailleen. Selonteon laatijat ja muukin kulttuurielämässä valtaapitävien joukko on Suomessa vielä melko homogeeninen.

Sitran roolin vahvistaminen on mielenkiintoinen avaus. Ala hyötyisi tulevaisuusorientoituneesta keskustelun avaajasta, joka ei itse toimi kentällä rahoittajan roolissa.

Kulttuurin tekijät avainasemassa

Espoon lausunto:

Espoon näkökulmasta kulttuurin kaikki tasot harrastamisesta huipputaiteeseen tulee tunnistaa tärkeiksi osiksi kulttuurin ja taiteen ekosysteemiä. Kaikkia tasoja tarvitaan, ja ylempät tasot rakentuvat vain laajalle harrastamisen ja osallistumisen pohjalle.

Kuntien kulttuuritoiminnan näkökulmasta tekijänoikeuksista huolehtiminen on tällä hetkellä osin monimutkaista. Tekijänoikeuskorvauksien maksamiselle pitäisi olla nykyistä yksinkertaisemmat järjestelmät, jolloin korvauksetkin kasvaisivat.

Suuret kaupungit ovat merkittäviä kulttuuripoliittisia toimijoita. Ne ylläpitävät ja avustavat taidelaitoksia ja muuta kulttuurin kenttää sekä jakavat myös apurahoja. Kunnat hankkivat paljon kulttuurin ja taiteen palveluita, ja tukevat siten alueensa kulttuurin kenttää. Tasapuolisuus ja avoimuus hankinnoissa edesauttaa alan kasvua. Espoo toivoo avointen hankintamenettelyjen lisäämistä kaikilla kulttuurin julkisen hallinnon tasoilla.

Yhteistyön ja osallisuuden voima

Espoon lausunto:

Ihmisten kokema osallisuus kulttuuriin on osa selonteon rohkeaa visiota. Selonteon sisällössä korostuu kuitenkin ammattimainen taiteilijuus ja luovan alan toimijuus. Osallisuus kulttuuritoimintaan syntyy ennen kaikkea itse tekemisestä, harrastamisesta ja vapaaehtoistyöstä. Kolmannen sektorin tuottama sekä asukkaiden omaehtoinen toiminta jää melko näkymättömiin selonteossa. Kulttuuritoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta iso osa koostuu juuri ei-ammattimaisesta toiminnasta.

Taiteen ja luovan alan ammattilaisten koulutuksen kehittäminen kohti selkeämpiä työelämätaitoja on kannatettavaa. Kunnissa tarvitaan osaajia, jotka pystyvät tekemään yhteistyötä sektorien yli ja ymmärtävät luovuuden lisäksi myös esimerkiksi hyvinvoinnin tai kasvatuksen kieltä. Espoo kannattaa myös taiteilijoiden yrittäjävalmiuksien lisäämistä sekä kannustamista esimerkiksi luovan alan osuuskuntien perustamiseen, jolloin hankintamenettelyihin osallistuminen mahdollistuu yhä useammalle alan ammattilaiselle.

Toimenpiteistä ensimmäisessä ehdotetaan mm. vähävaraisten kulttuuriosallistumiseen panostamista. Esossa kehitetty Kaikukortti, joka toimii jo yli sadassa Suomen kunnassa, on hyvä esimerkki toimintamallista, joka edistää osallisuutta ja kulttuurin jokaisenoikeuksia, nojautuen vahvasti kuntien voimavaroille. Kansallisen Kaikeskuksen rahoituksen turvaaminen on tärkeää.

Yhteinen linja politiikassa

Espoon lausunto:

Kuntien valtionrahoituksen HYTE-kertoimen painoarvon ja mittareiden lisääminen on erittäin kannatettavaa ja kiireellistä.

Taiteella on paljon annettavaa kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Espoo kannattaa konkreettisten toimenpiteiden laatimista osana kestävän kehityksen strategiaa. Muiltakin osin yhteinen linja eri sektoreiden ja tasojen politiikassa on tavoiteltavaa.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Espoon lausunto:

Luovan alan ekosysteemit rakentuvat kaupungeissa. Kehittämistyötä kannattaa tehdä yhteistyössä suurten kaupunkien kanssa.

Kasvi Tiina
Espoon kaupunki - Kulttuurin tulosityksikkö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripoliittisen selonteon visio on positiivinen ja kokonaisvaltainen. Vahva kulttuurikenttä on moninaisuuden ja osallisuuden peruspilari, ja on tärkeää, että kulttuurin rooli tunnustetaan myös muilla aloilla.

Saavuttaaksemme vision meidän on pystyttävä rakentamaan, kehittämään ja tukemaan suomalaista kulttuurikenttää mahdollisimman monitasoisesti ja monialaisesti jo nyt. Kulttuuri- ja taidekentän nykytilanne on jo valmiiksi monelta osin vaikea, ja esillä olevat leikkaukset asettavat koko kentän hyvin hankalaan asemaan. Tulevaisuuden visiointi on vaikeaa tilanteessa, jossa jo toiminnan säilyminen on epävarmaa. Suuret leikkaukset muovaavat ja kaventavat koko kenttää niin, ettei uudelleenrakentaminen onnistu vuoteen 2040 mennessä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kulttuuri on nähtävä nykyistä laajemmin muutosvoimana, koko yhteiskunnan toimintaa läpileikkaavana toimintana.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Edustamme taiteen perusopetuksen oppilaitoksia (tanssi). Taiteen perusopetus on keskeisessä asemassa kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa. Taiteen perusopetus on valtakunnallinen ja korkeatasoinen koulutusmuoto, jota kehittämällä voidaan tavoittaa kaikenikäiset oppijat eri puolilla Suomea. Taiteen perusopetus on pitkäjänteistä taiteen opiskelua, jossa oppilas kasvaa luovaksi, osallistuvaksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan ja maailman kansalaiseksi.

Liittona meidän tehtävämme on tukea oppilaitoksia tässä tärkeässä työssä sekä toimia viestinviejänä oppilaitosten ja päättäjien välillä. Liittomme on mukana kehittämässä taiteen perusopetuksen sekä suomalaisen taiteen ja kulttuurin kenttää.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa on hieno ja toiveikas sävy, ja siinä nostetaan esille kulttuurin ja taiteen erilaiset positiiviset mahdollisuudet tukea koko yhteiskunnan kehitystä. Käynnissä olevat kulttuurialan leikkaukset ovat kuitenkin ristiriidassa selonteon tavoitteiden saavuttamisen kanssa. Saavuttaakseen kaikki alalle esitetyt ja itsessään hyvinkin mahdolliset tavoitteet, koko kenttä tarvitsee tukea ja kokonaisvaltaista tahtotilaa. Pitkäjänteinen kulttuuripoliittikka on ainoa tie kehittää kentän toimintaa ja turvata monialainen ja monipuolinen työ. Kulttuuripoliittisen selonteon vision saavuttamiseksi meidän on pystyttävä turvaamaan koko taiteen ja kulttuurialan koulutuspolku taiteen perusopetuksesta ammattilaisuuteen asti.

Malmberg Milla
Suomen Tanssioppilaitosten liitto STOPP ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Rahoituslähteiden pitkäjänteisyyttä, ennakoitavuutta ja monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Julkisen rahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys ja kannustetaan EU-rahoituksen hakemiseen. Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta, kehittämisestä, saavutettavuudesta ja uudistumisesta. 2) Yhteistyön ja osallisuuden voima: Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, ja tuetaan monitaustaisten ihmisten

toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Pidetään huolta sosioekonomisesti vaikeassa asemassa olevien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin sekä tilojen saavutettavuudesta ja taiteen saatavuudesta nopean demografisen muutoksen keskellä. Lisätään yhteistyötä kulttuurialan sisällä ja lähialojen kesken sekä kansainvälisten verkostojen ja infrastruktuurien kanssa. Tuetaan kulttuuriorganisaatioiden valmiuksia ja osaamista sekä monialaista ja kansainvälistä yhteistyötä datapohjaisen yleisösuhteen kehittämistyössä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittinen selonteko on erittäin tärkeä tulevaisuuden sanoittaja. Kiitos työryhmälle ja ministeriölle osallistavasta prosessista. Suomen kansallisooppera ja -baletti oli mukana useissa näistä tilaisuuksista. On tärkeää, että kulttuuripoliittiselle keskustelulle annetaan aikaa ja sitä kyetään käymään myös pidemmälle eteenpäin katsoen.

Kulttuuripolitiikan tavoitetila resonoi Suomen kansallisoopperan ja -baletin strategian kanssa. Tavoitteenamme on olla vahva toimija yhteiskunnassa. Oopperan ja baletin tarinoilla pyrimme lisäämään yhteenkuuluvuutta ja herättämään tunteita. Taiteen muutosvoimaa on kuvattu visiossa monipuolisesti ja eri näkökulmista.

Taiteen tekemisellä ja sen sisällöillä on moninainen rooli yhteiskunnassa. Läpi historian taide on peilannut ympäröivää yhteiskuntaa ja toiminut osana sivistyksen laajaa spektriä. Toisaalta taiteenkin on otettava huomioon omat vaikutuksensa kestävän tulevaisuuden turvaamiseen planetaarisissa rajoissa. Suomen kansallisooppera ja -baletti on implementoinut Agenda 2030 tavoitteet oman toimintansa suunnittelua ohjaavaksi. Lisäksi vastuullisuus on yksi toimintamme arvoista ja toimimme sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti vastuullisesti.

Kulttuuri on jokaisenoikeus on tavoiteltavan arvoista, etenkin kun alueelliset ja demografiset erot haastavat kulttuurin toimijoita ja kokijoita. Kuten luonnoksessa todetaan, on julkisella rahoituksella merkittävä rooli kulttuurin saavutettavuuden takaamisessa jokaiselle. Oma tavoitteemme on olla läsnä ja avoinna kaikille. Arvostamme asiakaskuntaamme ja tavoitamme nykyistä laajempia yleisöjä myös digitaalisesti.

Suomen kulttuurielämä on kansainvälistä ja tästä Suomen kansallisooppera ja -baletti haluaa vahvasti pitää myös jatkossa kiinni. Osallistamme yhteisöjä ja teemme monipuolisesti yhteistyötä paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kansainvälisyys toimii vain, jos pystymme jatkossakin takaamaan, että paikalliset olosuhteet mahdollistavat kansainvälisen tason taiteen tekemisen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Pokkinen Lauri
Suomen kansallisooppera ja -baletti sr

Paavola Ulla
Suomen kansallisooppera ja -baletti sr

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Perussuomalaiset pitävät visiota liian valtiokeskeisenä. Sen lähtökohta on julkisrahoitteinen tuki. Toinen ongelma on suomalaisten enemmistön äidinkielen sekä kulttuurin vähättely ja kansainvälisyyden ylikorostus. Nähdäksemme tärkeä tavoite olisi taitelijoiden eläminen omalla työllään ilman almuja. Muutos onnistuu reilummassa toimintaympäristössä, ei niinkään vuolaammissa tukiaisvirroissa. Selonteon tulisi korostaa enemmän suomen kieltä suomalaisuuden ylivoimaisesti tärkeimpänä tunnusmerkkinä sekä Suomen kulttuurin voimavarana.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Suomalaisen ja erityisesti suomenkielisen kulttuurin ainoa puolustaja pinnallistuvassa maailmassa ovat Suomi ja suomalaiset. Se on suomalaisten oikeus. Monimuotoistuvassa maailmassa tämän näkökulman tulisi pelkästään korostua, sillä me olemme pieni kielivähemmistö poloisen Pohjolan perukoilla.

Ei ole Suomen tai suomalaisten tehtävä tukea vähistä varoistaan monelta suunnalta suomalaisuutta syrjäyttävää monikulttuuria. Kansallisen kulttuurin on tultava ensin ja kulttuuripalvelut ovat Suomessa saatavilla ja saavutettavissa Suomen kansalliskielillä. Tämä ei ole impivaaralaista uppiniskaisuutta, vaan meidän sivistystehtävämme osana eurooppalaista kulttuurikenttää.

Visiossa on kannatettavaa pyrkimys luovien alojen kasvuun niin, että ne alat tuottavat enemmän kuin kunnat ja valtio niitä tukevat. Tämä vaatii kuitenkin lisäksi myös ajattelutavan muutosta tekijäpuolella.

Kulttuuri ei voi eikä saa olla kokonaan riippuvainen valtion byrokraateilta heruvista almuista, vaan sen on pidettävä pää pystyssä, vaikka valtiolaiva keikkuisi globaaleissa myrskyissä. Oman varainhankinnan ja sanalla sanoen mesenaattitoiminnan kehittäminen on aivan välttämätöntä.

Taiteilijoiden olisi luotava – luovasti – yhteyksiä paikallisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin yrittäjiin sekä muihin suomalaisiin menestyjiin vaikkapa urheilun saralla. Kyräilyn sijaan on suunnattava avoimesti uusille uomille.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. • Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Perussuomalainen puolue nojaa suomalaisuusaatteeseen. Korostamme kulttuuripolitiikassa suomalaisuuden, kansallisen identiteetin ja perinteisten arvojen säilyttämistä sekä niiden merkityksen kirkastamista koko yhteiskunnan toiminnan kannalta. Suomalaisuus on yhdistävä ja kantava voima, jota on vaalittava maailman muuttuessa yhä epävakaammaksi.

Puolueena tarkastelemme kulttuurikenttää usein muita kriittisemmästä näkökulmasta ja kannustamme etenkin kulttuurin rahoituksen uudelleenjärjestelyihin sen elinvoimaisuuden kehittämisen vuoksi. Tunnustamme taiteen ja kulttuurin tärkeän roolin ihmisten hyvinvoinnissa ja yhteisöllisyyden edistämässä, mutta toivomme suomalaisten verorahojen kohdentamista erityisesti hankkeisiin, jotka vahvistavat suomen kielen ja kansallisen identiteetin asemaa. Katsomme, ettei Suomen valtion kulttuuripolitiikalla voi olla tätä tärkeämpää tehtävää kansainvälistyvässä maailmassa, koska mikään muu taho ei tätä tehtävää hoida.

Ymmärrämme julkisen rahoituksen merkityksen luovien alojen rahoituksessa, mutta kulttuurin tulee lähtökohtaisesti seistä omilla jaloillaan ja kummuta tekijän omasta tahdosta sekä luovuudesta.

Julkinen valta ei voi näin ollen millään antaa lupautta, että kaikki yksilön valinnat johtaisivat automaattisesti myös siihen, että kutsumuksestaan saa riittävän elannon. Taiteilijoiden on itsekin kannettava vastuu toimeentulostaan.

Kannustamme vahvasti suomalaisen mesenaattitoiminnan kehittämiseen, kulttuurivientiin ja yritysyhteistyön kehittämiseen taideoilla. Tuemme suomalaisia tekijöitä ja heidän oikeuksiaan kansainvälisessä kilpailussa. Haluamme tukea alueellista kulttuuria ja paikallisia tapahtumia, ja korostamme niiden merkitystä paikkakuntien elinvoimaisuudelle ja taloudelliselle kehitykselle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa todetaan kansalliskielten asema yhteiskunnassa selkeäksi, vahvaksi ja suomalaisia yhdistäväksi. Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka. Kulttuurin moninaistumisen ja eri kielten paineessa tämän kivijalan tukeminen täytyisi kuitenkin olla selkeämmin ilmaistu selonteon tekstissä. Vaikka suomalainen kulttuuriperintö on muodostunut eri kulttuurien vuorovaikutuksen tuloksena, on sitä kuitenkin rakennettu omaleimaisesti ja suomalaisista lähtökohdista kansallista etua ajatellen.

Ei voi olla viisimiljoonaisen kansakunnan tehtävä tai velvollisuus taata, että kaikilla maailman kielillä ja kulttuureilla olisi yhtäläinen ”oikeus” suomalaisten verovaroilla tuettuun toimintaan, kuten selonteossa annetaan ymmärtää. Suomessa kaikilla on tietysti oikeus käyttää omaa kieltään ja harjoittaa omaa kulttuuriaan, mutta julkisen vallan tehtävä on tukea suomenkielistä kulttuuria.

Monikulttuurisuuden korostaminen yksinomaan myönteisessä valossa on selonteossa taaksepäin katsovaa ja ristiriitaista, ottaen huomioon nykyisin saatavilla oleva tutkittu tieto monikulttuurisuuden politiikan epäonnistumisista Euroopassa ja sen aiheuttamista taloudellisista, sosiaalisista ja jopa turvallisuuspoliittisista ongelmista. Suomen olisi hyvä katsoa eteenpäin ja suunnata kohti yleiseurooppalaista linjaa, jossa korostuvat assimilaatio eli vaatimus elää maassa maan tavalla ja länsimaisen sivistyksen kunnioitus.

Immonen Olli
Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Seppänen Erkki
Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet vastaavat näkemyksiämme. Kuitenkin esitämme kappaletta 3. "Kulttuuri on jokaisenoikeus (s. 20)" täydennettäväksi ikääntyneiden huomioimisella.

Viimeisenä lauseena mainitaan: "Lasten ja nuorten omaehtoinen kulttuuritoiminta on tunnistettu olennaiseksi osaksi kulttuuripolitiikan kenttää."

Lisäysehdotus: "Ikääntyneille suunnatut monipuoliset kulttuuripalvelut lisäävät huomattavasti kohderyhmän toimintakykyä, osallisuutta sekä hyvinvointia kokonaisuudessaan."

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen [Kulttuurin innovaatioiden ja liiketoimintamahdollisuuksien vahvistaminen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuntien rooli kulttuurin mahdollistajana on suuri. Kuntien kulttuuripalveluissa tehdään laajasti monialaista yhteistyötä kulttuuritoimijoiden kanssa, luodaan toimintamahdollisuuksia ja olosuhteita, ostetaan kulttuurialan palveluja. Kuntalaisten osallisuutta ja hyvinvointia tuetaan tarjoamalla kulttuuripalveluja ja vastavuoroisesti kulttuuritoimijoille kuntalaiset (asukkaat) ovat tärkein kohde- ja asiakasryhmä kulttuurin käyttäjinä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Väestön ikääntyminen ja väestön väheneminen pienissä kunnissa ja kaupungeissa voisi näkyä selonteossa vielä paremmin. Kulttuuri voidaan nähdä alueellisena vetovoima- ja pitovoimatekijänä.

Kulttuuritoiminnan merkitys henkisessä varautumisessa ja henkisen kriisinsietokyvyn edistäjänä on huomattava. Asia on huomioitu maamme turvallisuuspolitiikassa ja tästä syystä olisi tärkeä saada se huomiona myös kulttuuripoliittiseen selontekoon.

Koivisto Jukka
Muuramen kunta, hyvinvoinnin ja palveluiden toimiala

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Valtion liikuntaneuvoston näkemykset luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi:

1. Selontekoluonnoksen mukaan selonteossa tunnistetaan kulttuuripolitiikan yhteys muihin politiikka-aloihin. Luonnoksessa todetaan, että eri sektoreiden politiikkatoimet täydentävät toisiaan, ja kulttuuri osallistuu myönteisesti suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi halutaan edistää eri väestöryhmien osallisuutta kulttuuriin.

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esille, että selontekoluonnoksessa ei ole tunnistettu väestön liian vähäisen liikkumisen haastetta, joka on yksi keskeisistä suomalaisen yhteiskunnan haasteista. Lapsista ja nuorista vain noin kolmannes, aikuisista neljännes ja ikäihmisistä harvempi kuin joka viides liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Toimintarajoitteiset henkilöt, joita on arviolta noin 15 % väestöstä, liikkuvat keskimäärin vielä tätäkin vähemmän.

Väestön vähäisen liikkumisen lisäksi suomalaista yhteiskuntaa haastaa väestön terveyden ja toimintakyvyn kehitys. Väestön terveyden ja toimintakyvyn myönteinen kehitys on tyrehtynyt 2010-luvulla, jolloin muun muassa lihavuus ja mielenterveysongelmat yleistyivät, koettu työkyky heikentyi ja iäkkäiden toimintakyky ei ole enää parantunut.

Esimerkiksi noin 10 prosenttia väestöstä sairastaa tyyppin 2 diabetesta, josta merkittävä osa olisi ehkäistävissä elintapamuutoksilla, kuten liikunnalla. Lapsista ja nuorista (5.- ja 8.-luokan oppilaat) reilulla 38 %:lla fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla sekä tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista ja selviytymistä. Liikunta on edullinen terveyden ja toimintakyvyn edistämisen keino, jota ei ole otettu vielä riittävän määrätietoisesti käyttöön väestön terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi sekä terveys- ja toimintakyky-erojen kaventamiseksi.

Terveyden ja toimintakyvyn lisäksi liikkumisella ja liikunnalla, kuten taiteella ja kulttuurilla, on merkitystä myös muun muassa oppimiseen, yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen, kotoutumiseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn. Väestön liikkumiseen ja liikuntaan ei pystytä kuitenkaan vaikuttamaan vain liikuntapolitiikalla vaan mukaan tarvitaan eri hallinnonalojen toimet, kuten kasvatus- ja koulutus-, ympäristö-, rakentamis-, liikenne- ja myös kulttuuripolitiikka.

2. Valtion liikuntaneuvosto nostaa myös esille, että selontekoluonnoksessa ei tunnisteta kulttuuripolitiikan yhteyttä fyysisen toimintakyvyn, liikkumisen ja liikunnan edistämiseen sekä toisaalta niiden merkitystä osana kulttuuripolitiikkaa.

Kulttuurin harrastamisessa fyysinen toimintakyky, liikkuminen ja liikunta liittyvät konkreettisimmin esittäviin taiteisiin, kuten tanssiin ja sirkukseen sekä performanssi- ja esitystaiteisiin. Riittävä fyysinen toimintakyky on kuitenkin monesti myös edellytys sille, että kulttuurista voidaan nauttia, eri kulttuurimuotoihin voidaan osallistua ja niitä voidaan harrastaa. Riittävä toimintakyky myös mahdollistaa työskentelyn kulttuurialalla.

Valtion liikuntaneuvosto on nostanut esille opetus- ja kulttuuriministeriön arvioinnissaan (2023), että liikunta ja liikkuminen nousevat esille osana ministeriön yleisiä strategioita ja suunnitelmia, mutta osana sektorikohtaisia strategioita ja suunnitelmia liikkumisen ja liikunnan kysymykset eivät aina nouse esille.

Arvioinnissa suositeltiin, että liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi (lisätietoa www.liikkumisvaikutukset.fi) tulisi integroida osaksi OKM:n ja sen hallinnonalan valmistelua ja päätöksentekoa, kuten strategioiden valmistelua. Lisäksi tulisi varmistaa, että väestön vähentynyt liikkumisen haaste sekä liikkumisen ja liikunnan edistäminen tunnistetaan osana kaikkia opetus- ja kulttuuriministeriön keskeisiä strategioita, suunnitelmia ja muita asiakirjoja.

Valtion liikuntaneuvoston esitykset luonnokseen kulttuuripoliittisesta selonteosta:

1. Valtion liikuntaneuvoston esittää, että kulttuuripoliittisessa selonteossa tunnistetaan väestön liian vähäisen liikkumisen ja fyysisen toimintakyvyn haasteet, joilla on vaikutuksia niin väestön osallistumismahdollisuuksiin kulttuurissa kuin kulttuurialan työntekijöiden edellytyksiin työskennellä alalla ja heidän työssäjaksamiseen. Nämä teemat tulisi nostaa esille esimerkiksi osana selontekoluonnoksen liitteen osiota ”Keskeisten muutosvoimien vaikutus kulttuurin tulevaisuuteen” sekä osana varsinaista selontekoa.

Valtion liikuntaneuvosto pitää hyvänä, että kulttuuripoliittisessä selonteossa halutaan kannustaa työnantajia myöntämään työntekijöilleen täysimääräisesti kulttuuri- ja liikuntaetuksia, joiden avulla on mahdollista edistää kulttuurialan toimijoiden omaa hyvinvointia ja toimintakykyä. Selonteossa tulisi kuitenkin tunnistaa laajemmin myös liikkuminen ja liikunta mahdollistamassa kulttuuriin osallistumisen ja työskentelyn alalla sekä toisaalta kulttuurin mahdollisuudet tukea ihmisten toimintakykyä, liikkumista ja liikuntaa.

2. Valtion liikuntaneuvosto esittää, että selontekoon (esimerkiksi osioon ”Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi”) lisätään seuraava tavoite: Huolehditaan, että kulttuurialalla tuetaan ihmisten toimintakyvyn kehittymistä ja fyysistä aktiivisuutta, joilla mahdollistetaan kaikkien mahdollisuudet osallistua kulttuuriin sekä työskennellä alalla. Lisäksi olisi tärkeä tukea kulttuuriorganisaatioiden ja alan toimijoiden valmiuksia ja osaamista edistää ihmisten toimintakykyä ja fyysistä aktiivisuutta osana kulttuuripalveluita.

Rikala Saku
Opetus- ja kulttuuriministeriö - valtion liikuntaneuvosto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [AMKE pitää raportin toimenpide-ehdotuksista tärkeimpinä ja kiireellisimpinä toteuttaa: KULTTUURIN PERUSTA TULEVAISUUSKESTÄVÄKSI AMKE pitää kannatettavana, että selonteossa nostetaan esiin tärkeys panostaa hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon laajaan taitokokonaisuuteen. Tekoälyn käytön osaamisesta on muodostumassa tärkeä taito monilla aloilla, myös kulttuurialalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus laativat parhaillaan kansallista tekoälyn tukimateriaalia varhaiskasvatukseen, opetuksen ja koulutuksen sekä oppimisen tueksi. Tekoäly on hyvä työkalu yksinkertaisissa tehtävissä, mutta keskustelu tekoälyn roolista luovassa työssä ja vaikutuksesta ihmisten luovuuteen on vielä

alkutekijöissään. KULTTUURIN TEKIJÄT AVAINASEMASSA Ammatillinen koulutus kouluttaa taide-, musiikki-, teatteri-, tanssi-, viestintä- sekä käsi- ja taideteollisuusaloille ammattiosaajia. AMKE pitää hyvänä, että selonteossa korostetaan taide- ja kulttuurialan opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksien tärkeyttä. Tämä edistää työllistymisen mahdollisuuksia alalla, jossa työ koostuu usein erilaisten töiden yhdistelmästä. Kaikissa ammatillisissa perustutkinnoissa on valittavana yrittäjyysopintoja. Yrittäjän ammattitutkinto antaa puolestaan hyvän pohjan yrittäjyyttä harkitsevalle tai jo yrittäjänä toimivalle. YHTEISTYÖN JA OSALLISUUDEN VOIMA Ammatillinen koulutus toimii usein maahanmuuttajataustaisten väylänä yhteiskuntaan. Humanistisilla ja taidealoilla oli ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2022 lähes 1600 vieraskielistä opiskelijaa. Tiivis työelämäyhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia osallisuuteen, mutta yksilöitä on myös tuettava organisaatioihin kiinnittymisessä. Koulutuskentän (kaikki asteet) ja elinkeinoelämän yhteistyötä kehittämällä vastataan tarpeisiin. KANSAINVÄLISTYVÄ KULTTUURI AMKE pitää kannatettavana, että selonteossa painotetaan kansainvälisyyttä. Vuonna 2023 opintoihin liittyvälle ulkomaan jaksolle lähti yhteensä 3724 ammatillisen koulutuksen opiskelijaa. Heistä 440 (12 %) oli humanistisen ja taidealan opiskelijoita. Opiskelijaliikkuvuus ei ole vielä palannut koronaa edeltävälle tasolle. Ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkaukset tulevat todennäköisesti vaikeuttamaan opiskelijaliikkuvuuden kasvattamista. Rahoituksen niukentuessa on tärkeää kehittää edelleen myös kansainvälisen yhteistyön muotoja, jotka eivät edellytä opiskelijoiden fyysistä liikkumista toiseen maahan. LISÄÄ LUOVUUTTA: KULTTUURI YHTEISKUNNALLISENA JA TAOUDELLISENA MUUTOSVOIMANA Kulttuuriin tulee asennoitua avaimena kestävään yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen muutokseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry on ammatillisen koulutuksen järjestäjien etujärjestö. AMKE edistää kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa vaikuttamalla siihen, että koulutuksen järjestäjillä on toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset toteuttaa laadukasta koulutusta yksilöiden ja työelämän tarpeisiin. Ammatillisen peruskoulutuksen tehtävänä on osaltaan varmistaa, että opiskelijat saavat riittävät yleissivistävät edellytykset yhteiskunnassa toimimista varten. Ammatillisen koulutuksen kautta saavutettavat kädentaidot ovat myös olennainen osa kulttuuriperintöämme, joita vaalitaan ensin perustasolla ja myöhemmin jatkuvan oppimisen puitteissa. Ammatillisella koulutuksella on mainituin osin merkittävä rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa tuodaan hyvin esille mm. luovien alojen tilannetta, mutta kädentaitoihin liittyvää osaamista ei juurikaan mainita. Lisäksi on syytä huomioida, että ammatillisen koulutuksen tehtävänä ei ole toimia pelkästään kulttuurialojen kasvatuksellisenä ponnahduslautana. Syvälistä ammattiosaamista tarvitaan kulttuurin kaikilla osa-alueilla ja sen riittävyyden turvaamisen tulee olla yksi selonteon lähtökohdista. AMKE esittää siksi, että selonteossa nostetaan esille ammatillisen koulutuksen tarjoamat jatkuvan oppimisen mahdollisuudet kulttuurialalla. Rahoituksesta ja muista resursseista päätettäessä tulee lisäksi huomioida eri alueiden tilanteet esim. kulttuurin saatavuuden näkökulmasta. Lähtökohdan tulee olla kansainvälistymistä tukeva Pohjoismainen viitekehys, jossa kansalliskielten asema turvataan.

Pahlman Peter
Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [1. Vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita ja rahoitusinstrumentteja, 2. Kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, 3. Vahvistetaan suomalaisen taiteen ja kulttuurin osuutta vienninedistämismatkojen ja valtiolivierailuiden ohjelmassa, 4. Edistetään luovien alojen immateriaaliosaamista ja neuvottelutaitoja,]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Music Finlandin rooli liittyy läheisesti kaikkiin kansainvälistyvä kulttuuri- toimenpidekokonaisuuden osa-alueisiin suomalaisen musiikin osalta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Näemme myönteisenä, että kulttuurin kansainvälinen vaikuttavuus on yksi selonteon neljästä päätavoitteesta. Näemme myös että Kansainvälistyvä kulttuuri -osiossa esitetyt toimenpiteet ja tavoitteet ovat oikean suuntaisia ja edistävät päätavoitteen toteutumista. Keskeisenä edellytyksenä näihin tavoitteisiin pääsemiseksi näemme kuitenkin seuraavaksi konkreettisten aikataulujen ja vastuunjakojen määrittämisen. Toimenpiteiden koordinointiin tarvitaan selkeä vastuunjako, strateginen ohjaus ja työvälineet. Hallinnonalojen välinen yhteistyö ja vastuunjako on edelleen iso haaste. Tärkeää on kulttuurin kansainvälisen vaikuttavuuden lisäksi jatkuvasti tunnistaa luovien alojen elinkeinopoliittinen kasvupotentiaali. Lisäksi Music Finland ilmaisee huolensa siitä, että hallituksen tällä hetkellä käynnissä olevat toimet ovat vahvassa ristiriidassa edelläesitettyjen toimenpide-ehdotusten kanssa ja kulttuurin kansainvälistymiseen ja kasvuun suunnattuja resursseja ollaan pikemminkin ajamassa alas.

Manninen Mikko
Music Finland

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Luovuus ja kestävä kasvu näyttäytyvät merkittävänä näkökulmana kaikessa yhteiskuntaan kohdistuvassa positiivisessa uudistumisessa. Korostamme kuitenkin, että kukoistaakseen kulttuuri tarvitsee välittäjätoimijoita, joilla on kyky tuoda kulttuuri mahdollisimman laajasti kansalaisten hyödynnettäväksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kiitämme mahdollisuudesta lausua luonnokseen kulttuuripoliittiseksi selonteoksi ja koemme asiakirjan erittäin tärkeänä. Humak on suomen suurin kulttuurituottajien kouluttaja. Humakin kulttuurituotannon vahvuusala on mielellään jatkossa mukana miettimässä ja toteuttamassa selonteon toimeenpanoa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kirjatut päämäärät ovat kannatettavia taiteen, kulttuurin ja luovien alojen pitkäjänteisen kehittämistyön tueksi. Selonteko käsittelee kulttuurin perustan säilyttämistä, uudistumista ja elinvoimaisuutta sekä kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Kulttuurituottajien kouluttajan näkökulmasta välittäjätoiminnalla on suuri merkitys, kun mietitään alan kasvun mahdollisuuksia: taide, kulttuuri ja luovat alat ovat myös tulevaisuuden työtä ja elinkeinoa, joilla on vaikutusta bruttokansantuotteen muodostumiseen. Kulttuuri muutosvoimana näkyy selonteossa hyvin, mutta kulttuurin merkitys yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta voisi olla selkeämmin läsnä.

Parkkola Timo

Humanistinen ammattikorkeakoulu - Kulttuurituotannon vahvuusala

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisäisimme visioon myös kansainvälisyyden.

“2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.”

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Uusi ehdotus muotoiluun:

Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. Itseisarvonsa lisäksi

kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovan sektorin toimijoille. Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kannatamme toimenpiteinä toimenpidekokonaisuuden "Kansainvälistyvä kulttuuri" alla olevia toimenpiteitä. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Lisäksi kannatamme kansainvälistymistä tukevien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista sekä taiteen ja kulttuurin osuuden kasvattamista vienninedistämismatkoilla ja valtionvierailujen yhteydessä. Pidämme erittäin tärkeänä, että sitoudutaan pitkällä tähtäimellä rahoituksen kasvattamiseen – selonteon mukaan tavoitteena on, että vuonna 2040 kulttuuribudjetin osuus BKT:sta on 2%. Rakenteellisiin uudistuksiin liittyen kannatamme valtioneuvostotasaisen ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista, sekä rahoittajien tulevaisuusfoorumia, jotka tukee alan pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä. Tietoperustaa on vahvistettava ja kansainvälistä – erityisesti eurooppalaista ja myös pohjoismaista – yhteistyötä on lainsäädäntöä ja rakenteita uudistettaessa tiivistettävä. Toivomme, että toimeenpanosuunnitelmaa tehtäessä Benelux-alue huomioitaisiin yhtenä fokusalueena, kun puhutaan Suomen kansainvälisestä kulttuuriviennistä. Benelux-alueella pidetään kulttuurin resursseista kiinni, vaikka suhdanteet vaihtelevat. Esimerkiksi Hollanti rahoittaa kulttuuria 1,1 % valtion budjetista ja toimijoiden omarahoitus on vahvaa. Belgiassa puolestaan panostetaan kokeellisuuteen ja ollaan uteliaita, mikä helpottaa suomalaistoimijoiden kentälle pääsyä ja madaltaa kynnystä yhteistyöhön. Luxemburgissa on erittäin vahva kaupallinen taidemarkkina, sen rahoitusalan kansainvälisen statuksen myötä. Potentiaali on valtava, kansainvälinen kasvu ja menestys on mahdollista, mutta vaatii alkuinvestointeja eikä ainakaan leikkauksia. Benelux-maiden yhteiskunnat ovat avoimia ja innovatiivisia: Siinä missä Suomi on maailma 6. innovatiivisin talous, Alankomaat on heti seitsemäntenä (2023 Global Innovation Index 2023). Luovan talouden innovaatioissa Suomi on kuitenkin vasta sijalla 16. ja edellä ovat sekä Alankomaat (9.) että Luxembourg (11.). Alueella puhutaan laajasti englantia ja se on suomalaisille tekijöille merkittävä tekijä, koska se on kieli, jolla suomalaiset mielellään kommunikoivat.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuri-instituutit ja Benelux-instituutti ilmoittautuvat mukaan kulttuuripoliittisen selonteon erityisesti kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Näkemyksemme mukaan instituuttien asiantuntemuksesta olisi hyötyä erityisesti kansainvälisyysstrategian laadinnassa sekä kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ilmoittaudumme mukaan myös toimenpidesuunnitelman laatimiseen sekä katsomme, että uudessa toimielimessä olisi hyvä olla instituuttiverkoston edustus. mahdollisimman monipuolisesti.

Instituuttien rooli ekosysteemissä, ulkomailla toimivina taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilais- ja tukiorganisaatioina, on erityinen.

Instituuttien kohdemaiden ja Suomen tieteen, taiteen ja kulttuurin, yhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntien ja markkinoiden tuntemusta olisi varaa hyödyntää nykyistä enemmän politiikkavalmistelussa (sekä kulttuuri-, elinkeino-, että ulkopolitiikassa). Niiden osaaminen, asiantuntemus ja kokemus kansainvälistymisestä hyödyttäisi sekä kansainvälisyysstrategiatyötä että alan tulevaa kehittämistä.

Instituutit tekevät sekä bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt sekä vuoropuhelun, vaihdon, viennin ja kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen sekä ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävänsä kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi.

Instituutit voisi puolestamme mainita selonteossa taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen ja luovan alan vientimahdollisuuksien yhtenä keskeisenä mahdollistajana. Instituuteilla on jo nyt, kansainvälistymisen ja viennin edellyttämät, selonteossakin mainitut: “ kohdemarkkinoiden hyvä tuntemus ja läsnäolo sekä laajat yhteistyöverkostot. ” (s. 53). Nyt selonteossa mainitaan tässä yhteydessä Business Finland.

Olemme samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että keskeisiä esteitä kulttuurialan kansainvälisyydelle ovat “Strategisen suunnittelun ja investointikyvyn puute [..], s.53

Strategista kumppanuutta Suomen ulkomailla sijaitsevien eri alojen toimijoiden välillä tulisi vahvistaa ja tätä tukee poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistyminen myös Suomessa. Vaikuttavaa, koko Suomea hyödyntävää, kansainvälistymistä on syytä tehdä yhdessä eri taiteenlajien sekä hallinnonalojen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tämän osalta yhdyimme Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n lausuntoon.

Boxberg Laura
Suomen Benelux-instituutti - Laura Boxberg, johtaja

Lausunto

11.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Helsingin kaupunki pitää visiota valtion kulttuuripoliittiseksi tavoitetilaksi 2040-luvulle kannatettava ja vision aikajänne on riittävän kaukana tulevaisuudessa. Visio maalaa kunnianhimoisen ja tavoitteellisen tulevaisuuskuvan, joka on linjassa Helsingin kaupungin taide- ja kulttuurivision 2030 linjausten ja Helsingin kaupunkistrategiassa tunnistettujen pitkän tähtäimen muutosvoimien ja tavoitteiden kanssa. Visiosta tunnistaa myös pohjoismaisissa yhteiskunnissa laajasti jaetun käsityksen kulttuurin ja taiteen merkityksestä yhteiskuntaa uudistavana ja sen elinvoimaa lisäävänä voimana.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Helsingin kaupunki pitää kaikkia pitkän aikavälin kulttuuripolitiikan neljää tavoitetta kannatettavina.

Helsinki katsoo selonteon tavoin, että nykytilan parantamiseksi ja vision tavoitteisiin pääsemiseksi kulttuurialalle tarvitaan riittävää uudistus- ja muutosvoimaa. Toimialan rakenteita ja rahoitusta on jatkuvasti asteittain uudistettava yhteiskunnan muuttuessa. On hyvä, että toimenpiteitä halutaan kohdentaa paitsi kulttuurialaan, viranomaisiin ja niiden yhteistyöhön, myös politiikkatason toimintaan. Selonteko ei suoraan ehdota sisällöllisiä rakenteellisia muutoksia tai uudistuksia tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan tunnistaa niitä ja siirtää niiden edistämisen ja toimeenpanon

tulevaisuuteen. Selonteon toteuttamiseksi laadittava toimenpidesuunnitelma muutosmittareineen onkin avainasemassa ja antaa toteutuessaan selonteon tavoitteiden saavuttamiselle merkityksen.

Selonteossa viitataan monesti taiteen ja kulttuurin monipuoliseen hyödyntämiseen. Helsingin kaupunki yhtyy tavoitteisiin, mutta painottaa, että uudistuskykyinen luova ala tarvitsee myös taiteellista työskentelyä ilman etukäteen määriteltyä hyötyä sekä tällaisen työskentelyn edellytysten turvaamista.

Helsingin kaupunki katsoo, että kaikissa yhdeksässä ehdotetussa toimenpidekokonaisuudessa on tärkeitä tavoiteltavia ja edistettäviä asioita. Luovat tekijät ovat kasvun ja elinvoiman ytimessä, sen vuoksi ehdotukset, jota edistävät myös taiteen ja kulttuurin perusrakenteen uudistamista ja rahoituksen ja ansainnan monimuotoistumista ovat hyvin tärkeitä.

Helsinki pitää myös kannatettavana ehdotusta uuden neuvoa-antavan toimielimen perustamisesta siten, että suuret kaupungit ovat mukana.

Saamelaisen kulttuurin edistämisen lisäksi on tärkeä huomioida myös muut kotoperäiset kieli- ja kulttuurivähemmistöt, kuten karjalaiset ja romanit.

Ehdotettu hotellivierailujen yhteydessä kerättävä matkailumaksu, jonka tulot ohjattaisiin kulttuuri-, nuoriso- tai liikuntapalveluihin on kuitenkin monessa suhteessa ongelmallinen. Verojen korvamerkitseminen ei ole Suomessa lähtökohtaisesti tällä hetkellä mahdollista eikä sellaista ole verolainsäädännössä toteutettu. Verotulot menevät pääsääntöisesti valtion tai kunnan kassaan ja valtio tai kunta erikseen päättävät, mihin rahat kohdistetaan. Jos tällaiseen maksuun päädyttäisiin, tulisi kerättävät maksut kohdistaa nimenomaan matkailun edistämiseen. Matkailumaksun kerääminen aiheuttaisi hallinnollista taakkaa ja kustannuksia matkailualan yrityksille ja aiheuttaisi epäselvyyttä muun muassa siitä, miltä toimijoilta maksu kerättäisiin (rekisteröidyt majoitusliikkeet, lomamökit, lyhytaikainen asuntovuokraus). Matkailumaksun kerääminen ei tukisi myöskään yhdenvertaisuusperiaatteita. Matkailupalvelujen hintojen korottaminen matkailumaksulla, juuri toteutetun ja suunnitteilla olevien arvonlisäverokantojen korotusten lisäksi, olisi haitallinen vaikutus yritysten kilpailukyvyyn kannalta.

Ehdotukset ovat keskenään eri suuruisia ja vaikutuksiltaan eri tasoisia ja niiden toteutuminen riippuu myös monen muun tahon kuin valtiovallan toimista.

Yksi keskeinen haaste ammattimaisen taiteen tekemiselle on tekijöiden henkilökohtainen talous. Niukat apurahat ja korkeat asumiskustannukset sekä tilavuokrat erityisesti kasvavissa kaupungeissa siirtävät ammattilaisia pois alalta. Tarvitaan laaja-alaisia politiikkatoimia elinkustannusten laskemiseksi ja kulttuuriammattilaisten taloudellisen turvan parantamiseksi.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Toimenpidekokonaisuuksista viisi keskeisintä ovat Helsingin näkökulmasta: (1) Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi. Kulttuurin infrastruktuurin perusrahoituksesta sekä kulttuurin saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehditaan yhteistyössä. Kaikkien osallisuutta kulttuurista edistetään. Erityisesti varmistetaan lasten ja nuorten mahdollisuudet kasvaa kulttuuriin, ja heidän luku-, kieli- ja mediataitojaan vahvistetaan. (2) Kulttuurin tekijät avainasemassa. Teosten hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen. Huolehditaan korvaus, palkkio ja sosiaaliturvajärjestelmien toimivuudesta sekä vahvistetaan ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa. (3) Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa. Valtioneuvostotason ylivaalikautinen toimielin seuraa ja arvioi kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista ja tekee aloitteita kulttuurin edistämiseksi eri politiikka-aloilla. (5) Yhteistyön ja osallisuuden voima. Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyuden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. Elinkeinotoiminnan kasvun näkökulmasta pitää varmistaa, että saatavilla olevia rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä. (6) Yhteinen linja politiikassa. Eri sektoreiden politiikkatoimen täydentävä toisiaan. Kulttuuri osallistuu myönteisesti suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Näiden viiden toimenpidekokonaisuuden lisäksi Helsinki näkee tärkeänä yksittäisenä toimenpiteenä seuraavan: Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bruttokansantuotteesta kaksinkertaistuu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Helsingin kaupunki pitää ansiokasta kulttuuripoliittista selontekoa tarpeellisena ja hyödyllisenä valtion kokoamana tulevaisuuskuvana tärkeästä yhteiskuntapolitiikan osa-alueesta. Selonteon tavoite lisätä parlamentaarista ja sektorirajat ylittävää yhteisymmärrystä siitä, millaista kulttuuria Suomeen halutaan rakentaa, on kannatettava. Selonteossa tunnistetaan myös hyvin, että valtion lisäksi kunnat ja yksityinen sektori ovat keskeisessä roolissa selonteon tavoitteiden toteuttamisessa.

Kaupungeilla on keskeinen rooli selonteossa halutun kulttuurin tuottaman arvon, sivistyksen ja henkisen pääoman, luottamuksen ja vahvan demokratiakehityksen sekä hyvinvoinnin ja kestävä talouden edellytysten tekijänä. Suomen suurimpana kaupunkina ja pääkaupunkina Helsingin ja helsinkiläisten rooli on tässä kehityksessä hyvin olennainen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Helsingin kaupunki jakaa demokraattisena julkisena toimijana selonteossa linjatut kulttuuripoliittikan tavoitteet. Lopullisessa selonteossa voisi tehdä rohkeampiakin priorisointeja ja ottaa kantaa

muutoksen ajureihin, joita kuvaillaan havainnollisesti selonteon liiteosassa. On olennaista, että selonteon toimeenpano vastaisi yhteiskunnan käynnissä oleviin muutoksiin. Palvelujen turvaamiseksi ja yhteiskunnan monimutkaisten ongelmien ratkaisemiseksi kaupunkien ja eri sektorien yhteistyön merkitys kasvaa kohti 2040-luvua. Yhteistyön kehittäminen vaatii kaupungeilta yhä enemmän verkostoyhteistyön osaamista sekä yhteisöllisyyden ja kansalaisten osallistamisen muotoja ja onnistumisia kulttuurin jokaisenoikeuksien toteutumiseksi.

Selonteon aikajänne ja valtion muut ajankohtaiset viestit:

On perusteltua ja realistista, että kulttuuripoliittisen selonteon aikajänne ulottuu riittävän pitkälle tulevaisuuteen. Pitkä aikajänne on kuitenkin myös haasteellinen - selonteossakin todetaan, että yksittäisenä asiakirjana se ei vielä muuta mitään.

Selonteko maalaa yhteistä tulevaisuuskuvaa, mutta samanaikaisesti käytännön tasolla valtio leikkaa taiteen ja kulttuurin rahoitusta vuoden 2025 talousarviossa ja kaavailee kulttuurin säästötoimia myös tuleville vuosille. Tämä siitä huolimatta, että Veikkauksen tuoton siirryttyä valtion budjettiin yleiskatteiseksi vuoden 2024 alusta, sovittiin että taiteen ja kulttuurin rahoitus pysyy ennallaan seuraavat kolme vuotta. Lyhyen ja pitkän tähtäimen ehdotukset ovat ristiriidassa vuotta 2025 koskevan kulttuuribudjetin osalta: kukoistavaa toimintaympäristöä koskevassa toimenpide-ehdotuksessa (s. 29) asetetaan tavoitteeksi rahoituksen ennakoitavuuden parantaminen lisäämällä monivuotisten avustusten määrää. Samalla opetus- ja kulttuuriministeriön alainen taiteen edistämiskeskus on kulttuurin leikkauspäätösten toteuttajana vastikään viestinyt harkitsevansa monivuotisista rahoitusvälineistä luopumista tiukentuvan budjetin seurauksena. Lisäksi osana valtionhallinnon säästötoimia Tilastokeskus esittää eräiden tilastojen lakkauttamista, ml. kulttuuri-, joukkoviestintä- ja vapaa-ajan osallistuminen -tilastot. Mikäli lakkautuspäätös toteutuu, loppuu tilastojen tuotanto tämän vuoden lopussa. Edellä kuvatut viestit ovat suorassa ristiriidassa selonteon tavoitteiden kanssa.

Selonteko ei ota voimakkaasti kantaa rakenteellisiin muutoksiin, joita sen toteuttamiseksi tarvittaisiin, vaan jättää ne tulevien jatkoselvitysten ja toteuttamissuunnitelman tehtäviksi. Tämä onkin monilta osin perusteltua, mutta silti olisi ollut toivottavaa, että selonteossa olisi toimenpide-ehdotusten osalta otettu huomioon rinnakkain tämän valmistelun kanssa tehtävä, kattava Sivistyshallinto 2030 -uudistushanke, jonka tavoitteena on huomattavia rakenteellisia muutoksia juuri opetus- ja kulttuuriministeriön alan virastojen uudistamiseksi. Mikä on näiden tavoiteasiakirjojen rakenteellisten uudistusten välinen yhteys opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla?

Kaupunkien roolin vahvempi näkyminen:

Helsingin kaupunki pitää hyvänä, että selonteossa tunnistetaan aiempaa selvemmin suurten kaupunkien rooli kulttuuripolitiikan käytännön toteuttajina. Tästä kannatettavana esimerkkinä ja ehdotuksena on laajapohjaisen kestävästä kasvusta edistävän toimielimen perustaminen niin että mukana olisivat myös suuret kaupungit (s. 26).

Selonteon liiteosassa (s. 37–40) on käsitelty kuntien ja alueiden eriytymiskehitystä ja kulttuuriin osallistumista. Onkin myönteistä, että kaupunkien kasvava rooli kulttuurin elinvoiman ja yhteisöllisyyden ja kansainvälisyyden tosiasiallisena alustana, suunnannäyttäjänä ja mahdollistajana on tunnistettu liiteosiossa. Tämän muutoksen olisi kuitenkin hyvä näkyä selkeämmin itse kulttuuripoliittisessa selonteossa. Kansallisen kulttuuripolitiikan suuntaviivoissa on tärkeitä tunnistaa, että isojen kaupunkien ja pienempien kuntien ja alueiden toimenpiteiden tulisi olla eriytyneitä, toimintaympäristöön ja ekosysteemiin nähden tarkoituksenmukaisia. Tämän ei tule tarkoittaa eriarvoista kehitystä, mutta kaupunkien erilaisuuden huomioon ottamista ei voi liikaa korostaa. Kaupunkien kasvun tukeminen ja mahdollistaminen koituu koko maan hyväksi.

Suurten muutosvoimien merkityksen korostaminen on tärkeää:

Selonteon liiteosassa on käsitelty tunnistettuja keskeisiä muutosvoimia ja niiden vaikutuksia. Näiden käsittelyyn tarvitaan sopeutumiskykyä, innovatiivisuutta ja kykyä tehdä pitkän aikavälin strategisia päätöksiä. Keskeisiksi muutosvoimiksi on tunnistettu ilmastonmuutos sekä luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ehtyminen. Myös demografinen muutos vaikuttaa kulttuuripolitiikassa kaikkeen. Suomen ja erityisesti pääkaupunkiseudun väestö monimuotoistuu ja ikääntyy vauhdilla samalla kun syntyvyys laskee (s. 54–58).

Ilmastonmuutoksen, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ehtymisen sekä demografisten muutosten vaikutukset ovat hyvin keskeisiä ajureita ja niillä tulee olemaan olennainen ja laaja merkitys myös kulttuuripolitiikan toteuttamisen edellytyksissä.

Helsinki on linjannut omassa kaupunkistrategiassaan ilmastokriisin torjunnan ihmiskunnan yhteiseksi haasteeksi, jonka puolesta kaikkien tulisi tehdä enemmän kuin oma osuutensa.

Helsinki on päämäärätietoisesti ja pitkäjänteisesti toteuttanut tavoitettaan hiilineutraaliudesta vuonna 2035. Myös selonteon tavoitteiden kautta tulee jatkaa sopeutumista ilmastonmuutoksen seurauksiin tavalla, jolla suojaamme elämänmuotoamme, infrastruktuuria ja omaisuutta.

Ilmastonmuutoksen ohessa on edennyt toinen maapallon ja luonnon rajallisuuden ilmentymä, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja lajien kato. Luonnon monimuotoisuus ja monipuolisuus ovat arvokkaita itsessään ja myös elintärkeitä ihmisten henkiselle ja fyysiselle

terveydelle ja kulttuurin edellytyksille. Luonnon monimuotoisuuden taloudellinen merkitys on tärkeää tiedostaa. Kaupungistuminen ja kaupunkikulttuuri voivat toimia luonnon kannalta myönteisenä voimana, koska kaupungeissa on helppo elää ilmaston ja ympäristön kannalta kestävä elämää.

Helsingin kaupunki korostaa väestön monimuotoistumisen ja kulttuurienvälisyyden merkityksen ja ikääntymisen sekä siihen liittyvän kestävyysvajeen suurta merkitystä erityisesti kaupungeissa. Vaikka eliniän pidentyminen lisää hyvän elämän mahdollisuuksia, tulee kaikkien voida ikääntyä arvokkaasti ja saada viimeisinä elinvuosinaan hyvää hoivaa. Monipuolinen kulttuuritarjonta on oleellinen osa ikääntyneiden hyvinvointia, ja tämän kasvavan ikäryhmän mahdollisuudet saavuttaa kulttuuria on taattava. Hoivatyön ja kulttuurin yhdistäminen eri keinoin on tulevaisuuden arkea, ja se tulisi ottaa huomioon myös niin luovien kuin hoitoalan koulutuksessa.

Helsinki korostaa myös koulutuksen merkitystä kulttuurin elinvoimaisuudelle. Tämän toteutuminen edellyttää kelpoisen, pedagogisen koulutuksen saaneen henkilökunnan turvaamista varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen.

Suomalaisten keskimääräisen eliniän nousu, syntyvyyden aleneminen ja nuorten ikäluokkien pieneneminen luovat julkistalouden haasteen, joka näkyy kestävyysvajeena eli kuntien ja valtion talouden ennakoituna heikkenemisenä. Työikäisen väestön osuuden pieneneminen heikentää verotulojen ja sosiaaliturvamaksujen kertymää, samalla kun hoiva- ja eläkemenot kasvavat. Helsingillä ei ole ollut kestävyysvajetta, koska helsinkiläisten ja erityisesti lasten ja nuorten määrän ennustetaan kasvavan. Ikääntyminen lisää kuitenkin painetta sille, että valtio pyrkii ohjaamaan yhä suuremman osan Helsingissä syntyvistä verotuloista tulontasauksen kautta koko maalle. Tässä muutoksessa tulisi ottaa paremmin huomioon kaupungistumisen ja segregatian vastaiset muutostarpeet.

Moninaisuuden ja inklusion näkökulmasta selonteon näkökulma tuntuu eriyttävältä enemmän kuin yhdistävältä. Selonteossa puhutaan ensisijaisesti monikulttuurisuudesta ja laajempi moninaisuuden tavoite jää vähemmälle huomiolle.

Myös maahanmuutto näkyy ja on keskittynyt vahvasti suuriin kaupunkeihin ja pääkaupungin alueelle. Selontekoasiakirjan liitteenä on tuoreet (2023) opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset kulttuurisen moninaisuuden edistämiseksi taiteen ja kulttuurin alalla. Maahanmuuttaneita tai maahanmuuttavia ei tulisi käsitellä tai nähdä rajatusti kohderyhmänä, joille suunnitellaan toimenpiteitä vaan osana yhteiskuntaa ja kansalaisina joiden kanssa yhteiskuntaa rakennetaan yhdessä.

Nyfors Maria
Helsingin kaupunki

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin tulevaisuuskestävyyden takaamiseksi on tärkeää kehittää pitkäjänteisiä rahoitusmalleja, jotka eivät ole riippuvaisia poliittisista suhdanteista. Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien osalta tämä tarkoittaa vakaata tukijärjestelmää, joka mahdollistaa niiden toiminnan jatkumisen myös taloudellisesti haastavina aikoina. Lisäksi tulisi kannustaa digitaalisten julkaisualustojen ja uuden teknologian hyödyntämiseen, jotta lehdet voivat tavoittaa laajemman yleisön ja sopeutua muuttuvaan mediakenttään.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kultti ry: n rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on varmistaa moniäänisyyden ja valtavirran ulkopuolisten äänten kuuluminen yhteiskunnassa. Edustamamme kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehdet tarjoavat foorumeita syvälliselle keskustelulle taiteen, tieteen ja yhteiskunnan kysymyksistä. Yhdistyksen tehtävänä on edistää riippumatonta julkaisutoimintaa, joka tukee sanan- ja mielipiteenvapautta, vahvistaa kulttuurista moninaisuutta sekä yhteiskunnallista resilienssiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry kiittää mahdollisuudesta lausua mielipiteensä kulttuuripoliittisesta selonteosta. Selonteossa esitetyt tavoitteet kulttuurin ja taiteen merkityksestä demokraattisen yhteiskunnan vahvistamisessa sekä kestävässä tulevaisuudessa ovat äärimmäisen tärkeitä ja linjassa sen arvon kanssa, jonka uskomme kulttuurin voivan tuottaa yhteiskunnalle.

Kulttuuri on keskeinen yhteiskunnan muutosvoima ja identiteetin rakentaja. Se tarjoaa puitteet kriittiselle ajattelulle, yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja vuoropuhelulle eri ihmisryhmien välillä. Kulttuurin kautta luomme yhteistä ymmärrystä ja annamme tilaa moninaisuudelle, joka on demokratian kulmakivi. Kulttuuripolitiikan tavoitteena on huolehtia kulttuurin saavutettavuudesta ja osallistavuudesta, ja se on tärkeää myös osallisuuden kokemuksen vahvistamiseksi sekä yhteiskuntarauhan ylläpitämiseksi. Ilman kulttuuria ei ole vahvaa demokratiaa, sillä kulttuuri tarjoaa alustan, jossa erilaiset äänet voivat tulla kuulluksi ja näkemykset kohdata.

Selonteon näkökulmasta on kuitenkin erityisen huolestuttavaa, että kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehdet jäävät siinä mainitsematta.

Nämä lehdet eivät ole pelkästään osa kulttuurikenttää, vaan niiden merkitys ulottuu syvälle demokratian ja sananvapauden ytimeen. Kulttuurilehdet ovat avoimia ja moniäänisiä foorumeita, joissa yhteiskunnalliset kysymykset, kulttuuri-ilmiöt, taide, tiede ja mielipiteet kohtaavat. Ne tuovat esiin asioita, joita ei välttämättä kuulla valtamediassa, ja tukevat näin yhteiskunnan monimuotoisuutta ja kriittistä keskustelua. Tämän vuoksi kulttuurilehtien rooli on keskeinen sananvapauden ja mielipiteenvapauden toteutumisessa. Ne lisäävät ymmärrystämme yhteiskunnan moninaisuudesta, tuovat esiin erilaisia ajattelutapoja ja vahvistavat yhteiskunnallista resilienssiä.

Kulttuuri- ja mielipidelehtien toimintamahdollisuuksien heikkeneminen tai rahoituksen leikkaukset uhkaavat näiden lehtien olemassaoloa ja samalla myös mahdollisuutta ylläpitää avointa ja monipuolista julkista keskustelua. Kun resurssit pienenevät, kulttuurilehdet joutuvat yhä tiukempien valintojen eteen, mikä vähentää kulttuurista monimuotoisuutta ja kaventaa yhteiskunnallisen keskustelun tilaa. On tärkeää huomata, että vaikka kulttuurilehtien kenttä on kooltaan pieni, sen vaikutukset ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä ja moninaisia.

Kulttuurilehtien tukeminen on välttämätöntä, jotta kulttuuripoliittiset tavoitteet saavutetaan ja jotta kulttuurin tuottama arvo ulottuu mahdollisimman laajalle yhteiskunnassa. Selonteossa esitetään,

että kulttuuripolitiikan avulla pyritään takaamaan kulttuuriperinnön elinvoimaisuus ja lisäämään taiteen ja kulttuurin kysyntää ja tarjontaa. Tämä ei ole mahdollista ilman kulttuurilehtiä, jotka dokumentoivat, analysoivat ja välittävät kulttuuria ja taidetta sekä tarjoavat alustan niiden arvottamiselle ja kritiikille.

Kultti ry korostaa, että kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehdet ovat oleellinen osa kulttuuripolitiikan arvoketjua, ja niiden merkitys sananvapauden, mielipiteenvapauden, demokratian ja kulttuurisen moninaisuuden kannalta on kiistaton. Näiden lehtien tukeminen ja niiden toimintaedellytyksistä huolehtiminen on keskeistä, jotta voimme turvata monipuolisen ja demokraattisen kulttuurisen keskustelun, joka rikastuttaa yhteiskuntaamme ja edistää sen kehitystä.

Ylisirniö Helinä
Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuuripoliittinen selonteko on strategia, joka mahdollistaa Suomen taide- ja kulttuuripolitiikan pitkäjänteisen kehittämisen vuoteen 2040 saakka. Valtioneuvosto antaa kulttuuripoliittisen selonteon eduskunnalle syyskaudella 2024. Turun kaupunki kannattaa visiota sekä tavoitteita, jotka kulttuuripoliittiseen selontekoon on kirjattu. Tärkein toimenpidekokonaisuus on ”Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi”. Viisi tärkeintä ja kiireellisintä toimenpidettä mielestämme ovat: Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään kulttuuri- ja taidekasvatus- ja opetustoimijoiden yhteistyötä mm. kansallisten taidekasvatuksen ja -koulutuksen visioiden

toimeenpanolla. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta ja uudistumisesta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kunnat ovat merkittäviä kulttuuripalveluiden ja infrastruktuurin rahoittajia valtion ja säätiöiden ohella, ja niillä on lakisääteinen tehtävä. Tästä syystä olisi erittäin tärkeää, että suurimmat kaupungit (esim. Helsinki, Turku, Tampere, Oulu) olisivat edustettuina mahdollisissa selonteon jatkovaiheissa. Kunnissa on niin ikään kaikkein vahvin ymmärrys ja kokemus kulttuurin saavutettavuudesta eri ikäisille ja erilaisista sosioekonomisista taustoista tuleville ihmisille.

Turku on vuonna 2022 antanut yhteisen Kulttuurilupauksen: Taiteen ja kulttuurin aika. Lupaus on strateginen ja visiomainen näkymä kulttuurin kehittämisestä Turussa vuoteen 2029.

Kulttuurilupauksen sisällöissä on tunnistettu samoja teemoja ja kokonaisuuksia kuin selonteossa.

Turun kaupunki on pitkään kehittänyt taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä yhteistyössä erityisesti taiteen vapaan kentän kanssa. Kulttuurilupaus toi toimenpiteet näkyväksi ja loi

kehittämiselle suuntaviivat. Kaupungin ja kulttuurialan kumppanuuksilla pyritään myös tukemaan asukkaiden yhteenkuuluvuuden tunnetta, hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa. Kulttuuri nähdään kaupungin elin-, veto- ja pitovoiman vahvistajana.

Turun kaupunki on investoimassa kulttuuriin 2020-luvulla noin 200 miljoonaa euroa. Kulttuuri on ollut viime vuosina tärkeä osa kaupunkipolitiikkaa, mille kulttuuripääkaupunkivuosi 2011 loi vahvan pohjan. Musiikkitalo Fuuga, taidemuseo WAM:n peruskorjaus ja laajennus, Taiteen talo sekä kokoelmatilat taide- ja kulttuurihistoriallisille teoksille ovat esimerkkejä siitä. Turun kaupunki on myös lisännyt vuosina 2018–2022 avustusmäärärahoja taiteen vapaalle kentälle.

Samanaikaisesti kulttuurin perusrakenteissa on edelleen kehitettävää: kulttuurin alueellinen ja sosioekonominen saavutettavuus, taiteen perusopetuksen kehittäminen, yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sekä taiteentekijöiden rahoituspohjan monipuolistaminen ovat asioita, jotka edellyttävät vahvoja toimenpiteitä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon selkeä ansio on sen pitkäjänteinen kurottaminen vaalikausien ja poliittisten voimasuhteiden yli. Samanaikaisesti se haluaa turvata ja vahvistaa perustaa, mutta myös luoda uusia rakenteita muuttuvassa maailmassa.

Selonteossa nostetaan keskiöön tärkeimmät kohderyhmät: lasten ja nuorten kulttuurinen osallisuus sekä taiteen vapaan kentän ammattilaiset. Taiteen ja kulttuurin tarjonta ja niiden verkostomainen luonne on tunnistettu, samoin vastuumme kulttuuriperinnöstä. Kansainvälisyyttä käsitellään sekä toimintaympäristönä että väestörakenteen tilana. Toimenpidekokonaisuudet ovat relevantteja. Toimenpiteiden määrä on niin runsas, että myös fokuoimisen varaa olisi.

Selonteko on osin ristiriidassa kulttuuriin kohdistuneiden kovien leikkausten kanssa. Kulttuurialan jälleenrakentaminen ei ole itsestään selvää, eikä taidekentän luottamus palaudu automaattisesti. Jää siis nähtäväksi, millainen rooli kulttuuripoliittisella selonteolla tulee olemaan.

Niemi-Nagy Niina

Turun kaupunki, vapaa-aikatoimiala - kulttuurin palvelukokonaisuus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana ["3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi" Pohjois-Savon liitto esittää, että toimenpide muutetaan muotoon: Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus ja rahoitus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, liikkuvat palvelut, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. " 3.4. Uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen" • Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä

kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken. • Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. •

Varmistetaan, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta. "3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa" • Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjä rakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Pohjois-Savon liitto edistää kulttuurin ja luovien alojen kehittämistä mm. strategia- ja ohjelmatyöllä, rahoituksella ja maakunnallisen kulttuurin ja luovien alojen työryhmän koordinoinnilla sekä ylimaakunnallisella verkostotyöllä. Teemme tiivistä yhteistyötä alueen kuntien, kulttuuritoimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa edistääksemme kulttuurin asemaa ja näkyvyyttä niin aluekehityksessä kuin julkisessa keskustelussa. Teemme vaikuttamistyötä kulttuurin valtionrahoituksen turvaamiseksi, jotta kulttuuri olisi kaikille saavutettavissa. Maakunnan liitto saattaa yhteen niin julkisen, yksityisen kuin kolmannen sektorin toimijaverkostoja.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisen selonteon kaikki tavoitteet ja toimenpiteet ovat tärkeitä ja tavoiteltavia 2040-luvulle. Erytisen suuri merkitys tulee olemaan selonteon toimenpidesuunnitelmalla, joka linjaa konkreettisen tekemisen ja aikataulut. Pohjois-Savon liitto näkee tärkeänä, että toimeenpanosuunnitelman valmisteluun osallistuu kattavasti eri alueita edustavia kehittäjiä, rahoittajia sekä kulttuurin ja luovien alojen toimijoita.

Pohjois-Savossa halutaan varmistaa omaleimaisen kulttuurin säilyminen eli tekijöiden pysyminen alueella ja ansainmahdollisuudet. Kulttuurin tekemisen ja kehittämisen rakenteet on oltava olemassa myös harvaan asutuilla alueilla. Erytistä huomiota on kiinnitettävä erilaisista kansallisuuksista tulevien ihmisten kulttuurin saavutettavuuteen ja mahdollisuuteen työskennellä alalla.

Kunnat ovat pääosin vastuussa kulttuuristen perusoikeuksien toteutumisessa. Kulttuuripalveluilla vahvistetaan asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta. Alueen veto- ja pitovoima on riippuvaista saatavilla olevista kulttuurin peruspalveluista. Siksi myös pienemmissä kunnissa ja kaupungeissa tulee olla ammattitaitoista resurssia kulttuuripalveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen. Tämä varmistetaan oikeasuhtaisella valtion rahoituksella.

Tulevaisuudessa on tärkeää varmistaa taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuus ja saavutettavuus lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Pohjois-Savon liitto korostaa, että se kannattaa toimenpideohjelmaa, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoihin.

Maaseudun elinvoimaisuuden näkökulmasta esimerkiksi kansalais- ja musiikkiopistoverkostojen toiminta luo pitovoimaa harrastusmahdollisuuksien muodossa ja antaa mahdollisuuden taiteen perusopetukseen. Pienillä paikkakunnilla kirjastoilla on merkittävä rooli väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen. Kirjastojen saavutettavuus ja rahoitus ovat näin ollen keskeisiä myös osallisuuden edistämisessä.

Tulevaisuudessa tulee vahvemmin tunnistaa kulttuurin ja luovien alojen monialainen toimijakenttä ja monipaikkaisuuden merkitys kulttuuri- ja luovien alojen tekijöille. Taiteilijoiden ja luovien alojen tekijöiden osaamista tulee hyödyntää suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa prosessien alusta lähtien.

Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelijalla tulee olla mahdollisuus opiskelujen kautta yrittäjyysvalmiuksia. Yrittäjyys ei ole ainoa luovan alan toimijan ansaintamahdollisuus vaan erilaisia organisaatioita tulee rohkaista palkkaamaan heitä työntekijöiksi.

Taiteen edistämiskeskus on merkittävä taiteen edistämisen asiantuntija- ja palveluvirasto ja sen rooli tulisi näkyä selonteon kehittämistoimenpiteissä. Taidetoimikuntalaitoksen uudistamisessa tulee säilyttää vahva koko Suomen edustus. Edustuksellisuus ei voi pohjautua ainoastaan asuinpaikkaan vaan vertaisarvioijilla tulee olla laaja taiteen kentän tuntemus ja vertaisarvioijien valinnan tulee olla läpinäkyvää. Kuka käyttää valtaa, kun vertaisarvioitsijoita valitaan? Tulee välttää päätöksenteon polarisoitumista.

Kulttuurialalla on merkittävä rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä. Kulttuuri ja luovat alat edistävät ihmisten jaksamista häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Kulttuuri ja taide tukevat ihmisten henkistä hyvinvointia. Hyvinvointialueiden kanssa tehtävä yhteistyö on tässä keskeistä. Kulttuurin sisältöjen ja taiteen merkitys tulee tunnistaa kansalaisia yhdistävänä tekijänä. Kulttuurialalle tulee kehittää alustoja, jotka varmistavat kulttuurialan palveluiden saatavuuden poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Mikäli Suomen hallituksen tavoitteena on koko Suomen kauttaaltan asuttaminen, niin Itä-Suomen kulttuurin elävänä ja aktiivisena pitäminen on osa valtakunnallista kokonaisturvallisuutta.

Venäjä-yhteistyön ja -matkailijavirran päättyminen on vaikuttanut itäsuomalaisten kulttuuri- ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuuksiin. Itä-Suomen matkailussa tulee siksi kehittää innovatiivisia ympärivuotisia matkailutuotteita. Tarvitaan matkailu- ja luovien alojen yritysten

uudistumista, kestävyteen ja vastuullisuuteen tähtääviä tuotteistamistoimenpiteitä, kuten yhteisiä kiertomatkatuotteita sekä luonnon ja kulttuurin yhdistäviä matkailutuotteita.

Pohjois-Savon liitto suhtautuu myönteisesti ylivaalikautisen valtioneuvostotasaisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamiseen sekä vuosittaisen monialaisen ja poikkihallinnollisen kulttuurifoorumin järjestämiseen. Näin voidaan taata pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan kehittäminen sekä kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden toteutuminen. Toimielimen kokoonpanossa ja kulttuurifoorumin näkökulmissa tulee huomioida laaja-alaisen taiteellisen ja taloudellisen näkemyksen lisäksi alueellinen edustus.

Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta.

Huttunen Tuulikki
Pohjois-Savon liitto - Aluekehitys

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Suomeen tulisi luoda mediapoliittinen ohjelma. Sen avulla voisimme tarkastella media-alan vaikuttavia asioita kokonaisuutena sekä Suomessa että kansainvälisesti. Päätöksentekorajat ylittävän yhteisen mediapolitiikan avulla pääsisimme tarkastelemaan mediaa kansalaisen näkökulmasta. Mediapoliittisen ohjelman avulla voidaan tarvittaessa luoda Pohjoismaiden tasoa vastaava mediatukijärjestelmän, jonka painopisteenä on sisällön tekeminen ja pyrkimyksenä sivistyksen lisääminen ja lukutaitoisen väestön kehittäminen. Mediapoliittinen ohjelma on myös konkreettinen keino kaikenikäisten kansalaisten medialukutaidon parantamiseen. Kulttuurinen huoltovarmuus edellyttää laaja-alaista ja demokraattista mediaa. Osa

tätä ovat esimerkiksi kulttuurilehdet, joilla on oleellinen merkitys keskustelun avaajana ja taidejournalismin monipuolistajana, ja siksi niiden tukitasoa tulee kasvattaa ja tukimuotoja kehittää. Journalistiliitto pitää järkevänä tavoitetta vahvistaa lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja. Yksi keskeinen toimenpide tämän toteuttamiseksi on laskea kirjojen ja lehtien arvonlisäverokantaa. On kuitenkin tärkeää huomata, että mediataitojen kehittämistä tarvitaan myös koko väestötasolla. Siksi Journalistiliitto pitää tähdellisenä luonnoksen kohtaa (s. 23), jossa todetaan: "Panostetaan kaikenikäisten hyvän medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä, jotta taataan ihmisten henkilökohtainen hyvinvointi, kansallinen resilienssi sekä turvallisuus ja demokratiakehitys." Journalistiliiton näkökulmasta mediataitoja ja medialukutaitoa ei kehitetä yksinomaan mediakasvatuksella, vaan myös turvaamalla laadukkaan median toimintaedellytykset. Lisäksi Journalistiliitto kannustaa pohtimaan, millaisin toimin yhteiskunnassa ehkäistään disinformaation ja misinformaation ja esimerkiksi valtiollisten vaikutusyritysten kielteisiä seurauksia. Journalistiliitto on jo aiemmin eri yhteyksissä mm. lausueessaan luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista (Diaarinumero VN/30737/2022), tuonut ilmi, että medianlukutaito on osa disinformaation torjuntaa. Siksi disinformaation torjunnassa on ensiarvoisen tärkeää huolehtia siitä, että jokainen kansalainen erottaa journalismin muusta viestinnästä. Tiedon luotettavuuden tunnistaminen pitäisi olla huoltovarmuuteen liittyvän mediakasvatustyön ydintä. Lahjoitusten verovähennysoikeuden osalta on pidettävä huolta siitä, ettei kulloinkin hallitus erikseen poliittisesti määrittele mitkä alat pääsevät verovähennysoikeuden piiriin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Edustamme noin 14 000 jäsentä, jotka tekevät työtä mm. lehdistössä, kustannusalalla ja elokuva- ja tv-alalla, niin Ylellä, itsenäisissä tuotantoyhtiöissä kuin MTV:llä. Jäsenemme työskentelevät niin työsuhteissa kuin freelancereina. Annamme mielellään lisää tietoa edustamiemme alojen tekijöiden työntekeemisestä, asemasta sekä tarjoamme asiantuntemusta media- ja kulttuuripoliittikkaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toimenpidekokonaisuuksien osalta nostamme esille myös seuraavan toimenpide-ehdotuksen "Kulttuurin tekijät avainasemassa". Sen osalta tuomme esille seuraavia toimenpide-ehdotuksia:

Kiitämme, että tekijät on nostettu selonteossa avainasemaan. Selonteko ei kuitenkaan huomioi hallitusohjelman työelämä- ja sosiaaliturvatoimien heikentävää vaikutusta kulttuurialan pätkättöissä työllistyvien ansioihin ja asemaan. Kulttuuriala ja sen tekijät tarvitsevat pitkäaikaisen näkymän rahoitukseen ja sen jatkuvuuteen. Rahoituksen ailahtelevaisuus ja siitä leikkaaminen, vaikuttavat heikentävästi tekijöiden asemaan ja mahdollisuuksiin luoda kulttuuria.

Kulttuurialan tekijöissä on myös huomattavasti itsensäyöllistäjiä. EU-komissio on antanut syksyllä 2022 suuntaviivat itsensäyöllistäjien kollektiivisesta neuvotteluoikeudesta. Varmistamalla, että neuvotteluoikeus toteutuu myös Suomessa, voidaan vaikuttaa kulttuurialan itsensäyöllistäjien toimeentuloon ja asemaan työmarkkinoilla.

Ei-vakituisten ja kokoaikaisten palkkatyösuhteiden ongelmia voidaan korjata mm. lyhentämällä työssäoloehdot, jotta myös pätäkätöissä työllistyvät pääsevät helpommin työssäoloehdon piiriin. Lisäksi työttömyyspäivärahan suojaosa tulisi palauttaa, koska siitä luopuminen on vaikuttanut erityisesti heihin, jotka työskentelevät aloilla, joissa työ on tyyppillisesti osa-aikaista tai keikkaluonteista, ja joissa toimeentuloa täydennetään sovitellulla työttömyysetuudella. Lisäksi työttömyysturvainsäädäntöä ja -käytäntöjä on selkeytettävä edelleen niin, että työvoimapolitiittisten edellytysten arviointi tapahtuu yhdenmukaisesti ja ennakoitavasti ympäri maata.

Tekijät ovat edelleen neuvotteluissa heikommassa asemassa ja nykyistä tekijänoikeuslainsäädäntöä tulee kehittää edelleen. Tekijänoikeuslain muutoksien vaikutuksia tulisi seurata, sillä muutokset eivät automaattisesti lisää avoimutta tai paranna tekijöiden neuvotteluasemaa, kun tekijät sopivat tekijänoikeuksiensa luovuttamisesta ja siitä maksettavista korvauksesta. Muutoksien tulisi lisätä tekijöille tulevia korvauksia. Sisällöntekijöiden asemaan ja luoviin aloihin vaikuttavat EU-direktiivit on toteutettava Suomessa niin, että tekijän asemaa parannetaan nykyisestä.

Muut huomiot:

Luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi ei ole lainkaan mainintaa Ylestä, vaikka Yle on merkittävä kulttuuri-instituutti. Jo lakisääteisesti Ylen tehtävänä on tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä sekä tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta sekä huolehtia ohjelmatarjonnasta myös vähemmistö- ja erityisryhmille. Journalistiliiton näkökulmasta näitä Ylen kulttuuritehtäviä on vaalittava ja tuettava. Yle on esimerkiksi keskeinen kotimaisen elokuvan rahoittaja, mikä valitettavan usein unohtuu Yleä koskeissa keskusteluissa.

Journalistiliitto muistuttaa, että myös kieliin ja suomen kieleen liittyvät kysymykset ovat keskeinen osa kulttuuripoliittikkaa. Siksi kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi viitata kansalliskielistrategian lisäksi myös oikeusministeriön teettämään selvitykseen suomen kielen tilasta. Selvityksen mukaan suomen kielen asema on hyvä, ja tätä asemaa tukee selvityksen mukaan riittävästi resursoitu Yleisradio. Kuten selvityksessä lisäksi todetaan, Yle esimerkiksi dokumentoi suomalaisen yhteiskunnan kehitystä ja arkistoi sen kaikille nähtäväksi. Lisäksi Ylellä on keskeinen rooli ruotsin kielen ja vähemmistökielten sekä monikielisyyden kannalta

Luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi tuodaan esille kirja-alaa koskeva erillinen selvitys. Osana tätä selvitystä tulisi myös huomioida kirjojen arvonlisäverokanta ja sen vaikutus lukemiseen. Suomessa asuvilla ihmisillä tulee olla oikeus kohtuuhintaiseen lukemiseen. Lukutaidon ohella lukeminen tuottaa aktiivista osallistumista demokratiaan, työtilaisuuksia luovalle alalle ja tieteeseen, kulttuurista ymmärrystä ja hyvinvointia – ja viime kädessä jokaisen tarvitsemaa monipuolista sivistystä. Keinona lukemisen edistämiseen on lehtien ja kirjojen arvonlisävero laskeminen nolnaan.

Haluamme vielä painottaa, että selonteossa jo huomioitu av-alan tuotantokannustin tarvitsee ennen kaikkea jatkuvuutta ja ennakoitavuutta pidemmälle tulevaan, jotta panostukset eivät valu hukkaan ja av-ala voi kehittyä ja työllistää sekä suoraan alan työntekijöitä että alihankintapalvelujen kautta ihmisiä. Av-kannustimen myötä Suomi on noussut myös yhdeksi vaihtoehdoksi kansainvälisten tuotantojen kuvausmaana muiden kannustinmaiden rinnalle. Kannustin on ennen kaikkea investointi ei kuluerä, koska se maksetaan todennettuja kustannuksia vastaan. Pidämme tärkeänä, että hallitus vie eteenpäin yhdistelmävakuutuksen käyttöönottoa.

Selonteon johdannon mukaan sen "päämääränä on olla selkeä ja ymmärrettävä". Päämäärä on hyvä ja tärkeä, mutta selonteko on varsin kapulakielinen ja jopa vaikeaselkoinen. Siinä kuvataan kulttuuria ja kulttuurialaa käsittein ja ilmaisin, joista kulttuurialan toimijat eivät välttämättä tunnista itseään. Voisikin olla mielekästä vähintäänkin avata sellaisia hankalia käsitteitä kuin arvoketju ja poikkisektoriaalinen.

Jotta kulttuuripolitiinen selonteko on aidosti vaikuttava, siihen tulisi sitoutua myös poliittisesti.

Savolainen Petri
Suomen Journalistiliitto ry

Väisänen Marika
Suomen Journalistiliitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksesta.

ELY-keskus on käsitellyt lausuntopyyntöä keskustelemalla selonteon luonnoksesta alueellisen kulttuuri ja luovat alat teemaryhmän kanssa.

Teemaryhmässä on mukana ELY:n edustajien lisäksi jäsenet Pohjois-Pohjanmaan liitosta, Pohjois-Suomen aluehallintovirastosta ja Taikesta.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus näkee, että visioksi on otettu oikeita asioita, mutta sellaisenaan se jää vaisuksi. Visioon kaivataan lisää rohkeutta. Visioon esitetään lisättäväksi kirjauksia aktiivisesta toimijuudesta, jotta visiota voidaan tavoitella. Visio sinällään tukee hyvin tavoitteiden ja toimenpiteiden asettelua. Kansainvälisyys ja osallisuus näkökulmat nähdään tärkeiksi elementeiksi.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa tavoitteiden olevan sinällään kannatettavia. Tavoitteissa voisi olla kuitenkin enemmän rohkeutta ja räväkkyyttä. Tulevaisuus näkökulma jää osin uupumaan, esimerkiksi tekoälyn tuomia mahdollisuuksia ja uhkakuvia olisi voinut ennakoida tavoitteiden asettelussa. Myös muita mahdollisia uhkakuvia kuten elintason kallistuminen ja kulttuurialan töiden

epävarmuus olisi hyvä kuvata. Tavoitteeksi kirjatun jokaisenoikeuden voi ymmärtää kaikille maksuttomana toimintana, johon tavoitteella ei kuitenkaan olla pyrkimässä. Kulttuurialan näkeminen merkittävänä elinkeinona ja sen kasvupotentiaalin esiin tuominen ovat tärkeitä nostoja. Tavoitteiden asettelussa tulisi huomioida koko Suomi, sen kunnat ja erilaiset alueet. Haluamme nostaa

esille myös sen, että aina ei pyritä muutokseen, vaan muutosvoiman lisäksi tavoitteissa tulisi olla mukana pysyvyyttä, huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä sisältäviä elementtejä. Tämä on osa kestävää ja vastuullista ajattelua talouskasvuakin tavoiteltaessa. Tavoitteet ovat laajoja, ylätasoisia, jolloin käytännön kuvaus jää puuttumaan. Aikajänne tavoitteiden saavuttamiseksi on pitkä ja isoja muutoksia on tiedossa mm. rahoituspohjaan. Konkretian kautta tulisi selkiyttää mitä muutokset tarkoittavat. Tavoitteet ovat jääneet paikoin toteaviksi. Suomea matkailumaana voisi myös kuvata tavoitteissa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [kulttuurin näkeminen taloudellisena muutosvoimana on tärkeä näkökulma.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on mielellään mukana vuotuisessa keskustelutilaisuudessa, tulevaisuusfoorumissa. Alueellisella yhteistoiminnalla ja vaikuttamisella voitaisiin saada rahoitusohjelmiin enemmän kulttuurisisältöjä ja tuoda kirjauksia eri toimijoiden strategioihin. Alueellinen kulttuuri ja luovat alat teemaryhmämme toimii monialaisena yhteistyöverkostona, jonka kautta voimme viestiä selonteon toimeenpanosta eteenpäin ekosysteemimäisesti.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toivoo asiakirjalle kompaktimpaa esittämistapaa. Haluamme erityisesti kiittää siitä, että asiakirjassa on tuotu arvoketjuja hienosti esille.

Leppälä Erja
Pohjois-Pohjanmaan ELY

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kesken. Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aihoiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin.

Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti. • Varmistetaan, että luovien alojen toimijoilla on mahdollisuus hyötyä myös valtion TKI-rahoituksesta. Luovien alojen kasvustrategialla edistetään aineettomaan pääomaan

perustuvaa liiketoimintaa, teknologiaa hyödyntäviä kaupallisesti elinkelpoisia palveluinnovaatioita ja sisältöjen tuottamista. Luodaan uusia yhteistyö- ja rahoitusmalleja, joilla tuetaan taide- ja kulttuurialojen potentiaalin hyödyntämistä sosiaalista ja inhimillistä arvoa tuottavien yhteiskunnallisten innovaatioiden synnyttämisessä. Otetaan kulttuuri- ja luovat alat huomioon EU-vaikuttamisessa ja edistetään niiden toimintaedellytysten parantamista osana EU:n strategisen kilpailukyvyn vahvistamista. Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun. Valtion kehittämisrahoitusta suunnataan kulttuuri- ja luovien alojen uudistamiseen ja arvoketjujen toteutumiselle välttämättömien toimintamallien ja palveluiden kehittämiseen. • Alan strategisen rahoittajayhteistyön vahvistamiseksi toimeenpannaan yksityisten säätiöiden, alueellisten toimijoiden sekä OKM:n ja TEM:n välinen vuosittainen tavoitteellinen ja konkreettinen tulevaisuusfoorumi, jossa muodostetaan kulttuurialan analyttinen tilannekuva ja muodostetaan suunnitelma yhteisistä tulevaisuustoimenpiteistä. Konkreettisenä tavoitteena on alan rahoituspohjan laajentaminen, vaikuttavuuden kasvattaminen ja päällekkäisyyksien välttäminen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tapahtumateollisuus ry edustaa erityisesti toimijoita, jotka tuottavat kulttuuri- ja muita tapahtumia liiketaloudellisin periaattein. Erityisenä vahvuutenamme selonteon toimeenpanossa näemmekin roolimme liiketaloudellisesti menestyvien, kuluttajakysyntään ja kaupalliseen yhteistyöhön perustuvien kulttuuri- ja taidesisältöjen edistämässä. Tämä rooli toteutuisi erityisen hyvin luovien alojen kasvustrategian laadintaan ja jalkauttamiseen osallistumalla.

On kuitenkin todettava, että jäsenkunnassamme on myös paljon toimijoita, jotka pystyvät ylläpitämään saavutettavaa ja sisällöllisesti rikasta kulttuuritarjontaansa vähintään osittaisella julkisella rahoituksella, ja pidämme valtionrahoitusta kulttuurille tärkeänä myös kaupallisesti toimivien organisaatioiden menestykselle.

Yhdistyksemme kokoaa kansainvälisesti uniikilla tavalla erilaisia tapahtumatoimijoita, ja esimerkiksi monenkeskinen parhaiten käytäntöjen jakaminen urheilutoimijoilta kulttuuritoimijoille ja musiikin kentältä yritystapahtumiin. Lisäksi olemme Palvelualojen työnantajien PALTAn yhteistoimintajäsen ja mukana elinkeinopoliittisessa valiokunnassa yhdistäen näin tapahtuma-alan laajempaan palvelualojen kontekstiin. Suomen bruttokansantuotteesta yli puolet tulee yksityisistä palveluista ja kulttuuritoimijoiden sidostuminen tähän elinkeinotoimintaan rakentaa merkittäviä mahdollisuuksia luonnon, ihmisten ja ilmaston kannalta kestäväälle talouskasvulle. Näissä verkostoissa pystymme edistämään kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita esimerkiksi toimialojen välisen yhteistyön vahvistamiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Luonnos kulttuuripoliittisesta selonteosta kokoaa tunnistettavasti ja selkeästi tulevaisuuden tavoitteita kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi. Selonteosta välittyä kulttuurin, taiteen ja luovien alojen potentiaali.

Erityisen ilahduttavaa on kulttuurin elinkeinopoliittisten mahdollisuuksien hahmottuminen ja se, että tulevaisuuden tavoitteena on nähdä kulttuuri myös merkittävänä elinkeinona ja perusteellisuutena taiteen itseisarvon ohella. Luovien alojen tuottavuuden ja tuen välinen suhde sekä kasvupotentiaali ymmärretään selonteossa selkeästi.

On tärkeää, että kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanon seuraavat askeleet hahmotetaan pikaisesti ja konkreettisten toimenpiteiden kautta. Selonteon toimeenpanon aikajänne ja toimenpiteet on tärkeää tuoda kulttuuri- ja taidealan tietoon, jotta selontekotyön uskottavuus säilyy. Jotta alojen edustajat, toimijat ja tekijät sitoutuvat selonteon toimeenpanoon, on tärkeää saada tietoa prosessin etenemisestä sekä konkreettisesta toimintasuunnitelmasta.

Selonteon tiimoilta on keskeistä ottaa ripeästi seuraavia konkreettisia askelia, joita voisivat olla mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Luovien alojen kasvustrategia – Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ja toimenpiteet tulee kytkeä osaksi luovien alojen kasvustrategiaa, jonka toimeenpanossa ollaan kaiketi selonteon aikajännettä ripeämpiä.
2. Vuonna 2023 valmistuneessa suur tapahtumastrategiassa esitettyjen ehdotusten toimeenpano edistäisi Suomen kulttuuri- ja muiden tapahtumien järjestämisen edellytyksiä tavalla, joka auttaa meitä kasvattamaan luovien alojen tuottamaa arvonalisää selonteon tavoitteiden mukaisesti.
3. Jaksakaa vielä - kulttuuripoliittikkaa korona-ajan Suomessa -raportissa on esitetty monia tarkkanäköisiä uudistamistarpeita muun muassa lainsäädännössä. Vaikka emme enää onneksemme elä globaalin pandemian ja sen aiheuttamien rajoitustoimien keskellä, ei tuosta ajasta opittuja korjaustarpeita tule unohtaa vaan niiden toimeenpanon aika on nyt, kun emme ole tartuntatautikriisin keskellä.
4. Ministeriöiden ja alan keskinäistä yhteistyötä vahvistavan asiantuntijaelimen pikainen perustaminen – Selonteon toimenpiteiden koordinointiin tarvitaan selkeää vastuunjako, määrätietoista strategista ohjausta, aikataulu ja työvälineet.

Tapahtumatoimialan kasvun ja kehityksen näkökulmasta konkreettisia avauksia kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon olisivat mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Kulttuurin rahoitus - On tärkeää ymmärtää, että vaikka kulttuuri-, musiikki- ja muita tapahtumia tuotetaan elinkeinotoimintana, sen ei tule asettua esteeksi julkiselle rahoitukselle. Kannatamme kulttuurin rahoituksen suuntaamista niin, että se tukee entistä vahvemmin uusia avauksia ja tuoreita tekijöitä. Rahoituksen uudistamisessa on huomioitava myös jo vakiintuneiden toimijoiden uudet toimintamallit. Kulttuurin rahoituksen on kannustettava laajaan ja rohkeaan yhteistyöhön. Erityisesti eri kulttuurin lajien ja toimialojen väliset yhteistyöt voivat synnyttää uutta liiketoimintaa, mutta tarvitsevat monesti alkuun julkista siemenrahaa. Markkinaehtoisuus ei saa asettua esteeksi rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

2. Kulttuuritapahtumien sääntely – Kulttuurin tulevaisuuskestävyyttä koskevassa luvussa 3.1 puhutaan kulttuurin aluehallinnon ja kulttuuritoimijoiden välisestä vuoropuhelusta, joka on merkityksellistä strategisesti päämäärätietoisena kulttuuripolitiikan toteutumiseksi. Tapahtuma-alan näkökulmasta paljon on kuitenkin vielä tehtävää yleisemminkin suomalaisen viranomaiskentän osaamisen kehittämisessä alan tunnistamiseksi. Olipa kyse kunnille siirtyvistä työvoimaviranomaisista, veroviranomaisesta, moninaisesta turvallisuusviranomaiskentästä tai työsuojeluviranomaisista, on kulttuuri- ja muiden tapahtumien tunnistaminen elinkeinotoimintana vielä paikoitellen hyvinkin puutteellista. Kulttuuri ja taide eivät voi tavoittaa kokijoitaan ja saavuttaa selonteossa mainittuja pitkän aikavälin tavoitteita, mikäli tapahtumiin jakelukanavana kohdistuu liiallista, ailahtelevaa ja alan toimintaa huonosti tuntevaa sääntelyä ja valvontaa.

Viranomaistoiminnan lisäksi tapahtuma-alaa ei tunnisteta toimialaluokituksessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Selonteossa todetaan, että “kulttuurin tietoperustan kattavuutta vahvistetaan ja hyödynnettävyyttä parannetaan”. Tämä on tärkeä tavoite, jonka toteutumiseksi ensimmäinen askel on Tilastokeskuksen ajankäyttöä, yritystoimintaa ja kulttuuria koskevien tilastojen lakkauttamisesta tehdyn esityksen peruuttaminen.

On otettava lähtökohdaksi, että viranomaiset ymmärtävät laajasti kulttuuri-, musiikki- ja muiden tapahtumien järjestämisen ominaispiirteet ja niihin kohdistuva sääntely on tarkoituksenmukaista sekä turvallisuutta ja toiminnan sujuvuutta tosiasiallisesti edistävää. Tapahtuma-ala on tunnistettava lainsäädännössä omana toimialana ja elinkeinona. Ammattimaista tapahtumajärjestämistä voisi olla tarkoituksenmukaisinta säädellä omalla lainsäädännöllään. Tämä ei poista tarvetta siltä, että myös muualla lainsäädännössä ala ja sen erityispiirteet on tunnistettava.

3. Kulttuuritapahtumien yleisöt - tapahtumissa onnistumisen avaimet on niillä, jotka tuntevat omat yleisönsä ja löytävät myös uusia yleisöjä. Esimerkiksi elävän musiikin tapahtumat saavuttavat sellaisiakin yleisöjä, joita muu kulttuuri ei välttämättä tavoita. Esimerkiksi nuorille keikoilla käyminen on matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa, joka luo perustaa myös muunlaisen kulttuurin löytämiselle ja syventää kävijän suhdetta kulttuuriin. Myös maantieteellinen yhdenvertaisuus kulttuurille taataan ja varmistetaan, että myös muissa kuin suurissa kaupungeissa on monipuolista tapahtuma- ja kulttuuritarjontaa. Vapaan kentän yleisötyöhön on panostettava.

4. Kulttuurin kansainvälisyys - Kulttuurin kansainvälisyyttä on tuettava yhtä vahvasti kuin muitakin kansainvälisyydestä ponnistavia ventialoja. Tapahtuma-alan kansainvälisyys Suomessa on ymmärrettävä laajemmin kuin pelkän sisältöjen tuonnin ja viennin kautta. Toimialan tavoitteena ei ole vain rakentaa tuontitavarana meille Euroopan ja maailman suurkaupunkien ikonisimpia tapahtumaelämyksiä, vaikka silläkin on alan liiketoiminnan kannalta oma merkityksensä. Suomalaisen kulttuurin elinvoiman kannalta on kuitenkin kertaluokkaa merkittävämpää, jos voimme luoda sisältöjä ja konsepteja, joita halutaan kopioida maailman suuriin kaupunkeihin. Kulttuurin kansainvälisyys merkitsee myös kulttuurisen moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämistä Suomessa.

5. Kulttuurin kestävyys – Tapahtuma-ala tukee toimillaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden toteutumista. Pidämme tärkeänä, että myös valtio tunnistaa kulttuurialan vaikuttavaksi osaksi yhteiskuntaa kestävä kehityksen edistäjänä. Tapahtuma-ala on monine suurine ulkoilmatapahtumineen toimiala, jolla ilmastokriisin vaikutukset näkyvät suoraan toimintaedellytyksissä sään ääri-ilmiöiden yleistyessä. Varautumisen tulisikin tapahtua yhteistyössä valtionhallinnon ja julkisen sektorin kanssa. Ala on halukas ja innokas kehittämään ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä toimintamalleja, hankkeita ja verkostoja. Tapahtumat ovat myös otollisia ympäristöjä uusien innovaatioiden testaamiseen suurien yleisöjensä ja tavoittavuutensa vuoksi.

Kulttuurin paikka julkisen rahoituksen, sääntelyn tai kehityksen osalta ei rajaudu ainoastaan yhteen opetus- ja kulttuuriministeriöön. Tapahtumatoimiala näkee tapahtumatoiminnan ennen kaikkea työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvana elinkeinotoimintana. Keskeiset politiikan keinot luoda kysyntää tapahtuma-alalle on erilaiset veroinsentiivit, joiden osalta päävalmisteluvastuu on monesti valtiovarainministeriössä.

Vaikka kulttuuripoliittisen selonteon tilanne- ja tulevaisuuskuva katsoo kauas yli kuluvan hallituskauden, tulee myös nykyisen hallituksen sitouduttava toimillaan edistämään selonteon tulevaisuuskuvan toteutumista. Hallituksen kulttuurin leikkauksiin ja tapahtumalippujen arvonlisäverotukseen liittyvät päätökset haastavat tapahtuma-alan toiminnan perusedellytyksiä ja horjuttavat sitä jälleenrakennustyötä, jota toimiala on pandemian jälkeen sinnikkäästi omin hartiavoimin tehnyt.

Jotta selontekotyön toimenpiteet kantavat tuleviin vuosikymmeniin, tulee kulttuurin ja taiteen toimiedellytykset taata myös tässä ajassa. Markkinavetoisen tapahtumatoimialan näkökulmasta se tarkoittaa pääsylippujen arvonlisäverotuksen säilyttämistä 10 prosentin verokannassa ja kulttuurin vapaan kentän rahoituksen kehittämistä, ei leikkauksia. Erityisen tärkeää on huomioida kulttuurin ja kulttuuritapahtumien elinkeinopoliittinen ulottuvuus ja arvioida julkisen rahoituksen tulevaisuutta myös elinkeinoministeriön näkökulmasta. Leikkauspolitiikan sijaan kulttuurin rahoituksen ja valtiosuusjärjestelmän taustalla olevaa lainsäädäntöä tulee arvioida kriittisesti, jotta kulttuurin rahoitus vastaisi dynaamisen toimintakentän tosiasiallisia tarpeita ja jotta kulttuurin rahoituksen tulevaisuus ei olisi sementoitu menneeseen maailmaan. Tapahtumien markkinaehtoisuus ei saa

tulevaisuudessa asettua esteeksi julkisen rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

Kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä tulisi voida puhua rahasta. Selonteon tulisi linjata julkisen rahoituksen tavoitetilasta nykyistä selkeämmin. Tapahtumateollisuus ry kannattaa selonteon tavoitetta, jonka mukaan kulttuurin ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet kehittyvät vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Seuravaksi tähän tarvitaan toimenpiteet ja työvälineet.

Kerman Sami
Tapahtumateollisuus ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [”Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla.” - Menestyksestä ei rangaista, vaan julkinen rahoitus tukee myös elinkelpoista ja nousujohteista kulttuurin elinkeinotoimintaa (esim. markkinavetoista elävän musiikin toimialaa). ”Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön.” - Viranomaisten ymmärrystä musiikkitapahtumista ja tapahtumista laajemmin lisätään, jotta niihin kohdistuva sääntely on tarkoituksenmukaista sekä turvallisuutta ja toiminnan

sujuvuutta tosiasiallisesti edistävää. Uusi aluehallinto keskittää palvelunsa siten, että musiikkitapahtumien järjestäjien kohtelu tapahtuu valtakunnallisesti yhteisten periaatteiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti sekä tapahtumajärjestäjiä ammattitaitoisesti palvellen. ”Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.” – Ei lakkauteta Tilastokeskuksen kulttuuri- ja vapaa-ajan osallistumista koskevia tilastoja. Ymmärretään kulttuurialan järjestöjen rooli oman toimialansa ainutlaatuisena tiedon tuottajana (esim. LiveFIN ry ja nyt myös Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry kerää tietoa ja tilastoja elävän musiikin vapaasta kentästä). Tuetaan järjestöjen tiedonkeruutyötä resurssit ja rahoitus varmistuen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry (SOA) on suomalainen ohjelmamyyntialan etujärjestö – pääasiassa SOA edustaa musiikkialan ohjelmatoimistoja. SOA:lla on 62 jäsenyritystä ympäri Suomen. Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry:n ensisijainen tehtävä on pyrkiä edistämään ohjelmamyyntialan toimintaedellytyksiä Suomessa ja vaikuttaa alaa koskevaan päätöksentekoon. Vaikuttamista tehdään mm. yhteistyössä muiden järjestöjen, tutkimustoiminnan, lausuntojen ja verkottumisen avulla. Tässä lausuntokoosteessa Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry tukee LiveFin ry:n sekä Tapahtumateollisuus ry:n lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi.

Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry sitoutuu kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden toteuttamiseen ja vie niitä eteenpäin mahdollisuuksien mukaan yhdessä musiikki-, kulttuuri- ja tapahtuma-alojen kanssa.

Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry tuottaa tietoja ja tilastoja (ohjelmatoimistobarometri) elävän musiikin vapaasta kentästä kulttuuri- ja elinkeinopoliittisen päätöksenteon sekä tarpeen mukaan myös kulttuuripoliittisen selontekotyön tueksi. SOA osallistuu keskusteluun ja tuo esille epäkohtia ja myönteisiä ulottuvuuksia elävän musiikin alan toimijoita koskevaan sisäiseen ja julkiseen keskusteluun sekä välittää toimialan tietoa julkishallinnon ja päättäjien välillä itsenäisesti ja muiden järjestöjen kanssa yhteistyössä (LiveFin ry, Tapahtumateollisuus ry, Teosto ry, Musiikkiala.fi-verkosto.) Keskustelun kautta muodostuu selkeä kuva alan toimintaedellytysten kehittämisen tarpeista sekä alan tulevaisuuden mahdollisuuksista. Tätä näkemystä Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry tuo mielellään myös selontekotyön toimeenpanoon.

Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry on verkostoitunut musiikkia- ja tapahtuma-alan kattojärjestöjen kanssa (LiveFin ry, Tapahtumateollisuus ry, Teosto ry jne.) ja käy dialogia muiden kotimaisten musiikkijärjestöjen kanssa (esim. Musiikkiala.fi-verkosto). Siten yhdistyksen toiminta ja tavoitteet kiinnittyvät osaksi laajempaa järjestäytyneiden musiikki-, kulttuuri- ja tapahtumatoimialojen näkemystä suomalaisesta kulttuuri- ja elinkeinopoliitikasta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Luonnos kulttuuripoliittisesta selonteosta kokoa tunnistettavasti ja selkeästi tulevaisuuden tavoitteita kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi. Selonteosta välittyy kulttuurin, taiteen ja luovien alojen potentiaali.

Erityisen ilahduttavaa on kulttuurin elinkeinopoliittisten mahdollisuuksien hahmottuminen ja se, että tulevaisuuden tavoitteena on nähdä kulttuuri myös merkittävänä elinkeinona ja perusteellisuutena taiteen itseisarvon ohella. Luovien alojen tuottavuuden ja tuen välinen suhde sekä kasvupotentiaali ymmärretään selonteossa selkeästi.

On tärkeää, että kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanon seuraavat askeleet hahmotetaan pikaisesti ja konkreettisten toimenpiteiden kautta. Selonteon toimeenpanon aikajänne ja toimenpiteet on tärkeää tuoda kulttuuri- ja taidealan tietoon, jotta selontekotyön uskottavuus säilyy. Jotta alojen edustajat, toimijat ja tekijät sitoutuvat selonteon toimeenpanoon, on tärkeää saada tietoa prosessin etenemisestä sekä konkreettisesta toimintasuunnitelmasta.

Selonteon tiimoilta on keskeistä ottaa ripeästi seuraavia konkreettisia askelia, joita voisivat olla mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Luovien alojen kasvustrategia – Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ja toimenpiteet tulee kytkeä osaksi luovien alojen kasvustrategiaa, jonka toimeenpanossa ollaan kaiketi selonteon aikajännettä ripeämpiä.
2. Kulttuurin aika on nyt ja aina -työryhmän ehdotukset – Selonteon toimenpiteiden laatimisessa tulisi hyödyntää vuonna 2022 laaditun tavoitepaperin konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joissa on paljon yhteistä selonteon tavoitteiden kanssa.
3. Ministeriöiden ja alan keskinäistä yhteistyötä vahvistavan asiantuntijaelimen pikainen perustaminen – Selonteon toimenpiteiden koordinointiin tarvitaan selkeää vastuunjakoa, määrätietoista strategista ohjausta, aikataulu ja työvälineet.

Elävän musiikin tapahtumatoimialan kasvun ja kehityksen näkökulmasta konkreettisia avauksia kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon olisivat mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Kulttuurin rahoitus - On tärkeää ymmärtää, että musiikkitapahtumat ovat elinkeino ja sen ei tule asettua esteeksi julkiselle rahoitukselle Tulevaisuudessa kulttuurin rahoituksesta vähintään kolmannes myönnetään uusille avauksille ja tuoreille tekijöille. Rahoituksessa voidaan huomioida myös jo vakiintuneiden toimijoiden uudet toimintamallit. Kulttuurin rahoitus kannustaa yhteistyöhön. Erityisesti eri kulttuurin lajien ja toimialojen väliset yhteistyöt, jotka lisäävät resurssiviisautta ja tiivistävät tekemisen hallinnollista tehokkuutta huomioidaan julkisen rahoituksen saajina. Kulttuurin julkista rahoitusta tulee vahvistaa ja sen jakoperusteita päivittää muuttuvan kentän mukana. Markkinaehtoisuus ei asetu tulevaisuudessa esteeksi rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

2. Kulttuuritapahtumien sääntely – Tulevaisuudessa viranomaiset ymmärtävät laajasti musiikkitapahtumien järjestämisen ominaispiirteet ja niihin kohdistuva sääntely on tarkoituksenmukaista sekä turvallisuutta ja toiminnan sujuvuutta tosiasiallisesti edistävää. Uusi aluehallinto on keskittänyt palvelunsa siten, että musiikkitapahtumien järjestäjien kohtelu tapahtuu valtakunnallisesti yhteisten periaatteiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti sekä tapahtumajärjestäjiä ammattitaitoisesti palvellen. Tapahtuma-ala ja musiikkitapahtumat sen osana tunnistetaan lainsäädännössä omana toimialana ja elinkeinona. Ammattimaista tapahtumajärjestämistä säädellään omalla lainsäädännöllä ja myös muualla lainsäädännössä ala ja sen erityispiirteet tunnistetaan.

3. Kulttuuritapahtumien yleisöt - Musiikkitapahtumissa onnistumisen avaimet ovat niillä, jotka tuntevat omat yleisönsä ja löytävät myös uusia yleisöjä. Elävän musiikin tapahtumat saavuttavat sellaisiakin yleisöjä, joita muu kulttuuri ei välttämättä tavoita. Esimerkiksi nuorille keikoilla käyminen on matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa, joka luo perustaa myös muunlaisen kulttuurin löytämiselle ja syventää kävijän suhdetta kulttuuriin. Myös maantieteellinen yhdenvertaisuus kulttuurille taataan ja varmistetaan, että myös muissa kuin suurissa kaupungeissa on elävän musiikin tapahtumia ja kulttuuritarjontaa. Vapaan kentän yleisötyöhön panostetaan. Markkinavetoisen elävän musiikin yksityissektorin mahdollisuudet kehittää yleisötyötään eivät aiemmin ole olleet yhdenvertaisia valtionosuusjärjestelmän tukemien kulttuurilaitosten kanssa, joten tähän kiinnitetään erityistä huomiota.

4. Kulttuurin kansainvälisyys - Kulttuurin kansainvälisyyttä tuetaan yhtä vahvasti kuin muitakin kansainvälisyydestä ponnistavia ventialoja. Musiikin kansainvälisyys Suomessa käsitetään laajemmin kuin pelkän musiikkiviennin käsitteen kautta. Kansainvälisyys voi tapahtua myös Suomessa. Elävän musiikin tapahtumat tunnistetaan kansainvälisyyden alustoina. Suomessa on kansainvälisesti kiinnostava ja kilpailukykyinen elävän musiikin tapahtumatoimiala, joka tarjoaa monenlaisille ihmisille eri taustoista kiinnostavia ja monimuotoisia sisältöjä. Musiikkitapahtumien kansainvälisyyden tukeminen on myös sisältöjen, osaamisen ja hyvien käytänteiden tuomista Suomeen. Huomionarvoista on, että kulttuurin kansainvälisyys merkitsee myös kulttuurisen moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämistä Suomessa.

5. Kulttuurin kestävyys – Tulevaisuudessa tiedetään, mitkä ovat ne tosiasialliset toimenpiteet, joilla kulttuuriala voi tukea Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita. Kulttuuriala on valjastettu vaikuttavaksi

osaksi yhteiskuntaa kestävästä kehityksestä edistämisenä. Kulttuuri-, taide- ja tapahtuma-alat ovat varautuneet ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ilmiöihin ja ekologisiin kriisitilanteisiin. Varautuminen tapahtuu yhteistyössä valtionhallinnon ja julkisen sektorin kanssa. Ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä toimintamalleja, hankkeita ja verkostoja kehitetään, sillä erityisesti esimerkiksi musiikkitapahtumat ovat otollisia ympäristöjä uusien innovaatioiden testaamiseen suurien yleisöjensä ja tavoitavuutensa vuoksi. Julkinen sektori tukee uusia innovaatioita, jotka lujittavat vaikuttavaa, monialaista ja pitkäjänteistä työtä kestävästä kulttuurialan edistämiseksi.

Kulttuurin paikka julkisen rahoituksen, sääntelyn tai kehityksen osalta ei rajaudu ainoastaan yhteen ministeriöön, vaan mahdollisuudet ministeriöiden väliseen yhteistyöhön otetaan täysimääräisesti käyttöön.

Vaikka kulttuuripoliittisen selonteon tilanne- ja tulevaisuuskuva katsoo kauas yli kuluvan hallituskauden, tulee myös nykyisen hallituksen pidättäytyä toimista, joilla se aktiivisesti käy omaa selontekoaan vastaan. Hallituksen kulttuurin leikkauksiin ja toimialan verotukseen liittyvät päätökset haastavat elävän musiikin alan toiminnan perusedellytyksiä ja horjuttavat sitä jälleenrakennustyötä, jota toimiala on pandemian jälkeen sinnikkäästi omin hartiavoimin tehnyt.

Jotta selontekotyön toimenpiteet kantavat tuleviin vuosikymmeniin, tulee kulttuurin ja taiteen toimiedellytykset taata myös tässä ajassa. Markkinavetoisen elävän musiikin toimialan näkökulmasta se tarkoittaa pääsylippujen arvonlisäverotuksen säilyttämistä 10 prosentin verokannassa ja kulttuurin vapaan kentän rahoituksen kehittämistä, ei leikkauksia. Erityisen tärkeää on huomioida kulttuurin ja kulttuuritapahtumien elinkeinopoliittinen ulottuvuus ja arvioida julkisen rahoituksen tulevaisuutta myös elinkeinoministeriön näkökulmasta. Leikkauspolitiikan sijaan kulttuurin rahoituksen ja valtiosuusjärjestelmän taustalla olevaa lainsäädäntöä tulee arvioida kriittisesti, jotta kulttuurin rahoitus vastaisi dynaamisen toimintakentän tosiasiallisia tarpeita ja jotta kulttuurin rahoituksen tulevaisuus ei olisi sementoitu menneeseen maailmaan. Musiikkitapahtumien markkinaehtoisuus ei saa tulevaisuudessa asettua esteeksi julkisen rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

Kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä tulisi voida puhua rahasta. Selonteon tulisi linjata julkisen rahoituksen tavoitetilasta sekä niistä toimenpiteistä, joilla Suomi nostaa taiteen ja kulttuurin rahoituksen ensin yhteen ja sitten EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista. Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry kannattaa selonteon tavoitetta, jonka mukaan kulttuurin ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet kehittyvät vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Seuravaksi tähän tarvitaan toimenpiteet ja työvälineet.

Lisätietoa:

Laura Haarala, toiminnanjohtaja / SOA – Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry

toiminnanjohtaja@ohjelmatoimistot.fi

+358 40 526 7260

Veikko Lehtola, puheenjohtaja / SOA - Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry

puheenjohtaja@ohjelmatoimistot.fi

+358 50 472 6109

SOA - Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry (jäljempänä SOA) on vuodesta 2010 toiminut yhdistys, joka edustaa suurinta osaa Suomen ohjelmatoimistoista ja sitä kautta myös suurinta osaa täällä toimivista artisteista. SOA tekee työtä parantaakseen jäsenistönsä ammattialan edellytyksiä ja mm. ylläpitää maassamme yleisesti käytössä olevia ja virallisia esiintyjämyynnin ohjelmatoimitusehtoja. Jäseniä yhdistyksellä on tällä hetkellä yli 62 yritystä.

Åqvist Sipe

Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry - Laura Haarala, toiminnanjohtaja /
Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripoliitiikan visioon pitäisi sisällyttää taide kulttuurin rinnalle. Kulttuuri on laaja käsite. Visioon pitäisi tuoda konkretiaa ja ottaa mukaan keskeiset toimijat, kuten taidemuseot ja muut kulttuuri-instituutiot ja niiden rooli vision toteuttajina.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. On hienoa, että tavoitteissa taiteen rooli on nostettu ensimmäisessä kohdassa keskeiseen asemaan yhteiskunnan muutostilanteissa ja ylipäätään ihmisenä olemisen kysymyksissä. ”Kulttuuri” ja ”Taide” jäävät kuitenkin tavoitteiden muotoilussa kovin yleiselle tasolle. Olisi tärkeä tunnistaa kulttuuri- ja museoinstituutioiden rooli näiden tavoitteiden toteuttajana.
2. Kulttuuripoliitiikan tavoitteet eivät tunnista museoammatillista työtä. Taidemuseot ovat muistiorganisaatioita sekä kulttuuriperinnän säilyttäjiä ja esittäjiä muiden museoiden lailla, mutta sen lisäksi ne instituutiona tekevät myös oman aikansa kotimaista ja kansainvälistä taidetta tunnetuksi ja merkitykselliseksi eri yleisöille. Lisäksi taidemuseoilla on vahva rooli myös taiteilijoiden tukemisessa. Selonteossa määritellyn kulttuurin arvoketjun osana; tuotannossa ja levityksessä sekä jakelussa ja markkinoinnissa, on taidemuseoiden rooli kuvataiteen esittäjänä suurten yleisöjen kannalta keskeinen. Myös HAM, kuten Museoliitto omassa lausunnossaan, on huolissaan valtionosuusrahoituksen matalasta ja pienenevästä tasosta.

3. Museot ylläpitävät omalla kustannuksellaan verkkopalveluita, joissa kuka tahansa voi maksutta päästä museon kokoelmien taideteosten äärelle. Kokoelmiin kuuluvan teoksesta otetun kuvan verkkovälitysoikeus pitäisi olla sopimuksin – tai parhaassa tapauksessa lailla – turvattu oikeus museoille. Kokoelmien verkkojulkaiseminen tekee taideteokset näkyviksi ja olemassa oleviksi. Nykyisessä tilanteessa, jossa verkkojulkaisu-oikeuksia koskevien sopimusten rahoitus on epäselvä ja sopimustilanne auki, kärsijänä ovat yleisöt, etenkin nuoret yleisöt, suomalaisen taiteen tunnettuus ja vaikuttavuus sekä taiteilijat. Tähän liittyen esitämme, että OKM:n tuki innovatiivisille hankkeille kokoelmien digitalisointiin otetaan uudelleen käyttöön. Erityisesti koska tämä vaikuttaa erityisesti nuorten aktivoimiseen. OKM:n tulisi tuottaa omalta osaltaan ratkaisuja, joilla mahdollistetaan ja tuetaan museoiden omien kokoelmien julkaisua ja saavutettavuutta. EU:n ja Suomen kansalaisen oikeus on päästä käsiksi digitaalisen kulttuuriperintöaineistoon, jossa tässä ajassa tehtävällä taiteella on myös tärkeä rooli.

4. Kulttuuri- ja taidematkailu tulisi olla osana selonteon näkökulmia. Taidemuseot ja niiden joukossa HAM, ja HAMin järjestämä Helsinki Biennaali vahvistavat Helsingin ja koko Suomen houkuttelevuutta korkeatasoisena ja vetovoimaisena kuvataidekaupunkina ja -maana. Lisääntynyt tunnettuus ja vuorovaikutus laajan kansainvälisen kuvataiteen verkoston kanssa edistää myös koko Suomen kuvataiteen kentän kansainvälistä tunnettuutta ja tätä kautta suomalaisten taiteilijoiden kansainvälistymistä ja työskentelymahdollisuuksia. Taidemuseoilla on tässä mielessä taidemarkkinaa ja koko taidealaa vahvistava rooli.

Kokoelmien näkyvyys verkossa vaikuttaa paitsi kansalliseen, myös erityisesti kansainväliseen kiinnostukseen, koska digitaalisuudella ei ole fyysisiä rajoja. Tämä vaikuttaa suoraan suomalaisen taiteen näkyvyyteen, vaikuttavuuteen ja kulttuurialan elinkeinorakenteisiin. Myös tästä syystä kokoelmien digitointia tulisi tukea.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Katso edelliset kohdat sekä tiivistelmä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

HAM tukee Museoliiton ehdotusta museoalan edustuksesta ehdotettuun toimielimeen.

HAMin strategiaan ja toimintaan sisältyy jo monia kulttuurisen selonteon esittämiä tavoitteita ja toimenpiteitä. HAMille tärkeitä kohtia selonteossa ovat: taide ja taiteilijoiden tukeminen, digitalisaatio, kansainvälisyys ja vastuullisuus. Suunnittelemme toimivamme tulevaisuudessa yhä lähempänä taiteilijaa ja taiteen prosesseja. Taiteilijoiden suora palkkaaminen kiinnostaa meitä mahdollisuutena, mutta tämän mahdollistamiseen tulisi luoda rahoitusta ja rahoitusmalleja valtiolta. Digitalisaatio ja digitalisoinnin hankkeiden mahdollistaminen on tärkeää taiteen ja kokoelmien saavutettavuuden mahdollistamiseksi. Vastuullisuus on nähtävä elintärkeäksi myös kulttuuri- ja museoalalla ja edellyttää yhteisiä malleja ja toimenpiteitä. Kansainvälisyys on jokapäiväinen osa

HAMin ja muiden taidemuseoiden toimintaa. Valtion tuki kansainvälisen toiminnan edistämisen rakenteisiin olisi kuitenkin tärkeää.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Valtion rahoituksen säilyttäminen museotalle vähintään nykyisin olevalla tasolla on museoiden elinehto.

Museot ovat merkittäviä kulttuuriperintötoimijoita, joilla on laajaa aluetaloudellista ja matkailuun liittyvää vaikuttavuutta. Selonteossa ei tunnisteta museoiden elinkeinopoliittista merkitystä eikä museoiden roolia taide- ja kulttuurimatkailun edistäjänä. Museoiden osuus tulisi sisällyttää luovien alojen liikevaihtolukuihin.

Selonteossa on hyvin tunnistettu kansainvälisen toiminnan merkitys kulttuurin alalla. HAM toivoo taidemuseona, että rakenteita ja rahoitusta kansainvälistymisen kannalta kehitettäisiin edelleen.

Jokaisen oikeutta osallistua taiteeseen ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta tulisi edistää digitaalisen saavutettavuuden lisäämisellä. Tähän tarvitaan valtion osoittamaa rahoitusta (Kuvastomaksut). Museoiden tarkoituksena ei ole rakentaa ansaintamalleja taiteilijoiden tekijänoikeuksien kustannuksella, vaan edistää sen omissa kokoelmissa olevien kulttuuriperintöaineistojen saavutettavuutta. Kokoelmiin kuuluvan teoksesta otetun kuvan verkkovälitysoikeus pitäisi olla sopimuksin – tai parhaassa tapauksessa lailla – turvattu oikeus museoille.

Nykyisessä tilanteessa, jossa verkkojulkaisu-oikeuksia koskevien sopimusten rahoitus on epäselvä ja sopimustilanne auki, kärsijänä ovat sekä kotimaiset että kansainväliset yleisöt; nuoret, tulevat yleisöt sekä taiteilijat itse. Tähän liittyen esitämme, että OKM:n tuki innovatiivisille hankkeille kokoelmien digitalisointiin otetaan uudelleen käyttöön.

Museot ovat tärkeitä tulevaisuustoimijoita, jotka edistävät mm. kestävä kehityksen ja kulttuurisen moninaisuuden teemoja. Taidemuseot toimivat aktiivisesti ja vahvasti nykypäivässä. Nykyaikaisen sisällöt heijastelevat usein erittäin ajankohtaisia kysymyksiä, taiteilijoiden laatikon ulkopuolelle ulottuvan taiteellisen ajattelun ja ilmaisun kautta. Siten taidemuseot osallistuvat sisällöllään yhteiskunnalliseen keskusteluun, esimerkiksi kestävästä kehityksestä tai ilmastonmuutoksesta, tuoden siihen täysin uusia ja innovatiivisia näkökulmia. Museot ovat myös tärkeitä henkisen kriisinkestävyden toimijoita.

Taidemuseoilla, kuten HAMilla, on rooli suomalaisen taidemarkkinan aktivoimisessa. Yksityisille annettava verovähennysoikeus olisi olennainen parannus taidemuseotyöhön kulttuuriperinnön tallentamisessa.

Kulttuuriperinnön suojelu on myös tärkeä osa taidemuseoiden toimintaa. HAMin erikoisalueena on Helsingin julkinen taide Helsingin kaupungissa. HAMin toimintakenttä kaupungissa on siten laaja, myös kulttuuriperinnön ylläpitäjänä. Taiteen läsnäolon vahvistaminen Helsingissä on keskeisen tavoite HAMin strategiassa.

Katajavuori Sanna
HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisäisimme visioon myös kansainvälisyyden.

2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemana osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Uusi ehdotus muotoiluun

Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovan sektorin toimijoille. Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa

kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kannatamme toimenpiteinä toimenpidekokonaisuuden "Kansainvälistyvä kulttuuri" alla olevia toimenpiteitä. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Lisäksi kannatamme kansainvälistymistä tukevien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista sekä taiteen ja kulttuurin osuuden kasvattamista vienninedistämismatkoilla ja valtionvierailujen yhteydessä. Pidämme erittäin tärkeänä, että sitoudutaan pitkällä tähtäimellä rahoituksen kasvattamiseen – selonteon mukaan tavoitteena on, että vuonna 2040 kulttuuribudjetin osuus BKT:sta on 2%. Rakenteellisiin uudistuksiin liittyen kannatamme valtioneuvostotasoisien ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista, sekä rahoittajien tulevaisuusfoorumia, jotka tukee alan pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä. Tietoperustaa on vahvistettava ja kansainvälistä – erityisesti eurooppalaista ja myös pohjoismaista – yhteistyötä on lainsäädäntöä ja rakenteita uudistettaessa tiivistettävä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuri-instituutit ilmoittautuvat mukaan kulttuuripoliittisen selonteon erityisesti kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Näkemyksemme mukaan instituuttien asiantuntemuksesta olisi hyötyä erityisesti kansainvälisyysstrategian laadinnassa sekä kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ilmoittaudumme mukaan myös toimenpidesuunnitelman laatimiseen sekä katsomme, että uudessa toimielimessä olisi hyvä olla instituuttiverkoston edustus.

Instituuttien rooli ekosysteemissä, ulkomailla toimivina taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilais- ja tukiorganisaatioina, on erityinen.

Instituuttien kohdemaiden ja Suomen tieteen, taiteen ja kulttuurin, yhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntien ja markkinoiden tuntemusta olisi varaa hyödyntää nykyistä enemmän politiikkavalmistelussa (sekä kulttuuri-, elinkeino-, että ulkopoliitikassa). Niiden osaaminen,

asiantuntemus ja kokemus kansainvälistymisestä hyödyttäisi sekä kansainvälisyysstrategiatyötä että alan tulevaa kehittämistä.

Instituutit tekevät sekä bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt sekä vuoropuhelun, vaihdon, viennin ja kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen sekä ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävänsä kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi.

Instituutit voisi puolestamme mainita selonteossa taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen ja luovan alan vientimahdollisuuksien yhtenä keskeisenä mahdollistajana. Instituuteilla on jo nyt, kansainvälistymisen ja viennin edellyttämät, selonteossakin mainitut: “kohdemarkkinoiden hyvä tuntemus ja läsnäolo sekä laajat yhteistyöverkostot.” (s. 53). Nyt selonteossa mainitaan tässä yhteydessä Business Finland.

Olemme samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että keskeisiä esteitä kulttuurialan kansainvälisyydelle ovat “Strategisen suunnittelun ja investointikyvyn puute [..], s.53

Strategista kumppanuutta Suomen ulkomailla sijaitsevien eri alojen toimijoiden välillä tulisi vahvistaa ja tätä tukee poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistyminen myös Suomessa. Vaikuttavaa, koko Suomea hyödyntävää, kansainvälistymistä on syytä tehdä yhdessä eri taiteenlajien sekä hallinnonalojen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostamme, että kansainvälisyys on huomioitu selonteossa moninäkökulmaisesti ja kattavasti – tästä on mainiota jatkaa kohti toimenpidesuunnitelmaa! Kiitämme työryhmää erityisesti ehdotuksesta laatia kansainvälisyysstrategia sekä kaiken kaikkiaan kunnianhimoisen selonteon laatimisesta.

Kiitämme, että kappaleessa 3.8. kulttuuri huomioidaan osana Suomen ulkosuhteita, pehmeää vaikutusvaltaa. Kulttuuri on osa kansainvälisiä suhteitamme ja sillä on merkitystä maakuvan kannalta. Kulttuuri on osa myös turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Kokonaisnäkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyydestä tulisi kuitenkin hieman tarkentaa. Tulisi lähteä siitä, miksi työskentely kansainvälisesti on tärkeää. Itseisarvon lisäksi mainitaan aika epämääräisesti “välilliset hyödyt”.

On tärkeää huomioida, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ja myös luovien alojen kehittymisen ytimessä – kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa, ideoiden ja ajatusten ja vaikutteiden liikkeessä. Kansainvälinen vuorovaikutus on eloonjäämisen ytimessä. Kansainvälistyminen on siis arvo sinänsä ja kehittyvän ja elinvoimaisen yhteiskunnan edellytys. Ilman yllirajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutusta, kulttuuri, ja yhteiskunta, näivettyy.

UUSI LAUSE kohtaan 3.8.

Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi.

Samalla pidämme tärkeänä, että kansainvälistymisen edistämässä huomioidaan systemaattisesti ja strategisesti sekä OKM, TEM ja OKM hallinnonalojen näkökulmat ja yhteistyö. Näiden näkökulmat taiteeseen, kulttuurin ja luoviin aloihin yhteensovittamalla ja strategisella yhteistyöllä saadaan aikaan lisää kansainvälistä vaikuttavuutta.

Esimerkiksi kaikkien Suomen ulkomailla edustavien tahojen välistä yhteistyötä ja strategista kumppanuutta tulisi vahvistaa myös kulttuurin osalta – tekijöiden kansainvälistyminen, työllisyyden ja tulojen lisääminen, vuoropuhelu, vienti ja vaihto, maakuvan vahvistaminen ja globaalivastuullinen toiminta, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen, ovat sopusoinnussa.

EKOSYSTEEMINÄKÖKULMAN TARKENTAMINEN JA VAHVISTAMINEN KANSAINVÄLISYYDEN JA KASVUN NÄKÖKULMASTA

Selonteossa on terminologista epäselvyyttä ja -johdonmukaisuutta koskien taidetta, kulttuuria ja luovia aloja, mikä hankaloittaa asetettujen tavoitteiden ja eri toimijoiden roolien hahmottamista.

On hienoa, että selonteossa esitetään poikkihallinnollisen kansainvälistymisstrategian laatimista. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Tämä on erittäin tärkeää kansainvälisyyttä koskevan laajapohjaisen näkemyksen muodostumiseksi, yhteisten tavoitteiden asettamiseksi, sekä olemassaolevan ekosysteemin kehittämiseksi erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta.

Kansainvälisyys liittyy kiinteästi kasvuun eli olisi toki toivottavaa, että kansainvälisyyttä koskeva strategia olisi valmis ennen nykyisessä hallitusohjelmassa mainitun kasvustrategian laatimista.

Kiitämme tästä kohdasta kappaleessa 3.8.: - samalla ehdotamme paria muokkausta:

Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM, TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien riittävyys ja yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen ja verkostojen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaan ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja sekä kulttuuri osana ulkosuhteita.

Keskeisintä on Suomen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ekosysteemin tarkastelu ja kehittäminen kansainvälistymisen näkökulmasta: mitä meillä jo on, ja mitä pitää vahvistaa kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Tässä tulee ottaa huomioon myös vaihto ja tuonti eli miten saamme kansainväliset toimijat kiinnostumaan suomalaisista tekijöistä ja sisällöistä.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälinen yhteistyön tulee olla pitkäjänteistä ja rahoituksen tulee olla riittävää ja kansainvälisesti kilpailukyistä. Vain sitä kautta voidaan saada myös merkittäviä vientituloja.

Kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla tulee sekä turvata matalan kynnyksen kansainvälistyminen että kyetä tunnistamaan se, milloin kannattaa investoida isommin. Kansainvälistymiseen tulee olla mahdollisuudet ja selkeät polut sekä tekijöille, työryhmille että pienille yrityksille.

Kiitämme kohtaan 3.4 Uudistumisen, kestävyys ja kasvun mahdollistaminen -liittyyen:

“Tunnistetaan luovan osaamisen merkitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikassa, mikä johtaa uusiin markkinoilla menestyviin tuotteisiin ja palveluihin.

Tämä on erittäin tärkeä kirjaus:

"Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyys ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. “

Jotta kansainvälistä rahoitusta voidaan kotiuttaa enemmän esimerkiksi alan organisaatioiden toimesta, on varmistettava perusrahoituksen riittävyys ja pitkäjänteisyys. Resurseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioiden on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

TEKIJÄT JA AMMATTITAITO:

Kansainvälistymisen kannalta on huolehdittava tekijöistä ja kokijoista, hyvistä työskentelyolosuhteista sekä elävästä, moninaisesta ja saavutettavasta kulttuurielämästä Suomessa.

Kansainvälisyyttä tulee tarkastella myös tekijöiden työllistymisen ja ansiotulojen kasvun näkökulmista. Arvoketjuun liittyen on syytä huomioida, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Alan tekijöiden asemaa koskevia parannuksia olisi syytä tehdä yhdessä eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Tekijänoikeuksia ja tekijöiden työskentelyolosuhteita tulee kehittää eurooppalaisessa yhteistyössä.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja, esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, "showcaseja", residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Myös kansainvälistymisen merkitystä tekijöille voisi konkretisoida eli tekijöille kansainvälisyys on inspiraation ja motivaation lähde, se luo uusia yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Kohta 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25: "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi."

UUSI LAUSE:

“Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.” Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan osana opintoja.

EUROOPPALAINEN JA EU-YHTEISTYÖ

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hienoa, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää vielä tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi sekä kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi myös Euroopan kilpailukyvyn kehittämistä.

Tässä on myös hyvää konkretiaa:

“Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun. “

Lisäksi tulisi myös huomioida, että kansallisesti ollaan valmiita tukemaan hankkeita/projekteja, jotka ovat onnistuneet tai joilla on hyvät edellytykset saada kansainvälistä rahoitusta.

Viimeistään toimenpideohjelman olisi hyvä sisältää ehdotuksen siitä, että kuka lisää ja mihin. Kansainväliseen hanke- ja muun rahoituksen hakemiseen liittyvää osaamista tulisi lisätä ja vahvistaa (mm. erillisiä toimistoja).

DIGITALISAATIO JA TEKOÄLY

Kiitämme, että selonteossa huomioidaan kansainvälisen yhteistyön välttämättömyys koskien tekijöiden asemaa ja digitalisaatiota ja tekoälyä.

“digitaalisten alustojen sekä tekoälyn hyödyntäminen vaatii kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntöratkaisuja, jotta luovan työn tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet säilyvät turvattuina. “, s.17)

Digitalisaatio ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuista kulttuurin muutosta ja taiteen, kulttuurin ja luovien alojen näkökulma tulisi sisällyttää osaksi digitaalisuutta ja tekoälyä koskevia strategioita ja ohjelmia sekä lainsäädännön ja

muun sääntelyn valmistelua – koskien esimerkiksi ihmisen ja tekoälyn suhdetta tai tekoälyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä.

KESTÄVYYS

Kiitämme erityisesti myös kirjauksia koskien kestävyyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme sitä tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin. Tässä olisi mahdollisuus tehdä myös laajapohjaisemmin yhteistyötä valtionhallinnon ja alan organisaatioiden kanssa.

“Kestävän kehityksen ja elämäntavan edistämiseksi kulttuuri- ja luovat alat ovat keskeisessä asemassa globaalissa yhteistyössä. Kulttuuripolitiikan kansainvälisellä yhteistyöllä, kuten Euroopan unionissa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa, Euroopan neuvostossa ja Unescossa, voidaan edistää myös yleisempiä ulkopoliittisia tavoitteita, ihmisoikeuksia ja globaalia vastuuta “ (s. 18)

“Suomi ymmärtää kulttuurin globaalina julkisena hyödykkeenä (global public good) ja edistää tavoitetta saada kulttuuri omaksi kestävä kehityksen tavoitteeksi YK:n kestävä kehityksen vuoden 2030 jälkeisiin toimiin. “

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään (viimein) kulttuurista kestävyyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Hienoa! Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Kulttuurialan toimijoiden merkitystä kestävyysmurroksessa voisi edelleen kirkastaa. Kulttuuri on avainroolissa vihreässä siirtymässä ja tätä viestiä on syytä viedä eteenpäin myös muille aloille. Myös “digital degrowth” on keskeinen digitalisaatioon ja tekoälyn liittyvä tema.

Lisäksi huomioimme, että:

- Rahoitusinstrumenttien laadintaan sekä työelämä- ja yritysneuvontaan (mm. TE-keskukset) tarvitaan lisää taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamista.

- Tietopohjaa ja tilastointia erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta tulee lisätä.

- Kuntien TEA-viisariin tulisi lisätä kansainvälisyyttä koskeva mittari.

- On hienoa, että aineettoman pääoman sekä luovuuden merkitys muilla aloilla ja innovaatioiden synnyttämisessä huomioidaan ja että näitä koskevia näkemyksiä tullaan vahvistamaan.

Lämsä Hanna
Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kuvattu teksti oli toimenpide-ohjelma luoville aloille ja pop-kulttuurin viennille. Emme sellaisenaan kannata toimenpiteitä, koska niissä on unohdettu tavalliset kulttuurin ja taiteen tekijät ja organisaatiot. Suomi on kaukana Euroopasta ja osallistuminen kansainvälisiin verkostotapaamisiin on resursseja vievää. Yhteistä alan kansainvälistä strategiaa ei ole olemassa. Jäämme Euroopan laidalle, jos kansainvälistä toimintaa ei tueta. Vain isot toimijat, joilla on resurssit kunnossa, pystyvät toimimaan kansainvälisessä viitekehyksessä. Suomi on monessa mielessä hyvä esimerkki Euroopassa ja maailmassa, mutta monessa asiassa voisimme ottaa oppia muilta. Valtion ja ministeriön tavoitteena täytyy olla alan toimijoiden tukeminen niin, että heillä on tarvittavat

resurssit luoda kansainvälisiä verkostoja. Kansainvälisissä verkostoissa toimimisen pitää olla tavoiteltavaa ja palkittua.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Ehdotamme useita konkreettisia toimenpiteitä kulttuuripoliittiseen selontekoon:

1. Kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittämissuunnitelmaa, jolla ohjataan ja kehitetään toimintaa. Tällaiset löytyvät mm. Norjasta, Portugalista, Armeniasta ja Unkarista. Lisäksi esitämme kulttuurikasvatussuunnitelmien linkittämistä velvoittavaksi osaksi opetussuunnitelmia.
2. Taidetestaajat ohjelman linkittämistä pysyväksi osaksi peruskoulua opetusministeriön ja kulttuuriministeriöiden yhteisesti rahoittamana ohjelmalla, kuten Norjan koulujen kulttuurikasvatusohjelma.
3. Saavutettavan harrastustoiminnan linkittämistä valtion ohjelmiin. Saavutettavampi harrastus -merkki ja kriteerit ovat antaneet lähtölaukauksen saavutettavalle harrastustoiminnalle, mutta on jäämässä yhdeksi kehittämishankkeeksi.

Olemme valmiita toteuttamaan kyseiset toimenpiteet.

Lastenkulttuuriverkosto on aina valmis tuomaan panostaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteisten ratkaisujen löytämiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lastenkulttuurin näkemys kulttuuripoliittiseen selontekoon

Kulttuuripoliittisen selonteon lähtökohdat: Kulttuuri, kasvatus, koulutus ja tiede muodostavat ytimen taloudellisesti kestäväälle, elinvoimaiselle ja uudistuvalla sivistysyhteiskunnalle, jossa kansalaiset kokevat osallisuutta ja luottamusta. Lasten ja nuorten kasvu kulttuurin tekijöiksi ja kokijoina on ratkaisevaa elävän suomalaisen sivistyksen kehittymiselle. Alueelliset ja paikalliset erot taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön tarjonnassa ja käytössä ovat suuria. Kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta parantavilla toimilla voidaan vahvistaa ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia, mahdollisuuksien tasa-arvoa sekä torjua eriarvoistumiskehitystä ja luottamuksen rapautumista. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi esitämme seuraavia toimia:

1. KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAT ON KEINO VARMISTAA LASTEN JA NUORTEN KASVU KULTTUURIN KOKIJOIKSI JA TEKIJÖIKSI

Jotta kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus kokea ja tehdä taidetta ja kulttuuria, on kulttuurikasvatussuunnitelmat saatava velvoittavaksi osaksi koulujen opetussuunnitelmia. Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kehittämishankkeella ja liiton jäsenten toiminnalla on saatu kulttuurikasvatussuunnitelmien määrää kasvatettua ja laatua kehitettyä, mutta pysyvä toiminta jää liaksi kuntien hyvän tahdon varaan. Kuntia ja kouluja velvoittavan opetussuunnitelman lisäksi tarvitaan pysyvä valtakunnallinen kehittämisohjelma, jolla ohjataan ja kehitetään toimintaa. Tällaiset löytyvät mm. Norjasta, Portugalista, Armeniasta ja Unkarista.

2. LASTENKULTTUURIN RAHOITUS VASTAAMAAN TOIMINTAA JA TAVOITTEITA

Lastenkulttuurikeskusten yleisavustusten summat ovat samat kuin 17 vuotta sitten, jolloin käynnistettiin Taikalamppu-verkoston avustukset. Ala ei ole saanut minkäänlaisia indeksikorotuksia valtionavustuksiin (vrt. Taiteen perusopetus).

Ilman resurssien nostoa ei voida odottaa toiminnan tai saavutettavuuden edistämistä. Määrärahojen pysyessä ennallaan ja kulujen kasvaessa lapset ja nuoret ovat joutuneet mittavien sopeuttamistoimien kohteeksi heille suunnatuissa taide- ja kulttuuripalveluissa (esim. avoin perhetoiminta, varhaiskasvatuksen ja koulupäivän aikana tapahtuva toiminta, tapahtumat, työpajat, näyttelyt). Syrjäseuduilla tilanne on erityisen tukala.

Juhlapuheiden sijaan tarvitaan tekoja = resursseja.

3. TAIDETESTAAJAT-KULTTUURIKASVATUSOHJELMA PYSYVÄKSI OSAKSI PERUSKOULUA

Suomen suurin nuorten kulttuurikasvatusohjelma on jatkunut rahastojen rahoittamana lukuvuodesta 2017. Oikeusministeriön demokatiapalkinnolla ja Sivistyksen puolesta -tunnustuksella palkittu ohjelma tavoittaa koko ikäluokan, 100% kahdeksaslukkalaisista.

Rahastot ovat jättäytymässä pois rahoittamisesta tämänhetkisen hallitusohjelman aikana. Nykyisen hallitusohjelman päättyessä yli 10% suomalaisista on Taidetestaajia. Taidetestaajat ohjelma on saatava pysyväksi osaksi peruskoulua.

4. LASTENKULTTUURIN JA TAIDEKASVATUKSEN TUTKIMUSTA ON TUETTAVA

Tutkimus, arviointi ja selvitykset loistavat poissaolollaan kulttuuri- ja taidekasvatuksesta, jos verrataan nuorisolaan tai liikuntaan. Rahoitus on puutteellista ja yhteistyö tutkijoiden ja käytännön toimijoiden kesken olematonta. Toimintaa täytyy tukea enemmän ja työtä tulee ohjata valtion tasolta.

5. ALAN KANSAINVÄLISYYDEN EDISTÄMISTÄ ON KEHITETTÄVÄ

Suomi on kaukana Euroopasta ja osallistuminen kansainvälisiin verkostotapaamisiin on resursseja vievää. Yhteistä alan kansainvälistä strategiaa ei ole olemassa. Jäämme Euroopan laidalle, jos kansainvälistä toimintaa ei tueta. Vain isot toimijat, joilla on resurssit kunnossa, pystyvät toimimaan kansainvälisessä viitekehyksessä. Suomi on monessa mielessä hyvä esimerkki Euroopassa ja maailmassa, mutta monessa asiassa voisimme ottaa oppia muilta. Valtion ja ministeriön tavoitteena täytyy olla alan toimijoiden tukeminen niin, että heillä on tarvittavat resurssit luoda kansainvälisiä verkostoja.

Lastenkulttuurin kautta vahvistuva kulttuurinen osallisuus on investointi lasten kykyyn toimia tasavertaisina erilaisissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa läpi elämän.

Kettunen Kaisa
Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto

Valta Aleksis
Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto - Aleksis Valta, toiminnanjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [delaktighet oberoende av socioekonomisk ställning]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Befrämja delaktigheten och uppmuntra att delta i kultur med låg tröskel. Skapa förutsättningar och möjligheter för konst- och kulturaktörer att jobba på orten inom sin bransch. Upprätthålla musei- och bibliotekstjänster som gynnar alla invånare och besökare. Förstärka den lokala och regionala

identiteten genom kultur och bygga hållbara nätverk över kommun- och sektorgränser. För att kunna erbjuda ett brett och rikt kulturliv bör vi samarbeta med olika instanser.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Åtgärd 3.7 Kulturens blomstrande verksamhetsmiljö börjar med "Staten stöder kulturen kraftigare än tidigare..." Vad är garantin för att det här besannas? Är det organet som övervakar detta?

Åtgärder för hållbar utvecklingen kunde synas ännu starkare. Fortbildning och gemensamma åtgärder behövs för att uppnå målen.

Åtgärd 3.1 lyfter fram allas rätt att delta i konst och kultur under hela livet och satsningar på främst på barn och unga, vilket är viktigt och korrekt. Men det behövs även metoder och förebyggande arbete för att upprätthålla delaktigheten i livets alla skeden.

Friman Jennika
Hangö stad / kulturväsendet

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisäisimme visioon myös kansainvälisyyden.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Muutosehdotukset tekstiin:

Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovan sektorin toimijoille. Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kannatamme toimenpiteinä toimenpidekokonaisuuden kansainvälistyvä kulttuuri alla olevia toimenpiteitä. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Tämä on erittäin tärkeää kansainvälisyyttä koskevan laajapohjaisen näkemyksen muodostumiseksi, yhteisten tavoitteiden asettamiseksi, sekä olemassaolevan ekosysteemin kehittämiseksi erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta. Lisäksi kannatamme kansainvälistymistä tukevien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista sekä taiteen ja kulttuurin osuuden kasvattamista vienninedistämismatkoilla ja valtionvierailujen yhteydessä. Pidämme erittäin tärkeänä, että sitoudutaan pitkällä tähtäimellä rahoituksen kasvattamiseen – selonteon mukaan tavoitteena on, että vuonna 2040 kulttuuribudjetin osuus BKT:stä on 2%. Rakenteellisiin uudistuksiin liittyen kannatamme valtioneuvostotasoisien ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista, sekä rahoittajien tulevaisuusfoorumia, jotka tukee alan pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä. Tietoperustaa on vahvistettava ja kansainvälistä – erityisesti eurooppalaista ja myös pohjoismaista – yhteistyötä on lainsäädäntöä ja rakenteita uudistettaessa tiivistettävä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuri-instituutit ilmoittautuvat mukaan kulttuuripoliittisen selonteon erityisesti kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Näkemyksemme mukaan instituuttien asiantuntemuksesta olisi hyötyä erityisesti kansainvälisyysstrategian laadinnassa sekä kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ilmoittaudumme mukaan myös toimenpidesuunnitelman laatimiseen sekä katsomme, että uudessa toimielimessä olisi hyvä olla instituuttiverkoston edustus.

Instituuttien rooli ekosysteemissä, taiteen, kulttuurin ja luovien ulkomailla toimivina ammattilais- ja tukiorganisaatioina, on ainutlaatuinen.

Instituuttien kohdemaiden ja Suomen tieteen, taiteen ja kulttuurin, yhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntien ja markkinoiden tuntemusta olisi varaa hyödyntää nykyistä enemmän politiikkavalmistelussa (sekä kulttuuri-, elinkeino-, että ulkopoliitikassa). Niiden osaaminen, asiantuntemus ja kokemus kansainvälistymisestä hyödyttäisi sekä kansainvälisyysstrategiatyötä että alan tulevaa kehittämistä.

Instituutit tekevät sekä bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt sekä vuoropuhelun, vaihdon, viennin ja kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen sekä ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestäväns kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi.

Instituutit voisi puolestamme mainita selonteossa taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen ja luovan alan vientimahdollisuuksien yhtenä keskeisenä mahdollistajana. Instituuteilla on jo nyt, kansainvälistymisen ja viennin edellyttämät, selonteossakin mainitut: “kohdemarkkinoiden hyvä tuntemus ja läsnäolo sekä laajat yhteistyöverkostot.” (s. 53). Nyt selonteossa mainitaan tässä yhteydessä Business Finland.

Olemme samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että keskeisiä esteitä kulttuurialan kansainvälisyydelle ovat “Strategisen suunnittelun ja investointikyvyn puute [..], s.53

Strategista kumppanuutta Suomen ulkomailla sijaitsevien eri alojen toimijoiden välillä tulisi vahvistaa ja tätä tukee poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistyminen myös Suomessa. Vaikuttavaa, koko Suomea hyödyntävää, kansainvälistymistä on syytä tehdä yhdessä eri taiteenlajien sekä hallinnonalojen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostamme, että kansainvälisyys on huomioitu selonteossa moninäkökulmaisesti ja kattavasti – tästä on mainiota jatkaa kohti toimenpidesuunnitelmaa! Kiitämme työryhmää kunnianhimoisen selonteon laatimisesta.

Kiitämme, että kappaleessa 3.8. kulttuuri huomioidaan osana Suomen ulkosuhteita, pehmeää vaikutusvaltaa. Kulttuuri on osa kansainvälisiä suhteitamme ja sillä on merkitystä maakuvan kannalta. Kulttuuri on osa myös turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Kokonaisnäkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyydestä tulisi kuitenkin hieman tarkentaa. Tulisi lähteä siitä, miksi työskentely kansainvälisesti on tärkeää. Itseisarvon lisäksi mainitaan aika epämääräisesti “välilliset hyödyt”.

On tärkeää huomioida, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ja myös luovien alojen kehittymisen ytimessä – kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa, ideoiden ja ajatusten ja vaikutteiden liikkeessä. Kansainvälinen vuorovaikutus on eloonjäämisen ytimessä.

Kansainvälistyminen on siis arvo sinänsä ja kehittyvän ja elinvoimaisen yhteiskunnan edellytys. Ilman yllirajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutusta, kulttuuri, ja yhteiskunta, näivettyy.

UUSI LAUSE kohtaan 3.8.

Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi.

Samalla pidämme tärkeänä, että kansainvälistymisen edistämässä huomioidaan systemaattisesti ja strategisesti sekä OKM, TEM ja OKM hallinnonalojen näkökulmat ja yhteistyö. Näiden näkökulmat taiteeseen, kulttuurin ja luoviin aloihin yhteensovittamalla ja strategisella yhteistyöllä saadaan aikaan lisää kansainvälistä vaikuttavuutta.

Esimerkiksi kaikkien Suomen ulkomailla edustavien tahojen välistä yhteistyötä ja strategista kumppanuutta tulisi vahvistaa myös kulttuurin osalta – tekijöiden kansainvälistyminen, työllisyyden ja tulojen lisääminen, vuoropuhelu, vienti ja vaihto, maakuvan vahvistaminen ja globaalivastuullinen toiminta, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen, ovat sopusoinnussa.

Unkarissa toimivan instituutin näkökulmasta erityisen tärkeänä näyttäytyy suomalaisten arvojen, kuten demokratian, tasa-arvon ja sananvapauden, esillä pitäminen kulttuurialan toiminnan kautta. Toivommeekin, että tekijöiden kansainvälistymisen ja työllisyysnäkökulmien lisäksi kulttuurin kansainvälisyydestä keskusteltaisiin kansainvälisen vuoropuhelun itseisarvo. Erityisesti Unkarin kaltaisissa yhteiskunnissa, joissa muilla pohjoismailla ei ole kulttuuri-instituutteja tai muuta laajempaa kulttuuritoimintaa, Suomen kulttuuri-instituutilla on tärkeä rooli välillä hyvinkin erilaisia näkökantoja edustavien tekijöiden välisen dialogin mahdollistajana ja vahvistajana.

Selonteossa on terminologista epäselvyyttä ja -johdonmukaisuutta koskien taidetta, kulttuuria ja luovia aloja, mikä hankaloittaa asetettujen tavoitteiden ja eri toimijoiden roolien hahmottamista.

On hienoa, että selonteossa esitetään poikkihallinnollisen kansainvälistymisstrategian laatimista. Kansainvälisyys liittyy kiinteästi kasvuun eli olisi toki toivottavaa, että kansainvälisyyttä koskeva strategia olisi valmis ennen nykyisessä hallitusohjelmassa mainitun kasvustrategian laatimista.

Kiitämme tästä kohdasta kappaleessa 3.8.: - samalla ehdotamme paria muokkausta:

Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM, TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen

keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien riittävyys ja yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen ja verkostojen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaana ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus sekä kulttuuri osana ulkosuhteita.

Keskeisintä on Suomen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ekosysteemin tarkastelu ja kehittäminen kansainvälistymisen näkökulmasta: mitä meillä jo on, ja mitä pitää vahvistaa kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Tässä tulee ottaa huomioon myös vaihto ja tuonti eli miten saamme kansainväliset toimijat kiinnostumaan suomalaisista tekijöistä ja sisällöistä.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälisen yhteistyön tulee olla pitkäjänteistä ja rahoituksen tulee olla riittävää ja kansainvälisesti kilpailukykyistä. Vain sitä kautta voidaan saada myös merkittäviä vientituloja.

Kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla tulee sekä turvata matalan kynnyksen kansainvälistyminen että kyetä tunnistamaan se, milloin kannattaa investoida isommin. Kansainvälistymiseen tulee olla mahdollisuudet ja selkeät polut sekä tekijöille, työryhmille että pienille yrityksille.

Kiitämme kohtaan 3.4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen -liittyen:

“Tunnistetaan luovan osaamisen merkitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikassa, mikä johtaa uusiin markkinoilla menestyviin tuotteisiin ja palveluihin.

Tämä on erittäin tärkeä kirjaus:

Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyiden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. “

Jotta kansainvälistä rahoitusta voidaan kotiuttaa enemmän esimerkiksi alan organisaatioiden toimesta, on varmistettava perusrahoituksen riittävyys ja pitkäjänteisyys. Resurseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioiden on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

Kansainvälistymisen kannalta on huolehdittava tekijöistä ja kokijoista, hyvistä työskentelyolosuhteista sekä elävästä, moninaisesta ja saavutettavasta kulttuurielämästä Suomessa.

Kansainvälisyyttä tulee tarkastella myös tekijöiden työllistymisen ja ansiotulojen kasvun näkökulmista. Arvoketjuun liittyen on syytä huomioida, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Alan tekijöiden asemaa koskevia parannuksia olisi syytä tehdä yhdessä eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Tekijänoikeuksia ja tekijöiden työskentelyolosuhteita tulee kehittää eurooppalaisessa yhteistyössä.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja, esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, "showcaseja", residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Myös kansainvälistymisen merkitystä tekijöille voisi konkretisoida eli tekijöille kansainvälisyys on inspiraation ja motivaation lähde, se luo uusia yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Kohta 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25: "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi."

UUSI:

"Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi." Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan osana opintoja.

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hienoa, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää vielä tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi sekä kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi myös Euroopan kilpailukyvyyn kehittämistä.

Tässä on myös hyvää konkretiaa:

“Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun. “

Lisäksi tulisi myös huomioida, että kansallisesti ollaan valmiita tukemaan hankkeita/projekteja, jotka ovat onnistuneet tai joilla on hyvät edellytykset saada kansainvälistä rahoitusta.

Viimeistään toimenpideohjelman olisi hyvä sisältää ehdotuksen siitä, että kuka lisää ja mihin. Kansainväliseen hanke- ja muun rahoituksen hakemiseen liittyvää osaamista tulisi lisätä ja vahvistaa (mm. erillisiä toimistoja).

Kiitämme, että selonteossa huomioidaan kansainvälisen yhteistyön välttämättömyys koskien tekijöiden asemaa ja digitalisaatiota ja tekoälyä.

“digitaalisten alustojen sekä tekoälyn hyödyntäminen vaatii kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntöratkaisuja, jotta luovan työn tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet säilyvät turvattuina. “, s.17)

Digitalisaatio ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuisista kulttuurin muutosta ja taiteen, kulttuurin ja luovien alojen näkökulma tulisi sisällyttää osaksi digitaalisuutta ja tekoälyä koskevia strategioita ja ohjelmia sekä lainsäädännön ja muun sääntelyn valmistelua – koskien esimerkiksi ihmisen ja tekoälyn suhdetta tai tekoälyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Kiitämme erityisesti myös kirjauksia koskien kestävyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme sitä tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin. Tässä olisi mahdollisuus tehdä myös laajapohjaisemmin yhteistyötä valtionhallinnon ja alan organisaatioiden kanssa.

“Kestävän kehityksen ja elämäntavan edistämiseksi kulttuuri- ja luovat alat ovat keskeisessä asemassa globaalissa yhteistyössä. Kulttuuripolitiikan kansainvälisellä yhteistyöllä, kuten Euroopan unionissa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa, Euroopan neuvostossa ja Unescossa, voidaan edistää myös yleisempiä ulkopoliittisia tavoitteita, ihmisoikeuksia ja globaalia vastuuta “ (s. 18)

“Suomi ymmärtää kulttuurin globaalina julkisena hyödykkeenä (global public good) ja edistää tavoitetta saada kulttuuri omaksi kestäväksi kehityksen tavoitteeksi YK:n kestäväksi kehityksen vuoden 2030 jälkeisiin toimiin. “

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään (viimein) kulttuurista kestävyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Hienoa! Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Kulttuurialan toimijoiden merkitystä kestävyysmurroksessa voisi edelleen kirkastaa. Kulttuuri on avainroolissa vihreässä siirtymässä ja tätä viestiä on syytä viedä eteenpäin myös muille aloille. Myös “digital degrowth” on keskeinen digitalisaatioon ja tekoälyyn liittymä teema.

Lisäksi huomioimme, että:

Rahoitusinstrumenttien laadintaan sekä työelämä- ja yritysneuvontaan (mm. TE-keskukset) tarvitaan lisää taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamista.

Tietopohjaa ja tilastointia erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta tulee lisätä.

Kuntien TEA-viisariin tulee lisätä kansainvälisyyttä koskeva mittari.

On hienoa, että aineettoman pääoman sekä luovuuden merkitys muilla aloilla ja innovaatioiden synnyttämisessä huomioidaan ja että näitä koskevia näkemyksiä tullaan vahvistamaan.

Muhonen Riikkamari
FinnAgora, Suomen Unkarin instituutti

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kuntien kulttuuritoiminnan näkökulmasta tekijänoikeuksista huolehtiminen on monimutkaista. Tekijänoikeuskorvauksien maksamiselle pitäisi olla nykyistä yksinkertaisemmat järjestelmät, jolloin korvauksetkin kasvaisivat. Erityisesti pienissä kunnissa on hyvin rajallisesti resursseja ottaa selville tekijänoikeuksien karvauskäytännöistä. Luovan alan ekosysteemit rakentuvat kaupungeissa. Kehittämistyötä kannattaa tehdä yhteistyössä suurten kaupunkien kanssa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuurin lähipalvelut tuotetaan kunnissa. Kuntien kulttuuritoiminta on avainasemassa palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden näkökulmasta, sekä taiteen ja kulttuurin toimintaympäristön luojana. Kuntien kulttuuritoiminnan kehittäminen alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa ja yhteistyöllä on kustannustehokas tapa viedä alaa eteenpäin. Verkostojen avulla luodaan myös yhteistä näkymää ja yhtenäisiä tavoitteita, joihin voimme kaikki sitoutua.

Kulttuuria Yhteistuumin -kehittämistehtävä ottaa vastuuta poikkisektoraalisen yhteistyön rakentamisesta ja yhteistyömallien juurruttamisesta Suomen kuntiin ja alueille.

Toimenpidesuunnitelman laatimisessa toivomme kuntien ja kaupunkien ottamista mukaan merkittävinä kulttuurin ja taiteen toimijoina ja tukijoina sekä luovan alan ekosysteemien mahdollistajina. Myös kaupunkien elinvoimapalveluiden sekä tulevien elinvoimakeskusten tulisi olla mukana toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon positiivinen pohjavire ja rohkea visio ovat oikeansuuntaisia. Kulttuurialan ulkopuolisten toimenpiteiden painottaminen on perusteltua. Toivottavasti myös toimenpiteisiin saadaan vielä lisää rohkeita avauksia, nyt varsinaisia muutoksia oli ehdotetuissa toimenpiteissä melko vähän.

Kuntien ja kaupunkien rooli kulttuurin rahoittajana ja mahdollistajana ymmärretään selonteossa hyvin. Toivottavasti toimeenpanoa ei suunnitella kuntien toteutettavaksi, ilman että kunnat saavat olla mukana suunnittelemassa toteutusta ja että siihen on tarvittavat resurssit.

On hyvä, että kulttuurin ja luovan alan taloudellista merkitystä on selonteossa nostettu, ja että alan merkitystä kansantaloudelle halutaan nostaa tietoisin toimin. Kunnissa tehdään tärkeää pohjatyötä huipputaiteelle ja luovan alan taloudelliselle menestykselle mahdollistamalla kulttuurin osallisuus, harrastaminen ja kuluttaminen osana asukkaiden arkea. Myös taiteilijoiden työskentelyolosuhteiden ylläpitäminen eri puolilla Suomea on paljolti kuntien panostuksista ja arvoalinnoista kiinni.

Koskela Kaisa

Espoon kaupunki, kulttuurin tulosityksikkö - Kulttuuria Yhteistuumin - kuntien kulttuuritoiminnan valtakunnallinen kehittämisselontekä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi on syytä panostaa kansalaisten valmiuksien lisäksi myös siihen, että kotimainen kulttuuri näkyy ja kuuluu muuttuvassa mediaympäristössä. Digitaalisten alustojen avulla voidaan parantaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta mm. käyttäjän erilaisten tarpeiden perusteella räätälöitävissä olevin palveluin sekä tarjota taide- ja kulttuurisisällöt yhä osuvammin oikeille ihmisille. Myös pienille kohderyhmille suunnatut sisällöt löytävät helpommin oikean yleisönsä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

YLE ON KULTTUURILAITOS, JOKA HUOLEHTII SAAVUTETTAVUUDESTA JA OSALLISUUDESTA

Yleisradion rooli kulttuurin luojana, taltioijana, levittäjänä ja osallistajana on suomalaisessa yhteiskunnassa keskeinen läpi selontekoluonnoksessa kuvatun kulttuurin arvoketjun. Yle on myös keskeinen yhteistyökumppani monelle kulttuuritoimijalle. Ylellä on kulttuuritarjonnan järjestämisessä keskeinen kansalaisia tasa-arvoistava rooli, joka ei tule markkinaehtoisesti täytetyksi. Ylen tehtävä tukee siten selontekoluonnoksessa esitettyä tavoitetta kulttuurista jokaisenoikeutena.

Yle on koko kansan kulttuurilaitos, jolle on laissa säädetty tehtävä tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä sekä tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista. Ylen julkisen palvelun tulee lain mukaan tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia. Ylen kulttuuritehtävään kuuluu kaikkien väestöryhmien palveleminen esimerkiksi maksukykyyn, asuinpaikkaan tai toimintarajoitteisiin katsomatta sisältöjen saavutettavuudesta ja monipuolisuudesta huolehtien.

LUOTETTAVUUS JA UUDISTUMISKYKY MUUTTUVASSA MEDIAYMPÄRISTÖSSÄ

Selonteossa mainitaan panostukset medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon ylläpitämiseen mediaympäristön muutosten, tekoälyn lisääntyvän käytön ja turvallisuusympäristön muutosten myötä. Koko väestön saavutettavissa olevan julkisen mediapalvelun merkitys tässä työssä on ilmeinen. Yle pyrkii palvelemaan eri ikäistä ja eri tavoin mediaa käyttävää suomalaista yleisöä kattavasti erilaisin palveluin tukien kunkin valmiuksia toimia kehittyvässä mediaympäristössä. Esimerkiksi kulttuurisisältöjä kehitetään myös lasten ja nuorten tarpeista käsin ja Ylen oppimisen palveluita kansalaisten yleissivistyksen ja tasavertaisten oppimismahdollisuuksien ylläpitämiseksi.

KOTIMAISEN LUOVAN ALAN KASVU

Selontekoluonnoksessa tunnistetaan kulttuuri- ja luovien alojen merkitys kansantaloudelle sekä alan kasvupotentiaali, jonka tukeminen edellyttää julkisen sektorin toimenpiteitä ja rahoitusta. Ylen merkitys kotimaisen luovan alan ekosysteemissä on kiistaton. Omien in-house-tuotantojensa lisäksi Yle tukee luovan alan elinvoimaa ostamalla sisältöjä ja niihin liittyviä palveluita vuosittain noin 100 miljoonalla eurolla (kotimaiset esitysoikeudet, musiikin esityskorvaukset, tekijänoikeuskorvaukset, ohjelmatoiminnan muut palvelut). Lisäksi Yle pystyy julkisesti rahoitettuna mediayhtiönä kehittämään sisältöjä ja formaatteja, jotka eivät välttämättä ole välittömästi kaupallisille mediayhtiöille kiinnostavia, mutta voivat sellaisiksi kehittyä. Tästä esimerkkinä Yle Areena kotimaisen suoratoistomarkkinan avaajana sekä Ylen kehittämät, kaupallisille medioille ja ulkomaille siirtyneet ohjelmaformatit.

Kansainvälisen kasvun näkökulmasta huomionarvoista on, että Yle tekee esimerkiksi draaman rahoittamisessa yhteistyötä Euroopan muiden yleisradioyhtiöiden kanssa. Ohjelmavaihdon turvin Yle pystyy paitsi jakamaan kustannuksia myös tarjoamaan suomalaiselle yleisölle ulkomaista laatudraamaa ja jakamaan kotimaisia sisältöjä ulkomaisille yleisöille. Osana Yleä toimiva Radion sinfoniaorkesteri RSO taas tarjoaa kotimaisille säveltäjille ja muusikoille ponnahduslaudan kansainväliselle uralle.

YLEN ARKISTO SÄILYTTÄÄ KULTTUURIA TULEVILLE SUKUPOLVILLE

Selontekoluonnoksessa korostuu näkemys kulttuurista välineenä ymmärtää menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Digitaalisesti säilötyn ajankuvan ja kulttuurituotteiden ympärille

tarvitaan vuorovaikutusta ja kohtaamisia, jotta ne olisivat aidosti merkityksellistä kulttuuriperintöä. Ylen Elävä arkisto tarjoaa klassikot ja ajankuvan menneiltä vuosilta digitaalisesti kaikkien käyttöön. Ylen arkisto on Suomen laajin ja sisällöltään ainutlaatuinen audiovisuaalinen arkisto, joka säilyttää suomalaista kulttuuria tuleville sukupolville.

HENKINEN KRIISINKESTÄVYYS

Selontekoluonnoksessa tuodaan esiin myös kulttuurin merkitys henkiselle kriisinkestävyydelle turvallisuusympäristön muuttuessa. Ylelle on julkisen palvelun mediana annettu erityinen velvoite varautua poikkeusoloihin, joten Ylen laaja-alainen varautumistoiminta mediapalveluiden saatavuuden varmistamiseksi kaikissa oloissa on kansan kriisinkestävyyden kannalta keskeistä. Koronapandemian aikana Ylessä koettiin käytännössä, miten tärkeää oli tukea kansan kriisinsietokykyä paitsi ajantasalla pitävin uutisin myös kulttuuri- ja viihdesisällöin yhteisöllisyyttä tukien. Yhä monimuotoisemmaksi muuttuva Suomi tarvitsee kulttuuria, joka tukee yhteisöllisyyttä. Tarve erilaisten ajatusten ja elämäntapojen näkyväksi tekemiselle tulee yhä suuremmaksi ja julkisen palvelun mediana Ylellä on tässä keskeinen rooli.

Edellä kerrottu huomioden Yleisradio toivoo selonteon jatkovalmistelussa huomioitavan seuraavat näkökulmat.

1. Selonteossa on perustellusti tuotu esiin kulttuurin tekijöiden ja rahoittajien, arkistojen, kirjastojen, ym. rooli kulttuuritoimijoina. Niiden rinnalla selonteossa olisi kuitenkin syytä mainita myös Yleisradion merkitys kaikille yhtäläisin ehdoin saavutettavissa olevan kulttuurin varmistajana. Ylen kulttuuritehtävälle on olemassa laaja yhteiskunnallinen tuki. Yhdessä omistetun julkisen palvelun median merkitys kotimaisen kulttuurin elinvoiman kannalta korostuu, kun myös suomalaisten mediaympäristö muuttuu yhä kansainvälisemmäksi, digitaalisemmaksi ja pirstaleisemmaksi.
2. Mikäli selonteon päämäärien tukemiseksi perustetaan toimielimiä tai työryhmiä Yle on valmis osallistumaan niihin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Yleisradio kiittää mahdollisuudesta lausua selontekoluonnoksesta ja toteaa luonnoksen sisältävän useita hyviä huomioita kulttuurin ja luovan alan merkityksestä ja potentiaalista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Yleisradio pitää onnistuneena sitä, että luonnoksessa kulttuuri nähdään itseisarvona ja jokaisenoikeutena, joka kuuluu kaikille henkilökohtaisista ominaisuuksista, kuten taloudellisista resursseista, riippumatta.

Luonnoksessa tunnustetaan ansiokkaasti myös kulttuurin merkitys identiteetin rakentamiselle ja henkiselle kriisinkestävyydelle, joiden merkitys on viime vuosina entisestään korostunut.

Itseisarvon lisäksi luonnoksessa tunnustetaan kulttuuri- ja luovien alojen merkitys kansantaloudelle sekä alan kasvupotentiaali, jonka tukeminen edellyttää julkisen sektorin toimenpiteitä ja rahoitusta. Luonnoksessa erikseen todetaan, että kulttuuri- ja luovien alojen potentiaalia vauhdittaa kestävä kasvua ja kilpailukykyä ei Suomessa ole toistaiseksi hyödynnetty riittävästi.

Yleisradio toivoo selonteon jatkovalmistelussa huomioitavan seuraavat näkökulmat.

1. Selonteossa tulisi huomioida voimakkaammin se, miten kulttuuripolitiikalla tulisi vastata teknologisen kehityksen ja kansainvälistyvän digitaalisen mediaympäristön luomiin haasteisiin kotimaisen kulttuurin ja luovan alan elinvoimaisuudelle.

Kotimainen kulttuuri ja kotimaiset kielet eivät elä omillaan digitaalisessa ja kansainvälisessä mediamaisemassa. Kansainvälisten mediajättien aseman vahvistuminen suomalaisten arjessa on omiaan lisäämään riskiä siihen, että kotimaiset digitaaliset kulttuurituotteet eivät löydä yleisöjään.

Siksi selonteossa tulisi huomioida painokkaasti se, että kotimaisilla kulttuurituotteilla tulee olla riittävän vahvat edellytykset kilpailla suomalaisesta yleisöstä digitaalisessa ympäristössä kansainvälisten sisältöjen kanssa. Tässä yhteydessä voi viitata käytettävissä olevana resurssina Yleisradioon, jonka lakisääteinen tehtävä on tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria ja jonka palvelut tavoittavat kansan kattavasti (Yle tavoittaa 94 % suomalaisista viikon aikana / KMK-tutkimus syksy 2023, Norstat).

2. Selonteossa tulisi huomioida epävarma maailmantilanne ja tulevaisuudennäkymät vahvistamalla kulttuuri- ja luovan alan kriisinkestävyyttä. Vakauden luomisessa markkina- ja luovaa alaa työllistää ja kulttuurisisältöjä tilaa markkinaehtoisten toimijoiden lisäksi myös julkiset toimijat.

3. Selonteossa tulisi huomioida vahvemmin tekoälyn kaltaisen uuden teknologian kehittämisen luomat mahdollisuudet kulttuuri- ja luovan alan toimijoille.

Tuuri Johanna
Yleisradio

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisäisimme visioon myös kansainvälisyyden, Suomen Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n linjausta tukien:

“2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.”

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Muutosehdotukset kohtaan 4 sivulla 19:

Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovan sektorin toimijoille. Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää,

investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kannatamme Suomen Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n linjausta tukien toimenpidekokonaisuuden kansainvälistyvä kulttuuri alla olevia toimenpiteitä.

Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Tämä on erittäin tärkeää kansainvälisyyttä koskevan laajapohjaisen näkemyksen muodostumiseksi, yhteisten tavoitteiden asettamiseksi, sekä olemassaolevan ekosysteemin kehittämiseksi erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta. Lisäksi kannatamme kansainvälistymistä tukevien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista sekä taiteen ja kulttuurin osuuden kasvattamista vienninedistämismatkoilla ja valtionvierailujen yhteydessä.

Pidämme erittäin tärkeänä, että sitoudutaan pitkällä tähtäimellä rahoituksen kasvattamiseen – selonteon mukaan tavoitteena on, että vuonna 2040 kulttuuribudjetin osuus BKT:stä on 2%.

Rakenteellisiin uudistuksiin liittyen kannatamme valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista, sekä rahoittajien tulevaisuusfoorumia, jotka tukee alan pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä.

Tietoperustaa on vahvistettava ja kansainvälistä – erityisesti eurooppalaista ja myös pohjoismaista – yhteistyötä on lainsäädäntöä ja rakenteita uudistettaessa tiivistettävä.

Kulttuuri-instituutit ilmoittautuvat mukaan kulttuuripoliittisen selonteon erityisesti kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Näkemyksemme mukaan instituuttien asiantuntemuksesta olisi hyötyä erityisesti kansainvälisyysstrategian laadinnassa sekä kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ilmoittaudumme mukaan myös toimenpidesuunnitelman laatimiseen sekä katsomme, että uudessa toimielimessä olisi hyvä olla instituuttiverkoston edustus.

Instituuttien rooli ekosysteemissä, taiteen, kulttuurin ja luovien ulkomailla toimivina ammattilais- ja tukiorganisaatioina, on ainutlaatuinen.

Instituuttien kohdemaiden ja Suomen tieteen, taiteen ja kulttuurin, yhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntien ja markkinoiden tuntemusta olisi varaa hyödyntää nykyistä enemmän politiikkavalmistelussa (sekä kulttuuri-, elinkeino-, että ulkopolitiikassa). Niiden osaaminen, asiantuntemus ja kokemus kansainvälistymisestä hyödyttäisi sekä kansainvälisyysstrategiatyötä että alan tulevaa kehittämistä.

Instituutit tekevät sekä bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt sekä vuoropuhelun, vaihdon, viennin ja kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen sekä ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävänsä kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi.

Instituutit voisi puolestamme mainita selonteossa taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen ja luovan alan vientimahdollisuuksien yhtenä keskeisenä mahdollistajana. Instituuteilla on jo nyt, kansainvälistymisen ja viennin edellyttämät, selonteossakin mainitut: " kohdemarkkinoiden hyvä tuntemus ja läsnäolo sekä laajat yhteistyöverkostot. " (s. 53). Nyt selonteossa mainitaan tässä yhteydessä Business Finland.

Olemme samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että keskeisiä esteitä kulttuurialan kansainvälisyydelle ovat "Strategisen suunnittelun ja investointikyvyn puute [..], s.53

Strategista kumppanuutta Suomen ulkomailla sijaitsevien eri alojen toimijoiden välillä tulisi vahvistaa ja tätä tukee poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistyminen myös Suomessa. Vaikuttavaa, koko Suomea hyödyntävää, kansainvälistymistä on syytä tehdä yhdessä eri taiteenlajien sekä hallinnonalojen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostamme, että kansainvälisyys on huomioitu selonteossa moninäkökulmaisesti ja kattavasti – tästä on mainiota jatkaa kohti toimenpidesuunnitelmaa! Kiitämme työryhmää kunnianhimoisen selonteon laatimisesta.

Kiitämme, että kappaleessa 3.8. kulttuuri huomioidaan osana Suomen ulkosuhteita, pehmeää vaikutusvaltaa. Kulttuuri on osa kansainvälisiä suhteitamme ja sillä on merkitystä maakuvan kannalta. Kulttuuri on osa myös turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Kokonaisnäkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyydestä tulisi kuitenkin hieman tarkentaa. Tulisi lähteä siitä, miksi työskentely kansainvälisesti on tärkeää. Itseisarvon lisäksi mainitaan aika epämääräisesti "välilliset hyödyt".

On tärkeää huomioida, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ja myös luovien alojen kehittymisen ytimessä – kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa, ideoiden ja ajatusten ja vaikutteiden liikkeessä. Kansainvälinen vuorovaikutus on eloonjäämisen ytimessä. Kansainvälistyminen on siis arvo sinänsä ja kehittyvän ja elinvoimaisen yhteiskunnan edellytys. Ilman ilirajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutusta, kulttuuri, ja yhteiskunta, näivettyy.

Näistä näkökulmista katsoen selvityksessä käytettyä muotoilua "kansainvälistyvä kulttuuri" on syytä pohtia myös semanttisesti. Kulttuuri on lähtökohtaisesti kansainvälistä, dialogista. "Kansainvälistyvä" viittaa implisiittisesti siihen, että näin ei olisi alun perin ollut. Ehdotuksena muotoilu: "Kansainvälisyyden kasvua edistävä kulttuuri".

Ehdotus uudesta lauseesta kohtaan 3.8.

"Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi."

Samalla pidämme tärkeänä, että kansainvälistymisen edistämässä huomioidaan systemaattisesti ja strategisesti sekä OKM, TEM ja OKM hallinnonalojen näkökulmat ja yhteistyö. Näiden näkökulmat taiteeseen, kulttuurin ja luoviin aloihin yhteensovittamalla ja strategisella yhteistyöllä saadaan aikaan lisää kansainvälistä vaikuttavuutta.

Iso-Britannian näkökulmasta myös henkilöliikuvuuden haasteet brexitin jälkeisessä maisemassa ovat suuri haaste, ja näiden esteiden purkamisessa toivomme vahvaa lateraalista yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kaikkien Suomen ulkomailla edustavien tahojen välistä yhteistyötä ja strategista kumppanuutta tulisi vahvistaa myös kulttuurin osalta – tekijöiden kansainvälistyminen, työllisyyden ja tulojen lisääminen, vuoropuhelu, vienti ja vaihto, maakuvan vahvistaminen ja globaalivastuullinen toiminta, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen, ovat sopusoinnussa.

Ekosysteeminäkökulman tarkentaminen ja vahvistaminen kansainvälisyyden ja kasvun näkökulmasta

Selonteossa on terminologista epäselvyyttä ja -johdonmukaisuutta koskien taidetta, kulttuuria ja luovia aloja, mikä hankaloittaa asetettujen tavoitteiden ja eri toimijoiden roolien hahmottamista.

On hienoa, että selonteossa esitetään poikkihallinnollisen kansainvälistymisstrategian laatimista. Kansainvälisyys liittyy kiinteästi kasvuun eli olisi toki toivottavaa, että kansainvälisyyttä koskeva strategia olisi valmis ennen nykyisessä hallitusohjelmassa mainitun kasvustrategian laatimista.

Kiitämme tästä kohdasta kappaleessa 3.8.: - samalla ehdotamme paria muokkausta:

Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM, TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien riittävyys ja yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen ja verkostojen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaana ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja sekä kulttuuri osana ulkosuhteita.

Keskeisintä on Suomen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ekosysteemin tarkastelu ja kehittäminen kansainvälistymisen näkökulmasta: mitä meillä jo on, ja mitä pitää vahvistaa kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Tässä tulee ottaa huomioon myös vaihto ja tuonti eli miten saamme kansainväliset toimijat kiinnostumaan suomalaisista tekijöistä ja sisällöistä.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälinen yhteistyön tulee olla pitkäjänteistä ja rahoituksen tulee olla riittävää ja kansainvälisesti kilpailukykyistä. Vain sitä kautta voidaan saada myös merkittäviä vientituloja.

Kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla tulee sekä turvata matalan kynnyksen kansainvälistyminen että kyetä tunnistamaan se, milloin kannattaa investoida isommin. Kansainvälistymiseen tulee olla mahdollisuudet ja selkeät polut sekä tekijöille, työryhmille että pienille yrityksille.

Kiitämme kohtaan 3.4 Uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen -liittyen:

“Tunnistetaan luovan osaamisen merkitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikassa, mikä johtaa uusiin markkinoilla menestyviin tuotteisiin ja palveluihin.

Tämä on erittäin tärkeä kirjaus:

“Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa.”

Jotta kansainvälistä rahoitusta voidaan kotiuttaa enemmän esimerkiksi alan organisaatioiden toimesta, on varmistettava perusrahoituksen riittävyys ja pitkäjänteisyys. Resursseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioiden on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

Tekijät ja ammattitaito:

Kansainvälistymisen kannalta on huolehdittava tekijöistä ja kokijoista, hyvistä työskentelyolosuhteista sekä elävästä, moninaisesta ja saavutettavasta kulttuurielämästä Suomessa.

Kansainvälisyyttä tulee tarkastella myös tekijöiden työllistymisen ja ansiotulojen kasvun näkökulmista. Arvoketjuun liittyen on syytä huomioida, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Alan tekijöiden asemaa koskevia parannuksia olisi syytä tehdä yhdessä eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Tekijänoikeuksia ja tekijöiden työskentelyolosuhteita tulee kehittää eurooppalaisessa yhteistyössä.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja,

esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, "showcaseja", residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Myös kansainvälistymisen merkitystä tekijöille voisi konkretisoida eli tekijöille kansainvälisyys on inspiraation ja motivaation lähde, se luo uusia yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Kohta 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25:

"Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi."

Ehdotus lisäykseksi edelliseen:

"Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan osana opintoja."

Eurooppalainen ja EU-yhteistyö:

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hienoa, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää vielä tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi sekä kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi myös Euroopan kilpailukyvyn kehittämistä.

Tässä on myös hyvää konkretiaa, jota kannatamme: "Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun."

Lisäksi tulisi myös huomioida, että kansallisesti ollaan valmiita tukemaan hankkeita/projekteja, jotka ovat onnistuneet tai joilla on hyvät edellytykset saada kansainvälistä rahoitusta.

Viimeistään toimenpideohjelman olisi hyvä sisältää ehdotuksen siitä, että kuka lisää ja mihin. Kansainväliseen hanke- ja muun rahoituksen hakemiseen liittyvää osaamista tulisi lisätä ja vahvistaa (mm. erillisiä toimistoja).

Digitalisaatio ja tekoäly

Kiitämme, että selonteossa huomioidaan kansainvälisen yhteistyön välttämättömyys koskien tekijöiden asemaa ja digitalisaatiota ja tekoälyä. (s.17)

Digitalisaatio ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuisesta kulttuurin muutosta ja taiteen, kulttuurin ja luovien alojen näkökulma tulisi sisällyttää osaksi digitaalisuutta ja tekoälyä koskevia strategioita ja ohjelmia sekä lainsäädännön ja muun sääntelyn valmistelua – koskien esimerkiksi ihmisen ja tekoälyn suhdetta tai tekoälyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Kestävyys

Kiitämme erityisesti myös kirjauksia koskien kestävyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme sitä tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin. Tässä olisi mahdollisuus tehdä myös laajapohjaisemmin yhteistyötä valtionhallinnon ja alan organisaatioiden kanssa. (s. 18)

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään (viimein) kulttuurista kestävyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Hienoa! Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Kulttuurialan toimijoiden merkitystä kestävyysmurroksessa voisi edelleen kirkastaa. Kulttuuri on avainroolissa vihreässä siirtymässä ja tätä viestiä on syytä viedä eteenpäin myös muille aloille. Myös “digital degrowth” on keskeinen digitalisaatioon ja tekoälyn liittymä teema.

Lisäksi huomioimme, että:

Rahoitusinstrumenttien laadintaan sekä työelämä- ja yritysneuvontaan (mm. TE-keskukset) tarvitaan lisää taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamista.

Tietopohjaa ja tilastointia erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta tulee lisätä.

Kuntien TEA-viisariin tulee lisätä kansainvälisyyttä koskeva mittari.

On hienoa, että aineettoman pääoman sekä luovuuden merkitys muilla aloilla ja innovaatioiden synnyttämisessä huomioidaan ja että näitä koskevia näkemyksiä tullaan vahvistamaan.

Nousiainen Jaakko
Suomen Britannian- ja Irlannin-instituutti

Lausunto

10.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Rovaniemen kaupungin hyvinvointilautakunta kannattaa kulttuuripoliittisen selonteon visiota sekä neljää tavoitetta, joihin pitkän aikavälin kulttuuripolitiikka Suomessa perustuu. Raportin toimenpide-ehdotuksista kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa ovat kulttuurin perusta tulevaisuus kestäväksi, kulttuurin tekijät avainasemassa, kulttuurin kukoistava toimintaympäristö sekä kansainvälistyvä kulttuuri. Tulevaisuuden kestävyuden kannalta olennaista on, että toimiva ja olemassa oleva kulttuurialan infrastruktuuri turvataan ja toimintaa kehitetään edelleen. Kulttuurin alueellisen saatavuudesta ja saavutettavuudesta on huolehdittava. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää alueellisiin vastuutehtäviin orkestereissa, museoissa ja

kirjastoissa, jotka ovat merkittäviä kulttuuripalveluita pohjoisessa ja haja-asutusalueilla. Kulttuurin tekijöiden roolia on mahdollista vahvistaa varmistamalla kulttuurialan koulutuksen laatu sekä saatavuus valtakunnallisesti. Tärkeää on myös huolehtia kulttuurikentän monimuotoisuudesta ja mahdollistaa ei-kaupalliset sisällöt. Kulttuurin kukoistavan toimintaympäristön osalta tulee ottaa huomioon kulttuuripalveluiden tärkeä merkitys kriisinkestävyydelle. Huomionarvoista on, että kulttuuripalveluilla luodaan normaalioloissa kestävyys, joka realisoituu kriisiaikoina. Kulttuuri tulee tunnistaa ja tunnustaa osana henkistä kriisinkestävyyttä. Kulttuuripalvelujen tuottamat tutut, turvalliset ja laadukkaat arjen palvelut ovat varautumisen kannalta tärkeitä: ne tekevät palvelut ja paikat tutuiksi, mikä on suureksi avuksi silloin, kun kriisitilanne aktivoituu. On myös tärkeää, että selonteossa otetaan huomioon kulttuuriperintö huoltovarmuudessa ja varautumisessa. On tarpeen selkeyttää, miten kulttuuriperinnön ja muun kulttuuriomaisuuden suoja on huomioitu ja tulee huomioida kansallisissa ja paikallisissa varautumissuunnitelmissa. Kansainvälisyyden osalta selonteossa on tärkeää tunnistaa, että kulttuuriviennin ohella kansainvälisyys lisää paikkakuntien vetovoimaa ja brändinäkyvyyttä. Kansainväliset suhteet, yhteistyö ja verkostot ovat tärkeä osa kansainvälistymistä. Kulttuurimatkailun kehittäminen on tärkeää, mutta vaatii myös resursseja. Erityisesti Lapissa matkailijamäärien kasvu on merkittävää.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Rovaniemen kaupungin rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa Lapin alueella on keskeinen. Rovaniemi on merkittävä palvelujen järjestäjänä sekä paikallisesti että alueellisesti. Lisäksi Rovaniemi keskustaajamana on alueellisen yhteistyön ylläpitäjä ja kehittäjä. Esimerkiksi Lapissa on jo vuosia toiminut aktiivinen kulttuurin asiantuntijaverkosto, johon kuuluvat kaikki Lapin 21 kuntaa ja Saamelaiskäräjät. Asiantuntijaryhmän jäseniksi kutsutaan kuntien kulttuuritoiminnasta vastaavat työntekijät, maakunnallisista kulttuurin tehtävistä vastaavat asiantuntijat ja Saamelaiskäräjien edustus. Maakunnallisia asiantuntijoita on mukana Lapin Liitosta, Lapin Ely-keskuksesta sekä Taiteen edistämiskeskuksesta. Puheenjohtajuus on kolmivuotinen, sitä hoidetaan tällä hetkellä Rovaniemeltä käsin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteossa on, läpi asiakirjan, tarpeen tehdä nykyistä näkyvämmäksi kuntien rooli kulttuuripalvelujen rahoittajana, järjestäjänä sekä voittoa tavoittelemattomien, lakeihin perustuvien kulttuuri-instituutioiden ylläpitäjänä. Museot, kirjastot ja orkesteri ovat toimijoita, joiden merkittävä työ näkyy vaikuttavuutena, kulttuuripolitiikan ja taiteen edistäjänä, hyvinvointina ja -sivistyksenä. Näin ollen tavoitteissa olisi hyvä olla selkeästi kirjattuna se, miten turvataan olemassa olevien instituutioiden kuten yleisen kulttuurityön, kirjastojen ja museoiden rahoitus sen varmistamiseksi, että kansalaisilla yhdenvertaisesti on mahdollisuus kulttuuriin osallistumiseen, itsensä sivistämiseen, oppimiseen ja kulttuurisen historiansa tuntemiseen.

Keskisuurten kasvukeskusten haasteet on tunnistettava selonteossa. On olennaista, että kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja saatavuutta voidaan turvata ja edistää erilaisissa toimintaympäristöissä. On huomioitava maantieteellisen sijainnin ohella mm. kunnan koko, pitkät välimatkat sekä väestörakenne ja -kehitys kohti vuotta 2040. Pelkästään yhdellä toimintamallilla

emme onnistu tuottamaan vaikuttavia kulttuuripalveluja. Keskisuurilla kasvukaupungeilla on merkittäviä alueellisia tehtäviä, joiden toimenpiteet ja vaikutukset kohdistuvat erityisesti alueen pieniin kuntiin ja tukevat niiden vähäisiä kulttuuripalveluihin suunnattuja resursseja.

Väestönkehitys on ollut Rovaniemen kaupungissa pitkään positiivista. Matkailun nopea kehitys ja Naton tuleminen paikkakunnalle ovat myös osaltaan vaikuttaneet ja tulevat vaikuttamaan kulttuuripalvelujen tarpeeseen ja tarjontaan. Olennainen kysymys kuitenkin on, miten kulttuuripalvelut turvataan arktisella alueella asuville kansalaisille? Kansallisen kulttuuripolitiikan suuntaviivoja laadittaessa tulee huomioida ja tunnistaa Rovaniemen ja kaupunkimme kaltaisten kuntien erilaiset haasteet ja ratkaisumallit. Kulttuurimatkailun kehittäminen on nyt ja tulevaisuudessa kehittämistyön tärkeä painopiste, jotta voimme palvella sekä paikallisia asukkaita että kaupungissamme vierailevia.

Selonteossa huomioidaan hyvin lasten- ja nuorten osuus kulttuurin kokijoina ja tekijöinä, mutta ikääntyneiden osuus jää vähäiseksi. Ikääntyneiden määrä lisääntyy kaiken aikaa ja iäkkäät säilyvät toimintakykyisinä entistä pidempään. On hyvä tunnistaa ikääntyneiden merkitys kulttuurin tekijöinä sekä toisaalta lisääntynyt tarve ikäryhmälle suunnatuille kulttuuripalveluille.

Aikuisten lukutaidottomien osuus väestössämme kasvaa, ja lukutaitotyön merkitys myös tälle kohderyhmälle on hyvä huomioida selonteossa.

Osana valtionhallinnon säästötoimia Tilastokeskus esittää eräiden tilastojen lakkauttamista, mukaan lukien, kulttuuri-, joukkoviestintä- ja vapaa-ajan osallistuminen -tilastot. Mikäli lakkautuspäätös toteutuu, loppuu tilastojen tuotanto vuoden 2024 lopussa. Ratkaisulla on keskeinen vaikutus kulttuuripalvelujen tiedolla johtamiseen, seuranta- ja arviointityöhön sekä vertailutiedon hankintaan.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden kehittäminen vaikuttaa tutkimusten mukaan positiivisesti mielen hyvinvointiin, fyysiseen terveyteen sekä elämän laatuun, koettuun terveyteen ja onnellisuuteen. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista painottaa selonteossa. Kuten WHO:n raportti (2019) kertoi, kansanterveyden näkökulmasta kulttuoriosallistumisella on havaittu yhteys koettuun terveyteen.

Selin Matti

Rovaniemen kaupunki / Sivistys- ja hyvinvointipalvelut - Rovaniemen kaupungin hyvinvointilautakunta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1] Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut.

2)Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmista- maan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtion- osuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys. Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla

Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle. 3)Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislap- suudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusiille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä.4)Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taideneuvosto on lain mukaan Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin taide- ja kulttuuripolitiikan kysymyksissä. Taideneuvosto haluaa luonnollisesti olla aktiivisesti mukana selonteon pohjalta laadittavan toimenpidesuunnitelman tekemisessä, jotta tämä asiantuntemus on täysimääräisessä käytössä ja taiteen tekijöiden näkemykset välittyvät.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Parhailaan käynnissä olevassa sivistyshallintohankkeessa ollaan merkittävästi uudistamassa taide- ja kulttuurialan hallinnon rakenteita huomattavan nopealla aikataululla ja taideneuvoston näkemyksen mukaan vailla riittävää strategista harkintaa ja tavoitteiden asettelua. Taiteen edistämiskeskusten ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin yhdistämisestä syntyvää uutta virastoa (Kulttuurivirasto?) ei mainita selonteossa lainkaan. Tämä uusi virasto ja sille suunniteltu rooli pitää ehdottomasti olla selonteossa mukana.

Juha Itkonen

Taideneuvoston puheenjohtaja, lausunto annettu koko taideneuvoston puolesta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [- Tuetaan toimintamallien ja verkostojen kehittymistä ja arvoverkkojen nivelkohtia sekä vahvistetaan ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa; teoksen hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen. - Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään. • Jotta valmisteilla oleva yhdistelmävuokutus kattaisi kulttuurialan ammattilaisten työskentelyn mahdollisimman laajasti, tulisi sen sisältää myös apurahatulo.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Taiteilijaseura on kuvataiteen vaikuttaja- ja asiantuntijaorganisaatio, joka edustaa yli 3 000 kuvataiteilijaa. Olemme aktiivisesti mukana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa kuvataiteen kentällä. Viestintämme ja palvelujemme kautta tavoitamme Suomessa toimivat ammattikuvataiteilijat. Tulemme varmasti tekemään avauksia ja ehdotuksia esimerkiksi selonteossa mainitun visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmän kehittämiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen Taiteilijaseuran huomiot – seitsemän onnistumista ja seitsemän kehitysehdotusta

SELONTEOSSA ONNISTUNUTTA:

1. Kuvataiteilijoiden työn rakenteelliset epäkohdat on huomattu ja niihin halutaan puuttua. "Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään" on erittäin tarpeellinen tavoite, jonka toteutuminen on kriittistä kuvataiteen elinvoiman turvaamiseksi Suomessa. Selonteko tunnistaa ansiokkaasti, että erityisesti kuvataiteilijoiden toimeentulo on toistaiseksi hataralla pohjalla, kun korvausta teosten tekemisestä ja esittämisestä on vaikea saada. Koska kuvataidetta nautitaan ensisijaisesti näyttelyissä sitä katsomalla ja kokemalla, tulisi myös kuvataiteilijan saada pääosa toimeentulostaan näyttelytoiminnasta.

Nykytilan kuvauksessa on ansiokkaasti tunnistettu huoli taiteilijoiden toimeentulosta "erityisesti visuaalisilla aloilla, joilla työllistäviä organisaatioita on vähän". Kuvataideorganisaatioiden rahoitusta ja rakenteita on myös tärkeää kehittää niin, että syntyy uusia mahdollisuuksia tehdä kuvataiteilijan työtä työsuhteessa.

2. Kulttuurin tekijät on nostettu avainasemaan. Taidetta ei synny ilman taiteilijoita, joten on hienoa, että kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa niin selkeästi kulttuurin tekijöiden merkityksen ja asettaa tavoitteita tekijöiden aseman parantamiseksi.

3. Selkeä kirjaus siitä, että teoksen hyödyntämisen tulee johtaa aina korvaukseen tekijälleen. Kirjaus "Tuetaan toimintamallien ja verkostojen kehittymistä ja arvoverkkojen nivelkohtia sekä vahvistetaan ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa; teoksen hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen" on tärkeä, sillä taiteilijan kuuluu aina saada korvaus teoksen käytöstä. Esimerkiksi: kun taidemuseot pyrkivät saamaan kokoelmissa olevat teokset myös kansalaisten ulottuville internetiin, pidämme tärkeänä, että tästä digileivityksestä maksetaan tekijänoikeuslain edellyttämä korvaus taiteilijoille, eikä korvaustasoa poljeta.

4. Selonteko edistää taiteenalojen välistä yhdenvertaisuutta. On hyvä, että taiteenalojen yhdenvertaisuutta edistetään rakenteellisin uudistuksin. Tämä tulee esille kirjauksessa ”Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja.” Kuvataiteen rahoitus valtion kulttuuribudjetissa on epäyhdenvertaisessa asemassa suhteessa muihin taiteenaloihin, ollen vain 1 % valtion kulttuuribudjetista. Kuvataiteen alalla taiteellisen työn rakenteet ovat tutkitusti monia muita taiteenaloja heikkommat. Myös kuvataiteen yhteisöt ovat huomattavasti muiden taiteenalojen yhteisöjä heikemmin rahoitettuja. (Visuaaliset taiteet Suomessa -selvitys, Cupore 2023)

5. Poikkihallinnollisuus vahvistaa kulttuuria. Ehdotus valtioneuvostotasoisien ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamisesta on erittäin kannatettava. Tällä hetkellä esimerkiksi luovan alan työelämäkysymyksiin ja sosiaaliturvaan liittyvät asiat putoavat ministeriöiden välille. Toimielimen puheenjohtajuuden kannattaa olla kiertävä.

6. Apurahojen lisääminen yhdistelmävakuutukseen on hyvä askel. Jos yhdistelmävakuutus toteutuu niin, että apurahansaajat ovat siinä mukana, voi heidän asemansa työmarkkinoilla muuttua paljon nykyistä paremmaksi.

7. Selonteossa on jatkuvuutta viime hallituskauden kulttuurin tulevaisuustyöryhmän laatimaan Kulttuurin aika on nyt ja aina -ehdotukseen. Painopisteet ovat jonkin verran muuttuneet, mutta mukana on monia samoja ehdotuksia. Suurimmat muutokset liittyvät taloudellisiin päätöksiin: kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksessa näkyy julkisen rahoituksen ohella yksityisen rahoituksen ja monien eri rahoituslähteiden merkitys, siinä missä Kulttuurin aika on nyt ja aina -ehdotuksessa esitettiin valtion rahoituksen kasvattamista.

SELONTEOSSA KEHITETTÄVÄÄ:

1. Tavoitetila kulttuurin rahoituksesta. ”Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu.” Tämä luonnoksessa oleva tavoite on liian epämääräinen ja se on liian kaukana tulevaisuudessa. Mikäli tavoite paremmasta rahoitustilanteesta on vasta 16 vuoden eli neljän hallituskauden päässä, ehtii rahoitustilanteen heikentymisellä olla dramaattisia vaikutuksia kulttuurin toimintaympäristöön Suomessa. Ilman tätä parannusta suurta osaa selonteon hyvistä tavoitteista on vaikeaa tai mahdotonta saada toteutumaan. Tarvitaan vähintään välitavoite kulttuurin julkisen rahoituksen ja rakenteiden parantumisesta vaikkapa vuoteen 2030 mennessä. Vaikka kulttuuria rahoittavat monet toimijat, on keskeistä kulttuurin infrastruktuuria vaikeaa ylläpitää ilman valtion rahoitusta.

Poliittisessa käsittelyssä olisi myös suotavaa, että puolueet keskustelisivat mahdollisuudesta löytää yhteinen tavoitetila kulttuurin julkisen rahoituksen kasvu-uralle.

2. Taiteilija-apurahajärjestelmän kehittäminen ei ole selonteon tavoitteissa. Taiteilija-apurahat mainitaan selonteon tavoitteissa ainoastaan yhdistelmävakuutuksen kehittämisen osalta. Suomalaisen taiteilija-apurahajärjestelmän merkitys on kulttuuripoliittisesti erittäin suuri, vaikka valtion kulttuuribudjetista sen osuus on alle 3 %. Apurahajärjestelmää tulee vaalia ja kehittää, sillä kuvataiteen kaltaisissa taidemuodoissa, joissa taiteilijoille on vain vähän tai ei ollenkaan kuukausipalkkaisia työpaikkoja, tämä kustannustehokas keino on ehkä jopa tärkein taiderahoituksen muoto. Apurahajärjestelmä on suomalainen ylpeydenaihe.

3. Taiteilija-apurahoja voidaan kehittää monella tapaa. Valtion taiteilija-apurahan tason nostaminen mediaanitulon tasolle olisi iso edistysaskel. Jos apurahan taso sidottaisiin suomalaisten mediaanituloon, ei se enää voisi jäädä jälkeen yleisestä tulokehityksestä kuten heti vuoden 1968 jälkeen alkoi tapahtua. Nykyisin suuri osa apurahataiteilijoista tekee apurahakaudellaan myös sivutoimisia, ei-taiteellisia töitä, koska apuraha ei riitä nykypäivän keskimääräisiin elinkustannuksiin.

Toinen mahdollinen ja tärkeä kehityskohta liittyy apurahojen ja työttömyysturvan suhteeseen. Nykyisin apurahakausi ei kerrytä työssäolohtoa eikä ansiosidonnaista päivärahaa, joten apurahakauden jälkeen taiteilijaa (sama problematiikka pätee myös apurahatutkijoihin) kohdellaan aivan kuin hän ei olisi apurahakaudellaan tehnyt yhtään mitään. Taiteilijan apurahalla tekemää työtä ei siis kunnolla tunnusteta työksi.

4. Alueet eriytyvät – mutta miten tilannetta korjataan? Selonteossa on hyvin tunnistettu kuntien eriytyminen kulttuuripalveluissa ja sitä myöten alueellisten erojen vaikutus taiteilijoiden työllistymismahdollisuuksiin. Tähän olisi kuitenkin hyvä ehdottaa jotain kättä pidempää, jotta taidetta on mahdollista kokea ja taiteilijana on mahdollista toimia jatkossa muuallakin kuin suurissa kaupungeissa.

5. Business Finlandin kautta kanavoituvien kulttuurin ja luovien alojen investointien tulee olla kaikkien alojen ulottuvilla. Kaikkien taiteenalojen toimijat eivät tällä hetkellä pääse Business Finlandin tuen piiriin tai toimi sen toimintalogiikan mukaisesti. Esimerkiksi visuaalisilla aloilla taiteen myyntiin ja vientiin liittyvät ponnistukset tapahtuvat pääosin yleishyödyllisissä yhdistyksissä, jotka eivät saa tuottaa voittoa. Tämä rakenne asettaa esteen kaupallisen toiminnan kehittymiselle ja uusille tulonlähteille. Siksi on syytä linjata, että myös yksilökeskeiset taiteenalat kuten kuvataide ja sen yhteisöt voivat saada Business Finlandin kautta tukea.

6. Kulttuurista tarvitaan myös tilastotietoa. Hienoa, että selonteossa mainittu kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistaminen. Uhan alla oleva kulttuuritilastojen toiminta on syytä mainita myös

erikseen, sillä ilman tilastoja tietoperustaa on mahdotonta vahvistaa. Siksi tietoperustan vahvistamisen sijaan parempi ilmaus olisi tilasto- ja tietoperustan vahvistaminen.

7. Reilun taiteen periaatteet kannattaa ottaa mukaan. Kulttuurin aika on nyt ja aina -julkaisussa oli mukana hyvä ehdotus, että valtio ja kunnat sitoutuvat reilun taiteen periaatteisiin taiteilijoiden työpanosta pyydetessä ja käytettäessä. Tämä ehdotus kannattaa sisällyttää mukaan selontekoon. Sillä olisi todennäköisesti myös positiivisia heijastevaikutuksia muualle yhteiskuntaan.

Hannus Hanna
Suomen Taiteilijaseura

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Mukana uudistumisessa ovat kaikki taiteen alat. Kirja-alasta tehdään lisäksi laajempi selvitys ja sen pohjalta kansallinen toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kustantajilla on keskeinen rooli kirjallisuuden arvoketjussa rahoittajina, laadunvarmistajina ja markkinoijina. Oppimateriaalikustantajien rooli kansalaisten osaamisen, kulttuurintuntemuksen ja medialukutaidon kehittämisessä on merkittävä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Sivistysvaltiolle on tärkeää, että se säännöllisesti nostaa esille kulttuurin merkityksen yhteiskunnalle. Siinä tarkoituksessa selonteko on onnistunut. On selvää kuitenkin, että varsinaiset politiikkamuutokset tapahtuvat selonteossa mainittuja toimenpide-ehdotuksia eteenpäin viemällä, mikä tarkoittaa usein käytännössä rahoituksen antamista. Tähän kuitenkin johdannossa esiintuodut vallitsevat taloudelliset realiteetit antavat vähän toiveita. Selvityksen esiin nostama kirjallisuudesta tehtävä laajempi selvitys ja sen pohjalta tehtävä toimenpideohjelma eivät kuitenkaan edellyttäisi merkittäviä valtiohallan panostuksia ja olisivat mahdollisia siksi nopeallakin aikataululla.

Laiho Sakari
Suomen Kustannusyhdistys - Sakari Laiho

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kirkkohallitus näkee selontekoluonnoksessa monia arvokkaita ja merkittäviä näkökulmia. Erityisenä vahvuutena on lasten ja nuorten kulttuurin omaehtoisen tekemisen ja käyttämisen tukeminen. Kirkkohallitus pitää hyvänä selontekoluonnoksen sisältämää ehdotusta monialaisesta toimielimestä, jonka tehtävä on seurata ja arvioida selonteon tavoitteiden toteutumista.

Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan kulttuuripolitiikan pitkän aikavälin tavoite kulttuurista jokaisenoikeutena on keskeinen ja tärkeä. Sen sijaan kulttuurin merkitystä ja roolia resilienssin ja henkisen huoltovarmuuden perustana ei ole selontekoluonnoksessa tuotu riittävästi esiin.

Selontekoluonnoksessa keskitytään maksullisiin palveluihin ja kulttuuriin, jolla on talousvaikutuksia, ja siihen verrattuna puhe taiteen ja kulttuurin itseisarvosta on vähäistä. Erityisesti kulttuuri- ja taidekasvatuksessa olisi tärkeä korostaa kulttuurin arvoa ja kannustaa käyttämään ja ylläpitämään yhteistä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä. Kulttuurin kansainvälinen näkökulma selonteossa on markkina- ja vientilähtöinen. Olisi syytä huomioida myös se, että kansallisen kulttuuriperinnön suojelu ja säilyttäminen hyötyy kansainvälisestä yhteistyöstä ja hyvien käytäntöjen jakamisesta.

Koko väestön kannalta ikääntyvien kulttuuritarjonnan vahvistaminen olisi tärkeää ja tämä jää ohueksi asiakirjassa. Olisi hyvä tarkastella kokonaisuutta esimerkiksi laitoksissa asuvien vanhusten kulttuurisaavutettavuuden kannalta. Ikääntyvien kehittyneet digitaidot tarjoavat uusia mahdollisuuksia myös kulttuurin aktiiviseen kokemiseen.

Selontekoluonnoksesta ei käy selkeästi ilmi, että uskonnot ovat itsessään osa kulttuuria. Sivulla 36 todetaan: ”Eri puolilla Suomea olevat kirkot ja seurakuntien tilat ovat merkittäviä kulttuuritoiminnan mahdollistajia, ja kirkkojen rooli kulttuurin vaalijana ja edistäjänä on monin tavoin huomattava.” Tästä syntyy vaikutelma, että uskonnollinen toiminta ei olisi kulttuuritoimintaa, joka sellaisenaan ylläpitää, uudistaa ja välittää yhteistä kulttuuriperintöä.

Sivulla 17 on todettu kulttuurin valtionrahoituksen pienuus kuntien peruspalveluissa ja tuotu esiin siihen liittyviä riskejä. Evankelis-luterilaisen kirkon kulttuuriperinnön ylläpitoon liittyy samankaltaisia riskejä, sillä tämän yhteiskunnallisen tehtävän hoito on riippuvainen valtion rahoituksesta kirkolle. Esimerkiksi evankelis-luterilaisen kirkon rooli kulttuurin kantajana sisältää niin yhteisen kansallisen kulttuuriperinnön vaalimisen ja välittämisen kuin kaikille avoimien kulttuuripalveluiden tuottamisen.

Luonnoksesta jää puuttumaan selkeä kannanotto kulttuurin rahoituksesta, esimerkiksi prosenttiperiaatteesta. Niukkeneva rahoitus heikentää ihmisten osallisuutta yhteiseen kulttuuriin ja kasvattaa eriarvoistumista, jolla on laaja alaisia vaikutuksia aina sisäiseen turvallisuuteen asti.

Tammisto Saana
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Mukaan työsuhteinen työ osaksi selontekoa (kohta 2).

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Kulttuuritoiminnan huomioiminen pitkäjänteisesti pysyvänä toimintana sekä aseman ja arvostuksen vahvistaminen, resurssien riittävydestä huolehtiminen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kunnat ovat kulttuurin käytännön tason toimijoita ja selonteon jalkauttajia. Lisäksi kunnat ovat osa laajaa kulttuurin toimijoiden verkostoa, jotka myös luovat työtilaisuuksia/mahdollisuuksia monille eri taiteen ja kulttuurin tekijöille.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuri on merkittävä elinvoima- ja hyvinvointitekijä.

Selonteko voisi olla yleisesti konkreettisempi ja selkeämpi.

Jos kulttuurin rakenteita ja rahoitusta uudistetaan, se tulee tehdä vuoropuhelussa alan toimijoiden kanssa.

Kontiainen Ullamarja
Kankaanpään kaupunki/sivistyskeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [☑ Tehdään edellä mainittu! ☑ Nähdään kulttuuri voimavarana, joka ei ole riippuvainen lyhyen tähtäimen suunnitelmista. Ohjausasiakirjojen ja talouspäätösten samansuuntaisuus on tärkeää. Kun talouden suunnittelujänne on lyhyt, pitkäjänteisiä teemoja on hankala käsitellä. Tukea tarvitaan jatkossakin tasapuolisesti: kulttuuri kuuluu kaikille.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kotiseutuliitto on 75 vuotta vuonna 2024 täyttävä kotiseututyön keskusjärjestö ja yksi maan suurimmista kansalaisjärjestöistä. Kotiseutuliitto vaalii kulttuurin monimuotoisuutta ja kulttuuriperintöä, nostaa esille paikalliskulttuureita, tukee kotiseututyötä sekä vaikuttaa yhteiskunta- ja aluesuunnitteluun. Liiton jäsenistöön kuuluu noin 750 kotiseutu-, kaupunginosa- ja muuta yhdistystä, yli sata kuntaa ja maakuntien liitot. Kotiseutuliiton jäsenkentässä toimii noin 150 000 aktiivista kansalaista.

Toimimme jatkossakin paikalliskulttuurien ja kulttuuriperintötyön tukijana, kehittäjänä ja puolestapuhujana. Tuemme jäseniämme toteuttamaan kestävää, uudistuvaa ja erilaiset väestön osat mukaan ottavaa kotiseutu- ja kulttuuriperintötyötä, paikalliset lähtökohdat huomioiden. Toteutamme itse ja kannustamme jäseniämme toteuttamaan kulttuuriperintöstrategian tavoitteita. Huolehdimme seurantalojen korjausavustusjärjestelmästä ministeriön toimeksiannosta. Edistämme kulttuuripoliittisia tavoitteita tulevaisuustietoisesti erityisesti kestävyiden, yhteisöllisyyden ja osallisuuden näkökulmista.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

On tärkeää pitää huolta, että eri hallinnonaloilla tehtävien, mutta samoihin teemoihin liittyvien ohjausasiakirjojen visio, tavoitteet ja toimenpiteet ovat samansuuntaisia ja toisiaan tukevia.

Ylitalo Teppo
Suomen Kotiseutuliitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [(1) Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimenpide-ehdotukset: Esittävien taiteiden valtionosuusrahoitus on lakisääteistä, koska se on tarkoitettu kulttuurin perustan ylläpitämiseen. Tästä syystä valtionosuusrahoitus on turvattava myös tulevaisuudessa pitkäjänteisenä ja ennakoitavana perusrahoituksena. Näin varmistetaan kulttuuripalveluiden saatavuus myös alueellisesti. Tulevaisuuden resurssien käyttö ja niiden ohjaus tulee määritellä tarkemmin. Rahoituksen ennakoitavuus on hyvä konkretisoida aikataulutettuna tulevassa toimenpidesuunnitelmassa. Toivomme orkesterien edustusta selonteon toimenpiteeksi ehdotettuun

valtioneuvostotasoiseen ja ylivaalikautiseen toimielimeen. Kulttuurialan tunnusluvuissa on käytetty vuoden 2022 lukuja. Ko. vuonna koko kulttuuritoiminta oli pandemiasta johtuen estetty tammi-helmikuun ajan ja yleisön palaaminen tapahtui hitaasti. Vuoden 2022 luvut eivät siten anna oikeaa kuvaa toimintaedellytyksistä ja ne tulisi päivittää. (2) Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimenpide-ehdotukset: Kannatamme ehdotettua rahoituksen ennakoitavuuden lisäämistä. Uusien teoksien tilaaminen on yksi uudistumisen ja kasvun lähtökohdista. Nykyisissä tukimuodoissa on vähän välineitä tämänkaltaiseen toimintaan tai ylipäänsä kokeiluihin. Innovatiivisuus tulisi nähdä myös tukimuotojen kenovalikoimassa tavoiteltavana tilana.(3) Yhteistyön ja osallisuuden voima Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimenpide-ehdotukset: . Kaikista taiteilijoista ei ole yrittäjiksi tai opettajiksi. Siksi koulutuksen työelämävastaavuuden lisäämisessä ei pitäisi lähteä siitä oletuksesta, että kaikki tulisi taiteilijuuden rinnalla kouluttaa jompaankumpaan lisätehtävään.(4) Uudistumisen, kestävyys ja kasvun mahdollistaminen Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimenpide-ehdotukset: Orkesterit ovat monipuolisia alueiden elinvoiman ylläpitäjiä, kun niiden perusrahoitus on turvattu. Koko orkesterialan elinvoimaisuuden säilymiselle ja toiminnan uudistamiselle on ratkaisevaa ennakoitava rahoitus. Myös tässä toteamme toimenpide-ehdotuksena, että tämä tulee konkretisoida tulevassa toimenpidesuunnitelmassa. Kasvuvision toteutumiseksi konkreettiset käytännön toimenpiteet tulee vastuuttaa useammalle ministeriölle.(5) Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n toimenpide-ehdotukset: Selonteon sivulla 13 todetaan, että nykyiset taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmät toimivat varsin hyvin. Selonteon liiteaineistossa kuitenkin todetaan, että koko alan kehityksen edellytys on rahoituksen ja rakenteiden uudistaminen. Ennen mahdollista uudistusta olisi hyvä tehdä vaikutusten arviointi juuri vastikään uudistetun valtiosuuslainsäädännön ja -järjestelmän hyödyistä ja kehityskohteista. VOS-perusrahoitus on turvattava myös tulevaisuudessa. Sen myötä ylläpidetään toimivaa infrastruktuuria, joka on edellytys osallisuudelle, saavutettavuudelle ja hyvinvoinnille. Toimenpiteenä tulee olla jatkossakin, että perusrahoitus turvataan julkisin varoin. EU-rahoitus ei voi toimia pitkäjänteisen työskentelyn perusrahoituksena – lisärahoituksena kyllä. Yksityisen rahoituksen kasvun mahdollistaminen verohelpotusten myötä ei turvaa kulttuuri-instituutioiden toimintaedellytyksiä eikä helpota pitkäjänteistä suunnittelua. Yksityistä rahaa ei ole siinä määrin kuin perustoiminta sitä tarvitsee. Kulttuurin tietoperustaa on vahvistettava tekemällä kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvä tilastointi lakisääteiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Sinfoniaorkesterit ry on jäsentensä vuorovaikutukseen perustuva ja siitä voimansa saava erilaisten orkestereiden yhdenvertainen yhteisö. Edistämme orkesterien edunvalvontaa, koulutusta ja tiedonvaihtoa. Jäsenistöömme kuuluu 34 ammattisinfoniaorkesteria ja toiminnassamme on vahva valtakunnallinen ote.

Tavoitteenamme on vahvistaa sellaista Suomea, jossa jokaisella on asuinpaikasta, varallisuudesta, iästä, terveydentilasta tai muusta vastaavasta seikasta riippumatta mahdollisuus tavoittaa korkeatasoinen orkesteritarjonta ja olla osallisena monipuolisissa musiikkielämyksissä.

Strategiamme ja toimintatapamme tukee kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista. Tunnistamme yhdessä orkesterikentän kanssa selonteon tausta-aineistossa esiteltyjä tärkeimpiä tulevaisuuden muutosvoimia omassa toiminta- ja taustaympäristössä ja etsimme käytännön vastauksia kaikkia suomalaisia koskettaviin haasteisiin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon visio on selkeä ja ymmärrettävä ja sen tavoitteet ovat oikean suuntaisia. Kiitämme selonteon monia hyviä ja tärkeitä toimenpide-esityksiä. Selonteon liitteenä oleva laaja nykytilan kuvaus on ansiokas.

Pidämme tärkeänä, että selonteon toteuttamiseksi laadittava erillinen toimenpidesuunnitelma on konkreettinen tavoiteaikatauluineen ja vastuutahoineen.

Selonteon kuvaama rahoitustavoitetila jää epämääräiseksi. Kulttuurin arvoketjun kuvauksen yhteydessä selonteossa todetaan, että Suomen pienellä kieli- ja markkina-alueella julkisen rahoituksen merkitys korostuu kaikilla taiteen ja kulttuurin tuotannon ja levityksen alueilla.

Selonteon mukaan kulttuurin julkisella rahoituksella on myös selkeä taloudellinen peruste. Tuki kohdistuu yhteiskuntaa uudistavaan toimintaan ja kulttuurin perustan ylläpitämiseen.

Selonteko ei tunnista riittävästi kulttuurialan instituutioita ja niiden roolia ekosysteemissä. Myös kulttuurin tekijöiden yhteys kulttuurin tuotantoon ja rakenteisiin jää epäselväksi. Organisaatiot ja kulttuurilaitokset tekevät tärkeää, kulttuurin ytimessä tehtävää työtä.

Selonteossa tunnistetaan hyvin kulttuuripolitiikan yhteys muihin politiikka-aloihin ja ehdotetaan yhteistä hallituskausien yli jatkuvaa poliittista linjaa kulttuurin asioiden edistämiseen. Kannatamme selonteon poikkihallinnollista otetta ja uuden pysyvän ja monialaisen toimielimen perustamista.

Kulttuuriosallistumisella voidaan vaikuttaa mm. syrjäytymiseen ja muihin yhteiskunnan ilkeisiin ongelmiin. Selonteon sivulla 14 todetaankin, että julkinen rahoitus turvaa jokaiselle kulttuurin saavutettavuuden ja korjaa pienen markkinan puutetta kotimaisen kulttuurin elinvoiman varmistamiseksi.

Kuten selonteossa todetaan, kulttuurin tulee olla osa kaupunkipolitiikkaa, -kehittämistä ja elinkeinotoimintaa. Kulttuuripolitiikka tukee muiden politiikan alojen tavoitteiden saavuttamista sekä edistää kokonaisvaltaista yhteiskunnallista hyvinvointia ja kestävä kehitystä. Eri politiikkatoimien on oltava keskenään johdonmukaisia ja yhteensopivia, jotta niiden vaikutukset ovat mahdollisimman tehokkaita ja luottamusta herättäviä. Vaikutusten saavuttamiseksi tulee arvioida mm. osallistumisen esteitä ja katvealueita kulttuurin saavutettavuudessa.

Aluetasolla tehtävän yhteistyön merkitys tulee korostumaan edelleen tulevaisuudessa. Alueellinen ja paikallinen kulttuuripoliittinen yhteistyö lisää osallisuutta, mahdollisuuksia identiteettien rakentamiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Orkestereilla on aktiivisina toimijoina myös aluetaloudellista vaikuttavuutta ja ne ovat tärkeä osa kuntien elinvoimaa.

Lehtonen Iiris
Suomen Sinfoniaorkesterit ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, katta- vuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Taiteilijaseura on kuvataiteen vaikuttaja- ja asiantuntijaorganisaatio, joka edustaa yli 3 000 kuvataiteilijaa. Olemme aktiivisesti mukana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa kuvataiteen kentällä. Viestintämme ja palvelujemme kautta tavoitamme Suomessa toimivat ammattikuvataiteilijat. Tulemme varmasti tekemään avauksia ja ehdotuksia esimerkiksi selonteossa mainitun visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmän kehittämiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen Taiteilijaseuran huomiot – seitsemän onnistumista ja seitsemän kehitysehdotusta

SELONTEOSSA ONNISTUNUTTA:

1. Kuvataiteilijoiden työn rakenteelliset epäkohdat on huomattu ja niihin halutaan puuttua. ”Visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää kehitetään” on erittäin tarpeellinen tavoite, jonka toteutuminen on kriittistä kuvataiteen elinvoiman turvaamiseksi Suomessa. Selonteko tunnistaa ansiokkaasti, että erityisesti kuvataiteilijoiden toimeentulo on toistaiseksi hataralla pohjalla, kun korvausta teosten tekemisestä ja esittämisestä on vaikea saada. Koska kuvataidetta nautitaan ensisijaisesti näyttelyissä sitä katsomalla ja kokemalla, tulisi myös kuvataiteilijan saada pääosa toimeentulostaan näyttelytoiminnasta.

Nykytilan kuvauksessa on ansiokkaasti tunnistettu huoli taiteilijoiden toimeentulosta ”erityisesti visuaalisilla aloilla, joilla työllistäviä organisaatioita on vähän”. Kuvataideorganisaatioiden rahoitusta ja rakenteita on myös tärkeää kehittää niin, että syntyy uusia mahdollisuuksia tehdä kuvataiteilijan työtä työsuhteessa.

2. Kulttuurin tekijät on nostettu avainasemaan. Taidetta ei synny ilman taiteilijoita, joten on hienoa, että kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa niin selkeästi kulttuurin tekijöiden merkityksen ja asettaa tavoitteita tekijöiden aseman parantamiseksi.

3. Selkeä kirjaus siitä, että teoksen hyödyntämisen tulee johtaa aina korvaukseen tekijälleen. Kirjaus ”Tuetaan toimintamallien ja verkostojen kehittymistä ja arvoverkkojen nivelkohtia sekä vahvistetaan ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa; teoksen hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen” on tärkeä, sillä taiteilijan kuuluu aina saada korvaus teoksen käytöstä. Esimerkiksi: kun taidemuseot pyrkivät saamaan kokoelmissa olevat teokset myös kansalaisten ulottuville internetiin, pidämme tärkeänä, että tästä digileivityksestä maksetaan tekijänoikeuslain edellyttämä korvaus taiteilijoille, eikä korvaustasoa poljeta.

4. Selonteko edistää taiteenalojen välistä yhdenvertaisuutta. On hyvä, että taiteenalojen yhdenvertaisuutta edistetään rakenteellisin uudistuksin. Tämä tulee esille kirjauksessa "Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja." Kuvataiteen rahoitus valtion kulttuuribudjetissa on epäyhdenvertaisessa asemassa suhteessa muihin taiteenaloihin, ollen vain 1 % valtion kulttuuribudjetista. Kuvataiteen alalla taiteellisen työn rakenteet ovat tutkitusti monia muita taiteenaloja heikkommat. Myös kuvataiteen yhteisöt ovat huomattavasti muiden taiteenalojen yhteisöjä heikemmin rahoitettuja. (Visuaaliset taiteet Suomessa -selvitys, Cupore 2023)

5. Poikkihallinnollisuus vahvistaa kulttuuria. Ehdotus valtioneuvostotasoisien ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamisesta on erittäin kannatettava. Tällä hetkellä esimerkiksi luovan alan työelämäkysymyksiin ja sosiaaliturvaan liittyvät asiat putoavat ministeriöiden välille. Toimielimen puheenjohtajuuden kannattaa olla kiertävä.

6. Apurahojen lisääminen yhdistelmävakuutukseen on hyvä askel. Jos yhdistelmävakuutus toteutuu niin, että apurahansaajat ovat siinä mukana, voi heidän asemansa työmarkkinoilla muuttua paljon nykyistä paremmaksi.

7. Selonteossa on jatkuvuutta viime hallituskauden kulttuurin tulevaisuustyöryhmän laatimaan Kulttuurin aika on nyt ja aina -ehdotukseen. Painopisteet ovat jonkin verran muuttuneet, mutta mukana on monia samoja ehdotuksia. Suurimmat muutokset liittyvät taloudellisiin päätöksiin: kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksessa näkyy julkisen rahoituksen ohella yksityisen rahoituksen ja monien eri rahoituslähteiden merkitys, siinä missä Kulttuurin aika on nyt ja aina -ehdotuksessa esitettiin valtion rahoituksen kasvattamista.

SELONTEOSSA KEHITETTÄVÄÄ:

1. Tavoitetila kulttuurin rahoituksesta. "Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu." Tämä luonnoksessa oleva tavoite on liian epämääräinen ja se on liian kaukana tulevaisuudessa. Mikäli tavoite paremmasta rahoitustilanteesta on vasta 16 vuoden eli neljän hallituskauden päässä, ehtii rahoitustilanteen heikentymisellä olla dramaattisia vaikutuksia kulttuurin toimintaympäristöön Suomessa. Ilman tätä parannusta suurta osaa selonteon hyvistä tavoitteista on vaikeaa tai mahdotonta saada toteutumaan. Tarvitaan vähintään välitavoite kulttuurin julkisen rahoituksen ja rakenteiden parantumisesta vaikkapa vuoteen 2030 mennessä. Vaikka kulttuuria rahoittavat monet toimijat, on keskeistä kulttuurin infrastruktuuria vaikeaa ylläpitää ilman valtion rahoitusta. Poliittisessa käsittelyssä olisi myös suotavaa, että puolueet keskustelisivat mahdollisuudesta löytää yhteinen tavoitetila kulttuurin julkisen rahoituksen kasvu-uralle.

2. Taiteilija-apurahajärjestelmän kehittäminen ei ole selonteon tavoitteissa. Taiteilija-apurahat mainitaan selonteon tavoitteissa ainoastaan yhdistelmävaluuttuuden kehittämisen osalta. Suomalaisen taiteilija-apurahajärjestelmän merkitys on kulttuuripoliittisesti erittäin suuri, vaikka valtion kulttuuribudjetista sen osuus on alle 3 %. Apurahajärjestelmää tulee vaalia ja kehittää, sillä kuvataiteen kaltaisissa taidemuodoissa, joissa taiteilijoille on vain vähän tai ei ollenkaan kuukausipalkkaisia työpaikkoja, tämä kustannustehokas keino on ehkä jopa tärkein taiderahoituksen muoto. Apurahajärjestelmä on suomalainen ylpeydenaihe.

3. Taiteilija-apurahoja voidaan kehittää monella tapaa. Valtion taiteilija-apurahan tason nostaminen mediaanitulon tasolle olisi iso edistysaskel. Jos apurahan taso sidottaisiin suomalaisten mediaanituloon, ei se enää voisi jäädä jälkeen yleisestä tulokehityksestä kuten heti vuoden 1968 jälkeen alkoi tapahtua. Nykyisin suuri osa apurahataiteilijoista tekee apurahakaudellaan myös sivutoimisia, ei-taiteellisia töitä, koska apuraha ei riitä nykypäivän keskimääräisiin elinkustannuksiin.

Toinen mahdollinen ja tärkeä kehityskohta liittyy apurahojen ja työttömyysturvan suhteeseen. Nykyisin apurahakausi ei kerrytä työssäoloa eikä ansiosidonnaista päivärahaa, joten apurahakauden jälkeen taiteilijaa (sama problematiikka pätee myös apurahatutkijoihin) kohdellaan aivan kuin hän ei olisi apurahakaudellaan tehnyt yhtään mitään. Taiteilijan apurahalla tekemää työtä ei siis kunnolla tunnusteta työksi.

4. Alueet eriytyvät – mutta miten tilannetta korjataan? Selonteossa on hyvin tunnistettu kuntien eriytyminen kulttuuripalveluissa ja sitä myöten alueellisten erojen vaikutus taiteilijoiden työllistymismahdollisuuksiin. Tähän olisi kuitenkin hyvä ehdottaa jotain kättä pidempää, jotta taidetta on mahdollista kokea ja taiteilijana on mahdollista toimia jatkossa muuallakin kuin suurissa kaupungeissa.

5. Business Finlandin kautta kanavoituvien kulttuurin ja luovien alojen investointien tulee olla kaikkien alojen ulottuvilla. Kaikkien taiteenalojen toimijat eivät tällä hetkellä pääse Business Finlandin tuen piiriin tai toimi sen toimintalogiikan mukaisesti. Esimerkiksi visuaalisilla aloilla taiteen myyntiin ja vientiin liittyvät ponnistukset tapahtuvat pääosin yleishyödyllisissä yhdistyksissä, jotka eivät saa tuottaa voittoa. Tämä rakenne asettaa esteen kaupallisen toiminnan kehittymiselle ja uusille tulonlähteille. Siksi on syytä linjata, että myös yksilökeskeiset taiteenalat kuten kuvataide ja sen yhteisöt voivat saada Business Finlandin kautta tukea.

6. Kulttuurista tarvitaan myös tilastotietoa. Hienoa, että selonteossa mainittu kulttuurialaa koskevan tietoperustan vahvistaminen. Uhan alla oleva kulttuuritilastojen toiminta on syytä mainita myös erikseen, sillä ilman tilastoja tietoperustaa on mahdotonta vahvistaa. Siksi tietoperustan vahvistamisen sijaan parempi ilmaus olisi tilasto- ja tietoperustan vahvistaminen.

7. Reilun taiteen periaatteet kannattaa ottaa mukaan. Kulttuurin aika on nyt ja aina -julkaisussa oli mukana hyvä ehdotus, että valtio ja kunnat sitoutuvat reilun taiteen periaatteisiin taiteilijoiden työpanosta pyydetessä ja käytettäessä. Tämä ehdotus kannattaa sisällyttää mukaan selontekoon. Sillä olisi todennäköisesti myös positiivisia heijastevaikutuksia muualle yhteiskuntaan.

Hannus Hanna
Suomen Taiteilijaseura

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kulttuuri pitäisi nähdä myös taloudellisena investointina ja voimavarana jolla Suomi tehdään tunnetuksi ja arvostetuksi maaksi kansainvälisessä kontekstissa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kultaseppien Liitto ry edustaa sekä taiteellista että käsityötaitoalaa. Itsenäisen Suomen kansallinen identiteetti on pitkälti muotoiltu, esimerkiksi ritarikuntien ansiomitaleiden ja muiden palkitsemiseen liittyvän merkistön kautta, taiteilijoiden, arkkitehtien sekä kultasepäalan taitavien ammattilaisten kautta. Kultasepäntaito ja toiminta on virallisesti ollut tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa vuodesta 1373 eli yli 650 vuotta.

Korumuotoilusta on sittemmin tullut myös suomalainen muotoilu- ja vientimenestys joka tosin on hiipunut viime aikoina osittain koulutuspoliittisista syistä. Suomi on ainoita maita jossa maisteritason koulutusta ei ole metallitaiteen puolella saatavissa ja tämä puute näkyy pikkuhiljaa alan kehityksessä sekä arvostuksessa. Taiteellisen ilmaisun opetukselle ja tutkimukselle on huutava tarve jotta tämä kulttuurin ala voisi säilyä elinvoimaisena tulevaisuudessakin. Myös käsityötaito on hiipumassa mikä tulee vaikuttamaan kansallisten aarteiden korjausvelan hoitamisessa tulevaisuudessa.

Lausunnossa nostamme oman toimintalamme ajatuksia ja näkemyksiä. Oma roolimme tässä on toimia niin että suomen korkeatasoisella korumuotoilulla jatkossakin olis riittävät koulutus- ja toimintaedellytykset. Alan toimijoita kuuntelemalla kulttuurialojen toimintaedellytyksiä voitaisiin jopa kustannustehokkaasti parantaa, mikäli siihen löytyisi poliittista tahtoa sekä ymmärrystä siihen että kaikki alat eivät mahdu samanmuotoiseen koulutus ja toimintapakettiin. Paradoksaalista kyllä melkein kaikki päättäjät käyttävät koruja mutta eivät päätöksenteossa ymmärrä antaa arvoa kotimaisen korukulttuuriperinnön vaalimiselle järkevillä ja rakentavilla kulttuuripoliittisilla päätöksillä. Toivomuksemme on olla apuna tässä työssä edustamamme alaa koskevassa päätöksenteossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko on erittäin tärkeä dokumentti. Se että kulttuuri nähdään kansallisen identiteettimme selkärangana, sisältönä ja voimavarana ei voida painottaa liikaa. On myös hyvä todeta että kulttuuri ei ole mikään eliitin etuoikeus. Kulttuuria on yhteiskunnan joka tasolla ja sen pitää olla kaikille saatavilla.

Kulttuurikäsitettä käsiteltäessä pinnalle nousee usein korkekulttuuri kuten vaikka ooppera jota mielletään olevan monelle ulottumattomissa.

On huomioitava että se on rikkaassa kulttuuritarjonnassa vain jäävuoren huippu ja että ruohonjuuritasolla luodaan koko ajan uutta suomalaista kulttuuria eri aloilta. Tämä on se taso jossa tulevaisuuden suuret suomalaiset kulttuurihahmot ja teot nousevat. Kulttuuri ei ole viihdettä vaan se peilaa kansallista sielua ja sillä on vahva taloudellinen merkitys maalle.

Teksti ja tavoitteet kulttuuripoliittisessa selonteossa ovat hyvät. Mutta jos taloudelliset edellytykset kulttuuritoiminnalle vedetään pois, jäävät tavoitteet helposti pelkiksi sanoiksi.

Kihlman Henrik
Suomen Kultaseppien Liitto ry.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia kestäväen kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Rakentamassa taidekasvatuksen ammattilaisten ja luovan työn tekijöiden yhteistyöverkostoja ja hankkeita, joilla vahvistetaan alan toimintaedellytyksiä, luodaan taide-elämyksiä, lisätään yhteenkuuluvuutta - ollaan taiteen hyvinvointivaikutusten ytimessä ja vähentämässä syrjäytymisen negatiivisia vaikutuksia.

Lisäksi pitämässä yllä avointa keskusteluyhteyttä tämän hetken ja tulevaisuuden taidekasvatuksen ja pedagogian näkymistä kulttuuripoliitikassa niin Suomessa kuin globaalistikin. Edistämässä sitä, että uudet entistä valveutuneemmat sukupolvet koulutetaan luovaan ja yhteiskunnalliseen ajatteluun, unohtamatta tunne- ja erityisesti empatiataitojen ylläpitämistä ja rakentamista.

Edistämässä sitä, että eri taidealojen ammattilaiset ja kulttuurityöntekijät otetaan mukaan keskusteluihin, joissa mietitään taiteen ja tieteen yhdistämistä tulevaisuuden luovassa yhteiskunnassa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kannatamme kulttuuripoliittisen selonteon visiota. Joitakin asioita olisi kuitenkin hyvä täsmentää ja tuoda enemmän esiin. Tässä ETOL ry:n näkemyksiä:

Toivoisimme, että kulttuuripoliittisen ja koulutuspoliittisen selonteon välillä olisi selvä yhteys, ja että taide- ja kulttuurialan koulutuspolut huomioitaisiin kunnolla. Lapset ja nuoret voisi myös huomioida näkyvämmiin, ja nähdä heidät myös aktiivisina tekijöinä.

Taiteen perusopetus ja taideharrastajien kenttä on jo hyvin toimivaa ja laadukasta ja sen toiminta pitää turvata jo pelkästään tulevien luovan alan ammattilaisten kasvualustana (olisi hyvä myös mainita, että taidekasvatus tuottaa tulevaisuuden luovan alan ammattilaisia). Taiteen perusopetuksen saavutettavuutta olisi myös hyvä lisätä valtakunnallisesti.

Taidealojen opettajankoulutus (sirkus, teatteri, tanssi yms.) ja opettajien täydennyskoulutus pitää turvata. Edelleen perusopetuksen sisällä esittävien taiteiden (sirkus, teatteri, tanssi) kehittäminen kaikille yhteisiksi oppiaineiksi peruskouluun on tärkeää. Esittävät taiteet vahvistavat tekijöissään puolia, joita nykypäivän ja tulevaisuuden ihmisten olisi hyvä hallita (itseilmaisuus, kommunikaatio, sosiaaliset taidot ja luova ajattelu).

Kulttuuripoliittiset toimenpiteet olisi hyvä avata selkeämmin. Nyt on kirjattu paljon hienoja tavoitteita, vaan mitä konkreettisesti aiotaan tehdä? Eri toimijoiden rooleja voisi myös kirjata auki selvemmin; mitä esimerkiksi taidekasvatuskenttä tekee? Ja kuka tai ketkä selontekoa ylipäänsä toteuttavat ja kuka valvoo sen toteutumisen käytännössä?

Hyvä esimerkki on maininta kulttuuri- ja taidekasvatus- ja -opetustoimijoiden yhteistyön edistämisestä mm. kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visioiden toimeenpanolla, ja osallistamalla sekä julkiset että yksityiset toimijat ja rahoittajat. Visioiden konkreettinen toimeenpano on ehdottomasti kannatettava asia.

Myös yhteistyö taiteen tekijöiden, kulttuuri- ja taidelaitosten ja tapahtumatuotannon kanssa on hyvä suunta. Resursseja pitäisi kuitenkin suunnata myös siihen, että kolmannelle sektorille taataan mahdollisuus työryhmiin osallistumiseen.

Konkreettista toimintaa on myös seuranta ja laadun mittaus, jota kulttuurialalla ei tehdä tarpeeksi. Määrälliset mittarit ovat selkeitä, mutta eivät kerro välttämättä laadusta. Laadun ja vaikuttavuuden mittaaminen on erittäin tärkeää – mutta myös vaikeampaa. Kulttuurin moninaisuus pitää säilyä myös jatkossa ja ”yksinkertaiset” arvioinnin mittarit puuttuvat. Voisiko sellaisia kehittää?

Toimijoiden monialaisuuden ja monipuolisuuden pitäisi olla kaikin puolin rikkaus eikä ”rangaistava” teko. Eli yhden luukun tai rahoituksen mallista pitäisi päästä irti ja luovan alan toimijoiden tulisi voida vaivattomasti ja vapaasti toimia sekä koulutuksen, taiteen, hyvinvoinnin, että tapahtumien parissa. Ja omarahoitusosuuden kasvaessa tulisi mahdollistaa ja helpottaa rahoituksen hakemista erilaisiin toimintoihin eri sektoreilta. Tähdätään siihen, että luodaan nykyistä paremmin kulttuuri- ja luoville aloille soveltuvia rahoitusmalleja investointeihin, pääomittamiseen, yhteisötalouteen ja osuustoimintaan sekä kumppanuuksia julkisten ja yksityisten rahoittajien kanssa.

Kulttuuri -sanana laaja käyttö koetaan hieman ongelmallisena, koska se on laaja ja käsittää asioista urheilusta uskontoon. Eikö tässä voisi käyttää otsikkotasollakin sanaa taide ainakin jossain tavoitteessa? Kulttuuri -sana voi vesittää kaiken, sillä kaikkihan on kulttuuria, vaikka se ei olisikaan taiteen kanssa missään tekemisessä. Pelkona on, että otsikot johtavat harhaan ja vesittävät taidekulttuurin arvon ja olemassaolon. Erityisesti huolestuttaa se, että otsikkotasolla taide loistaa poissaoloaan ja miten päättäjätkään voivat nähdä taiteen olevan selonteon ytimessä?

Pylkkänen Liisa
Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [• Panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, ja tuetaan monitaustaisten ihmisten toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla. Tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat elokuvien ja televisio- ja radio-ohjelmien säilyttäminen, audiovisuaalisen kulttuurin edistäminen, kuvaohjelmien tarjoamisen ja luokittelun valvonta sekä mediakasvatuksen edistäminen. Tehtäviin kuuluu edistää kriittistä medialukutaitoa ja mediakasvatusta sekä lapsille turvallista mediaympäristöä sekä vahvistaa demokratiakehitystä ja kansallista resilienssiä informaatiovaikuttamista vastaan. Virasto tekee tätä laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa ja osallistuu tällä tavoin myös lausunnon kohteena olevan ohjelman toimeenpanoon. KAVI osallistuu toimeenpanoon tehtäviensä mukaisesti.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selontekoluonnoksessa mainitaan kulttuuriperintö muutaman kerran, mutta merkittävillä tavoilla. Kulttuuriperinnön ja tiedon kerrotaan muodostavan perustan ja luovuuden lähteen kulttuurin arvoketjulle (s. 12). Visiossa kohdassa ”Kulttuuri on muutosvoima” todetaan: Tarvitsemme taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ymmärtääksemme mistä tulemme, missä olemme ja kuvitellaksemme tulevaisuuden, johon haluamme päästä (s. 19). Toimenpiteissä tavoitteisiin pääsemiseksi mainitaan johdannossa kulttuuriperintö yhtenä osana kulttuurialaa, jonka rakenteita ja rahoitusta olisi uudistettava (s. 21). Sen sijaan on vaikea löytää kulttuuriperinnön säilyttämiseen kohdistuvia varsinaisia toimenpiteitä.

Kulttuuriperinnön merkityksen tunnustamisesta huolimatta kulttuuriperinnön ja siitä huolehtivien virastojen tai muiden toimijoiden osalle ei siis selonteosta konkretiaa löydy. Vaikuttaa siltä ettei aivan ole ymmärretty tai muistettu, että kulttuuriperinnön vaaliminen ja säilyttäminen jälkipolville on aktiivista työtä, joka vaatii todellisia resursseja. Kulttuuriperinnön hyvät vaikutukset jäävät saavuttamatta, jos kulttuuriperintö ei säily. Samoin kulttuurialan tekijöiden ja toimijoiden työn tukeminen valuu osin hukkaan ilman kulttuuriperintöorganisaatioita. Kulttuuriperintöön kiinnitetään selonteossa eniten huomiota nykytilan kuvauksessa.

Eräänä esimerkkinä kulttuuriperinnön uusista ulottuvuuksista voi mainita ajankohtaisen tekoälyn. Sen eettiseen hyödyntämiseen viitataan toimenpiteissä 3.6 Yhteinen linja politiikassa (s. 29) ja siihen liittyviin yhteiskunnallisiin intresseihin toimenpiteessä 3.7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö (s. 30). Kulttuuriperintövirastojen ja -organisaatioiden kokoelmilla voisi olla kumpaisessakin merkittävä asema tekoälyn koulutusmateriaalin lähteenä, jos tekijänoikeuden sääntely on kohdallaan.

Selonteossa tulisi selkeämmin tuoda esiin kulttuuriperintölaitosten merkittävä asema kulttuuripoliitikassa ja sen toteuttamisessa. Koska kulttuuriperinnön säilyttäminen ja käyttöön saattaminen ovat erittäin resurssi-intensiivisiä ja kalliita tehtäviä, ei riitä, että siitä huolehtivien laitosten resursointi jää selonteossa yleisluontoisten mainintojen varaan.

Vanhatalo Riitta
Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Erilaisten yhteistyömuotojen ja toimintatapojen ja yhteiskehittämisen alustojen syntymisen edistäminen on kannatettava tavoite. Uusia innovaatioita ja uusia ratkaisuja syntyy muillakin toimialoilla monesti juuri rajapinnoissa, kuten teknologioiden ja palvelujen kehittämisessä. Suomessa on otettu laajasti kulttuurin ja taiteen käyttöön kaupunkien ja kuntien historiaan liittyvää rakennuskantaa, monesti vanhoja tai vastaavia tehtaita, ja kunnostetuissa rakennusperintökohteissa toimiminen tarjoaa kulttuuritoimijoille inspiroivan ympäristön. Tilakustannukset ovat kuitenkin erityisesti vapaan kentän toimijoille suuri rasite, se tulisi ottaa huomioon rahoituksessa. Kajaanissa on otettu vapaan kentän esittävän taiteen toimijoiden

käyttöön entisen Kajaanin OKL:n kampuksen klassiseen päärakennukseen tehdyt kaupunginteatterin väistötilat, jotka vapautuivat, kun teatteri palasi kunnostettuihin entisiin tiloihinsa. Ratkaisun mahdollistaa Kajaanin kaupungin mittava kolmivuotinen Seminaarin Taidekampus hanke. Paitsi toimitiloja niin hanke mahdollistaa vapaan kentän toimijoiden sujuvan yhteistyön ja uusien mielenkiintoisten ja vaikuttavien taideinnovaatioiden synnyttämisen. Eräänä osana hanketta odotetaan syntyvän myös uusia kulttuurimatkailun tuotteita. Kajaanin ammattikorkeakoulun synnyttämä Kajaanin vahva peliala tarjoaa aivan uusia näkymiä fyysisen ja digitaalisen esittämisen yhdistämiseen, kuten kaupunginteatterissa on jo tehty.

KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ: Kulttuurin alueellisen vaikuttavuuden yksi konkreettinen osa on alueteatteritoiminta. Alueteatterimaakuntien maakuntajohtajat Lapista, Pohjois-Pohjanmaalta, Kainuusta ja Pohjois-Karjalasta ilmaisivat kannanotossaan syvän huolensa valtiovarainministeriön budjettiesitykseen sisältyvistä kulttuurin rahoitusleikkauksista. Mikäli alueteatteritoiminta supistuu, reilusti yli puolen Suomen alueella jäädään ilman kotimaista ammattiteatteria. Tämä uhkaa kulttuurin perusoikeuksien tasa-arvoista saatavuutta, maakuntajohtajat totesivat. Kajaanin kaupunki Kainuun alueteatterin ylläpitäjänä tukee maakuntajohtajien näkemystä. Hallituksen 5.9. budjettiriihessä tekemä päätös puolittaa kulttuuriin, nuorisotyöhön ja liikuntaan kohdistuvat säästöt suhteessa VM:n esitykseen on tervetullut, samoin linjaus, että säästöt kohdennetaan tavalla, jolla vaikutus taiteen ja kulttuurin tekemiseen on mahdollisimman pieni. Silti on oltava huolissaan mitä vaikutuksia tulevat ratkaisut aiheuttavat sekä kulttuurilaitoksille että vapaalle kentälle. Valtiontalouden säästöt aiheuttavat kulttuurin rahoituksen kiristymisen. Siksi on erittäin tarpeellista, että uusia rahoituskanavia ja rahoitusmalleja etsitään, ja että valtion kulttuurihallinto ottaa aktiivisen roolin uusien ratkaisujen löytäjänä. Yhteisrahoitusmallit julkisen ja yksityisen sektorin välillä ovat erittäin toivottavia, mutta siihen tarvitaan yrityksiä kannustavia elementtejä, joista lahjoitusten verovähennys voi olla yksi. Yhteisrahoitusmallit myös valtion ja kuntien välillä voivat tarjota uusia ratkaisuja vapaan kentän rahoitukseen. OKM:n hallinnonalan korkeakoulutason hankkeiden ja koulutusavausten rahoitukseen on usein kuulunut rahoituksen kolmikantamalli OKM-yliopisto-kunnat. Sitran roolin vahvistaminen ja Business Finlandin tulo voimakkaammin luovien alojen rahoitukseen sekä yrityskehittämiseen ovat tervetulleita toimenpiteitä. Budjettiriihessä 3.9. hallitus jo päättikin, että osana tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta luoville aloille osoitetaan yhteensä 9 miljoonan euron uusi rahoitusinstrumentti Business Finlandin myöntövaltuuteen T&K-toiminnan lisäämiseen ja kasvun vahvistamiseen, ja että rahoitus on kaikkien alan toimijoiden haettavissa. Eri rahoitusten soveltaminen pieniin ja alkuvaiheen yrityksiin on toimiva tapa rohkaista luovan alan osaajia aloittamaan yritystoiminnan. Keski suurien kaupunkien elinvoimapolitiikkaa tukee hyvin tavoite tukea rakenteilla ja hallinnollisilla resursseilla alan ammattilaisuutta muuallakin kuin suurissa kaupungeissa. Kajaanissa kuten monissa muissa kaupungeissa kulttuuripalvelutkin joutuvat tekemään säästöjä kuntatalouden sopeuttamiseksi. Myös vapaan kentän kulttuurin toimijoille sekä valtion että kuntien rahoitusleikkaukset aiheuttavat paineita. Kajaanissa on silti kyetty suuntaamaan iso elinkeinopoliittinen rahoitus uuteen Seminaarin Taidekampuskseen osana kaupunkistrategian ja elinvoimaohjelman toteuttamista. Sen taustalla on myös se tärkeä tekijä, että pitkän historian omaava vapaan kentän Generaattori-toiminta on luonut kaupunkiin yli kahdenkymmenen esittävän taiteen ammattilaisen yhteisön, joka on oppinut toimimaan ammattimaisesti ja osin myös yritysmuotoisesti. Tavoite pienten ja alkuvaiheen yritysten tukemisesta soveltuu hyvin Kajaanin kokoiseen kaupunkiin, jonka yritys-kanta on voittopuolisesti pientä. Siksi myös kaupungissa tarjolla olevat yrityspalvelut omaavat hyvän osaamisen pienten ja aloittavien yritysten neuvonnassa ja tukemisessa.

LISÄÄ LUOVUUTTA: KULTTUURI YHTEISKUNNALLISENA JA TALOUDELLISENA MUUTOSVOIMANA: Kulttuurin tunnistaminen osaksi elinkeinoja ja sen työllistävän vaikutuksen nostaminen esille on selonteon tilannekuvan toinen erittäin hyvä havainto, samoin kulttuurimatkailun näkeminen osana matkailuelinkeinoja. Kajaanissa

kulttuurialan työllistäjiä ovat kulttuurilaitokset kaupunginteatteri/alueteatteri, Kaukametsän kulttuuri- ja kongressikeskus, Musiikkiopisto ja museot sekä laaja vapaan kentän esittävän taiteen toimijoiden joukko. Kaupunki on käynnistänyt osana Kainuun Arctic Lakeland kansainvälisen matkailun kehityskokonaisuutta oman monivuotisen Kulttuurista vetovoimaa ja pitovoimaa Kajaanin ja Oulujärven matkailuun hankkeen, jonka tavoitteena on lisätä kulttuurimatkailua ja sen tuotteita.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kajaanin kaupunkistrategiassa kaupungin laajan kulttuurin merkitys on nostettu lumovoiman tekijäksi, ja kaupungin elinvoimaohjelmassa on asetettu tavoitteeksi taiteen vapaan kentän uusien mahdollisuuksien kartoittaminen ja tukeminen. Sen konkretisoimiseksi kaupunki ja vapaan kentän esittävän taiteen toimijat ovat käynnistäneet mittavan Taidekampus hankkeen. Kaupungin kansainvälisissä palveluissa puolestaan edistetään sekä ulkomaalaisten tutustumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin että nostetaan esille tulijoiden omaa kulttuuriperintöä kaupunkilaisille.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen taide- ja kulttuurikasvatuksen lisäksi taiteen perusopetus on olennainen osa kulttuurikasvatusta. Sen saavutettavuuden ja jatkuvuuden varmistaminen on erittäin tärkeää keski-ikäisille kaupungeille, vaikka lapsimäärät tulevat lähes kaikkialla putoamaan. Toimenpidetavoite sen osalta on oikea. Nykytilan kuvauksessa tuodaan esille kulttuurialan eräs erityisominaisuus. Päätyössään kulttuuriammateissa työskentelevistä 25 % on yrittäjiä, kun muissa ammateissa osuus on 13 %. Ero on merkittävä, ja kertoo siitä, että taiteen ammattilaisten kenttä toimii laajasti yrittäjämäisesti ja yrittäjinä. Tavoite että opinnoissa annetaan valmiudet yrittäjyyteen, on kulttuurialan osalta erittäin perusteltu.

Kajaanissa järjestetään taiteen perusopetusta kuvataiteessa, tanssitaiteessa ja musiikissa. Esittävän taiteen Taidekampuksen syntyessä kaupunki on asettanut tavoitteeksi käynnistää myös esittävän taiteen perusopetuksen, jonka opetus voisi osaltaan tukeutua Taidekampuksen toimijoihin ja kaupunginteatteriin. Tämä voidaan toteuttaa kaupungin taiteen perusopetuksen nykyisten resurssien puitteissa.

Osana Taidekampus Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK on selvittänyt aluekehitysrahoituksen ja kaupungin rahoituksen tuella mahdollisuutta aloittaa Kajaanissa yhteistyössä Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa kulttuurituotannon koulutuksen. Mikäli koulutus alkaa, on se erittäin hyvin osuva kaupungin esittävän taiteen vapaan kentän toimijoiden ammattimaiseen kulttuurituottamisen osaamiseen ja tuo siihen merkittävän lisäarvon. Kaupunki on valmis osaltaan tukemaan koulutuksen käynnistämistä ja sen jälkeen opiskelijoiden koulutuspolkuja kulttuurituotannon ammattilaisiksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Hämäläinen Risto

Kajaanin kaupunki - Kajaanin kaupunginhallitus 8.10.2024 § 184

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [”Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla.” - Menestyksestä ei rangaista, vaan julkinen rahoitus tukee myös elinkelpoista ja nousujohteista kulttuurin elinkeinotoimintaa (esim. markkinavetoista elävän musiikin toimialaa). ”Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön.” - Viranomaisten ymmärrystä musiikkitapahtumista ja tapahtumista laajemmin lisätään, jotta niihin kohdistuva sääntely on tarkoituksenmukaista sekä turvallisuutta ja toiminnan

sujuvuutta tosiasiallisesti edistävää. Uusi aluehallinto keskittää palvelunsa siten, että musiikkitapahtumien järjestäjien kohtelu tapahtuu valtakunnallisesti yhteisten periaatteiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti sekä tapahtumajärjestäjiä ammattitaitoisesti palvellen. ”Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.” – Ei lakkauteta Tilastokeskuksen kulttuuri- ja vapaa-ajan osallistumista koskevia tilastoja. Ymmärretään kulttuurialan järjestöjen rooli oman toimialansa ainutlaatuisena tiedon tuottajana (esim. LiveFIN ry kerää tietoa ja tilastoja elävän musiikin vapaasta kentästä). Tuetaan järjestöjen tiedonkeruutyötä resurssit ja rahoitus varmistuen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

LiveFIN on suomalainen elävän musiikin edunvalvontajärjestö, joka edustaa musiikkitapahtumien järjestäjiä, klubeja ja keikkapaikkoja, konsertti- ja kulttuuritaloja, rytmimusiikkifestivaaleja sekä elävän musiikin välittäjäporrasta – ohjelmatoimistoja, agenteja ja managereja. Yhdistyksellä on yli 70 jäsentä ja sen edustus kattaa lähes kaikki keskeiset elävän musiikin alan toimijat – yritykset ja yhteisöt.

LiveFINin tehtävä on vaikuttaa alaa koskevaan päätöksentekoon, tehdä näkyväksi alan yhteiskuntavaikuttavuutta, ylläpitää toimijoiden välistä dialogia sekä kehittää kansainvälistä yhteistyötä. Toiminnan tavoitteena on ylläpitää ja edistää elävän musiikin toimijoiden ja musiikin moninaisuutta. LiveFIN tuo alaa esiin merkityksellisenä kulttuurisena, sosiaalisena ja taloudellisena toimijana sekä työllistäjänä muiden luovan talouden muotojen rinnalla.

LiveFIN sitoutuu kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden toteuttamiseen ja vie niitä eteenpäin mahdollisuuksien mukaan yhdessä musiikki-, kulttuuri- ja tapahtuma-alojen kanssa.

LiveFIN tuottaa tietoja ja tilastoja elävän musiikin vapaasta kentästä kulttuuri- ja elinkeinopoliittisen päätöksenteon sekä tarpeen mukaan myös kulttuuripoliittisen selontekotyön tueksi. LiveFIN ylläpitää elävän musiikin alan toimijoiden sisäistä ja julkista keskustelua sekä välittää tietoa toimialan, julkishallinnon ja päättäjien välillä. Keskustelun kautta muodostuu selkeä kuva alan toimintaedellytysten kehittämisen tarpeista sekä alan tulevaisuuden mahdollisuuksista. Tätä näkemystä LiveFIN tuo mielellään myös selontekotyön toimeenpanoon.

LiveFIN on laajasti verkostoitunut kotimaisten kattojärjestöjensä KULTA ry:n ja Tapahtumateollisuus ry:n sekä eurooppalaisen kattojärjestö Live DMA:n kautta. Yhdistys käy lisäksi jatkuvaa dialogia kotimaisten musiikkijärjestöjen kanssa. Siten yhdistyksen toiminta ja tavoitteet kiinnittyvät osaksi laajempaa järjestäytyneiden musiikki-, kulttuuri- ja tapahtumatoimialojen näkemystä suomalaisesta kulttuuri- ja elinkeinopoliitikasta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Luonnos kulttuuripoliittisesta selonteosta kokoaa tunnistettavasti ja selkeästi tulevaisuuden tavoitteita kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi. Selonteosta välittyy kulttuurin, taiteen ja luovien alojen potentiaali.

E erityisen ilahduttavaa on kulttuurin elinkeinopoliittisten mahdollisuuksien hahmottuminen ja se, että tulevaisuuden tavoitteena on nähdä kulttuuri myös merkittävänä elinkeinona ja perusteellisuutena taiteen itseisarvon ohella. Luovien alojen tuottavuuden ja tuen välinen suhde sekä kasvupotentiaali ymmärretään selonteossa selkeästi.

On tärkeää, että kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanon seuraavat askeleet hahmotetaan pikaisesti ja konkreettisten toimenpiteiden kautta. Selonteon toimeenpanon aikajänne ja toimenpiteet on tärkeää tuoda kulttuuri- ja taidealan tietoon, jotta selontekotyön uskottavuus säilyy. Jotta alojen edustajat, toimijat ja tekijät sitoutuvat selonteon toimeenpanoon, on tärkeää saada tietoa prosessin etenemisestä sekä konkreettisesta toimintasuunnitelmasta.

Selonteon tiimoilta on keskeistä ottaa ripeästi seuraavia konkreettisia askelia, joita voisivat olla mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Luovien alojen kasvustrategia – Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ja toimenpiteet tulee kytkeä osaksi luovien alojen kasvustrategiaa, jonka toimeenpanossa ollaan kaiketi selonteon aikajännettä ripeämpiä.
2. Kulttuurin aika on nyt ja aina -työryhmän ehdotukset – Selonteon toimenpiteiden laatimisessa tulisi hyödyntää vuonna 2022 laaditun tavoitepaperin konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joissa on paljon yhteistä selonteon tavoitteiden kanssa.
3. Ministeriöiden ja alan keskinäistä yhteistyötä vahvistavan asiantuntijaelimen pikainen perustaminen – Selonteon toimenpiteiden koordinointiin tarvitaan selkeää vastuunjako, määrätietoista strategista ohjausta, aikataulu ja työvälineet.

Elävän musiikin tapahtumatoimialan kasvun ja kehityksen näkökulmasta konkreettisia avauksia kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon olisivat mm. seuraavat toimenpiteet:

1. Kulttuurin rahoitus – On tärkeää ymmärtää, että musiikkitapahtumat ovat elinkeino ja sen ei tule asettua esteeksi julkiselle rahoitukselle Tulevaisuudessa kulttuurin rahoituksesta vähintään

kolmannes myönnetään uusille avauksille ja tuoreille tekijöille. Rahoituksessa voidaan huomioida myös jo vakiintuneiden toimijoiden uudet toimintamallit. Kulttuurin rahoitus kannustaa yhteistyöhön. Erityisesti eri kulttuurin lajien ja toimialojen väliset yhteistyöt, jotka lisäävät resurssiviisautta ja tiivistävät tekemisen hallinnollista tehokkuutta huomioidaan julkisen rahoituksen saajina. Kulttuurin julkista rahoitusta tulee vahvistaa ja sen jakoperusteita päivittää muuttuvan kentän mukana. Markkinaehtoisuus ei asetu tulevaisuudessa esteeksi rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

2. Kulttuuritapahtumien sääntely – Tulevaisuudessa viranomaiset ymmärtävät laajasti musiikkitapahtumien järjestämisen ominaispiirteet ja niihin kohdistuva sääntely on tarkoituksenmukaista sekä turvallisuutta ja toiminnan sujuvuutta tosiasiallisesti edistävää. Uusi aluehallinto on keskittänyt palvelunsa siten, että musiikkitapahtumien järjestäjien kohtelu tapahtuu valtakunnallisesti yhteisten periaatteiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti sekä tapahtumajärjestäjiä ammattitaitoisesti palvellen. Tapahtuma-ala ja musiikkitapahtumat sen osana tunnustetaan lainsäädännössä omana toimialana ja elinkeinona. Ammattimaista tapahtumajärjestämistä säädelään omalla lainsäädännöllä ja myös muualla lainsäädännössä ala ja sen erityispiirteet tunnustetaan.

3. Kulttuuritapahtumien yleisöt – Musiikkitapahtumissa onnistumisen avaimet on niillä, jotka tuntevat omat yleisönsä ja löytävät myös uusia yleisöjä. Elävän musiikin tapahtumat saavuttavat sellaisiakin yleisöjä, joita muu kulttuuri ei välttämättä tavoita. Esimerkiksi nuorille keikoilla käyminen on matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa, joka luo perustaa myös muunlaisen kulttuurin löytämiselle ja syventää kävijän suhdetta kulttuuriin. Myös maantieteellinen yhdenvertaisuus kulttuurille taataan ja varmistetaan, että myös muissa kuin suurissa kaupungeissa on elävän musiikin tapahtumia ja kulttuuritarjontaa. Vapaan kentän yleisötyöhön panostetaan. Markkinavetoisen elävän musiikin yksityissektorin mahdollisuudet kehittää yleisötyötään eivät aiemmin ole olleet yhdenvertaisia valtionosuusjärjestelmän tukemien kulttuurilaitosten kanssa, joten tähän kiinnitetään erityistä huomiota.

4. Kulttuurin kansainvälisyys – Kulttuurin kansainvälisyyttä tuetaan yhtä vahvasti kuin muitakin kansainvälisyydestä ponnistavia ventialoja. Musiikin kansainvälisyys Suomessa käsitetään laajemmin kuin pelkän musiikkiviennin käsitteen kautta. Kansainvälisyys voi tapahtua myös Suomessa. Elävän musiikin tapahtumat tunnustetaan kansainvälisyyden alustoina. Suomessa on kansainvälisesti kiinnostava ja kilpailukykyinen elävän musiikin tapahtumatoimiala, joka tarjoaa monenlaisille ihmisille eri taustoista kiinnostavia ja monimuotoisia sisältöjä. Musiikkitapahtumien kansainvälisyyden tukeminen on myös sisältöjen, osaamisen ja hyvien käytänteiden tuomista Suomeen. Huomionarvoista on, että kulttuurin kansainvälisyys merkitsee myös kulttuurisen moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämistä Suomessa.

5. Kulttuurin kestävyys – Tulevaisuudessa tiedetään, mitkä ovat ne tosiasialliset toimenpiteet, joilla kulttuuriala voi tukea Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita. Kulttuuriala on valjastettu vaikuttavaksi osaksi yhteiskuntaa kestävä kehityksen edistäjänä. Kulttuuri-, taide- ja tapahtuma-alat ovat varautuneet ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ilmiöihin ja ekologisiin kriisitilanteisiin.

Varautuminen tapahtuu yhteistyössä valtionhallinnon ja julkisen sektorin kanssa. Ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä toimintamalleja, hankkeita ja verkostoja kehitetään, sillä erityisesti esimerkiksi musiikkitapahtumat ovat otollisia ympäristöjä uusien innovaatioiden testaamiseen suurien yleisöjensä ja tavoitavuutensa vuoksi. Julkinen sektori tukee uusia innovaatioita, jotka lujittavat vaikuttavaa, monialaista ja pitkäjänteisen työtä kestävän kulttuurialan edistämiseksi.

Kulttuurin paikka julkisen rahoituksen, sääntelyn tai kehityksen osalta ei rajaudu ainoastaan yhteen ministeriöön, vaan mahdollisuudet ministeriöiden väliseen yhteistyöhön otetaan täysimääräisesti käyttöön.

Vaikka kulttuuripoliittisen selonteon tilanne- ja tulevaisuuskuva katsoo kauas yli kuluvan hallituskauden, tulee myös nykyisen hallituksen pidättäytyä toimista, joilla se aktiivisesti käy omaa selontekoaan vastaan. Hallituksen kulttuurin leikkauksiin ja toimialan verotukseen liittyvät päätökset haastavat elävän musiikin alan toiminnan perusedellytyksiä ja horjuttavat sitä jälleenrakennustyötä, jota toimiala on pandemian jälkeen sinnikkäästi omin hartiavoimin tehnyt.

Jotta selontekotyön toimenpiteet kantavat tuleviin vuosikymmeniin, tulee kulttuurin ja taiteen toimiedellytykset taata myös tässä ajassa. Markkinavetoisen elävän musiikin toimialan näkökulmasta se tarkoittaa pääsylippujen arvonlisäverotuksen säilyttämistä 10 prosentin verokannassa ja kulttuurin vapaan kentän rahoituksen kehittämistä, ei leikkauksia. Erityisen tärkeää on huomioida kulttuurin ja kulttuuritapahtumien elinkeinopoliittinen ulottuvuus ja arvioida julkisen rahoituksen tulevaisuutta myös elinkeinoministeriön näkökulmasta. Leikkauspolitiikan sijaan kulttuurin rahoituksen ja valtiosuusjärjestelmän taustalla olevaa lainsäädäntöä tulee arvioida kriittisesti, jotta kulttuurin rahoitus vastaisi dynaamisen toimintakentän tosiasiallisia tarpeita ja jotta kulttuurin rahoituksen tulevaisuus ei olisi sementoitu menneeseen maailmaan. Musiikkitapahtumien markkinaehtoisuus ei saa tulevaisuudessa asettua esteeksi julkisen rahoituksen saamiselle, eikä myöskään sille, minkä voi tunnustaa taiteeksi ja kulttuuriksi.

Kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä tulisi voida puhua rahasta. Selonteon tulisi linjata julkisen rahoituksen tavoitetilasta sekä niistä toimenpiteistä, joilla Suomi nostaa taiteen ja kulttuurin rahoituksen ensin yhteen ja sitten EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista. LiveFIN kannattaa selonteon tavoitetta, jonka mukaan kulttuurin ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet kehittyvät vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Seuraavaksi tähän tarvitaan toimenpiteet ja työvälineet.

Lahtinen Jenna
LiveFIN ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurin rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä tulisi tulla esille myös visiossa (lisäys lauseeseen: Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia, resilienssiä sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa).

Monipuoliset ja ammattimaiset kulttuuripalvelut kuten orkesterit, teatterit, aluekeskukset, isot festivaalit tulee turvata maakuntien keskuskaupungeissa. Keskuskaupunkien kulttuuri- ja taidetoiminta säteilee koko maakunnan alueelle mm. sekä asukkaille tuotettuina palveluina että kulttuuri- ja taidetoimijoiden elinkeinomahdollisuuksina.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteissa tulisi huomioida myös:

Tavoite 2: Laajennetaan kirja-alan selvitystä koskemaan koko alan ekosysteemiä, myös kirjastoja. Tekijöiden ansionmuodostuksessa kirjastokäytöstä saatavilla tekijänoikeuskorvauksilla on merkittävä rooli.

Tavoite 3: Aineistojen saatavuus kirjastojakeluun digitaalisen aineiston osalta on varmistettava, jotta yleiset kirjastot säilyvät merkittävänä kulttuuripalveluna myös digitaalisessa ympäristössä. Mikäli

yleisten kirjastojen digitaalisten aineistojen saatavuutta tulevaisuudessa ei varmisteta, voi syntyä tilanne, jossa julkaisut ovat saatavilla vain maksullisten palveluiden kautta. Tällöin joitakin aineistoja ei ole mahdollista saada kirjastojakeluun lainkaan, koska ne on julkaistu vain digitaalisessa muodossa. Tämä heikentää merkittävästi kulttuurista saatavuutta ja osallisuutta.

Tavoite 4: Mahdollistetaan suomalaisten taiteilijoiden ja luovan alan toimijoiden pääsy alan kansainväliselle kentälle luomaan yhdessä ja vuorovaikutuksessa tuotantoja ja teoksia. Kv-vaikuttavuus ei ole yhdensuuntaista vastaanottamista tai antamista vaan vuorovaikutuksessa syntyvää, yhdessä tehtyä ja jaettua kulttuuria. Kulttuuri ja taide toimivat myös asioiden esille tuojina, vahvistajina ja moninaisina ilmaisukanavina.

Selonteon tavoitteissa ja toimenpide-ehdotuksissa on tärkeää tunnistaa kuntien ja kaupunkien erilaiset tarpeet ja mahdollisuudet. Maakuntien keskuskaupunkien rooli kulttuuripalveluiden tuottajana on merkittävä koko maakunnan osalta, mutta maakuntakeskusten mahdollisuudet pitää huolta kulttuuri-infrasta ja tarjonnasta heikkenevät.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [1. Jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin (tämä sisältää myös aineistojen saatavuuden kirjastojakeluun digitaalisen aineiston osalta sekä tekijänoikeuslainsäädännön tarkastelun). 2. Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään. 3. Ohjataan hyvinvointialueita ja kuntia hyödyntämään kulttuuria osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää toimintaa yksinäisyyden ja segregaaion vähentämiseksi. 4. Kulttuuri- ja luovien alojen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. 5. Kestävän, kumppani-mallisen ja verkostomaisen kulttuuritoiminnan kehittäminen. Tuotantojen, teosten, näyttelyiden elinkaarten pidentäminen valtakunnallisesti kiertuetoimintaa kehittämällä. Yhtenäinen järjestelmä, yhtenäinen kokoelmapolitiikka.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Selonteon näkökulma on valtiolähtöinen. Kunnilla on keskeinen rooli julkisena toimijana ylläpitää, tukea, edistää ja kehittää kulttuuritoimintaa alueellaan. Kunta on lähimpänä yksittäistä asukasta. Kunnilla tulee olla mahdollisuus toteuttaa omanlaistaan kulttuuripolitiikkaa ja -toimintaa kulttuuritoimintalain mukaisesti. Kuntien erilaisuus, erilainen väestörakenne, paikalliset voimavarat ja olosuhteet tulee tunnistaa kansallisesti. Esimerkiksi maakuntien keskuskaupunkien rooli on tärkeä koko maakunnan alueella ja sitä roolia ei tule heikentää.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa painotetaan kirjastojen saavutettavuuden varmistamista valtion ja kuntien yhteistyönä mm. parantamalla digitaalisia ratkaisuja ja yhteiskäyttöisiä tiloja. Kulttuuripoliittisessa selonteossa painotetaan myös lukemisen edistämistä, kulttuurikasvatusta sekä yhteisöllisyyden ja omaehtoisen toiminnan tukemista. Kirjastot ovat tärkeitä lasten, nuorten ja perheiden lukemisen edistäjiä jo lainalukujen perusteella. Kirjastot edistävät myös kriittistä ajattelua ja mediataitoja ja ovat tärkeitä toimijoita omaehtoisen kulttuuritoiminnan ja yhteisöllisyyden edistämässä ja tukevat kulttuurin saavutettavuutta myös sellaisilla paikkakunnilla, joissa ei muuta kulttuuritarjontaa ole. Selonteko nostaa esiin kirjastojen ja muun kulttuuritarjonnan merkityksen osana yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Kirjastot toimivat luotettavan tiedon tarjoajina ja siten henkisen kriisinkestävyyden tukijoina. Kun tukijalka on kunnossa ennen kriisiä, se toimii myös kriisin aikana ja sen jälkeen. Tämä rooli korostuu erityisesti turvallisuuskriisien, kuten kyberhyökkäysten ja hybridivaikuttamisen, lisääntyessä. Kirjastopalvelut ovat selonteon mukaan yksi kuntien käytetyimmistä ja arvostetuimmista palveluista. Kirjastoilla on vahva rooli yhteisöissä.

Selonteko ei tällaisenaan käsittele kovin laajasti kirjastojen roolia kuntalaisten kokoontumispaikkoina. Tämä olisi tärkeä tulla esille muuttuvassa ympäristössä digitalisaatiokehityksen rinnalla. Myös kirjastojen ja yleisesti kulttuuripalveluiden roolia monikulttuurisuuden edistäjänä voisi tuoda vahvemmin esille, sillä se yksi lakisääteinen tehtävä on yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen. Kirjastot toimivat aktiivisina alustoina, jotka tukevat yhteiskunnan monimuotoisuutta ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja sitä kautta edistävät hyviä väestösuhteita.

Selonteossa tulee huomioida kuntien erilaiset roolit ja kuntien erilaisuus. Esimerkiksi maakuntien keskuskaupungeissa toimii useita kulttuurin ja taiteen aluekeskuksia ja isoja festivaaleja, joita kunnat ja valtio rahoittavat. Niiden rahoitus tulee mahdollistua myös tulevaisuudessa.

Selonteossa asukkaat ja 4. sektorin toimijat tulisi nähdä ei vain kulttuurin vastaanottajina ja kulttuurin kuluttajina, vaan aktiivisina ja moninaisina kulttuurin tekijöinä, tuottajina ja harrastajina. Esim. kansalaisopistot ja järjestöt tarjoavat monipuolisia harrastusmahdollisuuksia ja toimivat kulttuurin luomisen paikkoina. Myös tapahtumien roolia kohtaamispaikkoina ja yhteisöllisyyden edistäjinä voisi tuoda enemmän esille.

Kuntien väestönkasvu pohjautuu usein maahanmuuttoon. Kulttuuri toimii omalta osaltaan kotouttajana ja hyvien väestösuhteiden edistäjänä, resilienssin lisääjänä ja merkityksellisen tekemisen lähteenä jokaisessa elämänvaiheessa. Kulttuuri vaikuttaa asukkaiden toimintakykyyn ja turvallisuuden tunteeseen. Resilienssiä tulee vahvistaa jo ennen kriisiä, jolloin valmius vastaanottaa kulttuurista moninaisuutta on kestävämpi. Esimerkiksi kansalaisopistot toimivat merkityksellisinä ikäihmisten toimintakyvyn ja resilienssin vahvistajina sekä myös dialogi- ja kohtaamispaikkoina erilaisista taustoista tuleville.

Tulisikin kiinnittää huomiota siihen, miten maahanmuuttajille annetaan tilaa ja mahdollisuuksia tuoda heidän omaa kulttuuriaan esille turvallisessa ympäristössä ja luoda yhdessä uutta kulttuuria.

Forsman Jonna
Kuopion kaupunki - Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [kulttuurin tekijät avainasemassa, pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, yhteistyön ja osallisuuden voima, uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kontiolahden kunta on paikallistason kulttuuristen perusoikeuksien mahdollistaja, mikä edellyttää toimeenpanosuunnitelmassa kulttuurin riittävää resursointia että paikallinen toiminta mahdollistuu.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kontiolahden kunnan näkökulmasta keskeisimpiä selonteon kohtia ovat kulttuuripolitiikan pitkäjänteisyyden turvaaminen, yhteistyö ja kumppanuudet, kulttuurin HYTE-kertoimen painoarvo sekä kulttuurin toimintaympäristö ja saavutettavuus. Pienissä kunnissa julkiset resurssit eivät riitä tuottamaan monipuolisia kulttuuripalveluja kaikille, minkä vuoksi alueellinen verkostoituminen ja yhteistyö ovat elintärkeitä. Kulttuuripoliittisessa selonteossa nostetaan esiin myös ikääntymisen vaikutus kulttuuripalvelujen käyttöön ja kysyntään. Tutkimusten mukaan kulttuuripalvelujen käyttö vähenee ikääntyessä erityisesti niillä, jotka kokevat terveytensä huonoksi. Kulttuuripalvelujen saavutettavuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota tulevaisuudessa myös monimuotoisuuden lisääntyessä.

Kulttuuripoliittisen selonteon jalkauttamiseksi tehdään erillinen toimenpidesuunnitelma, jossa tulisi turvata myös kuntien resurssit kulttuuristen perusoikeuksien toteuttamiseksi ja ammattitaitoisen henkilöstön säilymiseksi.

Jormanainen Sari

Kontiolahden kunta - Hyvinvointi- ja työllisyysjaosto 9.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [Pitkäjänteisyys ja seuranta on tärkeää, mutta ehdotettu uusi toimielin lisäisi byrokratiaa ja kustannuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Alehallintovirastot jakavat yleisille kirjastoille kehittämisavustuksia hankkeisiin, jotka vahvistavat kulttuuria jokaisenoikeutena. Lukutaitoa ja -harrastusta vahvistavilla hankkeilla vahvistetaan kulttuurin tulevaisuuskestävää perustaa. Avustuksilla voidaan palkata mm. kulttuuriammattilaisia

hankkeisiin. Avien valtakunnallisesti yhtenäinen informaatio-ohjaus kirjastoille vahvistaa yhteistä linjaa kirjastopolitiikasta ja siten osaltaan myös selonteon tavoitetta yhteisestä linjasta.

Avustuksilla ja osaamisen kehittämisellä avit vahvistavat kuntien kirjasto- ja kulttuuritoimijoiden huoltovarmuutta varautumis- ja valmiustyössä henkisen kriisinkestävyyden osalta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Aluehallintovirastot kiittävät mahdollisuudesta kommentoida kulttuuripoliittista selontekoa, johon yleisten kirjastojen toiminta olennaisesti liittyy.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) edellyttää, että lukemiskulttuurin ja monipuolisen lukutaidon lisäksi yleisten kirjastojen on edistettävä väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin.

Selonteossa kirjastot jäävät kuitenkin irrallisen maininnan varaan medialukutaidosta, digitaalisesta informaatiolukutaidosta sekä kirjastojen 'saavutettavuudesta'. Kirjastot ovat kuitenkin merkittäviä tekijöitä kulttuurin tulevaisuuskestävän perustan rakentajina laajan kulttuuritarjontansa sekä suurten käyttäjä- ja käyttömääriensä takia.

Erityisesti kirjastojen ylläpitämät ja vahvistamat perus- ja monilukutaidot ovat edellytyksiä selonteossa esitetyille kulttuurin tulevaisuuskestävälle perustalle ja kulttuurin kukoistavalle toimintaympäristölle. Kun kirjaston toimintaedellytykset turvataan, niin kirjasto pystyy toteuttamaan selonteossa esitettyjä tavoitteita mm. seuraavin tavoin.

1. Tekijöille maksetaan kirjastojen lainattavasta aineistoista lainauskorvauksia sekä muusta aineiston käytöstä tekijänoikeusmaksuja.
2. Kirjastojen aineistot tukevat monipuolisesti kulttuuri- ja taidekasvatusta.
3. Kirjastot tukevat alueellista kulttuuria ja sen tekijöitä järjestämällä tapahtumia ja näyttelyitä tiloissaan, joissa kynnyksellä tapahtumaan on matala sekä tekijöille että osallistujille.
4. Kirjastot kasvattavat uutta yleisöä ja taiteen kuluttajia, jolloin kirjastot vaikuttavat (kulttuurin) elinvoimaan henkisen pääoman kasvattamisen lisäksi myös taloudellisesti.
5. Kirjastot rohkaisevat kansalaisia oman taiteen tekemiseen turvallisessa ympäristössä.

6. Pienissä kunnissa kirjasto ja sen henkilökunta ovat usein ainoita kulttuuritilaisuuksien ja -tilojen tarjoajia.

Henkisen kriisinkestävyden ja kulttuuriperinnön huoltovarmuuden huomioiminen selonteossa on kiitettävää. Fyysiset kirjastot tukevat henkistä kriisinkestävyttä luotettavan tiedon tarjonnan ja lukutaidon edistämisen ohessa.

Selonteossa mainitaan, että halutaan vahvistaa kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parantaa tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi. Tilastokeskus on kuitenkin ilmoittanut, että se lopettaa säästösyistä ei-lakisäätteiset tilastot, mm. juuri kulttuuritilastot, jotka ovat keskeisiä tietovarantoja kulttuuripolitiikan päätöksenteolle sekä toimenpiteille ja toiminnan seuraamiselle. Tässä on selkeä ristiriita selonteon toimenpideehdotuksen ja muualla tehtävien päätösten välillä.

Selonteossa ehdotetaan kunnan kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden yhdeksi rahoitusmuodoksi matkailijamaksua. Etenkin pienissä kunnissa, joissa ei ole matkailua, kustannukset maksun keräämisestä saattavat kuitenkin nousta suuremmaksi kuin saatavat euromäärät. Maailmalla matkailumaksuja käytetään matkailun kehittämiseen tai matkailusta aiheutuvien ongelmien korjaamiseen, ei paikkaamaan peruspalveluiden rahoitusvajetta.

Keski-Rauska Marja-Liisa
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Kontiainen Kristiina
Etelä-Suomen aluehallintovirasto - Lausunto on valmisteltu yhteistyössä kaikkien aluehallintovirastojen kirjastotoimien kesken.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visio sinällään hyvä mutta kuvaa lähinnä onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksia. Visio-osuuteen kaipaisi selkeästi rohkeampia avauksia ja uusia ideoita, eikä niinkään listausta mahdollisesti suoritettavien toimenpiteiden tuloksista.

Kulttuurin itseisarvo sekä kulttuuripalveluiden merkitys sillanrakentajana eri kokonaisuuksien välillä tulisi huomioida selkeämmin. Kulttuurin painoarvo demokraattisen valtion yhtenä peruspilarina ja yhdistävänä tekijänä ansaitsisi visiotasoisena maininnan.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuuri on muutosvoima. Kulttuuri on merkittävin inhimillisen toiminnan muutosvoima, koska se määrittää (-> määritteleekö? Pitäisikö sanoa tarkastelee tms.) miten suhtaudumme ympäröivään maailmaan ja sen muutoksiin. Tarkoitetaanko tässä siis kansallista kulttuuria, ajatuksella, että se määrittelee miten ihmiset suhtautuvat maailmaan?

Tässä kuvattu pitää paikkansa, mutta tärkeää olisi mainita ihan terminä myös ilmaisunvapaus. Tunnistetaan alan rikkaus ja elinvoimaisuus, joka tarkoittaa myös yhtä aikaa erilaisia arvoja,

maailmankuvia ja näkemyksiä sisältäviä taideteoksia ja kulttuuri-ilmiöitä. Kulttuurin ja taiteen muutosvoima syntyy tästä moninaisuudesta, sekä mahdollisuudesta esittää sekä yhteiskunnallista kritiikkiä että visioita ratkaisuja.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Panostetaan pitkäkestoisempien tuki- ja rahoitusmallien luomiseen. Vakaalla pohjalla olevan perusrahoituksen myötä syntyy todennäköisemmin uudenlaisia toimintamalleja, jotka lisäävät kulttuuritoiminnan vaikutusta entisestään ja synnyttävät myös uusia mahdollisia tulonhankinnan keinoja]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kunnan vastuulla on mahdollistaa järjestämiensä kulttuuripalveluiden tasa-arvoinen saatavuus ja saavutettavuus.

Kunta on todennäköisesti oman alueensa suurin yksittäinen kulttuuritoimija, jonka linjaukset ja päätökset vaikuttavat ratkaisevasti kulttuuripalveluiden ja kulttuurialan työntekijöiden toimintaedellytyksiin. Kestävillä ja huolellisesti suunnitelluilla investoinneilla (mm. kulttuuripalveluiden infraan) voidaan varmistaa palvelujen jatkuvuus sekä antaa niille mahdollisuus kehittyä odotetulla tavalla.

Omien toimintojensa ja palvelujensa lisäksi kunnan tulee mahdollisuuksien mukaan edistää ja tukea alueensa 3. sektorin ja vapaan kentän taide- ja kulttuuritoimijoiden työskentelyä. Uudenlaisten tukimuotojen (muun kuin suora rahallinen tuki) ja yhteistyömahdollisuuksien (esim. tila-, materiaali ja muiden resurssien) monipuolisempaan ja tehokkaampaan suunnitteluun ja pilotoimiseen tulisi kyetä ohjaamaan nykyistä enemmän resursseja.

Maakunnan keskuskunnalla on kulttuuripalvelujen toteuttamisen suhteen keskimääräistä suuremmat vastuut ja velvollisuudet. Oman paikallisen toimintansa ja vaikuttavuutensa lisäksi keskuskunta saattaa olla ainoa alue, joka mahdollistaa yleisesti kulttuuripalvelujen kovaksi ytimeksi mielletyt toiminnot, kuten esim. museot, teatterin, sinfoniaorkesterin, lastenkulttuurin ja kirjastopalvelut. Keskuskunta on em. kaltaisten palveluiden toteuttamisen myötä vastuussa paitsi omilleen myös lähikuntien asukkaille. Kulttuurikasvatuksen näkökulmasta keskuskunnan toimivat kulttuuripalvelut ovat elinehto tuhansille ja taas tuhansille lapsille ja nuorille. Joillain heistä oppilaitoksen kautta järjestetty kulttuurilaitosvierailu saattaa olla ainoa kokemus kulttuuripalvelujen asiakkaana. Keskuskunnan kriittisen tärkeään rooliin kulttuuripalvelujen ylläpitämisessä ja kehittämisessä tulee panostaa niin ko. kunnan toimesta mm. pitkäjänteisen suunnittelun ja rahoituksen osalta kuin ministeriöiden taholta keskuskuntien (usein alueellista vastuutehtävääkin toteuttavien kulttuurilaitosten) valtionosuus- ja erillisrahoituskehitystä tarkasteltaessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Yksittäisiä huomioita selontekoluonnokseen liittyen:

-Lapset, nuoret ja harrastamisen kautta ammattilaiseksi kasvamisen mahdollisuus on ymmärrettävä otsikko, mutta kapeuttaa lasten ja nuorten toiminnan kulttuurin kentällä. Lapset ja nuoret toimivat kulttuuri kentällä hyvin monella tavalla. He myös kokeilevat erilaisia taiteen aloja, ovat hetken ja siirtyvät toiseen. Myös näillä hetkillä ja tutustumisilla on suuri merkitys. Kysymys on kulttuurin jäljestä, kokemisesta ja tietoisuudesta sen olemassaolosta. On tärkeää, että lapsella ja nuorella on mahdollisuus kokea monenlaista kulttuuria vaikkei siitä tulisi hänen harrastuksensa eikä hänestä kulttuurialan ammattilainen.

Harrastus on säännöllisesti harjoitettua vapaa-ajan toimintaa, joten on hyvä, että liitteessä alussa todetaankin "Yhteiskunnan yhteinen tehtävä on huolehtia, että lasten ja nuorten oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin toteutuu." Koska otsikot ovat tärkeitä mielikuvan luoja. miksi tämä ei voi olla otsikkona? Esim. muodossa Lasten ja nuorten oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin - kokeilua, harrastamista ja ammattilaisuutta.

-Selonteko tunnistaa kulttuuriperinnön merkityksen ja roolin yhteiskunnassa, mutta museoiden tehtävää kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja toisaalta myös elinvoimatekijöinä kuvataan hyvin suppeasti. Myöskään museoissa tehtävän työn merkitys ei nouse esille asiakirjan korostaessa taiteentekijöiden asemaan liittyviä kysymyksiä sekä toisaalta kulttuurin laajaa saavutettavuutta.

-Kestävyysmurroksen kynnyksellä tulisi kiinnittää huomioita myös siihen, miten kulttuuripalvelujen perusrakenteita ylläpidetään ja kehitetään laadukkaasti, jotta niiden pohjalle rakentuva kasvu olisi mahdollista. Säilytettävä kulttuuriperintö ei aina tuo välitöntä hyötyä esim. arvoketjun osana, vaan se voi muodostua tärkeäksi kulttuurisisällöksi vasta vuosikymmenien kuluttua. Museokokoelmat ovat arvokasta pääomaa, josta huolehtimiseen tulee sitoutua, jotta kulttuuriperintö säilyy elinvoimaisena luovuuden ja uusien avauksien lähteenä.

-Selonteossa perustettavaksi ehdotetussa kulttuuri- ja luovien alojen toimielimessä tulisi olla museoalan edustus.

- Yksityisen rahoituksen helpottaminen verohelpotusten myötä ei turvaa kulttuuri-instituutioiden toimintaedellytyksiä ja vie mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun. Yksityistä rahaa ei ole siinä määrin, mitä perustoiminta tarvitsee, perusrahoitus tulee turvata julkisin varoin.

- EU-rahoituksen hakeminen ja raportointi on erittäin työllistävää ilman takuuta onnistumisesta. Tätä ei tule laskea pitkäjänteisen työskentelyn perusrahoitukseksi – lisärahoitukseksi kyllä.

-Lausunnossa ei juurikaan tule esiin, että taidemuseot (ja Porissa myös lastenkulttuurikeskus) myös tilaavat ja tuottavat taidetta. Vastaavasti orkesterit tilaavat teoksia säveltäjiltä ja teatterit näytelmiä

käsikirjoittajilta. Näillä on suuri merkitys valtakunnallisesti taiteen ammattimaisen toiminnan tukemisessa ja taiteen kehittämisessä. Taiteilijat työskentelevät usein apurahojen varassa jolloin oman työskentelyn pitkäjänteinen kehittäminen voi olla hankalaa. Museot, orkesterit, teatterit ja muut instituutiot voivat tässä suhteessa olla erittäin merkittäviä yhteistyökumppaneita taiteilijoille.

Träskelin Jyri
Porin kaupunki

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Sivistysliitto Kansalaisfoorumi kannattaa visiota valtaosin, mutta näkee, että kansalaislähtöisyyttä sekä järjestökentän ja vapaan sivistystyön tuottamaa kulttuuritoimintaa, -harrastamista ja -oppimista tulisi tuoda visiossa nykyistä vahvemmin esiin. Kansalaisilla on olennainen rooli kulttuurin tekijöinä ja tuottajina, ei vain sen yleisönä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Esitämme, että näkökulmaa laajennetaan niin, että myös kulttuurin harrastajat nähdään kulttuurin tekijöinä. Kulttuurin harrastajat ovat mitä suurimmassa

määrin kulttuurin tekijöitä: esimerkiksi suomalainen harrastajateatteri sekä kansanmusiikki ja -tanssi perustuvat vahvasti ei-ammattimaiseen kulttuurin tekemiseen. Painotamme, että myös tämä vahva elävä kulttuuriperintö tulee integroida selontekoon: jokaisella on mahdollisuus tuottaa, tehdä ja uusintaa kulttuuria harrastuksena, ei ainoastaan kokijana ja näkijänä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Sivistysliitto Kansalaisfoorumi kulttuurisen sivistystyön toteuttajana haluaa korostaa yhdistys- ja vapaamuotoisen kulttuuritoiminnan tärkeyttä sekä kulttuuriharrastamisen ja kulttuurin kautta vaikuttamisen merkitystä ihmisten oman toimijuuden ja koetun kansalaispätevyyden vahvistamisessa. Matalakynnyksinen osallistuminen ja harrastaminen paikallisyhteisöissä on monille tapa harjoitella kansalaistaitoja ja ilmaista omaa toimijuutta.

Samoin nostamme kulttuurin ja taiteen muutosvoiman demokratian vahvistamisen työkaluksi. Kulttuurinen sivistystyö luo mahdollisuuksia osallistujalle osallisuuteen, hyvinvointiin ja ihmisenä kasvamiseen kulttuurin keinoin – niin kokijana, tekijä kuin oppijana. Kulttuurisella sivistystyöllä vahvistetaan omaehtoista kasvua sekä yhteisöissä toimimisen taitoja ja vaikuttamista. Tätä työtä tehdään laajasti vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja kulttuurijärjestöissä, ja sen potentiaali osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksen vahvistamisessa sekä polarisoitumis- ja eriarvoistumiskehityksessä pysäyttämässä on tärkeää tunnistaa myös kulttuuripoliittisessa selonteossa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme kulttuuripoliittista selontekoa monin osin. Esitämme kuitenkin selontekoon kolmannen sektorin ja vapaan sivistystyön oppilaitosten (ml. opintokeskukset) toteuttaman kulttuuritoiminnan, -harrastamisen ja -oppimisen integroimista nykyistä selkeämmin. Tämä liittyy kaikkiin tavoitteisiin, mutta erityisesti tavoitteisiin ”Kulttuuri on muutosvoima” sekä ”Kulttuuri on jokaisenoikeus”.

Näemme tavoitteen ”Kulttuuri on muutosvoima” hyvin tärkeänä: on tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen muutosvoima demokratian vahvistamisen työkaluna. Tästä syystä vapaa sivistystyö sekä järjestöt ja yhdistykset kulttuurin vahvistajina tulisi tunnistaa selonteossa nykyistä selkeämmin. Kiitämme siitä, että sivistys sekä aineeton ja elävä kulttuuriperintö luetaan mukaan kulttuurin määritelmään.

Tavoite ”Kulttuuri on jokaisenoikeus”: kolmannen sektorin ja vapaan sivistystyön rooli tulisi tuoda vahvemmin esiin selonteossa tämän tavoitteen toteuttajana. Järjestöt ja yhdistykset sekä vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat kaikenikäisille mahdollisuuden harrastaa kulttuuria matalalla kynnyksellä, ilman korkeita osallistumismaksuja. Kansalaisen rooli on kuluttajuutta laajempi: kansalaiset ovat näin myös kulttuurin tuottajia ja kanssakokijoita. Tämä laaja toiminta kattaa eri taide- ja kulttuurialat (mm. harrastajateatteri, tanssi, soitto ja laulu, sirkus, kuvataide).

Järjestöllisen kulttuuritoiminnan, -harrastamisen ja -oppimisen merkitys on suuri niin harrastajille, kansalaisyhteiskunnalle kuin paikkakuntien elinvoimaisuudelle. Kulttuurin harrastamisella on todettu olevan hyvin merkittäviä positiivisia vaikutuksia harrastajien elämään (Kulttuuriharrastamisen koetut vaikutukset -selvitykset 2024 ja 2022, Sivistysliitto Kansalaisfoorumi). Monilla pienillä paikkakunnilla juuri järjestöjen ja paikallisten yhdistysten tarjoamat kulttuuriharrastamisen mahdollisuudet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Järjestöjen ja niiden kanssa yhdessä opinnollista toimintaa toteuttavien opintokeskusten rooli laaja paikallisen kulttuuritoiminnan tuottajana on tunnistettava selonteossa. Tämä on keskeistä kulttuuriharrastamisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi sekä maantieteellisesti että kohderyhmittäin.

Järjestötaustaisella kulttuuriharrastamisella ja kulttuurin kautta vaikuttamisella on merkitystä oman toimijuuden ja koetun kansalaispätevyyden vahvistamisessa. Matalan kynnyksen osallistuminen ja harrastaminen paikallisyhteisöissä on monille tapa harjoitella kansalaistaitoja ja ilmaista omaa toimijuutta.

Kulttuurin ja taiteen muutosvoima vahvistaa demokratiaa. Kulttuurista nuoriso- ja sivistystyötä tehdään laajasti vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja kulttuuri- ja nuorisojärjestöissä. Tämän työn arvo osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksen vahvistamisessa sekä polarisoitumis- ja eriarvoistumiskehityksen pysäyttämässä on tärkeää tunnistaa myös kulttuuripoliittisessa selonteossa.

Toimenpide-ehdotuksiin ei tallentunut kaikki esitykset, ja tästä syystä kirjaamme esityksemme tähän kootusti:

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Kiitämme elämänlaajan osallistumisen ja kulttuurioppimisen näkökulmasta sekä tärkeistä toimenpide-ehdotuksista. Esitämme, että toimenpidekokonaisuuteen sisällytetään myös järjestöt ja vapaan sivistystyön oppilaitokset kulttuuriharrastamisen ja -oppimisen keskeisinä paikkoina. Tämä laaja toiminta saavuttaa jo nyt kaikenikäiset ympäri Suomea, ja järjestöt sekä vapaa sivistystyö tuovat nämä palvelut myös harvaan asutuille alueille. Vastaavalla tavalla opettaja- ja kouluttajakoulutus tulee laajentaa selonteossa koskemaan myös näitä nonformaalin oppimisen sektorin opettajia ja kouluttajia. Vastaavasti myös verkostomaisiin toimintamalleihin tulee ottaa järjestöt ja vapaan sivistystyön toimijat kumppaneiksi. Myös hyvinvoinnin, kansallisen resilienssin ja demokratian varmistamiseksi tehtävät medialukutaitoon ja digitaaliseen informaatiolukutaitoon liittyvät toimet ovat luontevasti osa vapaan sivistystyön ja opintokeskusten lakisääteisiä tehtäviä.

Kirjaus ”Asetetaan kulttuurialalle syrjäytymistä ehkäiseviä tavoitteita, joiden avulla yhteiskunnastamme rakentuu kaikki mukaan ottava ja kaikille turvallinen paikka elää ja tuntea itsensä yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi” toteutuu Kulttuuriharrastamisen koetut vaikutukset -selvityksen (2024) mukaan erittäin hyvin järjestöjen tarjoamissa kulttuuriharrastuksissa.

Kulttuurin tekijät avainasemassa

Esitämme, että näkökulmaa laajennetaan niin, että myös kulttuurin harrastajat nähdään kulttuurin tekijöinä. Kulttuurin harrastajat ovat mitä suurimmassa määrin kulttuurin tekijöitä: esimerkiksi suomalainen harrastajateatteri sekä kansanmusiikki ja -tanssi perustuvat vahvasti ei-ammattimaiseen kulttuurin tekemiseen. Painotamme, että myös tämä vahva elävä kulttuuriperintö tulee integroida selontekoon: jokaisella on mahdollisuus tuottaa, tehdä ja uusintaa kulttuuria harrastuksena, ei ainoastaan kokijana ja näkijänä.

Yhteistyön ja osallisuuden voima

Toimenpide-ehdotukset ovat kaikki hyvin kannatettavia. Painotamme, että kaikissa kirjatuuissa toimenpiteissä kulttuurijärjestöjen ja vapaan sivistystyön roolin tulee olla tunnistettu ja merkittävä: nämä toimijatahot toteuttavat jo nyt monipuolisesti tätä toimintaa eri väestöryhmiä tavoittaen, ympäri maata.

Yhteinen linja politiikassa

Toimenpide-ehdotukset ovat kaikki kannatettavia. Painotamme, että kaikissa kirjatuuissa toimenpiteissä kulttuurijärjestöjen ja vapaan sivistystyön roolin tulee olla tunnistettu ja merkittävä: nämä toimijatahot toteuttavat jo nyt monipuolisesti tätä toimintaa eri väestöryhmiä tavoittaen, ympäri maata. Hyvinvointialueiden ja kuntien kehittämistyössä sekä yhteisten kriteerien ja mittareiden kehittämisessä tulee ottaa huomioon myös järjestöjen sekä järjestötaustaisten vapaan sivistystyön oppilaitosten rooli osallisuuden ja kulttuurihyvinvoinnin vahvistamisessa sekä yksinäisyyden ja segregaaation vähentämisessä.

Wevelsiep Anneliina
Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuri on muutosvoima

- Etelä-Savon maakuntaliitto pitää muutosvoima-tavoitetta muutoin kannatettavana, mutta muutostarpeiden kuvauksesta puuttuu ekososiaalisen sivistyksen ja ekologisesti kestävien elintapojen edistäminen. Nyt kestävydestä puhutaan vain osana talouskasvua, vaikka asiantuntijoilla on kovin erilaisia näkemyksiä siitä, voiko talouskasvu olla kestävää.

Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

- Etelä-Savon maakuntaliitto kannattaa tavoitetta kulttuurin tekijöiden ja sisältöjen osalta. On kuitenkin vaara, että taiteen ammattilaiset pakkautuvat työn perässä eteläisen Suomen suuriin kaupunkeihin, jos kulttuurin tekijöiden työskentelymahdollisuuksia ei riittävästi tueta muualla

Suomessa. Siksi on tärkeää huomioida aluekehittäminen ja -politiikka osana luovien alojen tukirakenteita.

Kulttuuri on jokaisenoikeus

- Etelä-Savon maakuntaliitto pitää tärkeänä jokaisenoikeutta monimuotoiseen ja saavutettavaan kulttuuriin. Kappaleen toisesta lauseesta puuttuu kuitenkin näkökulma kyvykkyydestä osallistua. Entä voisiko tässä tavoitteessa huomioida selkeämmin taiteen osana kulttuuria? On tärkeää, että myös taide on monimuotoista ja saavutettavaa ja siten jokaisen oikeus.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

- Etelä-Savon maakuntaliitto pitää ensiarvoisen tärkeänä suomalaisten kulttuurin ja luovien osaamisen kehittymistä ja verkostojen laajenemista entisestään. Olisi hyvä mainita, että kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta ja sen eri alueista kiinnostavan yhteistyökumppanin.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Etelä-Savon maakuntaliitto pitää tärkeinä kaikkia yhdeksää toimenpidekokonaisuutta, koska kaikki ovat välttämättömiä. 3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi toteutuu juuri niin, että kulttuurin rahoitus pohjaa ja laajennetaan ja monipuolistetaan varmistamaan riittävät resurssit. Erittäin tärkeää on varmistaa jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. 3.2 Kulttuurin tekijät avainasemassa: Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmallia edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. 3.3 Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa: Etelä-Savon maakuntaliitto suhtautuu myönteisesti kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksessa esitetyn ylivaalikautisen valtioneuvostotasaisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamiseen sekä vuosittaisen monialaisen ja poikkihallinnollisen kulttuurifoorumin järjestämiseen. 3.6 Yhteinen linja politiikassa: Hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin tarvitsee edelleen selkeämpää työnjakoa kuntien ja hva-alueiden välillä, hyte-kertoimen kehittämistä sekä moniammatillisen osaamisen hyödyntämistä. 3.7. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö: Kulttuurin ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus BKT:sta kaksinkertaistuu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tavoitteenamme Etelä-Savon maakuntaliitossa on, että kulttuuri, taide ja luovat alat edistävät kestävästä kehitystä, hyvinvointia ja osallisuutta, kansainvälistä yhteistyötä sekä elinvoimaisuutta. Maakuntaliitto luo edellytyksiä kulttuuritoiminnalle, joka ponnistaa alueen kulttuuriperinnöstä, vahvistaa alueellista identiteettiä ja toimii veto- ja pitovoimatekijänä paikallisesti, alueellisesti ja kansainvälisesti. Etelä-Savon maakuntaliitto näkee kulttuurin merkityksen myös osana alueen älykäästä ja kestävästä erikoistumisesta. Maakuntaliitto pyrkii suuntaamaan mm. Älykkään erikoistumisen strategiassa rahoitusta tukemaan myös kulttuurin ja luovien alojen kehittämistä. Maakuntaliitto kokoaa yhteen eteläsavolaista kulttuurikenttää ja kuntien toimijoita.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää kannatettavana sitä, että eri alojen ja sektoreiden yhteistyö on vahvasti mukana ja että erilaisia kulttuurin, taiteen ja luovien alojen rahoittamisen malleja pyritään kehittämään laajasti. Myös selonteon pitkäjänteinen kehittämistavoite vuoteen 2040 on myönteistä. Kun selonteosta siirrytään toimeenpanosuunnitelman toteuttamiseen, on alueet otettava mukaan aidosti osallistaen.

Etelä-Savon maakuntaliitto painottaa, että alueellisen kulttuuritoiminnan resurssit tulee jatkossakin taata. Kuntien tehtävät on huomioitava suhteessa toimintaedellytyksiin.

Kulttuuripoliitiikan toimien tulee taata kuntien kyky toteuttaa lain edellyttämiä toimia ja niiden kehittämistä. Etelä-Savon maakuntaliitto kannattaa sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön alueellisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen suunnattu rahoitus palautetaan. Erityisesti itäisessä Suomessa tarvitaan kehittämistehtäviä.

Selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä ei huomioida kulttuurin roolia Itä-Suomen ja siten koko Suomen sisäisen turvallisuuden rakentajana, vaikka kulttuurialalla on merkittävä rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä. Venäjä-yhteistyön ja -matkailijavirran päättymisen on vaikuttanut itäsuomalaisien kulttuuri- ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuuksiin. Itäsuunnan matkailuun tulee siksi löytää uusia kohderyhmiä ja tutkia innovatiivisia monialaisia ulostuloja ja yhteistyömuotoja. Koska itäsuomalaisien hyvinvointi on tilastotietojen valossa heikompi muuhun maahan verrattuna, kulttuurin merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä tulee korostua.

Etelä-Savon maakuntaliitto Kirjaamo
Etelä-Savon maakuntaliitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [• Lisätään rahoituksen ennakoitavuutta mm. monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä lisäämällä monivuotisia avustuksia. Kehitetään valtionavustusten strategisuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Maakuntien liitoilla on aluekehittämislainsäädännön velvoittama vastuu kulttuuriasioiden edistämisestä osana maakunnan strategista kehittämistä ja suunnittelua. Näin ollen Varsinais-Suomen liitto on yksi alueellista kulttuuripoliittikkaa toteuttavista viranomaisista. Kuntayhtymänä liitolla on myös vahva yhteys alueensa kuntiin, päättäjiin, sekä eri toimialojen laajoihin toimijaverkostoihin, kuten taiteen ja kulttuurin toimijoihin. Lisäksi tulee huomioida, että maakuntien liitot ovat aluekehittämisvarojen keskeinen rahoittaja, koska me tunnemme alueemme toimijat ja toimintaympäristön tarpeet ja mahdollisuudet parhaiten. Varsinais-Suomen liitto osaltaan edistää kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa näiden tehtäviensä kautta alueellisella tasolla maakunnan kehittämistyössä, viranomais- ja kuntayhteistyössä sekä verkostotoiminnassaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pyydettyinä lausuntonaan Varsinais-Suomen liitto toteaa seuraavaa:

Kulttuuripoliittinen selonteko, sen visio, tavoitteet ja toimenpiteet ovat tarpeen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen pitkäjänteisen strategisen suunnittelun ja kehittämistyön tueksi. Varsinais-Suomen liitto kannattaa selonteon visiota ja esitettyjä tavoitteita. On kiitettävää, että selonteko valmistuu kulttuurialan toimijoiden tueksi ja että toimijoita on laajasti kuultu prosessia läpi vietäessä. Olennaista tulevaisuudessa on, sitoutuvatko toimijat kaikilla tasoilla selonteon toteuttamiseen ja edistämiseen.

Selontekoasiakirja sisältää paljon alaan kohdistuvia toiveita ja tavoitteita, jotka ovat tarpeen, mutta nykytilanteessa tuntuvat erittäin vaikeasti saavutettavilta. Kulttuuriin kohdistuvat leikkaukset, käynnissä olevat alaan liittyvät valtionhallinnon uudistukset sekä arvostuksen puute eivät vahvista ajatusta siitä, että tahtotila on selonteossa kuvatulla tavalla kulttuurialan kehittämisen kannalla. Jotta kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet voidaan saavuttaa, tulee myös asenneilmapiiri saada muuttumaan. Siihen on mahdollista vaikuttaa pieninkin asioin. Esimerkiksi sillä, puhutaanko kulttuurin avustamisen sijaan kulttuurin rahoituksesta, kuten muillakin aloilla. Lisäksi tulee tunnistaa ja tunnustaa, että taide, kulttuuri ja luovat alat ovat myös työtä ja elinkeino, jolla on vaikutusta bruttokansantuotteen muodostumiseen. Varsinais-Suomessa on maamme toiseksi laajin taiteen ja kulttuurin ammattilaisten keskittymä. Jotta tämän osaamisen potentiaali ja kasvu mahdollistetaan, tulee alan toimijoiden ansio- ja sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset ratkaista pikimmiten.

Pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus niin rahoituksessa kuin lainsäädännössäkin on ensisijaisen tärkeää, jotta kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet voidaan saavuttaa. Kulttuurin rahoituspohjan uudistamisen tulee leikkausten sijaan sisältää rahoitusperiaatteiden uudelleentarkastelua ja entistä vahvemmin mm. yritysperäisen rahoituksen mahdollistamista erilaisin keinoin. Lisäksi luovien alojen mahdollisuuksien tunnistaminen, pienten ja alkuvaiheen luovien alojen yritysten tukeminen, luovan alan mahdollisuus hyödyntää valtion TKI-rahoitusta ja tuki kulttuurivientiin ovat erittäin kannatettavia ja Varsinais-Suomen näkökulmasta tarpeellisia toimenpide-ehdotuksia selonteossa. Ne resonovat myös koko Etelä-Suomen maakuntien yhteisen vision tavoitteeseen luoda Etelä-Suomeen tehokkaasti integroitu TKI-rahoitusmalli, jossa yhdistyvät julkisen ja yksityisen sektorin rahoitus.

Jokaisen ihmisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin tulee varmistaa koko elämänkaaren ajan. Ihmisillä tulee olla realistinen mahdollisuus osallistumiseen kotikunnasta riippumatta. Kuntien eriytyminen on tälle uhka, jonka toteutumista on maakunnassamme osittain nähtävissä jo nyt. Toteuttaakseen kulttuuripalveluita ja taatakseensa peruspalveluiden saatavuuden kulttuurin osalta, tarvitsevat kunnat työhönsä jatkossakin tukea. Kuten selontekoluonnoksessakin todetaan, julkisen rahoituksen vastuu on turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus. Kunnilla ei nykyisenkaltaisella kehityskaarella ole tulevaisuudessa mahdollisuutta toimia päävastuussa kulttuurin ja taiteen rahoittamisesta, vaan siihen tarvitaan edelleen valtion vahva rooli. Tempoilevat ja vaihtuvat rahoitukset, esim. kolmevuotisen tuen muuttaminen yksivuotiseksi, alueellisten kehittämistehtävien lanseeraus ja muutaman vuoden kuluttua poistaminen kokonaan, eivät tue toimijoiden pitkäjänteistä kehittämistyötä. Tällaisten muutosten sijaan tulisikin jatkossa keskittyä rahoitusmuotojen pysyvyyteen niitä kehitettäessä. Julkisen rahoituksen tulee olla pitkäjänteistä, myönnetyn rahoituskauden pidempi kuin kalenterivuosi ja rahoitusmuotojen pysyväisluonteisia.

Maakuntien liitoilla on aluekehittämislainsäädännön velvoittama vastuu kulttuuriasioiden edistämisestä osana maakunnan strategista kehittämistä ja suunnittelua. Näin ollen Varsinais-Suomen liitto on yksi alueellista kulttuuripoliittikkaa toteuttavista viranomaisista. Kuntayhtymän liitolla on myös vahva yhteys alueensa kuntiin, päättäjiin, sekä eri toimialojen laajoihin toimijaverkostoihin, kuten taiteen ja kulttuurin toimijoihin. Lisäksi tulee huomioida, että maakuntien liitot ovat aluekehittämisvarojen keskeinen rahoittaja. Varsinais-Suomen liitto katsoo, että kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista alueilla tukisi entistä selkeämpi kulttuurin aluehallinto. Nykyisellään ja myös tulevan valtion aluehallintouudistuksen myötä kulttuurin aluehallinto koostuu useammasta viranomaistoimijasta ja vastuunjako on pirstaleinen. Alueellisen työn toteuttamiseen tarvitaan entistä vahvempi yhteistyövelvoite ja riittävät resurssit.

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset ovat kiistattomat ja kulttuuri on osa kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin liittyvää osaamista tulee vahvistaa edelleen ja vakiinnuttaa kulttuurihyvinvointi kiinteäksi osaksi hyvinvointialueiden toimintaa ja asiakasohjausta. Lasten ja nuorten hyvinvointiin, taidesuhteeseen, osallisuuteen ja lukutaidon kehittymiseen tulee kiinnittää tulevana vuosina erityistä huomiota. Tätä kaikkea voidaan edistää kulttuurin ja taiteen harrastamisen tukemisella, taiteen perusopetuksella ja kuntien tekemällä hyvinvoinnin edistämistyöllä.

Kokonaisuudessaan luonnos kulttuuripoliittisesta selonteosta on kattava. Toimenpide-ehdotuksia on varsin runsaasti. Niiden toteuttamiseksi tarvitaan hallinnon- ja politiikanalojen vahvaa yhteistyötä sekä ylivaalikautisia, pitkäjänteisiä strategisia linjauksia. Kuten selonteossakin todetaan, kulttuuri on itsessään muutosvoima. On toimijoista kiinni, miten sen valjastamme. Tässä valtiolla on suunnannäyttäjänä suuri rooli.

Koivisto Katri
Varsinais-Suomen liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen ortodoksinen kirkko kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi.

Suomen ortodoksisen kirkon aineellista kulttuuriperintöä ovat kirkot, luostarit, hautausmaat ja muut ortodoksiset muistomerkit ja kulttuuriympäristöt mukaan lukien kirkolliset esineet, taideteokset, arkistot, museo- ja kirjastokokoelmat. Aineetonta kulttuuriperintöä ovat esimerkiksi kirkkomusiikki ja kirkolliset juhlat niihin liittyvine perinteineen.

Ortodoksinen kulttuuriperintö on aineellista, tiedollista ja sosiaalista pääomaa, joka tarjoaa identiteetin rakennusaineita yksilöille ja yhteisöille, vahvistaa resilienssiä ja rikastuttaa sekä kulttuurisesti että kielellisesti monimuotoista suomalaista yhteiskuntaa. Se ilmentää kristillistä katsomusta, minkä perusteella jokaisella on oikeus ortodoksiseen kulttuuriperintöön.

Kirkollisen kulttuuriperinnön arvo on nostettu esiin myös selontekoon: ”eri puolilla Suomea olevat kirkot ja seurakuntien tilat ovat merkittäviä kulttuuritoiminnan mahdollistajia, ja kirkkojen rooli kulttuurin vaalijana ja edistäjänä on monin tavoin huomattava”. Sen lisäksi, että kirkot esineistöineen mahdollistavat toimitilat kulttuuritoiminnalle, ne ovat itsessään korvaamattomia kulttuurin ilmentymiä, jotka tarvitsevat jatkuvaa ylläpitoa ja hoitoa kansallisen kulttuuriperinnön säilymiseksi tuleville sukupolville.

Vartiainen Merja

Suomen ortodoksinen kirkko - Jari Rönkkö, palvelukeskuksen johtaja

Katariina Husso, intendentti, FT, dos. Suomen ortodoksinen kirkkomuseo

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Osio sisältää hyviä kirjauksia uudistumiseen ja kulttuurialan kasvun mahdollistamiseen. Näiden kirjausten lisäksi olisi syytä kirjata selkeästi riskirahoituksen tarve. Taidetuotannon yksi merkittävä ongelma on pelko riskeistä, vaikka uskallus ja uusien teosten tilaaminen on taiteen perusta. Suomalaisessa kulttuuripolitiikassa on hyvin vähän välineitä kokeiluihin, riskinottoon ja uuden toiminnan aloittamiseen. Selonteossa on siksi syytä ottaa kantaa erilaisten riskirahoitusjärjestelmien luomiseen, ja luoda edellytykset, että innovatiivisuus nähdään tavoiteltavana. YHTEISTYÖN JA OSALLISUUDEN VOIMA: Selonteon on syytä visioida kulttuuripolitiikkaa sellaisessa todellisuudessa, jossa monikielisyys elää kansalliskielten rinnalla.

Tässäkään pelkkä visio ei riitä, vaan tueksi tarvitaan toimenpideohjelma. Lisäksi selonteko ei juuri visioi sitä merkittävää mahdollisuutta niin kulttuurin kehittymiselle, kulttuurimatkailulle kuin erityisesti kulttuurin viennille, joka monikielisen väestön kautta avautuu kaikenlaiselle kulttuurivaihdolle ja kansainvälisyydelle. KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ: Selonteon kirjaus siitä, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu, on kannatettava. Jotta tämä ei jäisi vain kauniiksi korulauseeksi, selonteon hyväksymisen jälkeen on luotava poikkihallinnollinen ja parlamentaarinen konkreettinen suunnitelma ja aikataulutus siitä, miten tämä tavoite toteutuu. KANSAINVÄLISTYVÄ KULTTUURI: Kansainvälistymisen tukirakenteiden vahvistaminen ja poikkihallinnollisuuden edistäminen ovat kannatettavia tavoitteita. Kulttuurimatkailun edistäminen on osa tätä prosessia, mutta saa selonteossa liian pienen huomion. Erityisesti taide- ja kulttuurifestivaaleilla sekä museokentällä ekologisesti kestävä kulttuurimatkailun vahvistaminen luo huomattavaa taloudellista lisäarvoa niin kulttuuritoimijoille kuin erityisesti matkailuyrityksille. Selonteon on syytä tarkemmin visioida kulttuuripoliittikka sellaisessa todellisuudessa, jossa monikielisyys elää kansalliskielten rinnalla. Tässäkään pelkkä visio ei riitä, vaan tueksi tarvitaan toimenpideohjelma. Lisäksi selonteko ei juuri pohdi sitä merkittävää mahdollisuutta niin kulttuurin kehittymiselle, kulttuurimatkailulle kuin erityisesti kulttuurin viennille, joka monikielisen väestön kautta avautuu kaikenlaiselle kulttuurivaihdolle ja kansainvälisyydelle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Finland Festivals kokoaa sateenvarjonsa alle Suomen parhaat ja kiinnostavimmat taide- ja kulttuurifestivaalit. Musiikin eri lajien lisäksi mukana on niin tanssin, teatterin, kirjallisuuden, kuvataiteen, elokuvan kuin lastenkulttuurinkin parhaat tekijät. Jäsenfestivaaleja on tällä hetkellä lähes sata.

Finland Festivals toimii kulttuurin ja matkailun alalla ja sen tärkeimmät tehtävät ovat festivaalien edunvalvonta, promotio, tiedotus, kansainvälistyminen, kulttuurimatkailun edistäminen, tiedonkeruu ja tutkimus sekä koulutus. Finland Festivals tukee festivaalien toimintaedellytyksiä ja vaikuttaa aktiivisesti alaa koskevaan lainsäädäntöön. FF myös promotoi festivaalejaan Suomessa ja ulkomailla kulttuurimatkailu fokuksenaan.

Olemme valmiit osallistumaan selonteon konkreettisten toimenpidesuunnitelmien rakentamiseen. FF:n näkökulma on taide- ja kulttuurifestivaalien, mutta toimimme myös aktiivisesti kulttuurimatkailun kehittämisessä sekä kansainvälisten verkostojen luomisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Finland Festivals kannattaa kirjausta siitä, että kulttuuri- ja luovien alojen julkisen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. Jotta tämä ei jäisi kauniiksi korulauseeksi, selonteon hyväksymisen jälkeen on luotava selkeästi aikataulutettu poikkihallinnollinen ja parlamentaarinen suunnitelma siitä, miten

tämä tavoite toteutuu. Vain tätä kautta selonteon ylevä tavoite ”pitkäjänteisestä ja monialaisesta kulttuuripolitiikasta” voi toteutua.

Nykyinen hallitus toimii räikeässä ristiriidassa tämän tavoitteen suhteen, joten hallituskausien yli ulottuva konkreettinen toimenpidesuunnitelma on välttämätön. On varsin erikoinen oletus, että taide-elämä voisi lähteä mukaan selonteon edellyttämiin toimenpiteisiin, jos samanaikaisesti leikkausten seurauksena toimintakyky lamautuu ja useita toimijoita poistuu kokonaan markkinoilta. Kauniit ja tyylikkää linjaukset ovat siksi epäuskottavia - paitsi siinä tapauksessa, että konkreettiset toimenpide-ehdotukset saadaan liikkeelle heti selonteon hyväksymisen jälkeen.

”Kulttuurin perusta tulevaisuudenkestäväksi” ja ”yhteistyön ja osallisuuden voima” -osiot pitävät sisällään monia kannatettavia asioita, mutta aivan liian vähän kiinnitetään huomiota monikulttuurisuuden ja -kielisyyden kasvuun. Vuonna 2040 erityisesti pääkaupunkiseutu elää monien kielten, kulttuurien ja elämäntapojen keskellä, jolloin esimerkiksi toteamus ”panostetaan eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, ja tuetaan monitaustaisten ihmisten toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla” ilman konkreettisia toimenpide-ehdotuksia jää epämääräiseksi.

Selonteon on syytä visioida suorasanaisesti kulttuuripolitiikkaa sellaisessa todellisuudessa, jossa monikielisyys elää kansalliskielten rinnalla. Tässäkään pelkkä visio ei riitä, vaan tueksi tarvitaan toimenpideohjelma. Lisäksi selonteko ei juuri lainkaan huomioi sitä merkittävää mahdollisuutta niin kulttuurin kehittymiselle, kulttuurimatkailulle kuin erityisesti kulttuurin viennille, joka monikielisen väestön kautta avautuu kaikenlaiselle kulttuurivaihdolle ja kansainvälisyydelle.

Väestörakenteen muutoksen vuoksi on tärkeää huolehtia myös semanttisesta tarkkuudesta: puhe ”suomalaisista” ja ”Suomen kulttuurista” tarvitsee rinnalleen johdonmukaisen puheen ”Suomen kotimaakseen valinneista” ja ”kaikkien Suomessa asuvien” kulttuureista. Maahanmuuttajat eivät tule luopumaan omasta kulttuuristaan Suomeen asettuessaan, vaan he elävät eri kulttuurien ja kielten moninaisuudessa. Integrointi tapahtuu myös molempiin suuntiin, ja kulttuuripolitiikassa tämä todellisuus on otettava huomioon. Selonteon luonnos sisältää edelleen olettamuksia ja sananvalintoja, jotka viittaavat tulevaisuuteen, joka jo nyt on menneisyyttä.

Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen -osio sisältää hyviä kirjauksia kulttuurialan kasvun mahdollistamiseksi. Näiden kirjausten lisäksi olisi syytä mainita selkeästi riskirahoituksen tarve. Taidetuotannon yksi merkittävä ongelma on pelko riskeistä, vaikka uskallus ja uusien teosten tilaaminen on taiteen perusta. Suomalaisessa kulttuuripolitiikassa on hyvin vähän välineitä kokeiluihin, riskinottoon ja uuden toiminnan aloittamiseen. Selonteossa on siksi syytä ottaa kantaa erilaisten riskirahoitusjärjestelmien luomiseen, ja luoda olosuhteet, että innovatiivisuus nähdään tavoiteltavana.

Amberla Kai
Finland Festivals ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Mutta minua askarruttaa selontekoluonnoksen sivun 10 "Kulttuurin arvoketju".

Mihin perustuu väittämä siitä, että kulttuuriperintö ja tieto perustavat pohjan ja perustan luovuudelle ja kulttuurin arvoketjulle? Eikö luovuus ole kaiken kulttuurin arvoketjun ensimmäinen osa? Eikö Luominen ole myös kulttuuriperinnön pohjalla? Eikö luovuus ole ilmaisuvoima, joka on itsenäinen kulttuuriperinnöstä ja tiedosta? Yksivuotias voi olla luova vaikka hänellä ei olisi mitään tietoa ja kulttuuriperinnöstä!

Mitä yleisön rooliin tulee (arvoketjun lopussa), myös yleisöä tarvitaan kulttuurin luomiseen vastaanottavassa muodossa. Juuri vuorovaikutushan on se, joka puhaltaa kulttuuriin sen hengen. Yleisö ei siis käsittele eikä arvioi kulttuurisisältöä, vaan suodattaa sen osaksi ikiomaa kokemusmaailmaansa ja elämäänsä. Eikä kulttuurisisällön vaikutus pääty siihen, vaan se jatkuu yleisön jakaessa kokemuksiaan lähipiirilleen joka saa siitä myös elämyksiä, ja kenties menee paikan päälle niin ikään. Onnistunutta konserttia seurannut kuulija voi ostaa tekijän levyn tai palata konserttipaikalle kuulemaan uusia konsertteja ja saamaan uusia vaikutteita. Niinkuin kivi, joka heitetään tyynen vedenpintaan, niin myös kulttuurin kuluttamisella voi olla ennalta-arvaamattomia vaikutuksia.

Lähdeviitteiden mukaan on kyse: Creative Industries Value Chain (Madudova 2017) ja sitä seuraten Value creation modelling for creative economies (Pukkinen ym. 2022). Tämä käsite on tässä pelkistetty Kulttuurin arvoketjiksi, mikä ei ole sama asia.

Sivulla 17 sanotaan: "Vaikka kulttuuri on osa kuntien peruspalveluja, sen rahoitusosuus peruspalvelujen valtionosuudessa on pieni. Tämä voi kireässä taloustilanteessa heikentää alueellista kulttuuritarjontaa."

Eräs tapa vahvistaa kulttuurin merkitystä yhteiskuntamme osana on lakata pitämästä sitä vain erillisenä menoeränä, ja todeta sen moninaiset yhteiskuntaa kannattelevat roolit. Kulttuurilla on paljon enemmän annettavaa, kuin pelkkä itseisarvo. Se liittyy kiinteänä osana sosiaalisia rakenteita. Kulttuuri on voimavara, joka voidaan nähdä joko ratkaisuna tai osana kotiutustoimenpiteitä, syrjäytymisen ehkäisyä, oppimisvaikeuksia, yksinäisyyttä, mielenterveysongelmia ja monia muita haastavia elämäntilanteita.

Kun kulttuuri opitetaan liittämään niihin olosuhteisiin, joissa sen monipuolinen voima on suuri, voidaan udelleen laskea monet sellaiset kustannushaasteet, joita tulee, mikäli kulttuuria pidetään vain erillisenä menoeränä. Tällöin kulttuurin tuottamisesta syntyvät kustannukset voidaan jakaa tasaisemmin mm. sosiaali- ja terveysaloille ja vaikkapa osaksi koulutusta.

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset pitäisi siis eritellä, tutkia ja laskea monenlaisilla mittareilla. Paljonko maksaa yhteiskunnalle yksi syrjäytynyt nuori tai aikuinen? Matalan kynnyksen kulttuuri - ja hyvinvointiyhteistyön luovilla menetelmillä käyttämällä näitä kuluja on saatu laskettua joissakin tapauksissa murto- osaan siitä, kuin jos nuoren tai vaikka aikuisen vaikea tilanne pääsee kriisiytymiseen saakka. Kulttuuriyhteistyöllä voidaan siis myös säästää!

Sivulla 32 todetaan: Selonteon toteutumisen mittaamisessa ja indikaattoreiden seurannassa noudatetaan valtioneuvoston kanslian toteuttaman kestävyysarvioinnin linjauksia: eli

- uusia mittareita ei toistaiseksi kehitetä, vaan käytetään nykyisiä tietoja

Taide- ja kulttuurihyvinvoinnin tiimoilta tutkimusta on tehty paljon:
<https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/tutkimus-2/>

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuuri on paitsi muutosvoima, myös sosiaalinen pääoma, joka voidaan valjastaa palvelemaan monenlaisia tavoitteita aina syrjäytymisen ehkäisystä taloudellisiin säästöihin.
2. Kulttuurin tekijöiden ja sisältöjen lisäksi kohderyhmät ovat avainasemassa: Tekijät ja sisällöt voivat palvella myös yhteiskunnallisia tavoitteita.
3. Kulttuuri on jokaisenoikeus, ja siksi kulttuuritarjontaa pitäisi osata kohdentaa erityisesti sinne, missä ihmiset eivät välttämättä tiedä sen saavutettavuudesta tai ketju kulttuurin hyötyihin ja kulttuuripalveluihin on syystä tai toisesta heikko tai katkennut (esim. maahanmuuttajatiheet alueet, syrjäytymisvaarassa tai jo syrjäytyneet elävät kohderyhmät)
4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. Kansainvälisesti tarkasteltuna maa on yhtä merkittävä kuin sen kulttuuri.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Koko listan voisi kääntää kokonaisuudessaan pääläelleen siten, että numero 9 olisi ensimmäisenä, ts. lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana olisi ensimmäisenä. Tämän jälkeen kaikki muut kahdeksan kohtaa voisi kääntää palvelemaan tuota kohtaa. Nykyisessä versiossa näyttää siltä, että kulttuuri on jotakin tuotetta, jota hallinnoidaan ja sitten on yleisö, joka sitä kuluttaa maksimoiden tuloja .]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Musiikkipedagogina ja entisenä Terveyttä kulttuurista- yhdistyksen puheenjohtajana olen toiminut myös seitsemän vuoden ajan eurooppalaisen kattojärjestön, Sistema European hallituksessa. Tässä ominaisuudessa minulla on ollut mahdollisuus seurata sosiokulttuurisen toiminnan voimaa eurooppalaisessa kontekstissa sen kaikissa yhteiskuntaluokissa.

Näkemykseni mukaan sosiaalisen ja hyvinvointia lisäävän ulottuvuuden yhteistyö voi kukoistaa kulttuurin rinnalla lisäten sen kansallisia ja kansainvälisiä ulottuvuuksia. Rahoitusmalleja on mahdollista työstää siten, että kulttuuri palvelee luovana ja dynaamisena yhteiskunnallisena voimana jonka toiminta jalkautuu pelkästä opetuksesta hyvinvointityökaluksi sosiaali- ja terveyspuolelle ja samalla karsii turhaa eliittistä mainettaan, tukemaan ihmisen jokapäiväistä hyvinvointia.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tämän hetken todellisuus perustuu siihen, että nykyisestäkin kulttuuritoiminnan rahoituksesta ollaan leikkaamassa. Tällaisessa tilanteessa sinänsä ylevä kulttuuripoliittisen selonteon toteutussuunnitelma uhkaa jäädä suunnitelmaksi, mikäli ei löydetä konkreettisia toimia uusille rahoitusmalleille. Eräs keino voi olla se, että samalla, kun kulttuurin saavutettavuuteen panostetaan, otetaan huomioon kulttuurin sosiaalista yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia tuottava potentiaali.

Kyseeseen ei missään nimessä tule kulttuurin tason madaltaminen tai laatutavoitteista lipsuminen. Kyseessä on tilanne, jossa kulttuurin kuluttajapohja kaipaa sekä laajennusta, että tarkennusta. Tämä mahdollistaa uusien toimenkuvien syntymisen ja lisää työpaikkoja kulttuurikentänkin toimijoille. Tämä avaa uusia koulutusväyliä uusiin kulttuuriammatteihin. Tarvitaan vain aitoa kiinnostusta avata kulttuurin toimintakenttä palvelemaan kaikkia yhteiskunnan kerroksia. Henkilö, joka on saanut kulttuuritarjonnasta kopin osallistuu kulttuurin kuluttamiseen myös jatkossa suurella todennäköisyydellä.

Verna Kaunisto
musiikkipedagogi, El Sistema Finland ry toiminnanjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kasvukaupunkiverkosto kannattaa visiota pääosin, mutta mielestämme kansalaislähtöisyyttä tulisi sisällössä korostaa vielä vahvemmin. Kansalaisilla on keskeinen sekä aktiivinen rooli myös kulttuurin tuottamisessa, ei ainoastaan vastaanottamisessa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kasvukaupunkiverkosto kannattaa neljää tavoitetta pääosin, mutta kohtaan 3 ehdotetaan seuraavaa muotoilua; ”kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen on jokaisenoikeus. Näin varmistetaan, että jokaisella pitää olla mahdollisuus myös aktiiviseen toimijuuteen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kaikkien edellä mainittujen (3.1–3.8) toimenpiteiden seurauksena lisääntynyt luovuuspääoma ja kulttuuri ovat uudistaneet Suomea. Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia kestäväen kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keskiuurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkosta esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä.

Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen sekä työkalun toteuttaa samalla hallituksen itselleen asettamia tavoitteita. Verkostoon kuuluu 14 keskisuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on noin 830 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Erittäin merkittävä osa kulttuuritoiminnasta aina ruohonjuuritasolta merkittäviin kansallisiin instituutioihin saakka sijoittuu kasvukaupunkeihin. Lisäksi verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kriittisiä maakunnallisia tai vähintään alueellisia kulttuurikeskittymiä ja -mahdollistajia, varmistaen maantieteellisesti koko valtakunnan kattavan vaikuttavuuden sekä laajat kulttuurisisällöt. Ilman toimielimeen kutsumista tämä äänenpaino, näkökulma ja maantieteellinen kattavuus jäävät toissijaisiksi.

Kasvukaupungit ovat jo edistäneet teemakumppanuutta valtio-osapuolen kanssa ja tehneet etupainotteisesti useita yhteistyön avauksia kulttuurisektorin kehittämiseksi. Iloksemme olemme havainneet, että selonteko pitää sisältää useita samanmuotoisia toimenpide-esityksiä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1) Kansalaislähtöisen kulttuurin arvon tunnustaminen ja kasvun tukeminen

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsite jää vielä vajavaiseksi. Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehittymiselle ja levittämiselle.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa vahvistaen
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä

- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

2) Kulttuuritoiminnan monipuolisuus ja kasvuedellytysten turvaaminen

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina.

Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin tavoitteenaan

- tunnistaa kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia
- tukea ja sparrata alan kehitystä
- tarjota mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkeä kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistaa aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä kulttuurin toimintaedellytysten kehittämiseksi, alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi sekä kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi.

3) Kulttuuri hyvinvointia ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä työkaluna

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatua, mielen hyvinvointia, onnellisuutta sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo ja merkitys. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi tiiviissä yhteistyössä valmisteltavaa lainsäädäntöuudistusta, jolla tähdätään kulttuurin integroimiseksi tiiviiksi osaksi sekä sosiaali- ja terveys- että hyvinvointipalveluja. Uudistukseen tulisi kytkeä kannustavan rahoitusmallin kehittäminen sekä vahvempia kumppanuusmalleja. Lisäksi prosessin ympärille tulisi muodostaa yhteinen asiantuntijafoorumi, jossa myös

kasvukaupunkiverkostolla on rooli. Uudistuksen yhtenä erityistavoitteena olisi segregaaion ja syrjäytymisen ehkäisy.

Rimpelä Markku

Hämeenlinnan kaupunki - Kasvukaupunkien eli keskisuurten kaupunkien verkosto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Det behövs garanteras offentliga understöd för att kunna svara på målen. Kultur är en grundrättighet för alla jämlikt på båda nationalspråken .

Kulturen är en mänsklig rättighet, hållbarare strukturer och förutsättningar finansiellt stöd för kultur på svenska behöver säkras

Undervisnings- och kulturministeriet bär ansvar för utvecklingen av svenskspråkig utbildning och kultur. Nationella ärenden på kulturens område ska återspegla landets tvåspråkighet och man bör alltid tillhandahålla information även på svenska utan fördröjning. Även en kulturpolitisk redogörelse borde sändas på remissrunda till två- och svenskspråkiga förbund och organisationer med översatt

utkast och erbjuda tillräcklig tid för att utlåtanden ska kunna ges. Redogörelsen ska inkludera avsnitt om de statliga insatser som riktas till de tvåspråkiga kommunerna och svenskspråkiga kulturfältet för att trygga rätten till bastjänster inom konst och kultur på det egna modersmålet, med hänvisning till den nationella språkstrategin.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Så är det kulturen utgör en central aktör, språngbräde för ekonomisk drivkraft i samhället och världen, här ger det svenska språket möjligheter (öppningar) i form av samarbete med de nordiska länderna inom konst och kultur..]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Vi ser att aktörer inom tredje sektorn som driver, producerar och koordinerar kultur på svenska, också mångkulturellt och sektorövergripande, och som verkar inom det breda och komplexa kulturfältet idag, dvs förenings- och organisationsfältet, har en avgörande betydelse för den svenskspråkiga kulturens fortlevnad i landet; i egenskap av sammanförare och koordinators av olika uppdrag, sektoröverskridande arbetsformer, nätverksinitiativ, initiativtagare till intressebevakning och gränsöverskridande utvecklingsprojekt m.m. Här ser vi stora hotbilder om inte reella förutsättningar (pga nedskärningarna inom den offentliga finansieringen) skapas för ofta den sårbara kultursektorn på svenska (samt tredje sektorn och hela civilsamhället) som är geografiskt utspridd i landet, och består ofta av mindre kulturaktörer ss. frilansare generellt. Kulturen verkar också för inkludering och är inkörsport för att öppna upp det svenskspråkiga samhället, den svenska integrationsstigen för nyanlända och invandrare i vårt land.

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Samarbetsorganisationerna inom Barnkulturforum i Finland som verkar på svenska (tvåspråkigt eller flerspråkigt, inkluderande) vill föra fram följande aspekter specifikt rörande barnkultur på svenska.

Kulturen är en mänsklig rättighet

Alla barn under 18 år har lika rätt till kultur i enlighet med barnkonventionen. Därför ska kommunernas plan för kulturförskolan vara en obligatorisk bindande del inom småbarns pedagogik, grundskola och andra stadiet (där det finns) i alla kommuner i Finland. Kommunerna bör se till att planens program når barnen inom båda språkgrupperna. Att tillgängliggöra kulturutbud för barn med olika förutsättningar måste även tillgodoses både regionalt och nationellt. Det behövs strukturerade planer och anpassningar som säkrar mångsidig tillgänglighet och möjliggör att exempelvis även andra än neurotypiska barn nås.

Barnkultur behövs också på svenska

Småbarns pedagogiken ska inbegripa regelbundna, tidiga möten med konst och kultur för att bygga upp individens livslånga relation till kulturen. I Finland har kulturen alltid haft en självklar och nära betydelse som skapare av nationell självförståelse. Den relationen är ändå ingen självklarhet eller automatik utan något som aktivt måste upprätthållas. Barn behöver systematisk och regelbunden tillgång till svensk- eller finskspråkiga konstpedagoger inom småbarns pedagogiken, liksom i grundskolan och på andra stadiet. Verksamheten borde i framtiden utvecklas ytterligare eftersom framtidens finländare i allt högre grad behöver lära sig förmågor inom flexibelt tänkande och innovation, vilket arbete med konst och kultur bevisligen enligt forskningsresultaten främjar. Systematiska och regelbundna kulturinsatser behövs särskilt för tonåringarna. Konsttestarna behöver befästas som en nationell modell för ungdomars ökade delaktighet i konst- och kulturlivet, även på svenska. Man bör bygga vidare på modeller som fungerar och använda samlad data och kunskap för utvecklandet av nya. Långsiktigt strategiskt arbete bör prioriteras och verkställas.

Familjer som pga socioekonomisk ställning behandlas ojämlikt när det gäller fritidsverksamhet behöver stödjas. Finlandsmodellen för hobbyer ska, koordinerad av kommunerna, erbjuda tillgänglig konst och kulturhobby som fritidsverksamhet för att sänka tröskeln för deltagande och skapa delaktighet. Modellen borde utvecklas till att bygga enhetliga lärostigar även till grundläggande konstundervisning och annan konstpedagogik på respektive ort. En svag ekonomi får inte vara ett hinder för inklusion då alla barn har rätt till konstskapande och kulturupplevelser. Tillgängligheten är även en viktig aspekt. Även icke neurotypiska barns deltagande bör tillgodoses genom anpassningar och planering. Hobbymodellen kan uppmuntra tvåspråkiga innehåll för att sporra till möten över språkgränserna. Strategier för detta vore önskvärda att utveckla.

Bygg hållbara strukturer

Svenskspråkiga strukturer inom barnkulturfältet behöver stöttas i Finland. Ministeriet bär ansvar för att sporra hela fältet så att kulturlivet utvecklas också på svenska. Här spelar även kommunernas agerande en viktig roll. En bättre intressebevakning för att trygga de svenskspråkiga tjänsterna borde byggas inom landets kommuner, barnkulturcenter och -organisationer på fria fältet. Förvaltningen av svenskspråkiga strukturer kan ske både inom finskspråkiga förbundsstrukturer och i egen svenskspråkig intressebevakningsstruktur, som byggs upp över tid, och som handhar den svenskspråkiga barnkulturens kvalitetsutveckling. Det finns inte en motsättning mellan svenskan och finskan eller mellan svenskan och andra språk. Att arbeta för svenskan betyder inte att man motarbetar andra språk, tvärtom.

Kulturtjänster och -service ska produceras på båda nationalspråken finska och svenska, så att lagstadgade tjänster erbjuds. Svenskspråkiga innehåll ska finnas jämsides med de finska och därtill behövs mångspråkig verksamhet. I nuläget får svenskspråkiga invånare färre tjänster och innehåll på sitt modersmål, trots att de betalar samma skatter och har samma språkliga rättigheter enligt lagen.

För att strukturerna ska bli jämlika behöver kulturpolitisk forskning om barn- och ungdomskultur bedrivas ur ett språkligt perspektiv, och språkspecificerad kulturstatistik uppföljas systematiskt över hela kulturfältet.

Våra nationalspråk är jämlika

Svenskan är ett nationalspråk i Finland, men råkar ofta i underläge och behöver därför stödjas. Ansvaret för att även det svenska barnkulturfältet i Finland stärks ligger hos undervisnings- och kulturministeriet. Ministeriet kan genom skärpta kriterier för verksamhetsbidrag och bättre uppföljning och sanktioner se till att barn som bor på svenskspråkiga språköar eller är i minoritetsställning inte blir utan kulturtjänster. Tvåspråkiga kommuner behöver stöd och resurser för att nå ut till sin språkminoritet, både till den finsk- och den svenskspråkiga befolkningen eller till den samiska minoriteten inom samernas hembygdsområde.

Undervisnings- och kulturministeriet bär ansvar för utvecklingen av svenskspråkig utbildning och kultur. Nationella ärenden på kulturens område ska återspegla landets tvåspråkighet och man bör alltid tillhandahålla information även på svenska utan fördröjning. Även en kulturpolitisk redogörelse borde sändas på remissrunda till två- och svenskspråkiga förbund och organisationer med översatt utkast och erbjuda tillräcklig tid för att utlåtanden ska kunna ges. Redogörelsen ska inkludera avsnitt om de statliga insatser som riktas till de tvåspråkiga kommunerna och svenskspråkiga kulturfältet för att trygga rätten till bastjänster inom konst och kultur på det egna modersmålet, med hänvisning till den nationella språkstrategin.

Kulturarbetarens roll och stöd av tredje sektorn

Kultursektorn sysselsätter idag ca 130 000 personer i vårt land (hänvisning 2023), vilket utgör ungefär 3 procent av de sysselsatta. Kulturbranschens andel av bruttonationalprodukten är ca 3,1 %. Kulturs andel av statsbudgeten hör till de femte svagaste EU-länderna.

Kultur är en avgörande del av vårt samhälle och främjar välbefinnandet. Alla tänkbara åtgärder i detta svåra läge som kan underlätta för kulturbranschen och den enskilda kulturarbetaren att med hjälp av nya färdigheter för att kunna fortsätta sitt värv, är avgörande för hela sektorns framtid,

Kulturbranschen och den kreativa sektorn, och den enskilda arbetstagaren, befinner sig i rådande läge i ett mycket svårt läge såsom till följd av pandemin vilket lett till att många inte längre hade möjlighet att utöva sitt kulturarbete och har set sig tvungna att byta bransch, och framförallt pga de aktuella stora offentliga nedskärningarna, såväl från kommun och stat, som direkt drabbar fältet, den enskilda kulturarbetaren och hela det civila samhället. De omfattande nedskärningarna utgör ett nytt förödande bakslag för hela sektorn. Även momshöjningen kommer att försvaga branschens framtidsutsikter och hotar även nuvarande jobb. Speciellt de äldre kulturarbetarna har sämre möjligheter att byta bransch och omskola sig och behöver smidiga kompletterande utbildningsmöjligheter som ger dem färdigheter som kan underlätta att utvecklas och kan fortsätta sitt arbete med hjälp av nya kompetenser.

Projekt, intressebevakning för främjande av sysselsättning för kulturbranschen i form av nya lösningar och nya utvecklade metoder krävs för att inte hela kultursektorn skall riskeras att minska kraftigt i vårt land. Här är det splittrade svenskspråkiga kulturfältet särskilt sårbart.

Föreningen Luckan r.f. i egenskap av finlandssvensk central kulturaktör och facilitator, som omspannar med sina kulturluckor hela landet, fungerar idag som en viktig kulturkoordinator (sektorövergripande) och ofta som initiativtagare till projektet och sammankomster för att stärka kulturen ss. barnkultur i landet på svenska. Viktigt att aktörer ss. Luckan får de offentliga stöd i egenskap av nationell kulturproducent från stat och för koordineringsprojekt med EU-finansiering mm. EU bidrag är en finansiering som inte för tillfället minskat och kan ersätta vissa statliga bortfall.

Intressebevakning behöver strukturer på svenska

Intressebevakande organisationer för svenskspråkig kultur inom olika branscher (och på olika nivåer) får inte alltid sin röst hörd med dagens sas tvåspråkiga organisationer och strukturer, där det svenska lätt blir på sidan. Lösa nätverk som uppstår fungerar som bra komplement men bär inte i längden utan intressebevakningen behöver struktureras och systematiseras så att den svenska rösten har adekvata förutsättningar att bli hörd och garanterar kontinuitet och hållbarhet. Ibland handlar det svenska endast tyvärr om en eftersläpande översättning från finska till svenska.

Lerche Eva
föreningen Luckan r.f

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Onnistuneen kulttuuri- taide- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisen kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, taidetta, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa. Taiteen itseisarvoa on korostettava. Taiteilija on taiteilija ei yrittäjä. Taide tapahtuu pääosin yleishyödyllisissä yhdistyksissä ja säätiöissä, yritystoiminta sopii harvalle taiteentalalle ja taiteilijalle. Sen sijaan yritysten ja muiden yksityisten rahoittajien pääsyä taiteen tukijoiksi on helpotettava ja kannustettava.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuuri ja taide ovat muutosvoimia
2. Kulttuurin ja taiteen tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa
3. Kulttuuri ja taide ovat jokaisenoikeus
4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista ja taiteesta

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen [Valtion ja kuntien roolit kulttuurin tukijoina ovat elintärkeitä. Kasvattamalla kulttuurin tulo 1-2 %:n valtion budjetista mahdollistetaan uudistumista, kestävyttä ja kasvua. Taideammatteihin pitovoimaa, rakenteita kehittämällä varmistetaan se, että myös tulevaisuuden taiteilijat pysyvät alalla ja luovat upeaa kulttuuria. Laskemalla lippujen arvonnäkökulmaa mahdollistetaan yleisöjen kasvu. Kehittämällä Vos- järjestelmää ja esittävän taiteen vapaan kentän rahoitusta mahdollistetaan taiteen kentän uudistuminen, kestävyys ja kasvu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisena selonteon toimeenpanossa?

Esittävän taiteen vapaan kentän edustajana olen huolestunut koko ajan pienenevistä resursseista ja lähes olemattomista rakenteista. Jos taiteen tekemisen rakenteita ja pitkäjänteistä rahoitusta ei vahvisteta, on entistä vaikeampaa toimia taiteen kentällä. Koulutetut nuoret taiteilijat siirtyvät muihin ammatteihin, kun työskentelyn edellytykset ovat niin vaikeat. Liian suuri osa taiteilijan työajasta menee erilaisten rahoitusten hakemiseen, ilmaisen työn määrä taiteen kentällä on suuri. On hyvä, että taiteilijoiden koulutuksessa painotetaan selviytymistä työelämässä ja opetetaan yrittäjyyttä ja apurahojen hakemista. Taiteilijan pitäisi kuitenkin voida keskittyä taiteensa tekemiseen eikä käyttää aikaansa rahoituksen hakemiseen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Esittävän taiteen teosten elinkaaria pitää saada pidemmiksi, kiertuetoimintaa on vahvistettava. Taiteesta on tehtävä saavutettavaa kaikille ja kaikkialla Suomessa. Tanssitaiteen rahoitusta ja rakenteita on vahvistettava. Taidetestaajien rahoitus vakaaksi. Kaikille lapsille ja nuorille on taattava mahdollisuus nähdä ja kokea taidetta ja kulttuuria. Kouluille korvamerkittyä rahaa kulttuuritapahtumien ostamiseen.

Marja Korhola
Tanssitaiteilija

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [2. Kulttuurin tekijät avainasemassa 3. Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa 4. Uudistumisen, kestävyyyden ja kasvun mahdollistaminen 5. Yhteistyön ja osallisuuden voima]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Selonteko on laaja ja perusteellinen. Kunnan- ja käytännön tasolla selonteon edellyttämiin toimenpiteisiin vaikuttavat paikalliset erityispiirteet ja alueelliset erot. Valtiolla on tärkeä rooli edellytysten, mahdollisuuksien ja ilmapiirin luomisessa. Lopulta taiteen, kulttuurin toimijat ja kansalaiset päättävät, miten haluttaisiin edetä ja kunnat tekevät päätökset mikä on mahdollista.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Onko kokonaisuuksia liian monta, jotta tavoitteissa on mahdollista onnistua?

Eikö selonteossa ole tarvetta paneutua alueellisiin erityispiirteisiin ja -tarpeisiin ja tuoda nämä näkyvämmäksi?

Millaista tukea valtion taholta on odotettavissa?

Kosonen Sari
Savonlinnan kaupungin kulttuuritoimi - Savonlinnan kaupungin
sivistyslautakunta

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Näkövammaisten Kulttuuripalvelu haluaa edistää näkövammaisten yhdenvertaista osallistumista kaikkeen kulttuurielämään (YK:n Vammaisten oikeuksien yleissopimus, artikla 30). Toimimme näkövammaisten osallisuuden parantamiseksi ja esteiden poistamiseksi mm. kuvailutulkkauksen ja

pistekirjoitusnuottien asiantuntijana. Tarjoamme osallisuutta lisääviä harrastusmahdollisuuksia näkövammaisille ja lisäämme näkövammaisten kulttuurihyvinvointia. Jaamme mielellämme näkövammaisuuteen ja kulttuuriin liittyvää asiantuntemustamme.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteosta puuttuu maininta YK:n Vammaisten oikeuksien yleissopimuksesta yhtenä kulttuuripolitiikkaakin ohjaavana tekijänä. Vammaisten ihmisten yhdenvertaiset oikeudet osallistua kulttuurielämään eivät selonteossa erikseen näy, vaikka kaikkien osallisuuden tärkeydestä eri yhteyksissä puhutaankin. Kulttuurin tuottamisella ja kuluttamisella on suuri merkitys vammaisten kokeman syrjäytymisen vähentämisessä ja hyvinvoinnin lisäämisessä.

Kuoppala Timo
Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Men språkpolitiska riktlinjer kan ännu stärkas/förtydligas ytterligare.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Ja, kulturen, konsten och kreativa branscherna genererar en betydelsefull vardag, utveckling, välmående, gemenskap, trygghet m.fl.
2. Ja, konst och kulturbranschens innehållskunnande och kulturarbetarna är i en nyckelposition också på landsbygden, men samma kunnande som andra branscher behöver också stärkas i kulturbranschen, såsom information, marknadsföring, försäljning, ekonomi, juridik, förvaltning, hr, pedagogiskt kunnande osv. I kulturbranschens strukturer behöver mer diversitet och mångkulturellt kunnande integreras på de båda inhemska språken. Viktigt att båda språkgrupperna får tillräcklig finansiering.
3. Ja, kultur är för alla och för att konsten och kulturen ska vara inkluderande och skapa gemensamma t.ex. generationsupplevelser behöver den nå ut till fler. Resurser för att nå en sådan attityd behövs. Idag tror inte alla på att konst och kultur är deras basrättighet. Också skolning för att röja hinder så att fler kan delta i konst- och kulturverksamhet behövs.
4. Internationellt inflytande: Viktigt med internationellt men speciellt nordiskt inflytande i båda riktningarna. En konstnär kan behöva turnera internationellt/i Norden för att kunna ha råd att verka

i Finland. Där marknaden är tämligen begränsad ännu. Så det ena hämtar det andra. Då Finland investerar i sitt konstnärliga kunnande och utbildar väl, arbetsmöjligheter skapas hållbart inom konst och kulturbranschen, så kan det kunnandet också exporteras internationellt. Redan nu är finländska proffs inom konst- och kulturbranschen eftertraktade i internationella samarbetsomgångar. Kvalitet och samarbetsförmåga samt nätverk är grunden för internationell framgång.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Föregående fråga valde vi: 1) Kulturens grund framtidssäkrad, 2) En långsiktig och sektoröverskridande kulturpolitik 3) Samarbete och delaktighet ger kraft 4) Kulturens blomstrande verksamhetsmiljö, 5) Mer kreativitet: kulturen som social och ekonomisk drivkraft.

Vi är med och utvecklar kontinuerligt branschen, dess samarbetsstrukturer, speciellt tillgång till konst och kultur för alla, och med fokus på speciellt tillgång till konst och kultur för barn och unga.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulturen är en mänsklig rättighet

Alla barn under 18 år har lika rätt till kultur i enlighet med barnkonventionen. Därför ska kommunernas plan för kulturfostran vara en obligatorisk bindande del inom småbarnspedagogik, grundskola och andra stadiet (där det finns) i alla kommuner i Finland. Kommunerna bör se till att planens program når barnen inom båda språkgrupperna. Att tillgängliggöra kulturutbud för barn med olika förutsättningar måste även tillgodoses både regionalt och nationellt. Det behövs strukturerade planer och anpassningar som säkrar mångsidig tillgänglighet och möjliggör att exempelvis även andra än neurotypiska barn nås.

Barnkultur behövs också på svenska

Småbarnspedagogiken ska inbegripa regelbundna, tidiga möten med konst och kultur för att bygga upp individens livslånga relation till kulturen. I Finland har kulturen alltid haft en självklar och nära betydelse som skapare av nationell självförståelse. Den relationen är ändå ingen självklarhet eller automatik utan något som aktivt måste upprätthållas. Barn behöver systematisk och regelbunden tillgång till svensk- eller finskspråkiga konstpedagoger inom småbarnspedagogiken, liksom i grundskolan och på andra stadiet. Verksamheten borde i framtiden utvecklas ytterligare eftersom

framtidens finländare i allt högre grad behöver lära sig förmågor inom flexibelt tänkande och innovation, vilket arbete med konst och kultur bevisligen enligt forskningsresultaten främjar. Systematiska och regelbundna kulturinsatser behövs särskilt för tonåringarna. Konsttestarna behöver befästas som en nationell modell för ungdomars ökade delaktighet i konst- och kulturlivet, även på svenska. Man bör bygga vidare på modeller som fungerar och använda samlad data och kunskap för utvecklandet av nya. Långsiktigt strategiskt arbete bör prioriteras och verkställas.

Familjer som pga socioekonomisk ställning behandlas ojämlikt när det gäller fritidsverksamhet behöver stödjas. Finlandsmodellen för hobbyer ska, koordinerad av kommunerna, erbjuda tillgänglig konst och kulturhobby som fritidsverksamhet för att sänka tröskeln för deltagande och skapa delaktighet. Modellen borde utvecklas till att bygga enhetliga lärostigar även till grundläggande konstundervisning och annan konstpedagogik på respektive ort. En svag ekonomi får inte vara ett hinder för inklusion då alla barn har rätt till konstskapande och kulturupplevelser. Tillgängligheten är även en viktig aspekt. Även icke neurotypiska barns deltagande bör tillgodoses genom anpassningar och planering. Hobbymodellen kan uppmuntra tvåspråkiga innehåll för att sporra till möten över språkgränserna. Strategier för detta vore önskvärda att utveckla.

Bygg hållbara strukturer

Svenskspråkiga strukturer inom barnkulturväldet behöver stöttas i Finland. Ministeriet bär ansvar för att sporra hela väldet så att kulturlivet utvecklas också på svenska. Här spelar även kommunernas agerande en viktig roll. En bättre intressebevakning för att trygga de svenskspråkiga tjänsterna borde byggas inom landets kommuner, barnkulturcenter och -organisationer på fria väldet. Förvaltningen av svenskspråkiga strukturer kan ske både inom finskspråkiga förbundsstrukturer och i egen svenskspråkig intressebevakningsstruktur, som byggs upp över tid, och som handhar den svenskspråkiga barnkulturens kvalitetsutveckling. Det finns inte en motsättning mellan svenskan och finskan eller mellan svenskan och andra språk. Att arbeta för svenskan betyder inte att man motarbetar andra språk, tvärtom.

Kulturtjänster och -service ska produceras på båda nationalspråken finska och svenska, så att lagstadgade tjänster erbjuds. Svenskspråkiga innehåll ska finnas jämsides med de finska och därtill behövs mångspråkig verksamhet. I nuläget får svenskspråkiga invånare färre tjänster och innehåll på sitt modersmål, trots att de betalar samma skatter och har samma språkliga rättigheter enligt lagen.

För att strukturerna ska bli jämlika behöver kulturpolitisk forskning om barn- och ungdomskultur bedrivas ur ett språkligt perspektiv, och språkspecificerad kulturstatistik uppföljas systematiskt över hela kulturväldet.

Våra nationalspråk är jämlika

Svenskan är ett nationalspråk i Finland, men råkar ofta i underläge och behöver därför stödjas. Ansvar för att även det svenska barnkulturfältet i Finland stärks ligger hos undervisnings- och kulturministeriet. Ministeriet kan genom skärpta kriterier för verksamhetsbidrag och bättre uppföljning och sanktioner se till att barn som bor på svenskspråkiga språköar eller är i minoritetsställning inte blir utan kulturtjänster. Tvåspråkiga kommuner behöver stöd och resurser för att nå ut till sin språkminoritet, både till den finsk- och den svenskspråkiga befolkningen eller till den samiska minoriteten inom samernas hembygdsområde.

Undervisnings- och kulturministeriet bär ansvar för utvecklingen av svenskspråkig utbildning och kultur. Nationella ärenden på kulturens område ska återspegla landets tvåspråkighet och man bör alltid tillhandahålla information även på svenska utan fördröjning. Även en kulturpolitisk redogörelse borde sändas på remissrunda till två- och svenskspråkiga förbund och organisationer med översatt utkast och erbjuda tillräcklig tid för att utlåtanden ska kunna ges. Redogörelsen ska inkludera avsnitt om de statliga insatser som riktas till de tvåspråkiga kommunerna och svenskspråkiga kulturfältet för att trygga rätten till bastjänster inom konst och kultur på det egna modersmålet, med hänvisning till den nationella språkstrategin.

Andersson Pamela
Västnyländska kultursamfundet r.f.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [jos muodostettaisiin parlamentaarinen työryhmä, jonka kautta eduskunta sitoutuisi pitkäaikaiseen kulttuurin rahoitussuunnitelmaan selonteon pohjalta, tämä olisi kestävä perusta kaikelle muulle suunnittelulle. Toimenpiteiden arvottaminen on sikäli hieman tarpeetonta, että ne eivät ole vaihtoehtoisia, vaan tukevat toisiaan ja limittyvät keskenään. Tampereen kaupunki valitsi tässä kohdassa lisäksi toimenpidekokonaisuudet: Kulttuurin tekijät avainasemassa, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, Kansainvälistyvä kulttuuri, Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Selontekoprosessin seuraavassa vaiheessa olisi tärkeää, että kaupungit integroidaan tiiviisti mukaan toimeenpanosuunnitelman laatimiseen. Se on jatkossakin selvää, että kaupungit ovat kulttuuripalveluiden keskeisiä järjestäjiä ja rahoittajia. Toimeenpanon roolia on vaikea kiteyttää ilman myöhemmin laadittavaa toimeenpanosuunnitelmaa.

Suurten kaupunkien osallistuminen selonteon valmisteluun on ollut vähäistä, mikä johtuu työryhmän rakenteesta. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että suuret kaupungit rahoittavat merkittävästi kulttuuritarjontaa, kulttuurin perusinfraa sekä kulttuurin saavutettavuutta.

Selonteon nyt luonnostelluista periaatteista ei niinkään ole huolta tai erimielisyyttä. Muun muassa se on selonteon periaatejulistuksissa hahmotettu täysin oikein, että tuodaan esiin kulttuurialan taloudellinen merkitys, alan toimijoiden yritteliäisyys ja tarve yrittäjäkoulutukseen.

Kunnilla on palvelujen järjestämisen lakisääteinen tehtävä ja monet selonteon toimenpiteet edellyttävät kulttuurin integroimista muihin julkisiin palveluihin. Tämä tulee huomioida kuntien ja hyvinvointialueiden valtionosuusjärjestelmässä ja normiohjauksessa (opetussuunnitelmat yms.), jotta tavoitteet voivat aidosti toteutua.

Kaupungit vahvistavat jo nyt omilla strategisilla valinnoillaan kulttuurin kukoistavan toimintaympäristön kehittymistä. Luovan alan rahoituksen strategisuutta tulee lisätä yhteistyössä valtion ja suurten kaupunkien kanssa. Kaupunkien oma panostus luovan alan resursseihin ei vähennä valtionavustuksen tarvetta. Yhteisen poliittikalinjan lisäksi toimijoiden välisen yhteistyön vahvistaminen kulttuurin saavutettavuuden varmistamiseksi on keskeistä. Kunnilla on merkittävä rooli valtion kanssa tehtävässä yhteistyössä ja kulttuuripolitiikan vahvistamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toimenpideohjelman merkitys:

Selonteossa luvattu myöhemmin laadittava toimenpideohjelma on ratkaiseva selvityksen merkityksellisyyden kannalta. On erittäin kannatettavaa, että selonteossa asetetaan tavoitteita, kuten: "Kulttuuri- ja luovien alojen tekijöiden työmarkkina-aseman vahvistamiseksi parannetaan korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmien toimivuutta". Tämä on tärkeä ja laaja tavoite, mutta sen konkreettinen sisältö määrittyy vasta toimenpideohjelmassa. Käytännössä koko selonteko koostuu samankaltaisista linjauksista, jotka konkretisoituvat vasta lainsäädännön ja rahoituspäätösten kautta.

Edelliseen liittyen Tampereen kaupunki esittää syvän huolensa kulttuurialaan kohdistuneista leikkauksista ja toivoo parlamentaarista sitoutumista toimenpiteisiin, joilla julkisen rahoituksen pitkäaikainen juustohöyläämisen politiikka vaihdetaan uskottavaksi tiekartaksi kohti kestävästä tulevaisuudesta. Myös julkisten kulttuurirakennusten valtionrahoitus olisi syytä huomioida selonteossa.

Suurten kaupunkien osallistuminen ja yhteistyön kehittäminen:

Suurten kaupunkien osallistuminen selonteon valmisteluun on ollut vähäistä. Suuret kaupungit tukevat luovien alojen kehitystä osana omaa kulttuuri- ja elinkeinopolitiikkaansa. Keskeisten julkisten rahoittajien, kuten kaupunkien ja valtion, yhteistyön vahvistamiseksi tarvitaan pysyvä

rakenne. Tämän avulla voitaisiin tukea kulttuurialan toimintaedellytyksiä ja vähentää päällekkäisyyksiä.

Arvonluonti kulttuurin kautta:

Selonteon peruslähtökohta, arvonluonti kulttuurin kautta, on oikea. Kulttuurin julkista rahoitusta tulee perustella arvonluonnilla. Kulttuurin ja taiteen luoma arvo ei ole pelkästään taloudellista, vaan sillä on myös sivistyksellinen ja yhteiskunnallinen ulottuvuus. Kulttuuri ja taide edistävät demokratiaa, yhdenvertaisuutta, teknologista kehitystä ja valtarakenteiden näkyväksi tekemistä.

Kulttuurin merkitys identiteetin ja huoltovarmuuden tukena:

Kulttuurilla on keskeinen rooli kansallisen ja yhteisöllisen identiteetin rakentajana. Se vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja yhteistä arvopohjaa, jotka ovat erityisen tärkeitä kriisitilanteissa. Kulttuuri tukee resilienssiä, sillä se tarjoaa keinot käsitellä vaikeita aikoja, kuten sotia, talouskriisejä tai muita yhteiskunnallisia murroksia. Kulttuurin huoltovarmuus on keskeinen osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta, ja se tulee ottaa huomioon osana kansallista varautumista ja kriisinhallintaa. Taide ja kulttuuri voivat kriisitilanteissa toimia kanavina kansallisen henkisen kestävyuden vahvistamiselle.

Selonteossa on myös tärkeä korostaa kulttuurin kansainvälisyyttä, suomalaisen kulttuurin monimuotoisuutta ja kulttuurien rakentavan kohtaamisen merkitystä tulevaisuuden yhä monikulttuurisemmassa yhteiskunnassa.

Kulttuurin integroiminen osaksi kansallista osaamis pohjaa:

Kulttuuri, taide ja luovuus tulee integroida tiiviimmin kansallisen osaamis pohjan vahvistamiseen, erityisesti koulutuksen sisällöissä. Tämä edellyttää toimenpiteitä, joilla vahvistetaan luovien alojen toimijoiden, koulutusorganisaatioiden (varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen) ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä.

Elämystalouden merkitys ja kansainvälistyminen:

Kulttuurin sisällöt, niin taiteen vapaan kentän kuin kulttuurilaitosten osalta, ovat keskeinen osa kasvavaa elämystaloutta. Globaalin elämystalouden arvon ennustetaan kasvavan 5,2 biljoonasta dollarista 12,8 biljoonaan dollariin vuoteen 2028 mennessä. Ilman panostuksia luovien alojen kansainvälistymiseen ja tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja osaamistoiminnan (TKIO) vahvistamiseen, Suomi jää jälkeen elämystalouden kasvumarkkinoilla. Tällä hetkellä kulttuuripoliittisesta kokonaisuudesta puuttuvat johtajuus, koordinaatio ja käytännön toimeenpano.

Selonteon jatkotyöskentelyssä, sidosryhmäyhteistyössä sekä parlamentaarisessa työskentelyssä tulisi huomioida paremmin globaalin elämystalouden murros. Tämä murros edellyttää, että kulttuuripoliittisten perinteisten toimijoiden rinnalle tuodaan laajempaa elinkeinoelämän tukea, jotta kulttuuri ja luovat alat voivat kukoistaa globaalissa toimintaympäristössä.

Luovien alojen elinkeinopoliittinen potentiaali ja aineettoman pääoman merkitys:

Selonteossa tulisi korostaa luovien alojen elinkeinopoliittista potentiaalia nykyistä vahvemmin. Tällä hetkellä luonnoksessa kansainvälistymistä tarkastellaan liian kapeasti, keskittyen esimerkiksi vain kulttuurimatkailun mahdollisuuksiin. Kehittyneissä kansantalouksissa tuottavuuden kasvu perustuu yhä enemmän aineettoman pääoman, kuten oikeuksien, patenttien, brändien ja datan, kehittämiseen. Luova talous on keskeinen aineettoman pääoman kasvun lähde.

Ilman riittäviä panostuksia aineettoman pääoman kehittämiseen luovilla aloilla Suomi jää helposti alihankkijan rooliin ja raaka-aineiden toimittajaksi. Tavoitteena tulisi sen sijaan olla pääsy osaksi aineettomien pääomien kansainvälistä kasvumarkkinaa, jossa luova talous ja monialaiset kulttuuritoimijat ovat keskeisessä asemassa.

Herrala Leeni

Tampereen kaupunki - Tampereen kaupunginhallitus 7.10.2024 § 387

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [-Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien. jne.; - Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. jne.; -Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden ja yleisten kirjastojen saavutettavuus. jne.; -Huolehditaan kulttuurin luomisen, kulttuuripalveluiden tuottamisen ja sisältöjen tarjoamisen vaatiman kulttuurin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin jatkuvuudesta ja uudistumisesta.; -Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon

hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Teatterit ry on esittävän taiteen alan – teatterin, tanssin ja sirkuksen – työnantaja- ja edunvalvontajärjestö, jonka missiona on vaikuttaa ammattimaisen, laadukkaan ja uutta luovan esittävän taiteen toimintaolosuhteiden parantamiseksi. Järjestömme visiona on, että korkeatasoisella ja ammattimaisella esittävällä taiteella on tunnustettu ja vahva asema kaikkialla Suomessa. Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ovat siten hyvin linjassa järjestömme tavoitteiden kanssa.

Suomen Teatterit ry pyrkii omalla toiminnallaan edistämään esittävän taiteen alan toimintaolosuhteiden kehittymistä, turvaamaan riittävää rahoitus pohjaa ammattimaiselle esittävän taiteen toiminnalle, huolehtimaan esittävän taiteen alueellisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä tukemaan alaa sen omassa kehitystyössä, esimerkiksi ekologisen ja sosiaalisen kestävyden ja moninaisuuden edistämisen alueilla.

Suomen Teatterit ry toimii tiedonvälittäjänä esittävän taiteen ammattikentän ja päättäjien välillä, tarjoten tietoa päätöksentekijöille alaan vaikuttavista muutoksista ja alan tarpeista sekä toisaalta tukemalla alaa kohtaamaan mahdolliset yhteiskunnalliset haasteet ja muutospaineet.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen Teatterit ry toteaa, että Kulttuuripoliittisessa selonteossa selkeästi tunnistetaan ja sanoitetaan kulttuurin laaja yhteiskunnallinen merkitys sekä potentiaali toimia ratkaisuna moniin aikamme haasteisiin. Selonteossa tunnistetaan kulttuurin yhteys muihin yhteiskunnan aloihin, saavutettavuuden merkitys ja kulttuuritoiminnan kansainvälinen näkökulma. Nämä kaikki näkökulmat ovat tärkeitä myös suomalaisen esittävän taiteen ammattikentän näkökulmasta.

On kuitenkin ongelmallista, että sana ”taide” puuttuu selonteon keskeisistä kohdista ja taide- ja kulttuurialaan ja sen toimintoihin viitataan lähes pelkästään sanalla ”kulttuuri”. Taide ja taiteen tekijät ovat kuitenkin laajemman kulttuuri -käsitteen ytimessä ja selonteon tulisi lähteä taiteen itseisarvosta ja taiteen vapauden turvaamisesta 2040-luvulle.

Selonteon valmisteluvaiheessa Suomen Teatterit ry pyrki tuomaan esille kestävyden näkökulmaa, minkä tulisi läpäistä koko selonteko. Ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden tulisi olla tulevaisuuteen katsovassa selonteossa läpileikkaavana teemana. Elämme vakavan ja nopeasti

etenevän ilmastokriisin ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen aikaa, mutta tätä murrosta ei oteta selonteossa riittävällä tavalla huomioon.

Selonteon keskeinen haaste on pitkälle tähtäävän vision ja kuluvan hallituskauden leikkauspäätösten välinen ristiriita. Lisäksi toimenpide-ehdotukset jäävät osittain kauaksi konkretiasta. Toimenpide-ehdotusten kokonaisuutta leimaa hajanaisuus ja se, että niiden mittakaavat ovat keskenään hyvin vaihtelevia.

Kun selonteon pohjalta laaditaan konkreettinen toimenpideohjelma, olisi tärkeää, että sen tekemisessä hyödynnettäisiin myös opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2022 valmistunutta ”Kulttuurin aika on nyt ja aina” -työryhmäpaperia. Sen tavoitteet ovat hyvin samansuuntaisia selonteon tavoitteiden kanssa ja sen konkreettiset toimenpide-ehdotukset osaltaan täydentäisivät selontekoa.

Nykyisen hallituksen tekemät ja suunnittelemat leikkaukset valtion kulttuuribudjettiin vuosina 2024–2026 osuvat kipeästi suomalaiseen esittävän taiteen alaan, eli teatterin, tanssin ja sirkuksen toimijoihin, sekä valtionosuusrahoituksessa että vapaalla kentällä.

Kulttuuripoliittisen selonteon tilannekuvassa ei riittävällä tavalla tunnisteta sitä, mitä hallituskauden aikaiset leikkaukset tekevät suomalaisen kulttuurin ekosysteemille. Leikkaukset tulevat merkittävällä tavalla horjuttamaan taiteen ja kulttuurin keskeisiä perusrakenteita, kuten esittävän taiteen ja museoiden valtionosuustoimijoita, Taiteen edistämiskeskuksen rahoittamia vapaan kentän yhteisöjä sekä kulttuurialan järjestökenttää.

Suomen Teatterit ry esittää huolensa siitä, miten alan toimijoita kannustettaisiin samaan aikaan rakentamaan kestäväää ja kasvua hakevaa tulevaisuutta kohti 2040-lukua, kun perusrahoitus ja sitä myötä toiminnan perusedellytykset ovat vaarassa.

Suomalaiset teatterin, tanssin ja sirkuksen ammattiorganisaatiot ovat voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä, säätiöitä tai osakeyhtiöitä. Selonteossa korostuvat luovien alojen yritystoimintaan liittyvät rahoituksen mallit eivät sovellu alalle, vaan julkisen rahoituksen tason turvaaminen on esittävän taiteen jatkuvuuden kannalta erittäin tärkeää. Julkinen rahoitus takaa kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden joka puolella Suomea.

Tämän lisäksi on huolehdittava siitä, että teattereilla ja muilla esittävän taiteen toimijoilla on hyvät lähtökohdat lipputulojen ja muun yksityisen rahoituksen hankkimiseksi, jotta toiminta ei lepää vain julkisen rahoituksen varassa. Esimerkiksi teatterilippujen arvonlisäveron korottaminen on tämän tavoitteen kanssa ristiriidassa.

Selonteossa käsitellään kulttuurin ja luovien alojen laajaa ekosysteemiä ja yrittäjyyttä. Selonteossa ei kuitenkaan riittävällä tavalla sanoiteta kaupunginteattereiden ja muiden valtionosuustoimijoiden merkitystä taiteilijoiden ja muiden alan ammattilaisten työllistäjinä ja alueellisesti saavutettavan taiteen keskeisenä verkostona.

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmä on suomalaisen teatterin, tanssin ja sirkuksen tärkein perusrahoitus, mutta selonteossa ei erikseen mainita, että järjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä huolehditaan myös kohti 2040-lukua. Olisi tärkeää, että selonteossa olisi tästä selkeä kirjaus. Valtionosuusjärjestelmän rinnalla tulee vahvistaa ja edelleen kehittää vapaan kentän toimijoiden rahoitusta ja pyrkiä nykyistä pitkäjänteisempiin rahoituskausiin. Monimuotoinen ja kevyiden rakenteiden vapaa kenttä tarvitsee riittävän vahvan perusrahoituksen, jotta uusilla tekijöillä on myös mahdollisuus kokeilla ja kehittää esittävän taiteen toimintatapoja taiteellisista lähtökohdista.

Selonteossa esitetyistä toimenpidekokonaisuuksista on tärkeää päästä seuraavaksi konkretian tasolle ja luomaan näkymä siitä, millaisilla toimenpiteillä ja erityisesti aikataululla selonteon tavoitteisiin päästään. Jatkotyössä tulisi myös ottaa huomioon toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä se, mitkä ovat sellaisia olemassa olevia toimintoja, jotka nyt jo edistävät selonteon tavoitteita. Visioon pääsemiseksi ei välttämättä tarvita paljon uusia keksintöjä, vaan olisi tärkeää tunnistaa hyvät olemassa olevat käytännöt, joita voidaan edelleen kehittää ja vahvistaa.

Suomen Teatterit ry ehdottaa selonteosta seuraavaan toimenpideohjelmaan seuraavia teemoja ja toimenpiteitä:

Taiteen ja kulttuurin perusrahoituksesta huolehtiminen:

Selonteossa ehdotetaan toimenpiteenä: ”Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu.”

Suomen Teatterit ry tukee kulttuurialan pitkäaikaista tavoitetta kulttuuribudjetin nostamisesta prosenttiin valtion budjetista. Tämän hallituskauden aikana taiteen ja kulttuurin rahoitukseen osuu historiallisen suuria leikkauksia, joten kulttuuribudjetin osuus kuitenkin laskee eikä nouse.

Selontekoon liittyvässä toimenpideohjelmassa olisi tärkeää päättää ylihallituskautisista ratkaisuista, siihen miten taiteen ja kulttuurin julkinen rahoitus ja rakenteet saataisiin jälleen kasvu-uralle rahoituksen supistamisen jälkeen. Tämä onnistuisi esimerkiksi sopimalla selkeistä määrärahalisäyksistä taiteen ja kulttuurin rahoitukseen tulevilla hallituskausilla siten, että tavoite

kulttuuribudjetin nostamisesta prosenttiin valtion budjetista toteutuu osana selonteon toimeenpanoa.

Lasten ja nuorten osallistumisesta huolehtiminen:

Selonteon toimeenpanossa tarvitaan konkreettisia päätöksiä ja panostuksia, jotta lapset ja nuoret pääsevät yhdenvertaisesti taiteen ja kulttuurin äärelle jatkossakin.

Suomen Teatterit ry kannattaa, että kaikki Suomen 8-luokkalaiset tavoittava Taidetestaajat-hanke vakinaistetaan. Taidetestaajat on suomalainen kulttuuri-innovaatio, jota kansainvälisesti ihailaan ja ihmetellään. Taidetestaajat-toiminnan vakinaistaminen vaatisi kohtuullisen pienen taloudellisen panostuksen valtiolta, mutta varmistaisi yläasteikäisten lasten pääsyn taiteen äärelle jatkossakin.

Esittävän taiteen esitysvierailut tulee saada luontevammin osaksi päiväkotien ja koulujen arkea. Varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten positiivisen erityiskohtelun rahoituksesta tulisi korvamerkitä osa kulttuuriostoihin: näin saataisiin esitysvierailuja esimerkiksi kouluihin, joilla ei ole muuten varaa lähteä kulttuuritapahtumien äärelle.

Alueellisesti tärkeiden rakenteiden perusrahoituksesta huolehtiminen:

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmä takaa suomalaisen ammattiteatterin olemassaolon alueellisesti ympäri Suomen. Valtionosuusjärjestelmä kannustaa taiteilijoiden työllistämiseen ja luo alueellisesti kattavan ja merkittävän taidelaitosten verkoston. Selonteon visiossa todetaan, että kulttuuri on jokaisenoikeus, joten valtionosuusjärjestelmän riittävällä rahoituksella turvataan kaikkien suomalaisten mahdollisuus päästä ammattilaisten tekemän esittävän taiteen äärelle joka puolella Suomea, riittävän lähellä ihmisten asuinpaikkaa.

Julkinen tuki pitää esittävän taiteen lippujen hinnat saavutettavina ja mahdollistaa työpaikkojen luomisen sekä kotimaisen näytelmäkirjallisuuden kehittymisen. Valtionosuusjärjestelmän rinnalla esittävän taiteen vapaan kentän rahoitusta tulee kehittää ja vahvistaa entisestään. Vapaan kentän rahoitusmuotojen tulee olla jatkossa monivuotisia ja sidottuja indeksikorotuksiin.

Rahoituksen vahvistamisen muut keinot, myös yleishyödyllisille toimijoille:

Julkisen tuen lisäksi esittävän taiteen ala tarvitsee yksityistä rahaa ja aktiivisia yleisöjä. Jotta yleisöjä kannustetaan teatterin, tanssin ja sirkuksen sekä muiden kulttuuritapahtumien äärelle, tulee kulttuurilippujen alv-kanta laskea esimerkiksi 0–5 prosenttiin.

Lisäksi työnantajan tarjoamien kulttuurietujen (virikesetelit) verovapaata euromääräistä tasoa tulee nostaa, jotta työnantajat voivat tarjota työntekijöilleen enemmän kulttuurietua.

Kulttuurialan ja elinkeinoelämän yhteistyötä tulee lisätä, jotta yritysten kulttuurisponsorointi saadaan nostettua uudelle tasolle ja yritykset näin mukaan rahoittamaan elävää ja monipuolista kulttuurielämää Suomessa.

Paavolainen Kaisa
Suomen Teatterit ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiota tulisi vielä työstää, sillä nykyisellään se jää epämääräiseksi ja kunnianhimottomaksi. Visio kuvaa ominaisuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan kulttuuri toimintaan sisäsyntyisesti. Visiosta puuttuu ajatus siitä, millaista muutosta kulttuuripoliittinen selonteko tuo kulttuurin toimintakenttään. Huomiona myös, että kulttuuripoliittikka on aina myös elinkeinopolitiikkaa, ja niiden tuominen visioon rinnakkaisina mutta erillisinä, luo niiden välille eroa. Kaikella toiminnalla on aina taloudellista vaikuttavuutta. Kulttuuripoliittisen selonteon visiossa painottuvat kulttuurin välineelliset arvot, mutta näkemys kulttuurin itseisarvosta jää ohueksi.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

2 Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa -osiossa jää epäselväksi kulttuurin tekijöiden taustan laaja-alaisuus. Kulttuurialalla työskentelevistä moni on töissä organisaatioissa, laitosteattereissa, orkestereissa ja museoissa. Toimivat kulttuuri-instituutit kannattelevat myös vapaan kentän toimijoita, joilta ostetaan palveluja ja joita palkataan produktioihin. Myös kansalaisten kulttuuritekijyys jää huomiotta.

3 Kulttuuri on jokaisenoikeus -osiossa kulttuurin jokaisenoikeus kulttuurin kokeminen painottuu, ja kulttuuriharrastukset ja kansalaisten luova toiminta jää ikään kuin sivumaininnaksi. Kulttuurin saavutettavuuden varmistaminen jää myös ohueksi, ja näkemyksemme mukaan alueelliset kulttuuripalvelut eivät voi olla vain digitaalisten ratkaisujen varassa. Kulttuuripalvelujen alueellisen

saavutettavuuden näkökulmasta olisikin perusteltua korostaa esim. ammattimaisen teatteri-, orkesteri- ja museotoiminnan turvaamista vähintäänkin kaikissa maakunnissa.

4 Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista -osion sisällöt ovat tärkeitä, mutta nostettuna yhdeksi neljästä tavoitteesta ne saavat todella suuren painoarvon. Kulttuuriviennin ja -tuonnin osalta korostuu luovien alojen talousintressit, mutta ruohonjuuritasolla kulttuurikenttään (museot, teatterit, jne) suuresti vaikuttavaa kulttuurimatkailua ei ole mainittu ollenkaan. Kokonaisuudessaan tämän tavoitteen osalta isona huolena on, pystytäänkö varmistamaan, että panostukset kulttuurivientiin eivät vähennä panostuksia muuhun kulttuuritoimintaan.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus btk:sta kaksinkertaistuu.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Maakuntakeskuksena Kokkolan kaupungin kulttuuri- ja museopalveluilla on keskeinen ja tärkeä merkitys koko Keski-Pohjanmaan maakunnalle esim. ammattiteatteri- ja ammattiorkesteritoiminnan rahoittajana sekä museopalvelujen tuottajana ja ylläpitäjänä.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keski-suurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkostoa esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä. Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, johon kuuluu 14 keskisuurta eri puolilla Suomea sijaitsevaa kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on lähes 850 000 asukasta. Verkoston kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsitteet jäävät epämääräisiksi ja vajavaisiksi. Selonteko käsittelee etenkin vapaan kentän taiteilijoiden ja luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kulttuuriorganisaatioiden ja –instituutioiden keskeinen rooli kulttuurikentän ruohonjuuritasolla kannattelijoina jää selonteossa syrjään. Tästä esimerkkinä, miten museot ja kulttuuriperintöala puuttuvat kokonaan sivulla 16 esitetyistä Luovien alojen liikevaihtoluvut –kaaviosta. Tuore kulttuurimatkailun vaikuttavuus selvitys kertoo, että noin 40 prosenttia vapaa-ajan matkailijoista Suomessa matkustaa nimenomaan kulttuuritarjonnan perässä.

Kulttuurilla, kuten museoilla, on siis kulttuurimatkailun kautta paljon aluetaloudellista vaikuttavuutta ja iso elinkeinopoliittinen merkitys.

Nykykaikaamme leimaa turvallisuuspolitiikan korostuminen ja epävarmuudet maailmanpolitiikassa tulevat suurella todennäköisyydellä jatkumaan tulevaisuudessa. Selonteko ei huomioi kulttuurin merkitystä henkisen kriisinkestävyden, identiteetin rakentumisen ja vahvistumisen sekä osallisuuden kokemusten tarjoajana. Näillä kaikilla on kuitenkin omalta osaltaan yhteiskunnallista vakautta ja demokratiaa edistävää merkitystä.

Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät selonteossa saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehitymiselle ja levittämiselle.

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina. Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatua, mielen hyvinvointia, onnellisuutta sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto, johon Kokkolan kaupunkikin kuuluu, on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa silmällä pitäen.
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä
- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

Lisäksi kasvukaupunkien verkosto on esittänyt monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin

- tukemaan ja sparraamaan alan kehitystä
- tunnistamaan kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia
- tarjoamaan mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkemään kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistamaan aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä.

Kurth Joanna
Kokkolan kaupunki - Kokkolan kaupunki, Kulttuuripalveluiden ja
Museopalveluiden vastuualueet

Lausunto

07.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteiden osalta selonteko tulisi liittää selkeämmin yleiseurooppalaisiin kulttuuripolitiikan tavoitteisiin, joihin olemme EU:ssa sitoutuneet. Näitä EU-Komission linjaamia tavoitteita ovat aktiivinen ilmastotyö, uusien digitaalisten kulttuurin käyttömuotojen haltuunotto, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja hyvinvointi, tasa-arvoiset mahdollisuudet ja demokratian edistäminen, sekä Euroopan brändin vahvistaminen globaalissa kilpailussa.

Kulttuurielämämme kohtaa kaikki yhteiskuntaan ja globaaliin todellisuuteemme vaikuttavat haasteet. Ympäristökatastrofit, nationalismin kasvu, segregaatiot, demokratian mureneminen ym. Miten kulttuurikentän osallisuutta näihin artikuloidaan ja miten kulttuurin voimaa ja mahdollisuuksia rakentaa parempaa tulevaisuutta tuetaan selonteossa, jää epäselväksi.

Kulttuurin tukemisen ja kulttuuripalveluiden kehittämiseksi EU:n komissio on linjannut toimenpideohjelmassaan New European Agenda for Culture tavoitteeksi kulttuurin valjastamisen sosiaalisen koheesion ja hyvinvoinnin edistämiseen ja linjannut tavoitteiksi sosiaalipolitiikan alueella

yhtäläisen osallistumisen mahdollisuuden turvaamisen, tuen taiteilijoiden liikkuvuuteen, sekä kulttuuriperinnön käyttämisen eurooppalaisen identiteetin rakentajana. Talouden sektorilla komissio linjaa tavoitteeksi taiteen ja luovuuden sisällyttämistä kaikkiin koulutustasoihin, myös jatkuvan oppimisen tavoitteisiin, taiteellisen tuotannon rahoitusesteiden poistamisen, sekä digitaalisten, yrittäjyys- ja perinne- ja erityistaitojen edistämisen. Tavoitteena on tukea kulttuuria sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen veturina, tukea kulttuurien välisyyttä ja yhteistyötä kulttuuriperintöjen alueella.

EU kulttuurin toimenpideohjelman 2023–2026 prioriteetteina on voimistaa kulttuurikenttää ja luovia aloja, vahvistaa osallisuutta kulttuuriin ja kulttuurin asemaa yhteiskunnassa, valjastaa kulttuurin voima planeetan kestävyttä varten ja vahvistaa kulttuurin ulkosuhteita EU:sta ulos. Näiden tavoitteiden sisällyttäminen kulttuuripolitiikan tavoitteisiin myös Suomessa loisi kunnianhimoisemman kuvan kulttuurin tehtävistä. Näitä tavoitteita ei tule jättää piiloon selonteon liitteisiin, vaan niiden tulee olla myös tavoitteiden tiivistä ydintä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Esittävien taiteiden tukijärjestelmää tulisi TAIKEssa kehittää niin että taiteellisen lahjakkuuden (henkilökohtaiset apurahat) jälkeen keskityttäisiin taiteilijoiden edustamien yhteisöjen toiminnan tukemiseen (toiminta-avustukset) ennakoitavilla kasvukriteereillä. Toiminta-avustukset tulisi myöntää kolmessa portaassa (esim. 50K, 100K, 200K) kolmeksi vuodeksi ja taiteellisen ja organisatorisen kehittymisen myötä olisi mahdollisuus joko jatkaa samalla toiminnan tasolla tai siirtyä ylös tai alas. Selkeät kriteerit toivotulle kasvulle loisivat organisatorista tavoitteellisuutta ja myös kunniallinen toiminnan supistaminen olisi mahdollista. Toiminta-avustuksen piiriin tulisi päästä aiemmin, jotta mahdollisuus työllistää alalla toteutuisi. Nykyisin tanssitaiteen alalla toiminta-avustuksen piiriin pääsee vasta noin 45-vuotiaana taiteenharjoittajana. Yhteisö, joka saavuttaa toiminnassaan selkeät kasvutavoitteet voisi hakeutua vos-tuen piiriin. Vos-tuki tulisi myös irrottaa laskennallisista kaavoista ja siihen tulisi kehittää toiminnan progressiivisuuteen tähtäviä rahoitusportaita.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Zodiak – Uuden tanssin keskus on nykytanssin keskeinen tuotantotaho ja esitysalusta. Toimimme aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa ja olemme kehittäneet toimintaamme ja suomalaisen tanssitaiteen kestävyttä perustoiminnan ja moninaisen hanketoiminnan avulla. Kotimaisen ja kansainvälisen kiertuetoiminnan näkymiä ja haasteita selvitimme yhdessä Tanssin talon ja Cirko – Uuden sirkuksen keskuksen kanssa Loisto-hankkeessa. Selvitystyön raportti toimenpide-ehdotuksineen on luettavissa ja ladattavissa Zodiakin nettisivulta,

https://www.zodiak.fi/sites/default/files/hanke/2023-06/Loisto_taitto_web.pdf. Jatkamme mielellämme koti- ja kansainvälisten osatuotanto- ja kiertuemallien kehittämisen edistämistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Tenhula Ari
Zodiak – Uuden tanssin keskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Elinkeinoelämän liittäminen vision muotoilussa kulttuuriin herättää äkkiseltään kysymyksiä. Yleensä elinkeino - termi liitetään TE - asioihin esim työ- ja elinkeinopalvelut ja siinä yhteydessä yritystoimintaan sekä kuntien laajaan elinvoimatoimintaan, josta kulttuuri on osa, joskin merkittävä osa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kannatan muuten, mutta kulttuurin osallistavuus pitäisi olla vahvemmin näkyvillä. Tulevaisuudessa yhä useammille pientoimijoille tulee antaa alusta, mahdollisuuksia kulttuurin tuottamiseen. Tulevaisuuden kulttuuri ei voi olla laitostunutta ja ylhäältä annettua, vaan ketterää, mahdollistavaa ja laajasti inspiroivaa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Maahan muuttaneille ja useille uskonnoille lisää mahdollisuuksia ja siten voimantumista]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittinen selonteko huomioi lyhyesti uskonnollisten yhdyskuntien kulttuuritoiminnan. Siitä huolimatta sen pitäisi kattaa vielä laajemmin eri uskontojen vaikutukset Suomen kulttuurikentälle. Selonteossa olisi syytä avata enemmän uskonnon ja uskonnollisten yhteisöjen merkityksestä aineettoman kulttuuriperinnön ylläpitämisessä ja suojelemisessa. Maahanmuuton ja lisääntyvien vähemmistöryhmien myötä uskontokenttä ja yhteiskunta muuttuu monimuotoisemmaksi ja siten myös kulttuuriperintö muuttuu ja monipuolistuu.

Eri ryhmien näkyminen myös kulttuurin alalla auttavat niiden tunnetuksi tekemisessä, mikä puolestaan ehkäisee ennakkoluulojen syntymistä. Kuten selonteossa on mainittuna, kulttuurialan organisaatiot voivat toiminnallaan edistää kotoutumista. Siksi on erityisen tärkeää, että kulttuurin suojeleminen kattaa mahdollisimman laajan otannon myös eri vähemmistö- ja uskonnollisia ryhmiä. Ihmisille on tärkeää, että heidän uskontoonsa liittyvää kulttuuria huomioidaan ja ymmärretään. Sen kautta pystytään saavuttamaan ja sitouttamaan yhä enemmän ihmisiä.

USKOT-foorumi on julkaissut vuonna 2022 Uskontolukutaito – opas arjen kohtaamisiin -oppaan, jonka tekemistä museovirasto tuki. Uskontolukutaito auttaa tunnistamaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan muuttuvaa ja monipuolistuvaa kulttuuriperintöä sekä parantaa medialukutaitoa. Eri ryhmillä ja eri uskonnoilla on omia kulttuurisia erityispiirteitä ja aineettomia kulttuuriperintöjä, joiden hyväksymiseen ja ymmärtämiseen tarvitaan uskontolukutaitoa.

Uskontokulttuuri on luonteeltaan osallistavaa niin, että sen tuottajat odottavat enemmän mahdollisuuksia tuoda omaa kulttuuriaan enemmän esiin eivätkä he odota yhteiskunnalta sinänsä lisää kulttuuritarjontaa. Kun annetaan mahdollisuuksia, uskonnot mielellään tuottavat ohjelmaa yhdessäkin ja siten rakentavat yhteisymmärrystä ja rauhaa yhteiskuntaan. Kulttuuri on mahdollisuus saattaa näiden maailman kriisien ja konfliktien aikakaudella niistä kärsiviä ihmiset yhteen luomaan siltoja.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Kuusikallio Katri

Uskontojen yhteistyö Suomessa - USKOT-foorumi ry - Katri Kuusikallio,
USKOT-foorumin toiminnanjohtaja

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Lisätään viittomakielisen kulttuurin tukeminen tämän tavoitteen alle vastaavalla tavalla kuin saamelaisten kulttuuri on huomioitu nykyisessä luonnoksessa. Viittomakieliset muodostavat oman kieli- ja kulttuuriryhmänsä ja viittomakieltä suojelee perustuslain §17. Vahvistetaan valtion osoittamaa tukea viittomakielisen kulttuurin edistämiseen. Tärkeää on myös panostaa eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, saavutettavuuteen ja monitaustaisten ihmisten toimijuuden ja työllistymisen tukemiseen kulttuurialalla. Tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuurojen Liiton toiminnalla on merkittävä rooli viittomakielisten osallistumisessa kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon. Viittomakieliset muodostavat kieli- ja kulttuurivähemmistön Suomessa. Äidinkielenään suomalaista viittomakieltä käyttäviä on noin 5 500, ja heistä kuuroja on noin 3 000. Osa Suomen viittomakielisistä on suomenruotsalaisia, joiden äidinkieli on suomenruotsalainen viittomakieli.

Perustuslaki tuo viittomakielelle vahvan suojan, minkä vuoksi on yllättävää, ettei kulttuuripoliittinen selonteko ole maininnut viittomakieliämme kertaakaan. Kansalliskielten suomen ja ruotsin lisäksi perustuslaissa mainitaan alkuperäiskansan saamelaisten kieli, romani ja viittomakieli. Asia tulee korjata lopulliseen selontekoon ja viittomakieli mainita omana kieliryhmänään. Selonteossa mainitaan kansalliskielet sekä saame ja karjalankieli, mutta ei muita kotoperäisiä vähemmistökieliämme, mikä asettaa kielet eriarvoiseen asemaan. Erillinen maininta viittomakielistä tarvitaan, jotta viittomakielinen kulttuurimme tulee nähdä ja huomioiduksi päätöksinä tehtäessä ja jotta kulttuuripoliittinen selonteko kohtelee vähemmistökieliryhmiä tasapuolisesti.

Kuurojen Liitto järjestää vuosittain kulttuuritapahtumia sekä ylläpitää Viittomakielistä kirjastoa.

Kuurojen valtakunnalliset kulttuuripäivät on valittu Elävän perinnön kansalliseen luetteloon. Kuurojen kulttuuripäiviä on vietetty vuodesta 1956 ja se on Suomen suurin viittomakielinen tapahtuma. Lisäksi liitto toimii tärkeänä kokoavana foorumina kaikelle muullekin viittomakieliselle kulttuuritoiminnalle tukemalla viittomakielisten Teatteri Tottia sekä Työväenmuseo Werstaan Kuurojen museota sekä tilaamalla esityksiä ja ohjelmia viittomakielisiltä toimijoilta.

Kulttuuri on yhteisölle tärkeä voimavara ja kulttuuritapahtumilla on tärkeä rooli yhteisön kulttuuriperimän ylläpidossa sekä sen siirrossa jälkipolville. On tärkeää voida nauttia kulttuurista suoraan omalla äidinkielellä (suomalaisella tai suomenruotsalaisella viittomakielellä) ja käsitellä kuuroille tärkeitä aiheita taiteen kautta - ei vain tulkkauksen välityksellä. Siksi ensisijainen panostus tulee olla viittomakielisten itsensä toteuttamassa kulttuurissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

KIELTEN TARKEMPI MÄÄRITTELY

Kuten olemme tuoneet jo aiemmassa kohdassa esille, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli tulee lisätä omana kieliryhmänään kulttuuripoliittiseen selontekoon. Viittomakielillä on perustuslain tuoma suoja ja myös viittomakielilaki tuo velvoitteen huomioida viittomakielemme esimerkiksi tässä selonteossa. Lisäksi selonteossakin mainittu kansalliskielistrategia koskee myös viittomakieliämme. Ehdotamme, että kohtaan 1.3 lisätään viittomakielet seuraavasti: ”Kansalliskielten aseman turvaaminen, elävä kaksikielisyys ja vähemmistökielten, kuten

viittomakielten ja karjalan kielen, elinvoimaisina säilyminen ovat osa kansalliskielistrategiaa mutta edellyttävät myös aktiivisia toimenpiteitä.”

Kohdassa 3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voimaa käsittelevässä kappaleessa esitämme viittomakielisen kulttuurin lisäämistä kohtaan, jossa käsitellään saamelaisten kulttuurin edistämistä seuraavasti: Vahvistetaan valtion osoittamaa tukea saamelaisten ja viittomakielisten kulttuurin edistämiseen.

KULTTUURI JOKAISENOIKEUTENA

Kulttuuri jokaisen oikeutena on tuotu selonteossa hyvin esille ja olemme vahvasti samaa mieltä ja kannatamme tämän tavoitteen edistämistä. Olemme hyvin huolissamme viittomakieliseen kulttuuriin jo nyt kohdistuneista leikkauksista, mitkä ovat heikentäneet yhteisömme mahdollisuuksia tuottaa taidetta sekä nauttia siitä. Tulevat leikkaukset voivat viedä yhteisöltä toimintamahdollisuudet lähes kokonaan, jos taso laskee tästä vielä lisää. Tarvitsemme aktiivisia toimenpiteitä viittomakielisen kulttuurin tukemiseksi. Viittomakielinen kulttuuri tarvitsee vahvempaa suojelua ja kulttuuripolitiikalla on tässä keskeinen merkitys. Tukemisen näkökulmasta on keskeistä, että turvataan viittomakielisen kulttuurin pitkäaikainen rahoitus alan toimijoille. Suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat hyvin vahvasti kytköksissä yhteisöön ja kulttuuriin, ja kielet ovat uhanalaisia. Viittomakielisen kulttuurin tuki on tällä hetkellä aliresurssoitua ja kulttuuritarjontaa on tästä syystä hyvin vähän tarjolla viittomakielisille.

Valtion tulisi asettaa seurantatavoitteita viittomakielisen kulttuurin tukemiselle – tällä hetkellä tämä on liian sattumanvaraista ja perustuu laajasti harkinnanvaraisuuteen. YK:n vammaissopimuksen artikla 30 suojaa osallistumista kulttuurielämään, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan ja urheiluun. Artikla 30.4 mukaan ”Vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa oikeus erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteettinsä, kuten viittomakielten ja kuurojen kulttuurin, tunnustamiseen ja tukeen.” Selonteossa tämän tulisi näkyä ja huomioida miten tätä velvoitetta lähdetään vahvemmin toteuttamaan esim. viittomakielisen taiteen tukemisella, viittomakielisten kulttuurialan ammattilaisten kouluttamisella (vrt. 3.2.) ja viittomakielisen kulttuurin opettamisella varhaiskasvatuksessa sekä perus- ja toisen asteen opetuksessa.

Pajunen Laura
Kuurojen Liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Texten kunde med fördel ha översatts i sin helhet till svenska när begäran om utlåtande sänds till kommuner. Nu finns endast en kort sammanfattning på svenska.

Stenmark Ulrika

Pedersöre kommun - kulturavdelningen - Kultur- och fritidsnämnden

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Luvussa on 7 toimenpide-ehdotusta. Näistä erityisesti ensimmäisen toimenpide-ehdotuksen toteuttamiseksi tarvitaan pysyviä välittäjäjärakenteita, jotka pystyvät törmäyttämään tilaajia ja tarjontaa sekä buustaamaan ideasta laajemmin tuotekehitykseen esimerkiksi hankkeista tai start-up-aihiosta lähteneitä ideoita ja pilotteja. Kestävyyssajattelussa on tärkeää saada kulttuurille omat mittarit ja tavoitteet sen lisäksi että kulttuurin tekeminen ja kokeminen on myös oltava ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä pohjalla (läpäisee kestävyuden osa-alueet). Hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin tarvitsee edelleen selkeämpää työnjakoa kuntien ja hva-alueiden välillä, hyte-kertoimen kehittämistä sekä moniammatillisen

osaamisen hyödyntämistä. Kulttuuritoiminnan edistämisessä on tarpeen tunnistaa sen vaikutukset ylipäätään kuntalaisten jokapäiväiseen hyvinvointiin, osallisuuteen ja osallistumiseen kunnassa. Kulttuuri tulee nähdä ihmisten arjessa elämänlaatua lisäävänä ja hyvinvointia ylläpitävänä toimintana, joka on tärkeää ja merkityksellistä. Selonteossa tavoitteena on laatia lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden toimenpideohjelma, jolla edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Tavoite on sinänsä hyvä. Tärkeää on silti välttää päällekkäisyyttä ja verrata ohjelma tavoitteita muihin, lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin kansallisiin ohjelmiin ja suunnitelmiin (esim. romanipoliittinen ohjelma). Nuorten hyvinvoinnin tukemisessa nuorisotyöllä ja kulttuurisella nuorisotyöllä on jo merkittävä rooli, mikä on tarpeen tunnistaa selonteossa. Luvun viimeinen toimenpide-ehdotus digitalisoituvan ympäristön positiivisten mahdollisuuksien hyödyntämisen tarpeesta sivistyksen turvaajana on tärkeä ja edellyttää mm. jatkuvaa saavutettavuuden edistämistyötä ja kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten osaamisen edistämistä saavutettavuutta ja digitaalista hyvinvointia koskeissa kysymyksissä. Tarvitaan aktiivisia toimia mm. digisyrjäytymisen vähentämiseksi, jotta kansalaisilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet hyödyntää digitaalisia palveluja ja sisältöjä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittiselonteon toimeenpanossa?

Kuntaliitto edustaa kuntia ja kuntataustaisia yhteisöjä. Edistämme ja kehitämme kuntien kulttuuritoimintaa, erityisesti rahoituksen turvaamista ja lainsäädännön sekä uusien rahoitus- ja järjestämistapojen kehittämistä huomioiden kuntakentän monianisuus ja alueelliset erot. Jotta kulttuuritoiminnan järjestäminen olisi mahdollista eri alueilla ja toimintaympäristöissä.

Kunnilla on keskeinen rooli julkisena toimijana ylläpitää, tukea, edistää ja kehittää kulttuuritoimintaa alueellaan (laki kuntien kulttuuritoiminnasta). Keskimäärin kunnat käyttävät kulttuuriin 170 euroa/asukas. Kuntien toimintaa ohjaa laki yleisistä kirjastoista sekä laki kuntien kulttuuritoiminnasta. Näiden lisäksi kunnat ylläpitävät mm. taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, kansalaisopistoja sekä taide- ja kulttuurilaitoksia.

Kuntaliitto haluaa turvata kunnille mahdollisuuden toteuttaa omanlaistaan kulttuuripolitiikkaa ja -toimintaa alueellaan kulttuuritoimintalain hengessä, jonka mukaan kunnan tulee palveluja järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet. Kuntien erilaisuus ja kulttuurinen rikkaus tulee myös kansallisesti edelleen tunnistaa ja ottaa huomioon politiikkatoimenpiteissä. Kuntakenttä ja alueet ovat toisaalta eriytyneet mm. väestörakenteesta ja muista kysyntään ja tarjontaan vaikuttavista tekijöistä johtuen.

Tulevina vuosina tärkeää on edelleen luoda yhteistyölle, jakamiselle, yhteistoiminnalle mahdollisuuksia ja tukea erityisesti pienempiä kuntia, joissa ei tarjontaa ja henkilöstöresursseja ole samassa määrin kuin isommissa. Isompien kaupunkien kohdalla on tarpeen tunnistaa niissä oleva kansallinen ja kansainvälinen, kaupunkikehittämisen potentiaali selonteon luovia aloja, aluetaloutta, kansainvälistymistä ja kestävää kehitystä määrittävissä toimenpiteissä. Kaupungit ylläpitävät ja tukevat pääosaa meidän valtionosuutta saavista taide- ja kulttuurilaitoksista. Kaupunkien rooli tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon valtiorahoittajan kanssa käytävissä keskusteluissa, miten vos-

systeemiä voidaan kehittää edelleen huomioiden mm. julkisen talouden haasteet ja taidekentän moninaisuus.

Kaikkien kuntien toiminnassa korostuu asukkaiden oman aktiivisuuden ja omaehtoisen taide- ja kulttuuritoiminnan edistäminen (kansalaistoiminnan ja paikallisen identiteetin edistäminen) osana kuntien laaja-alaista väestön hyvinvoinnin edistämistyötä. Kansalainen ei ole pelkästään kuluttaja tai yleisö, vaan luova taide- ja kulttuuritoimija.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kuntaliitto oli mukana selontekoa valmistelevassa työryhmässä. Näemme selonteon keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet tärkeinä ja tavoiteltavina. Haluamme myös tässä kohdin tuoda esille huolestumme siitä, miten kulttuuriin kohdistuvat taloudelliset leikkaukset uhkaavat selonteon tavoitteiden saavuttamista tulevana vuosina.

Lausunnossamme painotamme erityisesti seuraavaa 5 toimenpidekokonaisuutta: kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, kulttuurin tekijät avainasemassa, pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, uudistumisen, kestävyden ja kasvun mahdollistaminen sekä yhteinen linja politiikassa.

Jokaisenoikeuksien koskevien tavoitteiden kohdalla korostaisimme vielä vahvemmin kaikkien ihmisten, ei vain lasten ja nuorten, omaehtoisen kulttuurin osallistumisen, tekemisen ja harrastamisen tärkeyttä. Osallisuus kulttuurista on ylipäätään hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua ylläpitävää toimintaa. Kyse ei ole yksinomaan yksittäisistä, korjaavista toimenpiteistä sote-palveluiden sisällä. Kunnat haluavat toimillaan luoda asukkaille mahdollisuuksia heistä itsestään lähtevään aktiiviseen, omaehtoiseen kulttuurin harrastus- ja kansalaistoimintaan. Kansalasiaktiivisuuden merkitys ja tarve tulisikin nousta selonteon toimenpiteissä ja tavoitteissa vahvemmin esille. Ehdotamme myös termin jokaisenoikeus harkintaa, koska termi voidaan nähdä olevan myös ristiriidassa tekijän oikeuksien kanssa.

Kulttuuripoliittinen selonteko sisältää nyt lähes 60 hyvin eritasoista ja aika yleisellä tasolla olevaa toimenpideehdotusta. Kuntaliitto näkee tärkeänä, että toimeenpanosuunnitelmaa tehdään yhteistyöllä ja vuoropuhelulla ja toimenpiteitä priorisoiden. On tärkeää koota suunnitelman valmisteluun keskeisiä rahoittajia, ylläpitäjiä ja toimenpiteiden toteuttajia, joihin kunnat kuuluvat. Jotta toimeenpanosuunnitelman toimenpiteistä tulisi vaikuttavia ja ne saataisiin myös jalkautettua kentälle. Selonteolla on mahdollisuus nostaa kulttuuri yleiseen keskusteluun, joka kiinnostaa laajaa yleisöä ja päättäjiä esimerkiksi tulevissa kuntavaaleissa. On tärkeää konkretisoida ehdotuksia muotoon, joka on helposti lähestyttävä ja selkokielineen. Kunnissa päätetään kulttuurista, jolla on kansallista merkitystä.

Selkee Johanna

Suomen Kuntaliitto ry - Hyvinvointi- ja sivistysyksikkö/hyvinvointipoliittinen
tiimi

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [1] Kulttuuri on itseisarvo. Luovien alojen merkitystä hyvinvoinnille tulee korostaa. 2) Selonteossa esitetty valtioneuvostotasoinen ylivaalikautinen kulttuuri- ja luovien alojen toimielin on kannatettava ajatus. Se turvaisi jatkuvuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kotimaisten kielten keskuksen tehtävä on edistää toimialaansa kuuluvien kielten käyttöä yhteiskunnassa. Asiantuntijatyöllään keskus kannustaa kulttuuritoimijoita sekä kansalliskielten että kotoperäisten vähemmistökielten käyttöön kulttuurissa ja taiteessa. Kielenkäytön ohjeillaan, julkaisuillaan ja kieliaineistoillaan keskus tukee kansalliskielten monipuolista käyttöä suomalaisen kulttuurin kielenä. Kulttuurin perustaan kuuluva yhteisöä yhdistävä kieli variaatioineen ja kehityskulkuineen on suurelta osin olemassa Kotuksen aineistoissa ja mm. tekeillä olevissa sanakirjoissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon päämääränä on olla selkeä ja ymmärrettävä. Tavoite on kunnianhimoinen, ja hyvin laajaa aihepiiriä ylätasolla linjaava dokumentti uhkaa jäädä monitulkintaiseksi. Esimerkiksi selonteon suhde kulttuurin moninaisuuteen jää osittain epäselväksi. Johdannossa sanotaan, että ”selonteko on onnistunut, jos se lisää parlamentaarista ja sektorirajat ylittävää yhteisymmärrystä siitä, millaista kulttuuria Suomeen halutaan rakentaa ja miksi.” Lisäksi kerrotaan, että tavoitteena on luoda pirstoutunutta kulttuurialaa yhdistävä visio.

Kulttuurialalla pirtoutuneisuus kielteisenä ja ei-toivottuna piirteenä liittyy pitkälti rahoituspohjan hajanaisuuteen ja toiminnan hankemaisuuteen. Muotoilu, jonka mukaan pirtoutuneisuutta yhdistetään visiolla, antaa kuitenkin ymmärtää, että pirtoutuneisuudella viitattaisiin toimijoiden tai toiminnan moninaisuuteen, joiden kuvailu kielteisyyteen viittaavalla pirtoutuneisuus-sanalla ei tunnu sopivalta. Tässä kontekstissa myös tavoitteeksi asetettu yhteisymmärrys siitä, millaista kulttuuria Suomeen halutaan rakentaa, voidaan tulkita niin, että toimijoiden ja sisältöjen moninaisuudelle ei olisi tilaa ja että vain tietynlainen kulttuuri olisi tavoiteltua. Tätä tulkintaa emme pidä kannatettavana, vaan toivomme, että visio kulttuuritoiminnasta Suomessa rakentuu moninaisuudesta ja rohkeudesta kohdata erilaisuutta. Ehdotamme kohdan muokkaamista siten, että tekstistä välittyvä tavoite kulttuurialan toimintamahdollisuuksien ja rakenteiden parantamiseen vision toteuttamiseksi.

Sivulla 10. sanotaan ”Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka.” Ehdotamme kohtaa muokattavaksi siten, että kansalliskielten lisäksi tuodaan esille kulttuurin kielinä myös muut kotoperäiset kielet: saamen kielet, viittomakielet, karjalan kieli ja Suomen romanikieli, sekä muut Suomessa käytettävät kielet. Kyseisessä tekstikohdassa puhutaan kulttuurista identiteetin rakentajana, ja tämä näkökulma on erityisen keskeinen myös vähemmistökieliryhmille. Kulttuurin kehittäminen ja tukeminen monilla Suomessa käytettävillä kielillä ja vähemmistökielten huomioiminen olisi linjassa valtioneuvoston Kansalliskielistrategian ja Kielipoliittisen ohjelman kanssa.

Mikäli perustuslakiin viitataan, tuodaan selvästi ilmi perustuslain 17 § koko sisältö, jossa kansalliskielimaininnan lisäksi kerrotaan, että ”Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan” sekä viitataan viittomakielisten oikeuksiin. Hiljattain ilmestyneessä oikeusministeriön tilaamassa selvityksessä (Dahlberg, Maija 2024) ko. perustuslain pykälästä on tuotu esille, että perustuslaillinen oikeus

ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan koskee erikseen mainittujen ryhmien lisäksi myös muita kieli- ja kulttuuriryhmiä, esimerkiksi Suomen perinteisistä vähemmistöryhmistä karjalankielisiä.

Räsänen Matti
Kotimaisten kielten keskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Selonteossa on käsitelty vain vähän kulttuurin, ml. Peliala taloudellista ulottuvuutta ja niitä mekanismeja, joiden avulla kulttuurialat kykenevät taloudellista tai muuta arvoa luomaan. On ymmärrettävää, että selonteko on tässä vaiheessa vielä yleisluontoinen, mutta puute on merkittävä. Kulttuurialojen taloudellinen potentiaali, ei tukien saajana, vaan myös kannattavien investointien kohteena, tulisi huomioida paremmin.

Kuten kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksesta käy ilmi, peliala on yli €3 miljardin liikevaihdollaan suomen suurin kulttuuriala. Se on samalla myös Suomen suurin kulttuurivientiala, jonka liikevaihdosta yli 95% tulee viennistä, ja jonka verotuotto viimeisen kymmenen vuoden ajalta on yli €3 miljardia. Kulttuurisen arvonsa lisäksi Suomen peliala kehittää edistynyttä teknologiaa joka mahdollistaa digitaalisaatiokehityksen myös pelialan ulkopuolella. Näitä kulttuurin taloudellisia ja teknologisia seurannaisvaikutuksia tulisi arvioida tarkemmin, koska niillä on merkitystä myös siihen, miten kulttuurin laajemmat rahoitustarpeet voitaisiin kattaa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuripolitiikka on itseisarvonsa lisäksi yhtä lailla talous- ja kasvupolitiikkaa, ja kulttuuria tarvitaan parantamaan talouskasvun edellytyksiä. Tämä ei juurikaan näy esitellyssä visiossa. Kulttuuri itsessään on muutosvoima ja sen kautta paitsi käsitellään ympäröivää maailmaa, myös konkreettisesti muutetaan sitä. Teknologia on vain väline kulttuuriseen itseilmaisuun ja kulttuurin jatkuvasti kasvavat vaatimukset kirittävät kulttuuristen sisältöjen luomiseen ja välittämiseen käytettävää teknologiaa eteenpäin (esim. tekoäly, streamausteknologia, digitaaliset jakelukanavat). Kulttuuri muuttaa maailmaa ja vauhdittaa talouskasvua olemalla kaupallisen murroksen veturi. Monet digitaalisten markkinoiden liiketoimintamallit on ensin kehitetty digitaalisten kulttuurituotteiden tarpeista käsin (esim. Peliala on virtuaalisten maailmojen digitaalisten valuuttojen edelläkävijä). Emme tarvitse digitaalista taidetta ja kulttuuria vain kuvitellaksemme tulevaisuuden, johon haluamme päästä. Tarvitsemme digitaalista taidetta ja kulttuuria luodaksemme sen tulevaisuuden, johon haluamme päästä.

Ajatus kulttuurista vientituotteena pohjautuu paljolti perinteisen teollisuuden malleihin. Kulttuurin kansainvälinen vaikuttavuus ei synny vain siitä, että viemme suomalaista kulttuuria maailmalle, vaan myös siitä, että olemme osaltamme luomassa uutta kansainvälistä kulttuuria. Pelkän kulttuuriviennin sijasta tulisikin puhua siitä, kuinka kulttuurialan toimijat voisivat toimia kansainvälisillä markkinoilla alusta lähtien. Kuten Suomen pelialan menestys osoittaa, valovoimainen kulttuuri auttaa myös houkuttelemaan taiteen ja kulttuurin kansainvälisiä huippuosajia Suomeen. Vain olemalla yksi maailman houkuttelevimpia paikkoja myös kulttuurialojen huippuammattilaisille, suomalainen kulttuuri onnistuu menestyksekkäästi lisäämään ulkomaista kysyntää, investointeja ja vauhdittamaan Suomen talouskasvua.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Suomen kulttuuri-infrastruktuurin perustaa vahvistettaessa erityistä huomiota on kiinnitettävä suomen digitaalisen kulttuuri-infrastruktuurin vahvistamiseen, eri kansanryhmien välisen digitaalisen kuilun ylittämiseen ja digitaalisen kulttuurin saavutettavuuteen ja digitaalisen osallisuuden tukemiseen. Suomesta ei saa tulla digitaalisten kulttuurisisältöjen passiivista kuluttajayhteiskuntaa jonka käyttämä sisältö tulee kokonaan muualta. Suomalaisten toimijoiden mahdollisuus toimia johtavassa roolissa ihmiskunnan digitaalisen kulttuuriperinnön suunnannäyttäjinä on turvattava. Pitkällä aikavälillä Suomen kilpailukyky ja talouskasvu syntyy nuorista huippulupauksista. Sukupuolten ja eri väestöryhmien välinen epätasapaino peli- ja pelinkehitysharrastuksessa ja muiden nousevien digitaalisten kulttuuriteknologioiden parissa on murrettava. Käytännössä tämä tarkoittaa, että varhaiskasvatuksen, nuorisotyön, perusopetuksen ja opettajankoulutuksen kehittämistä. Yritykset mukaan talkoisiin. Ehdotetut lahjoitusten verovähennykset on laajennettava koskemaan yksityishenkilöiden lisäksi yrityksiä. Peliyrityksille on luotava luontevat väylät ja kannustimet tukea paikallista ja kansallista pelikulttuuri- ja pelikasvatustoimintaa. Nuorille reitti talouskasvun vauhdittajiksi. Kulttuurisessa nuorisotyössä pelinkehitysharrastus on nostettava nuorten harrastuneisuuden tukemisen strategiseksi painopisteeksi ja pelinkehitysklubitoinnalle on

osoitettava riittävät resurssit toiminnan alasajon sijaan. Nuorille on luotava hyvin resursoitu ja toimiva polku pelinkehitysharrastuksesta oppilaitoksiin ja lopulta pelialan yrittäjäksi. Pelialan kasvatustalon on tavoitettava myös aliedustetut ryhmät. Kirjastoista digitaalisen kulttuurin keskuksia. Kirjastojen on kyettävä kuroma umpeen digitaalinen kuilu sekä uusimpien pelikulttuuri-ilmiöiden saavutettavuudessa että eri väestöryhmien pelilukutaidossa. Tämä edellyttää kirjastojen hankintamäärärahojen kasvattamista ja pelivinkkaustoiminnan laajentamista kaikille vauvasta vaariin. Opettajien osaaminen ajantasalle. Perusopetuksessa opettajille on annettava riittävät resurssit käsitellä digitaalista kulttuuria osana opetusta. Pelien ja muiden digitaalisten sisältöjen lukutaito, luominen ja niiden taustalla vaikuttavien liiketoimintamallien ja teknologioiden ymmärtäminen on keskeinen kansalaistaito. Nuoret maailmalle alansa huippujen oppiin: Nuorille harrastajille on luotava matka-apurahajärjestelmä kansainvälisten tapahtumien osallistumiskulujen kattamiseksi. Suomalaiset pelit ovat keskeinen osa Suomen kansallista kulttuuriperintöä Huhtikuussa 2020 Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyi Suomen demoksen elävän perinnön kansalliseen luetteloon, ensimmäisenä digitaalisen kulttuurin muotona. Suomen pelimuseo on Suomen pelialan muistiorganisaatio ja sen rooli ja merkitys tunnustettava ja sille on taattava riittävä rahoitus suomalaisten pelien pitkäaikaissäilytykseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen pelialan kattojärjestö Neogames on valmis:

- Kehittämään ja pilotoimaan uusia pelialan kasvua kiihdyttäviä kulttuurirahoitusinstrumentteja, jotka rakentuvat julkisen sektorin ja yksityisen sektorin kumppanuudelle ja edistämään yksityisen ja julkisen rahan yhteensovittamista kasvun varmistamiseksi
- Jatkamaan pelialan toimialastrategian kehitystyötä ja edistämään sen tavoitteita yhteistyössä valtionhallinnon kanssa.
- Jatkamaan aktiivista ja laaja-alaista EU-vaikuttamistyötä alan kannalta strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Jakamaan pelialan osaamista ja kokemuksia digitaalisen murroksen jälkeisillä digitaalisilla kulttuurimarkkinoilla toimimisesta,
- Jakamaan pelialan kokemuksia ympäristötietoisten toimintamallien kehittämisestä
- Jakamaan kokemuksiaan datapohjaisen kulttuuriliiketoiminnan kehittämisestä.
- Auttamaan soveltuvia toimialoja jakamalla kansainväliseltä kuluttajamarkkinalta saatuja oppeja.
- Edesauttamaan IP-pohjaisten, monia eri jakelukanavia hyödyntävien tuotantojen syntymistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Peliteollisuus Suomen vahvin ja kilpailukykyisin kulttuurivientiala. Jatkuvassa murroksessa elävän peliteollisuuden yrittäjät ovat osoittaneet kykynsä ja halunsa pärjätä maailman myrskyissä, houkutella investointia Suomeen ja maksaa uskollisesti veronsa kansantalouden ylläpitämiseksi

Peliteollisuus tekee, menestyy ja yrittää uudelleen epäonnistumisen jälkeen. Peliteollisuuden kaltaisen osaajapula-alan menestyksen ja talouskasvun kivijalat ovat:

- 1) maailman parhaat osaajat,
- 2) julkisesta tuesta kumpuava rohkeus luoda uutta
- 3) yrittäjyyttä ja työntekoa arvostavat turvalliset ammattilaisyhteisöt.

- Kulttuuripoliittisen selonteon menestyksekkään jalkauttamisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että Suomi pitää huolen siitä, että EU:n tulevassa valtioneuvoston uudistuksessa mahdollistetaan selonteon tavoitteiden toteutuminen:

- Pk-yrityksille suunnatun T&K&I-rahoituksen maksimitukitasoa on nostettava, jotta startup-yrityksiä ei pakoteta myymään osuuksia sijoittajille liian aikaisin alihintaan omarahoitusosuuden kattamiseksi.

- Digitaalisen murroksen myötä kulttuurituotteiden ja palveluiden testaus tapahtuu entistä useammin aidossa markkinaympäristössä (esim. ns. soft launch). Koemarkkinointi on sisällytettävä nykyistä laajemmin osaksi T&K&I- rahoitusta.

- Pelit on otettava mukana ryhmäpoikkeusasetuksen (GBER) audiovisuaalisen poikkeaman piiriin.

- Suunnitellun T&K rahoituksen lisäksi siemen- ja soft loan -rahoitusta kulttuuri- ja luovien alojen startup- yrityksille on kasvatettava, jotta entistä useampi lupaava tiimi saa mahdollisuuden.

Lisäksi

- Koulutukseen ja työvoiman saatavuuteen tulee panostaa entistä enemmän.

- Toimialakohtaiset kasvustrategiat yleisten sijaan / lisäksi.

- Kansainvälistymisen edistämisestä on siirryttävä kansainvälisen liiketoiminnan edistämiseen

- Kulttuuri myös kulttuuripolitiikan investointikohteena, ei pelkästään tuen saajana.

Hiltunen Kari-Pekka
Neogames Finland ry

Yksityinen henkilö

Lausunto

04.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Roolini on yksittäisenä kuvataiteen etkijänä sekä vaikuttajana eri taiteilijajärjestöissä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Järnström Jari
Yksityinen henkilö - Taidemaalari

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuuritoiminnan resurssit ja saatavuus tulee varmistaa kaikkialla Suomessa]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Keski-Suomen liitto on toimijakumppani kuntien kulttuuritoimien kanssa ja toimii maakunnan kuntien kulttuuritoimintaa koordinoivana ja tukevana tahona.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Keski-Suomen liitto toteaa kulttuuripoliittisen selonteon luovan hyvän, ajankohtaisen ja toteuttamiskelpoisen kuvan kulttuuripolitiikan suuntaviivoiksi seuraavien vuosikymmenten aikana. Erityisesti Keski-Suomen liitto painottaa seuraavia asioita:

1. Kulttuurin toimintaedellytykset tulee taata

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tuodaan hyvin esille kulttuurin ja luovien alojen kyky ja mahdollisuus olla paremman tulevaisuuden merkittävä rakentaja ja niiden rooli yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana. Selonteko painottaa myös taloudellisten resurssien takaamista kulttuuripalveluille. Näillä taloudellisilla toimenpiteillä tulee varmistaa myös alueiden ja kuntien mahdollisuudet tarjota kulttuuripalveluita jatkossakin.

2. Valtioneuvostotasoinen toimielin ja tulevaisuusfoorumi ovat tervetulleita

Keski-Suomen liitto suhtautuu myönteisesti kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksessa esitetyn ylivaalikautisen valtioneuvostotasoinen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamiseen sekä vuosittaisen monialaisen ja poikkihallinnollisen kulttuurifoorumin järjestämiseen. Näin voidaan taata pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan kehittäminen sekä kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden toteutuminen. Toimielimen kokoonpanossa ja kulttuurifoorumin näkökulmissa tulee huomioida laaja-alaisen taiteellisen ja taloudellisen näkemyksen lisäksi alueellisesti kattava edustus.

3. Alueellista kulttuurihallintoa tulee vahvistaa

Keski-Suomen liitto painottaa, että alueellisen kulttuuritoiminnan resurssit tulee jatkossakin taata. Kulttuuripoliittisen selonteon luonnos painottaa kuntien roolia kulttuurialan tukijana ja toteuttajana, mutta kuntia ei saa jättää tässä työssä ilman resursseja. Kulttuuripolitiikan toimien tulee taata kuntien kyky toteuttaa lain edellyttämiä toimia ja niiden kehittämistä. Tulee myös taata alueellisen kulttuurihallinnon kehittäminen ja resurssit sekä palauttaa opetus- ja kulttuuriministeriön alueellisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen suunnattu rahoitus.

Suortamo Kimmo
Keski-Suomen liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Vihreä liitto (myöhemmin: Vihreät) kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua selontekoluonnoksesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kulttuuripoliittisen selonteon tekeminen on pitkään ollut Vihreiden tavoite, ja onkin hyvä, että hallitus on asiaan tarttunut. Sisällöllisesti luonnos jättää kuitenkin toivomisen varaa.

Luonnos asettaa korkeita tavoitteita kulttuurin merkityksestä ja sen positiivisista vaikutuksista, mutta jää käytännön toimien osalta ristiriitaiseksi. Strategia korostaa kulttuurin vahvistamista, mutta ei tarjoa konkreettisia toimenpiteitä sen toteuttamiseksi. Vaikka kulttuurin tärkeys tunnustetaan, käytännön politiikka ei tue näitä tavoitteita, ja nykyiset leikkaukset heikentävät kulttuurin toimintamahdollisuuksia.

Selonteossa todetaan, ettei suunnitelmaa kannata laatia taloudellisen epävarmuuden lähtökohdista, vaan katsoa pitkälle tulevaisuuteen. Kuitenkin on epärealistista ajatella, että kulttuuri voisi kehittyä nykyisten leikkausten keskellä. Leikkaukset vievät pohjan näiltä tavoitteilta, mikä tekee linjauksista epäuskottavia.

Valtion, kuntien ja yksityisen sektorin roolia korostetaan selonteossa, mutta hallituksen leikkauspolitiikka tekee niiden toiminnan vaikeaksi. Tämä ristiriita on selvä erityisesti kunnille asetetuissa kulttuurivastuissa: kun rahoitusvastuuta siirretään valtiolta kunnille, samalla heikennetään niiden taloudellisia resursseja, mikä lisää eriarvoisuutta kuntien välillä. Jos esimerkiksi oletetaan kunnilla ja kuluttajilla olevan iso rooli kulttuurin rahoituksessa, niin voi miettiä miten tämä onnistuu esim. Teuvalla verrattuna Helsinkiin.

Kulttuuri määritellään selonteossa kansalliseksi identiteetiksi, mutta sen tulisi nähdä laajemmin kansainvälisenä käsitteenä. Selonteon kielenkäyttö, kuten viittaus maailmankaikkeuteen, tuntuu oudolta ja etäiseltä. Kulttuurilla on merkitystä ihmiskunnan yhteydessä, ei tähtipölyyn vertautuen.

Vaikka selonteossa mainitaan taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset ja niiden taloudellinen merkitys, on epäselvää, miten nämä hyödyt voidaan saavuttaa, jos kulttuuriharrastaminen vähenee leikkausten vuoksi. Jargonia ja yleisiä toteamuksia on paljon, mutta konkreettiset ratkaisut puuttuvat.

Nekin kehitykseen käytetyt rahat joita jo aiemmin on onnistuneesti suunnattu kulttuuriin ovat vaarassa mennä hukkaan, koska leikkaukset johtavat kokonaisten organisaatioiden toiminnan loppumiseen ja osaajapulaan. Ei ole realismia, että alasajetun toiminnan voisi yhtäkkiä vaan aloittaa uudestaan. Korona-ajasta olisi pitänyt jo oppia tämä.

Selonteossa tuodaan esiin huoli taiteilijoiden toimeentulosta ja rahoituksen riittämättömyydestä. Vaikka julkisen rahoituksen joustavuutta korostetaan, paperista puuttuu konkreettiset keinot, joilla tilannetta voitaisiin parantaa. Huomio kiinnittyy siihen, että kirjoittajat pyrkivät ilmaisemaan toiveikkuutta, vaikka käytännössä hallituksen toimet eivät tue näitä tavoitteita.

Selonteossa käsitellään myös kulttuurialan merkittävyyttä kansantaloudelle ja korostetaan yrittäjyyden roolia. Kulttuuriala työllistää merkittävän määrän ihmisiä, mutta valtion politiikka ei tue yrittäjyyttä eikä pk-yritysten arvostusta. Tämä ristiriita näkyy esimerkiksi siinä, että pienet yritykset, jotka tuottavat enemmän yhteenlaskettuna, eivät saa kaipaamaansa tukea.

Kulttuuri-investointien alueelliset erot heikentävät kulttuuritarjontaa ja taiteilijoiden työllistymismahdollisuuksia. Vaikka kulttuuri on osa kuntien peruspalveluja, sen rahoitusosuus on pieni, mikä heikentää alueellista tasapuolisuutta. Tämä kasvattaa eriarvoisuutta, mikä on vastoin kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita.

Selonteon visiot kulttuurin merkityksestä yhteiskunnan kehittämisessä ovat yleviä, mutta jäävät ilmaan ilman konkreettisia toimenpiteitä. Julkisen rahoituksen monipuolistaminen ja paikallisen kulttuurin saavutettavuuden parantaminen ovat hyviä tavoitteita, mutta jälleen kerran, ne eivät ole linjassa hallituksen leikkausten kanssa.

Lopuksi selonteon tavoitteet, kuten kulttuurin merkityksen kaksinkertaistaminen BKT:ssä vuoteen 2040 mennessä, tuntuvat epärealistisilta ottaen huomioon nykyiset toimet. Myönteinen tulevaisuus, jossa kulttuuripääoma on uudistanut Suomea ja lisännyt hyvinvointia, jää pelkäksi toiveajatteluksi ilman konkreettista suunnitelmaa ja riittäviä resursseja.

Selontekoluonnos on jaettu yhdeksään toimenpidekokonaisuuteen, joita Vihreät kommentoi alla kutakin erikseen.

3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Selontekoluonnoksen mukaan “[j]ulkisen rahoituksen vastuu on turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus.” Jo ensimmäisestä toimenpideluvusta käy ilmi, että hallitus tavoittelee jotain, mitä hallituksen toimenpiteillä ei voi saavuttaa. Rakenteelliset uudistukset ja rahoituspohjan laajentaminen ovat hyviä tavoitteita, mutta merkittävien säästöjen tekeminen ennen kuin rahoituspohjaa korvaavia uudistuksia on saatu aikaan, johtaa ainoastaan kulttuurikentän supistumiseen. Vaikka rahoituslähteet olisivat jatkossa moninaisempia, menetetään “siirtymäajalla” työpaikkoja, yrityksiä ja tuottavaa kulttuuritoimintaa.

Luonnoksessa puhutaan ”riittävästä resursseista”, joilla on tarkoitus mm. parantaa taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa. Kun resurssit eivät ole nykyisinkään riittävät, on vaikea nähdä, että hallituksen leikkauspolitiikka veisi tavoitetta eteenpäin. Kulttuurikenttään kohdistuvien suorien säästöjen lisäksi kuntien valtionosuuksiin kohdistuvat säästöt luovat paineita leikata kulttuuripalveluista myös kuntatasolla.

3.2 Kulttuurin tekijät avainasemassa

Taidetta ei synny ilman taiteilijoita eivätkä kulttuurisisällöt synny itsestään. Niin taiteilijoiden kuin muidenkin kulttuurialan toimijoiden toimeentuloa ja sosiaaliturvaa tulee parantaa merkittävästi ja siirtymistä toimeentulon muotojen välillä tulee sujuvoittaa.

Suuri osa kulttuuri- ja taidealojen työntekijöistä työskentelee freelancereina tai yrittäjinä ilman vakituista työnantajaa tai työsuhdetta. Kulttuurialalla työskentelevien siirtymät palkkatyön, yrittäjyyden ja apurahojen välillä eivät ole helppoja, sillä sosiaaliturvan näkökulmasta Suomessa työtä tehdään joko työsuhhteessa tai yrittäjänä. Tämä jako vaikuttaa muun muassa siihen, toimiiko sosiaaliturvan järjestäjänä ja eläkemaksujen maksajana yrittäjä vai työnantaja. Kulttuurialalla tämä on aiheuttanut tilanteen, jossa tietyt työntekijäryhmät ovat sosiaaliturva-, työttömyysturva- ja eläkejärjestelmien ulkopuolella. Kulttuurialan kasvavaan eriarvoisuuteen on puututtava kaikin keinoin.

Vihreät pitää tervetulleena hallituksen tavoitetta ottaa käyttöön ns. yhdistelmävakuutus. Kuten luonnoksessa todetaan, uudistus helpottaa kulttuuri- ja luovilla aloilla työskentelevien freelancereiden ja yksinyrittäjien tilannetta. Myös apurahansaajat on syytä lisätä yhdistelmävakuutuksen piiriin. Yhdistelmävakuutusta on selvitetty usealla vaalikaudella, ja aina on törmätty ongelmiin, joiden vuoksi uudistusta ei ole toteutettu. Vihreät kehottaa Orpon hallitusta toimimaan kunnianhimoisesti ja uudistamaan järjestelmää siten, että kulttuurialalla toimivat saavat heille kuuluvat sosiaalietuudet ja kykenevät kerryttämään eläkettä työnteon eri muodoista huolimatta. Myös tekijänoikeuskorvausten ja sosiaaliturvan yhteensovittamisessa on löydettävä nykyistä parempi ratkaisu luovaa työtä tekevien toimeentulon parantamiseksi.

3.3 Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa / 3.4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen

Vihreät pitää hyvänä, että selontekoluonnoksessa nähdään kulttuurialan vauhdittavan talouden positiivista rakennemuutosta ja kasvattavan siten kansantalouden kokoa ja arvonlisää. Kulttuuripolitiikka on myös kasvupolitiikkaa.

Luvussa 3.3 esitetään keinona uuden toimielimen perustamista. On sinänsä hyvä, että kulttuurialan tilannetta ja kulttuuripolitiikkaa seurataan, mutta tarvittaisiin myös linjauksia siitä, miten uuden toimielimen tuottamia linjauksia konkreettisesti käytetään hyödyksi kulttuuripolitiikan ja -rahoituksen kehittämisessä esimerkiksi ministeriöissä.

Vihreiden mielestä taiteeseen ja kulttuuriin investoiminen kannattaa ja tuottaa moninkertaisesti hyötyä suhteessa siihen sijoitettuihin varoihin. Luovien alojen taloudellista toimeliaisuutta, kasvun ja viennin tukemista ja ruokkimista tarvitaan, jotta kulttuurialan osuus BKT:sta (3,6%) nousee kohti EU:n keskitasoa (7%). Tarvitaan kulttuurialan erityispiirteet huomioivia tuki-instrumentteja ja suurempaa osuutta valtion vienti- ja tki-tuista luoville aloille.

Kulttuuripolitiikan tulee mahdollistaa korkeatasoisen kulttuurin ja taiteen edellytykset Suomessa. Kulttuuriin ja taiteeseen kannattaa panostaa nykyistä enemmän ja monipuolisemmin, sillä riittävä ja monipuolinen rahoitus takaa elävän ja monipuolisen taiteen. Kulttuurialan toimijoille on tärkeää, että toiminnan rahoitus on riittävän ennustettavaa. Ammattimaisen taiteen rahoittaminen on elinehto kukoistavalle suomalaiselle kulttuurille. Valtion lisäksi myös kunnilla ja hyvinvointialueilla on tärkeä rooli kulttuurin rahoituksen turvaamisessa. Panostukset taiteeseen ja kulttuuriin vauhdittavat ja vahvistavat taloutta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti esimerkiksi kulttuurimatkailun, innovaatioiden, yhteiskunnallisten ongelmien ennaltaehkäisyn ja verotulojen muodossa.

Kulttuurialalla työskentelee 135 000 suomalaista, ja kun tuotannollinen työ vähenee, taide toimii kasvun moottorina. Luovilla ja kulttuurialoilla yrittäjinä työskentelee 27 %, kun muilla toimialoilla yrittäjien osuus on keskimäärin 13 %. Kulttuurin ja luovien alojen elinkeino- ja työllisyyspoliittinen merkitys pitää tunnistaa nykyistä paremmin ja asema yhteiskunnallisesti merkittävänä kasvualana vakiinnuttaa. Luovat alat tulee palauttaa elvyttävien toimien avulla korona-aikaa edeltäneelle kasvuralalle. Luovien alojen menestyksellä on myös heijastevaikutuksia muille aloille: esimerkiksi sen välilliset työllistämisaikutukset matkailuun, liikenteeseen ja ravintola-alaan ovat huomattavat.

Tätä taustaa vasten Vihreät pitää hyvinä, joskin riittämättöminä, hallituksen tavoitteita luovien alojen kasvun, kansainvälistymisen ja uudistumisen edistämiseksi. Kulttuurialalla on mahdollisuuksia taloudellisen kasvun veturiksi, mutta mahdollisuudet valuvat hallituksen toimilla hukkaan.

3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voima

Selonteossa hallitus ottaa tavoitteekseen edistää eri väestöryhmien osallisuutta kulttuuriin. Monitaustaisten ihmisten toimijuutta ja työllistymistä kulttuurialalla tuetaan. Kulttuurialan rahoitusleikkaukset erityisesti kuntatasolla osuvat kuitenkin kovimmin niihin ryhmiin, joilla ei nykyisin ole yhdenvertaista pääsyä kulttuuripalveluiden piiriin: vähävaraisiin ja muihin heikommassa

asemassa oleviin. Juuri ne, jotka tarvitsisivat kulttuuripalveluita lähipalveluina, jäävät niistä yhä enemmän paitsi.

Vihreille kulttuuri on perusoikeus, joka kuuluu kaikille ja on osa jokaisen ihmisen elämää. Kaikilla on oltava mahdollisuus nauttia kulttuuripalveluista ja taiteen harrastamisesta asuinpaikasta, iästä, taustasta, sosioekonomisesta asemasta ja elämäntilanteesta riippumatta. Kulttuurin saavutettavuutta ja kaikkien osallisuutta edistetään turvaamalla taiteen ja kulttuuripalveluiden monimuotoisuus ja tukemalla kulttuurin eri muotoja tasapuolisesti. Läheltä löytyvien matalan kynnyksen kulttuuripalvelujen tarjonta tukee hyvinvointia ja vahvistaa osallisuuden tunnetta.

3.6 Yhteinen linja politiikassa

Luvussa käsitellään taiteen ja kulttuurin roolia muilla politiikan aloilla, kuten ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa, sosiaali- ja terveyspolitiikassa sekä lapsi- ja nuorisopolitiikassa. Kulttuuri tulee nähdä osana koko yhteiskuntaa ja useita politiikan aloja.

Erytystä huomiota Vihreät kiinnittää toimenpiteeseen, joka koskee kulttuurin hyödyntämistä sosiaali- ja terveyspolitiikassa hyvinvointialueilla ja kunnissa. Kulttuuripalvelujen järjestäminen ja kulttuuritapahtumiin osallistumisen tukeminen ovat yhä vahvempi osa kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävää kulttuuritoimintaa, kertoo THL:n kunnille tekemä TEAvisari-selvitys. Kulttuuripalvelujen hyödyntäminen hyte-toiminnassa on osaltaan vähentänyt yksinäisyyttä ja ehkäissyt mielenterveysongelmien kasautumista.

Hallitus on kuitenkin päättänyt, että hyvinvointialueiden on katettava alijäämänsä nopeasti, jolloin juuri kulttuurin kaltaiset ennaltaehkäisevät palvelut ovat vaakalaudalla. Sama tapahtuu myös kunnissa, kun valtionosuuksien säästöt aiheuttavat painetta leikata lähikulttuuripalveluista. Kirjastot, asukkaiden omaehtoinen kulttuuritoiminta sekä monimuotoiset ja tasa-arvoiset kulttuuripalvelut ovat arvoja sinänsä, mutta tuovat myös säästöjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja terveysongelmien ennaltaehkäisyn kautta. Näistä lähipalveluista leikkaaminen luo pitkällä aikavälillä kustannuksia toisaalle sote-järjestelmään ja on siten lyhytnäköistä.

3.7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Selontekoluonnoksen mukaan valtio "tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin". Lause ei hallituksen säästöjen valossa yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Aiempaa vahvempi tukeminen vaatisi lisärahoitusta tai esimerkiksi ministeriöiden sisältä lisää henkilöstöresurssia, joita kulttuuripolitiikkaan ei kuitenkaan ole allukoitu. Tuen luonnehdinta aiempaa vahvemmaksi ei ole perusteltua.

Kulttuuripolitiikan tulee mahdollistaa korkeatasoisen kulttuurin ja taiteen edellytykset Suomessa. Kulttuuriin ja taiteeseen kannattaa panostaa nykyistä enemmän ja monipuolisemmin rahaa, sillä riittävä ja monipuolinen rahoitus takaa elävän ja monipuolisen kulttuurikentän. Ammattimaisen taiteen rahoittaminen on elinehto kukoistavalle suomalaiselle kulttuurille. Panostukset taiteeseen ja kulttuuriin vauhdittavat ja vahvistavat taloutta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti esimerkiksi kulttuurimatkailun, innovaatioiden, yhteiskunnallisten ongelmien ennaltaehkäisyyn ja verotulojen muodossa.

Tavoitteeksi luonnoksessa asetetaan, että "Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu". Tämä ilmeisesti jätetään seuraavien hallitusten tehtäväksi. Tehtävästä tulee vaikea, sillä leikkausten myötä moni toiminta lakkaa, eikä sitä ole helppoa aloittaa uudestaan. Samalla resursseja menee hukkaan ja alan työttömyys kasvaa luoden jälleen kustannuksia toisaalle valtion budjettiin.

Luvussa on myös tervetulleita uudistuksia, kuten tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen, rahoituksen ennakoitavuuden lisääminen ja matkailijamaksu.

3.8 Kansainvälistyvä kulttuuri

Taiteen ja kulttuurin kansainvälisyys tarjoaa suomalaisille mahdollisuutta kokea ja olla osa kansainvälistä, eurooppalaista kulttuurielämää. Suomalainen taide ja kulttuuri voi olla myös kansainvälinen menestystarina. Siksi myös taide- ja kulttuuripalveluja suunniteltaessa pitää ottaa huomioon kansainvälinen saavutettavuus ja kiinnostus. On tunnistettava ne kulttuurialan yritykset ja muut toimijat, joilla on kansainvälistä kasvupotentiaalia ja työllistävää vaikutusta sekä luotava kannustimia kasvuun.

Nykyinen kulttuurin tukijärjestelmä ja kulttuuripolitiikka eivät vielä riittävässä määrin tue luovan alan vientiä ja kansainvälistymistä. Esimerkiksi yrityspalvelut eivät tarjoa monialaiseen verkostoitumiseen riittävän vahvaa alustaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön pienten valtionavustusten lisäksi tuotekehitykseen ja markkinointiin on saatavilla niukasti rahoitusta. Rahoitusinstrumentit eivät tunnista kulttuurin ominaispiirteitä, eikä yrityspalveluissa ole tarpeeksi kulttuurialaa tuntevaa henkilöstöä, joka osaisi arvioida aineettoman arvon luomiseen perustuvien tuotteiden ja palveluiden menestymispotentiaalia.

Suomalaisilla kulttuuritoimijoilla olisi mahdollisuuksia saada suurempi osuus EU:n Luova Eurooppa - ohjelman tuista. Tuen piiriin tulisi pyrkiä saamaan monipuolisesti pieniä ja suuria toimijoita yleishyödyllisistä yhdistyksistä korkeakouluihin ja luovan alan yrityksiin.

Selonteossa yllä mainitut haasteet on osittain tunnistettu, mutta toimenpiteet niihin tarttumiseksi puuttuvat. Sen sijaan toiveita on ladattu myöhemmin luotavaan "poikkihallinnolliseen kansainvälistymisstrategiaan", joka luotaisiin laajassa yhteistyössä ministeriöiden ja kulttuurialan kesken. Yhteistyö on tervetullutta, mutta ilman lisäpanostuksia on vaikea nähdä, että kulttuurivienti voisi merkittävästi kasvaa.

Suomalainen kulttuuriala on jo nyt hyvin verkostoitunut erityisesti muihin Euroopan maihin. Tätä ei kuitenkaan selontekoluonnoksessa juurikaan mainita tai nosteta voimavarana. EU-rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen nykyistä tehokkaammin on keskeinen tekijä suomalaisten kulttuuritoimijoiden menestyksessä, mutta luonnoksessa ei esitetä tavoitteita saati toimia tämän edistämiseksi.

3.9 Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana

Luvun tarkoitus jää epäselväksi. Luvussa esitetään, että selonteon toimenpiteet ovat "uudistaneet Suomea" spesifioimatta kuitenkaan, miten. Luovat alat toki kuluttavat monia muita aloja vähemmän materiaalia, mutta yhteys kulttuuripolitiikan ja luonnon hyvinvoinnin välillä jää tässä epäselväksi.

Lausunto on hyväksytty puoluehallituksen kokouksessa 27.9.2024.

liitto rp. Vihreä
Vihreä liitto rp. - puoluehallitus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Lastenkulttuuri mainitaan selonteossa vaillinaisesti. Painopisteeksi nostetut lapset ja nuoret huomioidaan, kun puhutaan taiteen perusopetuksesta ja taidekasvatuksen merkityksestä. Tärkeitä asioita. Taiteen perusopetuksen tila on taantunut paremmista ajoistaan vuosituhannen taitteesta. Taiteen asema koulujen perusopetuksessa on heikentynyt hyvistä puheista huolimatta. Toisen asteen koulutukseen esitetty ylioppilaskirjoitusten laajentaminen koskemaan myös taideaineita on positiivinen viesti. Mutta jos taidekasvatuksen lähtötaso perusopetuksesta toiselle asteelle siirryttäessä käy entistä hatarammaksi, se vaikuttaa myös oppimistulosten laatuun toisella asteella.

Lapset ja nuoret ovat toki kasvatettavia. Kulttuurilla on luonnollisesti myös kasvattava vaikutus, tehtäväkin mikäli niin halutaan ajatella. Mutta kohderyhminä ovat kaikki ikäluokat siinä missä lapsetkin. Lapset ja nuoret ovat väestönosa. Tulevaisuuteen luodattaessa se on keskeinen ryhmä. Aikuisista kaikki eivät halua tulla mainituiksi kasvatettavina, kun on kyse kulttuuritarjonnan vastaanottamisesta. Se saatetaan kokea väheksymisenä, ja ylhäältä annetulta. Mutta myös lapsi ja etenkin nuoret saattavat nousta vastarintaan, kun mieltävät olevansa liian ilmeisen manipuloinnin kohteina. Lapset ja nuoret olisi selonteossa syytä ottaa huomioon myös taide- ja kulttuuritarjonnan kohderyhmänä, yleisönä.

Tarvitaan lastenteatteria, lastenelokuvaa, lasten tanssiteatteria, sirkusta, sanataidetta, lasten ja nuortenkirjallisuutta ja lastenmusiikkia sekä lapsille suunnattuja monitaiteisia projekteja, produktioita ja koalitioita. Etenkin lastenmusiikki on tällä vuosituhannella, hyvin nopeasti, saatettu huonoon tilaan, miltei kuulumattomiin. Pikaista korjausliikettä asiaan kaivataan vähintään Suomen Yleisradiolta, ja toiveita on myös kaupallisten mediakanavien suuntaan. Lastenmusiikin tekijöiden kirjo maassamme on laadukas ja laaja. Lastenmusiikin ammattilaisten tuotanto ja esiintymiset ovat monipuolista, monikulttuurista ja rikasta eri genreistä. Näiden ammattilaisten työtä on huomattava paremmin. Lastenmusiikin saavutettavuutta ja yleisön mahdollisuuksia hakeutua esitysten pariin on syytä kohentaa.

Jarmo Laaksonen

Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis ry.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Laaksonen Jarmo
Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis ry.

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen ympäristökeskus ilmoittaa, ettei sillä ole lausuttavaa asiasta.

Reunanen Julianna
Suomen ympäristökeskus

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kansainvälisesti Suomi tunnetaan korkeatasoisista taiteen ja kulttuurin tuotoksista, joita viedään aktiivisesti uusille markkinoille.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

2. Taiteilijoiden sekä taiteen ja kulttuurin ammattilaisten toimeentulo ja työn tekemisten edellytykset on varmistettava joka puolella Suomea.
3. Kulttuurilla on merkittävä rooli henkisen kriinkestävyyden ylläpitäjänä.
4. Vaikuttavuutta syntyy myös ruohonjuuritasolla ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa yli rajojen. Se perustuu toisen kulttuurin ymmärtämiseen, henkilökohtaisiin oivalluksiin ja verkostojen vahvistumiseen. Sivistys, ajatusten vaihto ja luovuuden kasvattaminen ovat myös keskeisiä tekijöitä.
4. Kun Suomi ja SEN ALUEET tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnosta- vasta kulttuuristaan, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuurikenttäämme.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [Kasvu mahdollistetaan joka puolella Suomea. Rahoittajien edustajilla on ymmärrystä alueellisista erityispiirteistä ja alueellisesti toimivat rahoittajat tuntevat luovan alan ja kulttuurin kasvun mahdollisuudet.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Lapin liitto on kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanon kumppani, joka vahvistaa alueen kulttuuria osana kestävästä kehityksestä, hyvinvointia ja kansainvälistä yhteistyötä sekä saamelaiskulttuurin elinvoimaisuutta.

Lapin liiton rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on vahvistaa kulttuuria osana Lapin alueellista kehitystä, elinvoimaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lapin yhteisessä strategiassa, Lappi-sopimuksessa, kulttuuri nähdään keskeisenä tekijänä alueen kilpailukykyyn, hyvinvointiin ja kestävästä kehityksestä edistämiseksi. Tavoitteenamme on luoda edellytyksiä kulttuurille, joka heijastaa Lapin monimuotoisuutta, vahvistaa alueellista identiteettiä ja toimii veto- ja pitovoimatekijänä sekä paikallisesti että kansainvälisesti.

Hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen on olennainen osa Lapin aluekehittämistä. Tavoitteenamme on, että kulttuuritoiminta vahvistaa alueen kestävästä kasvusta ja hyvinvointia. Lapin liitto näkee kulttuurin merkityksen myös osana alueen älykästä ja kestävästä erikoistumisesta.

Teemme tiivistä yhteistyötä alueen kuntien, kulttuuritoimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa edistääksemme kulttuurin asemaa ja varmistaaksemme sen resurssit ja näkyvyyden niin aluekehityksessä kuin julkisessa keskustelussa.

Lapin liitolle on tärkeää saamelaiskulttuurin elinvoimaisuuden tukeminen ja saamelaisen kulttuurin säilyminen osana Lapin kulttuurista moninaisuutta.

Lapin liiton ja Lapin yliopiston kolmivuotisessa Lappi-brändi 2.0 hankkeessa vahvistetaan Lapin pitovoimaisuutta entisestään ja kytketään päivitettävään Lappi-brändiin alueen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamispääoma. Tavoitteena on vahvistaa alueen toimijoiden brändiosaamista- ja ajattelua, jota soveltamalla yritykset saavuttavat kilpailuetua, kunnat hyödyntävät brändiä kehittämistyössä entistä tehokkaammin, sekä kulttuurin ja luovien alojen osallistuminen TKI-toimintaan vahvistuu. Hankkeessa tehdään luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelma, joka linjaa alan alueelliset kehittämistarpeet, vahvuudet ja erityispiirteet sekä vahvistaa alan toimijoiden edellytyksiä oman työn tekemiseen, kehittämiseen ja vientiin. Kasvuohjelma tukee osaltaan maakunnan kestävästä ja monitoimialaista kasvusta sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääntymistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lappi on Suomen kasvun veturi tällä hetkellä. Lappi on kulttuurin näkökulmasta hyvin monipuolinen ja monikulttuurinen alue. Elävän saamelaiskulttuurin lisäksi kansainvälisessä Lapissa on juuri nyt sijaa ja suuria mahdollisuuksia kulttuurin, taiteen ja luovan alan kasvulle. Toivomme kulttuuripoliittiselta selonteolta taustatukea ja vahvistusta kasvupotentiaalin realisoimiseen.

Lintula Jenni
Lapin liitto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Toimenpideohjelmassa on laadittava tavoiteaikataulu taide- ja taidepoliittisissa suuntaviivoissa asetetulle kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteelle ja ylipäänsä näytettävä millä aikataululla rahoitus vahvistuu. Muuten koko selonteko jää ilmaan, ellei tätä ylivaalikautista eduskunnan sitoutumista kulttuurin rahoituksen vahvistamiseen kirjata selkeästi.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n tehtävä ja strategia tukee kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista, sillä tavoittelemme kasvua koko kulttuurialalle. Toinen päätavoitteemme on se, että kulttuuri, taide ja kulttuuriperintö olisivat osa kaikkien arkea. Myös KULTA ry toiminnassaan korostaa sitä, että näissä tavoitteissa onnistuminen edellyttää sitä, että kulttuurin rahoitus vahvistuu - olemme sitoutuneet valtion taide- ja taiteilijapoliittisten suuntaviivojen kulttuuribudjetti prosenttiin -tavoitteeseen - ja että kulttuuri ja taide ovat mukana ratkaisemassa kaikkia yhteiskunnan haasteita. Omalla toiminnallamme vahvistamme kulttuuripolitiikan poikkihallinnollista luonnetta osallistumalla useisiin politiikkaprosesseihin kestävän kehityksen toimikunnasta Finland Promotion Boardiin, yksinäisyyden torjumisen toimenpideohjelman valmistelusta Kansalaisyhteiskunnan neuvottelukuntaan.

KULTA ry on kulttuurin kentälle harvinainen toimija, sillä tehtävämme on edistää koko kulttuuri- ja taidealan arvostusta ja taloudellisia toimintaedellytyksiä. Lisäksi toiminnallamme on vahva maakunnallinen ote. On helppo nähdä, että mikäli kulttuurin alueellinen saatavuus merkittävästi heikkenee, se rapauttaa koko valtiollisen kulttuuripolitiikan legitimitettä, jos osa Suomesta alkaa kokea, etteivät he pääse nauttimaan kulttuuripolitiikan hedelmistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko sisältää useita lisäselvitystä vaativia toimenpide-esityksiä, kuten erinomaisen ajatuksen luovien alojen omasta jaostosta osanana tutkimus- ja innovaationeuvostoa. Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry on valmis ryhtymään tämän tyyppisten selvityshankkeiden toteuttajaksi.

Kiitämme selonteon poikkihallinnollista luonnetta. Se vaatii uusia poikkihallinnollisia rakenteita. Esimerkiksi kulttuurihyvinvoinnin edistämisessä on aivan olennaista ollut opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön Taiku-ryhmien pitkäjänteinen työ. Myös ulkoministeriöön perustettu luovien alojen suurlähettilään tehtävä on ollut olennainen rakenne vaikuttavalle kulttuuripolitiikalle osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Selonteon toimeenpano onkin tehtävä poikkihallinnollisesti.

T&K-politiikka on ajassamme keskeistä, koska se kuuluu niihin harvoihin asioihin hävittäjien lisäksi, joihin voimakkaasti investoidaan myös julkista rahaa. Siksi on aivan olennaista kirjata toimenpideohjelmaan selkeitä polkuja, joilla kulttuuriala tosiasiallisesti voi vahvistaa T&K-toimintaansa ja sitä kautta tuottavuuttaan ja uutta liiketoimintaa. On vahvistettava luovien alojen T&K-osaamista ja luovien alojen T&K-toimintaa koskevaa tutkimusta. Jottei osa kulttuurialoista jäisi pois T&K-kasvupanostuksista, on kirjattava tavoitteeksi se, että kautta koko kulttuuri- ja taidealan tehdään pitkäjänteistä ja vaikuttavaa T&K-toimintaa ja valtio sitä strategisesti tukee.

Kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet pitäisi viedä myös EU-politiikkaan, jotta Suomen linja EU:n tulevalle monivuotiselle rahoituskaudelle on sellainen, joka mahdollistaa strategiset investoinnit luoviin aloihin, vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja kestävästä kehitystä esimerkiksi kulttuuriperinnön vaalimisen keinoin ja jatkaa kulttuurin rahoittamista osana monialaista maaseudun kehittämistä CAP-ohjelmassa. Selonteon tavoitteet pitääkin jalkauttaa myös valmisteilla olevaan maaseutupoliittiseen selontekoon.

Kulttuuripoliitikka on osa sivistyshallintoa ja sivistystoimea. Kulttuuripoliittisia päätöksiä valmistellaan kunnissa osana sivistyspolitiikan kokonaisuutta. Siksi on tärkeää, että kulttuurin, taiteen ja kulttuuriperinnön tarjoamat ratkaisut ovat läsnä siellä, missä sivistyspolitiikkaa linjataan. Osana selonteon toimeenpanoa se onkin jalkautettava myös opetus- ja kulttuuriministeriön muille toimialoille. Toistaiseksi on aika usein niin, että mikäli jossain prosessissa ei ole erikseen mukana kulttuuriosaston omaa virkamiestä, kulttuuria ei edes mainita.

Luovat alat ovat suomalaista perusteollisuutta. Onnistumme kulttuuripoliittisen selonteon kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamisessa, kun kulttuuri, taide ja kulttuuriperintö ovat luonteva osa aluekehittämistä, kaupunkikehittämistä ja kaikkea elinkeinopoliittista päätöksentekoa. Osana selonteon toimeenpanoa se onkin jalkautettava työ- ja elinkeinoministeriön eri osastoille innovaatioista aluekehittämiseen, kotouttamisesta MAL-sopimukseen, matkailun edistämisestä vienninedistämiseen. Toistaiseksi on aika usein niin, että ellei esimerkiksi KULTA ry erikseen ota yhteyttä, kulttuuriala ei ole millään tavalla mukana näiden politiikkalohkojen työssä.

Tietopohjan vahvistamisen osalta korostamme tarvetta koko kulttuurialaa koskevalle datalle: kulttuurialan kokoaville talous- ja työllisyysluvuille, kuten kulttuurialan vaihtotaseelle ja tuotokselle. Tarvitsemme myös laadullista tutkimusta siitä, millä edellytyksillä kulttuuri onnistuu selonteossa sille annettavissa suurissa tehtävissä, kuten kestävyuden ja sivistyksen vahvistamisessa. Myös näkemys kulttuurista jokaisenoikeutena vaatii uutena sanoituksena tuekseen uutta tutkittua tietoa.

Ymmärrämme selonteon valinnan kurkottaa yli nyt näköpiirissä olevien leikkausten. Sekä valtio, että osa kunnista tulee lähiaikoina leikkaamaan rahoitustaan kulttuurille. Tämä uhkaa etenkin alan tekijöiden työllisyyttä ja kulttuurin alueellista saatavuutta. Jos selonteon tavoitteeseen rahoituksen vahvistamisesta ja kasvusta jossain vaiheessa päästään, kenttä näyttää olennaisesti erilaiselta kuin tänä päivänä. Mitä silloin teemme niille alueille Suomessa, joilta rakenteet ovat kaatuneet? On vaikea esittää toimenpiteitä tähän liittyen, sillä valtio ei ole vielä kertonut tällä vaalikaudella toteutettavien leikkausten mittakaavaa ja kohdennuksia, joten niiden vaikutuksetkaan eivät ole tiedossa. Tältä osin eheän tilannekuvan luominen selonteon toimeenpanon pohjaksi on mahdotonta.

Meriläinen Rosa
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Valtioneuvoston kanslia ilmoittaa, ettei sillä ole lausuttavaa aiheesta.

Sirviö Sari

Valtioneuvoston kanslia - Valtioneuvoston kanslia/strategiaosasto

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

-

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiaan. Ministeriö pitää hyvänä tavoitetta kulttuurialan datalukutaitojen tukemisesta ja datan tuottamisen tapojen kehittämisestä, ja haluaa nostaa esille siihen olennaisesti liittyvää lainsäädäntöä ja suosituksia.

Datasäädöksen (EU) 2023/2854 mukaan '[d]atalukutaidolla tarkoitetaan taitoja, tietämystä ja ymmärtämystä, joiden avulla käyttäjät, kuluttajat ja yritykset, erityisesti tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvat pk-yritykset, voivat tulla tietoisiksi sellaisen datan mahdollisesta arvosta, jota ne tuottavat ja jakavat ja johon niillä on halua tarjota pääsy asiaankuuluvien oikeudellisten sääntöjen mukaisesti', minkä lisäksi '[d]atalukutaidon olisi mentävä työkaluihin ja teknologioihin liittyvää oppimista pidemmälle, ja sillä olisi pyrittävä voimaannuttamaan kansalaisia ja yrityksiä ja antamaan niille kyky hyötyä osallistavista ja oikeudenmukaisista datamarkkinoista.'

Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa korostaa erityisesti sitä, että datasäädöksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen vastuulla on datalukutaitoa edistävien välineiden ja toimenpiteiden käyttöön ottaminen asetuksen soveltamisalaan kuuluvien käyttäjien ja yksikköjen keskuudessa, sekä lisätä näiden tietoisuutta tämän asetuksen mukaisista oikeuksista ja velvoitteista. Ministeriö pyytää ottamaan tämän huomioon ja pohtimaan viranomaisten roolin esiin nostamista selonteossa vastuunjaon selkeyttämiseksi.

Datalukutaito sisältyy datasäädöksen lisäksi ainakin komission DigComp 2.2 -viitekehykseen, jossa se on yhtenä digitaalisen kompetenssin alueena, minkä lisäksi datalukutaito sisältyy Suomen digitaalisen kompassin tavoitteisiin. Datalukutaidon kehittäminen on myös laajalti osana YK:n Global Digital Compactin tavoitetta "digitaalisten kuilujen umpeen kuromisesta", sekä Espanjan EU:n puheenjohtajuuskaudella tehtyjä suosituksia digitaalisesta koulutuksesta.

Kaikki edellä mainittu huomioon ottaen Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että digilukutaidon roolin korostaminen kulttuuripoliittisessa selonteossa voisi olla tarpeen. Datalukutaidolle ei vielä ole vakiintunut yhtenäistä määritelmää, joten datalukutaidon sisältöä ja käsitteen tulkintaa olisi hyvä pohtia yhteistyössä, kuten muitakin uusia lukutaitoja. Samoja ilmiöitä ja käsitteitä käytetään toisistaan hieman eri viranomaisissa, mikä vähentää terminologian taustalla olevien tavoitteiden edistämistä yhtenäisesti. Määritelmätyötä voitaisiin tehdä esimerkiksi Digitaalisen kompassin yhteydessä, sillä sen yhtenä tavoitteena on määrittää digitaalisen sivistyksen sanastoa

Jauhiainen Juho
Liikenne- ja viestintäministeriö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Toivomme, että kulttuuripolitiikan visio olisi kunnianhimoisempi ja innostavampi. Vuoteen 2030 ulottuvan museopoliittisen ohjelman visio on, että Suomessa on vuonna 2030 Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Museoalan visiota voi hyvin pidentää ulottumaan vuoteen 2040 saakka, ja se voi osaltaan kirittää muita kulttuurialoja ja kulttuuripolitiikkaa menestymään.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1. Kulttuurin määritelmä jää tässä asiakirjassa monin paikoin epäselväksi. Kappaleessa 1.1. kulttuuri määritellään erittäin laajasti. Kiitämme siitä, että aineeton ja elävä kulttuuriperintö sekä sivistys luetaan mukaan määritelmään. Kulttuurin tarkempi määrittely olisi kuitenkin olennaista sen osalta, mihin opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpiteet kohdistuvat ja mihin käytetään resursseja, jotka lähitulevaisuudessa niukkenevat. Sikäli kun kyse on koko valtioneuvoston asiakirjasta, sen tulisi käsittää laajemmin kaikkien hallinnonalojen toimia, jotka vaikuttavat kulttuurialan toimintaedellytyksiin.

2. Toinen tavoite lähestyy kulttuurialan työvoimaa liian kapeasti ja suppeasti. Se ei tunnista työsuhteista työtä, kuten museoammattillista työtä, joka on museoiden toiminnan ytimessä. Muistiorganisaatioina museot tekevät pitkäjänteistä työtä, joka edellyttää syvällistä ja erityistä

ammattitaitoa. Alan matala palkkataso on muodostumassa ongelmaksi rekrytointien ja alan houkuttelevuuden kannalta. Valtionosuusrahoituksen matala taso on keskeinen kehitykseen vaikuttava tekijä, sillä se on ollut merkittävä osa museoiden rahoitusta.

3. Pidämme hyvänä, että selonteko huomioi yksilön ja yleisön näkökulman. Tavoite ei kuitenkaan tunnista sitä, että kulttuuriset oikeudet toteutuvat usein instituutioiden piirissä. Kulttuuripalveluiden yhteys niitä tuottaviin organisaatioihin jää epäselväksi, eikä kulttuurilaitosten aktiiviselle toimijuudelle jää roolia. Digitaalisen kulttuuriperinnön vahvistaminen on hieno ja kannatettava tavoite, ja toivomme että toimenpiteet kattavat myös tuen digitaalisen kulttuuriperinnön hyödyntämiseen.

4. Kansainvälisen vaikuttavuuden tavoitteesta puuttuu kulttuurimatkailun näkökulma. Museot ja kulttuuriperintö ovat tärkeimpiä syitä kulttuurimatkailulle Suomessa ja Skandinaviassa. Vapaa-ajan matkailijoista 40 prosenttia matkustaa Suomeen nähdäkseen ja kokeakseen kulttuuria. Kulttuurimatkailu on osa Suomen matkailustrategiaa ja myös laajemmin maabrändityötä sekä kulttuurivientiä.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [5. Kulttuuriperintöalan toimijoiden, matkailualan, yritysten ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan kumppanuuksien ja arvoverkkojen muodostumista tuetaan ja edistetään.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Museoliitto toivoo edustusta selonteossa ehdotettuun, valtioneuvostotasoiseen ja ylivaalikautiseen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimeen. Museoalan edustus toimielimessä on tarpeellinen ja perusteltu, sillä museot ovat merkittäviä toimijoita mm. kulttuurialan työllisyyden, aluetaloudellisten vaikutusten ja matkailunedistämisen kannalta. Museot ovat myös tulevaisuustoimijoita, joilla on tärkeä rooli ekososiaalisen sivistyksen edistämisessä.

Suomen museoliitto ry edustaa kaikkia Suomen ammatillisesti hoidettuja museoita. Liitolla on yli 200 jäsentä, jotka ylläpitävät yli 400 museokohdetta Suomessa. Museoliiton jäseniä ovat museoita ylläpitävät organisaatiot: kunnat, kaupungit, säätiöt, yhdistykset, yliopistot, valtiolliset organisaatiot (mm. Puolustusvoimat, Keskusrikospoliisi ja Suomen Pankki) sekä yritykset. Edustavuuden ja

toiminnan kattavuuden ansiosta Museoliitto tavoittaa ammatillisesti hoidetut museot, ja on museotalalla hyvä kumppani lisäämään tietoisuutta kulttuuripoliittisista toimenpiteistä sekä osallistumaan alan kehitystoimiin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Museot ovat merkittäviä kulttuuriperintötoimijoita, joilla on laajaa aluetaloudellista vaikuttavuutta. Museot ovat osa alueellista elinkeinopoliitiikkaa, ja useissa Suomen kaupungeissa ne ovat rakenteellisesti tai toiminnallisesti osa kaupungin elinvoimaa tukevia rakenteita. Vaasan yliopiston Museoiden taloudellinen vaikuttavuus -tutkimuksessa museoiden todettiin synnyttävän alueelleen lisäkysynnän, joka oli viisinkertainen museoiden saamaan julkiseen tukeen nähden. Museokävijät käyttävät mm. ravintola-, majoitus- ja liikennepalveluja sekä vähittäiskauppojen palveluja, minkä lisäksi kunta hyötyy museomatkailusta verotuloina. Museokäyntien määrät ovat Suomessa olleet historiallisen korkeita. Viime vuonna käyntejä tehtiin yli 8,7 miljoonaa.

Kulttuurimatkailussa museot ja kulttuuriperintökohteet ovat vetureita, jotka houkuttelevat sekä kotimaisia että kansainvälisiä matkailijoita. Tuore kulttuurimatkailun vaikuttavuusselvitys osoittaa, että kulttuuri perässä matkustaa noin 40 prosenttia vapaa-ajan matkailijoista Suomessa. Aiemman pohjoismaisen tutkimuksen mukaan museot ja kulttuuriperintö ovat tärkein syy kulttuurimatkailulle kotimaassa ja Skandinaviassa.

Luonnos kulttuuripoliittiseksi selonteoksi ei tunnista museoiden elinkeinopoliittista merkitystä. Museot ja kulttuuriperintöala puuttuvat sivulla 16 esitetystä Luovien alojen liikevaihtoluvut -kaaviosta. Museot ja kulttuuriperintöala eivät ole osa tapahtuma-alaa. Kaavio on lähtökohdiltaan puutteellinen, eikä se sellaisenaan anna totuudenmukaista kuvaa luovista aloista. Sekä kulttuurimatkailun tunnuslukuja että tietoja museoiden elinkeinovaikutuksista olisi hyvä mainita myös sivulla 14–15. Mukaan poimitut festivaali- ja av-alan tunnusluvut antavat ainoana konkreettisina esimerkkeinä turhan kapean kuvan.

Kiitämme siitä, että selonteon luonnoksessa on paikoin mainittu aineeton ja elävä kulttuuriperintö olennaisena osana kulttuurin kokonaisuutta. Museot eivät vastaavasti kuitenkaan korostu tulevaisuustoimijoina, jotka työllään edistävät mm. kestävästä kehityksestä ja kulttuurisen moninaisuuden teemoja. Ekososiaalinen sivistys ja moninaisuuden kysymykset ovat museoiden osaamisaluetta. Museot käsittelevät pitkiä aikavälisiä ja laajoja konteksteja yhdessä yleisöjensä sekä käyttäjiensä kanssa. Ne ovat olennaisia toimijoita, kun kuvitellaan haluttuja tulevaisuuksia tai ymmärretään haasteita epävarmassa arjessa. Museot ovat ottamassa myös roolia aktivisteina, jotka herättävät muutokseen ja toimintaan. Toivomme, että museoiden aktiivinen toimijuus kulttuuriperinnön kysymyksissä tulisi esiin myös selonteossa.

Selonteon laatimisen ajankohtaa leimaa turvallisuuspolitiikan korostuminen, joka tulee ulottumaan pitkälle tulevaisuuteen. Muuttunut maailmanpoliittinen tilanne tulee korostamaan henkisen kriisinkestävyyden ja varautumisen tärkeyttä. Museot ovat tärkeitä henkisen kriisinkestävyyden toimijoita, jotka huolehtivat aineellisesta ja aineettomasta kulttuuriperinnöstä, arkeologisesta ja rakennetusta kulttuuriympäristöstä sekä kulttuuriperinnön saavutettavuudesta. Tämä työ vahvistaa identiteettien rakentumista ja kokemusta osallisuudesta, mikä osaltaan edistää yhteiskunnallista vakautta ja demokratiaa. Toivomme, että tämä tärkeä aspekti korostuisi myös kulttuuripoliittisessa selonteossa.

Jos kulttuuriperintöalan rakenteita ja rahoitusta uudistetaan, se tulee tehdä vuoropuhelussa alan toimijoiden kanssa. Museot ovat vakaita instituutioita, joiden toiminta on laaja-alaista. Ne tarvitsevat aikaa sopeutuakseen muutokseen ja oman toimintansa rahoituspohjan sekä vaikuttavuuden laajentamiseen.

Pulkinen Miisa
Suomen museoliitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kokoomus kantaa huolta kulttuurialan kestävydestä. Rakenteelliset ongelmat luovan alan tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvassa on saatava kuntoon. Kulttuurialalle tyypilliset työnteon ja korvausten eri muodot ja kausiluonteisuus eivät saa rajoittaa oman ammatin harjoittamista tai tuottaa häiriöitä etuuksien maksuun. Tehtävämme on huolehtia paitsi taiteen vapaudesta myös tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävydestä ja työmarkkinan toimivuudesta. Kulttuuri- ja luovien alojen tekijöiden työmarkkina-aseman vahvistamiseksi parannetaan korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmien toimivuutta. Tuetaan toimintamallien ja verkostojen kehittämistä ja arvoverkkojen nivelkohtia. Varmistetaan, että jokainen taide- ja

kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi. Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittinen selonteko on valtioneuvoston hyväksymä dokumentti, joka asettaa suuntaviivat kulttuuripoliitikalle. Kokoomuksen eduskuntaryhmän toiminta korostuu lainsäädännöllisten toimien, julkisen rahoituksen ja yksityisen rahoituksen kannustimien edistämisenä. Näiden kautta eduskuntaryhmä pyrkii osaltaan varmistamaan sen, että kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet saavutetaan ja että kulttuurin merkitys yhteiskunnassa vahvistuu.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Taiteen ja kulttuurin toimiala on laaja ja sen merkitys viime aikoina vahvistunut. On hyvä, että kulttuurin ja luovien alojen kenttä on otettu selonteossa laajasti huomioon. Sivistyspuolueena Kokoomus haluaa varmistaa, että tulevaisuudessa kulttuurin arvo ja merkitys yhteiskunnassamme tunnustetaan nykyistäkin vahvemmin. Näemme, että selonteko ja valmisteltava kasvustrategia tukevat tätä tavoitetta.

Tuovila Siiri
Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet ovat muutoin kannatettavia, mutta kulttuurin yhteydessä käytettynä termi "jokaisenoikeus" on ongelmallinen viitatessaan jokaisenoikeuteen hyödyntää luonnon resursseja korvauksetta ja luvatta.

Kulttuurin tulee olla ihmisten saavutettavissa ja hyödynnettävissä, mutta ei ilman korvausta sen tekijälle. Siksi perusoikeus tai peruspalvelu (=jokaisella oikeus kulttuuriin ja yhteiskunnalla velvollisuus turvata tätä oikeus) olisi tarkoituksenmukaisempi tai vaihtoehtoisesti kaikkien oikeus, jolla ei ole vastaavaa oikeudellista sisältöä kuin jokaisenoikeudella.

On tärkeää, että kulttuurin tekijöiden rooli kulttuuripolitiikan keskiössä on myös tunnustettu ja tätä pidämme erityisen hyvänä tavoitteissa.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi

toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [- Pidämme onnistuneena sitä, että kuvataiteilijan työn rakenteelliset ongelmat on tunnistettu selonteossa oikein ja niitä halutaan ratkoa. On tärkeää, että tavoitteissa tunnistetaan tarve sille, että teosten hyödyntäminen tulee korvata. Taiteiden välisen yhdenvertaisuuden edistämistä pidämme erittäin tärkeänä tavoitteena. Apurahojen lisääminen yhdistelmävakuutuksen piiriin on hyvä ja tarpeellinen tavoite. Poikkihallinnollisuus positiivista, erityisesti ylivaalikautinen toimielin valtioneuvostotasolla saa kannatusta. On tärkeää, että kaikki hallinnonalat toteuttavat taidepolitiikkaa samansuuntaisesti ja ymmärtävät yhteiskunnalliset vaikutukset. Toimenpiteistä puuttuu apurahajärjestelmän kehittäminen. Apurahojen tasoa tulee nostaa vastaamaan mediaanituloja ja määrän reagoida taiteilijoiden määrään. Apurahajärjestelmän tulee huomioida taiteen alakohtaiset rakenteelliset erot ja alueellinen yhdenvertaisuus. Yrittäjyyden tai opettajuuden opintojen sisällyttäminen jokaisen taiteilijan opintoihin ei ole kannatettavaa. Tämä tavoite kaventaa taiteen moninaisuutta ja on ristiriidassa sen kanssa, että taiteilijan tulisi saada elanto taiteilijan työstään. Taiteilijoiden koulutuksessa tulee huomioida taiteenalakohtaiset ammatilliset strategiat ansainnan muodostamisessa ja saada koulutusta viestintään ja markkinointiin sekä rahoituksen hakemiseen. toimenpide-ehdotuksista puuttuu myös taiteen vapauden turvaaminen – rakenteiden tulee tukea puuttumattomuusperiaatetta ja mahdollisuutta tehdä myös epäkaupallista ja kriittistä taidetta (selonteossa tuodaan esiin taiteen ja kulttuurin yhteys demokratian vahvuuteen, mutta sen edellytyksenä oleva taiteen erityinen sananvapauden piiri ei näy selonteossa eikä sen toimenpiteissä.)

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Taidemaalariiliitto ry on ammattitaiteilijoiden järjestö, joka edustaa noin 1500 maalaustaiteen ammattilaista. Olemme asiantuntija taiteilijoiden toimeentuloa ja toimintaedellytyksiä koskevissa kysymyksissä. Järjestämme näyttelytoimintaa ja teosvälitystilaisuuksia taiteilijoille, välitämme ammattilaisten tarvitsemia tarvikkeita ja materiaaleja sekä annamme oikeudellista ja ammatillista neuvontaa sekä tiedotamme jäseniämme alan ajankohtaisista asioista aktiivisesti. Roolimme toimeenpanossa on toimia kuvataiteenalan asiantuntijana ja edunvalvojana sekä muutosten viestijää taiteen ammattilaisten suuntaan.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua näkemyksemme selonteosta ja sen tavoitteista.

Esitämme aiempien huomioidemme lisäksi seuraavia huomiita selonteosta:

- Jatkuvuus suhteessa kulttuurin tulevaisuustyöryhmän Kulttuurin aika on nyt ja aina-ehdotukseen. Ala tarvitsee jatkuvuutta. Nyt tulee kuitenkin siirtyä toimeenpanemaan tavoitteita.
- Tarvitaan tavoitteita ja keinoja alueellisen eriytymisen pysäyttämiseen

- Rahoitustavoitetila liian epämääräinen ja hidas ("Kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2024 mennessä...")
- Reilun taiteen periaatteet mukaan selontekoon, jotta lähtökohtana ovat reilut sopimus- ja palkkiokäytännöt taiteilijoiden ansainnan vahvistamiseksi
- Tilastotietoa alasta tarvitaan. Vaikka selonteon tavoitteissa viitataan dataan, ei selonteossa huomioida taiteen ja kulttuurin tilastotietojen keräämisen varmistamista.

Toimenpide-ehdotuksista:

- Pidämme onnistuneena sitä, että kuvataiteilijan työn rakenteelliset ongelmat on tunnistettu selonteossa oikein ja niitä halutaan ratkoa.
- On tärkeää, että tavoitteissa tunnistetaan tarve sille, että teosten hyödyntäminen tulee korvata.
- Taiteiden välisen yhdenvertaisuuden edistämistä pidämme erittäin tärkeänä tavoitteena
- apurahojen lisääminen yhdistelmävakuutuksen piiriin on hyvä ja tarpeellinen tavoite
- Poikkihallinnollisuus positiivista, erityisesti ylivaalikautinen toimielin valtioneuvostotasolla saa kannatusta. On tärkeää, että kaikki hallinnonalat toteuttavat taidepolitiikkaa samansuuntaisesti ja ymmärtävät yhteiskunnalliset vaikutukset.
- puuttuu apurahajärjestelmän kehittäminen. Apurahojen tasoa tulee nostaa vastaamaan mediaanituloja ja määrän reagoida taiteilijoiden määrään. Apurahajärjestelmän tulee huomioida taiteen alakohtaiset rakenteelliset erot ja alueellinen yhdenvertaisuus.
- Yrittäjyyden tai opettajuuden opintojen sisällyttäminen jokaisen taiteilijan opintoihin ei ole kannatettavaa. Tämä ajattelu kaventaa taiteen moninaisuutta ja on ristiriidassa sen kanssa, että taiteilijan tulisi saada elanto taiteilijan työstään. Taiteilijoiden koulutuksessa tulee huomioida taiteen alakohtaiset ammatilliset strategiat ansainnan muodostamisessa ja saada koulutusta viestintään ja markkinointiin sekä rahoituksen hakemiseen.
- Taiteen vapauden turvaaminen – rakenteiden tulee tukea puuttumattomuusperiaatetta ja mahdollisuutta tehdä myös epäkaupallista ja kriittistä taidetta (selonteossa tuodaan esiin taiteen ja kulttuurin yhteys demokratian vahvuuteen, mutta sen edellytyksenä oleva taiteen erityinen sananvapauden piiri ei näy selonteossa eikä sen toimenpiteissä.

Lientola Elisa
Taidemaalari liitto ry

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuntien rooli ihmisten kulttuuristen perusoikeuksien toteuttajana arjessa on suuri, ja kulttuurin merkitys ihmisten hyvinvoinnille kunnissa on merkittävä.

On tärkeää huolehtia, että myös pienemmissä kunnissa ja kaupungeissa riittää ammattitaitoista resurssia kulttuuripalveluiden hoitamiseen. Kulttuurin aluehallinnon vahvistaminen olisi tärkeää kuntien tukemiseksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Marin Sanna
Iisalmen kaupunki, kulttuuripalvelut

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Pyydän, että selonteossa kiinnitettäisiin selväsanaisemmin huomiota paikallishallinnon osaamisperustaan. Se tarkoittaa kuntien luottamushenkilöiden tieto-osaamista päätöksenteossa samoin kuin viranhaltijoiden kykyä, osaamista ja pätevyyttä hoitaa ja kehittää kuntien kulttuuripalveluita. Vuonna 2011 Kangas ja Kivistö huomauttivat kuntien kulttuurin marginaalisesta asemasta paikallispolitiikassa samoin kuin strategioista, jotka eivät konkretisoidu kunnissa käytännön politiikaksi.

Säästöleikkauksien seurauksena ja yhdistelmävirkojen yleistyessä kuntien kulttuuritoimet ovat entistä enemmän "heittopussi" vailla arvoa sivistystoimen sisällä. Tehtävän sisällöllisestä laajuudesta ja kaikkia kuntalaisia koskevasta laaja-alaisuudesta huolimatta kulttuuritoimea voidaan hoitaa 10% työosuudella muiden tehtävien ohessa. Lautakuntia ei ole tai niillä ei ole painoarvoa, samoin taidetoimikuntien tuki maakunnissa on vähentynyt viitaten Kankaan ja Kivistön selvityksen ajankohtaan 2011. Kestävää kehitystä ja yhteistyötä tukevia linjauksia ei tunnusteta, tunnusteta, eikä tehdä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kuntahallinnon kulttuuriosaaminen; investointeja aikaan, osaamiseen, yhteistyöhön ja tuotantoon, paikalliskulttuurin erityispiirteet lähtökohtana]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Näen itseni ensisijaisesti taideinstituutioiden ulkopuolella toimivana tutkijana, toimijana ja mahdollistajana harvaanasutulla maaseudulla (taiteellinen tutkimus, kulttuurinen nuorisotyö, kulttuuri perus- ja lähipalveluna, sivistykselliset oikeudet, yhteiskunnan ja taiteen suhde)

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Tässä sisällöllisesti erinomaisen kattavassa selonteossa myös seurakuntien yhteisvastuuta aineellisen ja aineettoman mm. rakennetun kulttuuriperinnön ja luontoympäristön vaalijana voisi korostaa, samoin kuin sukupolviajattelua, tulevaisuusajattelua, henkistä huoltovarmuutta, proaktiivisuutta ja eettisesti kestäviä arvoja.

Kuntien kulttuuritoimien nykytilanteesta 5.9.2024 Sanomalehti Keskisuomalainen. Olkkonen, S & K. Suortamo. Kunnan kulttuuritoimi rakentuu kasvokkain ja alhaalta ylöspäin:
<https://www.ksml.fi/paakirjoitus-mielipide/7810530>

13.9.2024 Puheenvuoroja taiteesta ja yhteiskunnasta. Olkkonen, S. Lietsojan puheenvuoro - tutkija on myös tukija ja kansalaistoimija:

<https://blogit.uniarts.fi/kirjoitus/lietsojan-puheenvuoro-tutkija-on-myos-tukija-ja-kansalaistoimija/>

22.9.2024 Sanomalehti Suur-Keuruu, essee. Olkkonen, S. Kristilliset arvot kulttuuriperinnön vaalimisen näkökulmasta:

<https://www.suurkeuruu.fi/puheenvuoro/art-2000010707162.html>

**

Tekstissä viittaus kuntien kulttuuritoiminnan tuki- ja kehittämiss politiikkaan, Kangas, A. & K. Kivistö, 2011

https://eduskunnankirjasto.finna.fi/Record/valto.10024_75479

Satu Olkkonen
Taideyliopiston tutkimusinstituutti, tutkijatohtori

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 2, Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

"Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurista on tullut arvostettua perusteollisuutta jne."

Kulttuuri ei ole perusteollisuutta. Mitä on perusteollisuus?

"Luovat alat tuottavat enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat"

Luovia aloja ovat myös mm. peliala, kustantamot, megatapahtumat ja arkkitehtuuri. Pitäisikö valtion ja kuntien tukea niitä? Luovat alat on hahmoton käsite. Luovan talouden arvoketju ja kulttuurin arvoketju pitää erottaa toisistaan.

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

"...mahdollistavat kulttuurin harrastamisen ja kokemisen siten kuin se itse kullekin tuntuu parhaalta."

Kulttuurin harrastamisen ja kokemisen yhteydessä on mainittava omaehtoisten kulttuuripalveluiden tuottaminen. (Harrastajateatterit, orkesteriyhdistykset, kuorot, tanssikoulut, kotiseututyö jne) Ne jätetään kuntien tehtäväksi ilman velvoitteita tukea tätä työtä lain voimalla, kuten urheilun osalta on tehty.

Selonteossa kansalaisten osallisuus tarkoittaa vain kansalaisia kulttuurin kuluttajina. Sivuutetaan se, että kosketus kulttuuri- ja taidetoimintaan tapahtuu laajalle joukolle suomalaisia oman osallistumisen kautta myös kulttuurin tuottajina ja sitä kautta kasvavana kulttuurin kuluttajien määränä. Mm. kansalaisopistot, kansanopistot ja kansankorkeakoulut loistavat selonteossa poissaolollaan.

Selonteossa käsitetään vapaata kenttää vain ammattitaiteilijoiden ansainnan näkökulmasta todeten, että kulttuuri- ja luovien alojen tekijöiden työmarkkina-asemaa on vahvistettava. Kolmannen sektorin työ puuttuu kokonaan. Ei oteta lainkaan huomioon esim. järjestöjen, yhdistysten, kesäteattereiden, nuorisoseurojen, kuorojen, orkestereiden ym. toimimista kulttuurin tuottajina ja sitä laajaa talkootyökenttää, joka osaltaan mahdollistaa kulttuurin kukoistamisen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Kulttuurilaitosten rinnalla on tuettava vapaan kentän toimintamahdollisuuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Olen toiminut teatteriohjaajana, harrastajateatterin puheenjohtajana ja kansalaisopiston opettajana pian 50 vuotta. Koen, että kulttuuripoliittinen selonteko jokseenkin kokonaan sivuuttaa sen kulttuurityön kentän, jolla toimin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko on laadittu ammattitaiteilijoiden, luovan alan toimijoiden ja virkamiesten näkökulmasta. Harrastustoiminta ja sen kulttuuripoliittinen merkitys eivät saa sijaa selonteossa.

Tuovi Putkonen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Tässä kuvataan yhtä onnistuneen kulttuuripolitiikan seurausta, ei kulttuurin merkitystä kokonaisuutena.

Kulttuuri herättää elämyksiä ja tulkintoja ympäristöstä, pukee koettavaan muotoon yhteisön pieniä signaaleja ja suoraa kuvausta vältteleviä henkilön sisäisiä prosesseja. Kulttuuri luo ihmisen itsenäiseksi osaksi yhteisöä.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuuri on kansalaisuuden, yhteisöllisyyden ja moninaisuuden perusedellytys.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Kulttuuri luo keinoja käsitellä asioita ja havaita ilmiöitä ennen kuin tiede tai talous niihin reagoivat. Näitä asioita käsitellessään kulttuuri on myös keino muuttaa tulevaisuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Aktiivisena kulttuurin hallinnon työntekijänä ja kulttuurin harrastajana pyrin edistämään kulttuurisia arvoja lyhytjänteistä politiikkaa pidemmälle.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

On valitettavaa, että valtioneuvosto kaikin keinoin taistelee selonteossa ilmaisemiaan pääasiassa hyviä tavoitteita vastaan.

Mikko Nortela
Kulttuuripäällikkö

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

-

Mahdolliset muutostarpeet.

Ehdotus 1. Lauserakenteen muutosehdotus: ... kulttuuri on demokraattista Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka rakentaa kestävän, elinvoimaisen ja inhimillisen tulevaisuuden.

Ehdotus 2. Lauserakenteen muutosehdotus: Onnistunut kulttuuri- ja elinkeinopolitiikka vahvistaa kansalaisten osallisuutta ja merkityksellisyyden kokemusta. Osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Ehdotus 3. Sisällön muutosehdotus: Taiteen asema demokratian vahvistajana tulisi tuoda visiossa esille.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Ehdotus 3. Sisällön muutosehdotus: Taiteen asema demokratian vahvistajana tulisi tuoda visiossa esille. Taide on demokraattinen muutosvoima.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö [Alueellisten toimintamahdollisuuksien takaaminen.
Taiteen korkeakoulutuksen takaaminen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Laura Laukkanen

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

ELÄKELÄIS JÄRJESTÖILLÄ ON ERITTÄIN TÄRKEÄ ROOLI ERIYTYMISEN POISTOSSA JA PITÄMÄÄN ELÄKELÄISET ERILLAISISSA TOIMIJOISSA

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

-

Holopainen Pertti
Tervakosken eläkkeensaajat ry